ALEXANDRI TRALLIANI MEDICI ABSOLVTISSIMI LIBRI DVODECIM.

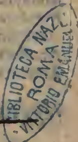
RAZÆ DE PESTILENTIA Libellus. Omnes nunc primum de Græco accuratissime conuersi, multisq; in locis restituti & emendati, per IOANNEM GVINTERIVM ANDERNACVM.

DVO ETIAM LEGVNTVR HIS APPOsiti indices: Alter Cōclusionum, & Capitum Summas nunc additas, continet, Alter in toto libro scitu præclara demonstrat.

Quæ omnia recenti hac nostra editione, ut potuit fieri, diligentissime expolita sunt, atque elaborata.

Venetiis apud Hieronymum Scotum.

1555.

INDEX OMNIVM QVAE IN Alexandro Tralliano & Raze de Pestilentia continentur.

A

B

C

CAPITA LIBRI PRIMI & appendices.

FINIS.

ALEXAN. TRALLIANI LIBER PRIMVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De Alopecia. Caput I.

LOPECIA vitiũ est, quo capillis fluentibus caput nudatur ac grabrescit, non autem ex vna, sed varia & multiplici causa trahit originem. Quippe tum ex pituita calefacta, ac in falsam qualitatem conuersa, tum ex bile & humore melãcholico nascitur. Efficiens igitur affectus causa considerari, & internosci, atq; ita tandem curatio ipsius tentari admouerciq; debet. Alopeciæ qd. Causa.

Notæ.

Causa vitii efficiẽs ex pilorum colore inter noscitur. Etenim flaui, biliosam humorum vitiositatem superare indicant: nigri, humorem melancholicum, albi, pituitam. Sic igitur discernere licet, quo recremento superante vitium in capite prouenerit. Notæ alopeciæ.

Curatio.

Curare igitur hoc mõ conuenit, humorem vitiosum, si quidem copiosus superet, expurgato, bona prius victus ratione vsus. Sin exiguus extiterit, medicamenta quæ saliuã mouent, ἀποφλεγματισμούς Græci appellant, & sola præsidia quæ partibus inducuntur, sufficient. At in quibus vitiũ inueterauit, valentioribus auxiliis potius vtitor, in quibus autem non multo ante affectus ipse obtigerit, imbecilliori bus simul & simplicioribus curationem tentabis. Quoniã igitur remediorum alia simplicia, alia sunt composita, primũ a simplicioribus auspicemur, ex quibus is qui vires ipsorum nouerit, etiam cõposita facere medicamenta põt. Curatio alopeciæ. Victus humorẽ p parat, ad purgationẽ Parua vitia sine purgatione corporis curari põt.

Simplicia Alopecia remedia.

Alcyonium igitur vstum,& ex veteri oleo tritum,si loco illinatur,probe Alopeciis medetur,atq; id sub inde in iis expertus sum, qui non longo tempore hoc vitio detinētur. Similiter facit etiam arundinis cortex, ac radices eius combustæ,item amygdalæ amaræ totæ ignem expertæ. Vtilissima quoque est hastulæ regiæ radix, & abrotanum, ad hæc fimus caprarum,earumque vngues crematæ, & ex aceto in læuorem detritæ. Iam thuris lachryma etiam accurate pluribus diebus læuigata bñ facit. Adhuc efficacius id præstabit,si ad solem plusculis diebus studiose læuigetur. Vel herbam verbenacam probe detritam ex aceto illinito, vbi partē, cui induces,nitro prius bene infricaueris, & linteolo absterseris,cōmodius enim ita operabitur. Insuper thuris lachryma,& murium stercus, pari portione aceto læuigate pilis cito producendis faciunt. Præstat autem locum irritare,cui remedia īducent,raphani radicibus, & cepis trāsuersim incisis,atque ita remedio vti.

Aliud.

Item erinacei terrestris cinis pice liquida exceptus, illitusque pilos reddit,ac statim Alopeciæ vitio medetur,

Aliud.

Pari modo facit etiam ranarum cinis pice liquida exceptus,& illitus.

Aliud.

Pyrethrum læuigatum vna cū felle vitulina illinito, continue id faciens etiam contra diuturnos affectus.

Aliud.

Alopeciæ medicamēta cōposita.

Stercus felinum ex aceto oblinito,præstans est remediū & naturali vt huic vitio valde aduersatur.

De medicamentis compositis.

Aeris vsti drachmæ duæ, sulphuris viui drachmæ duæ, hastulæ regiæ drachmæ duæ. Leuigata ex ouorum luteo loco prius infricato illinantur.

Aliud.

Nuces auellanas integre combuſtas ex oleo læuigato, partique prius raſæ illinito.

Aliud.

Adipis vrſini vnciæ duæ, adarcæ vnciæ tres: muſcerdæ vnciæ tres: picis liqdæ vnciæ tres: olei ex lucerna vſti drachmæ duæ. Hoc excepta, loco prius raſo, inungito.

Aliud.

Aceti acris vncia, alleorum, olei roſacei, ſingulorum vncia. Partem ægram panniculo laneo infricatam, oblinito.

Aliud.

Ranarum vnciæ tres, muſcerdæ, corticis arundinis cineris, picis liquidæ, porri ſeminis, ſingulorum vncia. Cedrino oleo excepta illinuntur.

De Capillis Fluentibus. Caput II.

Cauſæ. inopia materia Meatus denſi & rari.

Capilli multis de cauſis fluunt, etenim ex inopia materiæ, quæ ipſas nutrire & generare poteſt, item ex meatibus denſatis & rarefactis, & ex prauorum recrementorum purgatione interdum accidit, quoniam igitur cauſæ quæ defluuia capillorum efficiunt, non ſimplices, ſed diuerſæ exiſtunt, oportet vnicuique obſiſtere, atque ita conuenientem curationem adhibere. Si enim ex magna ſiccitate capillorum defluuia accidant, & quod recrementa illos nutrientia, conſumantur, tunc frequentius æger lauari debet, ciboque nutriri humido, bonique ſucci, & qui prompte in corpus diſtribui poſſit, nihil autem habeat ſalſum, aut acre. Vinum ei nō liberaliter permittere, præſertim merum, neque multam venerem concedere oportet. { Balneum autem hunc in modum adhibendum eſt. }

Alopeciæ ob ſiccitatē remedia.

De Balneo ad idem.

Balneo eſto temperatum quod non valde calidum, vel aerem, vel ſolium habeat. Accipiant autem ægri aquam tēperate calidam, vngantque caput multo hydrelæo, non autē ſapone, aut nitro caput abſtergant. Quippe id agendum nō

est, si capillorum defluuium ob inediam euenerit. Sin autẽ ex meatuum raritate & humorum digestione, & veluti ex tra cutem elabentibus, quæ ipsos nutriunt, recrementis accidat, non alienum est tunc vti remediis, quæ refrigerant, & astringunt liberalius, similiq; victu, qui nihil acre in se cõtineat, dilatandis aperiendisque meatibus efficax, cuiusmodi sunt eruca, nasturcium, porrũ, cepa, & allium. Hæc enim omnia defluuio ex densatis infarctisq; metatibus orto sunt idonea. Lactuca autẽ, malua, oua, panis siligineus in temperatam, aut frigidam aquam tinctus, pepones, cucumeres, pisces dura carne præditi, suilla caro non pinguis, & maxime bubula, pedes bubuli, isicia, & pectines iis quibus ob cutis raritatẽ pilus defluit, conueniũt. Vino hi, & potissimum veteri, abstineãt, balneũ vero ingressi, aqua frigida caput perfundant, ac rursus in frigidæ solium descendentes, ex fluente canali aquam frigidam copiose capite recipiant, rosaceoque ipsum. aut omphacino. aut melino. aut myrteo perũgant. Hanc enim victus ratione degentibus ipsis nõ modo defluuium nascens impedietur, sed etiam alii capilli enascentur. porro si ob meatuum densitatem pilorum generatio prohibeatur, tunc iis potius vti cõuenit, quæ rarefacere possunt, & moderate calefacere atque tunc etiam magis cũ tempus fuerit hybernum, & æger in frigidis locis degerit, vel etiam si temperamento frigidiore sit, & magis pituitoso præditus. At quia rarefacientia materiam quidem euocant, non sinunt autem ipsam inhærere, & pilos nutrire ac generare, miscere his conuenit tum quæ cutim roborare, tum quæ densa re paulatim queant, vt mixta in remedio facultas esse deprehendatur, nempe attractrix simul & altrix retentrixque, ex præsenti quidem caliditate, attractoria, ex frigiditate vero retentoria. Multa igitur sunt medicamẽta quæ vires ex variis naturis cõflatas habeãt, ex quorũ numero existit ladanum, oleum lentiscinum, omphacinũ, & myrteum. Sunt etiam complura ad rarefaciẽdum, apta, vt ranarum cinis, cepa, alcyonium, thapsia, euphorbium, sinapi, & quæ sunt eius generis, quibus omnibus vti poteris,

Alopeciæ ex meatuũ raritate curatio

Vict⁹ raritati cutis vtilis

vict⁹ dẽsis meatib⁹ cõueniens.

Medicamenta mlta variis cõstant facultatibus.

si valentiorum quidem vim remittas, imbecilliorum autē intendas. At si ex recrementorum capitis purgatione capillorum defluuium acciderit, nihil prorsus curiose tentādum est, quemadmodum in his, qui ex morbo se recolligūt. Sufficit enim solum si bonus sanguis deinceps generetur, & æger in naturalem statum ex morbo reuertatur.

Medicamentum ex ladano.

Ladanum myrteo oleo & vino maceratum, dum mellis habeat crassitiē, capiti ante balneū, & post illud, inūgito. Satius autem est etiam polytrichum, quod nonnulli adianthum, vocant dimidio ladani pondere adiicere, & myrteo oleo exceptum illinire. Quod si hyems fuerit, & æger caput temperamento frigidum habeat, etiam paulum calefacientia, & rarefacientia remedia adiungito, vt nardinū modicū, & cyprinū, vel aliud tenue, & odoratū medicamētū. Medicamētum ex ladano.

Aliud.

Anemonæ florem tritum ex oleo illinito.

Aliud

Verbenacam rectam cum radicibus siccatam tritamque tenuissimo cribro incernito, deinde mixtam oleo, vt sordiū crassitudo fiat, æreo vase reponito, & cum opus erit, ex oleo vtitor.

Quomodo Capilli Nigrescant. Caput. III.

GAllarū, acaciæ, squamæ æris, chalcanti, aluminis pares modos in vrina pueri venerem nō experti diem vnum macerato, deinde pilis detersis illinito, & caput linteo ad triduum ligato. Vsu compertum est. Quibus pili nigrescāt.

Nucum viridium corticis vncias tres: illicis fructus vncias sex, vini nigri sextarios tres, ad tertias decoquito, ac vbi id quod reliquum est, expresseris, cum olei myrtei sextario subigito. Vtitor quotidie. Paulus Aegineta, tres.

Aliud.

Vini nigri vetustissimi vncias tres in vas plumbeū conii-

cito, & rasuræ plumbi vncias duas in eo dies quindecim macerari sinito, deinde oleum primi meriti superfundito, & subigens, illinito præcipue in viris.

Aliud.

Gallas coctas tritasque capillis nocte ac die obducito, a lecto autem surgens, aqua frigida abluito.

Quib' capilli rufi flauescãt.

Vt capilli rufi tingantur & flauescant.

Myrrhæ partem vnam, salis floris partem vnam, diligẽter læuigato, & redigito ad sordium crassitudinem, ac caput, vbi exterseris, medicamento illinito, sinitoq; noctem & diem, & deinde abluito.

Aliud.

Lupinos crudos ex aqua inñgito, item iunci angulosi folia herbæ lanariæ quæ στρούθιον Græcis dicitur, succo macerato, atque eo diluto vtitor.

Paulus drachmã vnã vel inũgito ad dies tres aut quatuor deinde betæ foliorum decocto, capillos abluito

Vt capilli flaui fiant.

Argẽti spumæ vncias quatuor terræ cræticæ vncias quatuor, calcis viuæ vncias quatuor, aquæ, quantum ad sordiũ crassitiem faciendam satis est, inungito, apponitoq; betæ folia ad dies tres aut quatuor deinde medicamẽta abluito.

Vt capilli nigri flauescant

Floces vini in balnei sordes mittito, & in spissitudinẽ cerati redacta sub somnũ illinito, & mane capilli flauescũt.

Tinctura, quæ capilli fiant colore aurei.

Capilli aurei q b' fiãt.

Aluminis drachmæ sex, sandarachæ drachmæ sex, croci drachmæ duæ, thapsi qua tinctores vtũtur, Romani herbam rubeam appellant, drachmæ duæ, lixiuii piliariorum sextarii quatuor. Lixiuium cum thapso incoquito vsque ad dimidias, deinde arida adiicito, & postquam vsus fueris, abluito aqua decocti fœnugræci, & ordei cuminique.

Quomodo capilli albi fiant.

Verbasci albi florem comburito, ac ex aceto maceratũ in saporem misceto, eoq; pilos abstergito.

Aliud.

Verbasci seminis, a luminis rotundi, raphani corticis, singulas vncias contundito, misceto que glutinis taurini, quæ taurocolle a Græcis dicitur, drachmas quatuor: ac vtitor.

De Porrigine, Caput IIII.

Porrigo est, vt compēdiose dicam, vbi tenuia & sursuracea corpuscula ex capitis superficie, aut etiam ex reliquo corpore citra exulcerationem plurimum resoluuntur: vnde etiam Græcis pityriasis appellata est. Nascitur hoc vitiuṁ inde ꝙ, prauus quidā humor pituitæ salsæ, aut biliosæ, & melancholici sanguinis sursum in caput efferatur. Si igitur talia in toto subsistant corpore, ipsius antea ratio curaque habenda est, deinde sic ad ea, quæ partibus admouentur remedia, descendendum. Si vero nullum in vniuerso corpore recrementum conspiciatur, etiam sola tum quæ a verberibus medicis, tum quæ a nobis inuenta sunt, medicamentorum auxilia. probe curare affectum possunt.

Porrigo.

curatio gñalis porriginis.

Curatio.

Certæ cimoliæ aqua prius maceratæ succum betæ misceto, & illinito, & sinito dum inaruerint, deinde vbi ablueris, thuris lachrymam tritam ex vino & oleo inungito, ac sinito quousqꝫ desiccetur, aut herbam pedicularam, quæ staphis agria dicitur, ex oleo perungito.

curatio porriginis loco adhibēda.

Aliud.

Ad humidiores autem porrigines muria, aut lupinorū diluto, oblinito. Est enim hoc medicamentum experimentis & vsu comprobatum.

Ad Psydracia & Exanthemata, Caput V.

Psydracia exigua capitis tubercula sunt, pustulis similia, quæ summam cutem excedunt. Exanthemata vero superficiariæ cutis exulcerationes, sunt subrubicūdæ, & asperæ. Vtrunqꝫ vitiū ꝓsidiis infra positis exteritur.

Psydracia. Exāthemata capitis.

Curatio.

Argēti spumæ, cerusæ, singulorum drachmæ quatuor aluminis, rutæ foliorum viridium, singulorū, vnciæ duæ Ex aceto myrteoque oleo inungentur. Magis autem profi

Exāthematū cūratio.

ciunt ad ea, quæ humiditate scatent.

Ad vitia capitis scabiosa & saniosa. Caput VI.

Scabiosa & Saniosa capitis vicia.

RVta & alumine detritis ex melle vtitor in capite prius raso. Si vero cutis a capite recesserit, oleæ folia cocta ex melle inducito.

Ad ulcuscula capitis, densa & rubra papillis similia a quibus sanies resoluuntur.

CAPVT VII.

vlcuscula capitis densa & rubra.

CApite prius raso, ac aqua nitro absterso, sulphure viuo ex hominis vrina contrito, vtitor.

Aliud ad capitis uitia.

Argenti spumæ, cerusæ, singulorũ drachmæ duodecim sulphuris viui vnciæ octo. Cerato myrteo exceptis, vtitor.

Aliud.

Cretam sutoriam quæ melanteria Græcis dicitur, cum aceto inungito.

De Achore, Caput. VIII.

Achor.

AChor vitium est, quod in capitis extima cute exiguis foraminibus oboritur, ex quibus humor saniei, quæ Græce ichor dicitur, similis emanat, ideo etiam malum illud Achor Græcis appellatur, nostris, manantia, vlcera. Est autem id quod defluit interim biliosum, aut pituitosum, interim etiam melancholicum. Internoscere igitur principalem causam oportet, non enim eadem in omnibus curatio existit. Nam cum recrementum quod superat, biliosum est, tenue substantia existit quod emanat, & colore suppalidum. Si autem non tenue substantia, & colore suppalidum, sed crassum & viscosum extiterit id quod redundat, pituita est, & Achorem efficit. Quod si nihil horum fuerit, loca vero, vnde humor effluit, dura magis, cutim excedentia, & strictiora appareãt, vt nequicquam ab eis effluat, aut vix exiguum, intelligito melancholicum subesse recrementum, quod Achorem pariat. Cæterum etiam obseruari debent causæ, quæ præcesserunt, temperamentum ægri, ætas, & gustus. Etenim amarorem sentiunt, quibus causa est

Manantia capitis vlcera.

Notæ. Achorum

Causæ Achorum

biliosa, salsam autem qualitatem, quibus est pituita, acidam vero, quibus humor melancholicus. Iam ex tactu internoscere poteris. Calidior enim tibi apparet, in quibus est biliosum, frigidior autem, in quibus pituitosum, minus autē frigidus, in quibus melancholicū. Ita sane internosces humorem Achorem parientes.

Curatio.

Curare hos oportet similiter ac eos qui Alopeciæ vitio tenentur, si quidem corpus vniuersum humoribus copiosis scateat, quod plethoricum dicitur, & vitiosis, quod cacochymum, purgare id totum prius, eiusq; sollicitudinē habere, postea ad particulares medicinas peruenire conuenit. curatio Achorꝝ.

De fauo, Caput IX.

Sciendum est etiam Fauum simile esse Achoribus vitium, magnitudine tantum differens. Nam foramina meatuum, vnde humor emanat, apium fauis respondent: vnde etiam Græcis Cerion apud veteres nominatum est. In Achoribus autem dictis, non videntur meatuum foramina, ex quibus humor in eis emanat. Quæ igitur ad Achoras dicta sunt, ea quoque in Fauo recitare conuenit. Qm̄ vero multa sunt, quæ aduersus Achoras ꝑficiūt, distinguere conuenit, quæ horum sint valentiora, magisque discutiant, rursus quæ repellant, quæ vero mixtam facultatem habeant. Dicamus igitur quibus in affectibus quæ potius medicamenta adhibenda sint. ¶ Incipientes sane Achoras, vbi totū corpus prauis humoribus liberum fuerit, medicamenta astrictoria repulsoriaque curāt, qualia sunt myrta, piceæ cortex, & rubi folia, illita, item plantago, oleastri succus, salicis folia floresq; & polygonium. Difficilium autē Achorum incrementis obsistunt ea quæ simul repellunt id quod influit, simul etiam cōcoquunt, & id quod cōtinetur, discutiunt, cū mixta facultate sint prædita, quibus post principia vti conuenit. Huiusmodi vero sunt myrteum oleum lentiscinum, ruborum, aut portulacæ succus ex oleo, ladanum cum vino illitum, cyperus, & lenticula. At superficia

Fauus.

Hæc in codicæ græco ĩ ꝑſſo nō habētur vsq; ad alterū.

Achoꝝ incipiētes qb* curātur

Difficiles. Achoꝝ

Superficiarii. Achoꝝ

riis & exiguis. Achoribus auxiliantur, quæ medicorum facultatem obtinent, & nihil quod irritet discutiendo indicãt. Id præstet terra Cymolia, Cretica, & Samia, item pompholix, spodium, spuma, argenti, cadmia, adianthũ cum rosaceo, fœnugræci decoctum, malua cum vino & farina subacta, ac nonnulla validissimis vinibus, vt etiam Achoras a crassis admodum & viscosis humoribus in farctisque cuti cotumaciter possint euacuare. Talia sunt sales, chalcitis, fex vini cremata, sandaracha, calx viua, item acetum quã acerrimum præstantissimum ad Achoras est medicamentum. Optime etiam discutit radix lilii, cucumeris, bryoniæ, & asparagi.

Valētissima remedia. Achor.

Medicamenta ad Achoras dolorificos.

Achor. dolorifici.

Cũ multa sanies excernitur, & dolor vehemens affligit, cataplasma conuenit ex lente læuigata coctaquæ cum mellis momento, aut ex pane cum coriandro, aut plantagine, aut solano, aut seri, aut polygonio, aut perdicio herba. Scire autem licet cum acessiones remittunt, partem affectam tondendam esse & abstergendam fœnugræci decocto, aut bæte, similiumque ex aqua.

Medicamentum ad Achoras & totius corporis eruptiones, quæ exanthemata dicuntur.

Medicamẽtum oẽs eruptiones corpis.

Cerusæ drachmæ sex, argẽti spume drachmæ quatuor, ceræ drachmæ sex, olei rosacei, aut myrtei quod satis est, vt ceratum liquidius efficias. Sicca acerato misceto, & caput inungito.

Aliud.

Medicamẽtũ peculiare ad Achoras fortissimũ.

Plumbaginis, sulphuris viui paria pondera. Læuigatis affundito rosaceum, aut myrteum, aut lentiscinum, vsq; dũ sordium fiat crassities & illinito.

Aliud efficacius ad Achoras peculiare.

Argenti spumæ drachmæ viginti, calcis viuæ, drachmæ quindecim aceti hemina, olei myrtei vnciæ quatuor. Sicca teres diligẽter ex aceto, postea supfundes oleũ, & vteris.

De dolore capitis, Caput X.

DOlor capitis, qui Græcis Cephalagia dicitur, accidens est multis ex causis ipsum efficientibus proueniens. Etenim sæpe a sola etiam qualitate contingit, item a copia, alias ab vtrisq; simul, breuiter, quamcunq; dixeris præcedentem siue coniunctam causam, hanc quoque dolorem capitis facere deprahendes. Quoniam igitur non vna causa existit, sed diuersæ, quæ dolorem capitis excitent, necesse est variam quoque curationem adhibere, ad singulas ipsa respicientes, atq; idcirco a curatione illius doloris, qui ex qualitate contractus est, auspicemur. Sciendum itaq; est vehemētissimos capitis dolores ex efficiētibus qualitatibus proficisci, & præcipue calida, qui vero a siccitate proueniūt æque vehementes non sunt. Nam humidæ qualitates, quantum ad ipsas attinet, nullum prorsus dolorem inferūt, nisi acrimonia fuerit coniuncta. At vbi humores nō calore, aut frigiditate, sed copia infestant, tum distētionis, tum obstructionis dolores pariūt, maxime si crassi & glutinosi fuerīt. Incipiamus igitur curationes persequi, initium facientes ab iis capitis doloribus, qui a præcedentibus causis, atque externis constituuntur.

Dolor capitis vñ fiat.

Vehemētissimi dolores capitis ex q̄litatib⁹ efficientibus.

Distētionis & obstructionis dolores

Notæ doloris capitis ex insolatu contracti.

Eorum qui insolatu & calida intemperie capite laborāt, indicia omnibus nota, & in confesso sunt. Nam cutis horū ad tactum calidior apparet, quamprimum manū ei admoueris sine mora aridior deprehenditur. Oculos ægri habēt rubentes frigidæ aspergininibus super caput datis oblectantur, & non solum hoc facientibus dolor mitigatur, sed etiā maximum percipit adiumentum.

Dolor capitis ex insolatu.

Curatio doloris ex insolatu concitati.

Curatio doloris ex insolatu.

Quod exusti in sole refrigerantia requirunt, omnibus ē manifestum, sed illa quæ etiam tenuem facultatem obtinēt, cuiusmodi est oleum quoque rosaceum inūctum paulo aceti adiecto. Magis enim adhuc penetrare rosaceum potest, si cum aceto illinatur. Quod si calor amplius superare videa

rosaceū cū aceto magis penetrat.

tur, etiam refrigerantium vim intendere conuenit, admiſcendo ſemperuiui ſuccum, aut ſerpilli, aut parietariæ, aut portulacæ, aut lactucæ ſylueſtris, aut ſereos, aut intyborũ, aut cucurbitæ, aut roſarũ, aut vuæ acerbæ; aut polygonii ſuccum, aut mali punici, & præſertim acidi, aut aliorum liquorum ſiquidem conſideraueris, refrigerantium, ita vt nõ magnum torporem inducant, aut aſtringãt, vt dictum eſt. Vitare igitur oportet etiã propter hoc, mandragoræ oleũ, & quæ ex papauere, & liquore eius parantur, niſi antea eis vti propter multas vigilias coacti fuerimus, atque tunc cũ multa cautione modice offerri debent. Cum igitur perfecerimus, quod res poſtulat, ſtatim refrigerantium vſum fugiemus, maxime in corporibus, quæ excrementis ſcatent, & quibus grauitatis ſenſus in capite percipitur. Accidit enĩ frequenter, vt caput in his, quibus id humorum copia præditis ex inſolatu repleſ, cucurbitulæ inſtar ſuperflua ad ſe attrahat, ſicut in illis, quibus ex inſolatu ſimul etiã humores infarcti impactique in capite ſunt, valde refrigerãtia vitari debent, oleum autem adhiberi chamæmelinum recenter potius præparatum. Sin autem vetuſtas vitium occuparit, addicere ipſi etiam roſaceum oportet, duas quidem partes chamæmilini, vnam autem roſacei, vel contra: vel etiam æquali portione. Alias enim alia quantitas conuenit, eoque definiri non poteſt. Cõdiſcere igitur omnia oportet, quem admodum vera Hippocratis doctrina præcipit, atque ita variare quantitatem, reſpiciendo ad ætatem, anni tempus, regionem, habitum corporis, & temperamentum. Hãc regulam attendens, exquiſitam quantitatem conſequeris.

Narcoticæ vitãda in dolore capitis ex inſolatu.

Narcoticis modice vtẽdũ, vbi vigiliæ infeſtant.

Chamemelinũ doloris capitis ex inſolatu aptum.

De Cerato ad idem uitium.

Sin autem calida in his intemperies perſeueret, neceſſario vtemur etiam ceratis ad refrigerandum efficatioribus, maxime roſaceo, cui adiectum ſit paulũ aceti, aut ſucci portulacæ, aut perdiciadis, aut cuiuſdã alterius ex iis, quæ ſuperius recitauimus. Oportet autem ſemper ceram prius lauare aqua frigida adiecta, vbi ad inguem reſolutã probe li-

Ceratũ ad dolorem capitis.

que feceris, atque id faciẽdum est non solum priorem aquã mutando, sed etiam postea puram immittẽdo. Post hoc autem oleum rosaceum ceræ admisceto, aquam, vt diximus, & acetum aut succum aliquem superfundẽs, quousque ambo bene commixta fuerint. Ceratum sic confectum in tenue linamentum illitum, toti capiti applicato, præsertim temporibus, vt medicamenti vis transmittatur, capillos autem auferre conuenit, & medicamentum crebrius mutare. Vbi enim sic nos ægerimus, superans intemperies, ad temperiem repente conuertitur.

De capitis dolore, qui hoc calidã intẽperiem perseuerat.

Dolor capitis ex calida intẽperie.

Quibus calida intemperies constanter perseuerat, in his ea quæ prædiximus, agenda sunt. Cum vero nihil profecerint etiã necessariis & valentioribus remediis vtendum est, inter quæ habetur etiam pastillus, cuius mixtura ita hẽt.

Pastillus ad diuturnũ capitis dolorem & calidã intẽperiẽ.

Pastill' ad dolorẽ capitis.

Croci vnciæ quindecim, chalcanti vnciæ decem, aluminis scissi drachmæ sedecim, myrrhæ vnciæ tres, omphacii vnciæ tres. chalcitidis, gummi, singulorum vnciæ tres: vini austeri quod sufficit. Terito diligenter, ac in pastillos redigito. Cum vsus postulat, ex posca diluito, ac vtitor ad intemperies iam inueteratas. Quod si vigiliæ ægro obuenerint, opium potius adiicito. Ita enim vtrisque & intemperiei simul, & vigiliæ rectæ medeberis.

Opiũ ĩ dolore capitis cũ vigiliæ vrgent.

De capitis dolore qui ex calida iecoris intẽperie prouenit.

At si capitis dolor frequẽter inde quod iecur sit calidum oriatur, dum scilicet ardescit ipsum, vaporesque sursum ad caput exhalat, necesse est vniuersam curationẽ ad id qđ præcessit, accõmodare, extrinsecus sane, aut melinũ oleũ, aut rosaceum, aut hydrelæum, aut ceratum, intus autem cibum præsertim liberaliorẽ, qui refrigerare queat, & ægre confici, hora secunda, aut tertia panem in aquam tepidam intinctum assumere, ne vapores sursum erumpant, aut citrum, aut malum, aut aliud quoddam refrigerans. Cum au

Capitis dolor ex iecoris calor.

tem cibum ægri sumpserint, etiam aquā frigidam superbibant, præcipue si eius potioni assueuerint, sin minus, certe ad medium cibi sumpti, aut cum vino, aut absq; vino ea offeratur. Breuiter, vniuersum victum talem instituant. Ita quoq; in iis, qui stomachum calidiorem, ventrem, aut lienem habent, agere conuenit.

Dolor capitis ex frigida intẽperie.

De capitis dolore ex frigida intemperie orto.

Qui vero capitis dolorem ob frigidam intemperiem cōceperunt, hi omnia illis contraria experiẽtur, quibus ex insolatu caput indolescit. Etenim neq; caput tactu calidum deprehenditur, neque facies rubescit, neque arida & collapsa apparet, sed econtrario plena & pallida. Ita vero internosces, qui ob frigiditatem densationemque capitis dolorẽ sustinent. Cæterum & victus ratio, & causæ primariæ ac præcedentes, si diligenter perscruteris, manifestam tibi discretionem adferent.

Notæ.

Curatio.

Medicamẽta ad dolorẽ capitis ex frigiditate.

Curare igitur generatim quidem calefacientibus oportet, cæterum vero pro intemperiei magnitudine remediũ quoque variādum est, interdum rutaceum oleum capiti inducendo, aut laurinum, aut irinum, aut nardinum, aut opobalsamũ, quod etiam maxime proficit, in quibus dolor ex crassiore & viscosa magis pituita oritur, illinire autem conuenit frontem ipsorum & tempora medicamento. Cyphonio, & iis quæ ex pipere & euphorbio componũtur. Multa autem sunt ab autoribus prodita, ex quibus licet, si parare oportet, vnicuique vtile ac idoneum deligere. His igitur si vinum tenue dederis, aut aliud quoddam extenuans, calefaciensq;, non nocebis. Non omnia ipsos iuuant, quæ mediocriter extenuare & calefacere possunt, & gestatio in equo balineæ calidiores, & apophlegmatismi Sin autem affectus inueterascit, etiā vomitus a radiculis raphani prodest. At in quibus qualitas citra copiam molesta est, non opus erit eiusmodi medicamẽtis. Vt autem inueteratos affectus prō-ptę curare posis, vtitor eo quod columbarum stercus rę-

Cyphoniũ medicamẽtum.

Vet⁹ dolor capitis quomȯ curatur.

cipit, habet autem ipsius compositio in hunc modum, piperis albi, crocomagmatis, singulorum drachmas duas, euphorbii recentis drachmas sex, stercoris columbini drachmam vnam semissem, aceti accermi quod satis est. Locum affectum prius perfricatum vt calescat, inungito. Vbi autẽ medicamẽtum validius'ẽ quam corpus ferat, remittere vim ipsius oportet, admiscendo ei amyli momentum, & lac muliebre, cum vti volueris. Rursus autem vbi vim eius intẽdere liber, absinthii paulum admiscebis, ex aqua diluens.

Medicamẽtũ ex colũbarũ stercore.

De dolore capitis ex uitio stomachi contracti.

Non enim dolor in capite primario affectu laborãte perpetuo accidit, sed interim etiam ex ventre ipso frequenter aut stomacho, aut alia quadam particula, aut flatibus vapores quosdam sursum mittentibus superuenit.

Dolor capitis ex stomaco.

De dolore capitis quem biliosus humor inuexerit.

Si igitur capitis dolor subinde ex humoris biliosi abundãtia nascatur, curatio eius medicamẽtis quæ biliosum humorem purgant, & subducunt, administrari debet, verum vt probe hunc vacuare possis, humidiore prius victu opus est balneisque temperatis, vnctionibus & aquæ potu liberaliore. Ita enim diffusa bilis, & veluti imbecillior facta, facilius a medicamento ipsam trahente vacuabitur. Si igitur biliosus humor copiosus nimium & calidus fuerit, ita agere oportet, ac liquorem ipsius potissimum scamniosæ cũ modica aloe, aut absinthio, aut rosarum succo, aut rhodomelo exhibere. Si vero non abundare tibi magis amaræ bilis humor, sed in stomachi tunicas, veluti spongiam aliquam absorptus apparet, medicamenta ex scammonia vitari debẽt, & omnino, quæ valde calefaciunt. Dari autem ipsis debet, aut absinthii dilutum, aut ipsa aloe, aut medicamentum Picra, si quæ etiam crassities bilis permixta tibi videatur.

Dolor capitis ex bilioso humore.

Præparatio ad purgationẽ.

Scãmonii liqr ad bilẽ.

Ad bilẽ i tunicis stomachi harẽtẽ

Curatio si uiscosi fuerint humores stomacho insidentes.

Sin autem humores viscosi in stomacho redundent, & inflatus dissoluantur, dolorisque autores fiant, ad ea quæ valide extenuant tum in cibo tum in medicamentis, veniundũ

Ex viscosis stomachi humoribus

est, cuiusmodi est etiam apii radicis, aut hyssopi dilutum, & superfundenda iniũgendaque sunt, quæ corroborant & calefaciunt, vt nardinum vnguentum, vel gleucinũ, vel marciatum dictum. Quod si magna humorum insidentium copia extiterit, non solis remedis quæ partibus inducuntur, vti oportet, sed prius extenuata probe materiæ, exhibere etiam quæ pituitam purgare queant, aut oxymeli, tum simplex, tum quod Iulianium dicitur, caput, stomachũ, & totũ copus purgare efficax, vel catapotia, quæ colocynthidem recipiunt. Purgare autem non modo semel, sed etiam bis oportet. Neq; enim viscosus humor vacuationibus vniuersis, ac vna vice factis cedit, sed potius per interualla paulatimque, & crebrius repurgari medicamentis debet.

Viscos' humor quō purgari debeat.

De dolore capitis in Febribus oboriente.

Obuenit etiam capitis dolor iis qui vhementer febricitãt verum considera diligenter num crisis ratione, an nõ, oriatur. Constat enim, quod si capitis dolor huius gratia contingat, vt in iis qui sanguinem ex naribus profundunt, aut vomunt, nihil tentare oportere, aut tumultuari, aut curationem adhibere. Nam ea quæ admouentur, præterquam qđ nihil iuuant, etiam naturam subinde impediunt, id enim propter febris vehementiam & malignitatem accidit. Ac omnia agenda sunt, vt febris vehementia mitigetur. Cæterum capitis quoque cura haberi debet, rosaceum ipsi superfundendo, interim per se, interim cum aliquo refrigerãte, vt serpillo, aut hedera, aut rosis, aut semperuiuo. Quod si vigiliæ vrgeant, etiam decocto chamæmeli, capitum papaueris cum oleo rosaceo superfundatur, ac frons somniferis inũgatur, aut succo lactucæ, aut pastillo Trygono, aut Crocode, aut summatim omnia quæ adhibentur, leniendi, refrigerandi & somnum inducendi vim obtineant.

Dolor capitis ĩ febrib' quō curãdus.

Frõs in dolore capitisq bus inũgenda.

De dolore capitis ex uino.

Dolor capitis qui etiam ex vino suscitatur, facile discutitur. Nam quam primum causam didicerimus, cõuenit ante omnia vino iterdicere, & medicamẽtis vti, quæ refrigerãt, & vapores

Dolor capitis ex vino qbus curetur.

& vapores repellunt. Tale autem est præstantissimum rosaceum, aut per se, aut cũ aceto, vel succo hedere, vel brassice. Nam huiusmodi non selum siccant, sed etiam naturali quadam facultate vino aduersantur, vnde etiam ipsa brassicæ folia si capiti applicentur, bene faciunt. oportet autem ea prius aqua calida madefacere, atq; ita illigare. Iam conuenit etiam ipsam brassicam decoctam semper comedere, quinetiam lenticula his auxiliatur, præsertim qui humidiorem habent ventriculum. Ad hæc mali punici grana super cibum commesta ipsos iuuant, ac mala similiter, pyraque assumere, & frigidam aquam bibere confert. At qui imbecilliori stomacho sunt præditi, is etiam paulum vini propinare, præsertim aquosi, quale est Cnidium, Samium, & Sareptinum, cõducit, nullum autem vinum sit vetustum. Nam præterquam q; caput nonnihil feriat, etiam vaporis quippiã ad superiores partes effert. Panis aũt ex aqua esui his aptissimus est, item halyca cocta, oua tenera, columbarum & gallinarum alæ, gallorum testiculi, turdus, breuiter vniuersus cibus esto boni succi, stomacho vtilis, & qui vapores arceat.

Brasica naturaliter ebrietati aduersat.

Stomach⁹ imbecillivi num requirit.

Vinũ vetustũ caput ferit

De dolore capitis ex ictu.

dolor capitis ex ictu.

Dolor capitis etiam ex ictu, aut casu accidit, inflammatione in illo subsistente, quare etiã curatio eius magno studio tractãda est. Quippe periculum inducit, dum humores copiosius ad ipsum confluunt. Si itaq; oborta inflammatio solam cutem ambiat, & non vlterius adhuc procedat, nihil negotii est, sed dolor etiam qui circa caput contingit, facile discutietur, sin autem tanta, & tam valida vrget, vt etiam membranam caluariam ambientem in consortium doloris pertrahat, frequenter autem cerebri quoque membranam quam menynga Græci appellant, haud exiguum erit periculum. Nam conuulsiones magna parte, & delyria comitantur, vt mortem ipsis maxime præcipitem iuducant. Vt igitur magnas inflammationes oboriri prohibeamus, necesse est curationem a sanguis missione incipere, ita nã-

iflãmationes magnæ capitisq; bus curentur.

que influxus reuelletur. Porro vacuatione facta, & corpore toto recrementis libero, deinceps etiam parti admouere auxilia oportet, & capitis ipsius curã habere, oleo dulci perfundendo, lanis contegendo, fouendoq; omni ex parte, vt ne caput, hoc est neruorum origo, rigeat. Vino aũt per initia ipsos, & carnibus arcere conuenit, & in totum oĩ victu valentiore, præsertim si etiam febris tibi vehemens esse videatur, tunc enim tanquam illius ratione, ptisanæ cremorem, lutea ouorum, maluam decoctam, lactucam intybum & cucurbitam exhibere oportet. Quod si vigiliæ vrgeant, etiam chamæmelino oleo, & rosaceo perfundere debemus subinde vero etiam vtrisq; commixtis vti, plus & minus a magnitudine inflammationis, ægri temperamẽto, & ætate considerantes. Ita sane vbi inflammatio citra vlcus obuenerit, curationem moliri conuenit. Sin autem vlcus quoq; infestet, tunc eisdem sane vti adhuc dehortabimur, rosaceum autem, cum melle, aut tetrapharmaco, item ceratum ad inflammationem arcendam efficax, & medicamenta commode imponuntur, præsertim ahemone, hæc enim variis modis auxiliatur, & linamẽtis illita & sup inducta. Talis enim curatio existit, cum inflammatio vlceri coniuncta fuerit, dicetur aũt absolutius, cum de vulneribus capitis aliarumque particularum propriis, sermonem sumus habituri.

Vigiliæ in ictu.

Inflammatio ex ictu capitis.

Anemone q̃d p̃stet.

De Cephalea. Caput II.

GRauis quidam affectus, & vehementer dolorificus est, vt etiam ipsæ oculorum radices indolescant, est quoq; diutuinus, & leui occasione excandescit exacuiturque. Nam qui hoc malo detinẽtur, alii vini paulo meratioris potione, alii odore quodam, vt styracis, aut thuris, nonnulli a ipso luminis splendore feriũtur, vt in tenebris, magis contenti sint, quam in lumine degere. Fit autem potissimum hic morbus etiam ex diuturna membranæ caluariam ambientis, aut cerebri membranarum inflammatione, item ex obstructione & crudiorum crassiorumque humorum copia, interdum etiam ob magnam humorum in alto desidentium acrimoniam. Freq̃ẽter ob calidam quo-

Causæ Cæphalææ.

que intemperiem malum hoc nascitur, capite scilicet spatio temporis imbecilliore facto, atq; ob id prompte humores suscipiente, nonnunquam vero ab inferioribus recrementa, quæ inueniuntur, cucurbitulæ instar attrahente. Diligenter itaque attendendum, vt in aliis quoque affectibus & animaduertendum est, qua ex causa nascatur, & generationis trahat originem, nempe ex copia ne, an particularem cerebri inflammatione quapiam, vel obstructione, vel acrimonia inueterata. Sic nanque morbus, si modum, aut tempus inspexeris, arte facilius solui poterit. Note cephalææ

Notæ ipsius hæ sunto.

Si igitur magna grauitas in particula percipitur, constat nō solum qualitatem, aut vapores aliquos, sed materiæ copiam obstructionis esse opificem, id quod manifestius cognosces, si præter omnia a me dicta, totū ægri corpus consideres, natura ne plethoricum sit, an minus, item si omnia quæ præcesserunt, perpendas. Vbi enim sic vniuersa circūspexeris, firmius internosces. Indicia cephalææ ex inflāmatione cerebri.

Notæ cephalææ quæ ꝑpter cerebri inflāmationē nascitur.

Si igitur grauitatis sensus & pulsatilis dolor ortus fuerit clarum est cephalææ affectum propter inflammationē quādam euenire. Notæ cephalææ ex spū.

Notæ cephalææ ex spiritu.

Quod si tensionem solam citra grauitatem & pulsum æger sentiat, manifestum est rursus affectum ex flatuoso insidente spiritu fieri. Cephalææ signa ex acrimonia orte doloris capitis ex calida intēperie signa.

De dolore ex acrimonia proueniente.

At si nullum ex his infestet, rosio autem solum incidat, dolorem ex acri & bilioso humore excitari intelligas.

Notæ doloris ex calida intemperie creati.

Sin autem nullum ex his, causa morbum capitis patiens existit, calor autem circa caput percipitur, atque id natura calidius temperamento esse videtur, & causæ quæ præcesserunt, calidiores, collige potius ex omnibus calidam quo-

que esse, intemperiem, que ab infernis recrementa cucurbitulæ alicuius mō ad se attrahat, efficiatque, vt caput facile repleatur humoribus.

Curatio.

Cephalea curatio pro humoꝝ diuersitate.

Qui sane hunc in modum bona internoscendi ratione ac via vtuntur, inueteratos cephalææ affectus sanare possunt, Si enim morbus ex copia fiat, totius primū corporis curā habere debemus, initio id quod superat commode vacuantes, vel per sanguinis missionem, vel purgationem. Sin autem totum corpus non fuerit plethoricum, ipsum vero caput potius causam præbere videatur, eo ꝙ natura ipsum iniuriis & repletioni sit opportunum, possitque attrahere qd cūque in ventre contentum inuenerit, a toto quidem corpore abstinendum est, neqꝫ venam secare prorsus aut purgare oportet, sed in primis ipsis tanquam primario affectu laboranti prospiciendum. Et siquidem humores infixos, frigides esse suspiceris, siue a caliditate attractos, siue ex imbecillitate illic natos superfūdere, ipsum & irrorare oleo cōuenit, aut herbis in vino decoctis nō admodū calidis, sed quæ robur quoddam habeant ad caput firmandum, quale est oleum ex acerbis oliuis expressum, omotrybes dicitur cui adiiciantur capreoli hedære, aut serpilli, aut mentæ viridis. Procedente autem tempore etiam ex calidioribus admisceto, silymbrium, aut pulegium, aut folia lauri, aut caleminthen. His igitur medicamentis eorumque similibus. vtendum est, præsertim in hyeme, & maxime vbi superās intemperies frigida esse apparet, & humores qui capiti insident, viscosi fuerint & crassi. Nam illa infixos humores strenue discutiunt, & caput corroborant, vt ne ipsum infirmetur, neque recrementa, quæ ex ventre in reliquas corporis partes distribuuntur, prompte suscipiat, caput enim frequēter non adeo calidū est, vt ipsum recrementa corporis possit attrahere, sed propter imbecillitatem illis repletur suscipiens magis quam attrahens. Ita illis sane, si humores qui capiti insident, frigidiores fuerit, agendum censeo.

Curatio si dolor a bile procreatus fuerit.

Quod si humores calidi & biliosi existant, tum oxyrrhodino, hoc est aceto & oleo rosaceo tepido, tum eo q̃ ex papaueris capitibus & rosarum decocto paratur, caput superfundas, adiiciens præterea etiam ea quæ leniter discutiunt vt hederam, aut serpillum, aut chamæmelum herbam, aut chamæmelinum oleum, ac lauent ægri aqua tepida vtentes, abstergant urque ptisanæ cremore, aut vitellis ouorũ, tepidam superfundentes aquam. Nam calida admodum & feruens præterquam quod nihil præsidii adfert, offendere ipsos, & irritare solet. Vbi vero caliditatis feruor conquiescit, non alienum est etiam mellis exiguum vna cum vitellis ouorum & moderatis remediis quæ abstergere & expolire possunt, admiscere. Nã omnia nimium palida his sunt inimica, siue smegmata sint, siue apophlegmatismi. Quippe biliosa recremẽta ab humectantibus mediocriter, tũ balneis tum medicamentis magis discutiuntur, quam plus æquo siccantibus, & calefacientibus, quia ex eiusmodi magis spissescũt, quam dissipentur. At in quibus crassi, & non admodum calidi sunt humores, in is consulo, ne admodum subito ad ea quæ discutiunt, feraris, mitigare autem potius materiam moderatis vnctionibus & balneis debet, atq; ita descendere ad efficaciora, quæ extenuant & discutiũt, vt quæ ex nitro & sinapi conficiuntur. Declinante autẽ affectu etiã frictione capitis linteis adhibita vti oportet, p̃cipuæ in balneo, prius nimium capillis ademptis, itẽ per vices iis quæ sternutamenta prouocant, primum sane simplicioribus, deinde valentioribus. Vt autem is qui parare illa velit, prõpte inueniat, explicanda etiam hic putaui, quorum scriptura in hunc modum habet.

De oris capitis a bile cra ti curõ.

Biliosa recrmẽta ybus discutiãtur.

Errhinum, hoc est medicamentum quod naribus inditur. caput purgans, ad lippitudinẽ & morbũ comitialẽ efficax.

Errhinã ad caput.

Melanthii, salis ammoniaci, singulorum drachmæ octo, elaterii drachmæ quatuor. Trita excipiũtur oleo sicioynio aut myrteo, aut irino, aut cyprino, vt cerati habeãt crassi-

tiem. Reposito igitur in pixidic cornea vtitor, subiungens nares attrahere iubeto. Hoc Errhinum non modo confert diuturno capitis dolore affectis, sed etiam iis qui lippitudine infestantur, & comitialibus. Educit enim facile si quid viscosum in cerebro, & crassum inhereat, preterea etiam quod ex cyclamino constat, nihilominus proficit, habet autem huius quoque scriptura hoc pacto.

Errihinum ex cyclamino.

Cyclamini sicci drachmæ octo, nitri rubri drachmæ quatuor. Sin autem loco nitri, elaterium, iniicias, præstantius euaserit. Vtitor autem in hunc modum. Tritum ipsum probe, per arundinem inspirato, præcipiens sursum inclinando attrahere deinde rursus deorsum vergendo etiam id congregatur, expuere.

Epithema ad diuturnos capitis dolores.

Vtitor etiam epithematis in capite, & vnctionibus in diuturnis affectibus, quæ discutiendi vim obtinent, quorũ e grege est, & hoc, quod frequenter experimentum probauit, scriptura eius in hunc modum habet.

De Cerato.

Ceratũ ad capitis dolorem.

Irini vnguenti, peucedani, castorei singulorũ drachma: baccarum lauri drachmæ duæ, rutæ surculorum drachmæ quatuor. Excipiuntur cerato quod ex rosaceo paratum est: ac capite deraso, per totum ipsum imponito. Sin autem accessio magna orta fuerit, mitigantibus & mediocriter reficientibus vtitor, ex quibus hoc habetur.

Smegma ad capitis dolorem.

Smegma.

Liquoris peucedani drachmæ sedecim, liquoris papaueris, anisi, mentæ, myrrhæ, singulorũ drachmæ duæ. Aceto excipiunt, fitq; vnguētũ. In doloribus immoderatis caput eo illinito. His & similibus vti consiliũ est, in quibus ꝑpter crassos humores, & spiritum flatu lentum dolor gignitur.

Doloris cã calida.

In quibus qualitas doloris causa est.

At si dolor ex calida qualitate oriatur, clarũ est ea adhi-

benda esse, quæ etiã ex bilioso humore dolentibus cõueni re diximus, citra missionẽ sanguinis, aut purgationem, aut oĩno qualecũq; tandem vacuans medicamentũ assumptũ. Porro si affectum ex vẽtris retentione ꝓuenire contingit, oĩbus modis is cibo, & leniter purgare potentibus subduci debet, sunt aũt huiusmodi multa. tũ ipse sal. Quare si aluus ob viscosos humores cohibet, hanc cõpositionẽ mixturãq; dato. Salis ammoniaci drachmas duas, piperis drachmam, euphorbii drachmam. Dato ex ouo, aut ptisana drachmas duas, aut quatuor, aut scropolos tres, aut quatuor. Quibus autem venter non ob viscosos humores astringitur, in iis vtitur medicamẽta, quæ scamnioniam recipiant, habet aũt horũ cõpositio in eum modum. Salis cõmunis torrefacti drachmæ tres, piperis drachmæ duæ, scãmoni drachma. Datur ex ouo, pane, & quomodocũq; velis, cochlearium. Nam hi sales admodum leniter ac citra molestiam vẽtrem purgare, & emollire solent. Vtitor his cum fiducia, tum illis quæ euphorbium recipiunt. Quod si venter citatior sit, & caput magis ob siccitatẽ doleat, nititor eum cibo, potu, & medicamentis sistere. At si affectus ex vigilia, & sollicitudine eueniat, iis quæ somnum inducunt, & laborãtes oĩno leniunt, curari debet. Sumatim remedia semper ad causam morbum facientem accõmodato, ac vtitor prædictis bona ratione ac via. Ita nanq; inueteratus, ac contumax affectus, diligenti artificio & commodis præsidiis adhibitis ex toto euincetur.

Alu⁹ ob viscosos humores astricta qb⁹ soluitur.

Vẽter citat⁹ q̃uo sistitur.

De hemicrania Cap. 12.

Altera capitis pars indolescit, cum dolor circa dimidiam caluariam incipit. Atque id accidit, postquam recrementũ aliquod ibi infixum fuerit, aut cũ ꝓcreatum est, in spiritũ resoluatur, irritetq; loca singulis diebus, aut vno interposito, aut duobus, ꝓ subiecta specie motus sumẽs initium Si igitur totũ corpus recrementis liberũ tibi apparet: capiti prospicito, ipsiq; particularem curationem adhibeto. At si copia toti corpori facessit negotium, tũc multifariam attendendum est, & internoscendum, quis

Cã' Hemicrãie

Hemicraniæ curatio

vtique humor superans existat. Constat enim & vacuationem eius tentandum esse, & si sanguis fuerit, per venæ sectionem detrahendum. Sin alius quispiam humorum fuerint purgatione recrementi quod molestat, succurrendum.

Hemicrania ex consensu.

De hemicrania ex consensu.

Si hemicrania stomachi affecti consensu oriatur, vel dũ hic in concoctione ipse infirmatur, vel cum materiam in se biliosam, vel pituitosam continet, nec hæ probe coquuntur, perpende rursus, vtrum ex calida intemperie, aut frigida proueniat. Si igitur ex frigida intemperie, calefacientibus ei prospicere oportet, sin ex calida, frigidis, & contemperantibus.

Si dolor ex frigida stomachi causa dimidiam caluariæ ad partem exerceat.

Hemicrania ex frigido stomacho quõ curetur.

Quod si dolor ex frigida stomachi causa factus apparet primum vtitor fomentis ex vino & oleo quod Græce œnelæon dicitur, nardo, gleucino, styrace, mastichæ. Deinde etiã epithematis, Polyarchio, aut Philagrio, & Martiato dicto, quod flatus in stomacho subortos strenue potest discutere. Cibus esto eiusmodi, qui calfaciat simul & extenuet, nec non robur apponat. Hydrogarum igitur his est idoneũ quod copiosius anisum receperit. Confert etiã oxymeli potum & porra cocta, in cibo sumpta. Item quod ex malis cotoneis conficitur, piper & gyngiber recipiens. Auxiliantur ipsis etiam quæ ex hyssopo, aniso, dauco, & apio propinantur. Ex oleribus, scandix, gyngidium, asparagi palustres, & beta cum synapi, & cappares. Allium vero diuturnos frequenter dolores discussit, quemadmodum etiam salsamẽtum, & Encathera dicta, & Coryax.

Catapotia Dia colocynthidos.

Catapotia dia-colocĩthidos.

Iuuat hos & vomitus a cibo, & purgatio, quæ fit ex Catapotiis, quæ colocynthidem, & euphorbium recipiunt, cõpositio ipsorum ita habet. Aloes vncia, euphorbii semuncia, colocynthidis, scãmoniæ, gummi, singulorum vncia, nitri Alexãdrini semuncia, veratri nigri corticis vncia. Ex

cipito succo brassicæ, aut citri, aut rhodomeli, achato scrupulos sex. Tu vero non vniuersa, sed per vices ipsa exhibeto, atque sic ad perfectum modum peruenias. Nam nō mi nusquam Hiera humores ex alto euocare possunt, cæterū etiam non superficiariam vacuationem moliuntur, sed ex alto & veluti ab ipsa radice recremēta extrahunt, & si quis recte vsus fuerit nō modo. Hemicranicum, sed etiam vetustum dolorem stomachicos, affect^9, morbos comitiales, articularios, & conxendicum vitia sanare possunt. Hoc pacto quidem dolorem, si ob viscosos, humores in stomacho excitatos prouenerit, mederi oportet. Catapotia diacolocinthides q̃d efficiāt.

De Hemicrania, quæ ob biliosum in altera capitis parte contractum humorem nascitur.

Si biliosus humor dolorem pepererit, sumāt ægri ante omnia panem ex aqua tepida, vt quæ supra modum ipsis auxiletur. Cæterum etiam malua, & lactucæ cōmestæ prosunt, vniuersum, cibus sit humectans & balnea temperata postremo purgatio, quæ ex Picra & scāmonia, & aliis q̃ bilem citra magnū dolorē purgare solēt, adhiberi debet. Hemicrania ex billioso humore curatio.

Epithemata.

Similiter etiam vnctiones, quæ extrinsecus imponuntur, non sint nimium calidæ, in totum vniuersa medendi ratio eiusmodi adhibeatur, qualis etiam in capitis doloribus præcepta est, nam eædem generæ causæ existunt, nisi quod capite laborātes, diuturniores valentioresq; habeant, vt autē remedia vnicuiq; causæ idonea promptus inuenire queas, etiam horum descriptiones tibi subinngam. Epithemata hemicrāæ

Vnctiones aduersus dolores ex crassis uiscosisq; humoribus in dimidia caluariæ parte ortos.

Euphorbii partem vnam, castorei tantundem, aqua excepta auri iuxta partem dolentem imponito, ac statim in balneū ire, & lauare consueto more præcipito. Hoc admodum generosum auxilium est, & cū fiducia eo vtitor. Iam maximum hoc quoque est, quod recpit atramentum scri- Vnctiones hemicrāie ex crassis, viscosisq; humorib^9.

torium,habet auem descriptio eius in hunc modum. Euphorbii drachmæ * quatuor,atraméti scriptorii drachmæ quatuor,myrræ trogloditicæ drachmæ tres, croci drachmæ duæ,crocomagmatis drachmæ tres, piperis albi drachmæ tres:aceti quod satis est, vt hæc probe læuigentur, & crassities sordium similis fiat,atque hoc illinito a medio superciliorum incipiens,vsque ad tota tempora, præcipue si locus pilis careat, & cum refrigeratus fuerit æger, hoc rursus inungito eodem in loco ad tertiam vsque vicem. Oportet autem ipsum mane inungere, vt auxilium vim suã probe exercere possit,quousque ille lauaturus est, verum caueto ne quando æger illinitur, medicamentum oculos ingrediatur. Nam spongia vtens dextre id quod illitum est,absterges. Vbi ex balneo æger venerit, rursus simili modo sæpius illinito,donec in totũ dolore liberetur: atque eo discusso per interualla iterum medicamento vti debes, ne in eundem denuo morbum incidat. His maiora præsidia ad longos validosque dolores inuenire non licet ad moderatiores autem vnctione vtitor,quæ ceram & euphorbium habeat. Mixtura ipsius hæc recipit.Olei sabini sextarios quinq;, ceræ vncias tres,euphorbii vnciam:Hoc vtitor dimidiam frõtis partem cum temporum musculo ante balneum illinẽs. Facit hoc præcipue ad dolores ex frigidis affectibus ortos. Porro inuenies alia quoque multa a veteribus prodita,verum hæc sola sufficiunt plurimis experimẽtis cõprobata.

Impressus græcus sesq drachma.

In quibus dolor ob bilem contrahitur.

Qui ex bile dolorem experiuntur, iis abũde ẽ etiam pastillus Crocodes illitus & Trygon, adhæc terra Aegyptia, omnesque vnctiones, quæ ex rosaceo, & chamæmelino oleo parantur, modico aceti adiecto, aut quodam succo mitigatorio.His & similibus medicum, qui recta curandi ratione nititur,vti oportet.

De Phrenitide, Caput XIII.

Dolor capitis ob bilẽ.

QVod sane Phrenitis acutissimus periculosissimusq; sit affectus,oĩbus est in confesso. Vnde autem constituať,& quo affectu cerebro laborãte & q̃ curatio.

conueniat, de hoc omnes dissentiunt. Dicamus igitur etiam nos, quæ sit exquisita Phrenitis, quæ eius causa, & quomodo internosci debeat. Plerique enim ipsorum in discernendo eam potissimum non mediocriter decepti sunt, vt etiam eos qui delirant, existimarent Phreniticos, cum res sit longe diuersa.

Quæ sit causa Phrenitidis.

Exquisita igitur Phrenitis a flaua bile nascitur, cum ipsa in cerebrū, aut eius membranam distributa inflammationē excitauerit, priusquā enim dispensata, infixaque fuerit, nō Phrenitidem, sed delirium producit. Atq; hoc in acutarum magna parte febrium statu ac vigore accidere consueuit, deinde rursus in declinationibus cessare, atque id delirii proprium est, quod febres per tota earum tempora non perseuerent, sed conquiescāt. Phrenitis autem semper perduret. Est autem ipsius non vna tantum species, sed etiam multiplex. Alia siquidem ex pallida bile constituitur, quæ mitior existit. Sin autē ex flaua bile, quæ & multo vehementior febres quoq; maiores inducit. Iā alia quoq; efferata dicta nascit, bile flaua imoderatius excalfacta, & plus æquo adusta.

cā Phrenitidis exquisitæ.

phrēitis qd a delirio differat.

Notæ futuræ Prænitidis.

Futuram Phrenitidem vigiliæ potissimum continuæ, & intensæ somnique turbulenti præcedunt, ægri exiliunt, & somniorum imaginationibus interdum detinentur, vt etiā nonnulli se futura scire suspicētur, & velint prædicere. Præcedit etiam, vt ægri quæ dicuntur, obliuiscātur. Nam cum familiaribus præcipere quædam incipiunt, ad alia conuertuntur, eorum quæ ab initio iniuncturi erant, obliuiscētes. Item cum respondent ferociores ac iracūdiores quā prius apparent, magnā & crebram respirationem edunt, pulsus habent prauos, & duros, atq; occipitio frequenter indolescunt. Quod si affectus increuerit, vt parum ipsi a Phrenitide absint, fixis oculis cernunt, eosque admodum squalidos & rubentes habent, nec non pituita eis inhærescit, ac lachrimæ ex vtrisque profluunt. Sin autem vitium magis

Notæ Phrēitidis futuræ.

Pituita oculoꝶ angulis inhæresc cit. Sic lærr æ apud Celsum

Hip. co: -tarum

intendatur, incipiunt & flocos carpere, & festucas legere, neq; responsionem manifestam dare possunt, & linguam multo magis scabram habent, febresque sicciores, interdũ & tremuli sunt, exarescẽte cerebro, eiusque neruis, & ægre sentiunt, vt etiam cum ipsi excitentur, vix, aut nequaquã exaudiant. Eiusmodi ergo, & tot eorum qui proprie Phrenitici existũt, signa habentur. Cerebrum igitur statim per initia morbi causam habuit, non enim alia quadam parte affecta quæ propriæ Phrenetis est, c trahitur, quemadmodum nonnulli Phreneticos ob septi transuersi inflammationem fieri existimarũt, quod verũ non est, sed & ipsum cerebrum, vbi inflammationem senserit, valida efficit deliria, vt Phrenitidi respondeant.

Quomodo delirantes a Phreniticis discernere oporteat.

Discrimẽ phreniticorũ & delirãtium. Qui proprie Phrenitici existunt, a delirantibus ex partiũ consortiis distinguuntur, q; ipsis febris adsit perpetua, oculi sint cruẽti, sanguis e naribus profluat, & caput sit calidius. Nam qui septo transuerso laborant, his caput non est adeo calidum, vt præcordia, ipsumque septum, ægere magis spirant, & inæqualem valde spirationem edunt. Discernes autem Phreniticos ab insanientibus, eo quod insania quidem quæ Græce mania dicitur, citra febrim, Phrenitis autem, vt diximus semper cum febri spectetur. Hæc quidem sunt signa eorum qui proprie Phrenitici dicũtur, in quibus etiam flaua bilis sola, sine alia materia defixa, affectũ peperit, quẽadmodum etiam si pituita flauæ bili coniuncta fuerit, eiusmodi falsa Phrenitis appellatur, & vigilem soporem, qui Græcis agripnon coma vocatur, excitat.

Inter phreniticos & insaniẽtes dñia. Phrẽitis falsa. Vigil sopor.

Signa Phrenitidis falsæ.

Signa Phrenitidis falsæ. Nosces aũt Phrenitidem ex humorum mixtione factã, inde q; etiam symptomata quæ superueniũt, mixta sint referentia eandem naturam illorum, quæ causam, eãdem habent. Etenim vigilant simul & in altum somnum deferuntur, rursusque paulatim delirãt, & somno alto soporosoq; pressi cum tumultu excitantur, & iis q eis loquuntur, inor

Symptomata mixta.

dinata verba,& insaniam testantia respondent

De inueteratis iam Preniticis.

At quod hæc per morbi initia,& breui tempore accidere cousueuerunt,nosse conuenit. Vbi vero morbus in vetustatem inciderit,& vires sint debilitatæ exigua ipsius indicia apparent,vt nonnulli aliam quandam Phrenitidis speciem esse arbitrentur,non est aūt alia,sed ægri per initia quidem turbulenti fiunt,& furibundi, tanquam bile statim ad superiora tendente,& cerebrum excitante,postea aūt hecticis febribus similiter æquabili intemperie in totum cerebrum dispersa,non amplius valde perturbantur, & inordinata furiosaque nugantur,sed iacent, neque vocem ædere propter imbecillitatem potentes, neque decubitus figurā mutantes,neque valide exilientes,manus solummodo inordinate iactitant: vt quidam ignorantes ægrum quærere aliquid,& inuentum velle continere suspicentur, nonnulli autem ipsorum ne palpebras quidem ꝑpter vires iam ante debilitatas aperire possunt. Sin autem aliquādo etiam aperiāt, vbi paulisper respexerint, statim rursus propter infestantē humorem conniuent. Verum hæc signa adhuc infirmāte ipsorum facultate superueniunt,nec aliam adhuc Phrenitidis speciem ostendit id,quod pulsus sit imbecillis,durus,exiguus,& angustus,sed etiā ad omnes magna ex parte Phreniticos pertinet præcipue inueteratos. Hæc igiť indicia sunt. quibus Phrenitici cognoscūtur, deinceps autem quomodo curationem ipsorum optimam adhibeas,iam ꝓsequamur.

Phrenitici inueterati.

Phrenitidis inueteratæ signa.

Curatio Phreniticorum.

In omnibus proprie Phreniticis,si vires robustæ sunt,& nihil aliud prohibet, sanguis detractio adhibenda est, tanquam primum omnium & maximum futurū præsidium. Sin autem repugnet æger,quod sæpe accidit, vt nolit brachium porrigere, omnino conandum tandem est ex recta in fronte vena sanguis missionem moliri. Facis autem id recte,si collum artificiose fascia lanea constringas, vt vas attollatur. Ita nāque si feceris,sanguis statim vena secta citra,

Phreniticorū curatio

Sanguinis missio in.

impedimentum cum spiritu erūpet. Ego sane magna adeo Phrenitide correptnm curaui, & nisi multi fortesque famu li eum continuissent, & vinculis vndiquaque cōstrinxissent neutiquam ne in fronte quidem venam secare potuissem, adeo ferociter agitabantur, omniaque faciebat, quæ insaniē tes solent, atque si gladium habuisset, non paucos, qui ei ade rant, iugulasset. Quia vero bis sanguinem detrahere mole stum est visum, ideo tantum initio euacuauimus, quantū ei satis erat futurum, etiam si secunda vice iterum emisisse mus. At mirabile erat vacuatione facta, quam festinaret ex riuo superbibere, simul autem astātes etiam aspergebat, vt risum quoq; ideo vulgo excitaret. Verū hic quidem ce leriter curatus est, alia quoq; ratione, ac cura conuenienter ei adhibita. Sic igitur agendum est, si venam in cubito seca re non liceat. Post sanguinis vacuationem parti quoque re media inducenda sunt, & caput oxyrrhodino madefacien dum, ne ipsum, cū calidum sit, liberalius humores attrahat atq; idcirco eis repleatur. Aceto autem ea quæ mitigant & somnum conciliare poterunt, admiscere conabimur. At cū morbus viget, & vigilias mentisque alienationem inuehit, adhuc magis succurrendum est, & largius oxyrrhodino ca put implendum, & decocto chamæmili, papaueris capitū, serpilli, hederæ, rursusque oxyrrhodino superfundendum: item ea, quæ odorem mouent, naribus adhibenda, nec nō vnctionibus vtendū, vt omni ratione vigilias excindamus, somnumque ægro accersamus, quod solum & maximum est delirantium, & cuiusuis morbi remedium. Quod si his administratis, vigiliæ, & alienationis symptomata perseue rent, dato ei potui medicamentum, quod a papauerum ca pitibus, dia codyon Græci appellant, ad omnia futurū vti lissimum. Non solum enim vigilis, sed etiam febri medel, præterea caput tanquam ab igne adustum refrigerare po terit. Sin autem nihil admodum impellit, vrgetque, noli me dicamētum dia codyon exhibere, præsertim si neque Phre nitis quædam germana esse videatur, sed etiam pituitæ nō nihil particeps sit, vt ipsa quoq; falsa nominetur, tunc ea-

Phreniticis necessaria

Vena secta i frōte.

historia curatio nis phrenitici.

partis affectæ remedia.

Vigiliæ & mentis alienatio quō curari debeant.

Dia codyon q̄ bus ꝯfectat.

ueto ne id ipsum, vel aliud quoddam ad soporem torporemque inducendum efficax, offeras. Sin autem vires quoque imbecillæ fuerint, tunc maxime vitabis, ne quid corpori somnoque inducendo accõmodum exhibeas. Nam in his qui infirmas vires babent, non vulgaris noxa, immo interdum mors talium potionem comitatur.

Nacorica periculosa

De habitatione.

Considerari debet etiam habitatio, in qua deget æger, vt aerem neque admodum crassum, neque humidum frigidumque, aut nimis calidum habeat, ne capiti meatuum densatio, aut repletio superueniat, sed temperatus existat, quo animalis spiritus temperie ipsius refocilletur ac relaxetur. Sit autem magis lucidus quam tenebrosus, vt æger per huius sensum ad consuetorum perceptionem ac conscientiam perueniat. Quare & amici nonnulli admodum familiares ei assistant, vt etiam increpantes ipsum propter ea quæ facit, reuereatur. Neque vero domesticus, aut cognatus, cuius causa aliquando tristetur aut cui irascatur, ingredi debet, quippe hoc irritare ægros, & commouere solet, & vt valde perturbetur, manifestam præbet occasionem. Sed nec amici frequentes & copiosi ad eum ingrediantur, quippe turbam tantum ei excitant, præterea aerem quoque crassum efficiunt, frigidos emittentes spiritus. Iam non violenter mouendus est, sed leniter, ne in lecto propter imbecillitatem concutiatur. Hoc enim si quid aliud morbum excitat, & somnum impedit: ii vero qui adsunt, omnia ipsius membra citra violentiam teneant, leniterq; pfricẽt, & præsertim inferiora, atq; tũc magis, vbi conuulsiones ægro oboriũtur, artus vinculis excipiantur. Quippe hoc materiã ad inferna prouocat, præterea cõuulsiones lenit Satius autem est inferiora quoque, vbi perfricata fuerint, fouere, atque sic deligare, vt materia quæ fotu simul & fricatione accita fuerit, ad ima potius deriuare possit. Nihil autem facere oportetj ante febrium

Phreniticorũ habitatio.

amici familiaris Phreniticis iad mittẽdi

Motus violẽt⁹ Phrenitices offendit.

Frictio iferiorų phreniticis accõmodanda.

declinationem, longe vero antequam inuadant, id præstã dum. Iam cucurbitulæ adhiberi, præsertim ante accessionẽ debent, vt maceriæ sursum vergentis impetus per reuulsionem coerceatur. Simili modo etiam epithemata semper eis admouere oportet, quæ non nimis frigida sint, neque rursus calida, sed potius tepida. Qui enim viscera largius fomẽtis excalfecerunt, maxima hi mala ægris accerserunt, materiam subito ac vniuerse commouentes, vt ad supernas partes profecta caput amodum repleuerit, vnde vehemens alienatio mentis prouenerit, nonnunquã etiam sopor, qui Caros, dicit, ita vt rursus iis opus fuerit, quæ excitare possunt, sternutamenta prouocantibus, tum frictionibus. Quare viscera validiores fotus non requirũt, præsertim in iis, qui vehementiori febri laborant, item quibus copia humorum inest, & caput affectum. Sufficit igitur solum lini semẽ hydræleo incoctum, aut cum chamæmeli iure blandum & tepidũ visceribus obducere. Ita enim feruor mitigabitur, & viscera distenta laxabuntur, atque ideo etiã febres erunt mitiores.

Epithemata. phreneticorũ.

De uictu.

Conuenit autem inter medicandum etiam victus rationi vt maxime necessariæ animum adhibere. Multi nanque ipsam negligentes ignorant, quantum noxæ & adiumenti ægro adferre posit. Vtinam vero etiam recte medicari scirent tempusque inquirerent, aut ordinem, aut qualitatem, aut quãtitatẽ, verum nullum horum attendens, singulis vicibus, cum ægrum accedunt, visceribus facessunt negotiũ, aut perfundendo, aut obducendo, aut oĩ tempore parãdo, etiam cũ copia, interim quoque cruditas vrget, præsertim cum sapientissimus Galenus manifesto clamitet, neque cataplasmatis, neque asperginibus quouis tẽpore vtendum esse, nisi in solis illis, quibus nullum in toto corpore excremẽtum, aliaque superflua existũt, reliquis autem omnibus extremum esse malum. Verum hæc quidem ii qui non bene mente ac ratione constant, faciunt. Nos autem qui ex vete-

Victus iõ obseruanda.

cataplasmatis corpe repleto nõ vtẽdum.

ribus

ribus didicimus, simul etiã si quid ratio facere nes recte ad monet, iam exponamus. Ptisana igitur primum omnium victus ratione Phreniticis remedium adhibeatur, optime prius decocta. Detur autem solus ipsius cremor, quem si non libenter assumant ægri, cum granis ipsam sine aliquo cibo capiant, sin ea oblectentur, adiicere conuenit solum hydromæli exiguũ, aut hydrosatum, aut rhodomelum. Hydromæli vero maxime Cybyriticum, vt inimicum ipsis, vitare oportet, & oxymeli. Quod si minus gratã habent ptisanã, multi enim ne nomen quidem illius libenter audiũt, exhiberi ipsis oportet auenæ cremorẽ, si inueniat aut extritico virenti sorbitionem, quæ chidron Græce dicitur. At si in totũ sorbitiones auersentur, panem in aquã intingito, non minus enim quam sorbitiones, iuuabit.

Ptisana Phreniticis idonea.

Auenæ cremor

De oleribus.

Ex oleribus edant intybum, & maluam coctã, interim etiam crudam, si caliditas nimium superare videatur, & æger siticulosus sit, vigiliisque admodũ prematur. Ita nãque adiuuabis, præterea etiam magis, si lactucæ semina, cucumerum medullam, & peponũ exhibeas. Vbi concoctio apparuerit, etiam pisces assumẽt, vt erinaceũ & pectines.

Olera q̃ Phreniticis vtilia.

De pomaceis fructibus & potu.

Ex fructibus sumant duracina, persica, cerasea, mala, & punica, sed hæc raro, bibere autẽ ipsos crebrius & paulatim aquã tepidã conducit. Neque enim multam potionẽ appetunt, neque iuuãtur, si cumulate bibant, frigidam autem aquam vitare oportet, eo quod tuta non sit. Nam si inflammatio circa septum transuersum, aut aliam quãpiam particulam inuenta fuerit, non exiguum periculum sequitur. Quamuis enim frigidæ potio mitigare ipsas videatur tamen maiores postea, & malignas febres excitat, vt etiã alienatio mentis augeatur. breuiter, omnia ad deterius maligniusque cõuertantur. Quare tutius ẽ tepida potius quã frigida aqua vti. Noui autem me etiam hydræleo vsum, in quibus siccitatem immodicam, & bilem superiora occupa

Que poma phr̃niticis ꝯueniãt.

Frigide potio nõ tuta phreniticie.

re, nihilque ab intestinis notatu dignum externi viderem, hinc calor mitigatus fuit, & viscerum intentiones inflāmationesque relaxatæ, biliosa per aluum & vomitiones excreta, vt æger non multis adhuc diebus ad vniuersum prorsus morbum depellendum indigeret. Etenim omnia quæ ipsi admouebantur remedia, tunc administrabantur, cum totum corpus recrementis esset vacuum.

Phrenitici qūo lauādi.

De *balneo.*

Lauare eos, & perungere cōuenit quibus iam vacuatio facta est, & quātitas totum corpus offendit, verū siccitas, & vigiliæ plurimæ vrgent, & si febricitet æger, nihil nocebit ei, si ita lauetur, præcipue etiam cum balneum temperatum adhibitum fuerit, vt neque aer sit igneus, neque solium nimis calidum. Qui autem febris metu eos nō lauāt, maxime offendunt. Nam ægri vigiliis magis torquentur balnei abstinentia, adhuc magis etiam animo turbantur. Lauandi igitur sunt, quemadmodum comprehensum est. Sic.n. balneo vtentes, ad bonam temperiem reuertuntur, & in posterū delirio & affectu febrium incēdente, liberātur.

Cōmoda phreniticis adhibiti balnei.

De *uino.*

Quin & vinū quod sitim restinguat, dare Phreniticis audendum est, in quibus multæ vrgent vigiliæ & vires sunt imbecillæ, febres autem nondum vehementiam, neque ardorem habent, sed quædam concoctio vrinarum quoq; in eis apparet. Præterea illis potius cum fiducia dandum est, qui per sanitate quoque vinum amare cōsueuerunt, & os ventriculi imbecillum, & natura frigidius obtinent. In his enim tempestiua est vini potio, & omnibus mente alienatis si modice assumatur. Nam ferociam ipsorum mutat, & ferinos mores ad hilaritatem trāsfert somnumq; cōciliat eo q́, cibum celeriter concoquat, & in totum corpus distribuendum adiuuet. In quibus igitur nulla feruens inflāmatio, aut magnus admodum calor præcordia infestet, & vires infirmentur, audacter vinū ipsis exhibeto. Maius enim ex eo commodum erit, quam quæ noxa fore putetur. Si

Vini vsus freniticis.

enim vires recollectæ fuerint & non collabi permissæ, omnia tẽtare possumus, & multifariã ægro succurrere, Collapsis autem ipsis vigilia, omnis medicorũ curatio desperatà erit. Quare metiri conuenit, & noxam quæ ex vino expectatur, & cõmodum. Arqui si plura fuerint, quæ permittunt, propinari debet, minorem offensionem cõtenẽdo. Fieri enim haud potest, vt id quod iuuat, aliqua etiam parte non noceat. Medici autem est eiusmodi tum metiri, tum iudicare. Nam si vniuersa moderare quantitate, qualitate, ordine, & tempore adhibeantur, totam autem absoluunt, consumantque, & finem bonum imponunt.

Virib⁹ collapsis oĩs curatio inutilis

Qđ iuuat etiã aliqua ex parte nocet

De Lethargo. Caput XIIII.

GEnuinus ac germanus Lethargus, quẽadmodũ Phrenitis, sedem quidem habet cerebrum, materiã autẽ Phrenitidi contrariam. Nam ex pituita superante nascitur, quæ ipsum humectat, & valide adeo madefacit, vt ægri eorũ quæ dicunt, nequeant meminisse, sed palpebris semp cõniuere velint, & cõquiescere, vl' prsus in soporem, q Græcis Caros dicit, ab humiditate sil' & frigiditate, quæ spiritũ aĩalem suffocat, & torpidũ efficit, perducantur.

Lethargus.

{*Notæ ueri Lethargi*}

Si igitur humor qui Lethargũ parit, solus fit pituitosus genuinus Lethargus nascit, atq; oĩa hæc accidẽtia inducit.

Genuinus Lethargus.

{*Notæ falsi Lethargi.*}

Sin autem non sola in capite pituita, sed etiam bilis fuerit necesse est symptomata quoque mixta fieri, vt ægri nõ nunquam vigilent, nonnunquam altissimo somno premãtur, alias delirent. Ambo enim faciunt, & conniuent palpebris, & manus mouent, tanquam contingentes quædã, eaque tenere nõ potẽtes. Qui igit moderatius degũt, nõnullis ipsos inclamãtibus, interim palpebras aperiunt, & rursus ꝯniuent. Sin aũt admodũ imbecilles sint, & valde morbo vincant, nullatenus exaudiũt, neq; palpebras mouent, pulsusq; hñt raros, exiguos & obscuros. Sic igit facile est ipsos internoscere. Dicamus autem quõ curare oporteat.

Mixtus lethargus.

Curatio.

Lethargi curatio. Cũ omnia accurate inſpexeris, quæ veteres nobis præcipiunt, nempe ægri vires, habitum, aliaque vt ætatem, & totius corporis ſtatum, ita tandẽ huc venies, vt ſanguinis detractionem ante omnia adhibeas, niſi quid ex commemoratis tibi aduerſet, & præcipue vires. Vbi vero totius corporis curam habueris, etiam remediis, quæ partibus in ducũtur, ægro ſuccurres, omnem capiti diligentiã adhibens. Vt autem vapores, ne ſurſum ferantur, prohibeas & eos qui iam eo irruperint, diſcutias, maxime auxiliatẽ acetum cũ oleo roſaceo, quod Græci appellant oxyrrhodinũ caput corroborans, præſertim inter affectus primordia, ne deinceps multos vapores ad ipſum ſurſum tendentes facile recipiat. Quoniam igitur materia quæ in cerebro cõtinet, pituitoſa eſt, & ſuperãs cauſa, humida & frigida demõſtratur, miſcere & incoquere ea oxyrrhodino, quæ ex tenuare etiam ſimul poſſunt, expedit, nempe vel peucedanum, vel caſtoreũ, vel pulegiũ, vel calaminthen, vel thymum. Ac frons illinenda eſt, aut caſtoreo, aut pilis humanis crematis, læuigatiſq; ex aceto. Huiuſmodi enim valde ꝓficiunt excitantq;, forſan etiam naturali quadam facultate Lethargo cõtraria. Quod ſi affectus perſeueret, & ægri difficulter excitenẽ, vtendũ eſt eo q̃d ſternutamẽta mouet, ſtrutthiodicto, vel cũ caſtoreo, vel pipere, vel euphorbio, vel epithymo, nunc quidem inſpirãtes, alias pena illinẽtes, verũ id continue faciendũ non eſt quippe vires eorũ laborãt, & adhuc magis caput. Cæterum crura perfricare, & oleo ſicyonio perungere oportet, interim ſolã ipſam ſcillã ex aceto læuigatam cruribus obducere. Hoc.n. etiam eos, qui in ſomnum valde altum, & veternoſum deferuntur, excitare ſolet. At ſi affectus & malignus eſt, & inueteraſcit, capillos adimito, vngitoque iis tunc caput, quæ exaſperare ac vellere cutem poſſunt, vna cum caſtoreo, datoque ipſis potui caſtoreũ præ omnibus, idque faciendum eſt, præſertim hora vna ante acceſſionẽ. Etenim extenuat, & corpus

Sanguinis miſſio ĩ Lethargo.

Vapores ſurſum tẽdentes.

q̃uo ꝓhibeanẽ

Mã pituitoſa

q̃b⁹ diſcutiat⁹.

Pili humani.

Scilla ĩ Lethargo vtilis.

viaſtorei us & vſu.

quod perfrixit, & prope eſt vt totum emoriatur, recalfacit fouetque. Ego ſane noui multos eo morbo victos hoc ſolo remedio mortem euaſiſſe. Item per ſe exhibitũ proficit adhuc autem magis cum oxymelite. Quod ſi æger recrementis plenus fuerit, etiam cum aliquo ad ventrem ſubducendum efficaci, præſertim ſcammonia dari debet. Suſſicit aũt vnum ſcãmoniæ ſcrupulũ, aut paulo plus minuſue ꝓ virium ratione duobus caſtorei ſcrupulis adiicere. Iam vero non ſolũ auxilia, extenuantia eſſe debent, ſed etiam cibus talis exhiberi. Quare ſuccus quoque amygdalarum ex melle coctarum præbendos eſt, ac ptiſana, quæ habeat comam porri, aut apii, aut hyſſopi, niſi ægri vehemẽter febricitent. Si enim febris vehemens fuerit, abunde eſt ẽt etiam ſolius apii radix, & oxymeli ſimplex, tum ex ptiſana, tũ per ſe ſolum. Salutares ſunt etiã micæ panis ex apomelite aut hydromelite datæ. At hydromeli Cybyriticum dare ipſis non oportet, immo neque Cnidium proſus, morbo ad huc concoctionis experte. Vbi vero concoqui inceperit, nihil obſtat & lauare ipſos, & vini paulum exhibere præſertim a ſanguinis miſſione, ventris ſubductione, & mediocri totius corporis purgatione, verum balneum timeri nõ debet, niſi recremenotrum copia ſubſit. Nam quæ in cute hærent ſuperflua, magis balnei calore moderato digerẽtur. Ego certe noui me quoſdam ita laborantes, neque ſuſpicere præ multo ſopore potentes, neque hoc ipſum qđ lauarẽtur, percipentes, poſtquam a ſeptẽ diebus in balneũ duxiſſem, magis ab eo excitatos inueniſſe, vt reſpicere loqui, nonnulloſque aſtantium agnoſcere potuerint. Quare ſi vires robuſtæ appareant, in balneo lauandum eſt, ſin imbecilliores, vt æger laſſitudinem, aut calorem balnei, ferre nequeat, domi lauato vaſe quodam aqua calida repleto, in quo æger collocetur, ita vt ſedeat, capite aquam excedẽte, facile autem eſt eiuſmodi vas ex lignis parare. Non madefaciet autem caput æger, quoniã præterquam quod nihil a calide ſuperfuſione iuuatur, etiam animæ defectionẽ celeriter ſuſtinet. Sic igiť donec ſemel, aut bis lotus æger fue

historia Lethargici ſolo caſtoreo curati.

Cibꝰ extenuans Lethargicis aptus.

historia Lethargici balneo vſi.

Tinnã vľ cupã vulgo vocãt.

Lethargicis caput nõ madeſaciendũ.

ric agendum est, deinceps tandem ad balneum ducere ipsum, & consuetis nihil suspicantē abstergere cōuenit. Eiusmodi curatio etiam in his qui veternoso sopore quē Carō vocant, premuntur, tentanda est, neque enim multū variabit, neque causa. At nosse oportet Carō in anteriore potius capitis parte constitui, quare etiam sensoriæ ipsorū vires magis obleduntur. Cæterum oritur ob vehemētes quoque dolores, vt quibus spiritus animalis dissipetur, & cōcidat, item contusionibus hoc accidens euenit, si quis cerebri membranam lamina ænea, quam inde ꝙ membranā tueatur, menyngo phylaca Græci appellant, negligenter contīnēs deligauerit. Sic etiam accidit, si quis os vehemētius cōtundens, medium cerebri ventriculum compresserit. Sed de horum curatione nunc scribere tempestiuum non est. Peculiares enim hæc curationes requirunt, ac differemus de his dicere in eum locum, vbi de fracturis agemus, nunc autem de morbo comitiali verba facere instituimus.

veterno sus sopor

Charos

De morbo comitiali. Caput XV.

Morbus comitialis, qui Epilepsia Græcis dicitur, vnus quidem & ipse ex longis affectibus habetur, qui excellentē diligentiā studiumq́ꝫ requirat, & si per initia neglectus fuerit, frequenter ii qui eo detinentur, commoriuntur. Nā capitis vitium est, vbi sensus motusq́ꝫ origo habetur, ꝙ autem capitis morbus sit, testatur hoc, qđ p accessiones ægris contingit. Neq́ꝫ enim audire, aut videre, aut intelligere prorsus, aut meminisse alicuius possunt, sed omni destituti sensu iacēt, mortuis non dissimiles, quapropter etiam Græci Epilesiam quasi cōprehensionē vitiū hoc nominarunt, qđ videlicet ægri rerum obliuiscantur, & sensus eorum detineātur. Cæterum hoc ipsum vitiū nō nulli vocarunt etiam morbum sacrum, quod cerebrum sacrum & honoratum sit, alii vero morbum Herculeū, qđ validus sit, & contumax ad amonendū, alii aliter nomina runt, verū nō oportet omnia scribere, sed illa potius, quæ instituto conueniunt. Hæc enim magis scire conuenit, eisque insistēdum, id quod nos etiam facturos promisimus

Epilepsiæ.

Notæ morbi comitialis.

Epilepsiæ vnā dicta.

Morbus Comitialis tribus modis generaẗ, vel enim capi-te primario laborãte, vel stomacho, vel alia quadã particula affecta, & prauitaté in ea subsistenté ad caput remittẽte. Morb⁹ sacer & herculẽ

Signa morbi Comitialis ex stomacho oriuntis.

Morbum Comitialem a stomacho proficisci testatur, ꝙ continua plerumꝗ in eo gignatur & turbatio quædam, & rosio, itẽ ꝙ morbi accessionẽ tũ potius ægri sentiũt, irritãtur que, cum tarde ipsos cibum sumere, aut nullũ ꝯtingit. Quot modis gñeẗ comitialis morbũ

Signa Comitialis morbi ex alia particula contracti.

Qui vero ob particulam quampiam concidunt, distributionem mali ad superiora fieri, manifesto percipiunt, & id quod futurum ipsis est, prædicunt, cum distributio vitii ad cerebrum vergere incipit. Accidit autem hic affectus etiã pueris præsertim humidioribus, qua de causa nõnulli puerilem ipsum nominarunt. comitialis morb⁹ ex ꝑticula. Morib. puerilis

Signa morbi Comitialis ex primario capitis affectu excitati.

Qui primario capitis affectu laborãt, omnibus sunt manifesti. Etenim grauantur capite, oculi obscurantur, & caligant, tardeque sentiunt. At hic affectus pueris potissimũ accidit. Nos igitur a puerili ætate incipiẽtes reliqua persequamur. Quod si infans est, vel etiam lac assumit, nihil moliendum est, neque agẽdum, quantum ad curationem attinet. Subsequens enim ætas, & calor augescens superfluã in capite humiditaté, replentemque ipsius ventriculos discutit. Attamen iuuare nos, curamꝗ habere oportet, vt lac nutricis benignum sit, & recrementis liberum. Nam quod vitiosum, & crassum est, valde solet naturam impedire. Fiet autem probi bonique succi, si nutrici animum adhibeas, & exercitiis vt ipsa & mediocriter exerceaẗ, & cibis boni succi vtaẗ. Si igiẗ lac fuerit tenue, paulo ipm crassi⁹ efficere cõuenit, sin crassum, extenuare qbusdã quale ẽ feniculũ, aut anethum, aut anisum, aut erucam, aut rutam, aut porrũ. Omnia aũt hæc dũ viridia sunt, assumantur. Nam sicca, cũ magis sint acria, plus vteri vasa aperiunt, & nimis sangui Signa comitialis morbi ex ꝑmario capitis affectu. Quid infanti comitiali adhibẽdũ. Lac nutricis quõ fiat boni succi.

nis menstruorum vacuationes incitantur, quo nihil est deterius. Nam hinc necesse est etiam lac imminui, dũ sanguis purgatione decrescit, quare etiam venus nutricis, pueris lactentibus est nocentissima, quippe lac hinc tenue & fœtidi odoris fieri necesse est, sin autem contingat etiã concipere, adhuc multo sit perniciosius, ac cauendum est, ne illa omnino nutrix puero mamillã porrigat, sed alia potius quærenda est, quæ lac habeat benignum.

Notatio lactis.

Vet⁹ nutricis dãnatur. Quõo lac internoscatur. Internoscitur autem lac colore, substantia & odore, vt & albissimum sit, & nihil habeat liuidum, aut fœtidũ, substantia vero, vt nihil admodum tenue, aut crassum, aut caseosum contineat. Nam tale conuulsiones potissimum generare solet, & neruos obstruere. Quare etiam vinum moderatum nutricibus propinandum est, recrementi expers, & boni succi efficax. Vinum moderatũ nutricibus dãdum. Motũ laboremque semper ante cibũ subire debent, ita quidem si infans adhuc lactet, nutrici prospiciendum est, vt lac ipsius bonum euadat, si vero reliquo tempore moueri velit, mediocriter id agendum est, exercitandum, ludendumque, atque sic cibus sumẽdus. Motus & labor añ cibũ. Neque vero lauare continue debet, sed vitare hoc maxime a cibo itẽ ne bibat statim a balneo, præsertim meracũ, nihil enim ipsi adeo est nociuum, vnctione autem vtantur, & frictione ante cibum. Balneũ a cibo noxiũ. Nam exercitatio secundum cibũ non mõ sic affectis, sed etiam omnibus inimica. Cæterum in frictione Primum a brachiis aspicari oportet, deinde tandem ad pectus, & ventrem venire, post hæc ad crura descẽdere, ac plus ipsa valentiusque perfricare, vt etiam recremẽta, quæ sursum vergunt, per eiusmodi ad inferna reuellas. Meripotio a balneo stati Comitiales offendit. At aliis particulis perfricatis, tũc demum & caput fricari debet. Prius enim nõ conuenit, ne omnia ad ipsum trahant. Post exercitia & frictionem non statim æger in frigidũ aerem procedat, in eoque versetur, sed vbi distulerit donec calor sensum perspirauerit, & spiritus ꝯtinuitas remiserit, ita ad consueta prodeat, cibumque conuenientem sumat. Panem Frictio quõo adhibẽda.

igitur rectissime assatum, optime fermentatum, & praesertim clibanarium quatenus fieri potest, esse conducit. Hic.n. superflui expers, & minus est recrementitius. Capiat autē ex eo vnā, aut duas vncias, praecipue si puer temperamēti sit magis melancholici, ex aqua feruente, in qua sit coriādrum, ita enim cōmestus humorum vapores ad cerebrū ferri prohibet, quod maximum est commodum, & ab affectu praeseruat. At ex oleribus edat betam, maluam, praecipue autem cauacalydem, gingydium, porra decocta, intibū vero si misceatur, hos iuuat. Condimētum oleris esto ex olei modico, & sale admodū tēperato. Ex volatu aegri edant galinam cohortalem, fasianos non pingues, anserū alas, attagenas, passeres, turdos, & turtures, verum ex his quoque minus pingues. Anates autē, & quae in paludibus degūt, auersentur, iura sint sincera. Quod si cruditas quaepiā aegro acciderit, aut distentio a flatu in ventre excitetur, adiiciantur grana piperis nouem, aut vndecim, & anisi paulū. A carnibus omnino puerum abstinere bonū est, praecipue suillis & bubilis, voluptatis, autem causa, aut etiam alio vrgente vsu modicas accipiat, & raro, sed quae non sunt pingues, & decoctum potius quam ius, intingatque carnem ingarum ex pipere, aut sinapi. Nam istud, & si vim habeat incisoriā, tamen ipsum aduersandum est, eo quod non nihil caput repleat, quare etiā non consulo cepas & daucum assumere, nec smyrenum, vt replendi capitis efficax. Iam apiū vitandū est, ceu naturaliter Comitiales offendens. Ex pisci bus exhibeantur, qui superfluitate vacant, vt psessam, sturnum, marulā, aut scorpiū, aut scarum, pingues autē auersentur, & ceraceos, vt scombrum, pelamidas. Hi enim oēs crassum terrestremque, & inimicum naturae succum cōgregant. Ex fluuiatilibus eos sumant potissimum, quos Graeci quod ex mari in fluuios conscendant, anadromos appellant, atque hos non admodum continue. Decoctioni ipsorū adiiciatur paulum piperis, aut oxymelis, nā talis decoctio crassum ipsorum humorē noxiumque tollit. At eorum qui testaceam cutē habēt, esum cauere oportet, eo quod frigidi

Panis probe assus & recte fermentatus.

Olera comitialib. apta

Aues.

Cruditas in Comitiali quō tollatur.

Carnes

Caput offendentia vitari debent.

Pisces

Pisces Andromi.

Pisces testacei.

ipsi sint,& crassum humorem pariant. Sin autem ex erinaceo quoque sumere per interualla cupiant, nō alienum est, quippe habet aliquid, quod ventri ducendo, stomachoq; firmãdo,& vrinæ citãdæ faciat, verum hæc sumere oportet ex calido quodam vino factitio, aut absynthe, aut condito, hoc enim innocens est. At carnes vitari debent, donec in totũ morbus fuerit discussus, & præsertim scillæ, similiter etiam legumina, præcipue lenticula. Sin autem æger illa velit sumere, admisceatur extenuantium aliquod, vti pulegium, aut piper, vt crassities horum mixtura tollatur, fructus vero cauere, admodum salubre est, Sin autem voluptatis gratia ægri cupiant assumere, modici offerantur, & magis a cibo, ita enim minus nocebũt. Iam plæraq; bellaria fugiant, vt nuces, & palmulas, pistacea vero, & vuas passas super cibum sumant, præsertim quæ leuem astringẽdi vim habent. Placentis in totum abstineant, & contusis, quæ pini nucleum recipiant. Quæ vero ex amygdalis, aut pistaceis composita sunt, admittũtur, talia nanq; vim quãdam pituitam purgantem obtinent. Vinum, quãtum ad affectum attinet, circũcidendum est, vt quod caput repleat præcipue vetustum, stomachi autem gratia, vt cõcoctioni auxilietur, non abs re est mediocriter ipsum assumere. Vina autem factitia quæ propomata Græci dicunt, offerri nō debet, præter solum absynthites, quod stomachum firmare,& recrementum quod in eo cõtinetur, extenuare, atq; expellere potest. Talis quidem victus ratio puero adhibebitur, hæc autem medicamenta.

Erinacei. Vinum nō nisi stomachicũ admittit. Vina factitia.

Auxilia medicamentorum ad Comitiales.

Vbi mane surrexerit æger, & aluũ deiecerit, extenuans quoddam ita assumet, hyeme quidem decoctum hyssopi, qd magnũ potest adferre iuuamentum, ac plærique solo hoc decocto vsi consanuerunt, vt non amplius secũdum, aut tertiũ in eundẽ morbum inciderint. Quippe viscosa & crassa recremẽta incidit, & nō pmittit vel in stomacho, vel in thorace recrementũ in crassitiẽ coire, ac spissari, aliud.n.

Comitialium remedia.

p vrinas, aliud per aluũ prope expellit. Hoc sane decoctũ æger capiat per se, aut cũ oxymelite in hyeme potius, & autũno, p æstatẽ vero rarius. At anethi decoctũ cũ oxymelite, vt dictũ est, exhibebis. Quod si puer tẽperamento sit magis melancholico, sumet etiam epithymi decoctum, eo q̃ id quoque humorem istum probe subtrahat.

De medicamentis purgantibus.

Si puer eius quoq; ætatis sit, vt purgãs medicamentũ ferre queat, porrigantur ea quæ pituitam, & recrementũ melancholicum expurgant. Hieram sane ad huiusmodi ẽt affectus valere, cum talem euacuet humorem, testimoniis autorum probatum est, verum ætas valde iuuenilis efficaciam eius non tolerat, vt cuius vires illa superet. Vigentibus autem ætate, & validis viribus præditis, & melãcholicis vtiliter exhibet. Præstat igit iuuenib⁹ epithymi potius momentũ cum Picra præbere. Etenim ex humore quiddã subducit, & prius extenuat, atq; ita antidoto quod Theodoretum dicit, purgare conuenit. Vt autem hoc quoq; antidotũ probe reliquum corpus purgare queat, adiiciantur ipsi pendenti scrupulos quatuor, colocynthides siliquæ tres, aut quatuor, vel etiam si multum, quinq;: scãmoniæ siliquæ quinq;, aut sex, aut plures, p ægri viribus, vt moderata sit euacuatio. Ac multos noui quos eiusmodi sola purgatio sanauerit. At si prauitas humoris adhuc ĩfestet, affectusq; pseueret, ẽt catapotiis a me ꝯfectis vtant, qbus nihil valẽtius inueni Hẽt aũt mixtura eoꝝ hoc pacto. Aloes scãmoniæ, singuloꝝ semũcia, gũmi vnciæ sex, colocynthidis vnciæ sex bdelli semũcia. Capiat ex his æger p viribus scrupolos tres, aut quatuor, adultis aũt ẽt sex scrupolos dato, & si plures porrexeris nihil nocebis, adeo leniter & tuto pnrgãt, nec Comitialibus mõ, sed ẽt vertiginosis, & articulariis, si q̃d aliud, auxiliant, excipiant aũt brassicæ succo. A purgatione ꝯfert ẽt iis quæ saliuã mouent, vti, vt si quid crassum adhuc, & viscosum contineatur, id quoq; p palatum eliceant. Itaque bene vacuant & pastilli si manducentur, qui recipiunt hyssopum, pulegium, aut piper.

Comitialium purgantia medicamẽta.

Catapotia Alexandri ad comitiales

Saliuã ducẽtia p⁹ purgationẽ adhibita.

Præterea magis adhuc proficit etiam solam gargarizatio q̃ in hũc modum paratur. Hyssopum herbam accipito, itẽ pulegium, origanum, & ficus siccatas septem. aut nouem atq; his ad tertias decoctis, & chochlearis duobus inde sic cũ sapa mixtis, ante cibum gargarizando saliuam ducito, postquam hanc sic purgaueris, balneum eo die tanquam noxiũ futurum caueto. Secundum purgationem vero, & apophlegmatismũ conuenit præseruationis causa ẽt vomitionibus vti. Etenim ille quoque humorem, qui quottidie colligitur, euacuant, nec permittũt in vnũ cumulari. Prosunt igitur etiam quæ ante cibum mouentur, sed multo vtiliores, quæ post cibum, multoque magis adhuc quæ ex raphani radicibus, escis pinguioribus, repletione ciborum eorumque dulcium esu, & ebrietate sollicitantur. Nã eiusmodi vomitus, si quid crassum in stomacho, & viscosum inhærescẽs inueniant, omne discutiũt, ac liberãt. Atq; hæc sane eo modo in oĩbus Comitialibus agenda censemus.

Vomitus a cibo qb[us] fiat.

Curatio eorum qui ex stomachi affectu Comitiali morbo corripiuntur.

Comitis lis ex stomacho curatio.

Si stomachus affectus fuerit, inspiciendũ est, qualis in eo humor generetur, & si quidẽ biliosus, omnia tentare oportet, vt ne in posterum bilem ei producere concedamus, ab synthi potu, & Picra antidoto. Accipiet etiam panis exiguũ ex aqua admodum calente ad horam secũdam, aut tertiã, & summatim in quibus flaua bilis circa stomachũ generatur, repletque caput, in his necesse est totum victum, & tepidũ, & contemperantẽ adhiberi, qui nihil habeat acre, aut pingue, aut oleosum, aut salum, hoc enim bilẽ parit. At si frigidus stomachus pituitosum congreget humorem, atq; hinc caput male simul afficiat, & cõuulsionem inducat, ꝯsilium est per ea quæ leniter calefaciunt, & corroborant, ei prospicere, vt os ventriculi bis, aut ter in mense perfundatur oleo, præsertim chamæmelino, gleucino & absinthino, adiiciantur autem his, & styrax, & mastiche. Hoc nanque magis adhuc calefacere, & quod imbecille est, firmare

Stomachus frigidus qũo curetur.

poterit,vt etiam probe coquat. quo nullum ē in omnibus quidē affectibus, præcipue vero Comitialibus præstātius.

Curatio eorum qui ex alia particula Comitia lem morbum experiuntur.

Sin autem nec stomachus, nec caput morbi habeat ori ginem,considera num ex alia quadam particula hic sumat initium.Nam alii a superiore pedis parte, quæ tarsos Græ ce dicitur,alii a tibia,alii ex alia particula morbi accessionē sentire visi sunt.Et si quidem tale conspectum fuerit,etiā il li potissimum parti prospicito, & totam ei curationem ad moueto.Ego sane vidi quendam lectorem in hunc morbū incidisse,'qui cū ei euenturus erat, auras quasdam frigidas a superiore pedis parte ad cerebrum ascende ntes prcip e-re se dicebat.Cum igitur hunc catapotiis pituitam & melā cholicum humorem vacuantibus antea purgassem, impo sui parti affectæ etiam quæ exulcerare partem,extenuare & calefacere possunt,vt hinc ipsa & sudauerit,& humidam quædam non pauca ex eadem manifesto emanarint,atque hoc vbi nos fecissemus.adolescēs sanus euasit. Erat autem auxilium quod ei impositū erat, sanaueratq;,lepidū her-ba.Idē nanque etiam alia quædam præstant, sed nullum adeo,vt ea herba.Post huiusmodi iā curationē adhibitam etiam vomitus moueri,& pituita per os educi debet.In pa læstra vero exercitationem pro virium ratione æger, vt maximū bonum,& præcipue ante cibos aggrediātur.Mo ueaē non solum ambulatione,sed etiam equitatu,primum sane mitiori,postea vero vehementiori quoque. Atq; ex ercitii modus sit,cum respiratio eius qui exerceē, frequen tior euadit Vbi enim hoc senserit, corpus non amplius ex ercere oportet. Ab exercitatione,balneis dolcis aquæ vtaē sed non cōtinuis,verum semel,aut bis in septimana,& an te cibum potius quā post illū,nec diu in balnei aere immo retur, sed etiā ficculas calidas stomacho quidē & cruribus superfundat,paucas autem in caput,easq; tepidas,& totū corpus aqua nō nimis calida detergeat,caput admodū mo

Exerc tatio epilepti cis vti-lis.

Balnea dulcis aquæ.

derate perfricet. Ingressus aũt solium caput nõ intingat sæpius sed bis, aut ter: In frigidæ labrum ingressus, primũ caput aqua modica superfundat, atq; ita in illud descẽdat, vt ipsum neq; vapores ex toto corpore ascendentes ad se rapiat, neque excipiat, & operimentis inuolutus rursus aquã manibus excipiat, frontemq; ipsius aspergat. Vinũ statim a balneo meratũ bibere cautio est, nihil enim adeo affectũ excitat, quare cauenda est meriaci potio, præsertim comitialibus. Hæc sane in eum modum agenda sunt, atque hoc victu nõn modo puer, sed etiam is, qui ætatis est florentis sustineri debet. Quod si morbus vetustus & contumax fuerit, vt mitiora contemnat remedia, tunc iis quoque vtẽdũ erit, quæ largius extenuant, & totũ affectum excindunt, præsertim ea purgatione, quæ veratrum album recipit, cuius descriptio sic habet.

Frigidũ solium quõ ad hibẽdũ vinum merum nõ statĩ a balneo bibẽdũ

Medicamentum purgans ex ueratro albo.

purgatio dialeucu Hellebo.ru.

Baccarum lauri purgatarum silliquæ octo, alypiadis, piperis albi, euphorbii, veratri albi, singulorum siliquæ octo. Hæc omnia cõtusa singulaque ponderata, quemadmodũ etiam scriptum est, dato vna vice ex colocynthidis diluto qđ in hunc modũ parabitur. Colocynthidẽ probe prius purgatã, vt nihil interni seminis, neque lanuginis relictum sit, sapa repleto, sintioque ipsam in calido cinere a vespero vsq; ad primũ diluculũ pernotescere, atque ita dato vt auxilium maximũ, quod & vomitu plurima valde crassa & viscosa recremẽta purget. Quare etiam vomitus adiuuari debet cum ægri nausea premuntur, aut conturbãtur paulum mulsæ superforbendum dando, & si nauseantes nihil notatu dignũ sursum eduxerint, etiã pinnis ad stomachi turbationẽ vtendũ est, copiosiorẽ ad huc mulsam ꝓpinãdo. Ita enim minori cum molestia recrementa quæ stomacho infixa sunt, sursum emolientur. Secũdum purgationẽ panis exiguum mulso intinctum dato, balneum autẽ die vno, aut altero vitabis. Cæterum hoc sciendum est, quod in iis, qui os stomachi imbecillum, & bene sensibile habẽt,

Dilutũ colocinthidis. Mulsa vomitũ adiuuat

Panis mulso ĩtinctus.

nō veratrum album, sed potius nigrum purgationi iniiciē dum sit. Sic enim datum sine molestia purgabit, & ꝑficiet, præterquam quod neq; violentos vellicatus inducet Ego etiā Hiera probe purgaui, & lapide armeniaco, tribus eius scrupulis datis, & profeci, verum in comitialibus inuetera tis nullum adeo efficax inueni, vt hoc potissimum medica mentum purgans, multosque noui desperatos ab aliis me dicis, vel hoc solo persanatos fuisse. A purgationibus de inde etiā antidota quædam sumi debent, quæ refocillare vires & si quid meatibus insideat extenuare possunt. Tale est tū qđ Hermoclimax appellatur, tum Theriaca. Atque hæc sane variis mixturis constant, & ægre comparantur. Inter simplicia vero & facile acquiritur, & valentissimū est pyrethri radix contusa, & melle excepta, si detur cochlea ri vno per interualla, donec vndecies exhibueris. Experiē tia ꝓbatum est auxilium, ne ipsius vtilitatem contemnas.

Hiera, & lapis Armenius.

Antidota post purgationes.

Quæ naturaliter ad Comitiales ualent.

Hæc igitur de Commitialibus dicta sunt, quæ & nos co gnouimus, & longa experientia docuit, verum cū nonnul li naturalibus, quorū ratio haberi nequit, quæque alligari solent. oblectentur, eisque vti desiderent, & reuera id quo intendunt, assequantur, conueniens existimaui studiosis de his quoq; nonnulla percensere, vt medicus omni ex par te ad opem ægris ferendam sit instructus. Archigenes igit in libris quos catagenos inscripsit, præcipit his verbis. Per accessiones oēs partes continere oportet, quemadmodū etiam eos qui per circuitum rigorem experiuntur, singu laque mēbra vnctis manibus moderare ꝯtinēdo in rectū di rigere, oculos ipsorū leniter attrectātes & demulcētes, præ terea sanguinē ipsis hoc tpe dimittere. Vbi vero accessio fi nierit, caput perungendū, vestimētiq; que fouēdum & mul to oleo ac calente commode faciēdum. At si cū graui som no, quæ cataphora Græce dicitur, in Comitialem morbū probantur, in syndonem, aut aliud vestimentum coni ectos dimouere præcipito. Puncto autem quælibet ægri

Naturalia comitialiū remedia.

ipſius parte, ſanguine os oblinito & expergiſcet. Poſt acceſſiones tota quidem morbi exciſio medicis in huiuſmodi rebus exercitatis cõmittenda eſt, verũ citra ſuperuacaneã curioſitatem ac curam hæc facere conabimur, ſed æquum eſt prænuncia morbi indicia, & remedia quæ ipſum coarguant, antea explicare.

Indicia quibus Comitiales internoſcantur.

Indicia Comitialium

Comitialis hoc modo noſci debet, ægrum pelle caprina opertum mari intingito, ſtatim enim concidet, aut loto ipſius capite ex cornu caprino nares eius ſuffito, ac cadet. Idẽ etiã præſtat lapis Gagates igni prius admotus, & naribus inditus, cõcidet enim Ex alio exemplari ſic, Gingiberis modicum naribus indito, & inde cadet.

Ex Apollonii commentariis facile paratu medicamẽtum, ſi quidem comitialis eſt curabilis.

Apollonius de Comitialibus

Poſtquam conciderit æger, admoueto ei thymum, & ſi apprehendat, curabilis eſt, ſin minus, non. Ad prænoſcendum Comitiales hoc quoque produnt, nempe ꝙ venæ ſub lingua ipſorum ſitæ virides inueniantur.

Curatio ex ſecundo Theodori.

Sãguis miſſus a magnis pedũ digitis.

Comitiali collapſo, vbi a magis pedum digitis ſanguinẽ lancinatu extraxeris, labra & frontem ipſius inungito, & inde reſurget. Apollonius autem inquit recte dari ſanguinem ipſorum potioni, vino autem abſtinendum, hoc apud Xenocratem inuenies.

Aliud.

lapilli hirundinum ad Comitiales.

Hoc quoque mirifice facit, duo lapilli in hirundinẽ pullis diſſectis inueniuntur, quorum vnus quidem niger, alter vero albus exiſtit. Comitiali collapſo eos impunito, ac ipſum excitabis, nigrum vero cuti alligato. At hirundines dicuntur primo pullo hos lapillos dare, qui non facile inueniuntur niſi vniuerſis pullis diſſectis.

Aliud.

Chameleon.

Chameleõtẽ in oleo coquito, donec intabuerit, & oleũ ſpiſſeſcat.

ſpiſſeſcat, conſumpto autem animali, oſſa ipſius ſelecta in locum ſolis expertem reponito, ac Comitialem collapſum in ventrem conuertito, oleoq; dorſum a ſacro oſſe vſq; ad primam vertebram inungito, ac ſtatim excitabitur, hoc vbi ſepties feceris, ex toto ægrum liberabis, oleum autẽ pixide reponito.

Aliud.

Alii vero inquiunt, Comitiales, vbi agniti fuerint, curari debere, quemadmodum Archigenes præcipit. Primario igitur in victu congrua aquæ pontione vtendum eſt, carnibus abſtinendum, & venere. Iam vnctiones quæ adhiberi debeant, ab expertis obſeruatum eſt, hæc quoque illis cõueniunt. Muſtelæ iecur ſine felle cum dimidia aquæ hemina ieiuno ad tres dies propinatur. Referunt autem quidã partem auis oſſiphragi crematam potu morbum tollere, atq; hæc ſane ex Archigenis libris decerpta ſunt.

Aliud.

Aliud quod in tertio Strato prodidit, iſtud eſt: Cani diebus quatuordecim incluſo oſſa tãtum deuorãda dato, quintodecimo die ex albo canis ſtercore cochlearium duorum inſtar comburito, ac diebus quinq; propinato.

Aliud.

Hoc quoq; in Thuſcia a ruſtico quoddam accepi, qui dicebat aliquem caſu morbo liberatum fuiſſe. Rutam enim ſyluaticam, quã rure habebat, contundebat, & vbi conſeruus eius lunaticus concidiſſet, ipſæ rutæ odore plenus aggreſſus nares ægri continebat, vnde ille excitatus non amplius Comitiali morbo laborabat. Expertus aũt erat hoc ẽt in alio morboque eum liberauerat. Atque ego ſepius ita hunc affectum curaui. Mirabile igitur & eximium medicamentum eſt, quod nulli communicabis. Experimẽtũ ruſtici.

Ex quinquageſimo octauo Theodori Moſchionis ad Comitiales.

Herbæ pediculariæ quæ ſtaphis agria græce dicit̃ drach-

me octo, castorei drachmæ quatuor, liquoris peucedani, pyrethri, singulorum drachmæ duæ. Pedicularium contundito, ac in vesicã ouillã, aut caprillam, in qua adhuc vrina sit, depositam siccari curato, deinde contusam incretãq; aliis admisceto, ac ex mulsa pro viribus dato.

Staphis agria ad comitiales.

Aliud quod accepi ex Gallia.

Galligalbinacei testiculos in puluerem tritos, ex aqua & lacte ieiuno propinato, idque diebus quinque facito, vino autem abstinendum est.

Aliud a Mersino Thrace acceptum.

Testiculi gallinacei ad comitiales

Gladiatoris occisi, aut alterius cuiusdam panniculum cruẽtum comburito, ac cineri vinum misceto, vbi septies dederis ægro liberabis. Hoc insigni experimento sæpe probatum est.

Sanguinis humanus.

Ex his quæ Stratonis libris adiecta sunt, dicit autem Orpheum autorem esse.

Solani radix.

Solani radicẽ luna declinante acceptam tundito, ac eam potui dato primo quidem die semel, deinde bis, postea ter tandẽ quater, atq; ita ordine donec quindenis vicibus eã insumpseris. Arcanum autem est hoc, & multis mirabile.

In Hispania hoc ad Comitiales didici.

caluaria asini.

Caluariam asini diligenter crematam contundito, incernitoq;, & in pixide habeto. Cũ vsus postulat, dato drachmam vnã. In alio inueni drachmas duas ex aquæ frigidæ hemina. Priusquam aũt medicamentũ dederis, sabinã herbam læuigato, datoq; potui ex ea drachmas tres cũ aquæ hemina. In alio habet cochleare vnũ. Ieiuno ad dies duos dato, quando tempus est subnubilum. Ac paucis interpositis diebus exhibeto id quod ex caluaria asini paratur. At priusquam aliquid ex prædictis offeras, caput ægri ad dies tres purgato, vt infra scriptũ est. Herbæ pedicularię sinapis, singulorũ vnciæ quatuor, pyrethri vncia, salis ammoniaci drachma, cõtusa, & cribro secreta in puluerẽ redigito, datoq; manendum post diem vnũ, ac finito ægrum hiãti ore pituitam emittere, ẽ autem hoc valde mirificũ.

Quæ alligantur & naturaliter Comitialibus obsistunt ex comentariis Archigenis.

Iis aũt quæ alligantur vtendũ est ad affectum, vt Asclepiades medicamentarius prodit, clauum cruce fixum brachio ægri alligato, & liberabis. Zalachtes autem hæc ait. Lapis Iaspis a fumo quo infectus nõ pellucet. Capnias appellatur, ad omnia capitis & mentis vitia alligatur, & iis contritus si cum humore illinatur, hæc efficiet euidenter, & mirifice. Iaspis lapis.

Ostbanes inquit.

Corallium & glycizidem, solanique radicem luna inclinante collectam, illigatamque in linteolũ lineũ appẽdito.

Aliud.

Iaspis similis Callaino, digito impositus gestatur, & liberat, est autem præciosus.

Aliud.

Damocratem Atheniensem ferunt cum adolescẽs esset. & morbo Comitiali teneretur, ad Delphos profectũ fuisse, eumque rogasse Deum cum plerique ei offerent alliganda morbo contraria, quali ex eis vteretur, ac Pythiam respondisse. oraculũ pythiæ.

Quos madidis cerebri latebris procreare capella.
Dicitur humores, vermen de vertice longum.
De grege sumæ capræ maiores ruris alumnæ. Vel sic.
Ex cerebro vermes & ouis dato tergora circum.
Multiplici vermi pecoris de fronte reuulso.

Democrates cum hæc audisset, expendebat quid tunc Deus loqueretur, cum autem ipse profectus ad Theognostum Democratium nonagesimum octauum annũ iã agẽtem venisset, oraculũ huic denũciat, ille aũt vehemẽter miratus Dei prudentiã, vatis Pythiæ obscuritatẽ, & obliquũ dictũ, sentẽtiã oraculi manifestauit, gregariaꝝ, inqt, caprarum caput naturalr multis vermibus iuxta cerebri basim plenũ effcii, ac sternutamẽtis animali obortis, multi ver- vermes capraꝝ. Expõ oraculi.

mes in nares capræ insiliunt. Oportet igitur veste substrata ne terram attingant, illos excipere, vnum, vel tres, & in dutum pelle nigræ ouis tenero collo alligare. Atque hoc ait morbo naturaliter aduersari.

Aliud ad idem quod in libro stratonis scriptum est. dicitur autem Moschionis.

Asini frons cuti alligata gestaque morbo liberat.

Aliud.

Clauum ex nauigio confracto exemptum in brachii ornamentum latum concinnato, vt imponatur os ex corde cerui, & sinistro brachio circundatur. Postquam autem ceruo viuo cor exemeris, osiculũ, quod in eo explicato ceu carunculam concretam arundine statim sine mora inuenies, siccato, ac vbi reliquum proieceris, facito vt prædictũ est ac miraberis.

Aliud.

Linteum ex naue cõfracta iam attritum inueteratumque dextro brachio ad septem hebdomadas alligato, in quibus alias ✿ & æger liber aliter. Concidet autem, si pilos asini, & mulæ in suffitum offeras. Pyrethrum cum naribus ipsis inspiraueris, si quidem sanabilis sit morbus, sternutabit æger, sin autem curari nequeat, non item.

✿ Deest aliquid.

Corallium.

Aliud.

Corallium ex cerebro asini alligato. Glycizidis radicis, & solani declinante luna granum vnum dato, primo autẽ vnũ, deinde duo, postea quatuor donec quindecim exhibueris. Iam Chrysolithos probe facit, item Iaspis aeriñ colorẽ habẽs, aut psimilis Calaino, digito gestatus idem præstat. Hæc sane a veteribus dicta sunt, tanquam naturaliter hoc est latenti natura efficacia. At quæ nos ædidimus, secũdum viam & rationem dicta sunt, ac cõuenit peritũ oĩ modo auxiliari, tum naturalibus vtendo, tum scientifica rõne & methodo artificiali, quodque recte dici solet, omni modo properandum est, vt longo morbo, & prauo ægrũ li

Glicizis. Chrysolithos. Iaspis.

beres. Mihi sane omnibus vti placet, quia vero plerique hoc tempore indocti accusant eos, qui vtuntur naturalibus, cui, ne continue iis quæ naturaliter operantur, vterer, conatusque sum artificiosa via & ratione morbos superare, ac noui nō mō Comitiales, sed etiam alios morbos plærosque victu & medicamentis fuisse persanatos. Quare etiam nūc consulo, vt iis qui velit Comitialē euadere, hoc potius nūc a me dicto victu, & medicamētis vtatur, nec successu frustrabitur. Iam efficax in commemoratos etiam solare Cyphi potum inueni, præsertim a purgatione. Oportet autē semel propinare desinente luna, idque facere dum in totū morbus fuerit discussus. Nihil autem minus cōfert, vbi curatus quoque fuerit, præseruationis gratia ipsum porrigere quousque tutam & firmā morbi liberationē videris, & nullæ ipsius reliquiæ superstities maneant. Qui etiam præcaueri in Comitialibus omnino debet, ne vllo modo affectū irritemus, maxime omnium vitanda est cruditas, vt maximum malū in cœna, aut prādio etiā suspicio cruditatis, itē ne cibus tarde sumatur, & bilis commoueatur, cauendum est. Ad hæc fugienda potio statim a balneo, vt diximus, præsertim meraca, vina valde vetusta, & nouella admodū astringentiaque, item lactis potius, caseusque, & si quid ex lacte præparatur, nec non fœtida. Insuper vitandū, ne ægri prorsus in huiusmodi locis commorentur, suffimentaque plurimū odorentur, neque e sublimi defixis oculis diutius cernant, neque admodum caput operiāt, calefaciantque præterea ne in sole immorentur, aut vbi ignis est plerūque, adhæc ne in balneo tardius desideant, & caput calida rursus aqua abstergāt, cōcoctioneque non obita rursus lauēt. Insuper ne a cibo dulce quoddam esculentum, aut poculentum assumant. Quippe hoc etiam affectum irritat, præcipuæ in quibus flaua bilis stomacho innascit. Nam hos temperato victu alere cōuenit, nō quemadmodū eos, qui pituitosum humorem congregaut, per illa, qnæ omnifariā extenuant humores & calefaciunt. Hæc si quis accurate conseruet & tueatur, nō opus habebit alio quodam auxilio. & maxime

Cyphi.

illis, quæ dolorem mouent, periculumq; vitæ inferunt, nõ nunquam etiam arteriæ sectione, caluariæ adustiõe, & aliis quæ cruciatum & supplicium magis quã curationem multis conciliant.

De resolutione particularum. Cap. 16.

Hoc caput in Græco ĩpresso ad finẽ trãspositum est.

RESolutionis vitiũ quod Græci paresin & paralysin nominare cõsueuerunt, nihil aliud est quã sensus & motus priuatio. Differt autem ab Apoplexia, quod ipsa quidem totius corporis sensus & motus abolitio, cum principis animæ functionũ noxa, & quodammodo mors accidit. Resolutio autem est, qua dimidia pars corporis, vt vna emoritur, vel etiã particulæ quædam neruosæ obstructæ, ita vt vel cerebrum, vel spinalis medulla ab affectu sit immunis. Vbi igitur prius animaduerteris, vnde inceperit & vnde causa prouenerit, ita tãdem curationem tentato. Fieri enim nequit, vt qui causam, aut quod sit vitiũ, ignoret, morbum infestantem possit excindere.

Resolutio.

Notæ.

Indicia resolutionis.

Si igitur ex superioribus particulis quædam affecta fuerint, nempe oculus, aut nasus, aut lingua, aut quædã in facie, constat ipsum cerebrum morbo esse implicitum, eique primario succurrẽdum esse. Si igit̃ nulla ex prædictis partibus sensu, aut motu, aut vtroque læsa fuerit, necesse ẽ spinalem medullam ægrotare, aut aliquem neruorum ex ipso procedentium affectum esse, statuere. Attendito igitur diligenter, quæ sit pars affecta, & vnde initium trahat, aut aqua vertebra id, aut neruo recipiat, atque illi curationem adhibeto, non autem vt vulgo symptomatibus tantum obsistito. Itaque resolutas particulas, sic internoscere conuenit, animum scientiæ anatomicæ aduertendo.

Resolutæ ptes quõo nascantur.

Causa resolutionis.

Resolutiõis cã.

Causam resolutionis effectricem magna ex parte internoscere licet, ex crasso, viscoso, frigido, interdum etiã terrestri & melancholico humore constitui. Sciendũ autẽ est vitium hoc & ex qualitate calida, aut sicca proficisci, vbi calida intemperies sanguinẽ, & humores nimium torrefece-

rit, similiter etiā ob frigidā qualitatem solam. Quoniā igitur cā diuersa est, quæ resolutionis affectū pariat, inspiciendum internoscendumque diligēter est, copia ne sit, an qualitas sola, non parum enim interest. Si nāq; copia & crassities, necesse est adhibere, quæ extenuant, & humoris, qui resolutionem excitarit, vacuationem moliūtur. At si qualitas sola fuerit calida & sicca. tunc extenuantia calefaciētiaque (omnia enim eiusmodi natiuum humorem cōsumūt) magis adhuc assant materiem, crassioremque reddunt. Liquet igitur contraria qualitati remedia inducenda esse, hoc est refrigerantia & humectantia omnia, ad frigidā vero necessario ea quæ calefaciunt, applicari debent. Quæ cum ita habeant, dicamus quomodo etiam curatione vtendū sit, ab affectu, qui ex copia prouenit, prius exorsi.

Curatio.

Siquidem igitur copiam sanguinis ex notis depræhendas, liquet moderatam eius euacuationem ante aliā curationem vniuersam adhibendam esse. Non enim conuenit in his multum sanguinis, etiam si abundet, detrahere, sed ad auxilia potius quæ locis inducuntur, pueniendū est. Si nāque in facie affectus cōstiterit, ante oia capiti prospiciendum est. Cōstat enim principio affecto, merito etiā faciei partes oblæsas esse. Necessario igit oia quæ caput euacuāt, ipsumque recrementis liberū reddunt, adhiberi debent, quemadmodum apophlesmatismis quoque, perfrictione, dropacibus, & omnibus vtendū est, quæ extenuare & aperire possunt. Quod si pituitosior sanguis fuerit, iis quæ pituitā per os educūt, sicut etiā cum magis melancholicus, illorum vsus est, quæ hunc humorem emoliūtur. Optime vero ad vtraque facere possunt & catapotia, quæ ex colocynthide parantur, quorum descriptio hæc est.

Curatio resolutionis.

Catapotia dia Colocynthidos.

Catapotia diacolocinthidos.

Aloes hepaticæ, colocynthidis, singulorum vncia, euphorbii semūcia, veratri nigri vncia, bdelli vncia, nitri Alexādrini semūcia. His semper vtitor cū humorē melancho

-licum, aut pituitã purgare volueris. Nihil enim adeo nervos laborantes caputque reficere, & expurgare potest, vt horum catapotiorum compositio. Sufficit autem ex eis vsque ad scrupulos quatuor, aut sex pro ægri viribus exhibere. Ad integrum vero modum veniendum non est, sed paulatim a duobus, aut tribus scrupulis exorsi, ipsa porrigemus, si igitur affectus recens fuerit, æger autẽ sæpe facilis ad vomitũ, medicamentorum potionem auerset, nullũ aliud præferendum, sed his vtendum est. Nã præter id qđ non facile euomũtur, materiam quoq; citra molestiã purgant, & commode ex alto euocant. Arbitror autem nullũ statim alio remedio opus habiturum, si quis ipsis recte vti possit. At si affectus longo tempore ægrum molestarit, & moderatioribus medicamentis non obtemperet, sed his contumaciter resistat, etiam omnibus potius quæ aperire, & extenuare possunt, vti conuenit. Vbi vero materiam tenuem & fluidam reddideris, medicamentũ Hiera assumi debet, quæ a me paratur, cum sit præstantissima, & tuta, periculique expers, describitur autem in hunc modum.

Resolutio diuturna.

Hiera Alexandri tuta, hoc est quæ sine periculo sumi põt.

Hiera.

Aloes scrupuli quatuor, in alio octo, folii scrupuli decẽ. agarici scrupuli octo, in alio exẽplari decẽ, Polypodii scrupuli octo, piperis albi scrupuli quinq;, piperis longi scrupuli octo, piperis nigri scrupuli quinq;, casiæ scrupuli octo oppoponacis, amomi, croci, sagapeni, castorei, singulorũ scrupuli quinque, scammonii lachrimæ scrupuli decẽ, ammoniaci suffiminis totidem, petroselini Macedonici, aristolochiæ, veratri, singulorum scrupuli quinque, marrubii sicci scrupuli octo, chamepytheos, bdelli, colocynthidis, singulorũ scrupuli octo. Integrum antidoti modum, si quidẽ absq; melle habes, dato scrupulos septem, si autem cũ melle scrupulos duodecim, aut paulo plus, minusue. Nõ oportet autem adiicere extrinsecus alterius scammoniæ mõ. Multi nanque arbitrati se promouere medicamentum ad euacuandũ, ita faciunt, ignari ꝙ inutile magis ipsum red-

dunt. Non enim volumus ad protinus ad ventrē deferri, sed potius in membra distribui, in corpore immorari, extenuare recrementum, & emendare, item meatus dilatare vt obstructiones neruosorū adaperiantur, & spiritus, qui in ea mittitur, purus suppeditetur. Quare medicamentū vacuatorium efficere non licet, præsertim in pituitosis, sed contra ex scammonia adimere conandum est, augeri autē potius colocynthidis pondus, at totus modus potui statim a primo die dari non debet, sed partiri in tria, exhiberiq; primum drachma, deinde tribus diebus interpositis drachmæ duæ, admixta salis hemina, piperis autem minus, qđ sit admodum subtiliter detritum. Consilium enim nobis est vt medicamentum sicut diximus distribuatur, nō spissetur cum paucis diebus salem ægro differre iusseris, dato rursus ei tres drachmas, deinde rursus aliis paucis diebus interiectis, offerto ipsis drachmas quatuor, ita nanq; iuuabis ægrum, & simul medicamenti vim, ac quanta qualiaq; efficere soleat, admiraberis. Vulgares autē ipsum occultāt ignorantes ipsius vsum. Scire vero licet, quod si vires ægri robustæ sint, vereri non oporteat quinq; drachmas exhibere, interdum etiam sex, magisque si æger omnibus ex æquo humoribus scateat, qui Græce plethoricus dicitur, ætate vigente, & temperamento humidus sit. Ita curandi qui resolutionem ex humidorum viscosorumq; & crassiorum humorum copia sustinuerunt.

Si resolutio ex sola fiat qualitate.

At si nō copia, sed qualitas potius causa fuerit morbi effectrix, vbi quidem siccitas simul cum caliditate infestat, refrigerantibus sensim & humectantibus potionibus, & cibis vtendū magis consulo, vt cremore ptisanæ, aut auena, aut chidro. Inter olera, intybis, aut lactucarum caulibus, admisceatur autem his tum asparagus palustris, tum radix apii. Aues comedantur prope omnes, præter nimium pingues vel quæ in paludibus aluntur. Inter pisces nimirum saxatiles potius, testacea vero deuitētur præter pectines, & eri-

Resolutionis ex qualitate curatio.

naceos. Interdicātur etiam legumina omnia, præsertim halica. Inter fructus pomaceos vniuersos comedant magis ficus, vuas, semē peponū, & mala, punica vero, persica, duracina, sycomori fructus, & quæ vocantur mala aurea caueri debēt, summatim vniuersus victus, qui refrigerare ac cōtemperare potest præterquam quod nihil admodum recremētitium, aut crassi succi habeat, vinū bibāt aquosum & non adeo vetustum, vt quod magis exiccet, & neruos offendat. Quare etiam vinis factitiis interdicatur, prætérquam rosato & violato, at si fieri possit, etiam citra vinū æger degat, sola tepida aqua vsus, id multo quoque melius est. Bibāt aūt, qui assueuerunt, etiā in medio cibi aquā frigidam cū vino. Talibus igitur purgās aliquod medicamē tum præbere commodū non est. Vniuersa nanque ipsis inimica sunt, præsertim Hiera, quæ euphorbio constant. Nā prætérquā quod nihil iuuāt, siccitatem neruorum adhuc magis augēt. Noui sane ego quendam resolutionē ex merore, multa sollicitudine, & inedia expertū, deinde sumpta Hiera adeo læsum, vt totus ipse immobilis fieret, & propemodum interiret, nisi in contrarium mutatus fuisset, & humectantibus omnibus tum potionibus, tū cibis, & aliis quæ tēperatū ipsum reddidissent, vsus fuisset, maxime vero balneis cōpluribus, vnctione ex hydreleo, mutatione aeris temperati, & omni hilaritate. Etenim tristis erat, ad iram procliuis, a medicamēto nimirū excitatus, & qui flauā bilē collegisset Hac sane rōne, si qualitas fuerit, præsertim intēperies calida, vitari debent cibi acriores, adhuc aūt magis quæ medicatam vim purgantemque obtinent. Nam præter id quod nihil inueniant, quid ex corpore euacuent, magis adhuc aliam intemperiem generant. Pari modo etiā in frigida intemperie præditis medicamētis purgantibus vtendū non est, cum solo victu tales curari possint. His igitur & vinum moderatum vetustius, allia, porra tum per se, tū cū sale comesta, apium, petroselinū, daucus, item quæ piper recipiant, adhæc vnctiones calefacientes conueniunt, præsertim circa stomachum adhibitæ, quale est etiam Martia-

Historia resoluti ex merore.

Resolutio ex frigida intéperie.

tum, habet enim medullam ceruinã, styracem, & neruos vehementer iuuare potest, quemadmodum oleum quoq; rutaceum, & cum ipso, & cum alio, refrigeratos neruos ꝓbe excalefacit. Sin autem morbus inuetustatem incidit, etiam aquæ naturales, hoc est, quæ spõte sua calidæ ex terra prosiliunt quantum ad frigiditatem attinet, sunt ipsis accomodæ, verum diu eis immorandum non est, neque bis die lauandum, sed permittendum, vt in frigidum quoque solium descendant, ne ipsi supra modum exiccentur, sed mediocriter etiam adiumẽto quod ex ipsis prouenit, fruãtur. Ita sane resolutio quæ propter intemperiem accidit, pro virium ratione curare conuenit. Cæterum autem deinceps explicemus, quibus remediorũ auxiliis, in quibus corporibus ad morbum depellẽdum vti magis expediat.

De oculorum resolutione.

Quod si igitur oculus fuerit affectus, in primis capiti, vt diximus prospiciendum est, apophlegmatismis, perfrictionibus & reuulsionibus, cucurbitulas in posteriorem capitis partem adglutinando, trahendo, & scarificãdo, si copia subiecta requirat. At si affectus remanet, etiam dropaces superciliis imponantur, quippe trahunt ex alto, calefaciũtq; partes affectas, & recreant, nec non scirro induratas excitãt, remolliuntque, vt musculi refocillati in naturalium actionum memoriam reuertantur. Porro vtantur etiam succo betæ, cum melle ipsum naribus infundentes, itẽ succus anagalidis bene facit. Quinetiã ad sternutamentũ prouocandum efficacibus medicamentis hoc in actu vtendum est, herba lanaria præsertim, quæ Græce struthion appellatur, vel euphorbio cũ castoreo, vel tribus simul coniũctis. Oculorum resolutio.

De labro resoluto, aut gena.

At si labrũ resolutionẽ expertũ sit, aut gena, aut maxilla apophlegmatismis potissimũ vtẽdũ est, q̃ staphide agria, mastiche & pipere ꝯstãt, itẽ pungere iis q̃ ex sinapi fiũt, cõ Labrũ resolutũ aut gena

fert, nec nō q̄ pastillis hyssopū, aut pulegium, aut piper, recipiunt. Hæc valent vt acriora, & emortuum sensum re uocant. Prodest ipsis etiam nucum pinearum crematarū vapor permittendum autem est, vt affecti vaporem hunc inspirent, valde enim hoc facientes adiuuantur. Quod si morbus inueterascens copia infestare videatur, etiam venas sub lingua incidere oportet. Saluberrimum enim illis hoc est auxilium, qui in faciei particulis resolutionem experiuntur, vnctionibus autem vtaris ex castoreo, medulla ceruina, & styrace confectis. Oībus hoc auxiliatur, præsertim resolutionem in maxillaribus musculis expertis. In aliis vero regionibus, vt manu, stomacho, aut vesica, non solūm hoc, sed etiam Lysiponium dictum valde efficax est remedium, cuius scriptura hæc est.

Scriptura Lysiponii.

Lysiponium. Castorei euphorbii, piperis singulæ vnciæ, suffiminis am moniaci, opoponacis, galbani, singulorum vnciæ duæ, medullæ ceruine vnciæ tres, terebinthinæ vnciæ sex, ceræ vncia, olei veteris tantundem, olei taurini, irini, gleucini, cyprini singulorum vnciæ tres. Hoc auxilium est vtilissimum ad omnē resolutionem, & p se, & cū rutaceo oleo, Epithematis autē, tum eo quod Dia daphnidon, tum quod Apollophanis dicitur, aut eo quod cōstat casia, vel samsu cho, vel cachri, & in suma iis vtendum est, quæ ex alto euocare humores, & cruentare cutem possunt. His etiā in coxendicibus affectis, neruis difficulter sentientibus, & in iis qui stercus retinere nequeunt, vti decet, Iam vero iniectiones, quæ ex euphorbio, castoreo, & nitro constant, itē quæ alliū, rutam & cuminum vna cum oleo incocta, habēt, istis opitulantur. At si musculi sedis resolutionem sustinuerint p insessus ipsis & suffimigia succurendum est. Ad hāc rem præstantissimus est lapis molaris, oportet autē ægrū vestimentis contectum infundibulo ipsi subiecto vaporē ascendētem excipere. Lapis vero, vbi ignitus fuerit, vino asper gatur. His & similibus remediorum auxiliis, solo, vsus mō

Coxæ resolutæ.

Musculi sedis resoluti

do immutato, in affectis particulis vtendum est.

De melancholia. Caput XVII.

NOn vna quædã Melãcholiæ causa est, neq; vnus humor vitii parens, sed plures, & alias aliter mutati vnde neq; omnes eadem syptomata sustinent, neque similiter eisdem imaginationibus agitantur, sed alii ipsorũ rident semper, & cum hilaritate imaginantur, alii cum ira & contentione, similes, quantum ad hoc pertinet, Phreniticis appellatis, quidam ipsorum cum torpore multo ac segnitie. vt ipsi loqui nolint, stultorũ modo, quos Græci vocant Moros, nonnulli opinionibus addicti sunt, & futura prædicere arbitrantur, hi vero mortem desiderant, illi iugulari optant alii metuunt. Atque ex his quidam ipsorum interualla morbi temporibus quibusdam habent, vt etiã consueta administrent, alii in continua dementia sunt. At nõ solum variis quibusdam motibus symptomatum ipsis obborientium differunt, sed etiam affectorum locorum ratione. Hi quidem solum ipsum cerebrum morbo affectũ habent, illi vero etiam reliquum totum corpus, alii autem ventrem solum, & præcordia. Quoniam igitur causæ Melancholiæ, & particulæ affectæ differentes sunt, item quæ mouent, quæq; infestant has accidentia, ideo conueniens studiosis existimo, vt singula intelligere, & vnde fiant, nitantur. Quare internotiones ipsorum accurate nobis exponendas esse duximus. Ita nanque tum mederi recte, tũ morbum superare, etiam si difficilis fuerit, poterimus.

Drĩæ melancholicorũ ſm motũ accidẽtiũ.

Signa Melancholiæ ex sanguinis copia nascentis.

Internosces autem Melancholiã ex copia sanguinis fieri, primum sane, si ad ipsum ægri temperamentum respicias. Nouimus enim hirsutos nigrosque colore, & habitu tenues multo facilius quã candidos, & crassiores Melãcholia corripi, adhæc eos magis qui ætate vigent, tenui victu vtuntur, iracundi sunt, & vitam curis, tristitia, & mœrore plurima ex parte transigerunt. Adhæc interrogare côuenit, num aliqua solitæ vacuationis retẽtio obuenerit, in vi

Notæ Melancholiæ ex copia sanguinis ortæ.

ris quidem sanguinis per venas ani quæ Hemorrhoides Græce dicuntur, profluētis, in mulieribus autem mēstruæ purgationis. Et si in corpore verus grauitatis sensus inest, facies quoq; inspici debet, num multo quam antea rubicū dior sit, venæq; magis turgescant & intētæ sint. Hæc enim si deprehendūtur, sanguinis copiā, quæ vapores ad caput transmittat, suspicari oportet. Sint aūt quædam venarum imaginationum interualla ipsis obueniant, vt etiam cōsue ta quoque opera aliquantisper velint attingere, adhuc ma gis tum Melancholiæ speciem accidere suspicabimur, quū ex euaporatione sanguinei humoris originem trahat, offendat cerebrum. Ac simile quid ægris contingit, cuiusmo di iis, quibus oculi suffunduntur, accidit. Quod si cū risu vane imaginationes oriantur, humorem, qui offendit non admodū vitiosum esse, & rodentē, sola aūt copia nocere.

Melancholiæ ex vaporatiōe humorū.

Curatio.

Curatio Melancholiæ ex copia sanguinis.

Si igitur notatio id quod offendit, sanguinis copiā esse, tibi suggerat, atq; ob hāc talem Melancholiam superueni re, dum vapores inde vt diximus, spiritum animalē turbi dum reddunt, & eiusmodi excitāt imaginationes, ante om nem aliam curationē, sanguinis missio adhibenda est. Differendum enim hic non est, cum metus sit, ne dum nos diutius expectamus, vapores cerebri corpus magis inalterent, vel etiam longius immorari, vētriculos ipsius interio res obstruant. Paucis itaq; diebus, vbi ægrū cibo boni suc ci & temperato traduxeris, nequaquā cōcedens, vt carnes & ea quæ sanguineum humorē generare possunt omnino assumat, ad sanguinis vacuationē venito, & si vires robustæ sint, quātum satis esse putaueris, statim detrahito. Frequenter. n. vniuersa * euacuatio efficit, vt nonnihil etiam spiritus qui vapores trāsmittit, euacuet, & dissipet. Sin au tem vires multam prima vice euacuationē non tollerant, necesse est tunc non modo semel, sed etiam bis, & sepius quātū licet paulatim auferre. Qđ si a brachio vacuatio fie ri nequit, tentandum est eam a poplite, & tali partibus mo

Dilatio nociua in hac spē.

Hoc est vna vice facta.

liri, atq; hoc magis in mulieribus corporibus faciundum est, quippe menstruam purgationem prouocat. Cum autē venas cubiti non manifestas inueneris, eas quæ cōmemoratis locis subiacent, incidere tunc oportet. Nam ad affectū prædictū sanguinis vacuatio est necessaria. Nihil igitur minus iuuabis, ex quacūq; parte sanguinem detraxeris cum etiam omnia simul vacuentur, quemadmodū diuus Hippocrates ait ꝯfluxus vnus, cōspiratio vna, oīa cōsentiat.

Sanguinis detractio ex quacūq; pte prodest Hippocrates, dealimētis.

Curatio Melancholiæ ex infarcto impactoq; sanguine orte.

Si humores sanguinei materies cerebro impacta fuerit, tunc audacter venam in fronte secato. Nā post totius corpus vacuationem, si loco iam remedia adhibeas, nihil nocebis. At si circa caput aliquid moliri cogites, priusquam totum corpus recrementis liberū reddideris, offendes magis quam iuuabis, copiosiorem materiam ad locū affectū attrahens. Hæc sane ratione iis, qui ex sola sanguineis copia Melancholia laborare inceperunt, mederi cōuenit, vbi nondum ad rodentem, aciem, aut biliosam, aliamue quandam humoris intemperiem manifesto immutatus fuerit. Nam si horum aliquid sustinuerit, hi non amplius cum risu imaginationes habent, sed contra feras ac furiosas admodum accessiones experiuntur, quare per initia affectū excindere tentandum est. Inueteratus enim & veluti in naturam conuersus, incurabilis propemodum euadit, & tali morbo affecti non Melancholia tantum laborant, sed etiā per circuitus insaniunt. Nihil enim aliud est insania, quam Melancholiæ ad maiorem feritatem intentio.

Melancholiæ ex ipacto sanguine curatio. Sanguinis missio.

Insania quid.

Indicia Melancholiæ quam sanguis acrior biliosiorque excitauit.

Cognosces autem ex notis quas prædiximus, non amplius vapores sanguineos, se magis melancholicos, aut acriores sursum efferri. Itē qđd nō ex sanguine ægri fiunt magis iracūdi, impetuosi, neq; amplius placidi. Cæterum quod tēperamētum ægri calidius sit, & siccū, ætas vigēs,

Notæ Melancholiæ ex acri & bilioso sanguine.

quodq; victus praecesserit calidior, & acrior, aliaq; his cognata, clarius tibi indicabunt, sanguinem ad biliosiorē magis naturam esse conuersum. Nam humores diuersis modis commouentur, & alias aliam qualitatem recipiunt. Siquidem in bilem conuertuntur multa inedia continua, salsorum ciborum esu, aut validis curis. Ad sanguinem autē humorem magis vergunt, ex largioris vini vsu, quoddam valentium ciborum appetitu, & liberalioribus balneis. Sin autem duos quoq; humores superare contingat, vtrūque horum accidens oboritur. Interim nanq; rident aegri, interim audacius loquuntur, & alias alios motus, interuallaq; & accesſiones habent, quemadmodum in febribus accidit quae circuitu mouentur. Atque in his nonnunquam isto humore cerebrum repleri, nonnunquam illo, pro diuersis ipsorum mutationibus, motibusque.

Sāguis in biliosiore naturā ɔuersus. Notae Sanguinei humoris.

Curatio Melancholiae, quae a bilioso & acriore sanguine nascatur.

Si igitur ex his quae diximus, indiciis, bilem sanguini in vasis admixtam eē suspiceris, ad ea quae huiusmodi humorem vacuant, statim veniendum est. Hoc autem probe facies, ac purgatio commode tibi succedet, si paucis ante diebus homini cibo temperato & humidiore nutrito medicamentum ad bilem ducēdam efficax porrigas. Sic enim humor etiam qui offendit, medicamento purganti facile cedet, ita vt vincatur potius, quam illius vim euincat. Nā vt crassiores humores cibis, qui extenuant & calefaciunt, incidis, ita etiam tales eisdem ad euacuationem magis idonei reddentur. Vbi vero eos qui a bilioso sanguine infestantur, humido, vt diximus, & temperato victu alueris, medicamentum exhibeto. Sit autem Picra, quae recipit liquorem scamoniae. verum Picrae quidē scrupulos sex, scammoniae vero liquoris siliquas octo, aut paulo amplius minusue ponito. Quod si aeger medicamētum solutum nolit assumere, fiat catapotia, sin haec quoque per se inuitus capiat, vino, aut ouis mollissimis excipiat, ita vt vitelli mēbrana leuiter

Reiterō purgationis.

aperta,

aperta, In medio illa coniiciantur, sic enim æger sine molestia,& placide omnino ea accipiet. Cæterũ si tali dato medicamento corpus non abunde satis vacuatum esse deprehendas,post paucos dies,& victum humectantem rursus adhibitum,balneo vtitor,& quiete, ægrumq́ iterũ purgato,aucto paulo magis medicamenti pondere. Sic enim optime feceris, in quibus Melancholia non ex sanguine in biliosam naturã conuerso, & plus satis excalescente, & toto fermis adusto prouenerit.Qui enim calidioribus antidotis,aut purgationibus in tali Melancholia vsi sunt,præsertim Hiera,ægros magis furiosos,atq; insanos reddiderũt, dum sanguinem ad siccius & acrius conuertent. Præstat igitur tales simplicioribꝰ adhuc medicamẽtis, quæ corpus totũ nequeant calefacere,repurgatos, humectãti cibo ꝑmittere.Nouistis autem vos,me quoq; plerosq; ita laborãtes victu potius quam medicamentis vsum persanasse. Verum esto cibus,vt summatim dicam,ptisana potissimum, quæ mane cum grauis ipsis,aut circa horum secundum assumatur,in prandio etiã pisces saxatiles,gallina cohortalis atq; alia quæ volatu fidũt,præter palustres, itẽ ex testacea cute præditis pectines,astacei & erinacei,inter olera,lactuca & intybus,omni modo cõmesta,adhæc malua,alia vero oĩa vitentur, præsertim brassica, & agrestia olera. Ex fructibus pomaceis peponum & cucumerum medulla,similiter etiam inter vias,dulces,& dura carne præditæ, ex malis quæ nõ astringunt.Ficus aũt vitẽtur,aut modice assumantur,atq; hæc sunt oia. Nam talia fere nõ posse obesse vsu probauimus.At ex placentis vniuersis assumere qd, prorsus cauendum est, item quæ ex garo & caseo præparantur.Nam oĩa quæ in hunc modũ cõficiuut,biliosum humorem magis augẽt,& nimis exassant. Vinũ, si vsus quoque postulauerit,Chrysarticum, eiusque modicum ꝓpinabis.Huius inopia,præferri debent, quæ nihil astringens habent,ne ipsa ad caput vapores transmittãt. Huiusmodi sane victus ipsis ꝑscribat, etenim si quid ex particularibus desideretur,hoc quoque medicus intelligens, iis quæ dicta

Melancholiæ biliosæ quæ ab sint.

Victus pleros q̃ sanat.

sunt, prudenter addiiciet, atque per se inuenire poterit, nũ carnibus & balneis æger indigeat, aut augens, aut minuẽs quantitatem non nimis subito.

De balneo.

Balnea dulcis aquæ cõferunt Melicis.

Dulcium balneorũ vsus, si quid aliud, ipsis opitulatur. Aliam nanq; partem bilis discutere, aliam humidorũ qualitate contemperare, totũ vero corpus aqua calida superfundere, caput tepida potius & luteis ouorũ abstergere, ac vniuersum sane corpus hydrelæo, caput autẽ rosaceo vngere conuenit. Aer quoque sit temperatus, pari modo calidæ labrũ, atq; ægri in eo immorentur diutius, ac in calidã descendere cogãtur, omnino etiã, si æstas fuerit, in ea diutius insideant. A balneo non statim bibãt vinum, sed aquã tepidam, atque ita vt antea prædiximus, cibũ sumãt. Dormituris tepida rursus offerat. Hoc sane victu eos qui ex biliosso sanguine calido admodum Melancholia laborare incipiunt, nutrire conuenit. Notandum vero est, veteres in capite taliũ Melãcholicorũ cucurbitulis & pulueribus acrioribus vsos fuisse, cruentare ipsum cupientes, alios etiã hirũdinibus, nos autẽ in omnibus huiusmodi, talia fugiamus. Nam præterquam quod nihil ipsos iuuant, adhuc etiã magis intemperatos & sicciores reddunt. Tunc autẽ ista fieri debent, quando materia violenter ad cerebrũ profecta & crassior ĩpacta fuerit, vt aliis cedeř medicamẽtis repugnet.

Tepida post balneũ potanda.

De Melancholia quæ a sanguine melancholico nascatur.

Melancholiæ ex humore crasso & melancholico notæ.

Accidit igitur nonnullos Melancholia potissimum laborare, cũ sanguis plus satis adustus vapores immõderatius capiti transmittit, animalemque in eo spiritum permutat. Vapores autem a melancholico potius humore excitari indenosces, quod æger tristitia præter rationem, mœrore & metu afficiař, optetque mortẽ, & auersetur eos qui maxime videnř esse amici, suspicionesque falsas habeat, quasi nonnulli velint eũ interimere, aut gladio arrepto, aut medicamento exhibito. Nouimus autem eiusmodi humorẽ

etiam alias infinitas, peregrinas, & multiplices imaginationes inducere posse, & quod alii se vas fictile esse putarint, alii coriũ alii gallũ, etiã vt vocẽ illius imitẽtur, quẽadmodũ alii lusciniam se esse crediderint, & plorent, qđ Ithyn amiserint, alii vero quod cœlum gestent, tãquam Atlas, ac metuere dicant, ne collabatur, & nõ solum illum, sed etiã omnes simul conterat. Ego mulierem vidi, quæ ea imaginatione vexabatur, vt medium manus suæ digitum constringeret, tanquam in ipso totum gestaret orbem. Plorabat autẽ illa quoque, verita ne quando digitum suum inflecteret, & totus orbis corrueret, & omnia statim interirent. Iã alios plerosque vidimus, quorum superfluum est, forte etiã supra vires nostras, omnium velle meminisse, verũ hæc apposuisse sufficiet, quæ iis potius, qui a melancholico humore originẽ morbi trahere inceperunt, solent euenire. Quapropter si morbus ex tristitia, aut sollicitudine quadã præcedente, aut alio animi affectu cœperit, considerare tunc oportet imaginationis speciem, aut rationem, aut aliud quẽdam eorum quæ subitam mutationẽ efficere possunt. Plurimi nanq; sic curati sunt quodammodo, vel cum vidissent audissentq; ea quæ ꝯsequi desiderabant. Ita ergo Philodotus medicus quẽdã qui sibi caput amputatũ esse, q; tyrannus factus fuisset, putabat, casumq; deplorabat, curauit, imposito repente capiti ipsius plũbeo pileo, vt grauitatem sentiens, caput se recipisse rursus putaret, gauisusq; fit plurimũ, atq; ideo vana imaginatione liberatus. Iã muliebrẽ quidã curauit Melãcholia laborantẽ hoc pacto, cũ putaret illa serpentẽ se deuorasse, vomitum medicamento citauit, atque in id quod reiectum fuit, paruã bestiam per omnia imaginationi illius, & descriptæ a vana imaginatione feræ similem imposuit. Quare huius quoq; affectũ, quia ob tristitiã eius quod putarat, euenit, gaudium nimirum subito accedens dissoluit. Adhæc aliam quandã ex longa viri peregrinatione Melancholia correptam, & iracunde oĩbus respondentem vidi, sed & ipsa eodem modo sanata fuit. Nã maritus illius peregre reuersus nulli predicens, neque ali-

Variæ imaginatiões melancholicorum.

Mulier melancholico

Mulier melancholica.

quandiu differens, sed subito ingressus, seipsum illi ostēdit. Præter spem igitur ipsum mulier conspiciens, atq; ita amplexa, multoq; gaudio affecta, subito omni metu liberata est, rursusque ad statum naturalē rediit, vt nulla alia indigeret curatione. Sic igitur nisi affectus longo aliquo tēpore infestauerit, tales imaginationes curare oportet, omni modo omnique artificio vtētem, præsertim vbi malum a manifesta quadam, & veluti primaria cā occasionē habuerit.

De melancholicis iam inueteratis.

Melancholia inueterata

Si morbus inueterauerit, & imaginatio in habitū abierit, nihil adeo magnum, aut ratio, aut aliud quodam artificium efficere, & ægrum iuuare poterit. Necesse autem tūc est, & mentem arti adhibere, & considerare num a sanguinis missione, an a purgatione, vel etiam ab vtroq; simul incipiendum sit, & si quidem vtrisq; opus fuerit, sanguinis detractione prius vtendū est. Post sanguinis vacuationē ægri vires cibo boni succi & temperato, balneisque dulcis aquæ recreandæ, deinde sic recollectis ægri viribns ad humorum noxiorum vacuationem veniendū. Paretur autē his purgatio ex epithymo, & modico sero lactis, epithymi q̄dē sint scrupuli duodecim, seri lactis autem cochleare quod si tempus serū lactis non habeat, ex mulsa dētur. Paucis interpositis offerto rursus epithymum, adiiciens ei Picram, sint autem epithymi scrupuli sex, & Picræ totidem. At si etiam post hanc purgationem accidētia venenosa, & melancholica adhuc perseuerent, nihilque minus ægrū infestent, a nouem, aut longissimū, decē diebus ad valentius purgantia transito, præcipue Hieram Galeni, hæc.n. vtraque obtinet, varios expurgat humores, citra molestiā, & turbationē Purgatione autē facta, inspicienda rursus ægri mens est, & si quidē melius habere videatur, cognosces aūt hoc nimirum inde, qd' metus & tristitia intempestiua iam cessarint, & moderatiores māsuetioresq; potius euaserint. audacter rursus eadem purgatione vtitor, iisdem nanque insistētes, curationem quoque ita recte peragemus. Quod

si Hiera data Melancholiæ imaginationes nihilominus infestare videantur, tunc sine vlla cunctatione lapidem Armeniacũ dare festinato. Noui enim ex veteribus antiquiores ad veratrum album properasse, vbi affectũ ab aliis purgationibus nihil pene imminui conspicerent. Verũ ego lapidem Armeniacum veratro albo præfero, atq; licet vtentẽ ipso experientia cognoscere, quomodo præterquam efficaciter. etiam sine molestia, & periculo purget, quorum nihil veratrum album habere nouimus.

Lapis armeniacus. veratrũ album.

Quomodo lapis Armeniacus exhibeatur.

Si igitur res postulat non modo infra per aluum, sed et per vomitus purgationem fieri, lapidem illorum exhibere ꝯuenit, sit autẽ modus ipsius, scrupuli tres, aut quatuor aut paulo amplius minusue pro virium simul & copiæ humoris noxii ratione, At si æger purgatione per vomitũ nõ admodum indigere videatur, sed per imum vẽtrem totũ vitiosum humorem exire, conducat, tunc lapidem eluere oportet, vsque ad * duodenas vices. Vbi enim sic fecerimus, neque turbationẽ stomachi, aut compressionẽ lapis excitare potest, sed etiam minori cum molestia nigrũ terrestremq; humorem vacuabit, vt paucis præteritis diebus adiumẽtum ex eo nobis accessisse percipiamus. Dato autẽ ex hoc scrupulos quinque, aut sex vt plurimum ex aqua tepida, semper ex cognatis dictis cõiectura deprædhendẽs an plus minus vt exhibere debeas. Quod si ægrum etiam bis adhuc requirere suspiceris, cũ fiducia rursus exhibeto. Neq; enim calorem habet, aut siccitatẽ admodum aut aliã quampiam ipsi insidẽtem amaram, & venenosam qualitatem, vt æger ideo medicamentum bibere det recte. Sin autem nonnulli humidum aliquod medicamentũ sumere auersentur, multi enim in totum non sustinent solutũ medicamentũ assumere, in Catapotia lapidem redigere oportet. Si vero libet, etiã Picræ aliquam insignem partẽ admisceto, aut etiam ex aliis quibusdam, quæ purgationem magis promoueant, & non renitantur. Ne autẽ is qui parare

Vet* legit quinquagenas.

Lapidis Armeni facultas.

velit, horum confectionem inquirendo laboret, visum mihi est ea de causa etiam horum compositionis meminisse, habet autem in hunc modum.

Cōpō catapo tiorū ex lapide armēo.

Descriptio catapotiorum ex lapide Armeniaco.

Picræ semuncia, epithymi semuncia, agarici scrupuli quatuor, lapidis Armeniaci scrupuli quatuor, scammoniæ vncia gariophillorum grana viginti. Contusa excipiantur Rhodomelo, aut succo citrii, aut Rhodomelite, detur scrupuli duo, plurimum, quatuor. Notandum vero est, hæc præterquam quod stomachum corroborant, simul etiam varios humores, præsertim terrestrem, & melācholicum citra molestiā, purgare posse. Idē igitur lapis vt diximus, & potius, & in catapotia redactus ad purgandū est efficax. Nec amplius quærendū ē, num suffocatio quædā, aut syncope subsecutura sit, quēadmodū id ex albo veratro fieri contingit. Neqꝫ necesse est nos antea ægros præpapare medicamētis, quæ metu suffocationū assumere cōsueuerunt, quorum amplius nūc meminisse opus nō est, illa vero admonēdi grā scribimus, quæ ēt nunc facere solemꝰ in cōsuetis magna parte purgationibus, vbi illæ plus minusue moueri videanť. Si igiť minus q̄ par est purgauerint, mulsam dare cōuenit, & tēpore interposito hoc victu nutrire, aut cremore ptisane, aut pane, aut colūbæ iure, aut gallinaceo, qđ nō multū olei adiectū habeat. Sin aūt purgationem copiosiorē fieri cōtingat, vt ēt cōuulsiones supueniāt (multis .n hoc accidit) & si nō aīaduersione dignū quid euacuatū fuerit, qꝛ ægri neruos habeāt natura sicciores, imbecillioresqꝫ, aquā liberaliter supfundito, multoqꝫ vtitor hydrelæo, ac panē ex vino diluto, aut omphacomelite, aut aqua frigida porrigito. Sin aūt aquā frigidā biber̄ cupiāt, adhuc magis ipsos iuuabit. Vtile est etiā malū punicum, mala, & pira ante cibum & gallinarum ventres. Vbi vero nutrieris quies & somnus ægro indici debēt, postquā vires receperit ad balneū ipse ducendus, quod aerem habeat temperatū,

Si maior est purgatio.

concedendumq; vt non modo in calidæ solio, sed etiã frigidæ labro diutius immoretur. At vestimentis indutũ rursus ipsum nutries pane ex vino, aut omphacomelite, { qđ ex vuis semiacerbis; & melle despumato paratur } reuerso autẽ domum permittendũ, vt conquiescat, & omnino obdormiscet, quippe hoc semper omnibus purgatis eueni re consueuit, præsertim autem iis qui largius vacuati fuerint, vt tũ suauimus, tum altius obdormire cupiant. A somno vires ipsorum recreare oportet, & permittere, vt cum amicis familiaribus colloquantur. Atq; vbi ipsos consentanea respondere deprehendis, ratiocinationesq; firmas habere, & barbaricũ morẽ deposuisse, adhuc etiam magis copiosum alimentũ porrigito, pdices, gallinas, phasianos, qui nõ sint pingues, & passeres similiter. Vitent aũt omnia esculenta, quæ in paludibus prouenniunt, ex piscibus, cetacei, præterq̃ saxatiles. Postquã vero cibo boni succi vsi fuerint, & veluti bonum fundamentum iecerint, ita rursus secundũ tres, aut quatuor dies olera deinceps assumant, intybum, lactucã, maluã, & palustres asparagos moderate. Abstineant autem brassica & omnibus quæ melancholicum humorem pariunt, vt eruca, sinapi, alio. Ex carnibus bubula potissimum, & ceruina, ac omnibus summatim ferinis, item panibus sordidis, garo, & vinis vetustis austerisque. Sic iam ægrum victu, & balneorum vsu vires recreare, loca mutare, intimis conseruari amicis, ac facere, quæ etiã prius ipsi grata erant, & spectaculis interesse permittito. Ita enim ex purgatione, victu boni succi & benigno, aliaque animi oblectatione toto corporis habitu corroborato mutatoque, furiosum & amarum morbum exuere poterit. Quod si reliquæ quædam ipsis supersint, & æger non admodum mundam habere mentem appareat, rursus expectata bona aeris temperie, auxilia debet repetere, initium a primis faciens, a quibus etiam antea incipiendum diximus. Atque hæc paulatim facito, confidens quod etiam si affectus difficilis & prope insanabilis existat, iisdem ipsis insistendo perite, & vt rationi con-

Quid fiat i oĩbus purgatis.

ſentaneum eſt, omni tamen ægrum morbo amaro moleſtoque liberabis.

FINIS PRIMI LIBRI.

CAPITA LIBRI SECVNDI, & apendices.

vocatur reprimens.
Aliud collyrium reprimẽs admodum generoſum monohemerum.
Aliud collyrium magnus Hermolaus dicitur.
Aliud collyrium Hermolaus, quod ab oleo diaclæu dicitur.
Collyrium Nicarium cognomento.
Aliud quod pilariũ vocaſ.
CAP. 2.
Si dolor ex bilioſo & acri humore naſcatur.
Curatio.
Collyrium ad acres fluxiones efficax.
CAP. 3.
Si obſtructio ſola, oculos exerceat.
CAP. 4.
De denſitate.
CAP. 5.
De exulceratione & inflammatione.
Collyrium cygnos.
Collyrium Libianum.
Collyrium dia libaanu ad Chemoſin.
Collyrium Vranium.
Quæ cicatrices exterunt.
Collyrium diathece ad vlcera.
Collyrium Chionion.
Collyriũ Nardinũ Zoili.
Collyriũ hydares hoc eſt aquoſum, egregium.
Collyrium Heraclium.
Dacnerõ collyriũ ad viſum acuendum.
Hygrocollyriũ ad hebetudinẽ, ac alia multa efficax
Aliud, vt poſſis etiam ſolem citra noxã aſpicere.
Puluis Seuerius ad viſus acumen.
Puluis cui nomen eſt a lumine Phos, ad hebetudinẽ oculorum, ac dolores, fluxioneſque dentium.
Aliud valde idoneũ ad ſcabioſos oculoꝝ affectus, &c.
Aliud ad hebetudines, & incipientes oculorum ſuffuſiones.
CAP. 6.
De Nyctalope.
Ad aſperas palpebras.
Puluis ad incipientes ſuffuſiones.
Ad tingendas albugines valde generoſum.
Collyrium quod magnũ Theodotium vocaſ, ad magnos dolores, & inueteratos affectus.
Collyrium Hecatombe.
Xerocollyrium, facit ad ſycoſin, putredines, & carnis ex creſcentias.
Hygrocollyriũ efficax ad

oculos purulẽtos, mirifice facit etiã ad sordida vlcera & Myocephala.

De mulsa.

Ad Staphylomata excellẽtissimum.

Collyrium Maximiani.

CAP. 7.

De carbũculis, qui in oculis excitantur.

Collyriũ diarrhodon magnum cognomento.

Collyrium, quod ab ouis dioon græcis dicitur.

Collyrium diarrhodon.

Ad pterygia & sycoses.

CAP. 8.

Ad Rhyadas.

Aliud valẽs ad Aegylopas.

Ad incipientes Aegylopas

Aliud benefaciẽs ad Aegyl.

Aliud vsu probatum.

ALEXAN. TRALLIANI LIBER SECVNDVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De curatione oculorum. Caput I.

T SI Iã in aliis quibusdam libris oculorum vitia psecutus sim, quo modoque illa cognosci debeant, & quæ eorum sint causæ, atq; curationes, item diuersa ipsorum collyria, vsusq; horũ modum, & confectionem, attamen hic quoque similiter operæ prætiũ mihi visum est, summatim, & breuiter eadem perstringere, vt nequi in hũc de medẽdi ratione librum inciderint, aliunde, quæ oculis conducunt, colligere cogantur. Vt igitur in aliis multis, ita in oculorum quoque vitiis primũ docere conuenit, quomodo vniuersa internosci debeant, dein de curationẽ subiungere. Quare nunc a dolore, qui oculis accidit, exordiemur, nihil.n. adeo excruciat vrgetq; artẽ ad curationem, vt vehemens dolor oculos affligens. Si igi

Morbi primũ interno scendi, deinde curandi

tur vehementes dolores, & intollerabiles oculos cōprahē dunt, vt æger ferre nequeat, ne collyriis ad torporem inducendum efficacibus, vt plærique confidas. Multi nanque opium quoq; instillaret ausi, præterquam quod nihil prorsus dolorem mitigarint, etiam valde adhuc offenderunt. Quapropter causam efficientem inspicere oportet, & eum considerando, ita quoque curationis speciem definire, non enim vna est causa efficiens, sed multæ ac variæ. Sola materiæ copia influens dolorē potest excitare, nec non qualitas, subinde vero etiam vtrunque, & qualitas simul, & quātitas. Videndum porro ē vnde id quod influxit, procedat, num ex toto corpore, an ex solo capite, item vtrum p arterias, an a venis, vel vtrisq; profluat, adhæc quale vtiq; sit quod influit. Vel enim sanguinis potius, vel bilis, vel pituita, vel humor melancholicus, vel spiritus flatu lentus est, quod influxerit, præterea humor noxius vnus ne sit, an duo commixti. Fieri enim potest, vt vnius tantum influxus inflammationem doloremque vehementem, & duorum simul etiam compositum tumorem excitarint. Quoniam igitur differentes sunt causæ, artificem ad singulas se accōmodare oportet, præcedat autem internotio, quæ ad rectam curationem deducit.

Oculorum dolor omniū maxime excruciat. Narcoticis in oculis n̄ vtendū. Cā efficiēs inspicienda. Materiæ fōs obseruādus. Curō singulis accōmodanda.

Quomodo sanguineus humor inflammationem excitasse noscatur.

Sanguineum itaque humorem influxisse, ac inflammationem concitasse ex forma ipsius tibi constabit. Omnia nanque rubra, & sanguinea sunt, facies rubēs & tumidior venæ latiores, grauitatis sensus, pigritia ad cōsuetas actiones. Quod si pter hæc neq; lachryma rodēs & acris appareat, adhuc etiam magis sanguinem influxus causam esse, & inflammationem peperisse putato.

Sāguis doloris oculorū autor.

Curatio.

Si igitur sanguis causa tibi inflammationis effectrix esse apparuerit, venam secare humeralem oportet. Sin biliosi & acres humores cū sanguine, etiā purgationē paulo post

Curō doloris oculorū

ſanguinem dimiſſum adhibeto, ac medicamentis vtitor, intus quidem iis quæ nõ rodunt,& lenisſimis, extrinſecus autem illis,quæ cõcoquere inflammationes poſſunt,quorum etiam compoſitiones vobis exponemus.

De remediis,quæ extrinſecus imponuntur,

externa oculoꝝ remedia

Lac muliebre cum vitellis ouorum & roſaceo ſuperimpoſitum mirifice lenit, inflammationeſq; oculorum admodum feruentes concoquit, ſimilia præſtant etiam violæ folia. Ad maximas autẽ inflammationes,tumidioreſque bene facit & crocus cum mica panis,luteiſque ouorum,ac roſaceo. Idem faciunt etiam palmulæ,præterquam q̃ fluxionis curſum ſiſtunt,cum meliloto,croco,glaucio, ouorum luteis ſeptem feruefactis,& oleo roſaceo.

Ad uehementes dolores & maximas epiphoras.

Dolorũ maximorũ & Epihore oculoꝝ remedium.

Roſarum recentium drachmæ quatuor,croci drachma excipiantur meliloti in vino dulci decocti iure.

De collyriis.

Cataplaſmatis igitur in inflammatis extrinſecus vtẽdũ eſt,quæ vero illini,& inſtillari debeant, hæc ſunt, verum ſcire prius oportet ea,quæ inflammationem experiuntur mitigatoriis lenioribuſque & non reprimentibus collyris demulcenda eſſe,deinde etiam quæ reprimere poſſunt,ſic adhibenda,vt primum quidem admiſceamus ea teneris ac mollibus,poſtea vero concoctione facta etiam ſinceris. Cũ enim feruor inflãmationis,& multa aſpertas finierit, ægri citra moleſtiam quoque aſtringentia ferre poſſunt.

Collyrium mitigatorium Trypherum ad eos qui collyriorum roſionem ferre nequeunt,præſertim ad effectus recentes.

Colliriũ Trypherum.

* In alio exẽplari drachma vna.

Cadmiæ cõbuſtæ ex lacte muliebri reſtinctæ,mihi autẽ melius viſum ẽ prius lotã cõburere,atq; ſic lacte extinguere,ceruſæ lotæ,ſingulorũ drachmæ ſedecim,croci drachmæ quatuor,opii drachmæ quatuor * tragacanthi vnciæ duæ. Aqua pluuiali excipito vſus eſt ex ouo,facit etiam ad puſtulas oculorum,quæ græce Phlyctenæ dicuutur.

Aliud & ipsum longe lenissimum.

Cadmiæ vnciæ quinque, cerusæ drachmæ quatuor, pompholygis vnciæ duæ, opii vncia, ✿ tragacanthi vnciæ tres. Aqua pluuialis ad excipienda adiicitur. Hoc inflammationes admodum ardentes, & dolorificas citra rosionem mitigare plurimis constat experimentis. ✿ In alio vnciæ tres.

Aliud egregium quod breui paratur.

Cadmiæ combustæ, & asinino lacte extinctæ vnciæ quatuor: * cerusæ vnciæ duodecim, terræ samiæ quæ aster dicitur, tragacanthi, mādragoræ, amyli ordeaci, lactucæ caulium succi, gummi, singulorum drachmæ duæ, opii drachmæ tres, ouorum duodecim albumina. ✿ In alio vnciæ.

Collyrium quod Spongarium dicitur ad maximos oculorum cruciatus Celeriter enim mitigat in hunc modum habet. Spongarium.

Amyli, cærusæ, singulorū drachmæ quatuor, opii obolus, gummi drachmæ duæ. Aqua pluuialis adiicitur, vsus ex lacte est.

De collyriis reprimētibus, quæ etiā Monohemera dicūtur

Reprimētiū collyriorū, & quæ ab vno die Monohemera dñr græcis, duplex quædā differentia existit. Maiora igitur ipsorum vim habent discutiendi, & reprimendi moderatā vt ipsa etiam ad incipientes lippitudines citra rosionē accōmodari, tū instillando, tum inungendo possint. Quare etiā imbecillioribus, & cæsis oculis potius, mollique carne præditis, & mulierū faciebus inscribuntur, cuiusmodi sunt quæ ex lycio, croco & glaucio tēperantur. Præter has igit cōpositiones medicamenta vobis, quæ valentiorē astringēdi vim hñt, explicabo, vt etiam in diuturnioribus, ac inueteratis vti liceat. At in validiore lippitudine, & vehemētiore, talia sunt idonea, quæ ex vino parantur, qbus germina quoque oliuarum cum reliquis odoramentis, quæ calefacere & siccare pñt, inieci, Cū igitur talis sit collyriorum differentia, de iis quæ mediocriter reprimunt, & ad incipientes Monohemera collyria

lippitudines conueniũt, prius agamus, deinde sic quæ plus astringunt, & efficacius repellunt, persequamur.

Acesodinũ collyrium.

Collyrium reprimẽs mediocriter, Monohemerum hoc & Medicum & a dolore mitigando. Acesodynum appellẽt.

* Repellit igitur per initia, si inũgatur, & instillet ex ouorum albumine, frequenter etiam cum lauamus, adhæc p̃dest ad epiphoras, acres fluxiones, & cicatrices veteres diruptas. Repurgat enim & cicatrices etiam tenues abluit, vt mireris. Ego vtor hoc & puluere, & collyrio cũ ouo, sarcocollæ, glauci, croci, singulorum drachma, tragacanthi drachma. Aqua pluuialis adiicitur. Aliud.

* Impressus græcus. Glaucii sarcocollæ singulorũ drachmæ octo, croci nouẽdecim.

Glauci * drachmæ octo, sarcocollæ drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, tragacanthi drachma, opii drachma semis, aqua pluuiali excipiuntur.

Aliud ad eadem præstantissimum, & usu probatum.

Rosarũ tenerarũ drachmæ quindecim, croci drachmæ ✿ octodecim: { tragacanthi drachmæ septẽ } opii dolũnõ expti drachmæ duæ, spicæ nardi drachmæ duæ, gũmĩ drachmæ ✿ septẽ. Aqua pluuiali excipiũtur. Ex iisdẽ illitũ collyriũ Nyli, qđ Diarhodõ inscribit, ad solis ardorẽ facit.

* Drachmæ .8.

✿ Octo.

Aliud Musarium dictum ex tomo Hyeratica.

✿ Impressus græcus xv.

Hoc quoq; collyrium est præstantissimum, quod eandẽ vt prædicta, vim obtinet, nisi qđ fluxionũ cursibus repellẽdis efficacius q̃ illa existat, habet aũt in hunc modũ, amyli drachma * vna & viginti, glaucii drachme octo, sarcocollæ drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, mirrhæ drachma, gummi drachmæ duæ, ex aqua { pluuiali } vtitor.

✿ Impr. græcꝰ ĩ oĩbꝰ hẽt vnciã p̃ drachma.

Aliud Polydeuci cognomẽto, qđ nos sæpe sumus experti.

Rosarũ viridiũ succi qđ sufficit, croci ✿ drachma, sarcocollæ drachmæ duæ, { glaucii drachmæ quatuor, } gummi ✿ drachma { opii drachme quatuor, tragacãthi drachma } Gũmi ꝯtundito primum adiecta tragacanthæ vncia Glauciũ, sarcocolla, opiũ, læuigata rosarũ succo excipiant.

* In alio q̃tuor.

Aliud collyrium quod Medicum uocatur, admodum stre-

nue repellens statim per initia inunctum.

Glauci drachmæ octo, sarcocollæ drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, tragacanthi drachma, opii drachma ✽ semis Aqua pluuialis adiicitur Ego hoc abunde sum expertus vt etiam, si cum quodam alio mitigatorio instilletur. Colliriū medicū Impr. græcus quinq;.

Aliud siccum collyrium quod dia crocu dicitur ad incipientes lippitudines.

Glaucii, sarcocollæ, croci, aloes singulorū drachma. Hoc etiā vt præseruāte vti oportet, quippe repellit omnē oculi turbationē subunctum. His igitur p̄dictis in eū modū vtendum est, reprimunt enim omnem turbationē, si p initia sublinantur, & non diu inhæreant, nam diuturnior ipsorū vsus asperitates in palpebris excitat, atq; in affectū ptrahit. Colliriū diacrocu.

De collyris quæ alio Modo Monohemera appellantur.

Deinceps aūt dicamus etiā de collyriis, quæ alia ratione Monohemera nuncupantur, quorum vis est valētior, magisq; potest reprimere, & astringere, quare etiam in iis fluxionibus quæ citra exulcerationē fiunt, & inflammationibus, vti oportet, quorum descriptio in hunc modū habet.

Primariū monohæmerum quod a uino, dia œnu uocatur.

AEris combusti drachmæ viginti quatuor, cadmiæ drachmæ viginti sex: ✽ lachrymæ papaueris drachmæ octo, croci drachmæ octo, mirrhe drachmæ octo, gummi drachmæ ✽ quadraginta, vino Medensio excipiuntur. Græc. impr. sede im Octo, i alio qua dragita

Aliud giluum quo utor, Cerycium dictum.

Cadmiæ drachmæ viginti, æris combusti drachmæ sedecim, opii drachmæ octo {croci drachmæ octo} acaciæ drachmæ viginti quatuor, gummi totidem. Cericiū

Aliud ad eadē efficax cog n̄to Theophyliō h̄ēt hoc pacto.

Cadmiæ drachmæ sedecim, croci drachmæ sedecim, myrrhæ drachmæ quatuor, nardi indicæ drachmæ quatuor, acaciæ drachme ✽ octodecim, gūmi drachmæ viginti quatuor, æris cōbusti drachmæ. 16. opii drachmæ ✽ sex Theophyliō. Impr. græcus viginti q̄tuor. Tres,

Aliud q̄ xerocolliriū uocat, reprimēs, hac mixtura cōstat Xero-colliriū

Cadmiæ,acaciæ,gummi,singulorum drachmæ sedecim æris combusti,lachrymæ papaueris,mirrhæ, singulorum drachmæ quatuor,aqua pluuialis adiicitur.

Aliud collyriũ reprimẽs admodũ generosũ, Monohemerũ

Stibis eloti drachmæ octo,cadmiæ drachmæ octo, æris cõbusti & eloti drachmæ quatuor, aloes drachmæ * tres: mirrhæ drachmæ ✡ quinq;, acaciæ rufe drachmæ duodecim,opii drachma,vtitor cum fiducia ad fluxionum impetus,postquam toti corpori prospectum fuerit.

Aliud collyrium quod magnus Hermolaus dicitur.

Aeris combusti drachmæ octo, cadmiæ totidem, spicæ nardi sesqdrachma, croci drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ q̃tuor, aloes drachmæ octo, glycii Indici drachmæ duæ,acaciæ { gũmi } singulorum drachmæ viginti, opii drachmæ quatuor. Aqua pluuialis adiicitur, mirabiliter repellit & extenuat inflammationes.

Aliud Collyrium Hermolaus, quod ab æleo eleu dicitur.

Cadmiæ drachmæ sex, æris cõbusti drachmæ sex, mirrhæ drachma semis { aloes sesquidrachma, opii drachma semis, } croci ✡,drachma,gũmi ✡, acaciæ, singulorũ * drachma vna & semis,olei veteris ad excipiendũ ea drachmæ quatuor. Aqua pluuialis adiiciatur.

Collyrium Nicarium cognomento.

Valde opitulatur omni fluxioni, & Chemosi pũcturisque,& membranarum excrescẽtiis, item crassæ pit vite angulis oculorum inherẽti,Staphylomatis,Myocephalis,crustis & omni affectui benefacere cõpertum est,at vtilitatem medicaminum ne comtemnas. Aeris cõbusti drachmæ * quindecim, cadmiæ drachmæ viginti, gummi drachmæ tringita duæ,medicamẽti drachmæ ✡ seidecim. Aqua pluuialis additur. Est autem medicamenti concoctio hæc,succi cẽtaurei drachmæ duæ,sapæ pars vna. Coquito sarmaceis lignis in olla recenti,donec sordium crassitiem habuerint, & ex ouo instillato illis,qui quod astringit,nõ ferunt, alias ex aqua benefacit,per initia autẽ ipso aquato vti oportet

Magnus hermolaus. In græco i pr.vncia vbi q̃ p drachma in alio,vna Et in hoc vncia p drachma fuit.

* In alio, drachma vna duodecim semis,

* Sex,i alio vigiti Libra vna Nicarum.

✡ Græc° i pres.sedecim.

* Triginta sex.

Aliud

Aliud quod pilarium uocatur.

Cadmiæ combustæ. æris vsti & eloti, singulorum vnciæ duæ, opii, acaciæ rufæ, singulorū vnciæ tres, ✿ cerusæ drachmæ sex ✿, myrrhæ vnciæ tres amyli, tragacanthæ, gummi, singulorum vnciæ duodecim: pluuialis aqua additur, egregie admodū repellit, ac mitigat pinguior eius vnctio. Cum iam explicauerimus, qui sanguinis missionem requirant, & de conuenientibus ipsis, si vsus postulet, collyriis pscribamus etiam, qui ex ipsis purgationem desiderent.

piliariū Colliriū

✿ In alio, vn. sex.

Si dolor ex bilioso & acri humore nascatur. Cap. 2.

AN igitur dolor aliquis ex bilioso & acri humore ꝓuenerit, clarum tibi ex multis euadet, primum sane inde quod totum corpus plethoricum non apparet, sed potius vitioso etiam humore præditum, adhæc quod non solum anguli, sed etiam malæ vehementer ex influxu rodantur, ægri quæ videantur vri, exiliantque, rosionem non tolerantes. Cum igitur morbum ex his, atque illis quæ præcesserunt, internoueris (nam tristitia plurimū curæ, insolatus, ira, & acrium esus præcedūt) cum fiducia curationem aggredere, licebit enim celerrime vel sine collyriis affectui mederi.

Doloris oculoꝝ ex acri humoꝛ notæ.

Curatio.

Si igitur biliosa humorū prauitas in toto corpore superare videatur, iis quæ totum corpus purgant, liberātqꝫ recrementis, vtitor, sin autem recrementa acria non in toto redundant corpore, sed qualitate potius, quam quantitate peccare videantur, solis balneis dulcis aquæ, & temperatis ægrum citra dolorem liberabis. Quod si etiam obediens æger fuerit, cibo quoque lenissimo, mitissimoque, & crasso vtat, vt orpho, & aliis durioribus piscibus, glauco, buccinis, aut isycio, ex ipsis parato, aut vulua, aut omazo, exoleribus, intybo, aut malua, inter fructus pomaceos, malis, peponibus, vua dulci. Ficus autem lippitudine laborātibus assumere neutiquā consulo, habent enim tetrum quippiā, quod irritet commoueatqꝫ. At cytriorū carnē sine cortice

Oculoꝝ doloris ex acri humoꝛ curō.

aquam tepidam magis, quam vinum bibant, sin autē hanc bibere nolint, chrysatticum ipsis dato, aut dulce Bithynū, ac alia quæ humores crassiores efficiunt obtunduntque. At si ægri inobedientes victus rationem non obseruent, quē admodum plæriquæ sunt, præsertim barbari, tunc collyriis vti necesse est, atq; ex eorum numero quæ non rodāt, sed acrimoniam quærant obtundere, ex quibus primum ē, quod ex pompholyge paratur, Descriptio eius in hūc modum habet.

Collyrium ad acres fluxiones efficax.

* Impre. græcus singulorū drachmæ. viginti.

* Octo.

Pompholygis {lotæ,} piperis, * cerusæ lotæ, plūbi cremati, & eloti, amyli singulorum drachmæ viginti quinque, gummi albi drachmę ✡ quadraginta aqua pluuiali excipiuntur, singula hæc post combustionem eluere oportet donec aquæ mixta non amplius nebulosum inde ascēdat, deinde siccata etiam pondere appenso miscere, læuigatis simul diebus plusculis amylum, & gummi ad excipiendum illa, adiicere conuenit, nam si cum alis amylum quoque super iniiciatur, facile accescit, Hoc collyrium laudatissimū ē cum aliis multis de causis, tum maxime quod nihil torpori faciendo efficax habeat admixtum, quemadmodū sunt alia múlta quæ ex opio & mādragora succo, & siliis, torporem inducentibus partem recipiunt, quorum copiosior vsus noxius existit, licet. autem si vsus requirat, nonnihil ex repellentibus sæpe admiscere, aut ex mitigantibus, quātum quis affectui infestanti cōuenire putauerit. Alias enim aliter idonea mensura inuenitur.

Si obstructio sola oculos exerceat. Caput. III.

Oculi dolor ex obstructione.

SI inflammatio ex sanguis crassioris magisque pituitosi obstructione citra corporis repletionem facta sit sanguis missio, aut purgatio adhiberi nō debet, sed potius vinum aliquod ex iis quæ in corpus facile distribuuntur ipsis propinari. Etenim potest hoc, & sanguinem dissipare, humoremque impactum dissoluere, & particulæ imbecillitatē corroborare vt non amplius humores recipiat.

Satius autem est in huiusmodi affectibus, vbi in toto corpore copia non est, vt diximus, ægrotãtem temperato prius balneo lauare, meatus excalfacere, & laxare, atq; tũc vinũ exhibere. Ita enim potio facile in totum corpus partesque superiores distribuetur, vt nonnihil eorum quæ obstructionem pepererint, non modo calore ipsius, sed etiam motus celeritate extenuet, & expellat, simulque etiam particularum, vt diximus, imbecillitatem confirmet, vt ipsæ quoque partem aliquam illorum quæ insident, extrudere possint. Hæc igitur internoscendi ratio est, ad quam obseruandam optimus medicus requiritur. At si vini potione vti metuat, fomentum potius ex calida, cum sit tutissimum, & præterea internotioni cõferat, admoueatur. Cum enim vbi foues partem, nihil influit, constat totum corpus recrementis esse vacuum ac fomentis insistendum est, nam affectum in tot discuties, Sin autẽ humor influit, & dolor paulum remissus iterum intendatur: vacuatione indiget, nempe sanguinis missione, aut purgatione, vbi corpus quidem magis est plethoricum, sanguinis missione, vbi autẽ vitiosis humoribus & recrementis scatet, purgatione. His etiã aquosam mulsam instillare conuenit, atque tunc multo magis, cum crassiores pituitæ enascentes oculum premũt. Nihil enim adeo extenuat, crassumque pituitam nasci ꝓhibet vt mulsa, & ea collyria, quæ vim discutiendi, & inflammationes coquendi obtinent,

De densitate. Caput. IIII.

QVod si etiam densitas quædam in meatibus exti terit, hanc quoque mulsa potest dilatare, & meatus aperire, vt æger mirifice & subito dolore liberetur eo quod insidet, siue humor, siue spiritus sit dissipato. At spiritum esse, qui distendat meatus faciatque dolorem, hoc indicat, quod neque inflammatione, neque rosione vrgente oculi intollerabiliter doleant, distendantur, & rumpi videantur. Ego sane quendam ita affectum mulsa curaui, cum nullum ex iis quæ mitigant doloreq; leniũt sopire cruciatum posset, sed etiam maiorem q̃ antea fuerit

Oculorum dẽsitas

excitaret. Cum igitur exposuerimus, qui nã sanguinis mis sione indigeant, qui vero purgatione, item qui vtrisque, su perest vt deinceps etiam de balneis, fomento, vini potione item de vlceribus, tum quæ cum inflammatione affligũt, tũ quæ cum ruptura & erosione, nec non Myocephala, & Staphylomata experiuntur, & vt dicam breuiter de oĩbus quæ inueteratos habẽt affectus, de cicatricibus, albuginib⁹. pterygiis, sycosi, & suffusionibus incipientibus agamus.

De exulceratione & inflammatione. Caput. 5.

SI igitur vlcus simul & inflammatio oculum exercet, clarum est curationem quoque mixtam desiderari, p ea quæ inflammationem mitigare possunt, & concoquere, talia aũt sunt tũ quod a thure dia libanu Græcis dicitur, tum cygnos, tum quod ex amylo fit, tum quod cerusa & terrasamia, quæ aster dicit, cõstat Hæc omnia tum erosiones, tum vlcera, fluxione ex acri humore facta, persanat, habet autem scriptura horum in eum modum.

Collyrium, Cignos.

Lenissimum hoc est collyrium ad magnos oculorũ dolores, & acres fluxionum impetus. Cõuenit autem iis qui collyriorum rosionem ob corporis mollitiem, & imbecillitatem non ferunt. Cadmiæ drachmæ sedecim, cerusæ elotæ drachmæ quadraginta, amyli, acaciæ, tragacãthæ, opii, singulorum vnciæ duæ. Aqua pluuialis adiicitur, & ad excipiendum ea ouorum triginta duo albumina.

Collyrium Lybianum.

Cadmiæ combustæ & elotæ drachmæ duæ, cerusæ totidem amyli drachmæ duæ, cineris pompholygis drachmæ octo, terræ samiæ quæ aster dicitur drachmæ octo, plũbi combusti & eloti, tragacanthæ, singulorũ drachmæ octo. { gummi drachmæ tres } aqua leuigato, & excipiendis illis ouorum viginti albumina adiicito. In alio opii drachme duodecim. Hoc collyrium longe est vtilissimum, valet ad oculorum pustullas, ardores, rupturas, puris colluuiẽ, Chemoses, magnos dolores, multosq; affectus, cicatrices exte

rit, in summa, multi est vsus, facitque ad omnia prædicta, maxime ad inflammationes, quæ cum vlcere infestant. Similiter etiam id quod dialibanu inscribitur, ad eadem facit, præsertim ad vehementes oculorum Chemoses.

Collyrium dialibanu ad Chemosin efficax. — Dialibanu collirium.

Cadmiæ, thuris, singulorum drachmæ viginti, cerusæ drachmæ * quadraginta, opii drachmæ * sex. Aqua pluuiali excipiuntur, confert etiã glaucium ex aqua, si extrinsecus illinatur, verum non statim per initia Chemosis, verum a quinque, aut sex diebus, vbi huius concoctio facta fuerit. Atque id sum expertus.

* Impr. græcus viginti.
* Duæ.

Collyrium Vranium. — Vraniũ. colliriũ

In quibus influxus non adeo calidus est, bene hoc facit ad pustulas, rupturas, procidẽtias, staphylomata, puris colluuiem, erosiones, nomas & carbunculos. Terræ samiæ torrefactæ vnciæ tres, pompholygys vncia, cadmiæ lotæ vncia, stibis vnciæ duæ, squamæ æris lotæ vnciæ * quatuor, opii * vnciæ sex, gummi vnciæ * quatuor. Aqua pluuialis adiicitur. At si cum vlcere inflammatio vrgeat, & lachrymæ influẽs copiosa fuerit, misceto lenioribus paululũ ex iis quæ repellere possunt, sinautem acris fuerit, ea quæ a rosis dia rhodon inscribuntur. Quod si non est admodum calida lachryma, etiam exiguum ex Hermolao collyrio, vel eo quod dicitur Pylariõ, vel ex illis, quæ Monohemera, aut Acharista nuncupant, quorum etiam mixturas vobis exposui, & si quid omissum fuerit, adscribemus. Iã mali punici granũ, si exprimatur in oculũ, qui carbunculo afficitur, valde opitulatur. Qui id expertus erat, dicebat a diuina se apparitione per insomnia edoctum eẽ.

* In alio, vn. vna
* Alii drachme. 6
* In alio tres.

Quæ cicatrices exterunt.

Quæ ex smegmatis cicatrices exterere solent, hæc quoque callos abolere possunt, crassasque cicatrices. Sunt igitur multa, quæ id præstare queant. Anemonæ omnis succus cicatrices oculorum exterit. Similiter etiam centaurei minoris succus ex melle abstergit. In magis autẽ vetustis quo- — Cicatrices exterẽtia.

quæ cedria vsi sunt. Hæc etiã scirrosas albugines, quæ græci Leucomata quoq; appellant, largius extenuat. Nitrum ex oleo veteri læuigatum diligenter, & illi cum ꝓbe facit, item sepiæ testa cõbusta, & ex melle contraria. Inter collyria vero hoc quoq; admodum probe, & leniter, abstergit, qđ recipit, Mamyræ, suffiminis ammoniaci, myrrhæ troglodyticæ, crocodylli terrestris fimi, omnium æquales partes in collyriũ redigito, & vtitor tanq̃ experimẽtis ꝓbato.

collíriũ diathechece.

Collyrium Diathece, ad ulcera mirabile.

Confert etiam vetustis, præsertim autem vlcera maligna. & albugines exterit, atque extenuat. Quare etiam ad Myocephala valet, aliasq; plurimas laude dignas vires obtinet, hæc autem recipit. Cadmiæ cõbustæ, & elotæ drachmas viginti quinq;, stibis drachmas quinque, spicæ nardi drachmæ tres, croci drachmas tres, castorei, squamæ æris singulorũ drachmas duas, æruginis drachm. quatuor, æris cõbusti drachmas tres, piperis, cerusæ, lycii, opii, thuris, opobalsami, singulorũ drachmas quatuor, lapidis schisti, casiæ rufæ, singulorum drachmas duas, æruginis scoleciæ drachmas duas, chalcãthi drachmas duas, myrrhæ drach. duas, gummi drachmas viginti, succi feniculi drachmã, fellis caprilli drach. q̃tuor, vino. Amynæo leuigato & vtitor.

Chioniũ collyrion.

* In alio femũcia Nardinum.

Collyrium Chionion.

Cerusæ drachma vna, salis ammoniaci drachma vna, amoniaci thymiamatis drachmæ tres, sepiæ testæ drachma vna, semis ✲, Præstantissimum est remedium, & subinde vsu probatum.

* i græco impres. q̃tuor. i alio octo.

Collyrium Nardinum zoili.

Stybis cremati & eloti drachme ✲ octo, æris combusti drachmæ octo, cerusæ combustæ & elotæ drachmæ octo, spicænardi ✲ drachme tres, folii ✲ drach. tres, croci drachmæ sex, opii drachmæ q̃tuor, myrrhæ drachmæ duæ, cadmiæ ꝯbustæ & elotæ drachmæ octo, lycii Indici drachmæ 16. gingiberis drachmæ quatuor, acaciæ rufæ drachmæ viginti, castorei drachme sex, aloes totidẽ, gũmi drachmæ

* vn. duæ

* In alio vn. tres.

viginti. Aqua pluuialis addicitur. Hoc collyrium ad affectus admodũ veteres bene proficit. Etenim ea quæ ab vlceribus proueniunt, & albugines extenuat, & cursum fluxionis repellit. At in iis qui rosionem ipsius non tolerant, miscere ei lenia quoq; collyria oportet. Ita nanq; vsus ipsius molestiæ expers, & tutior fiet.

Aquosũ colliriũ.

Collyrium Hydares, *hoc est aquosum, egregium.*

Facit ad oculos purulentos, Sycoses, Chemosesq; & fluxiones, Vtendum eo dilutiore, Cadmiæ drachmæ sedecim æris vsti drachmæ nouem, lapidis schisti, { aloes, nardi gallicæ singulorum } vnciæ octo. Haud noui an collyriũ hoc sit præstantius ad oculos purulentos. Chemoses, & fluxionum impetus, quæ epiphora dicitur. Oportet autem eo vti aquoso, etiam postquam finierit magna intemperies, & fluoris acrimonia, sin autem intemperies, acrimoniaque fluxionis oculum infestet, lenibus collyriis paululum ex eo per initia admisceto, deinde amplius, & postremo per se ad affectus commemoratos cum fiducia vtitor.

Collyrium Heraclium.

Confert vlceribus admodũ canis, & vbi carne obducta fuerint, tenues & obscuras cicatrices efficit, præterquã qđ etiam ipsos tingere potest. Plumbi cõbusti & eloti drachmæ quatuor, croci ✿ drachma, gummi drachmæ ✿ duæ, spodii eloti drachmæ quatuor, squamæ stomomatis, piperis, singulorum drachma. Aqua pluuialis additur.

✿ i græco q̃tuor. ✿ i græco tres i alio quatuor.

Dacneron hoc est mordicãs collyrium ad uisum acuendũ.

Hæc igitur commemorata ad cicatrices, & diuturnos affectus, cum sint detergentia, conueniunt, deinceps autem eorum quoque similiter mentio facienda est, quæ ab acuendo visu oxydorcia Græcis dicuntur, ad caliginosos oculos accommodata. Quoniam autem in prouectis etiã ætate visorii spiritus imbecillitatem emendat, & actione reddit vegetiores, incipientesque oculorum suffusiones dissoluit, primario ei appellatio indita est, cynopticon

Dacneron collyrium.

quasi caninum visum præstās. Aeris combusti drachmæ triginta duæ, piperis drachmæ * .16. cadmiæ drachmæ octo, alias inueni additionem drachmæ nouē mirrhæ, croci, singulorum drachmæ quatuor, gūmi drachmæ viginti quatuor, { opii drachmæ quinq; } Aqua exceptis vtitor.

Grecus ipres 6.

Higrocolliriū ad hebetudinē oculorū, et alia multa efficax

Pompholygis elotæ cochlearia sex, opobalsami cochlearium, mellis cochlearia duo, vini non gypsati, veteris, & albi quod satis est. Pompholyx probe admodū læuigata primum iniici debet, mox opobalsamum misceri, deinde mel, postremo omnium vinum, Post misturā igitur vsq; ad dies tres diligenter læuigato, atque sic in vas vitreū cōiicito, & cum vti voles, vas agitato, atque sic specillo sublinito, vbi concoctio facta fuerit, oculos calida abluens.

Hygro colliriū.

Aliud ut possis etiam solem citra noxam intueri.

Iaspim album, Magnetem vinum, Sapphyrū aurei coloris, Agatem, Hemathitem, Chamæmelum, Hyeracidem liquorem conysæ tenuis, omnia hæc æquali pondere accepta in collyrium tenue redigito, & subiungito.

Puluis seueri⁹.

*

In græco ipre. vncie loco drachmæ ponūtur p totum.

Puluis Seuerius cognomento ad uisus acumen.

Cadmiæ * drachme tres, salis ammoniaci sesqdrachma, folii drachmæ tres, piperis drachmæ sex. In puluerem redacta sublinito, facit etiam ad aridam lippitudinem, quam Græci Xerophthalmian appellant.

Puluis Phos.

Puluis cui nomen est a lumine Phos, ad hebetudinem oculorum & dolores fluxionesque dentium efficax.

Cadmiæ drachmæ octo, salis ammoniaci drachmæ quatuor, croci drachme * due, piperis drachme * duæ, folii auri pigmēti singulorū drachma vna & semis, valde bonū.

* Quinq; — * Tres. ✿ Vna. In imp. drachma.

Aliud admodum idoneum ad scabiosos oculorum affectus pruritus, hebetudines, palpebras asperas, fluxiones antiquas, oculorum cicatrices, & ptergia, quo utor.

Cadmiæ, chalcitidis, combustæ in pane singulorum drachmæ quatuor, croci drachme, piperis ✿ drachme due, au

ripigmenti drachmæ quatuor, ſalis ammoniaci drachma. Læuigata ſubungito, medicamentum per membranam a cornu dictam ceratoidem. deducens.

Aliud ad hebetudines & incipientes oculorum ſuffuſiones

Baccarum lauri excorticatarum drachmas viginti, læui gato ex vrina pueri venerem non experti, cum gummi drachmis duabus, ſuffuſos quidem ex vrina, alios autẽ ex aqua inungito. Aliud. fel hyenæ cum melle, & coniza illini to. Aliud. Fel perdicis cum melle & ſucco fœniculi illinito. Admodum efficax etiam ad incipientes ſuffuſiones, colly rium Protheus exiſtit, & quod Thalaſſeros dicitur, ad hebetudinẽ, & incipiẽtes ſuffuſiones, & callos exterit. Aliud. Fel aquilæ bene facit per ſe, & cum melle illitum. Scribendum eſt etiam prophetæ Hygrocollirium. Hebetudinis, oculorũ collīriũ

De Nyctalope. Caput VI.

AD eos qui ſero non cernunt, quos Græci Nyctalopas appellãt, nitro ex aqua fluuiali trito vtitor. Aliud, fel hirci ex melle illinito, tollit, vitium paucis diebus. Aliud, iecoris hircini ſaniem, quæ dũ aſſatur, effluit, colligito, atque hac eos oblinito. Idem autem iecur comedendum dato, & vaporem eius dum aſſatur, oculis apertis excipere iubeto.

Ad aſperas palpebras.

Collyrium Trachomaticum, quod palpebrarum excreſcentias admodum prope extenuat, hæc autẽ recipit. Cadmiæ drachmas ſedecim, lapidis hematitis, lapidis ſchiſti, ſingulorum drachmas quadraginta, æris ɔbuſti drachmas viginti, æruginis drachmas octo, opii drachmas quatuor ✲ ſeminis papaueris drachmas ſedecim, gũmi drachmas triginta duas, ſemẽ papaueris læuigabis, ſuccũq; exprimes, atq; ex eo collyrium factũ inſtillabis. Aduerte autẽ quomodo eo in Trachomaticis collyriis vtare. Si enim vlcus cũ aſpritudine palpebrarũ eſſe contigerit, ſatis eſt ipſas potius inuerſas ita abſtergere, aut mucrone ſpecilli, aut ficulneis foliis. Nonnulli vero etiam ſepiæ teſta, aut pelle aſperiore vtun- Trachomaticũ colliriũ In alio octo.

suffusio nũ pulvis — tur: aut rursus collyriis ex pumice sublimunt. Cum igitur subsederint palpebræ, & extenuatæ fuerint, tunc demum etiam vlceribus prospicito, applicans, aut Libianum, aut Vranion, admixtis eis siquid influit etiam repellẽtibus, sin autem nihil vrget Theodotium. Hac enim methodo & ratione vtentes, vlcera a fluxionibus conseruabimus, & cito ad cicatrices reducentur.

✿ In impre vnciæ. Theodotiu magnũ

Puluis ad incipientes suffusiones.

Veratri albi * drachma, piperis albi drachmæ. 4. ammoniaci suffeminis drachma { semissis } raphani succo læuigata finito refrigerari, & rursus tritis vtitor, vt mira pſtãtib*

* i græco ĩpresso chalcitidis, aloes hepaticæ singulorũ vnciæ duæ.

Ad tingendas albugines ualde generosum.

Chalcanti drachmæ quatuor, spinæ Aegyptiæ, gallæ, singulorum drachmæ quatuor, aqua exceptis vtitor.

Collyrium quod magnum Theodotium uocatur, ualẽs ad magnos dolores & inueteratos affectus.

In alio, septem sperum singulæ drachmæ.

Hoc collyrium cicatrices callosque exterit, itẽ ad Myocephala aliaq; multa notatu digna, mirabiliter valet. Cadmiæ, opii, chalcitidis croci, aloes hepaticæ, castorei, folii, { huris } singulorum drachmæ ✿ duæ, stibis drachmæ * quinque, acaciæ totidẽ, æris combusti drachmæ quatuor, myrrhæ troglodyticæ drachmæ quatuor, spicæ nardi drachma, cerusæ drachmæ octo, gummi drachmæ * quadraginta * quatuor, aqua pluuialis additur, nonnulli autẽ vinum quoque adiiciunt.

* Vnciæ quinq;, in alio vna.

Collyrium hecatombe ualet ad cicatrices crassas, & incipiẽtes suffusiones, latas pupillas, quas Platycorias uocant, itẽ caligines pterygia, & tenuis lachrymæ cursum extenuat, detergit, purgat & repellit

✿ Vnciæ q̃tuor.

Cadmiæ cõbustæ & elotæ æris vsti & eloti, singulorum drachmæ octo, stybis cõbusti drachmæ quindecim, acaciæ rufæ drachmæ * quindecim, aloes drachmæ q̃tuor, castorei, lycii, spicæ nardi, croci, opii, mirrhæ, cerusæ, ebeni scobis, chalcitidis singulorum drachma, rosarum drachma *

* In impresso septẽ.

ſemis,aqua pluuialis adiicitur. Hoc maximum eſt collyriũ & plura præſtat quam promittit.

Xerocollyrium facit ad ſycoſi, putredines, & carnis excreſcentias.

Xero- collyriũ

Cadmiæ drachmæ ✳ decẽ, chalcitidis drach. ✳ decẽ, piperis grana quindecim, nardi gallicæ drachma. Cadmiam & chalcitidẽ ex vino terito ſiccatoq; & nardo tũc ĩ fuliginẽ redactæ omni miſceto, ac vtitor vt pſtãtisſimo remedio.

In ipre. greco q̃ tuor, in alio tres Chalciti dis octo in alio: decem.

Hygrocollyrium efficax ad oculos purulentos mirifice ualet etiam ad ſordida ulcera, & Myocephala.

Chalcanthi, croci, myrrhæ, ſingulorũ vncia, in alio drachmæ quatuor, mellis libra ex ſucco ſenetiõis parato. Ego autem ex vino. A ſcalonite noui me hoc temperaſſe.

De mulſa.

De mulſa quoq; mentionẽ facere duxi neceſſarium, vt ex qua magnos lõgo temporis vſu & experientia ſucceſſim expertus. Nam vlcera ſordida, & præſertim maligna carbunculorumq; naturam referentia hac etiam ſola p ſanaſſe me ſcio, item eos qui plus iam in alto congregarant, & immodice dolebant, nec non illos qui in ſyderationem ſphacelon Græcis dictam inciderãt. Adhæc vbi viſcoſi humores aut crasſiores conſtricti, vel impacti hærẽt. Ignoro aũt an quis medicamẽtũ hoc præclarius, aut efficacius, aut blãdius inuenerit, Præcipue vero valet etiã, in quibus multa pituita crasſior oculis innaſcit. Nã præterq̃ q ipſam purgat, & ſine dolore eluit, nõ ſinit eã rurſus procreari, pſtat hac vti q̃ ſpongia ꝯtinue palpebrã moue re, exaſperare, dolorẽ quæ facere. Noui.n. lippitudines ex crasſiore pituita ortas, etiã nullũ pſus collyriũ admiſiſſe, mulſam aũt ſolã ipſis gratã fuiſſe, & collirii vſum abũde ſatis expleuiſſe. Scire aũt ꝯuenit mulſæ parãdæ vtẽdeq; preſerti rõnẽ ac modũ, efficere, vt ẽt ipſa multo his plura pſtet, quare ipſa nõ meraca & craſſa confici debet, ſed ita vt guſtu exiguũ obſcurumq; dulcedinis ſenſum linguæ præbeat, præcipue q̃ do non ſolum exulceratio ſed etiã inflammatio mixta ap

Mulſæ vires.

pareat. At non expedit, vt solo specillo vsus mulsam instil les, sed multo adhuc satius, si etiam vitreo quodã, & angu stioris vase mulsa repleto, id pficiatur. Quanto enim quis ea copiosiore vsus fuerit, tãto magis opitulabitur. Quæcũ que enim in tunicis continentur, siue crassior pituita, siue etiam recrementũ acre, hæc manere intus nequeunt, sed proiiciuntur, & a mulsa abstergentur. vtendũ ea cõfiden ter ad quodcunq; res postulat. Neq; enim astrictionẽ hẽt, vt oculum desec & exasperet, neq; frigiditatem, vt torpo rem inducat, ac materiam cõstringat, aut rupturã, aut ero sionem, aut aliam quampiam duritiam, aut acrem qualita tem excitet. Propter hæc etiam si collyrio quis vti velit, cõ fert hac primũ oculos abluere, atque ita illud admouere, quæ vnicuiq; curationi cõgruunt. Nullus enim adhuc me tus erit, vbi oculus recrementis a mulsa liberatus fuerit, & si res exigat, etiã alia multa experimenta, & præclara pdita inuenias, verum ne longius sermo protrahatur, suffi ciũt hæc quoq; iis, qui vires intelligũt, vt inueniãt alias quo que omnes, quæ ipsi adsunt, facultates, non modo ad tales oculorũ affectus, sed ẽt a d alias totius corporis curatiões.

Ad staphylomata excellentissimum.

Chalcitidis, croci, singulorum drachma, mellis drach mæ quinque, aquæ quod sufficit.

Collyrium Maximiani.

Maximiani collyriũ. Collyrii Cygni partes duæ, collyri Hermolai magni & parui singulæ partes, hæc tria accurate in puluerem redigi to, & tenui increta cribro aqua excipito, ac in collyrium re dactis in omni magno dolore non statim per morbi initia sed vbi vehementior euaserit, & in statu sit, vigiliasq; indu xerit, vtitor. Nam præter id quod dolorẽ finit, etiam som num conciliat, valet etiam ad oculos purulentos, quos græ ci hypopios appellãt, Myocephala, & Staphylomata. Vsus eius ex ouo, melius autẽ habet, si oculis sublinatur, quã sit instilletur, item sub palpebris vtendũ est, si quæ scabricies ipsos infestet, verũ in Myocephalis, & purulẽtis, post inũ-

ctionem medicamenti oculum deligare oportet, aut panniculo lineo in aquam frigidam intincto, aut spongiam, & ipsam aqua imbutã, quæ ambiens habeat linamentum, ne oculus adustionem experiatur.

De carbunculis qui in oculis excitantur. Caput 7.

QVoniam carbunculi & oculis & reliquo corpori accidũt, necesse est horum quoq; curationem explicare, qua via & ratione administretur. Quippe cum ex sanguine nimiũ torrefacto trahant originẽ, merito dolores syderationes, & magnas inflammationes oculis inferũt, vt periculũ sit, ne etiam toti excidant. Interdũ vero cõuulsiones quoq;, & deliria, propter cerebri, & mẽbranarũ eius viciniã pariunt. Quare vacuatio per sanguinis detractionẽ ante omnia in huiusmodi adhibenda est, vena cubiti potius secta, quæ humeralis nominatur, vel si fieri potest ea quæ directe oculum respicit p interualla aũt & paulatim. Non alienum est etiam per aluum purgationẽ moliri, scammoniæ lachrymam pro ægri viribus exhibẽtes ita vt eam ex cremore ptisanæ ipse assumat. Noui.n. quosdam ægros ne odorem quidem ipsius ferre, nam ad vomitum statim incitantur, quod in iis qui lippitudine laborant, longe pessimum ẽ, dum tunicæ in eo sint periculo ne ex distentione rumpantur. At post has euacuationes, si quidem etiam totum corpus tibi acrioribus succis obnoxium esse appareat, lauare statim balneis tẽperatis, & dulcis aquæ, non abs re fuerit, & caput leniter admodum detergere, si opus sit, vitellis ouorum, cum ptisanæ cremore, & exigua sapa. Nam si oculos ipsorum vehementer moueas, fluxionem proritabis. Ne concedas autem, vt æger diu in calido aere moretur, neque caput frequenter in calidæ solium intingat, vtraque enim oculis sunt nociua, frigida sane, vt nostis, cum superficiẽ denset, & recremẽta includat, plurium dolorum causa efficitur, calida vero cũ rarefaciat, fluxiones admodum mouere consueuit. Summa igitur & extrema in oĩbus morbis, præsertim autem oculorũ fugere oportet, similiter, caue, ne caput oleo inungas

Oculorũ carbunculi curatio.

Nam cum id meatus impleat, obturet, efficit, vt ipsum nõ perspiret, idq; fluxionis causam præbet. Subinde vero etiã cum oculos ingreditur, cruciatum excitat, acriter ipsos rodens. At vestimẽtis induto iubeto, vt temperatam, aut ptisanam per se, aut cum aliquo eorum quæ ipsam dulcẽ reddere queant, assumat, dico cum Rhodomelite, aut hydromelo, aut chrysatico præsertim primis diebus, si æger stomachum quoq; nimia humiditate debilitatum habeat, vel si etiam per se, ipsum sumere abhorreat. Domum profectus æger per initia quidem dierum, cibum recrementi expertẽ edat, vt lactucas, quæ merulia & thridacinas appellãt item intyba, alias cruda, alias etiam decocta. Præter hæc ẽt fructus, quos Græci oporas proprie, nos poma vocamus, maturos, & dulces assumet. Nã adeo recentibus ex balneo omnis vt summatim dicã, victus refrigerans, & humectans cõuenit, vbi autem opportunum tibi visum fuerit, cibum deinceps mutato, datoq; piscem molli carne præditum, & assum & elixum. Sit autem sturnus psitta, buglossus, & si quid eiusmodi inter pisces idoneum inueneris. Procedente tempore transeundum est ad gallinam cohortalem, prius quam ad ipsius pullos, ad pectus phasiani citra pinguedinem, anserum alas, sic vt omnium eiusmodi decoctio sit recrementi expers, citra condimentum acre, aut salsum. At cum fluxionis tenuis cursus est, qui frequẽs alimẽtum desideret, admiscere debent quædam frumentacea gallinis, vt halica, aut chõdrus, aut ptisana, aut suminalis placẽta, quæ itrion dicit, aut similago, aut micæ panis, aut oryza, si hoc quoque requiritur, vt etiam venter impediatur sistaturq;. Finitis tãdem doloribus, & fluxionis impetu, si ægrum ẽt copiosiore cibo indigere intelligas, carnes suillas quoq; presertim pedes offerto, vinum autẽ tenue, bene album, odoratum, & aquosum ipsis exhiberi debet. Vbi iam affectus declinare videtur, moderatione in cibo & potu obseruata, hæc sane ceu in victu assumi debent, auxiliis autem hisce vtendum. In primis igitur cognoscẽdum, collyriorum vsum tales quidẽ affectus per initia non ferre, cum pluri-

mum ab eis offendantur, verum mulla aquosissima vtendum est, aut succo fœnugræci ter, quaterue, aut etiam sæpius, si succi per decoctionem extracti iure exiguo adiecto indigeat. Extrinsecus autē cataplasma ex palmulis, croco, & mica panis inducetur. Porro vbi modicus ardor affligit, & crusta adest, vt etiam palpebras depascatur, plantaginem minorem, aut maiorem cum mica panis obducito. Etenim refrigerat, & duriciem carbunculi emollit. Nihil minus ēt proficit pdicias, præsertim si membranæ rhagoidis procidentia vrget, totiusque oculi distēsio, syderatio, & multus dolor. Herba autem imposita deliganda est, sic.n. efficax est, quoniam etiam oculi peculiarem sitū recipiūt, vbi & Myocephala, & staphylomata in eis nasci contingit, verū hoc raro euenit, Nam carbunculo intereūte, totus simul oculus perit, tunicis totis diruptis, & humoribus effusis, quod in magnis carbunculis euenire solet. Sin aūt hoc non comitetur, staphylomata vero, aut Myocephala quēadmodum dictum est, gignātur, tum etiam collyriis ad talia inscriptis, & præsertim magno Diarhodon vtendum ē, cuius scripturam hanc vobis aposui.

Collyrium Diarhodon magnum cognomento.

Rosarum viridium quibus vnguis sit detractus, drachmæ duæ, cadmiæ combustæ & elotæ drachm. quatuor, croci drachmæ sex, opii, stybis, singulorū drachmæ tres, æruginis drachmæ quatuor, squamæ æris drachmæ duæ, nardi indicæ drachma, myrrhæ drachmæ tres, gummi drachmæ viginti quatuor, Aqua pluuialis addit. Nos frequenter sumus experti, confert ad magnos dolores, pustullas, ardores, staphylomata, procidentias oculos purulentos, itē ad veteres & diuturnas fluxiones, contumacesq; affectus Collíriū diarhodon.

Collyrium quod ab ouis dia oon græcis dicitur.

Opitulatur carbunculis, vlceribus, procidentiis, oculis, purulentis & fluxionibus. Spodii, crocii, amyli, tragacanthe, singulorū drachme octo. Excipito ouoꝝ octo albuminibus. Hoc eodē die & vno illinitu mēbranē oculoꝝ pficit

Collirium Diarhodon.

Aliud oculis purulentis, ſtaphylomatis, myocephalis, & lippitudinibus in ſpacelum digenerantibus vtile.

In ſtaphylomatis quidē ex lacte, in aliis autem ex ouo. Cadmiæ combuſtæ & elotæ drachmæ octo æris vſti drachmæ quatuor, roſarum ſiccarum drachmæ quatuor, opii thebani drachmæ duæ, croci Sicilicis drachmæ quatuor, * myrrhæ drachma, lapidis ſchiſti drachmæ duæ, gummi drachmæ ſex, vino marine experte, aut palmulato excipiũtur. Sufficiunt ſane & hæc ad affectus commemoratos. Sũt aliorum quoque collyriorum deſcriptiones, quæ eiuſmodi præſtare queant, præſertim collyrium Diathece, Theodotium, & quæ ſimiliter componũtur. At ne etiam nos, dũ hæc ſcribimus, omnia collyria in memoriam reuocãtes ſermonẽ producamus, vbi pauca de pterygiis & ægelopibus adiecerimus, orationem de oculis abſoluemus.

* In alio, drachma.

Ad ptyergia & ſycoſes.

Chalcanti, ſalis ammoniaci, gummi paria pondera, aceto læuigata in collyrium redigito, & vtitor.

Aliud.

Lachrymam populi arboris cum duplicato melle illinito.

Aliud.

Sepiæ teſta cremata læuigataq; ſimul cum ſale foſſitio, excreſcẽtias carnis in oculis, & pterygia cõſumit. Aliud ad palpebrarum ſcabritias. Sepiæ teſta ignem non experta, in collyrii modum concinatur, & infricatur. Ita enim collyria purgantia vim ſuam magis oſtendunt.

Ad Rhyadas. Caput. VIII.

Rhyas fit angulo imminuto, interdum etiam prorſus abolito, & ſi hoc fieri ꝯtingat, talis Rhyas curationẽ nõ recipit. Inſpiciẽdũ aũt eſt, ꝯſiderãdumq; totũ corpus, & ſi vitioſis ſcatet ſuccis, purgare nimirũ ipſum oportet, atq; ita, quæ mediocriter aſtringunt, ei adhibere, commixtis illis, quæ carnẽ augere poſſunt, qualia ſunt quæ ex

vino parantur collyria, si contemperentur iis quæ ex glaucio & croco constant. Puluis autem probe facit, qui diacrocu appellatur, item aloe sola potius inspersa. Oportet autē vino eam prius lauare, atque ita in pollinem redactam ipsam inspergere, sic vt paulatim admoueas.

Aliud benefaciens ad Aegylopas.

Alterci folia viridia affatim in vino decocta, & leuia fronti imposita bene auxiliantur, item vinum solum per se, probe opitulatur, si quis spongiam eo imbuens cõtinue frontem attingat. Quod si alumen etiam vino inieceris, simulque coxeris, vinū reddes adhuc efficacius, & quod magis siccare possit, nec nõ reprimere. Ad Aegilopas. Aegilopas statim ab initio consistentes lenibus medicamentis, & siccantibus curare oportet. Nam a rodentibus, aut acribus male afficiuntur, & ad ampliorem humorem perueniunt. Agylopū oculorū remedia.

Ad incipientes Aegylopas.

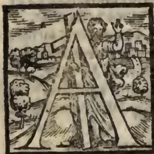
Ad incipientes Aegilopas proficit glaucium & crocus, si vna cum succo Perdiciadis illinantur, mutare autem continue medicamentum oportet. Ego sane incipientes iam, & nondum in pus cõuersos, horum vsu, ne in suppurationē mutarentur, prohibui. Aliud. Halica ex aceto cocta non modo incipiētes Aegylopas, sed etiam inueteratos iam, & in pus conuersos mirabiliter sanauit. Ceterum læuigata probe imponi debet, quia si etiam pus inhærescens deprehēdatur, rumpit ipsum, & vsque ad os penetrat, adeo validum est medicamentum. Hoc solo quoque vsus nõ modo Aegylopas, sed etiam diuturnos Aegylopas curasse me noui. Aliud. Ruta satiua vna cum lixiuio quod primum destillarit, læuigata probe admodum Agylopas tollit, curatque (per initia quidem) hoc præsidium eis impositū modice rodit, postea vero non item. Ac mirum est, quemadmodum vnum quoddam ex adurentibus, ita etiā hoc medicamentum vsque ad os penetrare, & ne (cicatricem quidē indecoram) relinquere. Aliud vsu probatum. Internam arundinis membranam, id quod rotundum circa nodos in

uenire consueuit, acceptum melli iniicito, ac particulæ affe ctæ imponito, mutans quotidie quater. Vbi locum probe repurgaueris, mulsa cum spongia oculari abluito. Adhæc prædictã arũdinis mẽbranã per se imponito, ac miraberis.

CAPITA LIBRI TERTII

ALEXAN. TRALLIANI
LIBER TERTITVS IOANNE, GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De Aurium affectibus. Caput. I.

VRIS Multis admodum, & variis vitiis subiicitur. Etenim ex frigida sepe, & calida intemperie, nõ nũquam etiam ex viscosorum humorum obstructione, & pituita flatulenta, nec non inflammatione extra ipsius meatum, aut intus constituta, ad hec ex calidi sanguinis biliosi influxu, & aliis de causis valde multis laborat, de quibus oĩbus dicet, ɔueniẽtibus singulorum notis adiectis. Incipiamus igitur primũ a dolore, quoniam hoc potissimum accidẽs. artem ad curationẽ incitat.

Auriũ dolor.

Si dolor ex obstructione eueniat.

Quia vero dolor, & a crassioris spiritus obstructione, & viscosis crassisq; humoribus, quibus nõ patet exitus, generatur, necesse est causam doloris effectricem discernere.

Internotio utrum ex spiritu, an uiscosis humoribus, uel inflammatione aurium dolor excitetur,

Dolorem ex crassiorum viscosorumq; humorum obstructione potius concitari, artificiosa quis coniectura hinc depræhenderit, ꝙ æger capitis sentiat grauitatem, item ꝙ cibi præcedentes, & potius succos frigidiores, & magis humidos procrearint. At si distẽtio quidem orta fuerit, grauitatem vero in capite, vel aure neutiquam percipiat, spiritũ flatuosum & crassum, qui non inueniat exitũ, doloris causam potius existimandum esse manifesto cõstat. Sin autem grauitatis simul, & distẽtionis, caliditatis & doloris pulsati

liis sensus oriatur, inflammationem efficiētem esse causam doloris, qui a sanguinis excalefacti influxu originē habuerit, bona ratione existimare licet. Ac venā in cubito prius secare oportet, deinde sic ad auxilia digredi, quæ inflammationes sedare prædicantur. Clarū vero est id in aliis quoq; humoribus fieri debere, ac spectari, vtrum humores quantitate, an qualitate offendant. Et si quidem copia dolorem parit, ea sane quæ biliosa esse videntur, victu cōtemperare oportet, lactuca, cucumere, intybo, pepone, malis, malua, & inter pisces, dura carne præditis, & iis quæ biliosum calidumq; humorem permutant. Similiter autem pituitosum extenuare & cibo, & medicamentis conuenit. Vbi enim sic nos agimus, humores qui superant, medicamentis purgantibus facile excutientur, & ea quæ applicantur, præsentius ostendēt adiumentum.

Curatio doloris ex humorum obstructione, & spiritu contracti.

Si itaq; dolor ex inflammatione propter obstructionē oriatur, constat his recte applicari, quæ abstergere & incidere sunt idonea, quale est aphonitrum, mellis & aceti paulo ei mixto. Item fel ouillum ex oleo his admoueri conuenit. salutare etiam amygdalinum oleum fuerit.

Aliud.

Porri succus, si instilletur per se bene facit, & cum mellis momēto. Aliud Cæparum succum cum melle mixtum instillato. Aliud. Origanum tritum ex melle & lacte muliebri infundito. Aliud. Fel caprillum cū porri succo vehemētioribus obstructiōibus admoueto. Multa vero sunt & alia a veteribus prodita, tum simplicia, tū composita medicamenta, quæ obstructionibus ex humoribus, aut spiritu flatuoso ortis accommodari possunt ex quibus facile est deinceps cōplura deligere, vbi causa, quæ offendit, cognita nobis fuerit. Deligenda vero potius quæ abstergere, incidere, & purgare citra vehementem rosionem solent. Verū in illis huiusmodi vitare conuenit, in quibus dolor magnus, &

copiæ suspicio subest. Frequenter enim talia etiam fluxionis excitatæ causam præbent, vt & aures magis fluxione laborent & dolor amplius irritetur. In quibus autem non multus vrget cruciatus, sed diuturna quædã affectio apparet, & ea quæ dicuntur, æger difficilius audit, in huiusmodi non alienum est etiam illis vti, quæ largius rodere, & abstergere possunt, quorum e numero est dracunculi succus, asari, & pæoniæ, atque his similia.

Ad obstructiones sine dolore incidentes,

Veratri albi drachmæ duæ, nitri drachmæ sedecim, croci drachmæ tres. Leuigata in pastillos ex aceto redigito, ac vtitor ad obstructiones, quæ sine dolore obueniunt, item in grauiter audientibus. Aliud. Veratri nigri radices ex aceto & melle leuigatas instillato. Notũ vero est nullum frigidum medicamentum auri adhibẽdum esse, sed prius concalfacta, & multo magis, cum aurem dẽsatam obstructamque fueris suspicatus. Aliud. Peucedani liquor, { & opium } cum irino oleo, aut amygdalino, vel betæ succus cum felle taurino læuigatus instilletur. Aliud. Floccum felle taurino imbutum læuigatũque auri imponito. Aliud Fel bubulum, aut ouillum instillato, aut capræ vrinam cõtinue iufundito.

Grauis auditus

Ad grauem auditum & dolorem, compositum medicamentum. Caput. II.

Myrrhæ drachma, thuris drach. ✠ quatuor, amygdalarum amararũ purgatarum grana viginti apho nitri drachma, croci drachmæ quatuor, opii drachmæ tres, galbani drachmæ duæ. Galbanum cum amygdalis seorsim læuigatur excipiturque aceto cum reliquis vtitor in magno quidem dolore ex rosaceo, in graui aurẽ auditu, ex aceto. Aliud multis vtile, probatum medicamẽtum præsertim in vlceribus vetustis, & depascẽtibus, item in iis q ex flatuoso spiritu, & viscosis humoribus admodũ grauiter audiũt, vt etiam in surditatem prolapsuri sint. Bene aũt ꝑficit etiã ad veteres sonitus & sibilos cedria hiera

In impr︎︎︎esso græco tres.

ita læuigata ex aceto. Vtitor ad prædicta omnia, infundẽs per specillũ, aut panniculum inungens, aut stuppam, aut lanam aut vt voles excogitare. Est enim medicamentũ valde efficax.

De dolore ex frigida causa nascente. Capur. III.

Auriũ dolor ex frigida cã.

Quod si dolor frigidis ventis, & humidioribus, balneisque eiusmodi prægressis, ortus fuerit, constat etiam horum curationem facilẽ esse ac iis quæ calefaciunt medicamẽtis vti oportet. Multa vero sunt vel inter simplicia, quæ hoc præstare queãt, quemadmodum & præstantissima nardus per se excalfacta. & ruta oleo incocta. Porro ad maximas pfrictiones piper quoque ex oleo bene facit. Item euphorbium similiter, allium, cepa, lauri folia, styrax, casia, calamus odoratus, irinum oleum, amaricinum, { laurinum, } & opobalsamum. Sic igitur doloribus ex frigida intemperie natis mederi conuenit.

De dolore ex calida intemperie. Caput. IIII.

Auriũ dolor ex calida intẽperie.

Dolorem, qui a caliditate, aut humore acri excitatᷓ contraris ipsum quoque curare oportet, pro causæ effectricis magnitudine, id quod conuenit, accõmodantes. Itaque ad mediocres intemperies optime facit etiã oui albumen, quemadmodum in oculis, sit tepidum paulatim cum lacte muliebri infundatur. Pari modo cũ quodã collyrio dolorem sopiente quod anodynon appellatur, succus quoq; perdiciadis strenue valet, & per se, & cũ exigua parte rosacei mixtus. Idem præstat rosa cum aceti momento, præsertim in feruente admodum & ignea intẽperie. Pari modo etiã succus solani, coriandri, & hastulæ regiæ plurimum auxiliatur. Aliud. Bucina quæ carnem viuã habeant, tria cum oleo amygdalino incoquito, ac vtitor. Naturaliter autem hoc idem præstant aselli, qui iuxta situlas inueniuntur, item terræ intestina consimiliter.

De inflammatione quæ meatum auditorium intus obsederit Caput V.

Auriũ inflammatio.

Siue meatus auris, siue alia ipsius quæpiam interna particula frequenter inflammatione laboret,

acutisſima pericula vicinia reginis & genere ſubſtantiæ inducit. Etenim neruus, qui internā auris ſuperficiem ſublinit, cum ſit ſenſibilis, validos dolores, acutoſq; excitat, vt etiam cerebrum in conſenſum perducat, vnde febres & deliria ſic affectus oboriuntur, interim vero etiam læthales. Ac iuuenes quidem ex acutisſimo ipſis eueniente dolore, aut delirio, aut ortis febribus, intereūt, ſenes aūt febri quidem nō ſubinde corripiunt, neq; affectu cōuulſorio, neq; delirio. Nā cū humore qui ſuperat frigidior ipſis pariter & crasſior exiſtat, ipſe ſibi ligamentū factus, in affecta parte manet. Atq; idem longo tempore ſuppuraſcere incipit, & vires paulatim debilitatæ, antequam ille concoctus fuerit, mortem inferunt. Materia enim dū non euincitur, tandem ad partes principaliores confluit. In iuuenibus non celeriter ſuppuraſcit, nam acumen doloris generationem puris præuertit. At ſi quando etiam inflammatio in pus conuerſos videatur, ægri dolore, liberātur, & ſalutē cōſequūt.

Curatio inflammationis.

Ad inflammationes moderatas ſane conducit roſaceum ipſum, & per ſe, & cum modico aceto infuſum ſimiliter ēt glaucinū in core ex modico aceto detritum tepidumq; infuſum, ad hæc eodē modo omnia quæ ex glaucino & croco paratur, etiam ipſa moderatis inflammationibus medētur, itē ramēcorum quoq; cucurbitæ ſuccus ad maximos eryſipilaceos affectus, & per ſe, & cum roſaceo auxiliatur, ad hæc glaucinum æquali pondere cum opio mixtū & ex lacte muliebri infuſum ſimiliter feruidas inflammationes, maximoſq; dolores lenire conſueuit. Eodem modo & caſtoreum in magnis doloribus ꝓficit, ſi æquale opio miſceatur, læuigeturq; ex ſapa, & auri tepidum inectum gene ro ſe lenit. Conſtat autem opium deligendū eſſe vetus, eo q; vi nos magnam ipſius in corpore inducendo facultatem vitamus. Ego noui quendam ſolo vſum opio, & vocem & ſenſum ægro adæmiſſo, vt ne opobalſamo quidē, aut aliis quibuſdā calidis iniectis, homo amplius reſtitui potuerit.

Opii vires.

Quocirca si etiam quis ob multum dolorem opinio, aut quodam torporis faciundi vim habente uti coactus fuerit, semel ipsum, aut iterum offerre conuenit, postea vero castoreum cum oleo tepido iniicere, & extrinsecus lanam oleo calido, aut nardino, quod adipem anserinum habeat imbutam, omni ex parte circundare, si torporem ex frigidis contractum curare moliaris. At cum mediocris est inflammatio, & non admodum feruida, vbiq; nō est febris valde calida, aut æger non sit ætatis vigēs, etiam paulo tetrapharmaci quod nonnulli Basilicum appellant, miscere nardinum vnguentum, si hyems fuerit, sin autē æstas, rosaceum oportet. Pulchre vero iuuat & adeps anserinus, aut phasianorū ipsi adiectus. Fiat autem quemadmodum etiā diuinissimus Galenus docet, cuius verba ita hñt. Ego
" vero magno dolore conflictantibus nullum medicamētū
" infundo, neq; lana extergo, experientia edoctus, satis esse
" ne attingere quidē meatū adiutoriū, quo tpe dolor īfestat.
" Specillo igitur lana in inuoluto foueo dolētes, hoc medi-
" camēto moderate adeo in clystere auriculario tepefacto,
" vt interrogantibus nobis ægrum, num tepidum ei videat
" & calidius adhuc ipsum ferre possit, eo caliditatis illud pdu
" cam, vt neutiquam offendatur. Itaq; specillum in medica-
" mentū sic præparatum intingens, & iuxta meatus initium
" leniter deponēs, in altum fluere finito, ac deinde iterū atq;
" iterum, & subinde intingens, idem hoc facito, nullo tpe
" interposito. Notum vero est, q; si hoc factum fuerit, omni
" no aliquid etiam foras effluxum iri, meatu auditorio toto
" repleto. Hoc igitur q̄ licet modeste excipito, meatū nō at-
" tingens. Postquam vero abunde foueris, meatū qui medica
" mento repletus est, relicto, mollem extrinsecus lanam im
" ponito ori meatus, totiq; auri. At si opus sit rursus ouere,
" lana quæ extrinsecus imposita, ē sensim ablata rursus simi
" liter facito, cauens quatenus fieri possit, ne aliā quoq; cor
" poris partem quandam attingas. Atq; hinc mētem adhibe
" to, ceu maximo aurium curationis præcepto. Hæc igitur
prodidit Galenus, præcipiens nobis, vt in omni dolorifica

inflammatione hac vtamur, nulla diſtinctione appoſita. Ego autem potius iuuenibus, vt dixi, & calidis temperamento, item in quibus admodum feruens eſt, inflammatio ſubinde vero etiam cum febri, vtendum vobis dedi, præſertim ſi ægrum ætatis tempore, & in regione calida laborare contingat. Præſtat autem ſi fomento quoque ob vehementiam dolorum, vti res poſtulat, illud in his per ſpõgias calente aqua imbutas adhiberi.

Fométa auriũ.

Fomentum ad aurium dolorem, quod per ſpongias, & aquam calidam applicatur.

Fomentis per ſpongias aqua calida imbutas, & abunde expreſſas vtendum eſt, item iis quæ per cucurbitulã fiunt. Hæc autem, iniecta ei prius aqua calida. deinde euacuata, dolenti auriculæ applicatur. vapor enim quidam ex ea mitis emergens dolorem ſolatur. Præterea illis vti fomentis expedit, quæ per vapores arundinum pertuſarum admouentur, oportet autem alterum arundinis partem auris ſinui accommodari, alterã vero in olla quæ operculum habeat perforatum, & vndique conſtrictum. Sit autem in ea abſinthium aquæ incoctum, vt vapor, qui ſurſum aſcẽdit, auris meatui occurat, collum porro ſuper ollam inclinare debet auri vero lanam foris omni ex parte ſuper imponere, & probe tueri, ne ambientes loci adurantur.

De *cataplaſmatibus.*

Auriũ cataplaſmata. Si externa videantur inflammatione tentari, nõ alienũ eſt etiam farinam ordeaceam, aut triticeam ſæpe, aut vino dulci, & aſtrictionis experti incoctam cataplaſmatis modo inducere. Maxime vero cataplaſmatibus, & ſpongiis vtendum eſt, in quibus materiam ſuppurari ſuſpicamur. Si.n. eiuſmodi quippiam cõtingerit, tunc etiam ex farinæ pollinę cataplaſmatibus vti, & tetrapharmaco oportet, aliis et ceratis, quæ ex adipibus cõponuntur, interdum admixtis magis autem feſtinandum eſt, vt inflammationes a ſuppuratione tueamur, id quod præſtare poterimus, ſubiectis vſi medicamentis.

Auricularе anodynum ualde bonum, si frequenter infundatur, ubi & inflammatio, & distentio urget uehementes admodum dolores infestant.

Auricu lare ano dynũ.

Adipis anserini, aut gallinacei drachmæ ✿ sex, opii myrrhæ, croci, singulorum drachmæ * duæ, cũ fiducia vtitor valde bonum est.

* In impresso græco sedeci.

✿ duodecim.

Aliud ad inflammationes non admodum feruentes.

Butyrum, mel, hyssopum, pari portione omnia tepida instillato, valet etiam ad sordida vlcera & inflammatione obsessa.

Aliud ac dolores, qui ex inflammatione proueniunt, atque in hoc fere sunt, ut in pus mutentur.

Argenti spumæ, cerusæ drach. quatuor ✿ thuris, farinæ pollinis, resinæ singulorum drachmæ tres, * colophoniæ { drachmæ quatuor, } ceræ, olei singulorũ libra, adipis anserini recentis libræ duæ, succi lini seminis quod sufficit. Confert etiam furunculis, & podagricis affectibus.

✿ In alio, vncia.

Aliud ad inflammationes ex ictu & fluxione ortas.

* In alio, drachme 10.

Butyrum recens liquatum instillato, nec nõ adipem anserinum & lac muliebre soluta. Aliud. Lac muliebre cum croco læuigatũ extrinsecus illinito, præsertim vbi rubra est inflammatio, sin autem dolorem quoque moueat, confert etiam opium exiguum mixtum illinire. Aliud. Argenti spumam, glaucium, crocum ex aqua læuigata, & sapa illinito. Aliud. Psyllium tritum ex aqua inducito. Aliud. Cerusam, coriandri succum, aut solanum mixta inungito. Aliud. Lenticulam coctam cum mica panis obducito, in quibus etiam vlcus est cum inflammatione. Aliud Malum punicum coctum cũ mica panis in iisdem affectibus applicato. Prædicta sunt ad inflammationes quæ citra vlcus vrgent, iuuant, ac festinandũ, vt eas potius discutiamus. Qđ si vlcus quoque fieri contingat, vel etiam antea acciderit, medicamentis vtendum est, quæ nunc subiungam habẽt autem in hunc modum.

Ad aurium ulcera.

Glaucinum, lycium, & mœconium quod est papaueris lachryma, trita ex melle auri imponuntur, & vlcera inflãmatione obsessa leniunt.

Aliud ad diuturna aurium ulcera.

Cedria melli mixta inunctaq; bene proficit.

Aliud ad eos qui multum puris habent.

Mysi crematum in olla, tritumq; inspirato. Aliud. Cerusa cum melle vtitor, sordida valde purgat. Aliud. Aloe & croco aqua solutis vtitor. Aliud. Thuris lachryma vino soluta vtitor: hoc etiam carnem inducit. Aliud. Spodium læuigatum inspirato prius autẽ mulsa aut lenticulæ decocto aurẽ eluito, aut rosis ex vino coctis cum melle subluito, aut oleæ foliis contusis succo expresso cum melle vtitor.

Ad ulcera ualde sordida & depascentia.

Vinũ vrinamq; pueri impuberis melli mixta instillato.

Aliud ad eadem admodum efficax.

Sandaracham tritam mellique mixtam instillato, aut penicillũ e lucerna, quod ellychnium vocãt, probissimæ vnctum, meatui demittito. Optime facit purgat, siccat, ad cicatricem ducit, & dolorẽ aufert, cũ fiducia vtitor. Aliud. Scoriam læuigatam ex aceto coctamq; sensim auri instillato. { Aliud compositũ }. Viridis emplastri partem vnã pastilli ex castoreo partes duas rosacei quod satis est, mixtis vtitor, aut prius mulsa elota.

Ad sordida ulcera in quibus pus effluit & caro excrescit, in hunc modum habet.

* In alio, q̃tuor.

Aeruginis rasæ drachmæ duæ, * thuris drachma mellis heminæ duæ, aceti hemina. incoquito dũ mellis fiat crassities, ac vtitor, instillans, aut penicillum circumlitũ in meatum demittens. Aliud ad eadem valde commodum Alumen scissile ex aceto læuigatum, dum mellis habeat crassitiem, excipito lana delicatiore. & cum refrixerit, itra mea

tum adiutoriũ demittes: Aliud. Cyphios ſcrupuli tres, aphonitri ſcrupuli duo, * collyrii Diarhodõ ſcrupuli quinque lycii indici ſcrupuli quatuor, vino excepta aut ſucco perdiciadis inſtillato. Bene proficit, deſiccat, ab inflãmatione, & dolore vlcera vindicat. Idem vero præſtat ẽt ſucc' perdiciadis cum melle tepefactus, & ad craſsitiem ſenſim redactus, ſi eo penicillũ imbuatur, imponaturq; meatui. Quod ſi liquidius ipſum infũdis, prope valet etiam ad ſanguinem ex aure prorumpentem.

* In alio, tres.

Aliud ad ualde uetuſta ulcera.

Myrrhæ drachma, thuris drachma, marrubii ſucci drachmæ quatuor, nitri Alexandrini drachmæ nouemdecim * vrinæ apri drachmæ viginti, nucũ Ponticarum drachmæ viginti, capnelæi, caſtorei croci opii, ſingulorũ drach. quatuor, amygdala octodecim. his læuigatis ex roſaceo & amygdalino oleo acetoque modico vtitor.

* In alio, duodecim.

Ad aures diruptas contuſaſque ex ictu.

Panis calidi micam cũ exiguo mellis tritam imponito. Aliud. Myrrham detritã ex vino tenui inungito. Aliud. Cochlearum ceruices tritas & myrrhæ dimidiam partem imponito. Aliud Mannam thuris læuigatam inſpergito. Sin autem opus ſit deligare, violenta in his ligamina vitanda ſunt, & diligenter immutanda, quæ imponuntur. Hoc enim nocet, & fluxionum cauſam præbet.

De ſonitu Aurium. Caput. VI.

SOnitus partim ex flatuoſo craſſoque ſpiritu creãtur, partim etiam ex humore obſtructo, interdũ ob locorum imbecillitatem, quemadmodũ in iis qui ex morbo ſe recolligunt, accidere conſueuit. Iam fiunt etiam ex multo ſenſus acumine, præterea ratione criſis, in quibus nihil adhibendum eſt. Si igitur ſonitus nunc excitentur, nũc ceſſent, & ſpacio interpoſito rurſus reuertant, intelligito ex ſpiritu, cui facilis non patet exitus, prouenire, maxime ſi p̃ceſſerint cibi, qui flatus generare poſſint, & multæ cruditates. An vero tale propter viſcoſos craſſoſque humores

Aurum ſonit'.

accidit, inde cognosces quod neque repente oboriātur sonitus, sed paulatim increscant, insuper quod etiā grauitas percipiatur, præcesserint ꝑ cruditates balneorum in tēpestiuorum vsus, & alia quæ crudos humores generare solēt. Ad sonitus igitur constantes, & diuturnos, aures ex aceto, & melle nitroq́ꝫ eluito. Aliud. veratri albi, castorei, singulorum drachmæ duæ, croci drachmæ tres. Redactis in pastillum, & ex aceto detritis vtitor. Aliud Castorei, seminis cicutæ pares portiones ex aceto leuigatas tepidas instillato. Hoc quoq́ꝫ valet pcipue in iis qui ob magnā sentiēdi vim ac facultatē vapores sursum ascendentes percipiunt. Aliud Euphorbiū ex oleo cyprino læuigatū calfactū q́ꝫ adhibito valet præsertim ad inueteratos aurīū sonitus, & tinnitus.

Ad aurium sonitus, qui ex morbo prouenire consueuerunt.

Iu iis autem, qui ex morbo aurium sonitus experiūtur vbi eas absinthii decocto foueris, acetum, & rosaceum infundito, raphaniq́ꝫ succum cum rosaceo, aut veratrum nigrum cum aceto iniicito.

De iis quorum aures sordibus repletæ sunt.

Cardamomū & nitri paulum cum siccatis ficubus granis exemptis, quæ Græci Cechramidas appellant, excepta in collyria redigito, ac in auris meatum demittito, tertio quoque die auferto, educit enim multas sordes & abūde leuat. Hoc etiā ad excrescentias carnis conducit. Aliud. Nitri torrefacti puluere aurem obturato, atque ita rursus acetū superinstillato, postero die calente hydrelæo eluito.

Si aqua in aurem incidit.

Quod si aquā auri incidere contigerit, fac vt æger vno pede, qua parte auris affecta est, subsiliat, ad eam inclināndo ita nāq́ꝫ facile excernitur. Cæterum extrahit etiam id qđ valde infixum est, si quis aurem exugat, id ꝙ per arundinem quoq́ꝫ fieri potest. Vbi vero exuxeris, etiam oleum calidum irinum, aut amygdalinum instillato.

Si lapilli, aut alia quædam in aurem inciderint.

Si lapillus aut faba, aut aliud quiddam in aurem incidat specillũ lana ĩuolutũ in resinã terebinthinam, aut glutino sum aliquod intingito, ac vbi in aurẽ inieceris, leniter pro trahito, ac sternutamẽtũ excitãs, os, & nares obturato. Nã spũs intentione, quæ ita fit, id qđ intus impactũ est, expelli tur. Hoc autẽ cõtinue facito, diligẽtia adhibita, vt q̃ primũ eximatur. Sin autẽ neq; sic exciderint, inflammatione obo riente cõuulsiones sæpe comitanť, vt etiã ægri de vita peri clitenť. Quare oleum quoq; tepidũ frequenter infundere oportet. sic enim locis inflammatione liberatis, id qđ insi- det, facile eximeť. Ac vbi inflammationes solutæ fuerint, mulsa eluere aures confert. Quippe id qđ incidit, subinde p humorẽ explicatur, & volsella prompte extrahitur. Iã nõnulli fistula auri imposita ore exuxerunt, eoq; mõ at- trahentes eximere potuerunt. Ante oĩa vero oleo tepido sternutamẽtis, vt dixi, & mulsa vtendum est, vbi enim sic nos egerimus, facile etiam specillo, & quocũq; tandem prædictorum voles, ex alto id q̃ inhæret, educetur.

Aduersus aurium uermes.

Vermes auriũ corrũpit quidẽ & oxelæũ si instilleť, & capparis succus, simili modo ẽt calaminthæ succus, siquid aliud oẽm dolorẽ, cũ instillať, mitigat. Itẽ veratrũ albũ au rium vermes tollit, si cũ vino læuigeť instilleturq;. Aliud. Absinthio decocto ex vino aurẽ eluito, aut marrubio, & cẽtaureo similiter, ad hæc scãmonia aceto solutã, vel absin thii succũ, aut sulphur, nitrũq; cũ raphani succo instillato. Auriũ vermes

De aurium doloribus ex defluxione, quæ catharos appellatur. Caput. VII.

HOc scire in vniuersum, & cauere oportet, ne subito in doloribus, qui ob defluxionẽ eueniunt, parti re media adhibere festines. Nã præterquam q̃ nihil iu uant, etiam magis adhuc materiam attrahũt, & vt copio sius ad affectas particulas post cõcoctionẽ feratur, irritant. Quare in eiusmodi, & lauandum est, & cucurbitulis in Auriũ dolor catar- tho.

occipito vtendum, maxime si etiam grauitatem circa caput, & ruborem in facie sentiant, adhæc si æger vinum bibere soleat. Sin autem nihil horum extiterit, verũ corpus siccum, & gracile sit, influxioque acris, victu vtendum crasso temperatoque, ocio & quiete, magis autem balneis, & iis quæ somnum inducunt, quorum in numero est medicamentum a papaueris capitibus Diacodyon dictum, quod humores acres, si quid aliud, concoquere, crassiores facere & contemperare potest.

Si sanguis ex auribus profluat. Caput. VIII.

Sãguis ex auri bus pfluens.

QVod vero sanguinis ex auribus profluuia fieri cõtingat, & pericula quædam interdum comitẽtur, idque non ratione Crisis, hoc quoque in morbis valde multis videre licet, præsertim capite robusto, & materiam foras propellente, quemadmodũ etiam natura hoc p nares, & alias quasdam particulas facere consueuit. Si igitur post concoctionẽ id spectaueris, naturæ impetus phiberi non debet, quoniam ægri salus est, vbi hoc ipsa tentauerit. Quod si vires interim deiici multa vacuatione orta, aut alias periculum inducente contingat, tunc ægro succurrendum est, & immoderatus sanguinis cursus reprimendus. Sũt autẽ multa, quæ hoc efficere possunt, & præcipue hæc.

Medicamentum quod sanguis profluuium reprimat.

Rubi & gallarum aceto in coctarũ succũ auri infundito.

Aliud ad idem.

Succum perdiciadis tepefactum infundito.

Aliud ne sanguis in auribus coeat in grumos.

Porri succum cum aceto mixtum frequẽter infundito.

De surditate. Caput IX.

Surditas.

AT si auditus in totum offensus fuerit, quã Cophosin Græci nominant, nos surditatẽ, ac quibusdã sane ipsa sine febri, quibusdam vero etiam cũ febri superueniat, quæ ex bilioso quidem humore impetum ad superiora capiente, accidit, hæc facilius curationem recipit, aut vẽtre naturaliter, moto, aut medicamẽto ægris dato, qđ biliosum

biliosum humorem vacuare soleat. Quæ vero ex viscosis crassisq; humoribus ad aures decumbentibus generatur, vt in Lethargis, Cataphoris, Cephalæis diuturnis, aliisque affectibus accidit, ea omnis difficulter solui potest, & ægri magna parte ei cōmoriuntur. Valde igitur affectui resistē dum est, initium faciendo ab imi ventris purgatione, quæ petetur ex oxymelite Iulianio dicto, & Hiera frequentius autem ex salibus qui recipiūt euphorbium, vel qui a nobis parari solent. Videntur quidē humiles, & simpliciores, verum magnas vires obtinent etiam ad alia multa efficaces, habet autem ipsorum compositio in hunc modum.

Halatium, quod est Medicamentum ex sale.

Ammoniaci drachmæ duæ, piperis drachma vna, euphorbii drachmæ quatuor, * dantur p viribus scrupuli quatuor, aut sex ex ouis, aut mulsa, aut olere, aut quomodocūq; ipsos exhibere velis. Vtiles sūt vertiginosis quoq;, & quibus mēses retinentur. Vbi iam ventrē inanineris, tādem etiam ad ea transito, quæ saliuam per os educūt, item ad ea quæ per nares humores prouocant, & extrahunt, Et rhina dicuntur, nec nō ad ea quæ sternutamēta ciere solēt. Halatium. * In alio vna.

De apophlegmatismis.

Hi præstātissimi sunt apophlegmatismi, qui ex herba pediculari, & sinapi constant, si ex eis fiet gargarizatio. Apophlegmatismus.

De ijs quæ sternutamenta mouent.

Ex sternutamenta mouentibus, ea cōueniunt quæ ex pipere, struthio, nobis dicitur herba lanaria, veratro albo, herba ranunculo, pari portione cōstāt. Quæ autē naribus ensunduntur, ex ciclamini succo, & melle commixtis, sunto. Aliud. Probe facit etiam puluis hic per arundinē inspiratus, ista recipit, cumini sicci drachmas octo, iridis drachmas iquauor, nitri rubri drachmam, elaterii; drachmam. Trita snlæuorem naribus inspirato. Nam caput copia infestatum egregie leuat. Iam aures etiam bene purgat medicamentum, quod ex centaureo, colocynthide & veratro cōficitur, si naribus infundatur. Enhina

Ad grauem auditum & surditatem.

Veratri nigri, castorei singulæ drachmæ. Aceto exceptis vtitor. Conueniunt autem his etiam quæ superius ad grauem auditum, & obstructiones dicta sunt. Talia vero habẽtur etiam quæ ex succis, nitro, & cedria componũtur. Præterea succus chamæleæ efficacissimus existit, & ad maximas surditates cõprobatus. Quod si affectus pleuerat, vomitu quoque vtendum, qui ex veratro moueri solet. Post euacuationes, vomitus, medicamenta, quæ per nares mouent, item quæ affectis partibus imponuntur, etiam exercitationem per equos adhibeãt, præsertim eã quæ curru obiri solet, & loca mutẽt, deligito autem maritima potius quã mediterranea, & balineas naturales dulcibus præponito, harum inopia confert etiam in marinis aquis corpus abstergere. Adhæc caput præsertim qbus graue est, & i cpletũ, exiccare salubre est, præterea hirudinibus, sinapismis, & cutis ꝑ fricatione vtendũ. Quidam vero non solum hæc, sed etiam arteriæ incisionem postea adhibuerunt, & extrema rubicinalis calami parte in auris meatum imposita, ita modulati sunt. Alii vero ꝑ magna tintinnabula insonarũt, ac alii aliis machinis excogitatis vsi sunt. Nã in magnis affectibus, etiã si multa remedia nihil notatu dignum facere videantur, tñ excogitãda sunt, nec labor ad succurẽdũ detrectari, nihilq; omitti debet. Plæraq;.n. nõ raro ꝑter opinionẽ succedunt.

Balineæ naturales surditat faciunt.

De parotidibus, Caput X.

AVrium affectus iam persecuti, deinceps opportune de parotidibus agemus. Scire igitur nos oportet plurimas parotidum esse differentias, quædam enim ipsarum, ratione Crisis concoctione apparente, fiunt, quæ neque prauæ, sed potius curatu faciles existunt, multosq; magnis periculis liberarunt. Aliæ vero ex copia cruda contingunt, quæ naturã grauant, simul & nonnihil irritãt. Quare etiam procedente tempore periclitantur, & medicis multa tentatibus vix ad suppurationem, aut cõcoctionem perueniunt. Accurate igitur inspici debet, tum qualitas, tũ quantitas materiæ influentis & Parotidas excitantis. Nonnullæ

ſiquidem ipſarum ex copioſo humore calidiore, & bilioſo, vt nonnullæ rurſus ex craſsiores & frigido generantur. Ex his ipſis rurſus, quæ quidem ex copia calidiore conſtituuntur, magnos quibuſdam, & vehementes cruciatus inducũt quæ autem ex ſubtili, eryſipelata, neque grauantes, neque meatus arctãtes, quæ autem a craſsiore ſanguine originem traxerunt, grauant. Quæ enim a magis melancholico prouenerunt, neque ruborem habent, neque dolorem adeo ipſæ inferũt, ſed tumorẽ ſcirroſum, quẽadmodũ laxũ tumorẽ, qui oedema dicit, repræſentãt, quæ a pituita ſunt excitatæ. Qm̃ igit̃ ipſarũ qualitas, quantitaſque diuerſa eſt, diligẽter eã inſpicere, & ſic ad curationẽ ꝯgruã venire expedit.

Curatio parotidum, quæ a copia ſanguinis conſtituuntur.

Incipiamus igitur a Parotidibus, quæ a ſanguinis cópia generantur. Quando itaque ex tali humore conſiſtunt, neceſſe eſt tumores magnos. & rubros apparere, doloreſque euenire continuos, vehementes, & periculoſos. Antequam igitur vllam curationẽ parti adhibeas, ad ſanguinis miſsionem procedẽdum eſt. Qui enim nulla vacuatione præmiſſa, ſtatim ad iducẽda cataplaſmata trãſierũt aut ad aliud qđ diſcutere, aut extrahere Parotidas põt, cuiuſmodi ſũt, quæ ex fermento & viſco parantur, hi manifeſto autores extiterũt, cur ægri ſtrãgularent. Quare ſi nihil aliud ĩ Parotidib⁹ ex craſsioris ſanguinis copia ꝯſtitutis impedit, ad ſanguinis miſsionẽ vẽire oportet, atq; ita cũ bona fiducia offerre qualecũq; medicamentũ, quod affectui ꝯuenire exiſtimaueris. Parotis ex ſanguinis copia.

Da cataplaſmatis.

Cataplaſmata igitur in maximis & dolorificis inflãmationibus ꝯueniunt, quæ ordeacea farina & ſemine lini conſtãt. Sin & durities quædã fuerit, ficus ſiccas, adipẽ ſuillũ, & Lapathũ adiicere oportet. Conſtat autẽ cataplaſma coq; debere ex iure fœnugræci, chamemeli, altheæ & ficuũ ſiccarũ. Tribus diebus poſt cataplaſma inductũ, emplaſtro qđ ad Mnaſæum autorem refertur, admodum lenienti, & ad ea quæ in ſcirrum indurnerunt, diſcutienda, emolliẽdaſque

durities bene efficaci, vtitor. Hæc aūt recipit, Ceræ libram, axungiæ porcinæ libram, colophoniæ vncias sex, argenti spumæ libras duas, vini lecti heminas sex. Paratis vtitor Nō minus autem hoc quoque medicamentum quam prædicta valet, habent autem in hunc modum. Terebinthinæ librā, mastichæ, ceræ, singulorū vncias tres, olei gleucini, & myrtei quod satis est. Medicamentum in aquam marinam coniicito. Optime facit etiam medicamentum, quod ex melle constat, per se, & cum Psyttacio, pari modo etiam pæonia in superficiariis parotidibus, & quæ ex sanguine originē trahūt, recte adhibetur, verū in iis, que altius delitescūt, & in quibus cutis est densa, crassiorq; materia, si nitri paulum, & dracunculi radicem cataplasmati iam dicto admiscueris, præstantius adhuc, magisq; discutiens medicamentum efficies, quemadmodum si ammoniacum adiicias.

Tūor scirrhosus im parotidi.

Curatio earum in quibus tumor est scirrosus.

In quibus magna quædam durities apparet, aut picē liquidam, aut seuum taurinum, aut hircinum, aut vitulinū, aut ceruinum, aut bdellium, aut styracem continue addere expedit. Hæc enim omnia duros scirrososq; tumores dissipare, & emollire possunt. Deligendum igitur ex his est, qđ vnicuiq; cōpetit, vbi tumoris discutiendi, molliendiq; spes est. Ceterum oleum, quod parotidibus ex frigido subortis, & durioribus super accommodabitur, aut irrinum, aut sycionium esto, quemadmodū rursus calidioribus rosaceū, aut chamæmelinum. Clarum vero est calidiora medicamēta melius adhiberi, vbi febris non adest, etiam in diuturnis affectibus, qualia sunt tum Ariobarzaniū, tum Diastruthiu appellatum, quorum descriptiones vobis subieci, ne eas aliunde conquirere cogeremini.

Emplastrū ariobarzaniū.

Emplastrū Ariobarzanium ad scirrosos affectus efficax.

* In alio, vncias quindecim.

Spumæ argenti libras tres, & sescunciam, cerusæ libram & { vncias quinq; }, aquæ { marinæ } vncias * vigiti quinque, olei veteris sesquilibram, buccinorum combustorum vncias * septem & semissem, cere rufæ vncias nouem, te-

rebinthinæ vncias sex, thuris vncias tres, & scrupulos tres cum dimidio.

Medicamentum Diostruthiu ad eadem.

Herbæ lanariæ quæ struthion græcis dicitur, vncia, ammoniaci suffiminis vnciæ * octo, spumæ argẽti vnciæ quinque, resinæ piceæ libra, ceræ libra aristolochiæ { rotunde } vnciæ quatuor *, galbani vnciæ quatuor, squamæ æris toti dem *, mannæ thuris vnciæ quatuor, aceti scillitici heminæ tres, olei veteris sextarii quatuor. Oleum, argenti spumã, & acetum coquito, dum manus non inquinent, deinde lebete humi posito adiice herbam lanariam, ammoniacum, squamam, & galbanum, deinde rudicula agitans, adiungito mannam thuris, & aristolochiã, coquitoq; donec in crassitiẽ coierint. Lebete autem ab igne sublato, moueto. Quidam acetum postea superinfundunt. Hoc medicamentum confert parotidibus, & præcipue strumis, auxiliatur etiam scirrosis, durisque cõdylomatis, neruorum vulneribus, incipientibus panis, visceribus scirro induratis, & stomachi abscessibus, tophos dissoluit, in summa medicamẽtum est multis accomodatum.

* In imp: codice græco, libras nouẽ.

* Libras septẽ. In alio vnc. septẽ & semissem

* Imp s. græcus vncia.

* In alio, vnc. vna.

* In alio vncia.

Quomodo tumor in pus conuerti notetur.

Si tumor nihil quod notari possit, imminui ex medicamentis, & cataplasmatibus discuciẽdi facultate præditis appareat, sed etiam dolor perseueret, necesse tandẽ est, vt ad ea quæ suppurationem excitare, & materiam possunt cõcoquere, digrediamur, id aũt præstat cataplasma, quod ex farinæ polline cõfit. Lapathum & axungia porcina in hydrelæo coquuntur. Porro materiam in pus iam mutari, inde tibi innotescit, quod rigor præter rationẽ, & febris nũc oboriatur, quæ prius non erant, dolorque maior vrgeat. Postquam igitur in pus transierit, materia mutata, tũc etiã magis non modo cataplasmatis, sed etiam medicamentis, quæ puri generando sunt idonea, vtendum est. Ex simplicibus igitur ad huiusmodi apta est & aqua tepida, ꝯtinue per fotum adhibita, nunc quidem per se, nũc autem cum sapa

Materiæ in pus trãseuntis notæ.

magis adhuc proficiet, quinetiam triticea farina his incocta prodest, similiter & halicæ farina, sed in humidis magis tumoribus, eadem ratione etiam panis purus plusquam sordidus præstat. Item pix leuigata ex oleo, adeps vitulinus, & suillus absque sale confecti prosunt. Nam qui saltis participes sunt, ad discutiendum magis valent. Sunt autem alia quoq; non pauca simplicia, quæ suppurationi conferunt, verũ ad cõposita transire cõmodius est. Multa itaque sunt etiam alia cataplasmata, quæ ex farinæ polline parantur, { sed nullum præstantius eo quod a nobis confectum est. Recipit aũt } axungiæ librã, oua anserina quatuor, sapæ vncias quatuor, farinæ pollinis vnciam *. Hæc probe læuigata, & in panniculum illita applicato, continue immutãs. Ego autem, vbi farinæ pollinem cum sapa & axungia coxissem, ac postremo oua adiecissem, multo leuius medicamentum effeci. Insuper hoc quoque medicamentum probe, quod sequit, adiuuat, vt celerius fiat suppuratio, & humores crudi, coctionisque expertes concoquantur. Idem etiam humores in pus conuersos extrahere cõsueuit, quin & humorem insidẽtem per tenues, & a visu remotos meatus latenter elicere, vt cicatrices postea tenues, & quodammodo obscuræ appareant. Hæc autem recipit. Fermenti libram, ceræ vncias octo, apochymatis vncias quatuor, salis communis vncias quatuor, galbani vnciã *, salis floris, piperis, singulorum vnciam, seui taurini vncias quatuor, saponis gallici vncias tres, resinæ picæ * libram. Hoc medicamentum ita præparatum non solum Parotidibus, sed etiã aliis abscessibus accommodatur, vbi affectum vtriusque in digere putaueris, nempe vt humores in pus iam mutati excernantur, qui autem mutati non sunt, cõcoquãtur. Aliud. Eadem, quæ hoc, efficere potest etiam medicamentum, quod cuminum recipit, cuius scriptura ita habet. Farinæ ordeacæ tenuis admodum vnciæ viginti septem, salis communis vnciæ quinque, picis vncia, ceræ * vnciæ nonẽ, nitri, cumini *, resinæ fricte, singulorum vnciæ quinq;, olei vnciæ octo altheæ unciæ * quinque, cremoris ptisane libra, cremoris

* In alio libram.

* In alio, vncias. quatuor.

* In impresso græco, vncia.

* In ĩpr. græco quinq;.

ſeminis lini * libra. Arida vino in leuorem redigito, & quæ liquari poſſint, ipſis ſuperfundito, cremoribus autem ſeminis lini & ptiſanæ diligenter coctis, vt non adurantur, medicamento hoc cũ fiducia generatim vtitor in parotidibus, aliis abſceſsibus. Etenim maturat diſcutit, rumpit, conglutinat celeriter, & dolentia lenit.

* vn. duæ
* In alio, ſemũcia
* In ípr. vncia.

Aliud medicamentum ex farinæ polline, quod Diagyrios dicitur.

Bene facit etiam medicamẽtum ex farinæ polline, quod hæc recipit. Adipis porcini vncias ſex, ceræ vncias duas, ouorũ duorum albumina, mellis tantundem, farinæ pollinis quod ſatis eſt. Ceram primum cum adipe liquefacito, deinde vbi ſoluta fuerint, tepefacta ouorum albumina moderate adiicito, ac melle pilæ indito probe ſubigito, atq; ita paulatim farinam vſq; ad mediocrem craſsitiem, & ea quæ ſoluta ſunt, ſuperiniicito, rurſuſque diligenter tritis ſiccum fiducia vtitor, illinitoq;, valde enim diſcutit, lenit, rumpit, purgat, & in totum abolet, facit etiam angina detentis.

Diagyrios medicamẽtum.

Aliud medicamentum diaſericos.

Ad eoſdem affectus valet etiam medicamentum quod ex ſerico paratur, hæc autem continet. Serici libram, olei heminas quatuor, quod eſt ſextarii dimidium, coquito dũ manus non inquinet, ad multa efficax eſt medicamentum ne contemnas ſimplicium vilitatem. Iam id quod a nobis paratur medicamentum ex melle, conducit, ſi cum ſuperiori Diaſericos miſceatur, vt partes quinque ſint medicamẽti Diaſericos, quæ autem eius quod ex melle cõficitur. Interdum vero etiam per ſe poſitum proficit, eſt enim in multis comprobatum, habet autem in hunc modum. Lixiuii primarii, hoc eſt, piliariorum vncias ſex, corticum nucum vncias duas, ſaponis gallici vncias ſex, aphonitri albi vncias ſex, mellis vncias tres, olei veteris libram, ceræ vncias tres, terebinthinæ vncias ſeptem. In alio rurſus inueni ouorum ſeptem albumina, hoc diſſoluit, ſqua-

Diaſericos medicamẽtum.

mas educit,& multis est vtile. Hæc sane moderatis inflammationibus conueniunt, in quibus dolor vehemens multusque non vrget,& tumores rumpere cogitamus, neque calorem magnum excitare oportet.

Parotis ex biliosa fluxione.

De parotidibus quæ ex biliosa fluxione nascuntur.

At si Parotidem ex tenui feruentique sanguine,& in biliosam naturam conuerso generari cõtigerit, id quoq; tum ex aliis multis, tum nihilominus inde licet cognoscere, qd' tumor sit rubicundior, igneus,& erysipelati persimilis, ægerque videatur tanquam ardere, & tangẽtes manifestam caliditatem percipiant. In his igitur ea quæ ouis, chamæmelo,& sapa constant admoueri debent, quæ in febricitãtibus parare consueui, item ceratum febribus abolendis efficax, Ambrosia dicitur, cuius compositio hæc est. Croci scrupuli quatuor, spumæ argenti vncia *, rosacei, ceræ, singulorum vnciæ * tres, adipis porcinæ vnciæ duæ, mellis vncia, cremoris seminis lini qd' satis est. Hoc quoq; medicamentũ calidis affectibus opitulatur, scriptura eius ita habet. Ceræ vnciæ quinque, chamæmeli vnciæ duæ, semis, rosacei tantũdẽ ouoꝝ lutea septẽ, farinæ fabaceæ * quatuor, Paratis vtitor.

Ambrosia ceratum.

* In alio scrupulus.

* In ipr. quinq; Impss. codex, vn. vna in alio, quatuor.

Aliud præstantißimum ad idem.

Altercum, lapathum cum axũgia læuigata obducito, bis die, aut ter immutans. Aliud. Ceræ vnciæ * sex, colophoniæ vnciæ sex, oleæ foliorum, perdiciadis, singulorum vnciæ sex, oleo paratis vtitor. Iam psyllium quoque per se co ctum,& applicatum proficit, nonnunquã ouis adiectis, quin etiam medicamentum Diachylũ cõfert, quod hæc recipit. Argẽti spumæ leuißimæ libras * quatuor, olei, ceræ puræ, singulorum libras septem, ceræ Tyrrhenicæ librã; resinæ piceæ vncias quatuor, succi psylli libras tres; succum psylii ita parabis Psyllii vncias tres in aquæ fontanæ libras sex co niicito,& die præcedenti aqua macerato, insequẽti igne vehemẽti coquito, donec iuris hedini crassitiẽ habuerit,& acceptum percolato, quicquid subsederit, cito enim coalescit, deinde rursus in lebetem recipito, iterumque percolato.

* Duæ, in alio sex

* Vnc. quatuor, in alio, libram.

Atque ita calefaciens parato, donec trium librarum pōdus receperit, deinde sic argenti spumam per se læuigatam habeto, postea in vas æreū cum oleo & succis iniicito, mouetoque, lento igne incoquēs vsque ad spissitudinē, quæ manus intinctas non inquinet. Inde humi ab igne positis cerā & resinam piceam immitito, ac vbi nō amplius inquinauerint, sublata in pilam defundito, & rudicula emollita, exceptaque in pelle reponito, ac in quibus visum fuerit, vtitor. Optima etiam sunt cataplasmata, quæ ex palmulis, mica panis, luteis ouorū, glaucio, croco, & farina hordeacea conficiuntur. Etenim cōcoquunt, etiam si quæ durities igneæ inflammationi coniuncta inueniatur. Nonnulli sane iis quoq; vsi sunt, quæ solanum recipiūt, ego vero huiusmodi auersor, quemadmodum & illa, quæ alumen, & aliud quid astringens continent, quippe materiam in alto non sine periculo repellunt.

At Parotidas œdematodes.

Ad Parotidas ex pituita prouenientes, quæ nihil habent dolorificum, aut renitens, digredi tempestiuum est. In his igitur cōpetit terra Cymolia inducta, & lapathum iniectū, ita nimirum, vt prius butyro inūgatur. Item calx lota inūcta probe tumores Oedemathodes discutit. Adhæc erui cū melle applicati, aut mulsa valde siccantem discutientemq; vim obtinent. Paroti dos Oedema-todes.

De uictu.

Victu congruo maxime, & subiecto affectui, causæque eius effectrici accōmodato, in primis vtātur. Nam in Parotidibus, quæ ex bilioso humore cōcitantur, tēperatus victus, & refrigerans cōuenit. Cremor itaq; his expedit, præsertim per initia inflammationis, cum adhuc est dolorifica tum ptisanæ, tum haliceæ, & similaginis insigniter decoctæ quemcūq; ex prædictis cremoribus æger assumat. Similiter etiam ouorum lutea his idonea sunt, maluæque caules. At inflammatione declinante, etiā pisces saxatiles, pulli columbini, & gallinarum cohortalium alæ cōducunt Eisdem

etiam in aliis Parotidis differentiis ægros vti oportet. Qui autem fine febribus existunt, inter initia si pisciculum, aut Aphratum, aut columbum assumpserint, nihil offendetur.

De narium affectibus. Caput II.

Natiũ affectus

TVmores quidem præter naturã Polypi naribus obueniunt, vlcera vero Ozenæ, necnõ excretiones naturæ contrariæ, quaa aut critica febrium solutio, aut copia, aut venæ eruptio excitat. Primum igitur de Ozena dicturus sum, quæ ex acrium putridorumq; humorũ colluuie procreantur, qui si acres tantũ existant, vlcera curatu difficilia, non tamen grauiter olentia contrahere solent. Curatio sane vtriusque huius vitii Ozenæ & Polypi est cõmunis, nempe caput primum resiccare, eique robur adiicere. Cõstat enim hæc ex eo propter humorum malignorũ redundãtiam naribus influere. Quomodo autem caput totum corroborandum sit, ne quicquam ex ipso superfluum infernis partibus influat, subinde compræhẽsum est. Cum igitur caput validum, robustumque reddideris, tunc ipsis naribus remedia applicabis. Itaq; capiti prius deraso emplastrum ex salicibus, aut Barbaram, quod bitumen & picem recipit, maxime a Galeno, aut certe a nobis probatum imponito. Item optimum quoque est, quod exanemone cõficitur, adhæc etiam proprium medicamentum, quod ex cochlæis in hunc modum paratur. Myrrhæ, thuris singulorũ vncia, cochleæ integræ, quæ petris adhærescunt, numero quinq;. His in pila tritis, cerã & albumina ouorum duorũ addito, commisceto que, ac medicamentum capiti cum linteo diebus nouem continuis inducito, & si malis humoribus sit infectũ, tertio id adhibeas, posthæc parti remedia induces. Malorũ punicorum tria sunt genere, austera, dulcia & acida, quæ adhuc recentia sigillatim contũdere oportet, totaque accurate cõfringere, vt succus ab ipsis exprimi possit, quem vbi modice decoxeris, si liquidior paulo appareat stanneo vase repones. Quod vero crassum ex ipsis solidum

Ozena.

Medica mẽtum ex co-chlæis.

Malorũ punico rũ genera tria.

que reliqueris,rurfus in pila exquifitifsime contundes, vt iterum pofsit læuigari, ac collyria inde fingi, quæ narium eius qui curatur, meatui accommodentur. Demittentur autem in narium meatum, in quo Polypus delitefcit, & citra rofionem,dolorifq; confenfum,quem acria medicamenta efficiunt, longioris temporis fpacio ipfum abolebunt. At fi humidior molliorque Polypus tibi appareat, maiorẽ portionem ex aufteris malis,punicis iniicias, fi durior,ex acidis. Quoniam vero moleftum eft perpetuo collyrium fuftinere,licet etiam quandoque intermittere, atq; interim fuccum antea expreffum in nares infundere, fimulque ore hiante illinite,qua parte palatum verfus nares perforatur,pinna,aut fpecillo lana inuoluto. Ex aridis medicamentis noui quandoque diphrygi polypum citra rofionem longiore tempore confumptum. Ad hac non vnũ genus pulueris exiftit,fed etiã quod ex quatuor metallicis componitur,chalcanto,chalcitide, ære cremato, & myfi. accipias hæc æquali fingula pondere, & feorfum teras ex aceto,poftea omnia fimul mifceas, ex vino fubigens, donec glutinofum fiat medicamentum ad mellis fpifsitudinem. Deinde in ollam recentem coniicias, quam operculo impofito,lutoq; oblitam in furnum demittas,vt in carbones illa redigantur. Furno exempta cum vino teras, atque iterum fimiliter torrefacias,redigafque in puluerem, eum que reponas,& cum necefsitas poftulat, vtaris. Hic puluis Polypos admodum inueteratos confumit. Nec parum confert ipfis & prædictum collyrium, quod ex malis punicis componitur, aridum minutifsime tritum, & infpiratum,aut nucleo fpecilli impofitum. Atque hæc omnia maxime facienda ne,vnquam affectæ particulæ medicamentum defit,facile enim ob fluentem humorem eluitur. Quẽ admodum igitur in lippientibus, ita in his quoque perpetuo medicamentum imponere oportet, lauari autem debẽt ex fucco prædicto,aut vino. At fi qs eunuchus nullũ medicamentum adferri fuftineat, fed ab omnibus irritet, rofas ficcas contufas incretafq; cribro,diligenter impones,

Polyp* humidior molliorque.

ac citra rosionem pariter, & mirifice operabuntur. Verum sæpe adhibenda esse ista medicamenta constat, lauandaque studiose ex succo nuper dicto. Porro vlcera narium pastillis curabis, quales sũt Andronius, Pasionius, Polyides, aut Bithynius, aut is quem ego composui, interim ex vino dulci ipsos diluens, interim austero, nunc ætate mediocri, nũc veteri, alias ex aceto, aut vinoso, aut simpliciter acido, aut etiam acri admodum, vetusto, vsu medicamentorum ab affectuum accidentibus inuento. Cum opulentus quidã me rogaret, vt medicamentum quod in Ozonæ curatione adhiberem, esset odoratum, hedychroo dicto vti cogitaui, falerno veteri ipsum diluẽs, ac mirum est, quam cito affectus sanitatem receperit. Hedychroi autẽ confectio explicata est in Theriacæ antidoti descriptiõe, quam Galenus memoriæ prodidit. Iam emplastrum ex pipere albo, & oleo rosaceo solutum, & naribus illitũ omnia vlcera mirabiliter persanat. Liquet autem in huiusmodi affectibus, cõsiderata cuiusque corporis natura, sanguinem, si nihil impediat, mittẽdum esse, necnon medicamentum purgans offerendum. Cæterum vires quoque obseruari debent, & caput radi, siccari que medicamentis, & pituita per os educi.

Pasio.

Ad sanguinis profluuium ex naribus.

Sãguinis pfluuiũ ex narib.

Platani pilulas colligens in vmbra siccato, vbi siccaueris easdem, substernito quandam tunicam asperam, extremitate fricato, sin minus in quadam pilis structa fricabis, & semẽ galbulorũ proiicies, lenuinem autem colligens in vase fictili recenti reponito, cum vsus exigit, lanuginem platani impositam fistulæ arundinaceæ, cui geniculi sint adempti, insculpta autẽ sit, qua parte imponitur, ægro reclinato, naribus inspirato, ac statim sanguinis profluuiũ sistet. Aliud. Chalcanthum diligenter tritum reponito, in vsu carptum linamentum in medicamen intingens, naribus demittito. Aliud. Spongiam nouam pice liquida imbutam comburito, hac illitum linamentum naribus immittito. Aliud. Putaminis oui triti partes duæ, gallæ Asianæ pars vna, linteẽ

totum aqua infundes, & in puluere ipso inuolutũ naribus inseres. Adhæc puluis Xanthos dictus, quo ego vsus sum, Chalcitidis combustæ drachmæ centum, chalcanthi cremati drachmæ quinquaginta, misyos cremati drachmæ viginti quinque, æris vsti drachmæ duodecim & semis. Terito & vtitor. Aliud. Mirrhæ, misyos Cypri, singulorum drachmæ nouem, chalcanthi drachmæ septem, corticũ pini, squamæ æris, mannæ thuris, singulorũ drachmæ quatuor, æris cremati, chalcitidis, singulorum drachmæ quindecim, calcis viuæ drachmæ nouem, gypsi torrefacti drachmæ quatuor. Terito & vtitor. Aliud. Stybis, chalcitidis, singulorũ drachmæ sex, manæ thuris drachmæ duæ, resinæ frixæ drachmæ quatuor. In puluerem redigito & vtitor. Quod si in naribus pessimus sit dolor, mirrhæ, acaciæ, stybis, singulas drachmas, teres, cernesq́ʒ, melle cocto addito. Ex his extremas nares, vel carthilagines sibi conglutinant, qui medicinam non recipiunt, vt odor fœdissimus obtundatur.

Ad liuores faciei, Caput. XII.

Liuores faciei meliloti, & fœnugræco decocto fouebis, post fotum, collyrio Diarhodon illines. Ad recentes autem liuores, cataplasma ex farina fabæ cum melle inducces. Liuores porro cum inflammatione, aqua calida fouebis, & cataplasmate ex lenticulis decoctis obduces. Liuores facies.

De dentium affectibus ex Galeno, Cap. XIII.

Dentium affectuum alii sane omnibus euidenter apparent, quemadmodum cum perforati fuerint, aut nigruerint, aut attriti sint, aut neqʒ frigida, neque calida sustinent, sed ob vtrunque, aut alterum solum dolor aliquis ipsos inuadit, alii vero non apparent in ipsis manifesto, sicuti quum æger ipse sentire se dolorem affirmat, qui in alto dentis corpore oboritur. Aduersantur enim nonnulli, dicentes dentem, quum os sit, citra dolorē affici, quēadmodum cum lima excessus ipsorũ præsecare cogimur, aut ob aliam quampiam occasionem, de quibus paulo post tractabo, nunc enim citra rationalem naturalemq́ʒ demó- Dentiũ morbi.

ſtrationem cogito iis atteſtari, qui dentem ipſum dolere ꝓnunciant. Etenim ego quoq; dolorem paſſus, mentem diligenter adhibebam, ceu qui iam prius de hac controuerſia audiuiſſem, ſentiebamque manifeſto dentem non modo dolere, ſed etiam pulſare, carnibus inflammatione obleſsis ſimiliter. vnde etiam admiratus ſum, an hic quoq; affectus, quem vocamus inflammationem, in dente qui lapideam duramque ſubſtantiam obtinet, poſsit oboriri. Quinetiam alio tempore dentis dolore affectus, palam perpenſi, non ipſius dentis, ſed gingiuarum eſſe dolore, idque cum inflãmationem experirentur, vt citra compreſsionem doleret imo & vicinitate dentium, cum duri ſint, augeſcere dolorem ex compreſſu depræhendi. Itaque ceu vtrunque ſenſum expertus, alium ſane in gingiuis, alium vero in ipſa dentis ſubſtantia manifeſto noui, & atteſtor iis qui dentes ipſos nonnunquam dolere dictitent. Præterea nerui qui dẽtis radici inſeritur, dolorem excitari interim, rationi cõſentaneum eſt, quanquam idem neruus imaginationem confuſam, incertamque multis præbeat, quaſi dens ipſe doleat. Etenim & hoc manifeſto mihi accidiſſe depræhendi, & ꝙ exigua adhuc doloris pars dẽte exempto permanet, id ob nerui inflammationem contingit, qui leuatur duntaxat inde, quod non amplius tendatur, a commiſſura, qua oſsi tẽdenti inhæſit, liberatus, reſpirationemque nonnullam habeat, & ꝙ medicamina quæ adferentur, attingat. Gingiuis enim ex inflammatione dolentibus, præſentiſsimum eſt medicamentum oleum ſycionium, ſi in ore calidum contineatur, ſit autem recens, nam vetus nihil auxiliatur. In duplici id vaſe calefacito & vtere, nam ſtatim gingiuarum inflammationes diſcutit. Alia igitur medicamenta aſtringẽtia adhiberi debent, quæ reprimant, aut certe, quæ diſcutiant.

Dentes ipſos dolore.

De dentium dolore.

Dolor dentiũ.

Dentium dolorem gallæ ex aceto acri decoctum, & in ore calidum retentum adiuuat. Similiter etiam teda ex aceto cocta, adhæc tithymali radix in vino vſque ad dimidias

decocta, nec non alterci radix oxymeliti incocta, ac in ore qua partes dentes dolent, retenta. Præterea quam primũ leniunt dolorem alleorum nuclei quinque, thuris masculi oboli tres, myrti ramusculorum fasciuli duo. Hos foliis ademtis priuatim terito, similiter & allea & thus, deinde hæc simul in recentem ollam coniiciens infundensque aceti heminam coquito, tedacea rudicula cõtinue agitans, quo vsque ad dimidias peruenerint, & sic tepidis vtitor. Oportet aũt liquorem medicamenti supra locum dolẽtem diutius tenere, idque tam diu fieri debet, vsque dum ille fuerit consumptus. Porro in maximis dentium doloribus mirifice valet serpentis exuuium in cinerẽ redactum, qđ ex oleo in melis soluti spissitudinem cogens dentem purgatum, partesque omnes ambiẽtes circumlinito, & si dens cauus fuerit, intro mittito. Item origanum cum nitro terito, ac puluerẽ gingiuis inspergito, ac mox cessabit dolor. Adhæc liquorem Cyrenaicũ, & piper æquali põdere cũ galbano dẽti imponito.

Aliud anodynum ad dentes dolore infestatos erososque, est etiam tussi efficax remedium.

Liquoris papaueris drachmæ duæ: piperis albi triti cribratique drachma, mirrhæ drachmæ duæ, styracis drachmæ duæ, galbani drachma, sapæ ad excipiendum quod satis est, contundito simul, & in catapotia redigito, denti circumlinens, & foramini imponito. Dentiũ anodynum.

Alia ad dentes molares cõpositio eadẽ hora dolorẽ finiens.

Piperis, pyrethri, liquoris tithymalli, galbani, singulorũ drachma, læuigata galbano excipito, & foramini dẽtis erosi imponito. Aliud. Liquorẽ Cyrenaicum, aut radicem laserpicii, & galbanum cũ pipere inserito, aut opium cũ galbano, aut opoponaca indito, inuoluitoque, ac iuuabis.

Alia Mylice, qua utor.

Aluminis scissi drachmæ quatuor, piperis albi drachmæ duæ, opoponacis oboli quatuor, soreos oboli quatuor, gũmi macerati in aqua drachmæ duæ, ceræ totius põderis duplicata portio. In aqua calida dissolues cerã, & sic vteris.

Pastillus ad dentium dolores.

Aluminis scissi drachmæ quatuor: piperis drachmæ tres, pyrethri drachmæ duæ: alterci succi drachmæ quatuor. Ex aceto terito, fingitoque pastillos, & in ore contineto.

Aliud ad dentes laxatos.

Gallæ drachmæ duæ & semis: mirrhæ drachmæ duæ: mali punici corticum totidem. Ex aceto vtere, Aliud. Ad laxos dentes nigrosq; & fluxione tentatos. Gallæ drachmæ duæ: myrrhæ, aluminis scissi, singulorum drachma: iridis drachma. Trita in puluerem redigito & vtere.

Aliud ad dentium relaxationem & gingiuas erosas. digito autem loca attinges.

Salis ammoniaci, aluminis rotũdi, singulorũ drachmæ duæ, mirrhæ drachma. In puluerem redactis vtitor.

Aliud ad dentium erosiones.

Cornu ceruini cremati, salis ammoniaci, singulorum libra, mastichæ, iunci odorati, singulorum vnciæ duæ: piperis vncia, costi vnciæ quatuor, folii vnciæ quatuor. In puluerem redigito & vtere.

Aliud uidentem dignis apprehensum tollas, antea cum probe purgabis.

Rosam, gallam, staphis agriam, alumẽ scissum, sulphur viuum, piper longum, pari pondere miscebis, & redactis in puluerem cedriæ vncias quatuor addito, cum cera denti superimpones.

Dentifricia Galeni.

Dentifri. Galeni. Nonnulla ex dentifriciis, quæ ego cõposui, vsu probata, notaque ad agẽdũ generosa, visa mihi sunt digna, quæ literis mandarẽ, ac primum ea quæ frigidis affectibus dentium medẽtur, siue ex frigidæ potu immoderato, siue ex niue, aut niueis aquis siue fructibus pomaceis frigidis. siue aliis cibis quibusdã, & potionibus frigidissimis, siue ex humore frigido e cãpite in ipsos dentes influente contractio Itaque ex humore perfrigeratos vehemẽter adiuuat apt.

phlegmatismus,

plegmatiſmus, hoc eſt medicamentum pituitã per os edu cens. Deinde hoc medicamentum adhibitur. nam ſi abſq; humoribus affliguntur, ſolo nunc commemorato medicamento curare oportet, vtiq; eo etiã poſt apophlegmatiſmum ſatius eſt, vt non ſolum noxium humorem euacuet ſed etiam affectum ab eo contractum perſanet. Compoſitio medicamenti hoc pacto habet, Duæ herbæ, quarũ alia ſideritis, alia pdicias nominatur, ſic dicentur domi ſenſim citra ſolis obiectum, vt neque humidæ adhuc, neque ſiccæ exiſtant, ſed tantummodo vrantur, vt quam primũ ad tundendum incernendumque fiant idoneæ, Corrumpitur enim facultas ipſarum, ſi plurimum fuerint aduſtæ, in alia autem ollula comburetur ſal foſſitius cum alumine rotundo. Attico melle ſubactus, deinde cũ aliis hæc mixta contũdentur, & increta probe tenui cribro rurſus contererentur. Præſtantius enim erit medicamentum, quanto exactius fuerit leuigatum. vti autem eo oportet ſolos dentes fricando, vt gingiuæ non attingantur, niſi hæ fuerint flaccidæ, nam medicamentum vim habet ſiccatoriam idoneum q; ſane eſt gingiuis humidis, contrarium autem ſiccis. Attamẽ radices dentium poſt gingiuas eo pfricare conuenit, quemadmodum etiam ipſos dentes. Cæterum eorum quæ ad huius medicamenti compoſitionem ſpectant, talis eſt temperatura. Herbarum cõbuſtarum drachmæ ſedecim, ſalis combuſti cum alumine drachmæ vndecim. Sit autem herbarum æquale pondus antequam comburantur, ſal quadruplo alumen ſuperet, aliorum vero nullum vratur arida iniiciantur, prout ſubſcripta habet temperatura, origani comæ drachmæ duæ piperis drachmæ duæ pyrethri drachmæ duæ, coſti drachmæ tres, appi ſeminis drachmæ tres, iridis illyricæ drachmæ quinque, mentæ ſiccæ drachmæ duæ, cornu ceruini, aut capræ combuſti drachmæ duæ ſeſeleos, hyſſopi ſingulorum drachmæ duæ, ſi odorum ipſum eſſe voles, caſiæ, aut amomi drachmas duas miſceto, ſi regi præpares, cinnamomi drachmam vnam iniicias.

Ad mobiles dentes.

Dentes mobiles.

Callitrychi seminis vncia, aluminis scissi & rotundi singulorum vnciæ tres, spicæ nardi vnciæ duæ, folii vncia, piperis albi tantundem, pyrethri vnciæ, quinque, contusis læuigatisque simul omnibus gingiuas vsque ad dentium radices attingito. }

FINIS LIBRI TERTII.

CAPITA LIBRI QVARTI & appendices.

ALEXAN. TRALLIANI LIBER QVARTVS IOANNE, GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De Angina. Caput I.

NGINA, Si quod aliud quoque vitium, acutissimus morbus existit Nam ægros laquei funisque modo strāgulare solet. vnde etiā Græcis merito Synanche appellata est. Quoniam igitur acutissimus ē affectus, & statim mortem inducit, necesse est etiam protinus ad curationem festinare. Verū cū in oī recta curatione inter notionē præcedere oporteat, conuenit tū substantiam ipsam affectus, tum causas eius tū differentias tum notas vniuscuiusque cognoscere. Ex veteribus igitur medicis antiquiores magna ex parte omnē inflāmationis circa gulam speciem, siue intus, siue foris suffocatū minet, Synanchem nominarunt posteriores autem inflāmationē quadrifariam diuiserunt, ac internam quidem musculorū in superiore gutturis parte inflammationem Cynanchen vocabant externam vero Paracynanchē, pari modo internam faucium, quæ Pharinx dicitur, inflammationem, Synanchen appellabant, externam vero Parasynanahē. Que cum ita habeant, dicamus iam etiam curationem vnicuiq; speciei conuenientem. Scire igitur in vniuersum oportet, neque reprimētem solam medendi rationem, hisce affectibus conferre, neque discutientem requiri, & temporū ratione habita, alias repellentia, alias discutientia miscenda esse. Et si quidem morbi fuerit initium, & fluere adhuc materia videatur, tunc repellentia potius misceri debent, ac in statu potiore ex parte discutientia, in declinatione vero

Angina

Angina q̄tuor species.

ea, quæ valentius discutiant. Qui enim sola laxatoria ratione vsi sunt, siue intus, siue foris, hi insignium malorum autores extiterunt. * Vel enim suffocationem acutissimam intulerunt, vel inflammationem auxerunt, vt multis postea obortis { symptomatibus } æger vix respirauerit, seruatusque sit. Non solum autem temporibus animum, sed etiã facultati auxiliorum aduertere oportet. Etenim imbecilliora, molliora que medicamenta iis qui teneriorem delicatioremque habitum obtinent, accommodatius quis obtulerit, nempe eunuchis, pueris, mulieribus, & horum similibus, valentiora autem durioribus, & fortioribus corporibus. Etenim quemadmodum duriora corpora a refrigerantibus per sanitatem affecta non ægrotant, ita rursus vt in naturalem statum reuertantur, valentiora necessario remedia item requirũt. at molliori habitu prædita contrarium experiuntur, quippe imbecilliora medicamentorum auxilia citra noxam offensamque tollerãtia valentioribus autem læduntur, eo quod vires ipsorum non ferant. Quare diligenter attendendum est, vbi sane vires medicamentorum remittere, vbi vero intendere oporteat, vt quod remedium adhibetur, contrarium quidem superãti affectui, familiare autem & amicum ægrotantis habitui fiat. Dicamus igitur iam quæ medicamenta simpliciora sint & imbecillia, quæ rursus valentiora, item quando ipsis mixtis, quando rursus synceris ac puris vti conueniat.

Vetus exéplar ita, vt multi ex ipsis vix euaserint. alii periculum mortis incurrerint.

De medicamento quod a moris Diamoron Græcis dicitur.

Diamoron.

Simplicius igitur medicamentum ex motorum succo & melle paratur, facitque ad incipientes tonsillarum, vuæ faucium, & summatim ad omnem in moderatam partiũ guttur ambientium inflammationem, præsertim in corporibus molli carne præditis, & cãdidioribus. Compositum vero non modo in principiis, sed etiam in statu inflammationis valet. Valentius autem magisque discussorium efficitur, si myrrham quoque receperit. Ac plærique inter initia

sic cum myrrha parant, præstaret autem in statu, quando & discutere, & concoquere oportet, tunc si etiam medicamenti Diabesasa, aut alterius quoque cuiusdam antidoti discutientis paululum adieceris, multo efficacius medicamentum reddetur. At si inflammationis feruor iam desierit, durities autem quædam adhuc remaneat, tunc quoque sulphuris, & nitri momentum tali medicamentis mistruæ adiungere conuenit, ac ad discutiendum dissipandumque siquid crassum viscosum quæ in alto corporis herescat, nitri drachmæ sex sufficiunt, sulphuris drachma vna. Quod si ægri rosionem non tollerent, sed & stomachum imbecillem habeant, eumque subuerti a medicamenti perunctione putent, in his nitrum & sulphur vitare oportet, contentos sola mixtura medicamenti Diabesasa, aut pulegio, & origano, aut calaminthæ, aut hyssopo, aut pipere. Porro ne fauces ab his exasperentur, confert dulcis radiculæ succũ admiscere. Ita nanque multi vsus, & innocentius in omnibus erit medicamentum. Nam in iis qui medicatas qualitates non ferunt, mitiora auxilia opitulantur. Cæterum ne rursus aliũde compositiones quærere ii cogantur, qui illas parare cupiunt, has ipsorum compositiones in præsentia explicandas censui.

Compositio medicamenti ex moris Diamoron Græce dicitur.

Diamoron cõpositũ.

Mororum succi heminæ sex, croci, myrrhæ troglodytidis, alluminis, singulorum scrupuli, sex, omphacei totidẽ mellis sextarii sex. Sinito mororum succum horam vnã * vbi decoxeris, refrigerari, paulũq; spissari, Postea adiecto melle iterum ad tertias decoquito. Vbi refrixerint, rursus arida misceto.

* Codex græcus impssus hic deprauatus.

Aliter diuinissimus Galenus medicamentum ea moris parauit.

Mellis libra, succi mororum heminæ quinque, croci drachma, myrrhæ drachma, omphacei drachma, vini austeri heminæ quinque, alias drachmæ duodecim. Quod si om-

phacium tibi desit, in vicem eius rhu succũ immittito. Succus eius per se antea coqui vsque ad sordium spissitudinẽ debet, deinde sic mel adiici, vbi coxeris, atque lebetem ab igne sublaturus es, tunc tandem sicca iniicito coquitoque donec omnia in vnitatem probe coierint. Talis est compositio, quæ ex succo mororum constat. Fructus autem mororum syluestrium succus, si paretur, præstantissimum est medicamentum, item malorum cotoneorum succus, horum vero penuria, et pirorũ syluestrium, mespilorũ, prunorũ Damascenorum, sorborum, & prunorũ syluestriũ. Clarũ porro est in astringentibus fructibus copiosius mel admiscendum esse, interim duplum, interim triplum, atque hæc omnia medicamenta sunt stomacho amica, periculo que vacant, & si deuoret aliquis, etiam moderatis inflammationibus conueniunt. Ac licet hisce succis admiscere ea quæ in succo mororum quoque descripsimus. At medicamentum ex succo nucum paulo est valentius, imo & quæ ex moris rubi, malo punico & cotoneis, parãtur, tũ corroborantem, tum stomacho amicam vim obtinent. Hunc in modum componuntur.

Confectio medicamenti ex nucibus quod Dia caryon dicitur.

Ex nucibus medicamẽtis.

Vigentis nucum fructus cortices externi circuncidi, statimque in pila contundi debent, succus per linteum colari, vbi decoxeris, mel ei moderate misceri, vt in medicamento Diamoron proditũ est, & rursus vsque ad melleam spissitudinem incoqui. Ita nanque ipso p se sine aliqua mixtura recte vti licet in pueris & mulieribus, magis per initia. Sin autem myrrham quoque ei admiscueris, poteris eo in statu quoque vti, & si sulphur nitrumque adiicias, etiam in declinatione. item in quibus durities & constrictio arteriã asperam, eiusque summam partem obsidere diximus. Huiusmodi sane est etiam confectio, quæ ex succo nucum paratur, quemadmodum & medicamenti quod ex moris & aliis fructibus conficitur. Vsus est aliorum quoque medica-

mentorum quibus maximas Cynanchas etiam curare licet de quibus deinceps dicturus sum. Ac primum sane vobis exponam medicamentum præstantissimum, valde efficax quod plerosque multis periculis liberauerit, id q̄d ēt ego sum expertus, habet autem in eum modū. Iridis vncia balaustiorum * vnciæ duæ, piperis vncia, croci ✲ vncia rhus Syriaci drachmæ sex, vini sextarii tres, sapæ sextarius, mellis * libræ tres, aluminis vncia. Hoc remedio licet quouis tēpore vti præsertim in quibus etiam excalefacere aliquid oportet, & ea quæ vehementer impacta sunt extenuare. Hoc sane auxilium multis experimentis optimum esse deprehendi. Iam vero salutare est etiam id quod Diabesasa, hoc est, ex ruta syluestri paratur. Vocant ipsum ab hyrundinibus Diachelidon, & a ruta, Dia Harmala.

* Impsst vncia.
✲ in alio vncia tres.
✲ in alio vn. quatuor,
* Tres.
✲ Libra vna.

Antidotum Diabesasa, quod ad malignas desperatasque inflammationes inungitur.

Diabesasa.

Anisi, seminis apii, ameos iunci rotundi floris, aluminis iridis Illyricæ, Besasa quod nonnulli Harmala appellāt quidam vero agrestem rutam, singulorum vncia, casiæ, croco magmatis, rosarum siccarum, singulorū vnciæ duæ hederæ, pullorum hirundinum cineris recentis, singulorū vnciæ tres, * spicænardi, croci, ammoniaci, singulorū vnciæ quatuor * gallarū omphacitidum ✲ drachmæ octo, læuigatis cum mellæ vtitor, atque hoc solo in mediocribus vitiis vti licet, ac remittere ipsius vim, admiscendo ei aut amylū aut rosas siccas, aut terram Creticam, aut Lemniā, quam Græci Sphragida, hoc est, sigillum nominant. aut farinam ordeaceam, aut alia eiusmodi quædam moderata, quocūq; ad præsentē affectum sufficere aliquis existimauerit. Itē augere vires ipsius possumus, vbi efficaciore medicamento vtendū est, adiicientes ei nitrum & elaterium, vocant autem ita succum cucumeris syluatici, fimumque hirundinum crematum, & non crematum. Quinetiam si caninum stercus album miscueris, quod canes ex ossium esu deiiciunt. validum sic quoque medicamentum efficies. Qđ

* in alio, vncia
✲ in alio, vncia.
* In veteri exēplari numero nouem

ſi humanum etiam ſtercus miſcueris combuſtum, & non combuſtum: multo valentius adhuc medicamentum reddes, quod ex combuſto fit, imbecillius eſt. Cæterum & ꝓ temporum ratione nõnulla medicamenta admiſcere oportet, quemadmodum & ſalem ammoniacum, quando non ſolum repriměția, ſed etiam diſcutientia requiruntur. At ſi bryoniæ quoque radicem adieceris, longe adhuc magis diſcutiens medicamen effeceris. Conſtat autem in illis vtendum eſſe eis quæ valde diſcutiunt, in quibus nihil influit, ſed inflammationes, & duræ, & ſcirroſæ exiſtunt. Multi ẽt ſinapi præparatum, quod continue edunt, obſonia in id intingentes, oxymeliti miſcuerũt, deinde ita tepidum ægro gargarizandum exhibuerunt, poſtea illito medicamento Diabeſaſa mirabiliter inflammationem ſcirroſam adiuuerunt. Nam in omnibus fluxionibus curſum quidem reprimere, id autem quod in partem decubuit, diſcutere oportet, ne ſpiritus via intercluſa obſtructaque ægrum tanquã ex graui laqueo ſtrangulari contingat. Validam autẽ perunctionem reddes, ſi antidoto huic Diabeſaſa tria quædã admiſceas. Multos id ſeruant, vt ne venæ ſectione, aut purgatione indiguerint. Erãt autem tria hæc, caninum ſtercus, humanum & elaterium, ſingula duarum drachmarũ inſtar, in vnciam antidoti Diabeſaſa coniecta. Ac amplius ex eis pro ægri viribus & habitu, adiicere cõuenit. Quod ſi nõnulli humano ſtercore vt abominãdo vti recuſent, duo duntaxat ſufficiunt, elaterium & caninum ſtercus, ſi illinatur. Bene enim facit cum melle, ac vbi non licet inungere calamo inſpiratum idem præſtat. At ne ſtercus fædi ſit odoris, curato vt canis triduo ante oſſa comedat. Ita enim & album eſt, & non fœdi odoris, humanũ vero ne fœdi odoris ſit, efficies, ſi puerum cuius ſtercus ſumpturus es, tribus diebus ante, ne deiectio minus cocta, ſed cohærens inueniat, lupinis coctis nutrias, quos etiã vna cum pane textuaceo probe cocto non copioſos edere ſolemus. Porro ſtercus ex prima pueri deiectiõe, & ſecũda proiicere oportet, quod autem ex tertia deſcendit, accipere, eoque vti

Humani ſtercoris vires.

non liquido, ſed ſicco cum melle. Hæc etiam Diuiniſſimus Galenus & Philagrius, alique multi veterum teſtantur, ac experientia nos ita edocuit. Recentiores autem humano non vtuntur, tanquam abominabili, canino magis, vt qđ nihil fœdi odoris habeat. Poſsit idem præſtare. Quod ſi neque hoc vti velint, prædictis antea a nobis inunctionibus inſiſtant nempe, ei quæ hirũdinibus cõſtat & quæ rhu accipit, mirifico auxilio. Miſcere oportet quæ ex hirundinibus paratur, ei quæ ex ſucco nunc cõſtat, quæ enim ex ipſo paratur, ſeorſim vſurpare oportet. Sciendũ autem eſt medicamentum Diabeſaſa non ſolum ad gutturis affectus, ſed etiam alios multos proficere, etenim Stomachicis Cœliaciſque affectibus medetur, præſertim Stomachicis & Dyſentericis, etiam ſi caninũ ſtercus receperit, quod & ipſum per ſe Dyſenteriis medetur, ſi lacti calculis marinis candẽtibus cocto admiſceatur. Nihil minus faucibus, tonſillis & vuæ inflammationem ſuſtinentibus medetur, cum ſucco vuæ acerbæ, nucum corticum, cornorum, ilignearum glãdium, ſorborum, item Aegyptiæ & antheræ mixtũ. Non autem obſcurum eſt per initia inflammationum & cum fluxio adhuc vrget, magis aſtringentia adiicienda eſſe, cũ autem ſtatus eſt, & diſsipare oportet, ea quæ diſcutiunt. Iã alias quoque multas facultates caninum ſtercus habet etenim medetur Aphtis, vlceribus antiquis, & quæ cicatricẽ ægre recipiunt, quorum omnium mentionem facere non opus eſt. Nam ex prædictis alias quoq; ipſius actiones deprahendes. ſin horum ſit inopia, ſubſcriptis admodũ bonis & paratu facilibus vtendum eſt.

Medicamẽta p tẽpore variãt.

Ad anginas.

Raphani ſemen læuigatum ſi ex oxymelite gargarizetur, valde proficit, nã multam humiditatẽ inducit. Aliud. Gargariſma Angina preſsis ſalutare, quo Stephanus pater meus vſus eſt, & ego Spinæ Aegyptiæ drachma, iridis drachma ſemis, dulcis radiculæ tantundem, furfuris frumenti quantum manu compræhendi poteſt, roſæ ſiccæ paucula palmulæ Nicolai quinq;, aut ſeptẽ. Sapa, aut aqua coquan-

tur,& ex decocti iure cum mellis momento singulis horis æger gargarizet. Aliud Sinapi peronctum probe facit. Huius meminit Dioscorides notum vero est id valere ad uersus eos qui duriore habitu sunt inueteratoque, non autem multum feruidas inflammationes experiunt. Aliud. Ad eosdem affectus. Picem liquidam, nitrum cum melle pari portione, cedriæ momentum, misceto, ac egregie diuturnis, & iam indurescentibus inflãmationibus opitulatur.

Aliud gargarisma.

Salicis folia ex aqua cocta donec colorem mutauerint, ad gargarizandum dato. Hoc crassa auellit iuuatq;. Aliud. Furfurum & ficuum siccarum decoctum ad os colluendũ dato præsertim in quibus tonsillæ inflammationem ab initio senserint. Aliud Lenticulæ, rosarum, palmularum decoctarum iure gargarizẽt. Hoc inter initia magis faciundum est. Aliud. Aeris combusti, & eloti drachma, nitri rubri drachmæ duæ, melle excipito, & mediocriter in vase æreo decoctis vtitor, Optime facit in statu. Itẽ absinthium cum melle egregie iuuat.

Aliud ad anginas ulceris expertes, & inueteratas.

Euphorbi drachmæ duæ, mellis sextarii quarta pars vbi mel antea probe decoxeris, euphorbiũ adiicito fingitoq; catapotia & ex ouo circunlinito, ac duo deuoranda porrigito, vẽtrem ex facili soluent, & suffocationem arcebunt. Valde efficax est medicamẽtum, & ad inflammationes ex viscosis crasisque humoribus sine vlcere contractas accurate valet.

De sanguinis missione.

Historia ex angina curati. Angina infestatis venæ quidem sectionem ante omnia adhibere necesse est, sed non vniuersam, Nam particulares vacuationes causam potius ex ipsis locis affectis elidũt, quare etiam tertio, & quarto ipsum detrahere oportet, animi defectionem solum vitantes. Nihil enim aliud æque hos offendit, vt animi defectio, quæ efficit frequenter, vt materia tota in altum confluat, & post missionem sanguinis, si nul

lus laxitatis sensus oriatur, sed cibi & aeris transitus adhuc impediatur, etiam venas linguæ subiectas incidere ne graueris, neque in crastinum differas, sed eodem id die facito. Ego sene noui me cum vsus valde vrgeret, venā mane aperuisse, diluculo linguæ subiectas secuisse, & vesperi ex cremore ptisanæ lachrymam scammoniæ exhibuisse, atq; ita laqueum ex inflammatione ortū vix potui dissoluere. Iā aliuni quendam noui me, postquam duorum brachiorū in cubito venas secuissem, repurgasse, sequenti die nō expectato. Erat aūt purgatio liquor tithymalli statim ex herba expressus, humidus adhuc, & nondū exiccatus, habebat autē trium siliquarum pondus. Hæc facere oportet, in quibus vires robustæ sunt, æger ætate viget, & affectus vehementer dominatur, vt nullas admittat inducias. Noui etiam iugulares venas a me sectas esse, cum linguæ subiectas non inuenirē, ac plurimū adiuuisse. In muliere autem venas ad talū aperui, cum ipsam mensibus nō purgari cognoscerem, atque illinc potius ei morbi occasionē obuenire, ac duplex ægrotanti commodum ex eo subsequutū est, nempe consuetarum vacuationū admonitio, & affectus liberatio. Idem etiā in viris tentandū est, si ipsos sanguinē p venas in ano extātes vacuare solitos dedicere.

phleboto-mia, et purgatio eodem die, vide Rh... l. 6. c. 13. obser. 13.

De cucurbitula.

Scire hoc quoque vos oportet, cucurbitulis in his etiam affectibus vtendum esse, verum vbi iam materia influere desierit, neq; affectū circa caput, totumq; corpus esse suspicemur. Nam quādo materia influit, & loca fluxionibus tētantur, reprimētia potius, & repellētia, quam attrahentia admoueri debent. Postquam vero influxus cessauerit, opusq; tandem sit materiam, quæ in affectas partes incideerat, discutere, tunc conuenit & cucurbitulas, & fomēta applicare, q; si res postulet, etiam cataplasma. Nihil enim me tuendum erit, vbi totum corpus recrementis liberum fuerit, ne alia quædam materies aliunde ad partes affectas defluat. Constat autē cucurbitulas ipsum quod in particulis

Cucurbitula ad anginam.

ptinet, & solũ discrimẽ adfert. ad supficiẽ extrahere posse.

De iis quæ extrinsecus imponuntur.

Extra reme- dia ad anginã. Extrinsecus autem iniicere conuenit ceruici lanam oleo madidam, aut cerata tenera ex cera, butyro, & adipe anserino conflata.

De *Cataplasmatis.*

Cataplasmatis vtendum est iis, quæ inflammata discutiunt & concoquunt, nempe ex ordeacea farina, semine leni, palmulis ex aqua coctis, item croco, & mica panis, simul incoctis. Vitari debet cataplasmata, quæ tantum laxãt & valide repercutiunt, Quod si inflammatio vetustior duriorque appareat, etiam confert tunc adiicere ficus siccas, lapathum, adipes, & nitri paulum, quippe materiam extrahere oportet, quod etiam natura molliri festinat.

De *fomento.*

Adhæc fouere inflammationes vetustas scirrosasq; alienum non est, chamæmeli, aut altheæ decoctorum aqua calida, & si laurum adieceris, præsertim in frigidis humoribus, & contumacibus, qui in altum desederint, multo magis proficies.

De *uictu.*

Victu vtantur ægri primũ omnium mulsa aquosa quæ vniuersa præstare potest, nẽpe extenuare, & purgare, partim per vrinas, partim etiam per ventrem Dari etiam ipsa debet quibus thorax, aut pulmo fluxionem suscepit & thoracis pulmonisque regio angusta præmitur, ac prope est vt inflammatio, peripneumonia, & quodammodo alia Cynanche oriatur. Donec inflammationes moderatiores fiãt & thorax respirauerit, mulsam exhibere nõ desines. A tertio die etiam cremor ptisanæ offerẽdus est, qui & ipse omnem facultatem obtinet, quippe abstergit, incidit, nutrit, & inflammationum feruorem refrigerare potest. At inflammatione iam extenuata, & moderatiore facta, necesse est etiã lutea ouorum mollissima, non autem multa exhibere. Nam copioso alimento statim angusta premuntur, &

rurſus ſtrangulatu periclitãtur. Quare inflammatio vt magnum malum in his vitari debet, non enim tantum ex parcisſimo cibo. quantum a copioſiore periclitãtur. Talia etiã alterius curationis gratia, quod ſi aliquid etiam prætermiſſum ſit, hoc quoque inuenire poteris, ex his quæ vniuerſim dicta ſunt, inquirens.

FINIS LIBRI QVARTI.

CAPITA LIBRI QVINTI. & apendices.

ALEXAN. TRALLIANI LIBER QVINTVS IOANNE GVITERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De Tussi. Caput. I.

VSSIS, Quemadmodum spirādi quoq; difficultas, & ipsa accidēs est & diuersas causas efficientes habet. Nonnunquam enim ex calida intemperie, nonnunquam vero a frigida, aut sicca, aut humida sumit exordiū. Nō solū autē ex nuda qualitate, sed etiam materia influente simiiiter constituit, dum humor omnis, qui influit, aut calidā, aut frigidā, aut aliā quāpiam qualitatem assumpserit. At scire hoc quoque oportet tusses non causa tantum, sed etiam locis inuicem differre, ac alias sane ipsarum primario affectu, alias consortii lege prouenire. Quoniam igitur tussis non vnam sed multiplicem causam sortita est, conuenit etiā nos omni studio eniti vt causam eius effectricē internoscamus, discernamusque nā apud omnes hoc inconfesso notumque est, citra internotionem non posse recte curari. Tussis

Signa tussis ex calida intemperie concitatæ.

Tussis ex calida. intēperie signa.

Cum igitur sola intemperies calida vrget tussientes, ēt calorem merito per eiusmodi quandam qualitatem, vt potè intemperiem calidam sentiunt, & aerem frigidum respirare desiderant, iuuanturq; magis aeris inspiratu, q̃ aquæ potione, & facies rubicunda magis, & caput apparet. Qd' si igiť sola adeo nuda qualitas fuerit, nihil pene, aut nequaquam expuunt. Sin autem expuūt, sputum salsam habere qualitatē, aut fumosum colore, aut læuiter biliosum idque modicum admodum, & tenue apparet. Sic enim licet tus-

ſim ex calida intemperie natam ex præſentibus ſignis internoſcere. Nihil vero minus. etiam ex his quæ præceſſerunt hoc fieri poteſt, nempe in ſola tu magna parte balneis calidis, victu calefaciente, & appetitionibus potius quã ſollicitudine.

De tusſi ex frigida intemperie.

Tusſis ex frigida intẽperie ſigna.

Qui ob frigidam intemperiem, nempe frigidam in thorace qualitatem tusſiunt, vultu, & capite longe ſunt calidiores, ſiticuloſi vero non ſunt, neq; ſalſum expuunt, a refrigerantibus offenduntur, calefacientibus iuuantur, acidum magis quam amarorem magna ex parte ſentiunt, ac præcedit hos potius frigiditas, quam, ardor ſolis, item in tempeſtiuorum balneorum, potuum & ciborum frigidorum vſus. Ita ſane tuſſes, quæ ex frigida cauſa, aut calida obueniunt internoſcuntur.

De tusſi ex ſicca aut humida intemperie orta.

Tusſis ex ſicca aut humida in tẽperie nota.

Siccæ vero humidæque intemperies, effectiuis ſimiliter qualitatibus internoſcuntur. Differunt autem inuicem, eo quod efficientes qualitates euidẽtisſima ſigna habeant, materiales, obſcuriora, nec opus eſt eadem iterum repetere. Porro tuſſes quæ ex influxa materia ſuperueniunt, ea re innoteſcunt, q copioſa expuantur, vel etiam manifeſtæ fiũt. q per defluxum ex aliis materiem tranſmittentibus, originem ſumant. vnde vero, & ex quibus particulis materiæ tranſmittantur, hic quoque diſtinguendum eſt, obſeruandumque, num ex capite id quod tusſim mouet, an etiã ex aliis, & quale influat. Nam pulmo ſubinde offenditur, vt qui primus ſit, deinde thorax, aut latos aut ſeptum tranſuerſum, aut alia quæ piam particula. Dicamus igitur quo modo hæc quoque particulatim internoſcantur, ſimul autem & curentur, vt ſermo de tusſi omni ex parte perficiatur, nihilque omittatur, & medicus, qui ad curationem vrgetur, omnia facilius inueniat.

Nota, quod ex capite materia influit.

Si igitur

Si igitur ex capite defluxio fuerit, irritationem, quandã in vua, vel aspera arteria concitari necesse est. Fluxionis ex capite notæ.

Indicia inflammationis in Pulmone, Caput II.

SPirandi difficultas, & febris acuta superueniens, interdum etiam lingua scabra, genæ rubræ, grauitatis sensus, præterea si etiam nihil pene expuatur, & ægri difficulter spirent, inflammationem necessario in pulmone subortã esse ex his omnibus indiciis suspicari ꝯuenit. Sin aũt sitis quoq; vehemens præter hæc signa pariter affligat, ægerq; calorem multum in thorace percipiat, vt frigidum inspirare aerem desideret, adhuc magis feruidam in pulmone esse inflammationẽ existimabimus quod si biliosum expuatur, nõ autem grauitas adeo, aut angustia, sed calor potius sentiatur, erysipelas in pulmone esse, manifesto cognoscitur. Pus sane depræhẽditur, & ex ipso solo colore, & ex aliis indiciis, vnde nos illud interno scere didicimus, ab odore, si concremetur, & quod dissoluitur si in aquam mittatur, item quod non subsidit, quemadmodũ pituita crudusque humor. Si igitur in thorace cõtinetur, cum ex aliis quidem multis depræhẽditur, tum vero etiam quod grauitas in pectore percipiatur, & quod ipsum, cum in subitis cõuersionibus circunfluit, strepitum elidere frequenter audimus. Hæc igitur ad ostendendum pus in thorace contineri, abũde sufficiũt. At si ad prædicta Pleuritis quidem præcesserit, nihil autem notatu dignum sputo educatur, idque violẽter fiat, pus in thorace cõpræhendi omnibus est manifestum. Inflammatio pulmonis. Erysipelas pulmonis.

De tuberculo quod phyma dicitur in pulmone contracto. Caput III.

SI hyma in pulmone neglectum fuerit, accedet sane oĩno angustia, & spirandi difficultas; nunc quidem subito, nunc autem paulatim augescit, ita vt æger ipse consueta obire possit. Adhæc nihil is expuit, neq; strepitum aliquem, aut stridorem sustinet, vt quę euenire nequeãt, dum pituita adhuc incocta sit, & nondum reiiciatur. Phyma pulmonis.

Indicia, cum viscosi humores in pulmone continentur. Caput IIII.

Viscosi humores in pulmone.

CVm vero æger angustiam subito citra molestiam febris sitimq; multã percipit, stridorẽ autem quendam cum tussi experitur, interdum etiam humoris eductionem, crassum viscosumq; in pulmone humorẽ contineri, & ex capite, aut alia quadam particula eo confluxisse liquet. Caput vero materiæ thoraci influentis causam existere, inde manifesto internosces, quod irritatio quædã & gargarismus circa vuam præcesserit. Hæc ad internoscendũ diuersas tussis species, & affectuũ, qui in thorace, aut pulmone constituunt, sufficiunt. Sũt autem & alii, de quibus postea agetur, vbi etiam de exulceratione, ruptura, & erosione scribere cogeremur. At quod ego spectaui, non prætereundum silentio esse, sed vobis quoque exponendũ duxi, nã visum mihi est peregrinum, & admirabile. Vir quidam calculum exquisite figuratum expuit, nõ crassum humorẽ & viscosum, sed reuera calculum, nõ asperum, sed etiam valde læuem, durum & renitentem, vt in terram quoque proiectus, sonum ederet. Hic vir lõgo tempore tussi vexatus, non potuit, ne valde tussiret, liberari, quousque calculũ expuisset. Vtebar autem victu temperato, humectante, & potius refrigerante mediocriter: erat enim & curis deditus, & habitu tenuis, vt hoc etiam tabidis ipse responderet, & nisi his vsus fuissem, puto illum similiter iis, qui tabe laborarũt, interiturum fuisse. Meminit etiam cuiusdam Diuinissimus Galenus, qui non calculum, sed grandinibus similia expuerat, item aliorum quorundam, qui similia bili colore sputa reiecerant. Ac miror quomodo ipse nullo refrigerãtiũ vti voluerit, sed hæc quidem vitarit, calidam autem potius curandi rationem adhibuerit. Nam & Mithridatium ipsis offerebã, inquit, pariter & Athanasiam, & quæ adhuc magis siccare potest, Theriacam, omniaque alia antidota ad suspiriosos inscripta, quæ acribus quibusdam, & extenuantibus medicamentis constant. Atque ea se nõ solum in vno viro, sed etiam compluribus vidisse dicit. Nullus autẽ eorum quibus eiusmodi acciderunt, mortem effugere potuit; sed omnes cũ paulo longiore tẽpore, aut breuiore perdurassent, inte-

Historia de viro q calculos expuit.

Galen' notat.

4. de loc. aff. cap. ult.

rierunt. At re ipsa verum est hoc quod ille de Archigene p didit, difficile enim est, homo cum sit, non etiam in multis aberrare: qui nōnulla prorsus ignorauerit, nonnulla etiā negligentius conscripserit. Atq; hæc dicere de tam sapiente viro ausus non fuissem, nisi veritas confidenti me esse animo incitasset, atq; ego rursus impium esse silere, cēsuissem. Nā medicus, cum id quod sibi videtur, arripit, & non explicat, valde alios offendit, & impietatem exercet, magnoq; errori imprudens seipsum sponte implicat. Verum illud agēdū est, quod, inquit, Aristoteles dixerit, Amicus quidem Plato, amica vero etiam veritas, duobus autē propositis, veritas præferri debet. Cæterum vt particulares medicamentorū in tussim efficaciam materias facile inuenire, & affectui quē signa tibi suggerunt, accommodare posis, cōsentaneū putaui, post notationes & generalē medendi rationem, etiam auxiliorum differentias vobis interpretari, adiecto exquisito ipsorum pondere, ne opus sit ab alio ea discere, sed hinc id quod quæritur, colligatur. Notandæ.

Bechica, hoc est, ad tussim idonea, quibus utendum sit.

Catapotia ad tenuē & acrē influxū.

In quibus id quod { ex supernis } influit, tenue est, & acre, thoraxque recrementi copiam nō habet styrace, myrrha, melle despumato & vino exceptis, vtitor, fingito etiā catapotia eruorum instar vtitorq; noctu, pilulas duas, aut tres, aut vnam exhibens, virium ratione semper habita. Nā cum moderate offeruntur, præstantissima sunt vtilissimaque, & veteres tusses a tenui fluxione concitatas persanant. Aliud. Papaueris lachrymæ, myrrhæ *, galbani, pari singulorum pondere melle excepto vtitor. Aliud. Galbani, castorei, opii, piperis, paria pondera contusa excipito, fingitoque catapotia, ac eodem modo vtitor, in quibus nō admodum tenuis est influxus, sed etiam thorax recrementa cōtinere videtur, & non admodum opus est torporem inducere. Aliud. Styracis vnciam, opii * drachmam, galbani semunciam, terebinthinæ semunciam. Redigito in catapotia, ac similiter ipsis vtitor.

* Græcus ipr. additū habet, gigiberis. Græcus gigiber.

Impr. græcus vnciā.

In vulgato græco, drachma vna.
*
Græcus ipr. duæ in alio, duodecim.
*
Duodecim.
*
Quinq;
Hygia medicamentū.
*
In impresso græco, quinq;.
*
Vnciæ duæ, in alio, nouem.
Optimū medicamētum.
Ex Cynoglossa.

Aliud Bechicum, in quibus acris influxus est, & thorax mediocrem repurgationem postulat.

Nucleorū pini vnciam, palmularum carnis vncias duas, iridis sescūciā, amygdalarum dulcium vncias duas, tragacāthæ vnciam. Melle Attico excipito, & vtitor, cochlearium exhibens. Aliud. Rosarum viridium drachmæ octo, nucleorū pini drachma, terebinthinæ drachmæ * duæ, vuarū passarum dulcium drachmæ quatuor, mellis qd sufficit.

Aliud ad tenuem admodum, & acrem influxionem.

Alterci seminis drachmæ * duodecim, nucleorum pini drachmæ * sex, croci drachmæ * duæ, sapa dulci excipito fingitoque catapotia eruotum instar, & dato noctu.

Aliud quod in mixto affectu ualet, uocatur autem Hygia.

Ameos vncia, anisi sescuncia, opii drachmæ * duæ, tragacanthæ, nucleorum pini torrefactorum, singulorum drachmæ quatuor. Arida læuigato misceto que cum tragacātha. Hanc autem, & opium prius aqua macerare oportet, dein de læuigata mixtaque in pastillos conformare, qui singuli drachmam pendeant. Siccatos in vmbra cum mulsa exhibeto. Bechicum Aliud. Styracis, croci, galbani, opii, singulæ * drachmæ, nucleorum pini * drachmæ quatuor, fingūtur catapotia fabæ Aegyptiæ instar, ac datur pilula in noctem, ac vna nocte interposita altera exhibetur, si vtique vsus postulat. Ita nanq; valens & vtile medicamentum est ad acres, & tenues fluxiones, vt multos ex vno curatos nouerim, quāuis longo tēpore fluxionibus laborassent. Hoc medicamentum dandum non est, nisi solis probis, & prudenter artem exercentibus.

Aliud ad plura efficax.

Myrrhæ troglodytidis drachmæ sex, alterci drachmæ quatuor, opii totidē, cynoglossæ herbæ corticis drachmæ quatuor, semis. Corticem in sole bene siccato, misceto que cum reliquis, opium vero aqua macerato fingitoque pastillos, & pro virium ratione exhibeto. Confert etiam crueta

ſpuentibus, dentium fluxionibus, vrinarum ſtillicidiis, veſicæ doloribus, ſummatim iis qui vehementi fluxione laborant, Colicis, & Lienoſis.

Aliud Bechicum quod Miſterium dicitur.

Croci, caſtorei, ſeminis alterci opii, ſtyracis, ſingulorum drachmæ quatuor, melle exceptis vtitor, præſtãtius autem fit, ſi pro quaternis, duas alterci miſceas Facit etiam Cœliacis, nam continuas fluxiones impedit. Bechicũ Myſteriũ.

Ad tuſſes in quibus multus acriſque influxus eſt, præſtat etiam ne in bilem ille conuertatur.

Dulcis radiculæ bene purgatæ, & elotæ vnciæ tres, ſemis, tragacãthæ vnciæ tres, ſucci dulcis radiculæ vncia: amyli vnciæ tres: ſucci lactucæ vnciæ duæ, ſemis. Coniicito tres ſemuncias dulcis radiculæ in ollã, ĩ qua ſint aquæ puræ ſextarii ſeptem, & coquito vſque ad tertias, deinde vbi refrigeraueris ex aqua, in quandam puram patellam coniicito, atque ſic vncias tres tragacãthæ addito, curatoq; ipſas vſque ad matutinum tempus incoqui, & puro mortario indita, a dictoque ſucco dulcis radiculæ, & lactucæ contũdito incernitoq; cribro. Mane vtraque miſceto, poſtea ſi craſsius euadit, Chryſatticum vinum addito, emollitoque donec mellis craſsities fiat. Dato cũ fiducia ieiuno cochlearia tria, ſiuẽ ſiccitas, ſiue aliud quidpiam fluxionis cauſa extiterit. Hoc medicamentum Iacobo Pſychreſto aſcribunt viro magnifico, & Dei in arte obſeruantiſsimo, vocabatur autem Pſychreſtus, quia alimento humectante vteretur, atque hoc facere videbatur, cum vulgus hominum rerum ad ſe nõ pertinẽtium curioſum eſſe, pecuniæ deditum, & ſemper in triſtitia & curis per totam ipſorum vitam agere videret. Hactenus de iis qui tenui fluxione & acri infeſtantur, eoq; tuſsiunt. Porro ſunt & alia multa tum a Diuiniſsimo Galeno, tũ aliis prodita, verum ſatis eſſe putauimus, non copiam medicamentorum, ſed quæ longo vſu a nobis ſunt comprobata, explicare. Itaque Antidotum quod dia codyon vocatur, nihil minus eos qui acribus tenuibuſque fluxionibus mole- Medicamẽtum Iacobi pſychreſti.

ſtantur,iuuare ſolet,quare huius quoque ſcripturam expo nendam eſſe duxi.

Diacodyon Ga.

Diacodyon,ut Diuiniſsimus Galenus ipſum parauit.

In alio quindecim.

Papauerum capita decem * in aquæ ſextarium coniecta prius macerato,ſi fuerint humidiora mollioraque vſq; ad vnum diem noctemque,ſin aūt duriora & ſicca fuerint, lõgiore tempore quam vno die,ſatius autem eſt dura nõ accipere,& humida admodum etiam reiicienda eſſe cõſtat. Quippe ſicciora ſuccum modicum habent, humidiora vero multū quidē,ſed non coctum,aquoſum & imbecillem, quare etiam ea quæ ex humidis valde locis petuntur, repudianda eſſe liquet Coctionis finis eſto nõ eſt tertia, aut quarta,aut omnino huiuſmodi quæpiam aquæ portiuncula relicta fuerit,verum quamprimum tota intabuerint,ſuccus exprimi debet,& nõ amplius incoqui, atq; ſic dimidia mellis pars ei admiſceri,& igne fumi experte vſque ad mellis Attici ſpiſsitudinē decoqui.Coctio ex aqua pluuiali,aut fontana fieri.vſus autem ipſius iis qui ſomno indigēt,accõmodatus eſt,quibus etiam ea quæ ex opio parantur, frequenter offerre cogimur.Requirūt autem eiuſmodi potiſsimū medicamenta illi,quibus fluxio tenuis a capite in aſperam arteriam defluit,quæ propter tuſſes inſequentes dormire nõ permittit In his ego medicamēti confectionem ex ſapa parare conſueui,ad talia vero abunde coctum eſt medicamentum,cum papauerū capita vſq; ad aquæ dimidias incocta fuerint,ac præſtat ipſum, vbi fluxio admodū ſubtilis tuſſim fecerit,ex paſſo Thebano & Cretico,quam melle deco quere,vt quod extenuantē vim obtineat, vitarique debet ipſum tūc,cum tenues defluxiones,quæ græce catharrhi dicuntur,intendat,augeatq;.Dulcis autem radicula medicamēto,dum coquitur,miſcenda eſt,vt ſimul incoqueatur,verū illius inopia,ſuccus eius qui ex Creta adfertur. At ſi in thorace copia,quæ ex capite fluxerit,contineat,confectio, quæ ex melle paratur,vtilior exiſtit.Nā vt ægri ſomnū,ita etiam ſputi eductionem requirūt,quæ melle efficitur.Qua

Vſus diacodyon.

propter ei quod magis vrget, insistens, cũ æger in somnum inciderit, vel id quod ex melle, vel illud quod absque eo cõstat, exhibebis, interim ambo miscebis, huc spectans in mistura, vt ex altero amplius, eo quod vrget, postulantẽ, iniiciatur. At moderatus medicamẽti modus esto, insignis duorum cochleari in mẽsura, augebisque ipsum aut minues ꝑ morbi magnitudine, & ægri, cui offers, ætate, anni tempore, & regione. Si enim ad frigidius vergant, paucissimũ exhibebis, sin aũt ad calidius, copiosius. Porro ꝙ ad defluxiõis quãtitatẽ, & qualitatẽ respicies, plus minus exhibebis, cuiuis manifestũ existit. Hoc enim ĩ omnibus præsidiis est cõe.

De tussi, & medicamento Diacodyon.

Tanta etiam de medicamento Diacodyon a nobis dicta sint, quod aliis quoq; multis affectibus cõducit. Nam ardore febrili æstuantibus prodest, itẽ si immodica sitis vrget, si vigiliæ infestant, si sudores ob tenues acresq; humores affligũt, vt ꝑpe in syncopen æger incidat, adhæc si erysipelas in thorace existit. Præterea iis opitulat̃, qbus vertigines ob calidos vapores ex vẽtre, aut corde, aut iocinore ascẽdentes oboriũtur, nec nõ quib⁹ gingiuæ ex acribus humorib⁹ fluxiões experiunt̃, dẽtesq; dolẽt, insuper iis quos vehemẽtes lippitudines sy deratio, dolores, vigiliæ, & fluxiões ex tenuis & acris humoris cursu excitatæ torquẽt, præsens est remediũ, si pro viriũ rõne exhibeat̃. Nã gargarisatu ad multa admodũ valet, quorũ numerũ memoria tenere difficile est, sed tm̃ intelligere satis est, in omni calida intemperie, si moderate, & vt res postulat, propinet̃, ceu aliud etiã quod dã, præsentissimũ adferre præsidiũ potest, quẽadmodum & vitam frequẽter adimere, si viribus valde infirmis porrectum fuerit, cumque recremẽtorum copia in thorace cõtinetur, quare magna diligentia, & animaduersione ipsum præbere conuenit. Præstat autem, vbi talis suspicio fuerit, nempe abundãtiæ, aut imbecillitatis cã, neq; copiosum neq; per se ipsum exhibere. Etenim licet ipsa tussim lenire videantur ac somnum accersire, attamen thoracis angustiã

Diacodyõ q̃ñ exhibebitur & quib⁹.

adaugent, vt multi ceu laqueo ſtrangulentur. Quare præſtat minus ex eo ſemper dari, & præterea extenuantia, aut abſtergentia ei miſcere, vt oxymeli, aut quod ex marrubio conficitur, & tunc potiſsimum, in quibus id quod influit, tenue eſt, vt diximus, & acre, ſi enim tale quid ſit, nihil inde nocebis, ſi antidotum dederis. Nam ea quæ tenuia ſunt, mediocriter craſſa reddit, & contemperat, doloremque hinc prouenientem finit.

Quo uictu nutriui debeant, qui ex tenui & acri fluxione tuſsiunt.

Victus tuſsientium.

In quibus tenuis acriſq; fluxio thoracem infeſtat, iis ptiſana, lutea ouorum, gallinarum alæ, teſticuli gallorum, piſces dura carne præditi, & præſertim Iſicia ex ipſis confecta, nempe orpho, glauco, ſepia, & buccino, dari debēt, ſin autem pectines ad ſint, etiam hi offerentur. Nam hunc cibū bonum habere ſuccum, vim contemperātem, & mediocriter ſpiſſantem cum dulcedine etiam depræhendes. Inter olera, malua, & cocta, & non cocta his eſt aptiſsima, itē lactucarū caules ſimiliter, & intybi. Hæc autē largius exhibere conuenit, vt quæ etiam ſub amarum aliquid habeāt, vnde tū refrigerare, tū obſtruere poſſunt, adhæc carnes quoque ipſos aſſumere, quales velint, alienum non eſt, itē pectora boum, ouium ventres, pedes, & roſtra, anſerumq; alas & ventres. Inter legumina præponi debet halica cum aliqua aue, aut carnibus, item fabæ coctæ, quod ſi etiam tempus ferat, virides dare alienum nō eſt, quippe hæ ſpiſſant & contemperare infinitis modis poſſunt. Ex fructibus autē pomaceis dulcia mala præbere magiſque a balneo cōducit, ſic enim, ſi aſſumātur, magis iuuant. Aſſa vero ſuper cibum comedere cōmodius eſt. In mēſis ſecundis caſtaneæ aliis præponi debent. Nam vt cūque ipſas eſſe velis, affectus hos iuuant, magiſq; coctæ, palmulas autem, & vuas paſſas, ſi dulces ſint, neque multas, neque frequēter largiri oportet. Quod ſi germina fœnugræci etiam continentius ipſis dederis, nō magis offendes, vt quod vim quandam humoris qui perti-

naciter thoraci inhærescit, repurgandi obtineat. Potione tẽperata vtendum est, si æger quoque calidus fuerit, sin autẽ frigidus temperamẽto, frigidam quoque bibere ipsis audacter permittendum. Quod si vinum eis gratum est, ꝓpinaetiam Chrysatticum modicum, & Bithynum, & magis dulce aliquod vinum. At balneis vtantur quam licet tepidissimis, & in caput plures ex tepida situlas recipiant, vngantq; totum quidem corpus hydrelæo, caput aũt rosaceo, & in aquæ frigidæ solio diutius immorẽtur. Cum enim sic nos agimus, tum id quod iam in thoracem incidit, celeriter educetur, tum nihil aliud in posterum influet, cum caput calorem præter naturã deposuerit, & humor qui influebat, tussimque irritabat, mediocriter crassus sit effectus.

Quæ medicamenta conueniant ijs, quia craßioribus humoribus tußi laborant.

Tussis ex viscosis humorib⁹ curatio

Cum iam de iis quibus tenues humores in thoracem & pulmonem defluunt, tractauerimus, de viscosis etiã crassisq; humoribus, respirationis partes infestãtibus persequamur. Duplici autem modo auxilia hoc in commẽtario vobis interpretatus sum, vno quidem simplicia, & paratu facilia, vt naturam viresq; eorum accurate intelligẽtes, nos ipsi quoq; medicamenta cõponere possimus, quæ magnitudini & qualitati infestantis morbi cõueniant, altero vero cõposita, quæ longo nos vsu & experientia comprobauimus

Simplicium medicamentorum expoßitio.

Strobylus viridis mulsæ ĩcoctus, piceæq; fructus & * glycirrhizæ radix ipsa similiter cocta, castorei suffimen in carbonibus excitatum, & per inspirationem attractum. Maxime enim iuuat pulmonis, thoracis, cerebrique affectus. Humidos & frigidos capitis, ac thoracis morbos etiã spica nardi sanat, eo ꝙ siccare potest, itẽ adianthum, vel amygdala amara pulegium, satureia, & ficus pingues. His omnibus vtendum est, in quibus thoracẽ & respirationis particulas viscosi humores, & crassi obstruunt, infestantque, cauenda autem quæ his valentiores vires obtinent. Hæ nãque par-

* Vulgatus codex grecus hẽc chryso colla.

Medicamenta tussi efficacia.

ticulæ non requirunt ea quæ efficacem habent actionem, præsertim in quibus pus expuitur, talia enim e ƿtrario deficcant, quare etiã quæ vrinam mouent, inimica sunt, cum sputi eductionem e thorace impediunt. Nam vbi seorsum per vrinam trahitur, excrementa respirationis partibus infixa ægre sursum educi possunt, præsertim vbi magis quã par est, torrentur, & deficcescunt. Quapropter consulo, in quibus infarctus humor est, aut pus in thorace continetur, incisorium quidem medicamentum exhibere, restinguere autem ipsius vim, ne valde calefaciat, siccetq́, admiscẽdo ipsum succis quibusdam, aut liquoribus aliis simul incoquendo, aut contemperando, magisq́ si æger ficciorem temperaturam habitumq́ tenuiorem habere videatur, præterea si febris adfuerit, tunc humidiora, & mediocre calefacẽtia offerre conuenit. Cum medicamentum quod exhibebitur, tale euaserit, superflua excrementa respiratoriis inhærẽtia, facile & citra impedimentum eductioni parebũt, victu ex hyssopo, & pulegio, vel thymi turionibus siccis, vel carapotiis vti non oportet, nisi tantum in illis, qui frigidis, viscosis, crassisque humoribus scatent, adhæc qui temperamẽto humidiore & frigidiore præditi vidẽtur, & si cibo copiosiore balneisque intempestiuis antea vsi fuerint. In talibus enim omnes, qui nos præcesserunt medici, ex sinapi, aphonitro, & sulphure composita adhibuerunt, quorum etiam confectiones ad propositum affectum accommodari licet, maxime si pro tẽperamento, cõsuetudine, & ægri viribus accurate auxilii facultatem & intendamus, & remittamus.

Composita medicamenta ad tussim, extenuantia.

Marrubii succi sextarius, mellis Attici tantundẽ. In duplici vase coquuntur vsq́ ad vnum sextarium, parataque vitreo vase conseruantur, & cochlearia duo mane & vesperi exhibentur. Hoc remedium tussim sanat, etiam si inueterata sit, & pus in thorace contineatur. Aliud. Spicæ nardi, croci, piperis, marrubii. singulæ vnciæ, gingiberis sescũcia, mellis, vini, vtriusque sextarius. Marrubium cum vino vsque

ad dimidius coquito, deinde reliqua mixta incoquito, donec mellis fiat spissitudo, ac mane & vesperi vtitor.

Antidotum Dia prasiu, tussientibus, Phtisicis, purulentis, cibum fastidientibus efficax, in omnibus cum fiducia utitor, est enim multo usu probatum, scriptura eius habet in hunc modum.

Hyssopi Cretici scrupuli sex, apii vnciæ sex, citrii medullæ vnciæ sex, calaminthæ vnciæ sex, iridis illyrice vnciæ quatuor, rosarum siccarũ libra vna, semis, dulcis radiculæ succi tantundem, pulegii libra, capitum papaueris syluatici vnciæ decẽ, marrubii viridis vnciæ sex, palmulæ Nicolai quinquaginta, ficus pingues viginti quinque, in alio, quinquaginta, nuces pini virides quinq;, sapæ primariæ sextarius, mellis primi meriti sextarii tres, aquæ fontanæ sextarii sedecim. Coquito ad aquæ tertias, deinde medicamentis sic profectis, mel & sapam adiicito, coquitoque ad mellis spissitudinem. Exceptis vtitor ad prædicta audacter. Nam valde nobile est, & multo vsu probatum remedium. Dia prasi medicamẽtum.

Bechicum, hoc est, ad tussim efficax, quod ab eruis Dia orobon Græcis dicitur.

Palmularum pinguium sesquidrachma, iridis drachma: croci drachma, piperis drachma, erui sesquidrachma, mellis despumati quod satis est. Cõtusa incretaque melle excipito, datoque ieiuno cochlearium, qđ si amplius infestetur, porrige etiã alterum. Aliud. Sinapis torrefacti, & eloti paria pondera melle despumato excipito, ac ad tusses diuturnam perfrictionẽ expertas vtitor. Aliud eiusdẽ facultatis. Sinapis, piperis cõmunis, singulorum scrupuli septẽ, mellis sextarii quatuor. Hæc cõtundito, deinde melle emollito in vnitatẽ cogito, fingitoq; pilulas, mane & vesperi exhibeto. Valẽs est medicamẽtũ, & præstãtissimũ, vt ꝓpterea ipsum a Deo datũ esse, sermõe sit celebratũ. Aliud. Costi vn. cardamoni, castorei, opopanaci, singuloꝝ drach. duæ, croci, galbani, piperis albi, singulorũ drachma, mellis quod satis est. Dia orobõ ad tussim. Theodotum medicamẽtum hoc est a deo datũ.

Datur fabæ Aegyptiæ instar ex aqua. Confert hoc etiā iis qui pus iam educere meditantur.

Aliud quod uehemēter calefacit ex cōmentarijs Magni.

Eruorum farinæ semuncia, seminis lini torrefacti vncia, pulegii vnciæ duæ, nucum pini, altheæ radicis, hyssopi, singulorum vncia, vuarum passarum quibus acini sint exempti, vnciæ duæ, semis. Dulcis radiculæ decocto excipito, & cum fiducia etiam in febricitantibus vtitor. Aliud. Hoc ipsum similiter in signe. Nucum pini vncia, tragacanthæ vncia, palmularū carnis vnciæ duæ, iridis vncia, amygdalarum dulcium vnciæ duæ, mellis Attici quod satis est. Excipito datoque cochleare.

Suffimen ad tußim quod ex stercore leporis paratur.

Suffimē ad tussim.

Resinæ terebinthinæ, auripigmenti, stercoris leporini pares modos in collyrium redigito, & carbonibus abiegnis, & terebinthinis fumum excitato ad triduum. si vires pmiserint, & affectus ex omnibus { notis } apparuerit frigidissimus, atq; id quod influit, tale ad amussim existat. Nā in quibus calidus est affectus, talibus vti periculosum est.

Bechicū ad cruēta sputa

Aliud Bechicum utile, ad impertiendum facile, & ad eruenta sputa, spirandique difficultatē efficax.

Iridis Illyricæ drachmæ quatuordecim, myrrhæ Troglodytidis drachmæ duæ, styracis calamitis vncia vuarum passarum acinis purgatarū drachmæ octo. Cum fiducia vtitor fabæ Aegyptiæ magnitudinem exhibens.

Suffimē ad cruēta sputa

Aliud suffimen.

Thuris, sandarachæ, medullæ ceruinæ, paria pondera. Omnia læuigata in pastillos cogito, & per infundibulū dies tres suffito, seruatoque ægrum domi, odorata ei adhibens, recte autem facies, si primo die ter suffitum excites, secūdo, bis, & tertio, semel Si pastillo in panniculum coniecto fumum extites, longe præstantius hoc reddes medicamentum. Multis experimentis est probatum.

Aliud eiusdem facultatis.

Tus masculum, mastichen, medullam ceruinam, sandaracham, styracem, omnia pari portione ad fumum excitandum incendito, vbi prius vinum merum propinaueris.

Pastillus fumo excitando idoneus, quo utor ad ueteres frigidosque affectus.

Dauci, cardamomi, sinapis, abrotani, sandarachæ, omnium pares portiones sumito, ac cum fiducia per infundibulum vtitor.

Bechicum antidotum ad frigidos affectus saluberrimum.

Piperis, baccarum lauri, thymi, singulorum vncia, mellis quod sufficit. Dantur duo coclearia mane.

Bechicum ualde bonum.

Bechicũ ad frigidos affect⁹.

Pulegii, mastichæ, singulorum drachmæ quatuor, piperis drachmæ duæ, mellis despumati quod satis est.

Aliud benefaciens præsertim ad tusses uetustas.

Bechicũ ad tusses vetustas.

Marrubii succi libram, olei omphacini libram, mixta ꝓ viribus dato, valet etiam insigniter ad sputa cruẽta. Aliud. Vbi porrorum succo admiscueris mellis despumati librã, dulcis rediculæ succi, hyssopi, singulorũ vncias duas, amygdalarum expurgatarum vncias duas, & semissem, pistaceorum purorum & torridorum vncias duas, nucum pini purarum, & torridarum vncias duas, seminis vrticæ vnciã, seminis lini torrefacti semunciam. Valet ad tussientes, & præsertim iis qui viscosa educunt.

Aliud tussientibus & ægre spirantibus idoneum.

Nardum gallicam contusam melli adiicito, & nucis auellanæ instar ex ea dato.

Aliud ualde egregium.

Pilulæ bechicæ

Vuæ passæ domesticæ vncias duas: staphidis agriæ scrupula duo, piperis scrupula quatuor. Fingito catapotia, & vtitor ad vuluæ perfrictiones.

Pilulæ Bechicæ hoc est, tussi efficaces.

Opii, styracis, castorei, terebinthinæ, sulphuris viui, singulæ vnciæ. Datur pilula vna, aut duæ, aut tres pro viribus.

His semper vti conuenit, in quibus tussis est diuturna, multasque vigilias inducit.

Ad tußim ueterem & Phtisim.

Marrubii teneri succi sextarii octo, vsque ad dimidias coquātur, deinde picis liquidæ sextarius superfūdatur, ac vbi vnitas facta fuerit, nardi Syriacæ læuigatæ vnciam adiicito, croci obolum, pompholygis Cypriæ obolū, thuris vnciā, piperis lōgi, lapidis Hæmatitis, singulorū drachmas duas. In eclegma redactum, lingendum pro viribus dato. Admodum prodest iis, qui in pulmone vlcus experiuntur, & qui per totam tussim pus excreant, item stomachi, & intestinis affectibus opitulatur. Cæterum ad eiusmodi affectus etiā superfusionibus & emplastris vti, nō est alienum, a simplicioribus primum incipiendo. Abunde auxiliatur oleum chamæmelinum, si thoraci inungatur, nūc per se, nunc anethino ei addito, adipe anserino, butyro, œsypo humido, & rutæ turionibus. Quod si vsus requirat etiā lanas sordidas ipsis imbutas pectori imponere vincit. Atque hæc satis opitulari possunt, crassis viscosisque humoribus thoraci tussientiū infixis. Si emplastris indigeant, etiam horum scripturas exponam, quæ & ipsæ in eiusmodi affectibus variis modis sum expertus.

Emplastrum ad tußim efficax.

Terebinthinæ vnciæ sex, œsypi humidi vnciæ quinque, ceræ vnciæ duæ, alias vnciæ tres, iridis cōtusæ, vnciæ tres, olei cyprini vnciæ tres.

Aliud ualde bonum, confert etiam ægre spirantibus.

Butyri vnciæ sex, adipis anserini vncia, adipis taurini vnciæ sex, œsypi vnciæ quatuor, galbani vnciæ quatuor, opopanacis vnciæ quinque, castorei vnciæ tres, ceræ vnciæ sex, euphorbii vnciæ quinque, adipis suilli veteris vnciæ duæ. In emplastri formam redacta thoraci imponito. Bene facit etiam emplastrum Peganera, & Anethine, & quod a baccis lauri Diadaphnidon Græcis dicitur.

Catapotia ad tußim.

Styracis, opii, myrrhæ, singulorum semuncia, opobalsa mi, croci, vtriusque drachmæ duæ Fingito catapotia ad ma gnitudinem erui, dormituro deglutienda dato. Aliud. Gingiberis vncia, piperis albi vnc. galbani, castorei, croci, opii, singulorum vncia: styracis semũcia. Fingito catapotia eruo rum instar, & dormituro exhibeto. Gata- po. ad tussim.

FINIS LIBRI QVINTI.

GAPITA LIBRI SEXTI & appendices.

CAP. I.

ALEXAN. TRALLIANI LIBER SEXTUS IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De Pleuritide, Caput I.

PLeuritidem voco, quæ ꝓprie Pleuritis est, non.n. oĩs lateris dolor, Pleuritis nominatur. Nã quæ proprie Pleuritis existit, mem branæ costas succingentis inflammatio est, vnde etiam febrim inducit acutam, vtpote corde vicino, & consortii lege cõdolescẽte. Si igitur febrim acutã, spirãdi difficultatẽ, dolorẽ pũctoriũ, & tussim depræhenderis, tunc illũ exquisitæ Pleuriticũ esse dicito, cui oĩa hæc acciderint. Febricitãt aũt spirãtque dif ficulter etiã qui iecoris inflammatione laborãt: latere distẽduntur, indolescunt, & ex consensu tussiunt, verum pũctio nẽ non ita percipiunt, neque pulsus duritiem habent. Pleuritis vera

Quomodo Pleuritici ab Hepaticis discernantur.

Differētia Pleuriticoꝝ & Hepaticoꝝ

Discernes autē eos tum peculiari dolore, tum pulsibus potissimum Etenim Pleuritici pulsum habēt, qui serræ modo tactum secet, & durum, iecore aūt affecti, nequaquā, sicut nec qui pulmone laborant, ob particularum molliciē nihil tale possident, imo neque tusses Pleuriticis, & Iocinorosis similes existunt. Etenim Pleuritici, & tussi vehemētiore premuntur, & statim excreant, tēporis aūt processu, omnia deinde colorata expuunt, quod etiam humorem, qui inflāmationem pepererit, indicat. Nam rubrum cū est, sanguinem humorem notat, quemadmodum etiā omne subflauum, biliosum: album viscosumque, pituitosum, atque melancholicum testatur. At Hepatici irritantur quidem ad tussim, sed nihil excreant. Scire autem te volo, etiam Pleuriticos nonnullos tussire, & nihil emoliri: verū hinc non cē sere omnino eum esse Hepaticū oportet, qui tussit quidē, non autem excreat. Nam Pleuritis quoque contumax cōcoctuque difficilis esse potest, quæ maxime etiam periculosa existit. Iam inflammatio quoque inferius in mēdacibus costis subsistere potest, vt nihil ad thoracem pertingat, quēadmodum etiam inflamatio externa. Nihil enim in hoc affectu excreatur, sed magna ex parte, nisi humores, qui inflammationem excitarunt, fuerint discussi, in abscessum cōuertuntur, rarumque est. Animum igitur aduerte simul omnibus, & faciei colori. Pallidi nanque sunt plurimum iecore affecti, quod Pleuriticis non adeo accidere consueuit. Hoc sane modo Pleuritici internoscendi sunt.

Curatio Pleuriticorum.

Pleuriticorū curatio

Cæterum curare ipsos oportet, ad vires, & naturam ipsam morbi respiciendo. Si nanque sanguineum esse, qui inflammationem fecerit humorem, indicia suggerunt, ad venæ sectionē venito, præsertim si in supernis partibus ꝯstiterit, vt iugulum quoque detrahat vehemēter. Si nihil horū fuerit, sed etiam dolor imam septi transuersi regionē affligat, aluum purgare cōuenit, vt Diuinissimus Hippocrates

nos

nos docuit. Ne igitur temere sanguinem dimittas, neque purges, vt vulgo faciunt, nisi exquisite didiceris humorē, qui inflammationē pepererit, copiosum esse & in toto cor pore superare. Etenim cum alia quoque multa copiā tibi indicabunt, tum vero maxime fomentum, quod loco admouetur. Si igitur fomentorum, & sacculorum vsu dolor moderatior euadit, vt etiam æger manifesto recreationē sentiat copiam non esse intelligito, ac cum fiducia fomento vtitor, & auxilia parti inducito. discuties enim id quod offendit, quodque inflammationem excitarit. Quod si nihil horum euenerit, sed dolor magis præterquam quod nihil cedit, adhuc etiam validior appareat, cōstat copiam existere, quam particulæ incalescentes ad se attrahunt. Hoc igit. vbi manifestū fuerit, ne differas, sed potius nulla mora interposita, vacuationem adhibeas, qualemcunq; ex his quæ superius commemorauimus, expedire suspiceris. Vulgares autem nostri temporis medici cauent, ne Pleuriticū aliquando purgent, ad sanguinis autem missionem tanquā inculpatam & tutiorem confugiunt. Verum sciendum est. Plærosque, præsertim in quibus non adeo magna sanguinis copia in venis superare videatur, iuuisse, locum acutissimo scalpello probe scarificasse. Conuenit autem cucurbitula quoque post cutem incisam vti, vt quod in ea continetur, ex alto extrahatur, atque hoc facto mirari licet, quo modo inde etiam dolor, qualiscunq; fuerit, licet vehementissimus, conquieuerit, vt neque fomento, neque alio præsidio indiguerit. Hoc medici priuatique omnes vsi sunt, lōga id experientia edocti, & iuuant Commodius autem est & tutius, in quibus parua copia est euacuanda, hac vti curatione, vtpote validissima, atque in omnibus auxiliis sic agere præstat. vtitor autem fomentis humori superanti familiaribus. Si nanque sanguineus fuerit, iis quæ discutiunt siccantq;, ita vt non calefaciant admodū, quale est ex millis fomentum. sin autem biliosum, spōgiis ex aqua calente solis cū herba chamæmelo, vtēdum, quod si pituitosior fuerit ex sale, & foliis lauri, aut eruis torrefactis, aut { la-

Fomenta copiā in Pleuriticis indicans.

nis } oleo anethino imbutis, sin melancholicus abūdet, fomento potius ex furfuribus in iure chamæmeli decoctis. Hoc fomentum excellentissimum est, & prope ad omnē dolorem conuenit. Nam licet ipsum etiam calidius efficere admiscendo, si vsus postulet, amplius, vel altheam, vel anethinum oleum loco chamæmeli, & intendere ipsum, item lenire quomodocunque velis, pro affectus propositi ratione. At fomenta ex posca, & præcipue que rodens aliqnid continent, vehementer auersor, siquidē materiam repellūnt quæ autē valde sunt acria, inflammatis fluxionem excitāt. Ceratis ex adipibus, & fomētis lenibus admodū, quatenus licet, inter initia potissimum vtitor. vbi vero concoctio apparuerit, nihil nocebis, si etiam emplastro calefaciente vtaris, quale est quod ex melle paratur, per se, & cum adipe suillo adhibitum. Similiter etiam Peganera dictum intestinos affectus admodum discutit, & per se, & alicui horūm admixtūm. Bibant omnium maxime aquosam modum mulsam, nullum enim aliud auxilium ita Pleuriticis accommodatum inuenias. At si febris vehemens admodum fuerit, ne sic quidem, si valde sit aquosa quicquam nocebit. Similiter autem loco mulsæ, vtitor apomelite, quem admodum etiam mulsa, paululum, quotiescūq; æger grauiter tollerat excreationem, tepidum ex eo superforbere præcipiens. Quod si magis rursus in sputo educendo laboret, vtitor etiam oxymelite, præsertim quod marrubium habeat incoctum. Fugito autem Diacodyon, & Philoniū, aut aliud quoddam leniens medicamentum. Maxima namque pericula inducunt, dum omnia humores eductioni cōtumaces reddunt, præterquam quod etiam vires posternant, reddantque emortuas. Sin autem dolor vehemens, & intollerabilis vrgeat, vel etiam vigiliæ multæ viribus robustis torqueant prædictis vti alienum non est, vt vires ipsæ nimis vigiliis periclitantes recolligantur. Sin imbecillitas viriū fuerit, vitato prorsus corporis inducēdi efficacia.

Peganera.

Mulsa aquosa pleuriticis.

De uictu.

Cibo vtatur cremore Ptisanæ largiter decocto, donec

id quod flatuosum ē, deposuerit. Nihil enim probe coctus fuerit, præcordia ipsa quoq; inflat, quemadmodum etiam alia legumina. Quod si humor ægre educatur, amygdala purgata, læuigataque ptisanæ incoquenda cōmisceto. Tūc enim humor qui in thoracem fertur, magis eductioni parebit. Sin autem æger { non } vehementer admodum febriciter, & inflammationis feruor cessasse videatur, cum fiducia etiam vrticæ semen cum hyssopo simul ptisanæ incoquendum adiicito. Nam hæc, crassiora, & viscosa magis recrementa largius extenuare possunt, cremorem autem amygdalarum per se exhibito, paulum ei mellis adiiciens. Commodius est manæ ptisanæ cremorem, vesperi amygdalarum succum offerre. At si vires imbecilliores appareāt panis quoque puri micas ex apomelite, aut hydromelo, aut hydrosato porriges. Nam quod Cyberiacum vocatur, vitabis, vt qđ febres irritet, & caput feriat, vt etiam faciat deliria. Multo satius esset, si vires admodū imbecillæ videantur, paulum Cnidii vini dare, aut hydromelū, quod a Cybere affertur. Sin autem micæ panis ægro sint ingratæ, dulces potiones sunt assumendæ, & iusculum, qđ sine oleo paraī, ex sola gallina, & modicis panis micis, si vires infirmæ sint, & æger cibum fastidiat. Assumat etiā pisciculum, pſertim turdū, viriū ratione habita, est autē piscis & tener, & humidus cōcoctu facilis, & si forte ipsum ptisanam marinam nomines, non erraueris, adeo recrementi expers ē alimentū, qđ ex ea capitur. Pectines autem dictos, ac omnia testacea cute prædita fugito. vt crassi succi, & sputi eductionē vehemēter impediētia. Similiter etiā olera vitabis, nisi lingua scabra, siticulosa q; & febris ingēs appareat, tūc enim absurdum nō est, aut maluæ, aut intybi decoctū exhibere. Similiter & malū dulce dari debet, malum autē punicum & quodcunq; astringens fuerit, ceu thoraci inimica repudiato. Itē frigidum, si quod actione existat, fructusq; pomaceo vitato. Tepidam vero exibeto, & non, vt vulgo biliosam ipsam esse putato, quippe hoc ridiculum existit. Accusant manifesto Hippocratem, ignorantes quomo

Pleuriticorū victus.

do { hoc } dictum sit, Calorē igitur experientibus, vehe
" menter siccis, & febri laborantibus, quis hac præstātius in
Tepida aquabilem domat. uenerit, quæ & bili resistere, & euincere eam queat, si quis cibos etiam ad nutriendum efficaces offerat, quoniam ipsa per se, vt quæ simplex existat, neque nutrire, neque hume ctare proprie ægrum potest, sed tum siccum, tunc amarū
" ipsum inediæ potius ratione efficit. Itaque cum vino mulsa, & aliis cibis ipsam conferens hoc dixit. quare tepida reprehendi non debet. ipsa namque est, quæ efficit vt & alii cibi tum concoquantur, tum celerius in corpus distribuātur. Atque hoc est quod dicit humiditas, alimenti vehiculum,
" Quare non desinas tepidam exhibere, interea dum cibus,
" & aliæ potiones exhibentur. Id namque ipse docuit, vbi dixerit, mixtam quidem mulsam, vel apomeli commodius exhiberi, quoniam per se sola non alit, neque medicamentum esse potest, omnia autem præstat cum aliis cibis, omniumque ciborum vehiculum existit. Nihil enim siccum, neque cibus neque medicamentum sine humore in altum peruenire potest, sed in superficie permanet, nullam actionem ostendens, vbi vero humidiorum alicui commixtum fuerit tunc etiam { ad mēbra } penetrare potest, ac frigiditatē aut caliditatem in alto largitur. Quare aqua etiam si aliqui eam non vt alimentum existimarint, eoq; simplex existat, attamen ipsa etiam sola vniuersa nutrienda curat, & in corpus alimentum deducit. diuisa continet, & in vnitatem redigit. Si enim & terrā siccam & dispersam adunit, continuāque hanc reddit, vt diuersa pficiantur vasa, adhæc & panem ipsum, qui comeditur, cum farina est componit, maximam vim obtinet, & nihil adeo contulerit, aut animātibus aut stirpibus, vt humor, vt ex quo etiam generatio existat, atque id semper obseruandum est, quod & alia ipse potissimum vnit, & cōtinet. Hoc igitur victu Pleuritici tractandi sunt, si aliud nullum accidens adfuerit. Sin autem superuenerit aliquod, huic quoque occurendum est, verbi causa, si cum dolore etiam inflammationem latus infestare contingat, & venter non secundū naturā, sed inor

dinate excernat, vt vires quoque deiiciantur, tunc & vetri prospicere necesse est, neque temere venam secare, neque alio quodam auxilio vti, nisi ventri tum superfusiones, tũ epithemata, quæ ipsum confirmare & retinere possunt ac commodari. Si dolor etiã lateris vrgeat, ne is negligi, sed amborum ratio haberi debet stomacho igitur & ventri ea quæ corroborant, lateri autem quæ laxant & calefaciunt imponẽtur. Ita agendum est, vt nihil plane laxans, aut iecur, aut ventrem attingat.

De dolore & medicamentis.

Itaque si dolor immoderatus est, & febris vrget supfusiones, & fomenta lenia, quæque non rodunt, extrinsecus semper accõmodare oportet, sin autem iis non est vehemens cerata & epithemata. Salutaria sunt ad huiusmodi medicamenta tum quod ab adipibus Diasteato appellatur tum adeps suillus per se, & cũm eo quod a melle diamelitos dicitur, mixtus. Vbi vero declinauerit inflammatio, & non amplius admodum ferueat, bene facit etiam Peganera dictum, & quæcũq; discutere omnino & extrahere possunt quæ in alto hærescunt. Præcipue, vbi febris nõ est calidioribus omnibus potionibus, { & epithematis } vtẽdum est. Itaque caules brassicæ { cum radicibus } cremati optime laterum doloribus faciunt. In cinerem igitur redacti, adipe suillo veteri excipi, atque sic affectæ particulæ imponi debent. { costum bdellium Arabicum propinari. } proinde vbi febris non vrget, hisce medicamentis potionibusque vti consilium est.

De decoctis.

Quandoquidem omnes ad pituitæ eductionem etiã decoctis magna parte vsi sunt, quemadmodũ Diuinissimus quoque Hippocrates sermo de ptisana abunde tractauit, hi vero mulsa, oxymelite, & ptisanæ cremore, scire oportet, quomodo distinctæ ea vsurpentur. Si igitur biliosi sunt ægri, solo etiam ptisanæ cremore contenti esse, & crebrius copiosiusque ipsum assumere debẽt. sin autem auer

Decocta ad pituitam educendã prosunt.

Auenatũ, qđ pſtat.

ſentur ptiſanæ cremorem, & non libēter capiant, alio quoque vtentur præſertim auenato. Vim enim quæ humores ex thorace & pulmone purget, & educat haud minorem quam ptiſana, ſi non etiam aliquanto ampliorem obtinet. Tepida vero his idonea eſt, eo quod humoris ſiccitatē humectet, item apomeli, magiſque mulſa, & in ſumma quodcunque humectat, ita vt neque refrigeret, aut calefaciat vehemēter, ſed abſterſorium quippiam obtineat. Nihil enim commodius eſt Pleuriticis, quam medicamētum, quod humectare ſimul & abſtergere poteſt. Sin autem id quod expuitur, viſcoſum, pituitoſumque fuerit, vt ob id ægre educatur, idque magna tusſi, in his decocto ex iride, & dulci radicula, nec non eo quod ex marrubio fit, & oxymelite, adhæc mulſa vtendum eſt, ægri virium, & eius quod excreatur, educiturque, copiæ, & facultatis ratione habita.

De purgatione.

Pleuritici purgãdi.

Aluus non modo clyſteriis, ſed etiam medicamentis ad eam molliendam efficacibus ſubducēda eſt, ſi corpus vitioſis quoque ſcatere ſuccis & recrementis plenum appareat, vt hinc etiam dolor, antequam auxilia ſint admota, intendatur magis quam decreſcat, & circa imas particulas cruciatus excitetur. Fieri autem debet purgatio, ſi corpus bilioſum fuerit, ex lachryma ſcammoniæ, neque enim calida eſt admodum, ſicut alia purgantia. Dari autem debet modicum, ex ea, & paulatim, vires & materiæ redundantis quantitatem obſeruando. Quod ſi bilioſum nō ſit, ſed pituitoſum potius, tunc illis vti conuenit, quibus Diuiniſſimus Hippocrates pcepit, aut peplio, aut veratro nigro, interim puluerem ex ptiſanæ cremore exhibendo, vt etiā nos ſubinde fecimus. Compoſitio ipſius in hunc modum habet. Veratri nigri ſine medulla drachmæ quatuor, ſcammoniæ drachma, gummi drachma, brasſicæ ſucco excipito fingitoque catapotia, quæ ciceris magnitudinē habeāt. Pueris dato pillulas quinque robuſtis ſeptem ætate vigentibus quindecim, mulieribus vndecim. Scire autem opor-

tet, hæc etiam lippitudine, & regio morbo laborantibus exhiberi, ac benefacere, ita vt stomachum omnino nõ subuertant. Danda autem ea sunt a cibo potius Ita nanque citra noxam molestamque purgationem molientur.

FINIS LIBRI SEXTI.

CAPITA LIBRI SEPTIMI. & appendices.

ALEXAN. TRALLIANI

LIBER SEPTIMVS IOANNE, GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De sanguinis reiectione. Capur I.

AVD. Noui an alius æque difficilis sit affectus, vt sanguinis excreatio. Non enim ipsa per se, dum immoderatam vacuationem inducit, vitam adimere consueuit, sed pessimorum longorumque morborũ magna ex parte causa redditur. Quare incumbendũ est, vt vitium hoc prius internoscamus, vñ cãm traxerit, & quo in loco inciderit, atque ita curationẽ tentemus, neq; eã differamus. Quippe mora & dilatatio cum in omnibus morbis nociua est, tum vero magis in sanguinis eductione plurimum nocet. Scire igitur hoc ante omnia conuenit, sanguinis reiectionem tribus de causis palam excitari vasorum ruptura, erosione, & cum ora illorum adaperiuntur, cognosces autem singulos dolores hoc pacto. Sanguinis reiectio.

Quomodo sanguinis reiectionem ex uasorum ruptura fieri depræhendamus.

Sãguis ex vasis ruptura

Qui igitur ex ruptura sanguinis reiectionem, experti sunt primum sane inde cognoscere poteris, quod causa aliqua primaria antecesserit, vtpote aut vox violenta, aut casus, aut ictus vehemens, aut si pondus aliquod grauæ æger sustinuerit, aut etiam in vehementi frigore versatus sit, aut copiam sanguinis congregarit, aut flatus multi cũ distenderint, hæc enim frequenter vasorum rupturam in particulis excitare abunde possunt.

Sãguis eso vase erumpens.

Signa reiectionis sanguinis, quæ exeso uase accidit.

At quæ sanguinis reiectiones exeso vase eueniunt, Diabrosin Græci vocãt, primum sane inde cognosces, quod excreationes paucæ fiant, deinde cum vasa magis exeduntur, multus simul vacuet, postea vero, & quod præcesserit aut distillatio, aut salsorum, & valde acrium esus, aut tristitia immoderata, aut inedia. Quod si etiam cum sanguine carnosæ quædam particulæ, siue membranosæ permixtæ appareãt, sine dubio sanguinis reiectionem particulis, quæ respirationi seruiunt, exesis fieri existimandum est.

Sãguis vase adapto effluens.

Si sanguis ore uasis patefacto erumpit.

Sin autem ore vasis adaperto sanguinis expuitio euenerit, primum sane inde notatur, quod nihil præcesserit, vt cũ vasis exesis sanguinis reiicitur, fieri diximus sed potius humidioris calidiorisque victus, & frequentium balneorum abusus item ex eo quod æger in calidioribus ædificiis præter consuetudinem, aut loco calidiore immoratus fuerit. Nam si horum {prædictorum} aliquod adfuerit, sputumq; sanguinis modicum, & paulatim fiat, sanguinis cursum patefacto vasorum ore accidisse cognoscito. Hac igitũ ratione causam vnde sanguinis eductio initium traxerit, internoscere potueris, locum vero vnde profluit, in hunc modum notabis.

Quomodo locus affectus cognoscatur.

Si quidem sanguis multus, & vniuersus vnaq; vice eductus fuerit, subflauus magis, spumosusque, & citra dolorẽ his, indiciis ex pulmone reiectionẽ eius fieri noscẽdũ est.

Signa, cum ex thorace effertur.

Quod si dolor aliquis circa thoracẽ oriatur, neque exiẽs sanguinis flauus fuerit neque copiosus admodũ, & vniuersus teratur thoracem affectum esse putabimus. Effertur autem sanguis ad superiora per pulmonem, quemadmodũ in suppuratis, quibus inter thoracem & pulmonẽ ꝑtinet. Sãguis ex thorace.

Signa cum ex faucibus erumpit.

Cognosces autem non ex infernis partibus, sed ex faucibus, & arteria reiici, si excreando solum ægri, & valide tussiendo expuant quemadmodum rursus ex ore reiici testatur, si spuendo solum, & ex gula euomendo, non tussiẽdo neque screando effertur. Ita igitur causam vnde sanguinis fiat eductio, & locos affectos internoscere licet, deinceps autem de curatione ipsorum tractare nos oportet. Sãguis ex faucibus.

Curatio reiectionis sanguinis quæ propter rupturam accidit.

Cum igitur sanguis ob rupturam vasorum sursum eruperit, vena cubiti omni modo secari debet, vacuatio autẽ non vna vice, verum duabus tribusue horis interpositis tẽtari, præsertim si primaria causa, sanguinis copia fuerit, aut spiritus multi, & flatulenti collectio. Sin autem ætas quoque ægri floreat, & vires appareant robustæ, cum fiducia plus sanguinis auferendum est. Iuuat ipsos nihil minus etiam ex imis corporis partibus sanguinis detractio. Noui autẽ ego me cum venæ cubiti in conspectum nõ venissent etiam ex venis in talo sectis sanguinem dimisisse, & multo magis profecisse. Nam materiæ ad longinquiores partes prouocatio, firmiorum multo reuulsionem efficit. Sanguine detracto ægrum conquiescere cogito, compelitoque, ne magnam respirationem edat, vbi vero respirauerit, aquosam poscam ipsi supersorbere præcipito. Etenim simul cum vomitu accidit, vt & sanguis grumi dissoluti eiiciantur, & magnum illius { ex partibur iam commemoratis } profluuium cursusque impediatur. Reiectionis sputio b ruptu-rã curõ

De Cibo.

Victus sangnine reiicietibus aptus.

Sit autē omnis cibus, qui & leuiter astringat mediocrē obturandi vim habeat. Cremor igitur halycæ, aut ptisanæ his est idoneus. longe autem melior, valentiorque erit sorbitio, si amyli frumentacei, & mali cotonei paulum cremoribus simul incoquas. Hoc nanque & obturabit magis, & leuiter astringere poterit, quod etiam maxime in iis requirimus, qui ob rupturam vasorum sanguinem expuunt In opia vero ptisanæ, etiam eo vtantur, qui apud Romanos vocatur Farris cremor, vel eo qui ex similagine ipsa valenter decocta factus ē. Item micæ panis tepida aqua imbutæ & ouorū lutea. si quid aliud, his sunt accōmoda. At neque sorbitiones, neq; aliorū ciborū quippiā calidū offerre cōuenit, sed omnia potius sint tēperata, & ad frigidius declinantia. Itē placenta suminalis, non alienus his cibus est, sed & ipsa opitulari potest, si absque sale & multo oleo confecta fuerit. Ex oleribus assumant ægri maluā, antea citra salem probe elotā, itē lactucā decoctā, in poscā aquosam ipsam intingētes, similiter & intybū, & portulaca. Horū in opia post septimum diem etiā gallinas non admodū pingues sumant, quin & perdicū, attagenarūq; pectora comedāt, nec non gallorum testiculos. Etenim præterquam quod valenter breui tempore nutriant, augeantque vires, adhuc etiā læuigandi obturandique facultatem obtinent. Quod si vēter copiosiora excernat, assi quoque citra salem sumātur. Sic namque comesti ventrem non perturbant, cum id qđ serosum in eis est, inter assandum abiecerint, & præterea etiam suauiores redduntur. Iam anserum nō adeo veterū alæ offerantur, nec non ventriculi ouaque ipsorum abiectis albuminibus. Etenim cum probe nutriunt, tum obturandi facultatem habent, sed non ægre concoquuntur, vt quidam calumniantur. Vbi sanguis expui desierit, etiā pedes suum, & pisces saxatiles. aceto inter coquendū adiecto. offerantur, ex leguminibus ante malyca, & chidron admodum decocta, eaque ipsa ex longiore interuallo, & cū non vehementer ægri febricitaut. Nam vbi febris abest, etiam si lac simul incoctum ipsis dederis, nihil noce-

bis præsertim iis qui etiam per sanitatem lac assumere cō sueuerunt. Ex fructibus pomaceis exhibeantur, qui modice astringant, vt mala præcipue cotonea decocta, pira, sorba mespila, & si admodū siticulosi fuerint ægri, etiam pepones, & cucumerum medulla, vuaq; pensillis exhiberi debet. A ficubus, bellaris, pistaceis, maxime amygdalis, & malo punico abstineant, raro autē nuces pini, & vuas passas simul assumant, eaque ipsa post sanguinis reiectionem.

De potu.

Potui autem aqua tepida per totum morbi curriculum exhibeatur, eaque non calida, sed temperata quemadmodum etiam dicetur. Quod si diu tepidæ potioni insistere nequeāt imbecilli se ventriculi os habere dicentes, concedendū ipsis etiam paulum omphacomelitis, aut hydrorosati, aut hydromeli ex cotoneis, semel, aut bis assumere, in aliis horis rursus tepidam, aut poscam aquosam.

Pot⁹ sāguinē reiicienti bus idoneus.

De medicamentis.

Talis sane est victus ratio, adhibeantur autem ipsis auxilia, præsertim iis qui exquisitum obseruare nequeūt, ac primum simplicioribus vtēdum, deinde etiam valentibus si opus fuerit, & vt absolute dicam remedia pro affectus magnitudine, & ægri viribus metiemur, atque ita eis exhibebimus. Sunt porro medicamenta eiusmodi, quæ & rō, & experientia contestantur. Habent in hunc modum Symphyti radicum decoctum sanguinis ex ruptura vasis reiectiones cohibet. Portulacæ succus epotus, præstantissimū est, & efficax remedium. q̄ si herbam ipsam assumere sustineant, ita quoque adiuuantur. Adhæc rubi fructus, quercus ✿ flos, & liber qui cortici subest, & tunica glandis putamini subiecta. At propter potionis eius asperitatē ne substantiam quidē ipsam assumere, sed illius ex aqua potius decocti ius ꝓpinare vincit. Rhus ipse quoq; valde cōducit. Lētisci tenerorū foliorū succus, admodū cōmendatur. Polygonii succus, nō modo ad sanguinis ex ruptura fluore, sed

Medicamēta ad sanguinis reiectionē.

etiam ad omnes, propemodum, & per se, & cum Lemnia terra quam sigillum dicunt, insigniter prodest. Samia quoque terra quæ aster dicit, aduersus omnes sanguinis reiectiones, aut cum aliquo prædicto decocto potu conducit. Porri succus cum portulacæ succo æquali modo, & aceti modico, potus, sanguinis ex ruptura fluxiones pulchre cohibet. His igitur, eorumque similibus ad sanguinis reiectionem idoneis vtendum est verum commodissimum est ea ante sanguinis eductionem, & post eam, non modo semel sed etiam sæpius exhiberi, & tūc potissimū, in quibus sanguinis reiectio continue molesta negotium facessit.

De iis quæ extrinsecus admouentur.

Externa remedia ad sanguinis reiectionem.

Extrinsecus autem thoraci accommodentur etiam superfusiones per lanas ex rosaceo, aut melino, aut myrtheo cum aceti modico, aut vino austero, non nimis veteri immutentur autem crebrius Nam perseueranter impositæ, non possunt non excalfieri, atque hinc rursus sanguinis cōmotio, & irritatio quæpiam orіretur, quapropter eas mutare conuenit.

De medicamentis.

Vbi sanguis reiici desierit, dolor autem thoracem affligat, non absurdum est medicamenta applicare quæ leniūt simul, & leuiter exiccāt. Præcipue autem ad eiusmodi affectus conferunt, quæ ex metallicis, & aceto parantur, quale est tum Ambrosia, quod etiam crebro parare cōsueuimus tum quod a salicibus Diaiteon dicitur, & Barbara. Ad teneriora corpora, & quæ dura medicamenta ferre nequeunt, etiam Phœnecine, quod est Palmulatum, cum cera modica rosaceo, & aceto solutum, adhæc medicamentum quod ad Mnasseum refertur, atque ipsa iam dicta medicamenta & Barbara, & Diaiteon, si probe soluta fuerint, fiantque sic cerata, lenia & valde idonea tenerioribus imbecillioribusque corporibus erunt auxilia.

De compositis medicamentis quæ ad sanguinis ex ruptura profluuium per os sumuntur.

Quod

Quod si & dolorem vrgere contingat, & sanguinis reiectio non cessauerit, compositis etiam vtere medicamentis, quæ & sanguinis profluuio accommodari possunt dolorem leni re, vigilias tollere, & aluum citatiorē cohibere. Propter hoc enim medicamenta etiam multæ misturæ a veteribus inuē ta sunt, vt ad diuersos casus oboriētes alias aliud medicamē tum nos quoq; applicare possimus. Cōpositio ipsorū ita habet. Thuris vncia contusa, increta, & in tenuissimū pollinem redacta, cochleari dato ex posca, aut decocto lentisci, aut myrti, aut lenticulæ: aut succi mali punici. Aliud: Terræ samiæ drachmæ quatuordecim, tragacanthæ drachmæ quatuordecim, amyli totidem, gūmi drachmæ duodecim, opii drachma. Ex succo plantaginis, aut polygonii exhibetur, si febris vrget, sin autem febris abest, ex posca. Datur hic pastillus non solum ad sanguinis reiectionem, sed etiā in quibus dolor vehemens thoracem affligit, & aluus citatior est, item ad alia etiam multa bene facit.

Alius pastillus ad sanguinis reiectionem.

Terræ Lemniæ quæ sphragis, hoc est sigillum, dicit, thuris, amyli, terræ quæ Aster vocatur, coralli, gummi, aluminis scissili, singulorum drachmæ quatuor, symphyti, acaciæ rufæ, singulorum drachmæ tres. Succo porri excipito, fingens pastillos, qui scrupula tria singuli pendeant, datoq; ægris, respiciens non modo affectum, sed etiam ad vires. Dissoluito autē pastillū, aut ex posca, aut symphyti rubiue decocto. Hoc medicamentum est ad sanguinem reprimendum, admodum vsu probatum, ipsoq; cū fiducia ad implicatos affectus vti conuenit. Aliud. Valde bonum gummi, acaciæ, singulæ vnciæ, aluminis vnciæ quatuor, decocto cotoneorum excipito, fingitoq; catapotia, & sub lingua tenēda dato. Hoc potissimum cōfert ad eos, qui sanguinem ex faucibus, & aspera arteria reiiciunt. Sin autē hoc læuigatū iis etiam qui ex thorace & pulmone sanguinē reiiciūt, exhibeas, nihil minus auxilii conferre ipsis potest.

Si exeso vase reiicitur sanguis curatio.

Cum sanguis exeso uase reiicitur.

Quod si reiectionem sanguinis vase exeso fieri, ex quibuscũque tandem partibus, vel pulmone, vel thorace, vel faucibus contingat, non amplius medicamentis, aut cibis astringentibus admodũ, aut acidis, sed potius iis qui cõtemperare, mutare, & alterare humoris, qui erosionem excitarit, acrimoniam possunt. Vitanda autem est sanguinis missio, nam magna ex parte corpus eorum, qui sic ex erosione sanguinem reddunt, gracile, persiccũ & habitum eius assamentorum similem, huicque vitio, nec non Phthisico affectui opportunum depræhendes. De cibo.

Hos ptisana potius alere conuenit, quæ grana quoq; habeat: similiter etiã halyca, cui nihil adsit, aut salsum, aut acidum, imo nulla alia tenuis qualitas, sed econtrario, quæ magis implentem obturantéq; ipsam reddere queant, vt amylum frumentaceum, aut malua. Quod si ægri non febricitent, & lac, & tragacantha dabitur. Ex oleribus edant, quæ refrigerare, & humectare solent, vt intybum, troxymum, lactucam, & maluam. A septimo die iis qui infirmas habent vires, etiam ex gallinis, præsertim cohortalibus, pectora citra salem offerre expedit. Rarum siquidem est, non etiam calorem iis oboriri, qui sanguinẽ vase exeso expuent, præcipue qui fluxionis originem ex tristitia, aut curis quibusdã, aut inedia, & labore ampliore, aut vigiliis, aut distillatione tenui & acri habuerunt. Si. n. horum aliquod præcesserit, non modo gallinæ, sed etiam vuluula & omazum his conueniunt, itẽ pisces dura carne præditi, & Isicium ex ipsis paratum: similiter astaci quoque bis in alia atq; alia aqua cocti: itẽ pedes suilli cocti, & omnia summatim: quæ humoris thoraci, & pulmoni influentis acrimoniã obtundere, & crassiorem efficere possunt. Quapropter his etiam pomacei fructus humectare potentes, dandi sunt, vt peponũ caro, vua pensilis, mala non astringentia. A cucumeribus autem omnino abstineant.

Quid agendum sit in iis, qui sanguinem ob acris humoris destillationem expuunt.

Prospiciendum etiã capiti est, præsertim vbi acris influxus sanguinis reiectionem pepererit. Fieri enim nequit, vt tussis desinat, aut affectæ particulæ nõ exedantur, nisi acris tenuisq; ex capite influxus cessauerit, id quod probe fiet, si quæ refrigerare & humectare possũt, capiti admouerim⁹. Ita nãq; calor ipsius desinit, vt etiam acria recremẽta in subiectas partes defluere nequeãt. Cum enim ipsum adeo frigidam intemperiem obtineat, tam acre & calidum influere, & respirationis vas, aut particulam aliquam exulcerare nequit. Iniiciatur itaque his in caput rosaceum, & per se, & cum frigida aqua modica, quo in altum penetret, finiet autem calorem, qui ex inferioribus materiem elicit, attrahit, & gurgulioni, thoraci, & pulmoni trãsmittit. Ad balneum ægri ducendi sunt, cum hoc agendum est, rosaceumq;, vel oxyrrhodinum frigidum superfundẽdum, & in sono etiã si maxime calidum esse cõtigerit, frigida aqua pro ratione intemperiei superãtis capiti superiniicere moderate oportet. Verum hoc agere conuenit, in quibus sanguinem e capite deferri cõsiderauerimus, item in quibus sanguinis sputum ex gingiuis ob humorem acrem excedentem accidit. Hi ipsi admonendi sunt, vt in ore cõtineant rosaceum, aut lentiscinum, aut poscam: item collutionibus vtantur ex alterco, & radice solani, aut semperuiuo, aut rosis, aut hydrorosato, & horum similibus. Ego itaque in hunc modũ curandos esse censeo, qui destillatione ob calidam intemperiem laborant, & sanguinem expuunt, quod humor qui e thorace fertur, acris sit, & erodens. Miror autem quomodo Diuinissimus Galenus nullo humectante, & refrigerante medicamento vsus sit, sed contra statim ab initio siccantibus, & calefacientibus, etsi causam reiectionis, quæ ob erosionem fit, accurate nouerit. Si igitur hæc ita hũt, an nõ etiam præstaret efficienti causæ resistere, & potius humectantibus refrigerãtibusq; statim inter initia vti? deinde ita si copiam quoq; vitiosi humoris esse suspicetur, vacuare p ea quæ acribus, & biliosis recrementis purgandis sunt ido-

Sanguis ex acri Catharro profluens.

Galen⁹ notat.

nea,& non adhuc intemperatum caput reddere,& ea quæ in thorace ſunt,acriora efficere,tum Theriaca, tũ Thapſia, tum columbarũ ſtercore,& balneis ſiccis vſum,vt ne paucíſsimum quidem oleum capiti iniici permittat, neque corpori? Hæc enim omnia acrem qualitatem adaugent, & eroſionem magis intendunt quam curent.Nam quæ contéperare,& lenire poſſunt,immoderationemq; rodendi,& excedẽdi particulas prohibere,etiam tuſsim mitigare poterũt, atque omne temperatum cõſeruare.Quid autem corpori quam hoc,eſt præſtantius?ubi nanque temperatum totum euaſerit,& acrimoniam influxus abiecerit,etiam iis quæ celerrime eroſionem lenire poſſunt,modice ſiccantibus,& ad cicatricem ducentibus vti licet.Ego ſane noui frequẽter me ſine Theriaca aliiſque præciofis antidotis multos curaſſe,lenibus vſum medicamentis,& præſertim lapide Hæmatite. Vſus autem eo ſum in his,qui largius ſanguinem reiiciebãt cum ſucco mali punici,& granis,vel cum ſucco polygonii, in quibus autem ſanguis non copioſe euacuabatur, etiã ex aqua ſola tepida. At læuigare ipſum curioſe oportet, vt in tenuiſsimum puluerem redigatur,ſitque aereus, & vẽto ꝑſimilis.Dedi ex eo ſcrupula quatuor,& paulo amplius minuſue. Exhibui etiam iis,qui pus expuere inceperant,ac mirum eſt,quomodo vlcus exiccarit ſanaueritque,vt nõ amplius pus generaretur,neque æger a tuſsi infeſtaretur. Spectaui autem & alium quẽdã ex his quibus vas exeſum erat non modo particulas quaſdam ex faucibus, ſed etiam aſperam arteriam expuẽtem,ac mirum,quomodo in hoc quoque lapis hic maximam efficaciam indicauerit. Nam & hic curatus eſt,nobis non admodum etiam ſperantibus. Exhibui autem ægro potui medicamentum frequentius, vt cõmodius diſtribueret.Quare cum crebro ipſum bibiſſet, tãdem ſumere ipſum faſtidiuit.Excogitaui autem huiuſmodi rationem,redactum in tenuiſsimũ puluerem panniculo lineo impoſui,& diligenter ipſum vndiquaque conſtrictum, colligatumq; in poculo,quod vinum odoratum modicum haberet,ſuſpendere permiſi,idque per totam noctem iam

Lapis hæmatites.

Reiectio ſanguinis curata ſæpius. Hæmatite.

inde ab ipso vespero, extraxi autem tenuẽ aereamq; eius partem, vt æger solam vini qualitatem perciperet. Ex hoc bibere, quantum mane libenter habebat, ei præcepi, atque hoc sane agendo, bibendoque continue sanitatem recepit. Hoc autem morbo liberatus, idem præseruationis causa facere pergebat, bibebatque donec etiam corpore probe ꝑmutato, consueta agendo viribus se constare sentiret. Hæc de lapide Hematite hactenus a me visa, & vsu comprobata conscripsi, item quod medicamenta calefacientia, vel siccantia, & acriora iis, qui sanguinem, aut pus ex destillatione ꝓpter calidam intemperiem expuunt, offerre non oporteat, sed lenibus potius medicamentis ad curandos eos sit vtendum. Quod si Hæmatitis lapis alicui non suppetat, vtať Armenia bolo præstantissima, aut Samia terra, aut Lemnia, quæ sphragis, hoc est, sigillũ dicitur, si sit germana. Qui n. nunc lutum macerant, deinde pastillos formant, tanquam Lemniam sphragidem medicis exhibẽt. Hi autem successu eius frustrati, antiquos tanquam de eo mentitos accusant. Sunt & alia medicamenta simplicia, & composita, quibus ii curiose vti debẽt, qui siccã, & acrem qualitatem sustinent. Quamuis enim tantum non possunt opitulari, quantũ Hæmatieis, tamen erosionem adhuc latius serpere nõ permittunt. Porro exhibeas etiam ægro illa, vt longiore tempore viuere possit, qui nõ admodum a morbo afflictus sit, & debilitatus. Quin nec hoc exiguũ beneficium est, robur aliquod ægro accommodare, & ne quid deterius experiatur. Quid igitur dixerit aliquis, quando medicamento ex viperis vteudum erit? Pronunciamus igitur manifesto illis recte exhiberi, quos ob frigidam intemperiem nõ autem salsam qualitatem præpollentem destillatio infestat, & id quod influit, frigidum, pituitosum, non autem salsum apparet. In his enim Theriaca etiam vti præseruationis gratia alienum non est, item iis quæ extrinsecus exasperare, & vellere cutem, siccareque possunt, vt ne particulæ fluxionẽ experiũtes, validamque adferentes tussim, interdum rupturã quoque pariãt. Ego itaque noui me cuidam taliũ, qui eiusmodi

Bol.⁹ armen.⁹

Terra Lẽnia.

Theriaca quando vtẽdũ in reiectiõe sanguis

fluxionem in thorace etiam ex frigida intemperie sustinerent, candenti quoque ferro in capite uti præcepisse, ac cum æger id prompte fecisset, mirũ, quomodo omnia simul cessauerint, & copia quæ influebat, humida, & tussis. In posterũ vero æger a fluxionibus in thoracem liber, ac immunis permansit. His sunt aquæ calidæ naturales vtilissimæ, quẽadmodum etiam illis, qui ex calida intemperie destillationem sustinent, aduersæ, & omnia, vt prædictũ est, quæ calefaciunt & desiccant. Præcaueant aũt omnes, qui sanguinem expuerunt, vt ne rursus in eadem incitant, ambulationem largiorem, corporisque exercitium, exclamationẽ, iracundiam copiosiorem venerem, esum apii, quod vocatur Macedonicũ, aut salsamẽtum, aut caseum veterem. Hæc enim maxime iis qui sanguinẽ exeso vase reiiciunt: inimica, quẽadmodum rursus satietas, cruditas, vinum meracũ, cibi flatulenti, indignari, põdera manibus attollere, & vẽtrem cohibere, vel cõsuetas sanguinis euacuationes oĩbus quibus ob rupturam sanguis reiicitur, aduersantur. Insolatum vero, & in calida domo conuersari, aut caput largius in aquã calidam intingere, aut inungere, aut ipsum cõtegere, illi potissimum deuitent, quibus sanguis ex naribus, aut per palatum copiosus erumpere solet. Pari modo etiam quibus ore vasis adaperto sanguis erũpit caueant balneum magis continuum, ebrietatem, & calidiores cibos. Omnes autẽ lacte vtantur, mollique & recẽti caseo, præsertim caprillo, aut bubulo. Neque enim medicamentũ, aut cibus, aut aliud quidpiã adeo accõmodum ipsis est, aut vtile, atque lac. Et qui per initia solo ipso constanter longiore tempore vsi sunt, omnes in totum cõsanuerunt. Noui autem quendam, qui cũ toto anno ipsum & bibisset, & comedisset, interim cum frumentaceo aliquo, aut similagine, aut libo suminali, aut halyca, aut lente, aut panico incoquens: cũque ita agendo a vino abstinuisset liberatus fuerit, & puris sputu, & ne postea i phtisim inciderit. Tantum etiam de sanguinis reiectione dictũ a nobis sit, putoque abunde sufficere.

Aquæ naturales retrectiõi sanguis q̃n aptæ.

Lac reiectiõi sanguis idoneum.

De purulentis. Caput II.

QVoniam vero post sanguinis reiectionẽ puris spu tũ, magna ex parte interuentu inflãmationis ſm Hippocratis sentẽtiam cõmutari solet, necesse est nos colonem orationis sequentes de inflãmatione, quæ in pulmone, & particulis respiratoriis cõstituitur, ptractare. Purulenti.

Signa, cum inflammatio in pus conuertitur.

Omnia in vniuersum indicia suppurationis talia existũt: Febris vehementior q̃ antea: rigor præter rõnem & grauitatis poti⁹ q̃ doloris multi sensus. Vbi hæc tibi apparuerint, naturam materiem subiectam in pus mutare scito, & si quidem facultas efficiens robusta fuerit, etiam pus nõ adeo viscosum reperietur, & vomicam tunc intra thoracem circa decimum quartum diem erumpere. Sin aũt crassius quoq; pus vltra dies prædictos inuentum fuerit, & ægri vires infirmiores, etiam circa quadragesimũ, aut sexagesimum, & longius vomicæ eruptio expectãda est. Summatim pro copia, & qualitate materiæ, ægriq; viribus vomicæ eruptionẽ futuram expectato. Et si quidem intra thoracem pus illapsum, diutius intus manserit, & nõ fuerit vsque ad quadraginta dies expurgatum, vt Diuinissimus ait Hippocrates, in Phtisim peruenit, pulmone ipsis antea puris acrimonia exulcerato, & computrescente. Internosci aũt debet locus affectus, si æger interrogatus dicat, dextrã thoracis partem esse calidiorẽ, magisq; grauitatem sentire, tanquã aliquid ex ea pendeat, quando in alterum latus inclinauerit. Puris signa. Vomicæ æruptio.

De uictu.

Victus igitur omnibus purulentis varius cõuenit pro diuersitate puris eius quod expuit, & crassitie ipsius & tenuitate, item pro vomicæ eruptionis mõ, adhæc p particulæ ipsam cõprehendẽtis natura, & ægri virib⁹, aliis aliter trãsmutatis, si id quod expuitur succosum fuerit. Qui igit bilio sum pus expuunt, his etiã cremor idoneus est ptisanæ, si super sorbeat, cremorq; auenæ. Si vires imbecillæ sint, cremor halicæ, aut typhæ, aut zeæ: sin autem nihil eiusmodi fuerit, neque aluus citata, etiam succus amygdalarum, vel Victus purulẽtorum.

per se, vel cum prædictorum cremorũ aliquo mixtus. Aluo autem citata nihil prorsus exhibeatur ex iis, quæ amplius ipsam irritare possunt, neque potus, neque cibus eiusmodi. Nam id genus affectibus aluum fluxione tentari est, quare etiam cremor ptisanæ plus quam amygdalarum, itẽ mulsa, decoctum dulcis radiculæ, iridis, & fœnugræci, nec non oxymeli magis quam omnia alui fluorem citat. Habet enim aliquid quod etiam intestinum abradat. Iuscula autẽ ex aqua tepida, aut halycæ, aut similaginis, nisi admodũ febricitẽt, exhiberi magis expedit. At cum sputum fieri crassius, & biliosum abiecisse, nec non reiectioni cõtumax fieri incepisse depræhendis, tũc rursus ad aquosam mulsam, aut apomeli transire conducit, exhibendo ipsum paulatim, & nõ vniuersum. Vsus namque ipsius innoxius erit & plurimũ iuuare poterit, magisque si etiã pus quod expuitur, fœdi odoris, & sordidum fuerit. Sin autẽ tale illud esse appareat, fœnugræci cremorem cum palmulis pinguibus decoctum dare confert, horum inopia ficus quoque siccas modicas incoquere. Etenim & humorẽ simul egregie proiiciũt & eductioni facilem reddunt, nec non etiam quæ vlcus inflammant, leniunt. Constat autẽ palmulas, aut ficus, siccas in tertio fœnugræci iure incoquendas esse. Præstat, si etiam mellis paulum admisceas, vbi cremorem exhibiturus es. Hunc quidem ante cibum potius dato, mulsa vero quouis tempore exhibita nihil ægrum offendit.

Viribus infirmis quid agendum sit.

Vires imbecillæ victum mutãt.

Vires quoque maxime attendendæ sunt. Nam ob earũ imbecillitatẽ accidit, vt humor ægre reiiciatur, dum ipsæ, quæ in thorace hærent, exprimere nequeũt. Cura igitur ipsarum habenda est maior, iniiciẽdo ptisanæ cremori aut columbam, aut pullum. Exhibeto autem ægris etiam gallorũ testiculos, vt ne vires deiici permittas. Imbecilles enim in valde facilibus quoque concoctu distribuendis, & probe cõficiendis, laborant. Quia vero ex facili coquuntur, & ventrem ipsi perturbant, habent autẽ nonnihil etiam quod sto

macho aduerſetur, aſſos exhibere conuenit, vt q͞d ſeroſum in eis eſt, effluat, id quod probe fit, ſi quis ipſos, dum aſſantur acu pũgat. Sic etiam cerebella porcellorum aſſa præbere ſatius eſt, ſale modico ipſis aſperſo, quoniam & ipſi ſtomacho aduerſantur, ventrẽque prurbant. Quare iis qui vires habent infirmas, ſolis ipſi exhibendi ſunt, præterea anſerũ alæ, ſuum vngulæ, halyca cocta cum amygdalis, piſtaceis, vuis paſsis, & quæ alia ꝓbe nutrire ægros poſſunt. Auctis autẽ viribus contra, ad ſolidiorem cibum tranſeundũ eſt. Quod ſi diuturnior effectus fuerit, & corpus totum alimentum non ſentiens contabeſcere manifeſto incæperit, neque thorax multum puris cõtineat, etiam ſolum ipſis lac dari debet, ſi non vehementer febricitent, ſi enim multo infeſtante calore exhibeatur, non item nutrire, aut humectare poterit. Nam ab eo quod præter naturam eſt, vincitur & in alienam, corruptricẽque qualitatem mutatur. vbi calor febrilis moderatior euaſerit, lac ipſis exhiberi debet.

Quale lac, & quando offerendum ſit.

Sin id quod reiicitur, expurgatione adhuc indigere tibi videatur, & nõ modo ſordidum, & fœdi odoris exiſtat, aſininum omnibus aliis antecellit, quippe etiã eo quod probe purgat, omnia vincit. Item equinum ipſis propinãdum eſt, quod aſinino ad omnia ſit perſimile. Quare etiã ægre ſpirantes eo adiutos ſubinde conſpexi, cũ opportune eſſet datum. Omnia enim, quæ pulmonis cauernis infixa ſunt, reiectioni reddit morigera. Adiectũ autẽ eſt { opportune } vt, cum hos febris non infeſtat, neque acceſsionis tempore exhibeatur. Quod ſi ægri horum animãtium lac nolint aſſumere, dabitur ipſis ſecũdo loco bubulum, aut caprillum. Et ſi enim lac horum non adeo purgantẽ vim obtineat, tamen nutriendo amplius quiddam aliis præſtare poteſt. Porro ne lactis potio ægri vẽtriculum corrumpat, ſatius eſt ipſum ſupra carbones incoquere, ſic enim decoctio bonã ſeroſi partem aufert, vt etiam ipſum ad ventrem retinendum magis quam alia efficax euadat. Sin autẽ calculos flu-

Purulẽtis lac q͞ſi dandum.

Lac aſininum.

Equinũ lac.

uiales candentes excussósque, vt puluerem non contineāt, iniicias, aut ferramēta eodem modo ignita, commodius ad huc, & vtile efficies. Cæterum variis modis lac ipsum comedant, interim cum similagine, alias cum libo luminali, aut oryza, aut halyca cū ouorū luteis. Sic enim appetitus quoque conseruabitur, & vsus lactis, qui omnia potest, fastidio sus non erit. Etenim vulcus purgare, carne obducere, & totum corpus plus quam vniuersa, nutrire poterit.

De pane.

Purulētorū panis.

Panis offeratur textuaceus calidus, si id quod expuit, humidū valde, & aquosum existit. Sin autem cōtumax ad reiectionem fuerit, etiam in vinum dulce, aut mulsum intingent: si febris vrget vehemēs, in hydromelū, aut mulsum, sin autem ægri dulce fastidiāt, etiam quædam tenuia vina, aut Sareptinum, aut Cnidium, aut Sabinum sincerum, aut Adrianum ex tepida propinabitur, si illi maxime etiam siticulosi sint, & sicci.

De oleribus.

Purulētorum olera.

Olerum radices quidem iniectæ purgare pus, & crassius reddere poterunt. Sumantur autem radices porrorum ex vino, deinde ex mulso bis percoctorum. Assumatur etiam Sinapidion dictum ante cibū. Si crassum & copiosum pus appareat, ab omni oleraceo nutrimento abstinere confert, eo ꝙ humidum ipsum sit & recrementitium Sin autē ægri libenter assumant, etiam brassicam percoctam, & palustrē asparagum, præsertim agrestē comedāt: magis enim proficit. Quod si nihil huiusmodi fuerit, æger autem vehementius siccum, aut biliosum, aut salsum expuere videatur, necesse ē humidiore vti cibo, & magis inter olera intybo, vel malua. Etenim cū lubricitatem habeat, arteriam læuiget, lētore blāda sit, & mediocriter extenuet, sputū ad reiiciendū facile reddit, præterquā ꝙ corpori etiam temperie conciliet. Finita aūt febri, vel etiam imminuta, refrigerantibus vtendum non est: quippe ad sputum emoliendum educendumq; in eiusmodi victu diu persistere non expedit.

De auibus.

Ex auibus comedant ægri gallinam cohortalem, phasianos nō pingues, perdices ſilr, artagenas turdos, & alios rurales paſſeres ex decocto. Nā iura vlcera magis detergent, ventremq; humidiorem efficiunt, & febres intendunt: verū cum oēs nō diu eiuſmodi cibum tolerent, pro viribus laborandum eſt, vt neque multum olei, neq; ſalis iniiciatur, ea vero quæ ad vſum præſentem cōueniūt, iuſculis miſceamus. Si nāq; ſanguis, qui expuitur, ſordidus fuerit, etiam mel & porrum adiiciendū eſt. Sin autem purus tibi appareat, tunc ex glandibus quoq; caſtaneæ, & libum ſuminale, aut halyca, aut ſimilago indetur, quēadmodum ſi etiam vlcus eſca, vel adiectione opus habeat, cibo miſceať lens itē Aegiptiaca excorticata, vel braſsica percocta: vel quod ab Alexādria adfertur phaſiolum exiguum, vel quod dicitur zyzola, vel panicum. Aues purulē tis aptæ

De piſcibus.

Inter piſces præponanť, ſi quidem vomicæ factæ rupturā promouere voluerimus, & id quod expuitur, fœdi odoris ſit, & ſordidū, indigeatq; repurgatiōe piſces muria conditi, & præcipue quæ Encathera dicitur, ſemel, aut bis loco medicamenti dari debet. Nā ſi quis imo oderatius ipſis vtatur, magis os vaſorum adaperit, et humidiora { excrementa } efficit. Qđ ſi nullū tale fuerit, ſed bilioſum appareat, ab omnibus quidē ſalſis cibis cauendū eſt, edant autē maxime oīum ſaxatilē piſcem ex iure, aneto tm̄ aſſumpto. Sin autē craſſum & viſcoſum id qđ efferť, exiſtat, p̄terea nauſea etiā quædā ægrum torqueat, ex oxymelite decoctio parabitur. Piſces purulē tis accō modati

De teſtacea cute præditis.

Alimētū ex teſtaceis nō valde iis, q̄ in thoracis regionibus vlcus hn̄t, & pus expuūt, vtile exiſtit: tn̄ cum ſalſus humor eſt, & bilioſus, tūc pectines, aut buccina, aut aſtacū, aut locuſtas dare nō eſt alienū. Sin autē ſordidū { vlcus } fuerit, & paulatim { pus } efferať, eo q, p̄fecta eruptio circūfuſi humoris facta nō ſit, etiā erinaciū modicū ſumere nō prohibeto, hēt enim aliquid, quod & aperire, & repurgare poteſt,

De leguminibus.

Inter legumina ptisanam,quæ vim habet absterſoriam, ſimiliter & auenam,febricitantibus quidem recte dari con ſtat,ſin autem calor nõ infeſtet,etiam halycam quæ habeat aut piſtacea,aut amygdala , aut vuas paſſas , aut nuces pineas.Si vlcus ſordidum & fluidum appareat , fabas quoq;, aut phaſiola,aut lentem interim per ſe,interim vero cũ ptiſana decoctam optime nimirum exhibes,quemadmodum prædictum eſt,febri in totum prope finita.

De fructibus pomaceis.

Fruct⁹ pomacei purulentis non vtiles.

Quod huiuſmodi affectibus fructus pomacei ad modũ vtiles ſint,non medicis tantum,ſed etiã omnibus idiotis eſt in confeſſo.Veruntamen cum cibi quoque faſtidium ægros comitaẽ,paulo deteriora ex pomis deligere cugimur,quare etiam mala,& pira admodum matura,cucumerum medullam,aut peponem,ſi febris potiſsimum , aut ſitus affligat,ſputumq; bilioſius inueniatur, exhibere commodum eſt.Ham medulla peponis nonnihil absterſorium obtinet.

De bellarijs.

Bellaria purulẽtis apta.

Bellariorum cibus vtilis eſt,vt qui thoracis affectibus ab ſtergendis vim quandam habeat idoneam.Itaq; amygdala aut piſtacia,aut vuæ paſſæ,aut nuclei pinei , & quæ ex his cõficiuntur placentæ,aſſumantur , verũ nõ copioſus ex his cibus dari debet.Nam etſi abſtergere poſsint , ægre tamen concoquũtur.& propter oleoſam ipſorum partẽ { alios } cibos in ventriculo corrumpunt. Tantum etiam de victu ipſis idoneo,dictum eſto , deinceps aũt perſequi oportet, quæ itẽ medicamenta compoſita,iis qui pus in thorace habẽt,bene ſint accõmodata.Dicta igitur ſunt vniuerſa ꝓpe, vbi de tuſsi ægimus,plurimaque illic ſcripta antidota reperies,purulentis quoq; efficacia.Sed hic etiam eorum mentionem faciemus,quæ proprie ad purulentos conueniunt, ita vt prius ſimpliciora auxilia exponamus,deinde ſic compoſita quoque in memoriam reuocemus.Hyſſopum igitur cum melle bene facit:ſimiliter etiam thymum , aut iris con

tusa, aut erui fricti ex butyro, aut pulegiũ, omniaque hæc seorsim contusa, aut cum melle mixta, si exhibeãtur, bene faciunt, nam generose repurgant.

Ad purulentos.

Ad omnia thoracis vitia, & eos qui tabe detinentur, quibusq; arteria affecta est, admodum salutare & suaue medicamẽtum est, quod sequitur. Cinamomi, mirrhæ, singulorũ drachmæ quatuor, thuris drachma, dulcis radiculæ sescuncia, *tragacãthæ vnciæ sex, nardi Indicæ drachma, ammoniaci drachmæ quatuor, croci drachma, *melle excipito.

Purulẽtorũ medicamẽta simplicia.

Cõposita purulentorũ remedia.

Ad eaquæ in thorace hærent & omnia recremẽta. Cap. 3.

NVcem pineam, quæ copiosam resinam peculiarem sibi circundatam habeat, cum marrubio recenti coquito, deinde mellis modicum decocto misceto, & rursus hoc vsque ad melleam crassitiẽ incoquito Ad thoracis pulmonisque affectus vtitor.

* In alio vncia.

* In alio, drachmæ due

Ad purulentos, Phthisicos, & eos qui ex pulmone, aut thorace, aut membrana septitransuersi, feculenta & sordida expuunt, item ad eos qui iam Phthisim sentiunt, optimum præsidium, habet autem in hunc modum. Cap. 4.

SEmperuiui succi, pasſi Cretici, mellis Attici, singulorũ drachmæ duæ *, vrticæ seminis contusi hemina, cucumeris satiui hemina, cupressi seminis vncia. Omnia simul vsq; ad dimidias coquito, sorditiesq; proiicito, iuri decocti picis liquidæ vnciam addito, coquitoq; ad mellis spissitudinem, nec non nardi Syriacæ drachmã admisceto, thuris drachmas tres, croci drachmas duas, piperis albi drachmas duas. Fabæ instar lingendũ dato. Quod si affectus prædicti vehementer increscant, & intendãtur, nucem pineam torridã adhuc probe contusam, coniectãque in ollam recentẽ, aquæ quod satis est ei superfundens, incoquito vsq; ad tertias, & percolato iure in vicem reliquæ aquæ vtitor.

Antidotum ualde efficax ad stomachi fluxionem, & eos qui difficulter glutinosa excreant, tussi laborantes.

& Peripneumonicos, opitulatur celeriter siue noxi.

Diapras siu anti dotum. Croci, folii, singulæ drachmæ, marrubii, iridis, piperis al bi, pulegii, hyssopi, singulæ drachmæ duæ, erui farinæ sex tarius, amygdalarum amararum sextarius, mellis exquisi- * In alio tres. ti sextarius. Vtitor vt longe optimo remedio.

Antidotum dia praßiu, hoc est ex marrubio optime humores thoraci infixos, omniaq; ut prius repurgat.

Hyssopi, marrubii. pulegii, calaminthæ, singulorum vn ciæ duæ, dulcis radiculæ vnciæ tres, scillæ, helenii, singulorum vnciæ duæ: nucum pini tantundem. Triduum aqua macerato, coquitoq; ad tertias, melle adiecto vsq; ad crassitiem incoquito tm̃ etiam de medicamentis, diuturna thoracis, et pulmonis vitia repurgantibus. Scire autem licet, post purgationem vlcera studiose siccanda esse. Nã vbi recrementis libera fuerint coa escunt, & carne replentur. In posterũ his conueniunt aeris mutationes, nauigatio, & naturaliũ aquarũ vsus, si sint corpulenti, & nõ immodice a morbo extenuati. Tunc enim præterquam q̀ nihil iuuãtur, etiam magis a siccante offenduntur. Quare satius est dulcibus vti balneis, vnctione, oleo Sabino, & adipe. Ita nãq; ex eiusmodi vniuersis particulas infirmas, & extenuatas, præcipuæ si lactis potu vtantur, recolligunt reficiũtque.

De affectibus oris ventriculi. Capvt V.

Oris vẽ triculi affect⁹. OS ventriculi, quod sane etiam stomachum, quidam autem veterum cor appellarunt, vbi offensionẽ acceperit, infinita & varia accidentia hominibus inferre solet. Nam morbum Comitialem, conuulsiones, grauẽ soporem, qui caros dicitur; tristitiam intempestiuam, metum, Melancholiam, alienam appetentiam, cibi fastidiũ, nauseamq;, vomitus, ciborũ corruptiones, intestinorũ tormina, vteri & vesicæ dolores, interim etiam vigilias, dolores, desipientiam, curas intempestiuas, & extremorum frigiditatem inducit. Adeo est sensile, vocatque in doloris consortium, vicinitate quidem, cor: cognatione autem, cere-

brum. Quoniam igitur stomachus talium, & tot vitiorum autor efficitur, obseruãdum est, quinã stomachi ipsius proprie sint affectus, qui vero per accidens. Vbi hi accurate distincti fuerint, ad curationem ita veniendum est.

De frigida intemperie.

Frigidam oris ventriculi intemperiem manifesto licet inde cognoscere, si æger non sitiat, appetatq; magis cibos, q̃ potus. Si vero non solum qualitas, quæ offendat, sed etiam humorum quorundam frigidorum intemperies existit, oĩa sane eadem ipsis accidunt, quæ in frigida qualitate eueniunt, præter hæc aũt etiã alia. Etenim in hac ægri vomũt pituitam, & cũ cibum assumunt, retinere nequeũt, post vomitum statim alium appetunt, queadmodum canes: quare etiam tales caninum habere appetitum dixerunt. Hac igitur ratione siue intemperies quædam frigida sola os ventriculi offendat, siue etiam copia materiæ, caninum quoq; esse appetitum statim licet internoscere. Quoniam vero nõ vna quædam causa caninum appetitum efficit, sed diuersæ, nempe frigida intemperies, vt diximus, & humor pituitosus, qui in stomacho continetur, multaq; admodum caliditas, & recentricis in toto corpore facultatis imbecillitas, internosci antea debet, quæ prior immoderatam nunc ciborum appetentiam pariat. Nam curatio inueniri nequit, nisi causa morbi effectrix prius sit comperta. Si igitur immoderatum ciborum desiderium ex multa caliditate oriatur, contraria magis iis qui ob frigiditatem immodica appetũt, euenire videntur. Neque enim siti carent, neque acidum humorem vomũt, quippe immoderata caliditas tale quid accidere non permittit, vt quæ omnia facile in vaporem dissoluat, & latenti perspiratu extenuet, digeratque: vnde etiam aluus his magis astricta quã citata. At iis qui ob retentricis in vniuerso corpore facultatis infirmitatem laborãt, cibi minime cocti, copiosi, & subinde alterationem non experti excernuntur. Quare etiam tales cõtinuis illorum corruptionibus laborant.

Vẽtriculi intẽperies frigida.

Canin[9] appetit[9].

Curatio canini appetitus ex frigiditate prouenientis.

Appeti t⁹ caninꝰ ex frigiditate curatio

Qui igitur ob frigiditatem, aut pituitæ abundantiam immoderatius appetunt, curabis nimirum contrariis vtēdo, nēpe calidioribus, præsertim vino mero, cibis pinguibus, & omnibus oleosis, phasianorū quidem femoribus, & carnibus suilis. Hæc enim comesta prius exaturant ipsos, & in modicam eorum appetentiam obtundunt, vt in posterum copiosiorem cibum nolint assumere.

Curatio canini appetitus ex caliditate nascentis.

Caninæ appetētiæ ex calore curatio

Quod si canina cibi cupiditas, ob multam caliditatē ægros teneat, vinum quidem ipsis dandum non est, sed cibi q ægre conficiantur. His nāque calida valde inimica sunt, vt piper, & quæ ex eo parantur, hydrogarum, cōditum. Alia vero, præterquam ꝙ refrigerant, etiam difficulter confici possunt, vt omazum, vuluula, & vaccarum pedes.

Curatio canini appetitus ex retentricis facultatis imbecillitate.

Appeti t⁹ caninus ex ībecillitate retentricis facultatis.

Sin autem ex retētricis facultatis imbecillitate nascatur, omnique, vt ita dicam, intēperie; vbi notaueris antea quæ causa offendat, tandem ad curationem congruam venito. Nam astringentia semper offerre velle, ad indoctos medicos pertinet. Maxime igitur ob frigidam intemperiem retentrix facultas dissolui consueuit, atque ideo aduersus hāc magis insistendum est, interdum vero etiam ob siccitatem retētrix facultas deiicitur, estque ipsa curatu difficilis.

Curatio retentricis facultatis ex frigiditate infirmæ.

Facultas retētrix infirma.

Si igitur frigida intemperies negotium vētriculo facesseret, ex iis indiciis, vnde eam internosci debere diximus, appareat, patet omnino calefaciētibus esse vtendū, nō modo cibis eiusmodi, sed etiam medicamētis. Conuenit igitur ipsis inter olera quidem, brassica percocta ex vino, comestaque, nec nō cinara, caulis & rapa similiter, ex frumētaceis, polēta, puls, halyca cum vino, typhe, olyra, zea. Inter aues, perdices, attagenæ, anates, ex carnibus paucæ, vt caprina, & leporina

& leporina, fructus autẽ pomaceos maiori ex parte deuitent. Inter bellaria vero vuas passas, vt maxime salutares assumant, reliqua omnia repudient. Victus igitur, vt breuiter dicam, talis esto. Porro vnctiones, & epithemata accõmodant, quæ constant ladano, masucha, myrrha, aloe, & absynthio, potiones autem quæ ex spicanardi & rheo fiunt item quæ ex malis constat, gingiber recipiens, adhæc antidotum Esdra, & Theriaca potissimum nam ipsa omnium maxime eiusmodi affectus concoquere, & sanare potest. Ex balneis conueniũt, quæ aerem calidiorem, & soliũ habeant, reliquo vero tempore procedente, & morbo iã decrescente, etiam naturales aquæ calidæ ad perfectam liberationem adhibẽdæ, præsertim quæ mediocrem habẽt astrictionem. Exercitia his sunt vtilissima, gestationes, nauigatio, & longa peregrinatio. Hæc enim omnia totum corporis habitum in pristinum statum recolligunt, corroborantque, vt alimentum probe continere, & cõcoquere possit, moderatosque cibos appetat.

Curatio retentricis facultatis ob calorem imbecillæ.

Panis igitur in his commodissimus est, si ex mero assumatur, item oua dura circa horam tertiam assumpta, inter olera, intybus, lactuca, & malua. ex auibus gallina cohortalis, non admodum cocta, anserum præsertim alæ & pectora, item phasianorum, reliqua autem omnia deuitent. Ex piscibus edant dura carne præditos, vt orphum, glaucum, ceridem, cuculum, octapedem, & sepias. Ex testaceis, astacos, buccina, pectines, & cochleas. Ex leguminibus Phasiolum fabã, oryzã. Ex fructibus pomaceis mala dulcia citria, vuam dura carne præditã, peponum, carnem, cucumerũ medullam, sycomora, duracina, & persica. Itẽ balineæ dulcis aquæ conferunt, nam naturales his sunt inimicæ. Tãtũ etiam de retentrice facultate a calida intemperie affecta. *Retẽtricis facultatis ob calore imbecillæ curatio.*

De grandi fame quæ Bulimos Græce dicitur. Cap. VI.

BVlimos græce dictus, vt etiam nomẽ indicat, magna est fames. Fit autem, vt ratio subindicat, ab immode *Bulimes.*

rato oris ventriculi calore, & imbecillitate, vnde nisi alimentum immodice assumant ægri animo deficiunt, conciduntque. Hoc igitur cum etiam plærique idiotæ sciant, statim iis quæ odorem mouent vtuntur ad vitalem facultatem, quæ digeritur recreandam recolligendamque. Ex his autem, quæ odoratu mouent, panem potissimum vino imbutum, carnes porcinas assas, hædinas, & summatim, ea quæ nidorosum odorem habent, & bene conditum offerunt. Continent autem eorum extrema, & pungunt vndiquaque, aures perfricant, & maxillas, ex capillis attrahunt. Reuersus ad se, & defectione animi finita, panis vino imbutus ante omnia dari debet, deinde sic etiam alii cibi. Reliquo tempore celerius nutrire, & quicquid ægre mutatur, conficiturque, ipsis exhiberi oportet, nec non quod refrigerare, & confirmare potest. Ab eiusmodi nanque adiuuantur, & temporis processu ad bonam temperiem reuertuntur. Nonnulli etiam opium grandi fame laborantibus cum aqua frigida exhibuerunt, vt excedentem calorem restinguerent. Verum talia vos cauere adhortor, cibis autem qui ægre elaborantur, mutanturque, potius vtamini. Noui mulierem quādam, quæ cum multa & immodica assumeret, omniaque concoqueret, & nunquā saturari se diceret, rosionem vero in stomacho experiretur, & capite doleret medicamētum purgans accepit, erat autem id Hiera. Facta igitur euacuatione vermem proiecit, qui longitudine duodecim cubitos, & plures habere putaretur. Atque tunc immoderata, & furiosa apppetentia conquieuit. Innotuit igitur non Bulimum, sed bestiam fuisse, quæ ad cibum sumendum compelleret, omniaque consumeret.

Bulimi curatio.

historia mlieris aquæ vermē picerit.

De cibi fastidio Quod Græci Anorexian appellant. Caput. VII.

Cibi fastidium

SCiendum est cibi quoque fastidium, aut ex intemperie quadam, aut humoribus in stomacho contentis excitari. Necesse igitur est vnum e tribus perficere,

aut humores euacuare, aut contemperare, aut mutare, & cum ipsi crassiores existunt, extenuare. Quapropter ipsos aut vomitu, aut per aluum euacuabis, si itaq; æger ad vomitũ procliuis fuerit, per superiora. Maxime vero ad huiusmodi remedium confugiendum est, si humores tenues & non admodum crassi fuerint, videanturq; adhærescere.

Quomodo uomitus sollicitari debeat, quibus humor tenuis, & biliosus in stomacho continetur.

Quod si humores noxii per vomitus euacuandi tibi videantur, caue ne medicamentis ad vomitum ciendum efficacibus vtaris, sed humectantibus potius cibis, & potionibus, vtpote copiosa aqua tepida, idq; frequenter. Sic nãq; recrementitius humor facile supernatabit, educeturq;. Etenim mulsa etsi stomitum moueat, tamen in eiusmodi ipsa vitari debet, vt quæ intemperiẽ aliquã latentem corpori insinuet, quare rectius ages, si tepida sola vtaris. Sin autem ægrũ quoq; luteis ouorũ, aut cremore ptisanæ nutrias, priusquã tepidã exhibueris, deinde exiguo tempore interposito ita vomitũ potius prouocaueris, is sine noxa erit, & vtilissimus. Eo sane modo vomitus, si æger ad illũ inclinatior fuerit, accommodari debet, sin autẽ difficulter vomat, cauendum est, ne stomachus plurimum vellicetur, vel ad id compellatur. Nam si largius vellices distendasq; magis appetitũ subuertes. Satius igitur est in eiusmodi materiam ad vẽtrem prouocare, humectando primũ liberaliore, & tẽperato cibo ita nanq; materia purgantibus prõpte obedire poterit. At medicamentum aliquod purgãs ex iis quæ corroborare possunt, paulatim exhibere oportet, vtpote Picrã, aut vnum ex his antidotis, vel quod malis cotoneis cõstat, vel quod rhodomelite, cum sint medicamẽta absq; noxa, & stomacho idonea. Ne autem ipsa apud alios querere grauemini, descriptiones eorum hic qnoque exponẽdas putaui. Habent porro in hunc modum.

Vomit. quomodo sollicitetur.

Medicamẽtum dia melon.

Medicamenti purgantis, Diamelon, hoc est, malis cotoneis cõfectio.

Malorum cotoneorũ libra, citrii corticis vnciæ ſex, mellis ſeſquilibra, ſcãmoniæ vnciæ duæ, piperis * vncia, aquæ pluuialis puræ ſextarii * tres, vſu probatũ eſt. Inſtar oxymelitis coquito, poſtremo ſcammoniam adiicito, piper inſpergendo, datoque cochleare vnum, aut duo.

✿ Impreſſus codex grecus, vnciæ quatuor.

*ipreſ. 6.

Aliud purgans ex malis cotoneis comprobatum.

Mala cotonea octo, ſcammoniæ vncia, Mixta fermento extrinſecus obducito, ne ſcammonia ꝑ meatus penetrare posſit. Vbi aſſa probe fuerint, ſcammoniam cum malis citra fermentum læuigatoque, adiicitoque mel, ac rurſus læuigata vaſe vitreo recondito, ac dato cochleare vnum, vel duo, prout purgare volueris.

Medicamenti purgantis Diarhodomelitis deſcriptio.

Diarhodon.

Roſarum ſucci libra, ſcammoniæ vncia, agarici *, drachmæ quatuor & ſemisſis, piperis ſcrupuli duo, mellis vnciæ ſex. Lento igne coquito, & cum in craſſitiem coierint, tunc ſcammoniam, piper, agaricũ addiicito & vtitor. Dentur pro viribus cochlearia quinque, aut ſex.

✿ Impreſſus codex Seſqui drachma.

Si cibi faſtidium ex uiſcoſis humoribus naſcatur.

Faſtidium cibi ex viſcoſis humoribus.

Sin autem ex viſcoſis humoribus cibi faſtidium ortum fuerit neceſſe eſt deinceps ad contraria reſpicere, quæ extenuent, & incidant, præterea etiã abſtergeant, atque ex his vt accipiant, ægri, adhortandi ſunt Capparis igitur ad huiuſmodi ſalutare eſt remedium, elota prope, & ex oxymelite parata proſunt etiam oliuæ omnes, quæ ex muria, aut oxymelite condiuntur. At ſinapii his vehemẽti⁹ extenuat cum oxymelite & aceto comeſtum, & ſummatim, quæ ex oxymelite, aut muria, aut garo probe oſſerunt. Porro quibus ſtomachus nimium refrigeratus eſt, etiam medicamẽta ex pipere, & gingibere confecta porrigere neceſſe ẽ, ex quorum numero etiam id habetur, quod ex malis cotoneis paratur adiectũ, habens piper, myrrhã. aut liguſticũ, aut coſtum, aut pulgium. Alii aliter ipſum parant, omniũ vero optima compoſitio eſt, qua etiam Diuiniſsimus Galenus vſus eſt, quam in capite reperies, vbi de cibi faſtidio ex

frigida intemperie nascēte agitur. Quod si largius deterge re volueris, etiā oxymelite Iulianio dicto vtitor, quidam vero ipsum Lonchino Philosopho ascribunt. Hoc oxyme li valde mirificum est, vt non solum quæ in stomacho hæ rent detergere, sed etiam quæ iecori, lieni, thoraci, & capi ti infixa sunt, amoliri possit, morbum quoque Comitialē, aliosq; multos diuturnos affectus sanet, verum & cōfectio nem, & vires quæ ipsi insunt, in præsentia omittentes, re liqua persequamur. Etenim in aliis capitibus, tū descriptio nem oxymelitis, tum quæ titulo pmittat, explicauimus. His igitur per os medicamentis vtendum est, extrinsecus autē vnctionibus quæ fouere ipsum, & corrroborare pos sunt est etiam, quod Marciatum vocatur deinde vero epi thematibus, tum Baio, tum eo quod Euodes a gratu odo re dicitur. Porro cum longe optima sint, & paratu difficilia confectionem ipsorum, & materiam hic subieci. oxymeli.

Stomachicum quod dicitur Baium.

Stomachicum Baion.

Casiæ drachmæ quatuor, iridis * scrupuli octo, iunci ro tūdi floris scrupuli octodecim, herbæ sabinæ scrupuli octo bdelli scrupuli triginta duo, mastiche vnciæ duæ, ceræ vn ciæ ✿ sex, terebinthinæ vnciæ * tres, piceæ resinæ torrefa ctæ sesquilibra, * amomi scrupuli triginta duo, nardi vn ciæ sex œnātharii vnciæ octo, aloes vncia, cardamomi vn ciæ duæ, gariophylli vncia, balsami vnciæ duæ. Leuigatis succosis ea quæ liquari possunt, adiicito, deinde arida ipsis cum liquida adhuc sunt inspergito excipitoque.

✿ Impressus scrupuli quatuor.

* Decem

* In alio drachme due.

Euodes.

Euodes epithema.

Hoc quoque præstantissimum est epithema longo vsu probatum. Croci sescūcia, bdelli scrupuli nouem, aloes vn ciæ duæ, myrrhæ totidē, folii vncia, propoleos vnciæ tres terebinthinæ totidē, thuris vnciæ duæ, styracis vncia, ma stichæ vnciæ duæ, semissis, spicænardi vncia, cardamomi vnciæ duæ, magmatis hoc est fecis vnguenti Hedychroi sescūcia, ammoniaci vn. sex, ceræ libra, colophoniæ libræ duæ opobalsami vn. sex, palmulaq; totidē. Cōfectis vtitor.

Fastidiũ i calore

De cibi fastidio ex calida intemperie.

Cibi fastidio ex calida intemperie excitato, victum, qui refrigerantibus constat, profuturum esse liquet, præsertim illa quæ aceto parantur, poscam, oxygala, & quæ apud Romanos vocatur Melcha. lactucas, intybum, & aquam per se frigidam, si moderate bibatur, & quæ e contrario intẽperie calide superanti resistunt. Nam immoderata frigiditas vires corporis emortuas reddit, & deiicit, vnde etiã cibi fastidii causa efficitur.

De iis qui ob immoderatam frigiditatem cibos fastidiunt.

Fastidiũ ex frigiditate.

Qui igitur ob frigiditatem cibos fastidiunt, his hydrogarum dari, vinum vetus, cõditum, decocta rutæ, & anisi & sæpe allia esui offerri debent, potui vero antidota, quæ valide calefaciunt, ex quorum numero est etiam Theriaca potissimum. cum stomacho sit idonea. & maligna contemperet, vnde etiam iis, quos humida, recrementa maligna, & praua infestant, recte hoc antidotum exhibetur, vt vna quoque vice datum, appetitum abolitum frequenter reuocauerit. Quin etiam ius columbæ, & vuarum passarum conducit. Cum enim & ipsæ stomacho sint gratæ, contemperentque maligna, & cruda concoquant, etiam præter id quod non subito corrumpuntur, nutriunt. Nihil autẽ hoc præstantius, quam vt idem & alere, & intẽperies, quæ stomachũ exercẽt, curare possit.

De siti. Caput. VIII.

Sitis.

Sciendum est eodem quoque modo accidere, vbi bibere ægri desiderent. Nam vel propter stomachi siccitatem, vel multam caliditatem immoderatius potum appetunt, sitiuntque vehementer, interim vero sitis non propter ventriculi os tantum quibusdam sed etiã ob calorem iecoris, pulmonis, & ieiuni intestini accidit. Etenim quæ pulmonis vitio contingit, non tantum a re-

frigerantibus, quantum aeris ambientis inspiratu adiuuatur, ac ardentes febres maiorem potus appetentiam, ob immoderatum calorem inferunt. Quemadmodum igitur immoderata sitis ex inteperie quadam frequenter oritur, ita sciendum est etiam propter vitiosos quosdam humores in ore ventriculi putrescentes, qui sursum exhalent, eã excitari. Itaque superantem humorem, qui in ventriculo continetur. non modo refrigerantibus, sed etiam aliis ad illum idoneis medicamentis abstergere & repurgare cõuenit. Si igitur humor qui in illo habetur, biliosus fuerit, aliquod refrigerans humectansque adhibito, quemadmodum etiam, si pituitosus fuerit, & id quod redundat, facitque sitim, salsum, ea quæ huiusmodi humorem repurgent, & abstergant, offerto. Ego sane noui huiusmodi sitim a salsa pituita ortam, per salsos cibos finitam fuisse, vt salsamenta, Coryacum, Encatheram, & capparem. Quare non semper refrigerantibus humectantibusque vtendũ est, sed vbi causam accurate distinxeris, atque internoueris, ita tandem congrua adhibenda curatio est. Proinde iis qui ex siccitate sitiunt, humectantia, illis autem, qui ob caliditatem, refrigerantia, aliis vero, qui ob salsam pituitam, detergentia conueniunt.

Ad eum qui stomachum æstuantem habet, & uehementer sitit.

Stomachus æstuãs.

Archigenes igitur Diuinissimus. si quis alius, cum ea quæ ad medicinæ tractationem pertinẽt, re ipsa docere studuisset, eis qui ardorem in stomacho sentiunt, aquam frigidam superbibere præcipit, præsertim etiam si rosionem in eo experiantur, & animo ex calore nimio, tibique fastidio deficiunt, aut vuæ acerbæ succum, aut malorum cotoneorum, aut cucumeris satiui semen cum aqua frigida, aut mali punici dulcis, aut acidi succi cum aqua pari mensura, aut ramusculum mentæ læuigatum ex aqua frigida, aut rosaceum oleum similiter cum frigida, aut

persicorum immaturorum aut rosarũ siccarum decoctũ, aut lactucæ semẽ albæ cum aque frigidæ cyathis quatuor. Nos autem compositis quoque vti sumus, nõ mediocri ipsa vsu experti, quorum etiam descriptiones ampliter vobis exponemus. Ordine ita habent.

Catapotia ad sitim arcendam.

Galen* addit. Gatapotia ad sitim.

Cucumeris satiui seminis drachmæ octo, { portulacæ seminis drachmæ octo, } tragacanthæ drachmæ sex. Tragacanthum ouorum recentium albumine dissoluito, ac semen cucumeris tritum ei adiicito miscensque in catapotia redigito. Siccata in vmbra, sub lingua tenenda dato, & humor qui inde dissoluitur, deuoretur. Aliud. Dulcis radiculæ, ✻ cucumeris satiui seminis, ✻ portulacæ, singulorum drachmæ duæ. Ouorum albumine excipito, formatoque catapotia erui magnitudinis, ac linguæ submittito.

* Aliiquatuor.

* Sex.

Aliud ad febricitantes, quibus parum bibere conducit, item ad insolatus, & profectiones, ubi sitis urget,

Codex grec° ĩpressus drach. in alio, sex.

Dulcis radiculæ succi drachmæ * sex, cucumeris satiui seminis drachmæ quatuor, tragacanthæ drachmæ duæ. Leuigata in vnum misceto, & albuminibus ouorum adiectis subigito, fingito que catapotia, & vtitor, sub lingua continenda exhibens. Aliud. Portulacæ seminis, cucumeris satiui seminis, portulacæ radicis corticis, singulorum drachmæ quatuor, dulcis radiculæ succi drachmæ duæ, tragacanthæ drachmæ quatuor. Ouorum albuminibus excipito, formatoq; pastillos, qui singuli drachmam pendeant, datoq; vnum sub lingua tenendum.

Pastilli ad febricitantes siticulosos.

De iis, que ad ardorem stomachi extrinsecus imponũtur.

Epithema ad ardorẽ stomachi.

Extrinsecus autem vesicam aqua frigida, aut niue repletam, vel cucurbitæ ramẽta iniicito, aut sesamum aqua maceratum, læuigatũque cum oleo rosaceo misceto, ac febricitantibus applicato, aut mali folia viridia, aut mala cotonea, aut palmularũ glandes, quas Phœnicobalanos vocãt: aut mespilum cum cerato, aut caseum recentem cum polenta inducito, in summa omnibus, vt in Cardiacis vtitor.

De iis qui atram bilem colligunt, & inflatione stomachi laborant.

Quibus præcordia, & stomachus inflatur, melancholicis in eum recrementis confluentibus, spongias aceto quã accerrimo imbuias imponito, & si post has malum remã serit, alumen liquidum cum chalcanto leui, & melle modico exceptum applicato, aut hædere foliis in vino coctis stomachum obducito, aut stercore bouis armentarie sicco ex vino cocto. At ei qui inflationem stomachi potissimum experitur, calaminthæ decoctum ex aqua modico mellis despumati & piperis adiecto, potui dato flatus sane discutit. non confert autem ad calidas intemperies, & ea quæ ex nimia adustione generantur, vitia, sed potius illis qui melancholico humore laborant, opitulatur,

Præcordia & stomachus inflatur.

Medicamentum Diaoporon, *hoc est, ex fructibus pomaceis confectũ ad subuersionem stomachi,* Cæliacos *&* Dysentericos *efficax.*

Mala cotonea decem rhus rubri sextarius, aquæ congii septem, sorba quinquaginta, mespila totidem. Fructus cõtusi, coniectique in aquam { coquentur curiose, ac vbi dissoluti fuerint, liquor exprimetur, rursusque incoquetur abiectis fructuum sordibus & cum tertia liquoris pars relicta fuerint, adiicientur mellis Attici libræ quatuor, } cõquenturque in pruinis, ac mouebuntur continue vbi spissitudinem acceperint. sublata reponentur. Dato ante cibum chocleare vnum aut duo.

Vulgarus codex coneorũ; rhus rubri, singulæ drachme. Diaoporon ad stomachi subuersionẽ. Epithema stomachis fluidum.

Epithema ad stomachum fluxione tentatum, febri æstuantibus, & Colicis, *qui stomacho consortii lege laborant, & cibum reiiciunt, idoneum.*

Myrrhæ, croci aloes, mastichæ, absynthii succi, styracis, singulæ vnciæ ceræ, nardini olei, palmularum patetarum singulorum sesquilibra, vini Adriani qđ ad palmulas irrigandas satis est. Quidam autem ceræ & nardini singulorũ * libras tres iniiciunt, & siccis in leuorem detritis vna cũ

* Vulgatus codex vn.

styrace liquata miscent, ac læuigatis vtuntur, nos autẽ singulorum ✠ sesquilibram iniicimus, ac fit præstantius.

✠ vulgat. libram.

Aliud ad eos, qui stomachum habent imbecillem, quique cibum retinere nequeunt.

Epithema ad stomachũ non continẽtẽ cibos

Palmularum patetarum vnciæ tres, œnanthæ, ceræ, singulorum libra, mastichæ, thuris insecti, singulæ vnciæ, vini quod satis est. Palmulas ex vino læuigato, arida simul terito, deinde vbi ceram liquefeceris, cũ nardini vnciis tribus ceratum efficiens, arida in puluerem redacta, excipito atque in vnum cogito.

Aliud epithema similiter stomachum corroborans.

Epithema corroborans.

Oenanthæ, omphacii, rosarum florum, aloes hepaticæ, acaciæ, gallæ, balaustiorum, mali punici, phœnicobalani, ceræ tractæ, olei lentiscini, singulorum vnciæ sex, vini Spathitis quod satis est malorum cotoneorum adipe inuolutorum carnis asse vnciæ tres, croci, absynthii, singulorum sescuncia, vnguenti Melini vnciæ octo. Vino odoro subactis vtitor.

Aliud ad stomachum fluxione laborantem, & uentrem.

* In alio, drach.

Gallæ omphacitidis drachmæ quatuor, nitri drachmæ sex, alcyonii drachmæ quatuor, * sereos vnc. tres. Aliud. Vuarum passarum decoctũ potui ipsasque vuas esui dato.

De antidotis ad eos, qui ob frigidam intemperiem cibum non concoquunt.

Antidoti ad frigidũ stomachũ.

Præstantissimum est hoc medicamentum, quod per os exhibetur, plurimis experimentis probatũ. Helenii vnciæ quatuor, feniculi seminis vnciæ tres, piperis vnciæ duæ petroselini seminis vncia, mellis Attici crudi exquisiti libræ duæ huius penuria, alterius despumati. Ego autẽ adieci ẽt erucæ seminis vncias duas, atque in omnibus mihi optime successit, nec non miscui sinonis Syriaci drachmas duas, seseleos totidem, mellis vncias sex, vel etiam plures. Maximum hoc est præsidium, & ad multa vtile. Non enim solũ

inflationem stomachi, & cruditatem sentientibus confert, sed mulierum quoque menses educit. Ego vero vsus sum etiam in ægre spirantibus. & præter opinionem profecit. Dantur cochlearia duo mane & vesperi dormituro, ex diluta vini potioni, præstat autem diluta potio idem, quod nectar, mane vero ex aqua. Facit enim ructus suaues, & omni tussi cōfert, item iis, qui a capite in thoracem fluxiones experiūtur, summatim omnibus intestinis affectibus. Reddit etiam appetentiam ciborum ampliorē, quibus ipsa interierat, nec nō qui in veneriis offensionem experti sunt iis desiderium illorum excitat, si constanter eo vtantur.

Aliud ad eosdem affectus Dia melon.

Dia melō aliud

Malorum coroneorum purgatorum, & postquam contusa fuerint, expressorum libræ tres, gingiberis vnciæ tres { piperis vnciæ duæ, } mellis sesquilibra. Succus cū melle vsque ad huius spissitudinem incoqui debet. deinde sic arida contusa, & tenui cribro increta adiici. Etenim hoc præsidium etiam iecore affectis est vtilissimū, interim sane hoc pacto, interim sine aridorum puluere. In calida intēperie in eius vicem Rhodomelite vtor, & præcipue, quibus vinum exhibere cautio est.

Aliud Dia *melon.*

Coroneorum succi sextarii quatuor, mellis tantundem aceti hemina. Hæc ad prunas moderate coquantur, despumenturque, deinde gingiberis in puluerem redacti vnciæ quatuor adiiciantur, piperis albi vncia, & rursus ad mellis crassitiem lento igne incoquantur Quod si purgans hinc medicamētum efficere velis, lachrymæ scammonii vncias tres adiungas, sin autem absque scammonio paretur, imbecillitate vētris laborantibus auxiliatur. Vtilissime datur Heppaticis, & Stomachicis cochlearii mensura. Et si a cibo sumat, ēt iuuare potest, rectius aūt mane ieiunis, vel dormituris vesperi exhibetur, sic vt a cibo duabus, aut tri

bus horis abstineatur. Confert etiam ad cibi fastiduim, & eos qui nou bene concoquunt. At si venter nimio calore intemperatus in corpore bilioso fuerit, gingiber & piper adimes. Succum vero mel, & acetum tantummodo, vt supradictum, coques & vteris.

Ad stomachum cibum vomitu reiicientem. Cap. 9.

Stoma ch^o cibũ euomẽs

ALoes rosarum siccarum, singulorum drachmæ decem Teruntĩ, dãturq; cochlearia tria, aut quatuor, si humorem stomacho insidentem, repurgare velis scammoniæ & mastichæ, singulorum drachmæ quatuor admisceto. Repurgat enim, & sine molestia.

Stoma chus in flatus.

Ad inflationem Stomachi, & intestinorum, item ad eos, qui cibum non concoquunt Iecorarios, tussi vexatos, præsertim, quos frigida causa infestat. Caput. X.

* In alio, vnciæ duæ.

PIperis vnciæ tres, ligustici, ameos singulorum sescuncia, * epithymi puri seminis, pulegii sicci singulorum vncia, mellis despumati quod satis est. Quidam vero etiam apii seminis vnciam adiecerunt, rutæ seminis semunciam. Datur cochleare.

Ad stomachi dolorẽ,

Aliud ad inflationem dolorem, omnemque stomachi cruciatum efficax.

* ĩpressus heminã Hemi-nam se missem

Lachrimæ papaueris drachmæ duæ, piperis castorei singulæ drachmæ petroselini seminis drachmæ quatuor. nardi Syriacæ drachma. In tenuissimum puluerem redigito. ac * cochleariũ cum aquæ calidæ * sesquicyato dato, & si cum melle temperatũ fuerit, cyatũ vnum tepidum mane & vesperi propinato. Robustis autem copiosins dato. Nã ad leniendum dolorem, & humores cõcoquendos efficax est, præsertim ad mulieres virosque Cœliacos, inflationes & cruditates, item ad febres, & precordium dolores, nec non ad febres ex cruditatibus contractas, tusses, laterum dolores, conuulsa, ac ad vrinam mouendam conducit.

Aliud antidotum optimum.

Spicæ nardi, piperis, singulorũ vncia, casiæ fistulæ, costi,

ſingulorum vnciæ duæ. Datur ex aqua mane, & noctu. Nõ modo ſtomachicis, ſed etiam Iecoroſis, & Nephriticis confert. vtitor hoc medicamento cum fiducia.

Aliud ad idem.

Piperis, petroſelini, ſingulæ vnciæ, cumini ſemuncia. Datur a balneo.

Stomachicum, quod etiam ad colum proficit.

Iridem Illyricam contuſam, incretamque ex aqua calida potui ieiuno dato poſt cœnam autem ex vino diluto. Modus eius eſt, * ſcrupuli tres. Ne ipſum contemnas. nã probe auxiliatur.

* Vetera exẽpla drachme tres

Aliud ad alia quoque uitia ſalutare.

Liguſtici, ameos, apii ſeminis, * rhei, ſingulorum drachmæ tres, piperis grana triginta, mellis quod ſatis eſt. Dato ieiuno, & ante ſomnum.

* Alii, Cari.

Antidotum ſtomachicum quod Piera dicitur.

Stomachicum antidotum Picra.

Iuncii rotundi floris, xylobalſami, maſtichæ, ſpicæ nardi aſari, croci, ſingulorum drachma vna, & ſemisſis, cinamomi veri drachmæ ſex, caſiæ drachmæ tres, aloes hepaticæ lotæ, & ſiccatæ drachmæ centum.

Aliud ſtomachicum, etiam ac inflationem utile.

Petroſelini Macedonici ſeminis, cumini, ſinguiorum vnciæ qnatuor. Aeger ieiunus, & veſperi ex modica aqua tepida ſumat.

De affectu cardiaco. Caput. XI.

Cardiacus affectus.

CArdiacus quoque affectus ſtomachi vitium eſt, quod accidit vbi humores praui rodentes, & virulenti in ore ventriculi collecti fuerint, aut eo confluxerint. Si igitur quidam os ventriculi ſenſibile habere depræhendantur, ſtatim intereunt, cum immodicam humorum roſionem ſuſtinere nequeant. frequenter etiam lumbrici ſurſum ad os ventriculi aſcendẽtes Cardiacos affectus, immodicas animi defectiones, & ſyncopas excitant, vt nonnulli ſtatim cum a lumbricis rũpuntur intereant. Quapropter non ſemper repentinas os ventriculi Syncopas a prauis

humoribus fieri censendum est, sed etiam lumbricorũ indicia requirenda. Nam hæ bestiæ adeo repentinam mortẽ & syncopas non minus quã perniciosi humores inferunt.

De Cardialgia Quasi dicas cordis dolore. Caput. XII.

Cardialgia.

QVi ego prauos, rodentesque humores in ore vẽtriculi continent, atque adeo prope in syncopen incidunt, his primum omnium illos cibos offerre conuenit, qui præterquã quod refrigerant, etiam particulam resolutam possint item confirmare. Itaq; probe refrigerant, corroborantque, tum mali punici grana comesta, tũ succus eorũ, adhæc mala nõ admodũ dulcia, sed mediocriter astringentia, pira, persica, duracina, vua quæ austerũ frigidũq; succũ obtinet, & panis ex aqua frigida, tepidaque sumptus, si ægri temperamento valde calido fuerint & humores qui continentur. rodentes nimiũ, & acres existant. His igitur inter initia ad Cardialgiã vtendũ est, reliquo autem tẽpore paulatim ipsis offerri debẽt, quæ ægre concoquuntur, & noxiorum humorum rosioni & acrimoniæ resistunt. cuiusmodi sunt vuluula, omazum, astaci iscia pectines, buccina, ventriculi anserum, suum, vngulæ ac petioli, in summa, quæ non cito corrumpunt, sed etiam vitiosum humorem superantem oppugnant, euincuntq;. Cæterum his quoque, cum affectus cessauerit, ac conquiescit, semper vt citius cibum sumant, consu lendum est. Nihil enim adeo ipsis confert, vt, si non tarde cibum capiant, sed circiter tertiam horam, aut quartam panem ex tepida aut frigida aqua sumant, aut malum, aut citrium absque ipsius cortice. Hæc sane Cardialgiam expertis conueniũt.

Glyceis cõfectio

Ex medicamentis idoneum est, quod Glycy dicitur, cuius confectio in hũc modum habet. Aceti sexquisextarius corticis radicum fœniculi * vnciæ sex, aloes hepaticæ vnciæ tres, mellis Attici sesquilibra. Dantur cochlearia duo, aut tria. Hoc medicamentum emollit, & confirmat ventrem, præstantissimumque est eum vt quod non solum Cardialgiæ, sed etiam incipientibus Epilepticis, & Hypochõdria-

* ĩpressus vncia.

cis aliisque plurimis affectibus medeatur, quorum nūc meminisse, tempestiuum non est. Noui autem antidotū quoque Dianacardion dictum, & Picram eiusmodi vitiis auxiliari, sed nullum æque, vt hoc medicamentum. Tantum de Cardiaco affectu, qui ex rodentium prauorumque humorum acrimonia nascitur, dictum sit, deinceps autē de aliis quoque agamus accidentibus, quæ in ore ventriculi, aut humorum superantium qualitate, aut copia eueniūt.

De nausea & vomitu. Caput. XIII.

Vomitus quoque vt nausea stomacho accidere videtur, verū singula ipsa a diuersis causis procreātur, nempe a copia, & praua rodentique qualitate. At copia quidem naturam vomitum grauando irritat, praui autem humores rodendo, affligendoque. Huc itaq; cōsiliū dirigas, vt copiosos quidem euacues, prauos autē & vitiosos contemperes mitigesque, & malignitatem ipsorū imbecilliorem reddas, præsertim vbi biliosi fuerint, & melancholici, pituitosos autem extenues, si crassi viscosique tibi appareant. Proinde si crudi humores in solo ventriculo redundent, & non ex toto corpore influant, medicamētis sollicitandi non sunt. Quippe solus etiam victus absolutam ipsis curationem præstare abunde potest, & humores in ipso contentos immutare. Sin autem ex toto corpore ventriculo influant, tunc medicamentis vtendum maioribus. Interdum enim & sanguinis missio requiritur, si is superare videatur, & purgatio, si magna humoris prauitas existat. Quod si ambo videantur abundare, tum venam secare, tū purgare oportet. Dicamus igit prius de iis, quæ in ventriculo continentur, deinde sic de illis, quæ ex toto corpore ipsi influunt, tractabimus.

Vomit & nausea.

Curatio uomitus & nauseæ.

Internoscendum igitur est antea, humores ne sint infixi, an ad meatus remittantur, an ad fundum sint impliciti. Si quidem æger acidam qualitatem percipit, scire licet humorem noxium, frigidum potius

existere, vtrum vero ad meatus transmissus, vel tunicis ad hærescat, vel in fundo ventriculi fluitet innatetque, id curiose inquirēdum est, & quomodo excerni debeat, cognoscēdum. Si etenim vomitus statim post nauseam obortam etiam citra violētiam comitetur, humorem noxium in lato ventriculi spacio esse, non dubie censendum. Sin autem nausea quidem excitata fuerit, nihil autem notatu dignū per vomitiones efferatur, humores noxios, vel cū biliosi sunt, vel serosi, in ore ventriculi absorptos esse, vel cū viscosi sunt, ipsi ori ventriculi infixos esse intelligito, quoniā subinde accidit, vt venter quidem nihil habeat recremēti, sed id ab aliis particulis, aut iecore, aut liene, aut alia quadā in ipsum recipiatur, deinde cū grauatur, aut roditur, ad vomitionē incitetur. Necesse autē est hoc quoque discernere.

Vomit. & nauseæ curatio.

Quomodo internoscatur humor qui euomitur, utrū in uentriculo gignatur, an aliunde influat.

Notæ ad humorū sedes cognoscēdas.

Siquidē vomitus crebrior, & intensus, nullo insigni spacio interposito vrget, humorem qui per illum reiicitur in ventriculo potius generari, sciendum est. Sin autem spacium notatu dignum intercedere videatur, neq; vomitus frequentius infestet, id quod reiicitur, ex aliis potius influere existimandum. Considera igitur totum corporis habitū aliaque indicia, atque sic curationem aggredere, siue sanguinis missionem, siue purgationem adhibens. Fieri enim nequit, vt aut humor superueniens, aut vomitus, aut quæ infestat nausea conquiescat, nisi totum corpus recrementis liberum prius reddideris, siquidem ipsum causam influxionis præbet.

Curatio, cum biliosus, aut melancholicus humor uomitum, aut nauseam excitat.

Vomitiōis ex bilioso aut melācholicho humorē curatio.

Postquā igitur diligenti obseruatione deprehenderis, biliosum esse, quod in stomacho gignit, nauseā, aut vomitum faciens, primum contēperanti medendi ratione vtendum, deinde vbi contemperaueris, humoris praui acrimonia leniēnda est, atque sic ad abstergendum eum transibis,

vel

vel per aluum, vel per vomitus euacuando. Dato igitur ipsis ptisanæ cremorem, qui vtraque præstare potest, tum acrimoniā lenire, tum repurgare, & abstergere. Etenim aquosa quoque mulsa vacuat, & quæ stomacho innerent, abstergit, sed calidum quippiam obtinet. Quod si igitur vitiosus humor feruens magis esse & acrior apparet, vt etiam febrim inducat, fugito quidem mulsam, & si quid aliud calidum est, quod abstergere posit, vtitor aūt ptisanæ cremore, aut tepida. Etsi enim vim absterforiam nō habeat, tamē humectat, meatus dilatat, in bonam temperiem deducit, & acrimoniam ipsorum obtundit, qua ratione plurimum iuuat, reliquum autem non per se vomitu reiicitur, sed omnino aut qualitatis ipsorum, aut substantiæ particeps factum educitur, atque hoc in sordidissima spōgia fieri cernim⁹. Etenim aqua non probe eam purgaret, simul que ipsa attraheretur, nisi præterquam quod meatus conniuentes laxet, dilatetque, recrementi etiam siccitatem humectare posset, atque dissoluere. Quare in quibus id qđ affligit, biliosum fuerit, & melancholicum, tepidæ potio maxime omnium succurrit. Si enim viscosum, & vehementer affixum existit, exiguo indiget adiumento intus, vt citius reiiciatur, quippe aqua tepida etiam sola crassos humores dissoluit, eoque ppinari debet: si pituita affixa sit, & valenter inhærescat, præsertim salsa, & vetusta, siccisque medicamentis, & calidis intēpestiue datis, vt vulgo faciūt, torrida duraque euaserit. At si humores nō admodum biliosi sint, febris autem infestare videatur, tūc mulsa vtitor, & iis quæ plenius possunt abstergere. Quod si humor victum contemnere videatur, deinceps etiam medicamētis vtitor, aut antidoto quod Picra dicitur. Nam valenter ipsum, biliosa quæ tenacius impacta sunt, & melancholica recrementa purgare potest. At q medicamentum aliquod exhibiturus est, diligenter considerare debet, ne quandoque calida intemperies in solidis particulis præpolleat. Nam si quid tale fuerit, & antidotum ipsum tunc exhiberis, cum calidæ & siccæ particulæ existunt, hecticorum affectuum & Tabis, quæ marasmus dicit, autor

euadis. Quare illis dãda est, in quibus materia praua stomacho aliunde remittitur, ita vt solidæ particulæ natura calidæ, & siccæ non sint.

Curatio pituitæ stomacho affixæ, & nauseam excitantis.

Stomachi pituitosi curatio. Hoc modo sit recrementũ biliosum, & melancholicum fuerit, curatio tentanda est. Sin autẽ acida, & dulcis pituita affixo videatur, tunc nimirũ extenuantibus vtendum medicamentis, præsertim oxymelite, raphani radicibus, cappari, sinapi, Coryaco & medicamẽto ex malis cotoneis, q̃d recipit gingiber, & petroselinum Macedonicum. Nam ab eiusmodi omnis humor pituitosus, & crudus concoquitur. His etiam moderata inedia confert, item somnus & quies. Hoc enim victu pituita nõ solum alteratur, extenuaturq́ue, sed etiam in sanguinem benignum, probumq́ue cõuertitur, vt eiusmodi quoq́ue humor p inopiã alimẽti nutrire possit. Si.n. acida fuerit pituita, etiam dulcia offerri debent, sin autem salsa fuerit, quæ inhærescit, considerato rursus, vnde salsa existat. Quippe videtur interdum etiã ex serosæ substantiæ commixtione salsa, interdum vero non propterea sed ob calidam quoq́ue intemperiem, quæ ipsam torrefacit. Nam pituita incalescens, & salsa, & crassa perpetuo redditur. Quod si igitur ob calidam intemperiem salsa tibi facta appareat, humectante, & tepida potius curandi ratione vtitor. Etenim non a calefacientibus, sed humectantibus, refrigerantibusque dissoluitur, sicut etiam sal, & nitrum. Hæc enim, vt a caliditate concretionẽ sortita non igne, sed aqua resolui possunt. Hoc sane pacto, si pituita affixa fuerit, auxiliari oportet.

Curatio serosi tenuisq́ue humoris stomacho infixi.

Serosi humoris ĩ stomacho curatio. Si fuerit serosus, tenuisq́ue, & non nimium vẽtriculo impactus, haud curiosum esse oportet, ac sollicitũ; verum satis est etiam solo vomitu ex liberaliore tepide potu vti, vel cremore ptisanæ ventrem recrementis liberare. Si vero a multa humiditate imbecillior stomach⁹, & resolutus tibi videatur, eo quod os ventriculi infirmetur, magisq́ue cibum

vomere cupiat, tunc iis, quæ sensim exiccant, astringuntque leuiter, vtitor, quale est & malũ cotoneum tostũ, fermento circundatum, si per se comedatur, item medicamẽtũ quod ex ipso conficitur, quo placẽtæ loco oẽs vtuntur, & multifariam ipsius cõpositionem præparant. Nonnulli enim solum piper { misturæ ipsius } adiiciunt, nonnulli etiã gingiber, petroselinũ, & costum, alii vero garyophyllum. Verũ hæc quidem plus quam oportet medicata sunt. Iã vtile est etiã, quod recipit piper & gingiber. Nã hæc quoque particulam imbecillem abunde firmare, & calefacere possunt, quorum vtrorũque calor, & acrimonia recremẽtũ in stomacho, & ventre immutat. At si id quod superest recrementum, tenue nimium, & acre videatur, caueto quidem a calidis, adhibeto autem quæ corroborant, & astringũt, nihil, qđ manifesto calefaciat, habẽtia, quale est simplex antidotum ex malis cotoneis confectũ, quod ex succo solo mali cotonei, & melle paratur. Quippe hoc & multum corroborare, & omnia biliosa, acriaque recrementa contẽperare põt, atque idcirco infirmo, & calido stomacho, humoresque in bilẽ commutanti accõmodatũ est. His etiam castaneæ sunt idoneæ, mespila, sorba valde matura, fabæ elixæ ex posca, halica, & *Phasu pissarium. In summa, quæ corroborare sensim, & leuiter astringere, nec non exiccare modice non solum in cibo, sed etiam inter medicamenta possunt.

De inflammatione stomachi. Cap. XIIII. Inflammatio stoma.

Quomodo igit humores, tũ qui sola intẽperie vitiati, in vẽtriculo cõtinenť, tũ qui aliunde influũt, internosci, & curari debeãt, abunde hactenus explicatũ est, reliquũ vero est vt de aliis humoribus deinceps agamus. Vbi stomachus inflãmationẽ sustinuerit, magna opus est diligẽtia, qm̃ maximũ morbum, & necessitatẽ corpori adfert. Mixta igitur curatio in ipso potissimum tẽtanda est, & non, quemadmodum in minus principalibus: resoluta, & laxante medendi ratione vtendum. Nam periculum non exiguũ comitabiť, neque æger alimentum sentiet, neque appetere id amplius poterit. Adiiciatur igiť vna cũ

laxātibus etiam corroborans aliquod, nēpe absynthii paulum, aut mastichæ. Attendendum aūt quare opus sit: atque eius copia intendi magis debet. Si igitur laxantia requirantur, adiicito fotui etiam chamæmelum, sin autem ægri vehementer febricitent, etiam gelucinum, adipem anserinū, & sapam. Quod si imbecillitas quædam fuerit, & resolutio non adeo laxantium aliquod fotui addito, sed potius curationem ex melino, & vino tentato, absynthiū, rosas, œnanthen, mala, palmulas in vino macerans: Summatim ad id quod vrget, roborātia, & laxātia, alias aliter augemus. Nō solum autem fotus, sed etiam cataplasmata, & medicamenta in hunc modum excogitare oportet.

Epithe. stomachi. * Impr. vn. * Quatuor. * Galen? sic hēt, & loco vn. drachmas. Ceratū Galeni * Impr. masti. vn. qua. in alio vna. * gingiberis, ceræ singulorum vnciæ sex. * Stiracis vn. 4. in alio semūcia.

De medicamentis, quæ extrinsecus imponuntur, epithemata græci uocant, Gelenicum.

Cum moderata quidem est inflammatio, sufficit etiā Galeni ceratum, quod hæc recipit. { Olei nardini per hyemē vncias octo, per æstatē vncias septem, } ceræ { albæ } vncias octo, mastichæ vnciam aloes semunciam. Sin autē stomachus magis corroborari postulet, ēt aloen augeto, { vnciam ex ea iniiciens, } aut succum absynthii, aut œnanthē, aut succum capreolorū vitis admisceto. Quod si stomachꝰ nō admodum deiectus videatur, aut imbecillis, epithema Nilæi applicato aut Philagrium per se, aut cum mica panis inducito. Sin durior videatur inflāmatio, & emollientia adhuc requirere, etiā hoc quod Diamelilotū dicitur, applicandum est. Corroboranti autem simul, & emollienti vtitor, quod a me solet parari, cuius descriptio in hūc modum habet Thuris, absynthii, singulorū vnciæ quatuor, ammoniaci suffiminis * vnciæ sex, styracis vnciæ sex, ceræ libra, * olei nardini libra, vini Phalerni quantū satis est. Arida pridie vino macerato, deinde trita valide, nardino & cerato adiicito, ac vtitor vt medicamēto admirabili, vt quod emollire simul, & robur stomacho adhibere queat.

Aliud quod idem præstare potest.

Mastichæ * aloes, croci { mirrhæ } singulorum vnciæ: *

ceræ vnciæ sex, succi absynthii vnciæ duæ, styracis * semuncia, olei nardini libra. Quod si inflãmationẽ stomachi diuturniorem esse cõrigerit, vtitor iis quæ vocant copia. Hæc enim ad inueteratas inflãmationes magis cõmendantur. *
In alio
* sex. sescũcia ĩ alio semũcia.

Copia ad stomachi duritiem.

Propolis vnciæ sex, styracis vnciæ duæ * mastichæ vncia terebinthinæ * semuncia, fecis nardini quod satis est. *
Gingibe. opoponacis sin. vn. duæ, in alio, gingiberis vnciæ.

Aliud malagma bonum, ad stomachi duritiem, fluxionem & dolorẽ faciens, ut æger tribus horis eo leuetur, sentiatque manifesto adiumentum, habet autem eius scriptura hoc pacto.

Ceræ Põticæ vnciæ sex, terebynthinæ vnciæ tres, ✿ mirrhæ, opoponasis singulorũ vnciæ duæ, * aloes vnciæ tres, { aluminis scissi } vncia, galbani vncia. Mirrham oleo læuigato, & arida iis, quo liquari possunt, inspergito, spleniũ autem sit digitorum quatuor. *
Mirrhæ vncia. In alio duæ & semisi.

De iis, qui inflammationem a frigido humore experiũtur.

Ad stomachi perfrictiones simul & inflãmationes optimum est medicamentum, quod a grato odore euodes appellatur, cuius confectiones variæ sunt, sed cuius ego experientiam habui, hæc est. Croci * { sescuncia, } colophoniæ libræ duæ, ✿ opobalsami palmularum, singulorum vnciæ sex, aloes, myrrhæ * terebinthinæ, thuris, singulorũ vnciæ duæ, folii ✿ vncia, propoleos, { styracis, } singulorum vnciæ tres, spicænardi vncia, cardamomi vnciæ duæ, fecis hedychroi sescuncia, ammoniaci suffiminis vnciæ sex, ceræ sesqui libra, huic aũt nullum præponas, in quibus frigida magna intemperies, duritia quædam, & pituita est, item dolores, & distensiones fiunt. Nõ solum autem ad stomachum, sed etiam iecur, & intestina inflata, & ad eos, qui Cœliacos dolores sustinent, idoneum existit. *
Terebĩtine thuris sing. vn. tres in alio duæ.
*
vn. quatuor.

De medicamento Diamelilotu, & Hyeratico.
Diamelilotu. Hieracĩcum.

Huius quoq; descriptionẽ hic exposui, vt qui requirũt, facile inueniant, simul autem pluribus appositis, id quod ad

vsum vrgentem cōmodius est, deligant. Descriptio eius in hunc modū habet. Nardi gallicæ, iunci angulosi, { mirrhæ singulorū drachmæ decē, cardamomi drachmæ octo, croci drachmæ *tres, ammoniaci suffiminis drach. * sex, Cyphios hyeratici drachmæ duodecim, mirrhæ drachmæ decem, terebinthinæ drach. octo, ceræ miua, vini odorati hemina. Confert hoc quoq; nō modo stomachicis, sed etiam iecoris doloribus, aliisq; multis affectibus.

* Impre. octo.
* octo.

Aliud malagma Polyarchiū prodest Peripneumonicis, Iecorosis, Hydropis, Lienosis, Nephriticis, uesicæ & uuluæ affectibus, & omni neruorum dolori.

Malagmæ Poliarchiū

Ceræ, { resinæ terebinthinæ, bdellii, cardamomi, singulorum } mina, iunci angulosi, { mirrhæ, croci, cinamomi, meliloti } thuris, singulorum drachmæ viginti quinq;, ammoniaci suffiminis drachmæ *triginta quinq;, { nardi Indici drachmæ sex, } olei Cyprini *hemina, vini Italici qđ satis est, vtitor cerato, interim quidē mero interim Cyprino luto. Aliud. Absynthii succi, œnanthæ, nardi, singulorū vnciæ tres, mastichæ vnciæ qua. ceræ vnciæ sex. Cerā liquefacito, nardū, atq; alia læuigata cerato raso excipito.

* ipr. 24. i alio viginti nouem.
* Sextarius.

Aliud epithema ad dolorem stomachi.

Sulphuris viui, mastichæ, singulorum vnciæ duæ, ceræ sesquilibra, { olei irini tantundē } Sulphur, & mastichem in læuorē trita, & ea quæ liquari possunt liquefacta, pilæ demittito, & rursum emollitis vtitor.

Ad omnem stomachi inflammationem, duritiem, et præsertim in quibus perfrictio, & hydropicus affectus incipit, in summa in quibus inflantur præcordia.

Styracis Isaurici, aloes hepaticæ, singulorum vnc. tres, terebinthinæ *vnciæ quatuor, ladani vnc. *duæ, bdelii pellucidi vn. tres, euphorbii recētis vnc. item adipis suilli recētis, aut adipis anserini purgati vn. quatuor, croci Afri vn. tres, nardini Lybici vnciæ duæ ceræ pōticæ vn. duodecim, alliorum purgatorum vnciæ tres vini odorati quod sufficit.

* Impre. vn.
* Quatuor.

Illius stomachi, & unguentum ad frigidum intemperiem, Marciatum.

Multa igitur sunt etiam alia ad frigidam intēperiem celebrata medicamēta, tum simplicia, tum composita, verũ præstat omnibus quod Marciatũ appellatur, & odoratius est, quam Decamyron, & Pēthamyron, præterquam quod emollit, si forte duricies quæpiam extiterit, corroboratq; stomachum cōfectio eius hæc recipit. Styracis calamitis * ceræ, singulorum vnciæ tres: medullæ ceruinæ vnciæ duæ semis: terebinthinæ vncia: *Hyssopi vnguēti liquidi vncia, opobalsami sescuncia, si recens sit: sin minus etiam duæ misceri debent: olei nardi vnciæ *sex.

Compositio Marciati generosi.

Styracis calamitis vnciæ tres: medullæ ceruinæ vn. tres: aloes hepaticæ vnciæ duæ: mastichæ vnciæ duæ, olei nardi vnciæ *tres, opobalsami vn. tres ceræ vnciæ quinq;. Parato, ac vtitor lōge optimo, & paucis cognito medicamēto.

Vnguentum Myracopon.

Idem ergo præstare potest Myracopon istud, hoc autē præstātius est, quod calefacere possit. Quare vbi frigida intemperies magis præpollet, hoc potius vti cōuenit. Parandum aũt est ipsum hoc pacto. Croci, opobalsami, singulorũ *vnciæ quatuor, vnguēti Syriaci *libra, mellis vnc. tres, myrrhæ, ammoniaci suffiminis { ceræ pōticæ } singulorũ vnciæ tres, terebinthinæ *sescuncia, enphorbii vncia.

Ad stomachum perfrictionem expertum intinctus, qui Embamma græcis dicitur.

Baccarum iuniperi, piperis, singulorum vnciæ duæ, gingiberis *vnciæ quatuor, petroselini *vncia, mellis quod satis est. Vtitor vt præstantissimo.

De antidotis stomachicis.

Pastillus amazonum.

Hic pastillus multo vsu ꝓbatus ē, ĩ q̃bus dolores validi,

*Impre. vn. quacere vn. tres.

* In alio quat.

* Impre. tres.

* ip. octo in alio 12. vel. octodecim.

* ipr. vn.

* vncia.

* Singu. sescun.

* Im. græc' drac.

* Drach. pastillus amazo.

& cõuulſiones ſtomachum exercent, nam abunde ipſas mitigat potus, nec non auxiliatur. Habet autem iu hunc modum. Apii ſeminis drachmæ* ſex aniſi* totidem, abſynthii drach. quatuor, mirrhæ* piperis lõgi ſingulorũ drach. duæ cinamomi drachmæ* ſex, caſtorei drachmæ duæ, opii drachmæ duæ. Læuigato ex aqua, fingitoque paſtillos, qui ſinguli pendeant drachmam, dato ſtomachicis cum* vini ſaſticii cyathis ternis, Cholericis, & cibum vomentibus ex frigida, Cœliacis & Dyſentericis cum myrtorũ decocto, Lienoſis autem ex oxymelite. Item ad alia multa valet hic paſtillus, & præſertim vomẽtibus, quiq; roſionem ex prauis ſtomachi, & ventris humoribus ſentiunt, ſatis reſpõdet. Atque hæc ſunt nobiliſsima, quæ multis experimentis cõprobauimus. Cæterum hoc quoq; ſciendum eſt, omnem duritiem, aut ſtomachi, aut iecoris, aut lienis, aut alterius cuiuſdam particulæ, a diuerſis cauſis, & non ab vna excitari Etenim ſiccitas, aut caliditas, ſi præceſſerit, humoreſq; reddat craſſos, tumorem duriorẽ efficit, & perfrictio ſimiliter. Accurate igitur incumbendum eſt vt ex ſignis præcedẽtibus, & iis quæ aſsident, præcipue temperamẽto internoſcamus, atq; ita medicamẽta adhibeamus. Si enim præceſſerint triſtitiæ, curæ, labores, animi deiectiones, pauci cibi, & calidiores, potuſq;, huiuſmodi duritiem ex nimia humorũ aduſtione potius factã eſſe cognoſcemus. Neceſſe igitur eſt, vt medicamẽtis ægros curemus, quæ tepidam facultatẽ, aut temperatam qualitatem obtineant, non autem calefaciant, & emollire poſſe titulo admodum promittant, hæc enim iis, qui tumorem ex frigiditate in ſcirrum coactum habẽt, contulerunt, nec de huiuſmodi ambigere, dubitareq; oportet. Dictum nãq; eſt ab Ariſtotele, aliiſque præſtantiſsimis viris antiquis, ſingula, quæ concreta, & in ſcirrum indurata ſunt, a contrario eius quod concretionem peperit, diſſolui, nempe quod a calore, & ſiccitate concretum eſt, ab humectantibus ipſum, & refrigerãtibus diſſolui oportere, quem admodum in nitro, & ſale fieri cernimus. Omnia nãq; hæc a caliditate magis torrentur, atq; indurantur, ex aqua ve-

Impr. duæ, * drach. * In ipr. græco additur gingibe ris drachmæ duæ. * Imp. 2. * Galen palsi. Nota.

ro dissoluūtur, queadmodum rursus, quæ a frigiditate con creuerint, ab igne resoluūtur, id quod videre in glacie & niue fieri licet, dum ab sole & igne dissoluūtur. Quare adhortor, vt animum adhibeatis, & ne vt plæriq; medici citra iudicium remedia adhibeatis, titulis ipsorum solis aquiescentes. Ego sane noui viscerum duritię humectantibus, & temperatis me curasse, nepe balneis, & hydræleo vsum, nec non rosaceo & oleo & chamæmelino, similiter etiam balneis temperatis, quemadmodum in aliis, superfusiōibus ex nardino, gleucino & anethino oleo, item Marciato, & hoꝝ similibus, adhæc victu calefaciente, vtpote pipere cibis iniecto, & aniso, & aliis quæ eiusdem sunt facultatis, isuper potione ex spica nardi, asaro, & id genus antidotis, quæ extenuare, & calefacere possunt. Quoniam igitur non pauca a cōtrariis euenire solent, attēdendum est diligenter etenim acores in stomacho, subinde non solum ex frigiditate, sed etiam calore oriūtur. Nouimus autem plærosque medicos putare, omnem acorem a sola frigiditate prouenire, qua de causa semper his calefacientia adhibent. Video rursus multos etiā a refrigerantibus cibis adiutos fuisse, qui antea a calefacientibus plurimum offenderētur. Nam vinum potius ipsis magis acescebat, quā calidiores potiones factitiæ, quæ ex pipere, aut aniso, aut alio quodam huiusmodi parantur medicamento Quare talis repudiatis, cōtrariis vsi, temperata aqua largiore, cibis boni succi, & qui ægre cōfici possunt, vt vulua, omazo, aut anserum ventriculis, iuuēcæ pedibus ex posca, & ex pisculentis, orpho, isiciis, pectinibus, ostreis nō coctis celerrime tali affectu liberati sunt, vt neq; acidos ructus, neque aliam cruditatem in posterum sustinerent. Ex talibus igitur vniuersis coniectura assequi licet, idē accidens a contrariis sæpe causis oboriri. Quemadmodum autem in acido ructu, ita rursus cura habenda est, vbi æger amaritudinem causatur, & non statim humidis in totum, & refrigerantibus vtendum. Fieri nanque potest, vt viscosi abundent humores, in quibus bilis, dum ad superiores partes effertur, huiusm odi cōsensum, etiam si non admodum

Acidus ructus.

Ructus acidus quō curetur.

copiosa fuerit, ægro præbet. Omnes igitur Arquatos amaritatem percipiẽtes videre licet, attamen nõ omnes a refrigerantibus adiuuãtur. Multi siquidem etiam alliis liberalioribus vsi, Arquato liberati sunt, ita vt neq; reliquo tẽpore amaritudinẽ perceperint, id quod merito accidit, cum neque ab eadem causa Arquati fiant, sed alii ob iecoris inflammationem, alii ex ventriculi intemperie, alii a viscosis humoribus, sed hi curari nequeunt, nisi extenuãtibus, & calefaciẽtibus, quemadmodum rursus considerandum est, etiã in iis, qui copiosiora expuunt, & frigidum putãtur stomachum habere. Nõ enim eiusmodi a copiosa in totum humiditate accidit, cum etiam ob caliditatem euenire possit. Nã cum ieiunant, & cibo modico vtũtur, hoc sæpe experiunt, nec desinũt saliuam emittere, & copiosa expuere, donec cibum assumãt. Clarum aũt est, id accidere, dum caliditas humores, qui in alto latent, dissoluit. Postq̃ enim natura cibũ concoquens, oblatum insumpserit, tũc rursus, quæ apposuit, dissoluere cogitur, atq; idcirco copiosiora spuunt, humiditate quæ in alto hæresc it, liquescente. Quod autem ob calorẽ crebrius expuere ipsos accidit, videre licet in lignis cum cõburuntur, quippe humor ex eis destillat, nimirum igne, id quod aquosum in ligno cõtinebat, euacuate. Idem ẽt in carnibus dum assantur potissimũ euenire cernimus.

Arquati nõ vna ex cã.

De curatione.

Curandi ergo sunt, qui ob calorẽ copiosa expuunt, cibis refrigerantibus, & qui difficulter confici possunt: quemadmodum rursus eos, qui ob humiditatem, calefaciẽtibus. Opus igitur viro est in arte omnifariam exercitato, qui exquisite cãm diiudicare queat. Etenim idem accidẽs a cõtrariis, vt diximus, causis oritur. Quare plæriq; rigorẽ, & frigus in corpore sentiunt: quidam sane a crudis humoribus, qui in eo superant: quidam vero ob siccitatem, & inediam, alii propter bilem, quẽadmodũ alii rursus in externis partibus ob magnam inflãmationem, quæ calidum sanguinẽ totũ ad se attrahit, perfrigescũt. Multa sane etiã alia exem-

Expuẽtium copiosa ob calorem curatio.

pla licet adducere, quod eadem res a cōtrariis, vt dictū est, subinde causis efficitur, verū hæc quoq; sufficiunt. Nam in febrium curationibus copiosius de hac re agetur, quia medici plurimū ab eis decipiuntur errantque.

De singultu, Caput XV.

CVm singultus etiā stomachicus sit affectus, his cōiungere eum decet, vt oīs stomachicorum disputatio in idem sit collecta Nā totus stomachus cōuulserio motu re, dum nonnulli mouentur, affici, videtur, vbi facultas ipsius expultrix illic largius ad recrementa, quæ insident, grauant, & rodunt, expellenda incitatur. Non raro in euacuatione etiam ipsa obsiccitatē comitatur nimirum, vt in Dysentericis, vel quocūq; alio modo largi⁹ euacuatis, & febri tentatis immodica, tale fieri spectamus. Fit autem, vt etiam ob acrem quampiam qualitatē homo singultiat, sicut qui hydrogarum assumpserit, aut aliud quid eiusmodi rosionē inferēs, ac magis vbi stomachus quoq; est sensibilior. Atq; hæ sane singultus causæ, tot & tales existunt, curari aūt ipsæ remediis ad cām eum facientē proprie accōmodatis debet. Si.n. causæ fuerint viscosæ, & crassæ extenuantibus, & incidentibus vtendum esse constat. Incidit aūt probe acetū quoq; solum, si modice sorbeat, & præcipue, quod vocatur scillíticum, item oxymeli, quod ex eo temperatur. Adieci aūt huius quoq; compositionē optimā, quæ multis conferre potest, præsertim stomachi affectibus, & inflatiōibus, acidisq; ructibus, est aūt hæc. Oxymelitis confectio.

Singultus.

Singul: causæ.

Oximeli scilliticum.

* Paul⁹ feniculi, cumini, singulo. vnciā.

Scillæ partis internæ tenerioris libræ duæ, acetis acris albi sextarii quindecim, piperis vnciæ duæ, dauci Cretici seminis, fœniculi seminis, * cumini singulorum drachmæ quatuor, apii seminis * drachmæ octo, petroselini { Macedonici } vnciæ duæ, laseris * vnciæ duæ, gingiberis vncia, pyrethri vncia, nardi Gallicæ drachmæ quatuor, Ligustici drachmæ quatuor, hyssopi { Cretici } drachma, pulegii * drachma, mentæ viridis fasciculus, apii viridis { fasciculus } cardamomi drachmæ duæ, rutæ viridis turiones quinque, mellis * sextarius, folii drachmæ

* Pa. vn.

* ipr. vn. duæ.

Apis viridu cardamomi sing. drach. duæ.

quatuor:costi vncia:sapæ sextarii duo,agarici,spicænardi, amomi,singulorum * vncia. Omnia hæc contusa diligenter,seorsim habeto,& scillã in acetum cõiectam per dies septem macerari sinito,deinde ea sublata,reliqua omnia contusa,vbi valide lævigaueris vna,acetoq; indideris,alios dies septem sinito deinde per linteolũ dẽsum expressis etiã ad affectũ prædictum vtitor. Cæterum & raphani radices in ipsum intingere cõuenit,vomitumq; ciere. Ad hæc mulsa, & spicæ nardi rutæq; decoctum potu ipsis auxiliatur, nec non panis ex condito comestus. Omnia nãq; hæc adhibui, & i magno adeo singultu,vt æger e lecto exilire cogitaret, profeci Vsus autem sum præter hæc etiã extrinsecus in stomacho castoreo,styrace & mastiche, oleo ipsa incoquẽs,& stomachum vehementer ex eo fouens,agitabam autem inter coquẽdum oleum ruta. Porro castoreum, & potum & olfactum in his probe opitulatur, item nardus gallica,asarum,spica nardi,anisum,cuminum,& ligusticum. Quod si recrementa rodentia & corrupta fuerint, iis vtendum esse constat, quæ contemperant, & simul id quod rodit,abstergere possunt. Vinum his circumcidendum est,atque omnia acria decocta,temperata autem aqua vtendum, & pane ea imbuto,ptisanaq; copiosa,pisciculo, qui aceti paulum habeat,& pullis columbarum,atque huiusmodi singultientes purgandi non sunt. Sin autem ob euacuationẽ, aut febrim singultus accedat, non dubie etiam firmiter perseuerans, tunc enim ob siccitatem immodicam affectus oritur, talis merito quidem periculosus est. Quare in eiusmodi humectantibus,& refrigerantibus auxiliis,præsertim temperata aqua creberrima,vnctiõe,& omnibus, quæ euacuatis adhibentur,vtendum. Noui autem quendam ex iis, qui ob hãc intemperiem singultiunt,frigida sorbitione conseruatum. At in inflammatione ea quæ actu frigida sunt, vitari debent, magis etiam continue tepida vtendum, paulatim eam sorbendo, extremas autem manus calidissimas frequentius madefacere oportet,& pedes deligare,continereque,non est alienum. Insuper sternutamenta accommo-

* Impre. sextarii duo vid Paulũ Aeginetam.

dare in quibus maxime humida stomacho infixa sunt. Ita nanq; spiritus dum in angustias redigitur, & violentia incidit, humorem qui in stomacho cōtinetur, propellit. Adhæc superfusionibus ad stomachum vti confert, in quibus potissimum etiam inflammationem illius, aut iecoris esse consideraueris, vena prius secta, nisi omnino vires dissuadeant. Talibus igitur ratione & artificio vtēdum est, ita vt animum aduertas tempori, ordini, qualitati, & aliis omnibus, quibus celeberrimi medici aduertendum esse putarūt. At si multis, atque multis tentatis, æger nihil sentiat adiumenti solatiiq;, dum nihil ex iis quæ ab arte suppeditātur, morbi difficultati succurrere potest, etiā naturalibus, quæ alligantur vti alienum non est, vt ægrum cōseruemus. Etenim impium est talem deserere, & ꝓhibere ea, quæ ægro ad salutem conferunt, cum etiam Diuinissimus Galenus, & qui eum præcesserunt, his sint vsi. Quare sapientissimus ille Didymus in libro, qui Octatomus vocatur, scriptum reliquit. Aliud. Festucam, aut lapillum, aut fimum ex terra sublatum singultientis capiti, ipso ignorante, imponito, ac statim singultus desinit. In Cyrene hoc quoque didici. Aliud. Singultiens contineat manu sinistra calculos suffragiorum quadraginta, & capiti superimponat, ac statim singultire desinet. Castoreum autem alligatum cito singultū finit. Adhæc cuminum quoque panniculo lineo inditum brachiali sinistræ manus alligato: hoc Aethiopes ad austrū habitantes facere, dictitant. Cretēses tesseram manibus continere, φεύγ & naribus offerre. Nōnulli vero panis fracti micam auri singultientis tacite imponunt, & fragmentum olfaciunt, liberanturq;, alii vero rutam ex vino, aut mulsa coctam potui præbent, alii apium, aut castoreum, aut daucum Creticum, aut asarum, aut nardum Gallicam, singula priuatim, aut simul cum mulsa, vel decocta potui, aut laser olfaciendum exhibent. Eximie facit etiam gargarizatio, & aurium orisque detentio. Non autem oportet pleraque contemnere, sed omnia etiam cum alia curatione, quam ars præstare iubet, adhibere.

Physica remedia.

De cholera. Caput XVI.

Cholef. QVod cholera sane acutissimus sit affectus, syncopen insignẽ, immodicamque virium resolutionẽ inducens, omnibus in cõfesso est. Idcirco accurate internosci, & celerrime curari, merito postulat. Etenim dilatio in omnibus acutis morbis nociua est, in hoc autẽ affectu etiam exigua, ac leuis curandi mora, haud simplicẽ offensam, sed etiam absolutam subinde tabem, quæ Phthisis dicitur, conciliat. Choleram itaque immoderatam esse perturbationem, quæ per aluum, & vomitum propter stomachi subuersionẽ, offensionemque proueniat, intelligendũ ẽ. Ne autem quis affectum hũc ideo Choleram vocari putet, quod a bile omnino fieri cõsueuerit, sed quia materia, quæ per vẽtrem adfertur, ex intestinis videtur excerni, intestina vero choladas veteres appellabant, vt etiam Homerus testatur his verbis, κὲ χυντο χαμαὶ χολάδες, quod est, fusa erant humi intestina, huius gratia etiã affectum Choleram nũcuparunt. Vt non solum de vna fit causa, sed etiam multis, nempe ob copiosiorem cibum assumptum, & quia concoqui non potuerit, corruptũ, item ob prauorum humorum, aut ciborum, aut potionum, præsertim stomachũ offendẽtium qualitatem, qualis est & pepon, & pingues, dulcesque & oleosi cibi. Gignitur etiam ex copia bilis, naturam sursum, aut infra ad excernendum irritantis, nec nõ ob nõ nulla frigida applicata, vt epithemata quædam, aut frigidarum aquarum vsum, si eas bibant, aut in eis diu natauerint. Quæ cũ ita habeãt, necesse est etiam de curatione tractare, quæ ad vnamquãque huiusmodi causam accommodetur.

Cholerræ cãæ variæ.

Curatio eorum, qui ex copia ciborum cruditate laborarunt, inciderunt q; in Choleram.

Cholerræ ex copia ciborum curatio. Si igitur ciborum corruptio per initia tibi appareat, & æger nihil fere per ventrem, aut vomitũ excernat, sed nausiet, velliceturque, tũc ipsis exhibere conabimur, quæ potius vomitum prouocare largius possunt, qualis est mulsa, quæ ambo sine noxa præstare potest, nẽpe & aluum, & vomi-

tũ incitare. Quod si vero mulsam nõ libenter sumant, tepida aqua ipsis liberalior dari debet, atq; vomitus sollicitari, aut digitis, aut pennis anserũ ex hydræleo in os inditis, donec corrupta abunde euacuata tibi esse videant. Et si quidẽ ita tibi apparuerit vt nullum recrementum ex iis, quæ iam in vẽtre corrupta fuerant, copiosum remãserit, somnum ægris præcipere oportet, quieteq;, & præcordiorũ fotum. Cum igitur hæc imbecillia sunt, dulce oleum calidum iniectum adiuuabit, per hyemẽ autem etiã nardinũ, vel gleucinum, vel Marciatũ. At vacuatione post somnũ finita, neq; febri vrgente ad balneũ duci debent, paulatimq; cibo refici, ita vt cruditas tñ vitetur. Nisi enim qd impedimẽti fuerit, celerrime rursus ad naturalẽ statũ reuertũt, qualia neq; stomacho affecto, accidũt, sed corruptiõe ob copiã ciborũ oborta, vnde neque huiusmodi ꝓprie Cholerã nominãt.

Curatio Cholere ex uitiato stomacho prouenientis.

At si nõ ex ciborũ copia sed inanitione, aut imbecillitate stomachi prægressa euenerit, quæ etiam proprie Cholera vocatur, cum sit immoderata per ventrem vomitũque, vt diximus, euacuatio, stomachus vitiatus atq; imbecillis reficiendus iis deuoratis, si fieri potest, debet, quæ corroborent, & recreare queant, nẽpe victu & medicina. Dicamus igit prius de victu, qui hoc præstare possit, atque ita tandẽ de vnctionibus, quæ extrinsecus imponuntur. (Cholerę ex vitiato stomacho curatio.)

De victu.

Panis igit his ante oĩa idoneus est, si ex vino detur, aut myrteo, aut omphacomelite, aut Palmatiano, siue Sareptino, ꝓsertim si æger nõ febricitet, sed etiã ꝓfrixisse videat, & imbecillis sit viribus, copiosioresq; pepones comederit. Hi.n.cũ stomacho plusculũ aduersent, vomitũque imoderatius comesti moueãt choleræ affectũ gignũt. Quod autẽ vomitũ cieãt, & stomacho sint inimici expientia id licet cognoscere. Nã si duos fieri seminis scrupulos illi, q vomitu opus habet potui offeras, videbis eum qui deuorauerit ex ipsis nauseare, vellicariq;, & statim in vomitũ prorũpere. (Pepões cholerã pareũt.) At si æger febricitet qdẽ, ætate aũt floreat neque stomachus eius a frigidis, sed potiꝰ pinguibus, aut dulcibus, aut oleo-

sis subuersus fuerit, & ructus nidorosi oriãtur, his panis nõ ex vino, sed omphacomelite, aut Cybiriaco hydromelo, aut posca, aut hydrorosato dari debet, pmittiq; vt paululũ ex his sorbeat. Quod si vomitus pseueret diutius, etiã mentæ decoctum, vt saluberrimũ medicamentum, ipsis dandum est. Etenim & stomacho illa grata est, & naturaliter ad hunc affectum accõmodata. Sin aũt vires vrgeant, & extremorum perfrictiones, conuulsionesque, & animi defectio oriatur, salutare est etiam vinũ decocto admiscere. Nã vinum omniũ maxime subito, & celeriter vires collapsas resocillare potest, ac multos noui ex sola illius potiõe præter spem mortis periculum euasisse.

Mẽta ad vomitũ efficax.

Vinũ recolligit vires celeriter.

De unctione.

Particulas autem refrigeratas perfricare irino vnguẽto conuenit, aut gelucino, aut nardino, aut populeo, aut sicyonio, aut quodam alio, quod recipit præsertim castoreũ, & medullam ceruinam. Hæc enim omnia iis, qui cõuelluntur & prope, perfrigescunt, admodum sunt cõuenientia.

De Epiplasmatis siue Cataplasmatis.

Epiplasmata idẽ qd' cataplasmata.

Vtendum etiam est Epiplasmatis, quæ ad eos præsertim idonea sunt, qui cibum nõ continent, panis siligineus ex vino coctus, oleo melino adiecto, & polẽta similiter ex vino myrteo incocta. Quod si desideretur myrteũ, ex vno prædictorum aut Palmatiano, aut Tyrio, aut Sareptino. Prius aũt decoquatur in eo absynthium Põticum, rosæ, mala cotonea, palmulæ, iuncus rotundus siccus, & œnanthe, si tempus autem patitur, etiam capreoli vitis, deinde sic polenta coquatur, inter coquendũ adiiciatur etiam mastiche, & melinum oleum. Hæc enim omnia sunt apta, tum ad corroborandum, tum ad prohibendum, nę aliud in ipsum influat.

De Epithematis.

Multa sunt ad huiusmodi affectus prodita, quorum autẽ nos habemus experientiam, hæc sunt.

Epithema Dia œnanthes laudatißimum.

Oenanthæ

OEnāthæ drachmæ duæ, omphacii drachmæ quatuor, ſtyracis item drachmæ quatuor, acaciæ drachmæ octo, roſarum ſiccarum drachmæ octo, gallæ ompacitidis drachmæ quatuor, palmularum drachmæ ſeptem, vini auſteri, olei myrthei, piſis ſingulorū drachmæ ſedecim. Hoc medicamentum ad hepaticas Dyſenterias, vomitiones, & eos qui cibum retinere nequunt, præſtantisſimum exiſtit. Dia œnāthes epithema.

Epithema quod ex malis conſtat, Diamelon græce dictum.

Epithema dia melon.

At ſi multis in ventre collectis flatibus tormina, & diſtētiones oboriātur, ratio eſt etiam cucurbitulas admouere, hæ enim non ſolum leniunt, ſed etiam plurimum iuuant iis etiam conferunt, qui cibum non retinent, ſi ſtatim cum æger illum aſſumpſerint, ſtomacho adglutinentur. Nā valide retrahendo, vomitū fieri prohibent, præterea ſi diutius adhærent, etiam concoctionem iuuant, & ventrem, ne amplius profluat, cohibent. At calidioribus citra ſcarificatum vti conducit. ſin autem inflammatio quædam diuturna, & ſcirroſa circa præcordia orta fuerit, tūc cum ſcarificatu eas admouere, non eſt abſurdum. Cucurbitulæ ventres admouendæ.

De iis qui ob bilis copiā cholerā ſunt experti. Ca. XVII.

QVod ſi bilis copioſior nunc ſurſum, nūc infra Choleræ affectum excitet, clarum tibi erit, eam ex ratione, & caliditate circa ventrē, ac præcordia amphore percipi, ea vero, quæ per aluum, & vomitus efferūtur, omnia etiam eſſe blioſa, ægrum vehementer ſitire, & linguam habere ſcabram. Si æſtas fuerit, & æger iuuenis, calidiore victu primum vſus, multo magis ex his veram notionem, manifeſtamque conſequeris, quod affectus prædictus ex blioſi humoris abundantia procreatus fuerit. Cholera ex bili.

Curatio.

Cauſam itaque efficientē obſeruans, per contraria ſemper curabis. quæ refrigerare, & humectare poſſunt, cibos potus & epithemata, quæ eiuſdem ſint facultatis. Proinde ptiſanæ cremor refrigeratus his eſt idoneus, itē lactuca co

dem modo refrigerata, paulo aceti adiecto, similiter etiam intybus, & troxymus, item panis ex aqua assumptus inter testacea, pectines, & buccina lota sepius, itē vulua, & omazum, adhæc astacus bis coctus, & pisces duri, quodque ex ipsis fit isicium, nec non anserum, & gallinarum cohortalium ventriculi.

De fructibus pomaceis.

Ex fructibus conducunt, qui non admodum maturuīt, & mediocrem habet astrictionem, præsertim mala, pira, mala punica, & vua pensilis.

De bellariis.

Ex bellariis, castaneæ, & vuæ passæ expediunt.

De potione.

Aqua frigida. cholericis.

Potus his omnium maxime aqua frigida conuenit, quæ non vniuersa, sed paulatim, & in cibi sumendi medio tempore bibatur. Quod si ex symptomatis nimium infestantībus vires imbecilliores fieri contingat, non alienum est hydromelum, & omphacomeli eis exhibere, aut paulum vini vel Sabini, vel Cnidii. Sin autem vigiliæ quoq; multæ infestauerint propter siccitatem, quæ ex inanitione accidit, Diacodyon, quod ex sapa Cretica paratur, dare ipsis quoque commodum est, & cum somnum capturi sunt, paululum ex eo prædictis potionibus admiscendo.

De iis quæ extrinsecus imponuntur.

externa cholera remedia.

Imponantur autem stomacho, & præcordiis semperuiuum, & lactuca cum mica panis, rosaceoque excepta, item ceratum probe confectum optime & maxime iuuat, si tēpus ferat, capreolorum vitis, aut vuæ acerbæ, aut polygonii succus ei miscebitur. Præstātius enim erit, & ad ea quæ volumus efficatius. Etenim refrigerat, corroboratque & id quod in stomachum influit, repellit, nec non inferiorē ventrem cohibet, totumque corpus ad bonam temperiem mutat, & appetentiam excitat. hæc omnia aliaque plura præstare potest. Hac igiī ratione ipsos curare oportet in quibus & vomitus copiosiores, crebrioresq; fiunt,

& venter immoderatius excernere, atque cōuulsiones, sincopasque inducere videtur, vt æger de vita periclitetur, dum immoderatior per vomitus, & aluū excretio accidit.

De cholera quæ citra noxam excitatur, Ca. 18.

Cholera qua citra noxā excitatur.

QVod si bilis ad excretionem procliuis, naturam irritare videatur, nihil autē mentione dignum, vel per aluum descendat, vel per vomitum erumpat non absurdum est tunc etiam medicamento purgante vti quod humorē biliosum purgare queat, præcipuæ si æger iuuenis fuerit, & priori tempore purgarī consueuerit, nūc autē cessauerit. Maxime igitur hoc efficere potest citra noxam scammoniæ liquor ex posca cū exiguo admodū mētæ succo. aut hydrorosato, aut hydromelite datus. As si bilis in ventriculi tunicas absorpta fuerit. etiā Picra ipsis exhiberī debet. adiecta ei scammoniæ lachryma, pro vt ægri vires permittunt. His igitur ad corpus purgandum vti debemus Vbi vacuatio facta fuerit, & totū corpus deinceps recrementis vacuū, vt nihil in ventrē possit influere, nauseæ statim cessabunt, & cibus, qui offertur, non corrūpetur prauitate humoris iam euicta, minoreque facta, & in totū corpus distribueī, ipsumq; probe nutriet, vt æger sequenti tempore immunis a morbo, & sanus conseruetur. Cæterum nosse oportet, frictionem per manus adhibitā, quietam, calidā & mitem iis omniū maxime qui Cholerā sustinent cōducere præterea etiā extremorū deligaturā, & si quidē aluus vrget, plura brachiis, & iuncturis quibus illa cū manibus cōmittuntur vincula iniicienda esse, sin aūt vomitus, tū femora, tū talos cōstringi, & paululū ipsa dissoluendo, rursus deligari oportere. Si pedes refrigerari, aut ꝓuelli spectaueris, etiā ꝓmittes, vt calidæ ipsos aquæ impónāt, ac fouebis, quousq; particulæ incaluerint, vehemēterq; rubescāt. A fotu lanis quoq; obtegēī, ne refrigescāt, atq; hec potius fieri dn̄t, cū ēt vomitus vrget, & materia sursū erūpere videī, queādmodū dixim⁹, brachia vehemēter vinciī, & suspēdere iterū oportere, si alu⁹ itē vrserit, vt materiā

ſemper in contrarium reuellamus, nec non alia, vt dictum eſt, diligenter adminiſtrari decet atq; eo pacto. Cholerae curatione non fruſtaberis. acutisſima namq;, ſi oboritur, ſubito periculum inducit.

FINIS LIBRI SEPTIMI.

CAPITA LIBRI OCTAVI. & appendices.

Pastillus clidion.

Pastillus ad Dysentericos sanguinẽ sputẽtes, & mulebrem sanguinis fluxum.

Catapotia ad Dysentericos.

Catapotia ad Dysentericos & omnẽ vẽtris resolutionẽ

Potio ad Dysentericos.

Glans quæ ano subiicitur ad Tenesmũ, & Dysenteriam.

Alia glans siue collyrium ad dolores mitigandos.

Aliud collyrium qđ subiiciať, ad tenesmũ & Dysenteriam valde efficax.

Quæ per inferiora iniiciũtur ad Dysentericos, magnosque dolores, Enemata græci vocant.

Pastillus Marcelli magnificus.

Pastillus sine opio & calce Dysentericis accommodus purgat enim & cicatricem inducit.

CAP. 7.

De intestinorum exulceratione, quæ propriæ Dysenteria græcis dicitur.

Notæ exulcerationis in crassis intestinis.

Notæ superiorum intestinorum affectorum.

Si in mediis intestinis exulceratio existat.

Quid agendum sit, si vlcus in recto intestino excitatum fuerit.

Quibus enematis in recti intestini affectu vtendum sit.

Præstantissima quæ ano subiiciuntur, longo vsu a nobis comprobata.

Alia glans quæ etiam Glidion nominatur, ad Tenesmos & alui profluuia efficax nam doloris leuationem adfert quam primum apponitur, somnum suauem inducens.

Cataplasma ad recti intestini inflammationem.

Si crassa aut media intestina exulcerata sint,

Medicamentum quod in Dysentericis ano subiicitur.

Pastillus Dysentericus.

Si Dysenteria in tenuibus intestinis constituatur.

Medicamenta composita ad dysentericos & Cœliacos.

Catapotia ad Cœliacos & Dysentericos.

Dysentericus pastillus per os datus ad omnia interna, omnemque fluxionem valet.

De epithematis & vnctionibus.

Epithema Dysentericis & Cœliacis efficax.

Ceratum optimum.

Epithema lienosum & hepaticum, quod vtriusque visceris obstructiones discutit.
Si lien flatu distenditur & intumescit.
Galeni verba de lienis sciro & inflatione.
Epithema iecoris & lienis
Epithema hypotherion.
Prima confectio diaspermacon.
Alterũ epithema diaspermaton ad idem.
Potiones ad lienem.
De pastillis.
Epithema.
De tussi lienosorum.

ALEXAN. TRALLIANI LIBER OCTAVVS IOANNE, GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

Liber hic ab aqua intercutẽ in ipresso græco codice incipit. Iecoris inflãmatio.

De inflammatione Iecoris. Caput. I.

QVOD Sane, vt omnis inflammatio ex feruenti sanguine trahit originẽ, ita etiã ea, quæ in iecore oboriri solet, Exordium sumat, omnes fatentur. Qũo autẽ ipsa internosci debeat, discernique, num ipsi iecori proprie acciderit, an tunicis ipsius, vel musculis extrinsecus ambientibus, cõsiderare oportet. Et si iecur inflammatur, inspiciendum rursus est, & inquirendũ gibba ne potius, an caua ipsius pars, vel etiã vtraq; simul affecta sit. Si.n id cognitũ discretũq; probe fuerit, curatio quoq; celeriter, sine impedimento administrari poterit.

Note in flãmmationis.

Nota an gibbam iecoris partem inflammatio obsideat.

Si igitur inflammatio in gibbis consliterit, facile internosci potest, præsertim si magna sit. Nam secundum am

bitum circumscriptum inflammationis species ferri tunc videtur, ac febrim inuehit ardentem, vomitum biliosum & æruginosum, frequenter iugulum detrahit, tussiculam mouet, septum, transuersum coerctat, & grauitatis potius quam inflammationis sensum infert. Si enim in tunicis, aut ambientibus vasis constiterit, acriorem dolorẽ excitat. Quare si vniuersa iecoris inflammatio magna fuerit, ita ipsam nosse tum oculis ipsis, tu tactu, tum aliis prædictis indiciis expedit. Quod si inflammationem non magnam, sed exiguam esse contigerit, ægre ipsa internosci potest. Neque enim febrim statim inducit, nisi insignem quandã magnitudinem acquisierit, neq oculis hec spectari, neq tactu manifesto cognosci, sed ex aliis ipsa animaduerti potest. Si namque æger, vbi nos preceperimus, vt magnam respirationem edat, grauitatem se quandam, & dolorem percipere dixerit, inflammationem exiguam interius in iocinore, aut circa eius gibba existere sciendum est. Iecoris caue partis inflãmatæ.

Signa inflammationis cauam iecoris partẽ occupantis.

At si in caua iecoris parte inflammatio constituta fuerit inde cognoscitur, quod tumor primum in imis potius quã in supernis partibus conspiciatur, atque hinc animi defectio succedat, immo etiam corpus alimentũ non sentiat, pallidũ & tenue appareat, vt tandem ipso refrigescente et aquæ subter cutem suffusio deinceps sequaẽ. Ita sane inflãmationem caua iecoris infestantem ab ea, quæ gibba exercet, discernere conuenit. At si musculis inflammationem tempestiue cognoscere licet. Nullum enim ex predictis accidentibus ægri sustinent, & præterea inflammatio e directo musculorum figurata conspicitur, nec non extrinsecus manifesto conspectui se offert, non quemadmodum in caua iecoris parte intus delitescens. Curare autem eã oportet ita, vt toti corpori prospiciamus. Si namque sanguis in vniuerso eo superet, curatio protinus administrãda est, & nõ differenda, (periculosum enim) sed vena axillaris incidi debet. Quod si hæc secari nõ potest, ex superius vacua- curatio inflãmationis iecoris.

tio omnino tentanda est. Qui enim vacuationem adhibere & totum corpus recrementis liberare neglexerunt, hi maximorum malorum ægris autores fuerunt. Vel enim accidit, vt materia in pus ex medicamentis intempestiue adhibitis conuertatur, aut tẽporis spacio scirrosa, & ad discutiẽdum contumax fiat. Propter hæc legitur omnia cauendũ est, ne cataplasmata, & supfusiones inducamus, priusquã totũ corpus a recrementis liberũ fecerimus. Itaque sanguinis mitti debet, post missionẽ victus institui recremẽtorum expers, mitis, qui nihil habeat acre, præsertim inter initia. Nã feruens inflammatio nihil huiusmodi tolerat, quare cõmodius est ab id genus decoctis abstinere, ac non vti iis, quæ videtur aperire fluxiones citare, & inflãmationem magis adaugere. Itaq; cremor ptisane his est idoneus qui hẽt vim & aperiẽdi, & abstergendi, præterq̃ q affectas partes non affligit, aut calefacit. Similiter etiam auenæ cremor accõmodus est. Iis autem qui hæc auersantur, & Chydron. & amigdala dari debent oua autem prohibenda, eo quod crassi sint succi, & flatuosi, micæ vero panis, aut coctæ, aut elotæ, verum non copiosæ assumi. Reliquis omnibus frumentaceis interdicendũ est, vt similagine. libo, suminali, pulte, quæ græce poltos dicitur, & placentis, item pinguinibus, testaceis, præter erinaceum, & raro admodũ pectines atq; tunc dare conuenit, cũ æger biliosus esse apparet, siti & vigiliis conficitur, inflammatione feruenti & Erysipelacea torquetur. His & intybi, & troxymi, & cichoria, & lonchi. & teneræ bete, nec nõ colũbus, & piscis cũ iure decocti cõueniunt. Dulcia vero oia, & recrementicea ꝓhibito. Nam viscera largius hinc augescentia, in tumorem attolli videre licet, non solum in gallinis, & suibus, sed omnibus brutis animalibus, quare dulcia, & astringentia similiter cauere oportet. Nam eo quod constringunt, contrahuntque tumores ad discutiendum difficiles ipsos reddũt, ob quod neque malum punicum, neque alium fructũ pomaceum, imo neque vinum maxime competit, vt quod omni feruenti inflammationi in totum sit aduersarium.

Oua crassi succi.

Quod autẽ aſtrictionis expers ẽ, magis proficit, in quibus ſola obſtructio citra inflammationem exiſtit. Tantum de victu dixiſſe ſufficiat. Offerenda igitur prius ſunt quædam ſimpliciora, ex quorum numero eſt radicis apii dilutum, & oxymeli, cũ inflammatio concoqui incipit. Nam ꝑ vrinas materia ſubtrahitur, tumorque imminuitur. Si igitur & febris mitior fieri, & ꝯcoctionis ſigna tutiora appareãt, cum fiducia etiam ea quæ largius incidere, & obſtructa aperire poſſunt, exhibeto, cuius generis eſt alarum, mæũ, & nardus Gallica. Compoſita autem probe faciunt hæc, quæ ſoluere ſimul inflãmationes, & dura emollire poſſunt, itẽ quæ magnas citra febrim obſtructiones poſſunt diſcutere, quorum etiam confectiones exponere eſt neceſſarium.

DE OBSTRVCTIONE IECORIS CAP. II.

Iecoris obſtructio.

OBſtructiones iecoris vniuerſæ hinc innoteſcunt, qđ neq; febris, neq; feruor in locis affectis adſit, grauitas autem, & ſola diſtentio in cauis iecoris partibus ſenſu percipiatur. Cum igitur obſtructionẽ eſſe animaduerteris, cum fiducia medicamentis vtitor, quæ incidunt, & extenuant quibus etiam in particulis ſcirro indureſcere incipientibus vti conſulo. Ac ſcirri vbi materia quæ particulis impacta eſt, prius emollita, diſſolutaq; fuerit, medicamentis tunc indigẽt, quæ obſtructa liberare poſſunt. Qui enim ad ea, quæ reſerare ſolent deſcenderunt, priuſquam tumor fuerit emollitus, hi adiumẽtũ quidẽ ex eis attuliſſe viſi ſunt, tenui ſolo ſi quod eſt, diſcuſſo, poſtea autem obfuerunt. Nã humores nimium exiccati, aſſatiq; lapidum inſtar concreuerunt, adeo vt non amplius diſcuti potuerint. Dicamus igitur de vnoquoque, qualia ſane ad inflammationem tantum, qualia item ad obſtructionem conueniãt, quæ rurſus indureſcẽtia diſſoluere, & emollire queãt.

De inflammationis iecoris curatione.

Iecoris iflãmati curõ.

Laborantes inflammatione iecoris, malis cotoneis, farina hordeacea, & fœnugræco decocto obducito. Etenim præter quam quod robur inſinuant

etiam durities discutiunt, emoliuntque. Ad maximas inflammationes, in quibus etiam stomachus affectus est, & latera distenta sunt, palmulas citra medullam contusas diligenter, & cum pari cerato rosaceo, in pila legitime vnitas. paulo rosacei* superfuso, applicato. Iam ceratum bene facit quod recipit hæc, ammoniaci, ceræ, singulorum drachmas * octuaginta, croci drach. quatuor, Cyprini * heminā aceti * heminas sex, ceratū derasum reliqs admisceto.

* Impressus octo
Drach. qtuor.
* heminā

Aliud ad inflammationes non admodum feruentes.

Sampsuchi viridis drachmæ ✿ viginti quatuor, { thuris drachmæ quatuor, } ceræ, resinæ, piceæ, singulorum drachmæ * sedecim, olei Cyprini * heminæ sex mellis heminæ quatuor. Quæ liquari possunt, liquefacito, & aridis in pila probe læuigatis addito. Aliud Epithema ad inflammationes feruentes, non modo musculorum, sed etiam ipsius iecoris, multis admodum experimētis cōprobatū. Absynthii, gummi, nardi Gallicæ, asari, croci, singulæ vnciæ, iridis, myrti styracis, bdelli, suffiminis ammoniaci, singulorum vnciæ duæ, medullæ vitulinæ vnciæ quatuor, cerati Lentiscini libræ quatuor. Adhæc Apollophanis epithema optime facit, si quis ipsum commode parauerit, habet autem in hunc modum.

✿ īpressus octo.
* Octo.
✿ Drachme sex, in alio, octo.
Malagmaapollopāis.

Apollophanis malagma ad iecorarios.

Ceræ, iridis Illyricæ, bdellii, singulorum drachmæ ✿ octuaginta, ammoniaci suffiminis totidem, resinæ terebinthinæ drachmæ quadraginta, mannæ thuris totidem. Contundito, & irino pilam subungito.

* īpressus octo.

Epithema ad inflammationem iecoris.

Aloes vnciæ tres, mastichæ vncia, { ceræ vn. tres, olei nardini siue melini totidē. } Sin autē voles, vt magis corroboret, misceto aloen pari mastichæ pondere, ita & stomacho, & iecori, quod mediocrem sustinet inflammationem, conueniens est medicamentum, quemadmodū etiā quod micas panis recipit, itē Anethine, & Ambrosia, nec non quod Diamelilotu dicitur, si his misceatur, adhæc qđ

Diachamelu vocatur.

Ad inflammationes scirrosas.

Ad tumores sine febribus, præcipue diuturnos, & scirrosos etiam Anemone medicamentum valet & Ariobarzanium, & quod vocatur Helladicum, omniaque copta bene faciunt. Atque horum scripturas apud multos proditas inuenire licet. Vt autem lector prōpte inueniat, nec differre cogatur, hic quoque exponenda vobis censui, maxime illa quorum experientiam accepimus.

Hepaticum optimum, facit etiam lienosis, & quibus stomachus est distentus, nobilissimum medicamentum & blande emolliens, adeo ut nullum ei comparari queat.

Ceræ drachmæ, * viginti quinq;, sampsuchi quinquaginta, fenugræci torrefacti totidem, piperis albi vncia { nitri vnciæ octo, } terebinthinæ drachmæ septuaginta quinque Cyprini { libra, vini } hemina. Sicca cōtundito, incernitoque, & ad triduū vsque in vino macerata simul vnito deinde ea quæ liquari possunt, liquefacta, iis quæ in pila sunt superfundito, emollitaque diligenter reponito. Cum vsus postulat, medicamenti partem vnam misceto, atque ita imponito.

* ipressus septuaginta q̄nque. Hepaticū medicamētū

Epithema odoratum, quod Euodes dicitur, ad iecoris, & stomachi inflammationes, egregium.

Croci sescuncia, bdellii ✻ drachmæ nouem, aloes, mirrhæ singulorum vnciæ duæ, folii vncia, propoleos vnciæ tres, * thuris vnciæ duæ, styracis vnciæ tres, mastichæ vnciæ duæ semis, cardomomi vnciæ duæ, fecis hidychroi { sescuncia, ammoniaci saffiminis vnciæ sex, ceræ libra, colophoniæ libræ duæ, opobalsami vnciæ sex, } palmularum totidem. Haud noui an in duris, & frigidioribus affectibus medicamentum hoc sit præstantius.

✻ ipressus vn. nouē i alio octo.

✻ In alio. sescuntia.

Copton ad duritiem & stomachi iecorisque resolutionem insigne.

Coptō.

Propoleos unciæ sex, styracis unciæ duæ, mastichæ vncia, terebinthinæ semuncia, fecis nardini quod satis est.

De antidotis hepaticis.

Antidota hepatica. Tantum de medicamentis, reliquum est vt eorum quæ experti sumus, antidotũ, & puluerũ mẽtionem faciamus.

Hepaticum, Athanasia dictum, ad Nephriticos, & Arquatos ualet, item sudores mouet.

Athanasiũ antidotum. { Groci drachmæ duæ, } cinamomi, nardi, { casiæ } myrrhæ, iunci odoratu floris, singulæ drach. Melle Attico excipiuntur fabæ græcanicæ instar febricitantibus ex hydromelite datur. Non conuenit autem calidis intemperiebus, sed potius frigidis simul & humidis.

Pastillus hepaticus, qui etiã simul Arquaticis auxiliatur.

✿ Impressus vna Anisi, apii seminis, asari, amygdalarum amararũ purgatarum, absinthii, singulorum drachmæ * quatuor. Parantur ex aqua formanturque pastilli, & datur drachma ex aqua. { Adhæc Chamæmelum cum vino & melle datum subito ecoris inflammationem sanat. }

Antidotum hepaticum ad magnas iecoris obstructiones & scirrosos affectus, usu comprobatum.

✿ ĩpressus sescũcia * ĩpressus græcus sex. Piperis sescuncia, spicæ nardi scrupuli tres, aloes scrupuli sex, fœnugræci scrupuli sex, eupatorii * semuncia, mastichæ scrupuli * tres, { ammoniaci, costi, singulorum scrupuli sex, asari, } scrupuli sex, mellis sesquilibra. Datur cochleare vnum ex condito. Hoc valet iis, quos calida intemperies infestat, imo in quibus etiam viscosi humores obstructionem pepererint.

Ad iecoris obstructionem puluis nobilis, quem frequenter dedi.

Puluis hepaticus nobilis. Costi, eupatorii singulorũ partes duæ, piperis pars vna. Datur ad triduum ex vino Ascalonite cochlearium. Qui autem assumit, in dextrum latus, ad horæ dimidiũ decumbat. Vesperi similiter capiet, abstineat autem qui medicamento vtitur, aceto, glandibus, leguminibus, oleribus, ra-

pa, & aliis quæ flatus pariunt.

Ad magnam iecoris, & lienis obstructionem, ut etiam insignes durities emollierit.

Ammoniaci suffiminis * scrupuli quatuor, thuris scrupulus. Datur ex condito per triduum, beneque facit. Nam causas per ventris euacuationem educit, & eos qui aqua inter cutem laboraturi sunt, ne morbo corripiantur, prohibet. Hoc ego subinde sum expertus.

* ipressus vncia.

Aliud ad iecoris obstructionem

Capparis { radicis } partes duæ, costi pars * vna, Dat iis qui febri carēt ex vino, febricitantibus autē ex tepida.

* In alio, duæ.

Aliud comprobatum, quod a lepore Dia elaphu dicitur.

Dia elaphu.

Costi, fœnugræci, piperis, leporini stercoris, omniū paria pondera cōtundes, incernesq́; probe leuigabis. Datur cochleariū, si febris absit ex vino, febricitantibus autē ex tepida. Iubeto ægris, vt in dextrum decumbant latus.

Aliud Dia bacanu.

Dia bacanu.

Costi, bacani, singulæ vnciæ, folii scrupuli octo, piperis { albi } scrupuli sex, { spicæ nardi totidē, } mellis qđ' satis est. Dat cochleare cū mistura cōditio in balneo, atq; hoc est cōprobatū, præsertim ad obstructiones a viscosis, & crassis humoribus cōflatas. Vt aūt medicamētū quodcūq; velis, ad subiectū affectū accommodatū cōponere queas, ægri vires temperamentū, ætatē, & singula alia, quæ etiam sapiens ille senex obseruare docuit, respiciens, simplicia exposui medicamenta, vt & eorum facultas tibi cito suppetat, & alia ex eis facile quomodocunque velis, cōficias.

Simplicia ad iecur medicamenta, {ab Oribasio, & multis nobilibus uiris probata.}

Simplicia iecoris medicaméta.

Viticis semen iecori scirrho, & obstructioni obnoxio opitulatur, centauri minoris succus potus, & extrinsecus impositus, plantaginis radicis siccæ, & folia, multoque magis semen, asparagus myacanthi-

nus præsertim radices,& semen glycizidis radix similiter lauri radicis cortex ex vino odoro potus, item nux pinea cicera,erythrodani radix , & eupatoriũ, præterea robur particulæ ipsi insinuat,adhæc lupinorum amarorum decoctũ cũ ruta,& pipere potũ,& extrinsecus impositũ, insup iris pistacei semen,marrubium,amygdala, & dracũculi radix viscera purgant,crassos, & viscosos humores extenuant. Iã carpesiũ, poliũ & chamædrys obstructa aperiunt, & crassitiem humorũ extenuant,ampeloprasson , similiter { agaricus } & Anthemisium, quod etiam dicitur chamæmelum,præcordiis vtilissimum, si quid aliud existit.

Caua iecoris purgantia.

Caua iecoris purgantia.

Porro cauam iecoris partem purgãt polypodium,herba mercurialis mixta elaterio cum oxymelite.Chamælea cũ absynthio,& hydromelite pota. Brassicæ succus potui datus,nitrum cum mulsa potũ, adhæc cyclamini radix,lupinorum decoctum,oleum,mel,& nitrum, serum lactis, galli veteris decocti ius,ciceris decoctum. Hæc etiam diuturnis inflammationibus cauæ iecoris partis opitulantur.

Quæ gibbam iecoris partem expurgant.

Amomi decoctum,iuncus odoratus rotundus, acori radix,agaricus cum vino & melle potus gentiana ex aqua, vitis albæ foliorum cũ { lauri radicũ cortice ex vino tres oboli potati, rheu Ponticum, dulcis radiculæ succus cum sapa,quinque folii radicis succus,viticis semẽ, daucus Creticus,apii semen,& petroselini,baccæ lauri,& folia, cardomomum,centaurium,glycyzidis semen, anisum torridũ absynthium,costum,opobalsamum, mirrha phu , asarũ, meũ.Hæc inueteratos iecoris affectus, siue cum tumore, siue cum intemperie fuerint,nec non dolores persanat. }

ĩbecillitas & disenteria hepatica.

De imbecillitate iecoris & Dysenteria. Caput. III.

CVm dixerimus,quomodo inflammatio , & obstructio,vel scirrus,curari debeant, exponamus etiam, qua rõne ei medendum sit,atque internoscendũ, qñ nihil horum experit,sola autem intemperie infirmatur.

Notæ

Notæ.

Quod si igit attractrix facultas est imbecillis, ea quæ per aluum deiiciuntur, in cremorem quem chylũ vocant, probe redacta, eo quod vẽter nullo affectu laboret: liquidiora autẽ inueniuntur, quia distributio in iecur minus perfecta fuerit. At si facultas alteratrix infirma existat, deiectiones carnium recentiũ loturæ similes videbis, atq; his affectus hepatica Dysenteria vocatur. Itaque vulgares medici, vbi eiusmodi quispiam cõspexerint, nihil solliciti, nec internoscere valentes, vnde imbecillitas oriatur, statim quæ ad iecur sunt inscripta medicamẽta adhibẽt, præsertim quæ robur adiicere, & confirmare possunt, extrinsecus quidem cataplasmata, quæ ex aloe, balaustio, malicorio, mirrha, & œnanthe constant, intus autem reum barbaricum, Xylomacer dictum, Theriaca, atq; alia quædam antidota. Nonnulli autem ipsorum ventrem extrinsecus, spissamentis, & pastillis curare nõ dubitant, maxime offendentes. Nam ex huiusmodi corrumpunt magis viscus, magisq; infirmum, & intemperatum reddunt, verũ non ita cõuenit, sed prius inquirendum, ac inuestigãdum est, quæ intemperies causæ sit effectrix. Atque hac diligenter animaduersa, ita victus institui aduersus affectum debet, qui ab internotione suggeritur. Quippe iecur non ex calida solum intemperie, sed etiã ex frigida, & humida qualitate, item ex vtraq; simul infirmum redditur. Subinde vero ob prauam quoq; materiem ingrauescens, & propter obstructionem leditur. Interdum etiam inflammatio vna cum frigida intemperie miscetur, mixtus quæ affectus & varius efficitur. Dicamus igitur in eum modum, quo optimus medicus singula internoscere debeat.

Dysenteria hepatica.

Forte mirto.

inflammatio in frigida intemperie

De calida intemperie.

Iecoris calida intẽperies

Ex calida intemperie iecorario affectu laborantes internoscere multis indiciis licet, præsertim qđ æger valde sitit, bilemq; vomit, (sæpe vero etiam æruginosa, & quod deiectiones eiusmodi apparẽt, linguam habet scabram, corpus

ſiccum & gracilius videtur, tãquam iecore colliqueſcente, & in cruentas ſanies contabeſcente, temporis autem ſpacio etiam ex ipſa ſubſtantia tandem particulæ longe fœtidiſſimæ deferri cernuntur. His igitur notis calida intemperie laborantes animaduertere conuenit. Cæterum ex temperamento ægri, ætate, anni tempore, & prægreſſo victu reliquum licet firmioris cognitionis gratia capere, atque hinc internoſcere. Nam temperamento calidi ſunt, & tenues habitu, piloſque denſos habent, curis dediti, & animo iracundi.

suba iecoris excrevit

De frigida intemperie.

Iecoris frigida intẽpies

Qui vero ex frigida iocinoris intemperie laborant, neq; ſitiunt vehementer, neq; bilem vomunt, neq; amaritudinem in ore, ſed potius acorem ſentiũt, item deiectiões alui neque bilioſum, neq; fœdi admodum odoris, neque colliquationis aliquid, ſed veluti ſanguinem craſsiorem, & nigro ſimilem continent. His etiam vultus non collabitur, & reliquum corpus temperamentumq; ad frigidius magis inclinare videtur; adhæc præcedens victus talis, ſi perſpicias, depræhenditur, item vita ocioſior, balnea copioſiora, & intempeſtiua, eaq; poſt cibum. Ex his, atque aliis conſimilibus indiciis frigidam intemperiem iecoris notare ac internoſcere poteris.

De ſicca intemperie.

Iecoris ſicca in tẽperies

Sicca iecoris intemperies corpus ſiccius reſtatur, & tenuius: ſitim magis cõciliat, & deiectiones alui pacæ, & craſſiores apparent.

De humida intemperie.

At humida iecoris intemperies neq; ſitim efficit, neq; ſiccitatem, ſed magis etiam linguæ humiditatem. Nam nulla ſitis vrget, & vultus totumq; corpus diu non collabitur, poſtea autem deiectiones ventris plurimæ apparent. Scire porro licet quod materiales qualitates, ſi cum effectricibus miſceantur, hæc indicia demonſtrent.

Quomodo calida iecoris intemperies curetur,

Calida igitur iecinoris intemperies refrigerantibus auxiliis curari debet, illa vero in totū remedia deligenda sunt, quæ præterquam quod refrigerāt, & abstergūt, etiam aperire iecoris meatꝰ, & corroborare præterea ipm possunt, efficiūtq;, vt alimentum celeriter per totum corpus distribuatur. Itaq; cremor ptisanæ his est idoneus, ac panis, cui adiecta sit inter coquendum radix apii, intybus, cichoriū, sonchus, & his adhuc magis troxymum. Quoniam vero in prædictis oleribus vis amara, & aperiundi obstructos iocinoris meatus existit, vti his oportet. Nam hæc facultas etiā calidas iecoris intemperies admodū iuuat, & frigidas non offendit. Non enim intensam habet frigiditatem, sed mitē, & quæ medium attingat, vt quis citra noxam ea, & cum fiducia vti possit. Omnia namq; recipit, quorum maxime vsus est in iis, qui imbecillum adeo iecur habent, vt neque contineat alimentum neq; exacte inalteret, vel etiā in corpus distribuat Ego sane noui multos, qui hepaticas Dysenterias euaserint, hoc adeo vsos olere. Neq; enim semel tantum, sed etiam sæpe ipsum comedere eodē die conuenit, & mane, & vesperi, tum ex decocto, tum ex condimento, coriandrum autem ipsi inter coquendum miscere oportet. Quod si quædam obstructionis suspicio in gibba, aut caua parte iecoris fuerit, tunc etiam apium simul incoquere præstat. Nam præterquam quod suaue est, & gratum, concoquitur etiā, & in iecur magis distribuitur. At oua in omnibus huiusmodi affectibus, præsertim dura vitari debent, & halica, nisi propter vires collapsas, aut fastidium refectione vtendum sit, atque tunc apii radicem cum ea incoquere conuenit. Commodius igitur est, nisi necessitas quædam vrgeat, nunquam halicam tali morbo laborantibus dari, neque sorbitionem ex virenti tritico præparatam, quam Græci chidron appellant, aut typhen, verum omnibus cibis ptisana & panis prædictaque olera præferenda sunt: inopia vero olerum, lactuca quoque dabitur, & ex iure, & ex condimento, cum radice apii & betæ percocta. Vtilis enim est per se, & cum malua suauior euadit,

Calida iecoris intēpies curō.

Mlti hepati. lerros olere cura ti.

commodiorq́ꝫ, si acetum inter coquendum recipiat. Ex iis quæ volatu nitũtur, gallina cohortalis deligi potius debet, quæ & ex decocto comedatur, & cum oleribus coquatur. Multa vero iura præsertim pinguia, & quæ habent aut cuminum, aut oryzam, aut aliud quoddam cõdimentum, vitare semper oportet. Nã eiusmodi confectiones impediunt & cõcoctionem, & distributionem, cum humor adhuc biliosus superat. Iam ex perdice alimentum his cõuenit, phasiani nõ pingues, & anserum ventres, ex syluestribus nonnulla, vt attagenæ, raro turdi, aut turtures, aut ex puis passerculis Aliqui. Anates in totum fugere oportet, ac omnia quæ in paludibus degunt, quæq́ꝫ siccam & melancholicam carnem obtinent, raro, aut nequaquam offerri debent. Ad calidas intẽperies nihil ex his comestum iuuat. Ex piscibus præcipue marinis saxatiles offerendi sunt, in puro mari degentes, vtpote turdus piscis, scarus, psitta, mulus, chrysophrys. Qui vero calorem habent leniorem, validusq́ꝫ vires, iis lupus, orphus, ceris, & isicium ex ea paratum exhiberi debet, qđ nihil habet gari, aut vrticæ, aut alia quædã. Nam isicium ita confectum, præterquam quod nihil iuuat, adhuc etiam magis eos, qui copiosissime vescuntur, ledit. Ex quadrupedibus pulmones dandi sunt, & crassa ouiũ intestina, quæ græci institores ea vẽdentes chordas appellãt, verum illi etiam lienem, & cor eis admiscent, vt quæ ægre corrumpantur, & calidæ intemperiei queant resistere. Vbi nõ admodum magna est intemperies, & biliosa, humorq́ꝫ citra aliquam obstructionem magnam, aut inflãmationem vitiosus, ibi cibos offerre cõuenit, qui ægre cõficiãtur, & validos. Cæterum dare his quoq́ꝫ oportet, si tempus permiserit, fructus pomaceos, peponum dulcium carnem, admodum dulcia mala, & cotonea bene matura, eaque assa probe, aut cocta cum gallina. Ne autem mala dum assanť, adurentur, sed diutius ad assationẽ sufficiant, durentq́ꝫ, fermentum extrinsecus vndiq́ꝫ ipsis obducetur, atq́ꝫ sic ipsa furno demittentur. Malorum punicorum grana, & ante cibũ modicum, & cum pane dare conuenit. Nam iecur admodũ

imbecille, & stomachum collapsum firmare possunt, etiam si æger maxima siti cõficiatur. Tunc enim vuam quoq; dura carne præditam, & citrium molle ipsis porrigere oportet: item cerasia, pira, vel mespila cõferunt, aut semel, aut bis exhibita. Nam continuus omnium astringentium vsus, & siccare, & vẽtrem inferiorem obstruere, cohiberéq; potest, ne stercus facile efferatur. Quare astringẽtia cibi ratione crebro offerre, & extrinsecus obducere cautio ẽ. Ex bellariis plurimum exhibeto vuas, præsertim quæ vocant Larissenæ. Nihil enim hepaticis Dysenteriis adeo opitulat̃, vt vua passa, quæ omnia bona cõtinet, vt nõ putrescat, vt corroboret, vt præter boni medicamenti facultatem, etiã nutrire possit, & quodcũq; prauum vitiosumq; inuenerit, in benignũ conuertet. Reliqua vero omnia, nuces, pistacea, & nuces pineas vitare oportet, vt inimica, castaneæ vero tuto sumentur, nam boni succi sunt, & nõ cito a calidis intemperiebus corrumpuntur. Tantum etiam de hepatica Dysenteria, quæ ex calida intemperie nascitur, dictũ esto. In vniuersum autem illi cibi magis sunt deligendi, qui probe distribuuntur, & robur temperiemq; inducũt, & vim abstergendis visceribus aperiendisq; efficacem habent, qualem si non obtineant, alias autem temperati sint, adiicere eis hunc oportet, vt probe iecoris meatus pertranseant. Dicamus igitur cremorem ptisanæ ad hoc idoneum esse, subinde vero & grana ipsius, & olera, maxime intybus, & his adhuc magis troxima ad idem congruunt, quare etiam per se, & cum gallina, aut perdice, aut ventriculo anseris dari possunt, aut cum carne quadam { suauitatis gratia } simul incoqui. Cæterum olera iam commemorata, elixa, aut cruda offeruntur, prout æger bene afficitur, & vsus morbi postulat.

Hepatici dysente. vua vtilissima.

castaneæ boni succi.

De hepatica Dysenteria ex frigida intemperiæ, Caput IIII.

Quod vniuersalis curatio per calefacientia adhibeatur omnibus est manifestũ, verum quæ potius ex

Dysen. hepati. ex frigiditate curõ.

particularibus deligi debeant, hæc quoq; medicum scire cõuenit: ac faciemus sane hoc a victu exorsi. Cum igitur frigida intemperies affligit, & panem calidum exhibere p se, & ex vino Tyrio, aut Beryzio, aut Sareptino, aut Cnidio expedit, frequẽter etiam ex Arysino, cum & æger febricitat, & frigida intemperies magna apparet, quæ iecur, & stomachũ obsederit. Ego sane noui me alicui cuius viscera & stomachum refrigerata cõiecturis depræhenderam, cõditum cum pane, aut typhe dedisse, & plurimum adiuuisse. Oportet aũt remedia magis, minusue calefacientia pro frigiditatis obtinẽtis magnitudine, accommodare. Ex oleribus brassicã ter coctam esse potius conuenit, interim ex vino, alias cõditam, vel per se, vel cum in tybo, aut troxymo, interim cum gallina, aut perdice, aut attagena, aut turdis: itẽ ventriculos anserum, isicium, & carnem assam, sed raro, cũ ægri alios cibos fastidiunt. Non enim offerendi sunt frigida intẽperie laborantibus cibi, qui ægre conficiuntur. Secunda ratione etiã milium affatim coctum, & puls similiter idonea est. Testacea vero his exhibenda non sunt: nam calidis tẽperaturis talia conueniunt. Ex piscibus vtiliter datur turdus, cossyphus, ceris, chrysophrys, & omnium maxime mulus. Hi namque etiam assi adhibiti omnibus conducunt, & magis super prunas assi. Castaneæ mediocriter assæ, si non ad modũ crebro edantur, iuuant: ita nãque comestæ nihil frigidum obtinẽt, & præterea fluxiones obtũdũt, vt quæ mediocrem crassitiem rosionis expertem possideant. Dato autem & vuas passas, quoniã omni, vt summatim dicã, quacũq; tandem intemperie citra inflammationem infirmo familiares cibi existunt, vt quæ iecur cõfirmẽt, etsi malignũ quid in eo contineatur, in benignum commutent. Pistacea autem, & amygdalæ in hepaticis Dysenteriis caueri debẽt, eo quod facile corrumpantur, & oleosa sint, prompteq; in bilem mutentur, & recrementum asperius reddẽt, vt hinc venter magis, crebriusq; irritetur. Hæc etiam de hepatica Dysenteria, quæ ex frigida intemperie prouenit, dicta sunto. At materiales qualitates, vt siccitas, & humiditas, eisdem

Cõditũ refrigeratis visceribus vtile.

Pistacee et amigdale facile corrumpuntur, et in bilem mutantur.

cibis curari possunt, si illos studeamus exhibere, qui neque manifesto calefacere, neq; refrigerare solēt, sed medii quo dammodo cum sint, etiam secundum efficientes qualitates humectare, aut siccare solent. Dicamus autem, quæ inter medicamenta, aut antidota hoc præstare queant.

Quæ hepaticæ Dysenteriæ ob calidam intem periem ortæ conferant.

Citrii succi cyathum cum mulsa dato, aut serios succum similiter: aut cichorii. Sin autem intemperies non admodū calida est, etiā succos olerum cum vino tenuiori dato. Nā & abstersoriam vim obtinent, & generose aperiūt. Quare si humidus succus nō adfuerit, siccum inspergito: catapotia aūt ex eis contra huiusmodi affectus fingere oportet, quæ hæc recipiunt. Cichorii { radicis } drachmas quatuor, chamæ pyteos radicis drachmas quatuor. Tūdito, excipitoq; melle cocto, & nucis ponticæ instar ex aquæ calidæ cyathis tribus potui dato. Iis autem, qui valde calida visceris intemperie laborant, rosaceum, aut melinum, aut hydrorosatū aut serios succi cyathos duos quotidie potui dato. Hepati. Dysen. ob caliditatē curō.

{ De fotu ad calidam iecoris intemperiem.

Fotus ad calidā iecoris ītēperiē optimus adhibet̄ ex oleo chamæmelino, & nardino. Nā ante cataplasmata oīno melius ꝓficit. Cataplasma aūt in hūc modū ꝯficies Croci macerati in vino Ascalonio, & triti drach. quatuor: plātaginis sicci, triti, incretiq; drach. duæ: lenticulæ farinæ vnc. quatuor: aut polentæ. Coquātur igne lento in aqua, & oleo rosaceo. Tepidissimum sic iecori & stomacho super imponitur. }

Antidotū Cyphodes ad frigidas iecoris intemperies utile.

Croci, cinamomi, singulorū drach. q̄tuor: mirrhæ totidē: bdelii drach. qua. bituminis drach. tres: iunci odorati floris drach tres: calami drach. duæ: casiæ drach. nardi indici drachma: terebinthinæ drach. sedecī: mellis heminæ dimidiū: vuæ passæ carnis drach. *sedecim: { vini q̄d satis est }. Vino vuā passam, bdelliū, & myrrhā macerato: resinā liquefa *pr. dra. centū septuaginta sex.

ctam melli misceto deinde omnia cõmixta læuigataque reponito. Excellẽtissimum hoc est medicamentum, & plurimum id in hepaticis Dysenteriis expertus sum. Etenim siccat, corroborat, discutit, & prauas sanies putridasq; emendat, corrigitque, cõstat enim aromatis, & vua passa, quæ & nutrit, & naturalem habet ad iecur proprietatem.

De fotu, & cataplasmate.

His fotũ ex oleo anethino, aut sampsuchino adhibeto. post fotũ cataplasma ex ruta cõtusa, melãthio, cymino, & aristolochia longa. Adhæc puluis horum coquatur cũ melle & vino modyco Aresino, oleoque Cyprino. Sit aũt mel diutius cum aromatis coctum, vino simul adiecto, vt pastillus fiat, atque sic oleum postea misceto. Quod si nimia sit iecoris imbecillitas, fotus primum ex absynthio, epithymo, & oleo supra dicto adhiberi debent. Similiter & cataplasma, cui addendus est rosarum siccarum puluis, & pro aloe, palmulæ & cotonea inducenda.

Epithema tonoticon, quod iecur corroboret, & inflammationes concoquat.

Epithe. tonoticum.

Ammoniaci suffiminis, meliloti, singulorum vnciæ tres, œnãthæ, casiæ, mirrhæ, croci, aloes, absynthii succi, nardi, folii, singulæ vnciæ, mastichæ Chiæ, styracis, amomi, singulorũ vnciæ duæ, ceræ libræ duæ, nardini quod satis est.

Potios ad eos quos imbecillitas cum obstructione infestat.

Brassicæ decoctum, & rhus Syriacum tenuiter læuigatũ mixtumque potui dato, & miraberis.

DE ALVI PROFLVVIO EX LIBRIS PHILVMENI, CAP. V.

Alui pfluuiũ.

ALuus tum in febribus, tum citra febres pfluuio laborat. In febribus autem difficilior eius est curatio, animaduersionemq;, & coniecturam diligẽtem requirit. Nam iter initia naturæ aliena salubriter euacuare cõsueuit, ipsa nimirum natura ad superfluos, incommodosque humores reiiciendos vndiquaque cogente, Id aũt alias in statu morbi, alias in declinatione cõtingit, nunc quidẽ cũ

magna ꝑfusione humorũ,subitaque & critica, qua febres soluũtur,sæpe vero paulatim & multis perseuerat diebus, & pene in ipsa declinatione cõsistit. At in tali occasione pro fluuiũ aut sisti non debet, donec ipsa se natura componat, & ad integram perueniat sanitatem, aut motus eius adiuuari, nam si quis ventrem cõstringere volet, magnam excitabit ægritudinem. Vidimus enim ventrē initio affectus ad quartum quintumve diem profluxisse, et postea fluorē aut per se, aut medici auxilio substitisse, vnde ægri in magnum periculum inciderunt, ita vt Phrenitici, aut Lethargici efficerentur, aut perniciosæ in eis Parotides excitarētur. Quare initio ea quæ corporis cõmodo atque vtiliter excernuntur, minime reprimere cõuenit, ne materia in aliam conuersa partem, supradictos affectus generet, sed ad statũ vsque contemperari cibis debent. Vbi vero diutius iam profluuium perseuerarit, nõ modo superflua euacuãs, sed etiã habitum colliquans, viresque consumens, tunc sane ei resistere medicamētis expedit. Attendendum autem, num aluus nimium, an modice, aut certe nõ profluat, magna quidem resolutio coerceri, parua leuius cõtineri debet. Astricta autem aluus relaxanda est, aut iis quæ per os assumunt, aut quæ per anum immittũtur, aut quæ extrinsecus imponuntur, donec criticus dies superuenerit. Nam biliosus humor solis cibis lenientibus magis, vt descendat, quã in corpore retineatur, est sollicitandus. Si enim biliosum aut in ventre, aut in intestino collectũ retineatur, exituq; ꝓhibeatur, loca ambientia offendit, stomachũ subuertit, caput replet, viscera inflammat, febres magis accendit, sitim auget, omnesque prædictos affectus in capite excitat, summatim totum morbum grauiorem efficit.

Venter non statim sistēdus.

Biliosus humor cómodo euacuatur.

De lacte.

Lac igitur in toto affectu, si febris nõ vrget, caprinum, aut bubulũ tepidum, recēs mulctum, aut coctum ad ignē, ita vt semper agitetur, donec ad tertias redigatur, potu auxiliatur, quod etiam si per silices fluuiales ignitos, & cãden

Lac ī ꝑ fluuio alui.

tes ferri laminas in ipso extinctas, coctū fuerit, potui datū iuuat. Alii etiam mel in eo coquunt, atq; sic propinãt, spuma vero dum lac coquitur, pinna, aut cochleari auferri debet. Hoc nullum præsentis remediū ad biliosas fluxiones inuenire licet. Quoniam aūt in febribus lac purum assumptum plus noxæ quam cōmodi adferre solet, quarta pars aquæ lacti miscenda est, coquiq; vna ad dimidias debēt, atque hoc modo exhiberi. Hæc quidem ad biliosas fluxiones sufficiant. Ad alias vero, vbi corpus abunde iam euacuatū sit, ipsumq; profluuium adhuc perseueret, fotus ex oleo, & vino adhibeatur, sit autē oleum omphacinum, aut rosaceum, aut melinum. Efficacius his est myrteum, tertia, aut quarta vini parte admixta, vel etiam ad biliosas fluxiones magis astringunt fotus, in quibus decoctæ sunt gallæ, mali corium quinq; folii radices teneræ, cupressi pilulæ, lanaq; sicca præcordiis imposita ventrem calefacit, & desiccat. Itē purum oleum cumini puluere inspersо, aut pii semine, aut vtriusq; æquis partibus mixtis cum lana impositum iuuat. nam vrinam prouocat, & fluxiones eo diuertit. Hæc sane profluuio ab intestinis deriuãdo conueniunt. Adhibebis autē fomenta illis, siue dolorem experiantur, siue eo carent. Nā fluxiones desiccant, maxime sacculi ex milio, aut panico facti, mirifice faciūt etiam ex sale cōpositi, si quis singulos ex sale & ordeo torrefactos seorsim imponat. Quod si profluuium sit immoderatius, sacculi ex sale ventri imponantur, ex ordeo autem ad dorsum, si vero non immodicum, neque frequens vrgeat, contra, sacculos ex ordeo ventri, ex sale factos dorso applicabis. Cæterum etiam anus his sacculis foueri debet, aut luto pauimēti calefacto æger insideat, aut Cymoleæ terræ calenti, vinoq; restinctæ, aut sordibus balneorum vino dilutis, molli lana circūdata. Nam calor ipse introitum administratus, opitulatur. Item spongia aqua calente madefacta, & expressa superimponatur, vt quæ vapore suo anum adiuuet, nec non lanæ oleo imbutæ, anoq; subiectæ, auxiliantur. Post primos dies exactos, siquidē dolores in intestinis consistentes vrgeant, necesse est inflāma-

Fot⁹ ad profluuiū alui.

Sacculi profluēte aluo.

Spōgia ad anū profluentē ad habita.

stionem ibidem, aut tumorem existere. Tunc igitur cataplasma ex tritici, & lini seminis, aut milii, aut panici farina adhibendum. Astringens autem fiet melle cum modico vini & aceti admixto, postea vbi coctum fuerit, paulũ mannæ thuris, aut malicorii, aut gallam insperges. Cum vero nullus dolor affligit, magis astringentia adhiberi debẽt epithemata, cuiusmodi palmulis cõstant. cum acacia aut alumine, aut hypocistide, aut quæ balaustia recipiant, aut coctũ malicorium. Adhæc ceratum cum oleo myrteo, quod ex supradictis, vel mannam thuris, vel gallam adiectã habeat. Alii quoque emplastra astringentia conficiunt: optima vero sunt epithemata, Clidium Mnasæi, & dia œnanthes. Clidium autem hoc modo conficito. Gallæ omphacinæ, hypocistidis, aluminis rotũdi, acaciæ, rhus culinari, malicorii sicci, apii seminis, singulorum vncia, visci quercini, ammoniaci thymiamatis, singulorum drach. quatuor, picis siccæ, ceræ, singulorum vnciæ duæ, olei myrtei, aut lentiscini vnciæ duæ. Gallam & malicorium contusa cribrataqꝫ in vini cyathis nouem decoquito vsqꝫ ad tertias, asiduae agitans, deinde in mortarium cõiecta terito, ac reliqua similiter in puluerem redacta inspergito. Ammoniacum vero aceto diluito, viscum cũ modico oleo emollito, deinde pici ac ceræ ex reliquo oleo liquatis, ab igneqꝫ sublatis adiicito, ac in vnum cogito, nec non iis quæ contriueris affundito, tunditoqꝫ fortiter, ac vtitor.

Lanæ Cataplasma ad tumorẽ ani.

Clidiũ epithe.

Epithema ex œnanthe, mediam inter cataplasma & emplastrum naturam obtinet.

Ad intestinorum fluxiones, stomachi fastidia, & resolutiones ardoresque efficaciter opitulatur. Oenanthæ siccæ, gallæ, acaciæ, rosarum siccarum, omphacii, singulorum vncia, aluminis rotundi, aloes, singulorum vnciæ duæ: rhus Syriaci vnciæ quatuor, olei myrtei, ceræ, picis, singulæ libræ, vini Falerni, aut Aminæi quod satis est. Sicca ex vino tertio deinde quæ liquari possunt, adiicito. Ad ventris igitur profluuia medicamenta, &

Dia œnãthes epithe.

simplicia, & cõposita hæc sunto. Cæterũ extremas corporis partes, nempe brachia & crura fasciis lineis, aut laneis deligari debent, foueriq́; si frigidæ sunt, calidis vnguentis & oleis, vt sycionio & oleo veteri, cui adiectũ sit pyrethrum, piper, nitrum, & baccæ lauri, item ceræ solutæ modicum, vt sit acopum, quinetiam ex oleo cõi hoc medicamentum conficere licet. Huc faciunt etiam medicamenta, quæ græci a lassitudine acopa appellant, ex euphorbio, & ligustico parata. Calefaciunt enim & rosionem in articulis cum illinuntur, excitant.

De cibis.

Cibi aluũ astrĩgentes.

Ciborum alii aluum astringũt, alii humores crassos reddunt, alii contemperant, alii siccant, cõsumuntq́; materiã, quorum facultates discernere conuenit. Ex frumentis oryza aluũ magis retinet, si ex aqua adiectis palmulis decoquatur, si febris abest, ex vino aquoso, & austero. Similiter & pultes ex ea factæ, & ex halyca, quibus aliqui gallæ, aut malicorii puluerem inter coquẽdum admiscent, nos autẽ rhũ culinarium, aut mala cotonea adiicimus, simulq́; cum pulte subigimus. Iam fit etiam pulticula ex pane Alexandrino trito incretoq́;, & sic cocta ad ventrẽ retinendũ efficax est, nec nõ polenta ex milii farina diutius decocta. Iuuat etiam lenticula bis cocta cum modico salis, aceti, & olei condita assumptaq́;, fit autem melior suauiorq́;, si mala cotonea, aut oryzam admisceas.

De oleribus.

Olera aluum astringẽtia.

Ex oleribus expediũt aut intybus, aut plãtago, aut blitũ nigrũ. Hæc. n. & p se, & cũ lenticula cocta, aut cũ oryza bene iuuãt. Quin & brassica bis cocta, ita vt secũda vice aceti momentum adiiciatur, multũ in fluidis affectibus pficit.

Intinctus.

Intinctus aluum astringẽtes.

Intinctus hoc modo conficitur: Cuminum cum salis momento, aceto, & oleo præparato. Id quod edendum est, his intingi debet.

De piscibus.

De piscibus mētionē facere opus non est, cū oēs fere aluum citēt, paucis quibusdā exceptis, quales sunt mænides, mulus, scarus, & erythin⁹, supra carbōes assati, nec nō scorpio piscis assus, & cū cumini intinctu assumptus, præterea ostrea cum testis suis assata exhibitaqꝫ aluum cōprimunt. Pisces alū astrīgentes.

De *auibus*.

Ex auibus maritimæ potius, & syluestres solæ deligent, vt merulæ, turdi, perdices, turtures, & columbæ, ex domesticis autem gallinarū pulli assi, sed prius elixi ventrē astringunt. Magis etiam astringentes sunt, si myrtorum, aut sorborum puluis carni super inspergatur, aut ex pomis, corna, vel omphaciū simul incoquatur, adhæc medicamentū quod a fructibus pomaceis Dia oporon Græci vocant, quē admodum ea quæ ex cotoneis, aut sorbis, aut īmaturis piris, item ex malo punico præparantur, præterea vuæ, quæ fictilibus reconduntur, aut cum suis foliis inuoluuntur, aut quæ ex fune suspenduntur, Cibi igitur ad vētris profluuiū tales exhibeantur.

De *potu*.

Potui vero aqua pluuialis bene cocta exhibeatur, sed neque ante cibum, neque cum hūc æger assumit, sed aliquod spatiū intercedet, neqꝫ vero vniuersa, ac vna vice, sed paulatim, ac modice dari debet. Quod si quinqꝫ folii herbæ radices simul incoquantur, præstantissimū fiet auxilium, itē si rubi radices vna coquantur, magis aluum astringent. Nō nulli plantaginis semen contritū, & acinos siccos in puluerem redactos, incretosque, aut sorba detrita similiter admiscēt. Multæ igitur aliæ quoqꝫ potiones & simplices, & compositæ ad ventris profluuiū idoneæ habent, sed eas prætermittimus. Nā de iis quæ Dysentericis potiones expediunt, posterius aget, vbi de Dysenteria tractabimus. Vinū in declinatiōe, hoc est inflāmationes remittente, & febri cōfidentius dandum est austerum Surrentium, Albanū, Tygrinū, Marsicum, & ex Italia Aminæum, vel alia astringētia, quæ diuersis locis nascuntur, experimentisqꝫ probata sunt.

De balneo.

Balneũ ad aluũ retinendam.

Balneum ex nitro absque oleo cõuenit. Iuuat enim nitri vsti puluis corpori in balneo superinspersus, vt modicũ ruborem inducat, cutemq́ue vellicet, & fluxionem ex alto ad se attrahat: atque ita cutem vellicatam in balneo perunges, vt meatibus adapertis profluuium alui in diuersum reuellat, retrahatque.

De dysenteria ex ventris profluuio excitata, Rheumatica dicitur, Cap. 6.

Dysente. rheumatica.

RHeumaticam Dysenteriam dicimus humorum ex mesenterio per venas ad intestina profluuium. Nã ciborum ingestorum Chylus, hoc est cremor, dum in sanguinem mutatur, ad intestina refundit, atque ita vna cũ bile mixtus excernitur, nec potest ob huius acrimoniã in ventre retineri, sed ab intestinis foras ꝓpellitur, atq́ue hæc causa Dysenteriæ Rheumaticæ, cuius hæ sunt notæ.

Notæ Dysenteriæ Rheumaticæ

Dysente. rheumaticæ signa.

Acres variiq́ue humores per aluũ excernuntur, sitis magna vrget, corpus colliquescit, & cibi fastidiũ torquet. Aliquando etiam rosiones intestina, & stomachũ affligunt, q̃d si hic affectus diutius perseuerauerit, ad exulcerationẽ intestinorum perueniet, quæ proprie Dysenteria dicitur.

Curatio.

Ventris & intestinorum profluuium astringẽtibus cataplasmatis curabis, & lac ad dimidias coctum potui dabis, sit autem nõ minus, quã hemina. Quin & aqua pluuialis modica propinari debet, nec nõ panis ex aqua, aut lacte maceratus dari, post tertium diem pani adiicias vuas, quæ in vasis fictibilibus, aut vitreis reponuntur, vel pira, vel mala cotonea cocta, vel sorba, vel mespila. Quin & pastillos lacti admiscere licet: sin autem ægri lac bibere recusent, pulticulas ex oryza, aut auena, aut milio, aut pane Alexandrino exhibebis Ptisanam vero, aut lenticulã, aut oua in posca cocta, nec nõ vitella ouorum assa, super prunas cum rhu, & aceto

porrigito. Quinetiam olera bis cocta, panemq; bis coctũ, & auiculas, vt supra dictum est, nec non vinũ astringens similiter exhibeto. Quod si affectus inueterascat, malitiosus efficitur, & vires cõsumunt Curatio itaq; adhibẽda est, quæ corpus nutriat, & illas reficiat, confirmetq;.

Signa Dysenteriæ ex uentris fluxu excitatæ Philumenus.

Signa Dysenteriæ ex ventris fluxu.

Dysenteriã quam latini intestinorũ difficultatem appellant, locorũ, & excrementorum expulsionis ratione variare, omnes prope antiqui medici cõsentiunt. Si intestina vlcus, aut inflãmatio quædam obsideat, hæ notæ præcedunt. Inter initia morbi cruenta, deinde saniosa excernunt: multis primo ramenta, postea pinguia descẽdũt, & si malignus fuerit affectus, feculẽta, fœdi odoris postremo vbi in cancrum iam degenerauerint, varia excremẽta, & nigra cum quibusdã putridarũ carniũ laminis p aluũ reddunt. Quin etiam febris cum multa siti comitatur, nec nõ cibi fastidiũ, vnde corpus emacrescit: tormina quoq; cum sonitu intestina exercent, dolorq; ingens, & vigiliæ ægrum infestant.

Curatio.

Dysentericoꝝ curõ.

Dysentericus affectus diuturnus est, & magna parte Tenasmus eũ præcedit. Quod si fiat, intestinorũ exulceratio fiet acrior, plurimũ aũt in recto intestino, aut Colo, aut certe in tenuioribus intestinis excitatur, modo cum febre, modo sine febre, nũc cũ dolore, nunc sine dolore. Cũ febris affligit, curationẽ impedit, vlcera reddit putrida sordidaque, nec non inflãmationes & cãcros excitat, quando quidẽ diuersis ipsa curaĩ modis, cibisq; tũ qualitate, tũ quantitate ac cõmodis, maxime q̃diu ipsa affligit. In declinatiõe aũt, cibi neq; nimis sicci, neq; plus æquo humidi sunto. Sicci augẽt febrim, humidi pfluuiũ mouent, ideo in vtroq; aĩaduersio est adhibenda. Nã q̃tum exhiberi dẽat, ex viribus ægri maxime æstimandũ est. Dysentericus. n. propter intestinorum & vẽtris imbecillitatem haud multum potest coquere, præsertim cum febricitat. In inflammatione, cum maximus excruciat dolor, ne pigeat cataplasmate calẽte vti, vt q̃d in-

Dysentericus male cõ coquit.

terdum & illam tollit, & fluxū reprimit, quemadmodū illis solet cōtigere, quos mediocris torquet exulceratio. Nos igitur initio ægrū accedentes præsertim si febris non adsit, talem adhibemus curationem. Primis duobus diebus abstinentiam indicimus, & si iuuenis ille fuerit, tempusq; & vires permittant, venæ sectione in brachio adhibita succurrimus, nō minus sanguinis, quam heminas duas detrahētes: his etiam cibos præbemus tēperatos, nempe tribus diebus transactis lac propinamus. Quod si vero sectio venæ prætermissa fuerit, post duos dies exactos lac potui dam⁹. Hæc aūt facimus, cū malum a leui occasione sumpserit originē.

sanguis mittit.

De lacte exhibendo.

Imprimis igitur lactis calefacti, & inter coquendum sæpius agitati cyathos tres exhibemus, & post horas duas tantundem rursus potui damus. Quibusdam etiam tertio offerimus, vt integra hemina absumatur, & si eo die repletus æger videatur, cibo eū abstinere iubemus. Hoc igitur modo bilis educitur, & humores corrupti modice purganř mitiganturq; postea mediam heminam in duas partes diuidimus, & similiter, vt supra exhibemus duabus horis interpositis: atq; sic iterum tertio duas heminæ partes, aut tres vna vice præbemus. Tribus horis post lactis potionem interpositis, pulticulam, aut panem siccū, aut palmulas Thebaicas, aut micas panis cum lacte exhibemus. Lac igiř quouis morbi tempore eligi debet caprillū, huius aūt penuria vaccinū. Asininum vero, & equinum minus, vtpote magis serosa. Mane igitur cyathi tres exhibētur, deinde viridis caseus hoc modo cōfectus cibi loco datur. Exprimitur is manibus fortiter, & aqua feruens ei superfunditur. Id autē fit ter quaterve melle superinfuso, præsertim cocto, cū inspissatur, esui exhibetur, nā ventrē admodum constringit, & vlcera purgat sanatq;. Verū iis dari debet, qui febri carent, magnūq; ex eo senties adiumētum. Febricitantibus non tā facile lac dandū est, vt quod in vētriculo acescat, & corrūpatur, aut ex calore in caseum coalescat, vnde maiores cruciatus,

ciatus viscerum tensiones capitis dolorem, & cibi fastidiũ excitat. Quare vt citra noxã febricitãtibus exhiberi queat, præsertim pueris, magisque, iuuenibus, quã ætate iam prouectis, exactius a nobis dicendum est. Miscemus igitur lacti aquæ pluuialis, aut fontanæ bonæ quartam partem, ac illud ad leues prunas ac cineres, aut lento igne ad dimidias incoquimus, siue intermissione agitantes. Ex hoc cyathos tres, aut quatuor potui damus, quemadmodum aũt febricitantibus citra caseum dari expediat, alias indicabimus. Nam is febribus omnino est inutilis, illis porro qui febri carent, lac etiam citra aquæ admixtionem coctũ porrigemus, coquemus autem donec totum in eo serum consumatur. Nonnulli etiam vsque ad tertias coquendum putant, nos vero donec ter quaterque ebulliat, atque tunc ab igne tolli præcipimus. Quin & calculos tres rotundos solidosq; ex fluuio collectos in ignem ex lignis quernis siccis extructum coniicimus, ac cãdentes admodum in vas, qđ lac continet, particulatim demittimus, ita vt cũ vnus tollitur, alius iniciat, ac vbi lac hinc coctu accurate fuerit, Græci schiston, hoc est scissille nominant, Hoc igitur modo cõfectum Dysentericis, ventris fluxũ expertis, & Cœliacis exhibetur facies autem hoc quater, aut quinquies, vbi ebullire desierit, non solum iis qui febri carent, sed etiam febricitantibus propinabis. Idem hoc ferrei orbiculi candentes in lac demissi non segnius, immo etiam efficacius quã calcudi præstant. Hac igitur ratione lac Dysentericis propinari debet, nũc autẽ cibus a nobis ægro præscribendus est.

Lac scissile alui ꝓfluuio aptum.

Ferrei orbiculi in lac demissi.

De cibo.

Ex frumento igitur pultes exhiberi conuenit, halyca vero plus omni alimento nutrit, magisque concoquitur, oriza minus quam halyca, sed plus ventrem astringit. Hinc ẽt pultes magis reprimũt, quam quæ ex farre conficiuntur adhæc ex milio & panico paratæ valentius nutriunt, & recrementa crassa reddunt, item ex Alexandrino pane contuso cretoq; huc referri debent, similiter ex chidro torre-

facto pultes faciunt, atque hæ duæ species ex posca parentur, & sale modico, oleo anethoq; condiantur. Porro omnibus pulticulis in vicem olei adipes anserinos, aut gallinaceos, aut caprinos immittes. Quod si rosiones venter experiatur, & biliosa sint quæ excernantur, ex lacte pulticulas parabis, verum imprimis halica, aut oryza, aut far in aqua decoquatur, quæ deinde excoletur exprimaturque, postea lactis modico addito leuiter illa prunis concoquant. Vbi succus consumptus fuerit, lac iterum paulatim adiunges, & tertio & quarto, donec percoquantur, quibus momentum salis addes, & sine oleo comedenda porriges, admiscebis autem pultibus si libet rhun Syriacum, grana mali punici acidi trita, & mali cotonei orbiculos repurgatos sorba sicca contusaque, omphacium siccatum, nec non acinos vuæ tritos. sunt qui etiam gallam detritam inspergant verum ea stomacho aduersatur, alii vero aquæ hæc iniiciunt, in qua pultos decoquentur, sed prestat in aqua, vnde pultes fiunt. sorba, aut pira cruda, maturaue, aut mala cotonea, aut mespila, aut siliquas, aut palmulas Thebaicas contusas simul incoquere. Præterea pultibus indetur gummi, amylũ, & cera recens instar mellis, similiter puls ex caseo recenti cribro valide pcolato cõfecta esui offert.

Pltes ad Dysentericos.

De cibi fastidio.

Fastidiũ cibi ĩ disenteri cis.

Qui vero male affecti cibum fastidiunt, pultesque auersantur, iis dato halicam, aut oryzam ex aqua paratam, in qua prius palmulam, aut pruna Damascena, aut sorba, aut mespila, aut siliquas, aut mala cotonea, aut pira immatura decoxeris.

Legumina.

Ex leguminibus lẽticula magis astringit, sed cortex eius auferri debet, eo quod cruditatem & profluuium incitet. Quidam enim modice eam macerantes, corticem detrahunt, atque sic in pila subactam tenuiore cribro incernũt, quidam aquæ calidæ immittentes paululum manibus confricant, donec totus cortex decidat. Commodius autẽ fiet,

si vbi semel atque iterum ea ebullierit, in pilã demittatur ac postquam refrixerit, manibus conteratur. sic enim accuratius purgatur. Vbi cortex fuerit detractus, rhu Syriacum, & adipes supradictos olei vice nec non aceti momentum adiicies, aut mali punici acidi grana contrita, salisque modicum. At lenticulæ sorbitionis modo coditæ ades plãtaginem, aut betam nigram aut intybum simul miscens, interdum cum oryza, aut farre, aut malis cotoneis coctis, tritisque, & bene permixtis pultis modo inspissatam esui exhibebis. Nonnulli cum cortice ipso lenticnlam decoctã valide terunt, succumque exprimunt, hunc linteo puro diligenter percolant, & cum pane Alexandrino, aut chidro bene cocto in pila terunt, atque inde pultes conficiunt, aceto ipsas condientes.

De ptisana

Ptisana quõ parãda ad Disenteriam.

Ptisana per se quidem ventrem non astringit, vt quæ illum laxet, & facile acescat. Melle autem condita sæpius id facit, & amplius aluum subducit, oportet igitur ipsam diu torrefactam cum aqua pluuiali vesperi in ollam recentem demittere, hanc bene coopertam in furnum prunis ardentibus plenum collocare, atque ii inuolutam per totam noctem sinere. Quippe soluitur ptsana ex ipso vapore pinguisque, & glutinosa efficitur, mane vero mel seorsim ei miscebis, & leniter coques, item chidro addito iterum simul incoques horis duabus tribusue Atque hoc modo parata esui dabitur. nam tum cibus tum medicamentum esse videtur.

De oleribus,

Olera ad Disenteriã

Olera magis astringentia ficcioraque conueniunt, intybus vterque, plantago, beta nigra cocta, & bene expressa tritaque, & aceto condita. Ea vero quæ cruda edi possunt cum pane sumantur. Brassica bis cocta recrementa inspissat, sumatur aceto, sale & oleo condita. Aliqui secundam eius coctionem in posca moliuntur.

De piscibus.

Ex marinis piſcibus haud multi Dyſentericis conueniũt aliqui vero ſanis hominibus aſtrictionem alui pariunt, pro fluenti autem aluo non expediunt. Scarus igitur coctus, & aceto cuminoque conditus aſſumitur, Mænides autem, & erythinus tenui ſale aſperſi, modice aſſentur in cratere mũdo, & ſic exhibeantur. Nonnulli etiam multos ſimiliter paratos offerunt, ſed humores varios generant, naturamq́ in iis turbare ſolẽt, qui imbecilli ſunt vẽtre præditi Oſtrea vero cum ſuis teſtis aſſata concoctionem iuuant, & ventrem reprimunt.

De carnibus.

Carnes diſentericis inutiles.

Carnes vniuerſæ dyſentericis ſunt inutiles, eo qđ multum nutriant, & tarde concoquantur. Ex auibus maxime ſylueſtribus exhiberi poſſunt turdi, perdices, turtures, merulæ, ſturnus, interdum & columbæ, præſertim earũ pulli, verum nihil pingue, aut concoctu difficile dari debet, coquentur autem primum in poſca, deinde aſſabuntur præſtat ſi ipſis euiſceratis iniiciantur myrta, aut ſorba ſicca tritaque, aut minutim inciſa, aut meſpila, aut pira viridia, aut mala cotonea, & poſtea conſuantur, coquanturque, ac deinde aſſentur. Quadrupedum carnes vitandæ ſunt, porcini tamen lumbi, aut hædini in aceto macerati voluptatis gratia ſumi poſſunt, oua gallinacea in poſca elixa, donec indureſcant, proſunt magis autem aſtringũt vitelli ex eis ſuper prunas aſſi, tritique cum aceto, & rhu Syriaco. Pulmẽtariis rhus, aut malicorii modicũ, aut galla, aut omphaciũ recte imponitur. hæc enim ventrem valide cõtrahunt. Nõnulli etiam pedes vitulinos in ptiſana per totam noctẽ incoquunt, donec vngulæ diſſoluantur vnde cremor ptiſane ſpiſſus fit, & glutinoſus, qui modico aceto conditus eſui exhibetur, ac ventrem egregie ſupprimit, verũ illis dari debet, qui concoquendi facultatem validam obtinent. Nam imbecillem ſtomachum perturbat magis, & amplius profluuium excitat. Atque hactenus de animalibus.

De fructibus pomaceis.

Pomacei igitur fructus dulces flatus generant, & ex humiditate sua facile acescunt, coque prohiberi debent, dabũtur autem astringentes, cuiusmodi sunt sorba, corna, pira viridia mespila, mala cotonea, aut vuæ in vasis fictilibus reconditæ, aut cum foliis ex fune pensiles mansæ, donec acini ipsarum comminuãtnr. At cum omnibus pomaceis fructibus panis mandi debet, eo quod facile corrumpantur. Mali punici grana sanis aluum astringunt, ægris autem nõ item sed dulciora in stomacho euadunt, corrumpunturq;. Palmulæ Thebaicæ etiam fortiter mansæ cum pane ventrem reprimunt. De cibis hæc sufficiunt.

Fructus Disentericorũ.

Panis cũ fructib⁹ pomaceis dari dẽt.

Potiones simplices uentri tenendo idoneæ.

Cæterum hæ potiones dari possunt. Nardus indica pota ventrem comprimit, mirrha electa fabæ instar in catapotiis data idem præstat, nec non semen lapathi syluestris ex aqua tritum similiter facit, itẽ coaguli leporis drachma potui in hoc datur. Cornu ceruini vsti lotique cochlearia duo cum tragacantho potui dantur, adhæc galla, malicorium & polygonium, coquantur autem ex aqua vsque ad tertias Ladanũ ex vino austero potui similiter dato, præterea acaciã rufam, hypocistidem, lycium Indicũ terrã Samiam terramque astera, dictam, Lemniam sphragidem, & balaustia trita. Decoctum ipsorum stomacho aduersatur, eoq; virium ratione habita, valido exhiberi debet, non autem febricitanti, aut dolorem experto, aut imbecilli stomacho.

Potiones Dysenticarum.

De falsa imperitorum medicorum opinione & pastillis.

Plerique imperiti medici mox inter initia pastillos, vel antidota ad Dysentericos commendant, & ex opio, aut altercto, aut nigro papauere, aut mandragora dare non dubitant, eo quod somno dolorem leuare videantur, falluntur autem ipsi, dum ægros accepta potione tota nocte dormire, & ventrem retineri conspiciunt. Cũ enim dies illuxerit, inutilis labor depræhenditur, quia humores in vnum collecti sine intermissione deiiciũtur, & capite grauato, vi

Narcotica nõ temere danda sunt Dysentericis.

ribusque labefactis ventrem reddunt deteriorem, & magis cibi fastidium inducunt. Quare nunquam ea medicamenta dari debent, nisi forte necessitas vrgeat. Post simplicia vero composita exhibeātur, quorum confectiones tra demus, quæ a nobis subinde sunt oblatæ.

Pastillus ad eosdem.

Balustium, acaciam, hypocistidem, lycium, terram Samiam, terram quæ aster dicitur, opium, æquali singula pōdere ex succo plantaginis in pastillos rediges, qui tres obulos pendeant, vnum mane duabus horis ante cibum, & interdum dormituro cum teneris aquæ cyathis exhibebis. Iam pastilli Diacoralliu, Dielectru, & Diaphythias mirifice fluorē reprimunt, & ventrem constringunt, sanguinē quoque reiicientibus, & tabidis vtiles.

Pastillus Diacoralliu.

Pastill° diacoraliu. Acaciæ rufæ drachmæ tres, hypocistidis drachmæ quatuor, plantaginis seminis drachmæ tres, balaustii drachmæ quatuor, gummi, thuris, amyli, singulorū drachmæ quinque, rosæ foliorum drachmæ duæ, rosæ seminis drachma opii drachmæ duæ, coralli totidem, psyllii decocti cyathus. His oībus simul thritis pastillos drachmæ ponderis effinges, dabisque ex vino cum quinque folii herbæ decocto.

Pastillus Dia electru.

Pastill° dia electru. Succini, iridis Illyricæ, croci, mastichæ, singulorum drachmæ triginta quinque, opii drachmæ tres, psyllii concreti drachmæ quadraginta quinque, sic cōficito. Psylli herbæ seminis cyathos tres in aquæ puræ sextarios Italicos quinque coniicito, coquitoque ad tertias, & ab igne tollito, vbi decoctum refrixerit, medicamenta in ipsius sextario triduum macerato pastillosque formato, qui drachmam pendeant, ac singulos ex aquæ tribus cyathis offerto.

Pastillus ex coagulo, qui Diaphythias dicitur.

Pastill° diapythias. Gallæ hypocistidis, acaciæ rufæ, singulorum drachmæ duæ, opii drachma, coaguli leporis, aut cumini, terræ Samiæ, singulorū drachmæ duæ, aquæ pluuialis qđ satis est

Pastillos fingito, datoque singulos ex aquæ ternis cyathis.

Pastillus ex seminibus Diaspermaton dicitur.

Pastill. diasper maton.

Anisi, feniculi seminis, ameos, papaueris albi seminis singulorũ drachmæ tres, opii Thebaici, malicori singulorũ drachma, alterici seminis drachmæ duæ, apii seminis drachmæ tres croci, florum rosarum, gallæ, singulorum drachmæ quatuor, Arida in puluerẽ redigito, opium vero in aqua macerato, fingitoque pastillos, qui sesquiscrupulũ pẽdeant. Dato autem ad tussim ex mulsa ad diarrhæam cum cremore orizæ, iis vero qui cum tusse sanguinem reiiciũt ex posca ad profluuium sanguinis, ex decocto lentisci, ad nauseã ex aqua absynthii, ad intestinorũ tormina, & stomachi inflãmationẽ ex mulsa, ad Disentericos, & Celiacos ex rosæ decocto. Dabis aũt singulos pastillos mãe & vespi.

Pastillus Crocodes.

Pastill. Crocodes.

Castorei, myrrhæ, singulorũ drachmæ duæ croci, opii, singulorũ drachmæ tres, anisi, alterici seminis, apii singulorũ drachmæ octo, dauci Cretici styracis, singulorũ drachmæ quatuor. Opiũ & myrrham in aqua macerabis, cætera in puluerẽ rediges, styracẽ aqua dilues, in qua opiũ & myrrha maduerint, deinde styracẽ cum iis quæ macerata sunt subiges, & puluere siccorum adiecto pastilos formabis qui obulos duos, aut tres pendeant. Dantur ieiunis, & in cibo, & post cibũ, in cibo aũt sæpius, & ante illũ. Valde .n. sunt mirabiles, stomachi dolorẽ leniunt, acidos ructus finiunt, cruditates discutiunt, vẽtrem astringũt, Cœliacos & alui tormina mitigãt. Quin & dolorẽ capitis tollũt, si cũ aceto & oleo rosaceo fronti illinãtur, adhæc auriũ affectus & dentiũ cruciatus cũ suco perdiciadis herbæ in foramen illorũ demissi adiecto galbano persanant, nec nõ lippitudines addito Tetrapharmaco discutiunt. Quin & cubitũ eunti somnũ suauem potu concilliant, defluxionẽ reprimũt, similiter etiam articulariis doloribus succurrunt, menses si nimium fluant, reprimunt. Vnus autem ex ipsis cũ myrti decocti ternis drachmis potus nariũ fluorem, hemorrhoi-

das, omniaque profluuia sistit, præterea ad destillationem capitis, & strangulatum vteri, cholericosque affectus cum rubi decocto, aut vino austero, in quo anisum, aut myrtũ aut sorba macerata sint, exhibetur. Commode datur etiã in morbis, qui circuitu repetunt, præsertim cum rigore. Sumatur autem hora ante accessiones ex aquæ ternis cyathis. Confert quoque cibos vomentibus, & iis qui tussiunt ex sapa, aut melle cocto datus, item Phreniticis inter initia adhibitus. Stomachicis autem cum tragorigano tritus, ex rosarum decocto, aut vino myrtheo, aut mentæ succi drachmis ternis potus. Dysentericis prodest cum sorborum, aut cotoneorum, aut rubi decocto. Iam in puluerem redactus cũ ouo sorbili exhibetur, similiter & Cœliacis, vel omni ventris, aut aliarum partium profluuio conducit. Confert ex hoc etiam vuam propendentem cum aqua gargarizare. Ad vesicæ dolorem cum aquæ calidæ cyathis duobus, & ad sanguinem spuentes cum aceti cyatho vno, & aquæ frigidæ duobus potu cõducit. Hoc etiã pastillo poto vesicæ exulceratiõe laborãtes fuisse liberatos nouimus.

Pastillus Clidion.

Pastill⁹ Clidion

Nardi Indicæ, croci, singulorum drachmæ octo, aloes, thuris, anisi, rosarum siccarum, iridis, singulorum drachmæ duæ, acaciæ, myrrhæ, hypocistidis, lycii Indici, tragacanthi, opii, piperis, singulorum drachmæ quatuor, alii autem iniiciunt opii drachmam vnam, aquæ quod satis est. Pastillos finges, qui obulos duos, aut vnum pendeant, dabisque ex vino myrteo.

Pastillus ad Dysentericos, sanguinem spuentes, & muliebrem sanguinis fluxum.

Hypocistidis, psyllii, terræ Samiæ, gallæ omphacinæ, acaciæ rufæ, singulorum drachmæ octo. ex aqua pluuiali pastillos fingito, & vtere. Dysentericis drachmas duas cũ cremore oryzæ, aut lenticulæ, aut horum similium pãnũ iniicies. Spuentibus vero sanguinem drachmam cũ aquæ frigidæ hemina potui dato. In muliebri sanguinis fluxu

ſimiliter cum halicæ cremore naturalibus infundes, aut peſſum ex lana, ſolani, aut ſimilis cuiuſdam herbæ ſucco diluto intinctum inſeres.

Catapotia ad Dyſentericos.

Myrrhæ, opii ſingulorum drachmæ duæ, gallæ omphacinæ drachmæ quatuor, alias duæ, ex aqua catapotia fingito, datoque noctu terna & mane totidem.

Catapotia ad Dyſentericos, & omnem uentris reſolutionem.

Gallæ omphacinæ nō perforatæ, opii, ſingulorum oboli tres. Ex aqua finges catapotia erui magnitudinis. Noctu ex vitello oui, aut myrti ſucci bina, aut terna dabis. Alii ex gallis duplum iniiciunt.

Potio ad Dyſentericos.

Quercus corticis recentis drachmas ſex in ollam nouam coniicito, additoque vini auſteri ſextarios duos & coquito vſque ad heminæ menſuram, & ſublato cortice cyathos duos potioni ieiuno dato.

Glans quæ ano ſubiicitur ad Teneſmum & Dyſenteriam.

Myrrhæ, thuris, opii, croci, æqualia pondera ex aqua terito, colatoque, & glandes formato nuclei pinei magnitudinis, aut paulo maiores, & ano ſubiicito. Glādes ad diſentericos.

Alia glans ſiue collyrium ad dolores mitigandos.

Calbani, ſtyracis, ſingulorum drachmæ duæ, opii drachma. Collyria fingito vt ſupra, & ano ſubdito.

Aliud collyrium quod ſubiiciatur, ad Teneſmum & dyſenteriam ualde efficax.

Opii drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ octo, croci caſtorei ſingulorum drachmæ ſex thuris drachmæ quatuor ex vino Attico collyria fingito.

Quæ per inferiora iniiciuntur ad Dyſentericos. magnoſque dolores Enemata græci uocāt. Enemata.

Sæuum caprinum curatum liquato, & per inferiora iniicito. Lac vaccinum cum medulla, & oleo infundito. Cre-

morē ptisanæ tepidū indito, & siīr lac tepidū, & oleū rosaceū cū butyro, oleū rosaceū & butyrū cū albumine ouorū vel aquā in qua lini semē decoctū sit. Qđ si vigiliæ vrgeāt, rosarum folia in aqua decoquantur, atq; huius decocti ius cum ouorum vitellis iniicito. Tragacanthum ex rosarum decocto solutū cum tantillo cremoris oryzæ per inferiora iniicies, item acaciæ partes duas, cremoris oryzæ tres, in ea simul myrta ad mellis spissitudinem coquito, ac omnibus mixtis per anum drachmas quatuor indito. Ad Dysentericos eos potius, qui profluuio non laborant iniicere cōuenit Lycii Indici lacte caprino soluti drachm. duas. Aliud. melius. Lactis caprini cyathos septem, aut octo, amyli drachmas quatuor, lycii drachmas duas, mixta simul iniicito. Aliud. ex seuo hircino cū oryza, aut farre cocto iniicies. Hæc sane per initia iniici debent. Quod si cancer intestina occupet succus lenticulæ cum melle optimo præsertim pontico proficiet, interim alumen rotundum admiscebis, nam illa purgare, hoc siccare potest. Sin autem latius cancer serpat, vt etiam putridæ particulæ descendant, in his muria ex sale ammoniaco ventrem subluere conuenit, deinde pastillum Faustinum iniicito, qui recipit calcis, sandarachæ, auripigmenti singulorum drachmas quinque, chartæ combustæ drachmas triginta. Pastillos ex vino fingito, qui drachmas quatuor singuli pendeant, iniicito autē cū myrti lēticulæ, aliorũque similiū decocto, & cū vino.

Pastill. Faustinus.

Pastillus Marcelli magnificus.

Pastill. Marcelli.

Chartæ combustæ drachmæ duæ auripigmenti drachmæ quatuor, squamæ æris cremati totidē, opii drachmæ duæ, croci drachma, calcis drachmæ quinque, aluminis scissi drachmæ quatuor, sandarachæ drachmæ sex, omphacii drachmæ tres. Ex vino myrteo, aut sapa Cretensi pastillos formato, qui singuli drachmam pendeant, & cū myrti decocto in aluum dato.

Pastillus sine opio & calce Dysentericis accommodus purgat enim & cicatricem inducit.

Malicorii drachmæ gummi, hypociſtidis, rhus Syriacī, ſingulorum drachma,licii Indici drachmæ quatuor,amyli totidem,acaciæ drachma.Hæc omnia conteres,& ex aqua cui myrtum incoxeris,paſtillos finges,cum vſus poſtulat, ex cremore oryzę,aut lēticulæ aluo infundes.Quod ſi primum medicamentum nihil dolentem iuuerit, cōſiderato num ex nigra bile affectus ſit concitatus,qui peſsimus eſt, & periculoſus.Oportet igitur medicamentum quoq; fortius efficere,quod recipiat ſalis ammoniaci partem vnam, ſpinæ Aegyptiæ partes tres,veratri nigri partem vnā,ſpinam & veratrum in aqua decoques, & ſic poſtea ſalē decocto adiicies,anoque infundes. ſi mortis periculū inſtare videris,ſandaracham poſtea,& calcem viuam æquali pondere admiſcebis,Hec enim proſunt,vbi nimia putredo oborta fuerit,vt paulatim inſaniem posſit cōuerti. Quin & Muſæ paſtillus cum melle & vino adhibitus opitulatur. Qđ ſi inflammatio rectum inteſtinum obſideat,lactis & cremoris halyce priſanæ,farriſque iniectio dolores, illamq; mitigat.Si non magna fuerit alui profluxio,oleum ano inditū lenire ſolet.Hoc autem in iis fieri debet, qui enemata cōtinere nequeunt.In illis vero qui retinent, muriam plerīq; iniiciunt,alii ſalis ammoniaci heminam, vel plus minuſue medicamēto admiſcuerunt.Nos muriæ in qua oliuæ albæ conditæ ſunt, heminā iniicimus, atque rurſus dimidiæ horæ ſpacio aut paulo maiori poſt deiectionē interpoſito paſtillos in anum dabimus,qui ſic eam retinebunt,quāuis nuda vlcera inueniant.Hæc dyſentericorum, qui ex ventris profluuio fiunt,curatio tota exiſtit.

De inteſtinorum Exulceratione *quæ propriæ dyſſenteria græcis dicitur.* Cap. 7.

Diſenteria propriedcā

VEteres Dyſentericos illos vocare cōſueuerunt in quibus neque iecur eſt affectū,neque alia quæpiam particula,quæ morbū hūc efficiat,ſed ipſorū tantū inteſtinorum exulceratio exiſtit, quæ ſi negligatur etiam vlcera corpus depaſcentia, græci Nomas vocant, interdū

putredinem quoque generarе solent, & interitus periculũ ægro inducere. vbi vero exacte internoueris, quibus in particulis morbus hic consiterit, ita ad conuenientem affectus curationem venire oportet. Non parum autem interest tenuia ne intestina an crassa exulcerata sint. Nam superioribus affectis curatio, quæ per os adhiberi solet, commodior existit, quemadmodum rursus humilioribus infestatis vel si circa rectum intestinum noxa inciderit, illa medendi ratio competit, quæ medicamentis per aluum inditis subiectisq; administratur. Prius igitur ab internotione auspicabimur. Nã qui optime internoscit, optime medet.

Internotio locorum necessaria

Notæ exulcerationis in crasfis inteſtinis.

Exulceratio in crasfis intestinis.

Notæ eorum quibus crassa intestina exulcerata sunt, hæc contingunt. Rosiones in imis partibus, & crebra desidendi cupiditas, quæ græce tenesmos dicitur, simul autem cũ hac excretio comitatur. Nequaquam enim in his ramenta & sanguis in deiectionibus permixta sunt, verum supra stercus guttæ potius sanguinis, & naturalis intestinorum pinguedo effertur. Præterea etiam quæ excernuntur carnosa apparent, quoniam intestinorum quoque structura non tenuis & membranosa, sed carnosior potius a natura condita est. Cæterum considerato doloris quoque magnitudinem, vt quæ & ipsa multum ad internotionem conducat, obtusior enim, & non acutus dolor eos infestat, qui crasfis intestinis laborant.

Notæ superiorum intestinorum affectorum.

Exulceratio tenuiũ intestiorum. Intestinorũ mediocrũ exulceratio.

In tenuibus cõtraria horum magna ex parte eueniũt, Nam rosione infestante non statim, sed post aliquot horas æger ad excernendum vrgetur. Præterea etiam vulneris sanguis, deiectionibus permixtus est, & dolor multo acutior existit, item quæ per aluum procedunt, neq;, pinguia, neque crassa, apparent, sed tenuia, & membranosa ac curate obseruantibus videntur.

Si in mediis intestinis exulceratio existat,

Cum neque deiectiones iis quæ ab vlcere emanant, ad-

modum permixta, neque omnino discreta apparent, coniiciendum est in mediis potius intestinis affectum existere. Similiter etiam ex tempore excretionis & dolore, si non statim post rosionem æger, neq; multis horis interpositis ad deiectionem exurgat, neque dolor vehemens sit admodum, neque rursus insensilis, exulcerationem ad media potius intestina pertinere notandum est. Quæ cũ ita habeãt, reliquum est, vt quomodo curatio fieri debeat, perscribamus. Sed considerãdum est, num morbus hic ex primario ipsius intestini exulcerati affectu, an alterius particulæ affectæ consensu prouenerit. Nam accidit etiã, vt ex toto corpore frequenter excrementa ferãtur, vel propter colliquationem, vel ob vitiosi humoris abũdantiam natura expellente, in quibus negotium ægris facessere non expedit, vt quæ a facultate nos dispensante pulchre fiant, prohibere se stinemus. Indicium autem huius est, quod æger excretiõe facta seipsum robustiorem sentiat, & cũ medicus deiectiones cohibere cogitat, videatur quidem paululum proficere verum non longe post, duplo copiosiora excrementa defluunt, quare in huiusmodi affectibus naturæ auxiliari oportet. Si enim propter copiam tale euenerit, tunc etiam sanguinis missionem adhibere non est alienum, interdũ ẽt purgationem, ac sangninis quidem euacuatio paulatim administretur, & id quod euacuari debet, neque vniuersum, neque copiosum educatur, vt ne ægri vires imbecilliores hinc reddantur. Similiter etiam purgationem nõ vniuersam, sed & ipsam per vices tentabimus Ad huiusmodi cõuenit Theodoretum, quod & sanare ægrum, & obstructione liberare abunde põt. Dantur scrupula quatuor, aut sex, plus aut minus pro ægri viribus, totum corpus respiciendo & nonnunquam per se, alias cũ scammoniæ lachryma siliquis sex, aut septem, atque hic rursus ægri viriũ ratione habita purgationis mistura fieri debet. Adhæc etiam aloe probe lota bene facere admodũ creditur, præsertim in quibus iecur corroborare volumus, Accidit enim vt affectus, hic etiã particula ista infirm ante, aut inflãmationẽ

experiunte, quemadmodum, & liene, & ventriculo, & venis meseraicis tali morbo affectis Dysenteria excitetur. Cõuenit igitur, sicut diximus, vt vbi prius internouerimus ac curate, num morbus ex consensu prouenerit, ita tandem conuenienter curemus.

Quid agendum sit, cum ulcus in recto intestino excitatum fuerit.

Intestini recti vlcus.

Vlcere rectum intestinum ex acribus biliosisque excrementis, aut aliunde missis, aut in ipsum intestinum absorptis, infestante, necesse omnino est tenesmos comitari, & crebras desidendi sine stercore cupiditates, ita vt deiectiones ramentosæ, aut cruentæ existant. Tali ergo mederi victu potius humectante, hoc est inter olera quidẽ intybo, & malua cõuenit, ventrẽ horũ facilẽ ad deiiciendũ retinere, vt stercus citra impedimentũ transiens ceu medicamen aliquod salutare, vlcera siccare purgareq; possit. Curare igitur oportet, ne deiectio admodũ acris, neq; dura existat, ac potiones eiusmodi vnctionesq; in talibus vitiis admouẽdæ sunt, vt venter omni ex parte facile soluatur. Noui enim quosdã Damascenorũ copiosiore esu Dysenteria absolute curatos fuisse stercore citra impedimentũ ab ipsis per aluũ deiecto. Itẽ alios quã plurimis vuis assumptis, verum tuto expendendũ est aluo nãq; cõmode descẽdenti, ea quæ corrumpunt, exhiberi nõ debẽt, sed medio vtendũ victu, qualis est intybus, si coctus & non coctus edatur, etiam si ægri maxime febricitent, item panis ex aqua tẽperata, aut vino valde aquoso, si vires imbecillimæ esse videant. Luteis autẽ ouorũ, neq; admodũ mollibus, aut duris etiã ex decocto vescendũ. Post primos dies etiã suũ petioli idonei sunt, cũ troxymis, aut intybis, aut brassica percocta, aut libo summinali tenui, aut halica bene cocta. Quando vero deiectiones liquidiores sentimus, vel cucumerẽ sumere ipsos pmittito vel gallinã absque sale copiosiore, aut garũ. Sin aũt multa quædam fuerit caliditas, & æger temperamento iuuẽtutis vrgeat tunc etiã isicciũ ex pisce, ipsi dandũ est iuuabit enim

Disenterici ex Damascenis curati.

amplius. Sit autem inteſtinũ ex piſcibus dura potius carne ꝓditis, vt orpho, aut glauco, aut ceride. Porro deiectiones omnibus idoneas ſeruare cõuenit, craſsius id quod influit & obtuſius reddendo, extrinſecus autem vtendum eſt lentiſciuo, præſertim flatibus imum ventrem diſtendentibus & profluuio quodã deiectionũ nõ adeo bilioſarũ, aut acriũ vrgente. Oleũ hoc eſſe debet, nõ admodũ vetuſtum, ſin autem fuerit, adiiciatur huic ſapa, aut vinũ odoratũ tenue. ſimiliter etiam ſtomachus vino melino irrigandus eſt. Ad hæc vtatur æger maxime inter initia balneo crebriore, & calidiore ſolio, magiſque ſi aquæ potio, & frigidorũ ciborum eſus præceſſerit, ac pituitæ ſuſpicio ſit, Hoc ſi contigerit, paulum ad calidiorem victus rationem inclinandũ eſt & vinum exhibendum Sareptinum, aut Tyrium, aut ex his quæ in Campania naſcũtur. Britianum, aut Palmatianũ At ne te decipiant ea quæ deiiciuntur, quemadmodũ vulgares pituitam illa eſſe putantes, ſæpe enim eiuſmodi deſcendunt, interim ſane a raſura, alias ab acrimonia albedinẽ nitoremq́ꝫ inteſtinorum deradente, ac vocant eiuſmodi ignorantes pituitã, & frigidum humorem, qui merito cũ in nocatione decipiantur, etiam calidioribus ægrum cibis vti potius compellunt, atque euenit multo magis inteſtinũ ob malam medicantium rationem deradi & intumeſcere. Idcirco non ſolum ab excrementis, ſed etiã prægreſſo victu, & natura ægri accurate internoſcas, ꝗ pinguedo reuera excernatur, vel a raſura. Ita etiam ipſa totũ victũ inſtituito, nunc ad calidius, nunc ad frigidius, ea quæ adhibentur, conuertens Hæc ſolum de victu dicta ſint, qui exulcerationem ſuſtinentibus conuenire poteſt, non ſolum in recto inteſtino, ſed etiam in omni Dyſenteria.

Quibus enematis in recti inteſtini affectu utendũ ſit.

Enemata ad recti iteſti ni affecti.

Si recens ſit vlcus, & purgatione indigeat, eluere ſola aqua mulſa per clyſterem oportet, ſin autem ſuſpicio quædam fluxionis exciterit, adiiciatur aquæ lenticula, roſæ, rubi radix, atque ita per clyſterẽ eleuatur. Puro autẽ vlcere

facto simplicioribus primū vtitor, vt amylo, Lenia sphragide hoc ē sigillo, & cremore oryzæ. Quod si vlcus fluxionem experiri videatur, amylo etiā acacia vino macerata & succo plantaginis admisceatur. Probe autem facit etiam terra Samia quæ dicitur aster, in eiusmodi affectibus. At si carnem inducere opus sit lachryma thuris quoque adiiciatur. fit enim optimum medicamentum, quod carnem generare, & vlcera ad cicatricem perducere possit. Componitur autem in hūc modū. Lemnii sigilli, terræ Samiæ, pōpholigis, acaciæ lachrymæ thuris, gummi, singulæ vnciæ. Trita vino vna mistura inspergito, nam bene proficit.

hipotheta quæ ano subiciunt.

Præstantissima quæ ano subiiciuntur, longo usu a nobis comprobata.

In quibus crebra desidendi cupiditas, multæque vigiliæ vrgent, vt etiam hinc vires infirmentur, bene quoque faciunt quæ Græci Hypothera appellāt, ex quibus & hæc multis adeo experimentis probauimus, scriptura ipsorū in hunc modum habet. Croci, thuris, myrrhæ, glaucii, singulæ vnciæ, vini quod satis est ad læuigandum. Penicilla nucleis pineis similia, paulo oblongiora formato, ac dextre subiicito.

Glans. Clidiō.

Alia glans, quæ etiam Clidion nominatur ad Tenesmos & alui profluuia efficax nam doloris leuationem adfert quā primum apponitur, somnum suauem inducē.

Myrrhæ troglodytidis, glaucii, singulorū drach. duæ. Vino modico odorato excipito, ac nucum pini magnitudine formato subiicitoque. Eximie confert iis qui Tenesmo infestantur.

cataplasma ad rēcti intesti ni inflāmatiōē.

Cataplasma ad recti intestini inflammationem.

Micarum panis siliginei aqua maceratarū, croci, olei, rosacei, oui tosti, palmularum. Nicolai sapa maceratarum purgatarumque omnium æqualem modo probe læuigatum duplici panniculo illinito, ac vbi calefeceris tepidum ano

ano subiicito. Confert etiam rosaceũ per se stuppa iniectũ impositumq;, item in balneo illitum. Similiter decoctũ rosarum, & lenticulæ tepidum per spongiam, & quæ his sunt similia adhibeto. Hæc sane recto intestino exulcerato inflãmatoq;, & crebris desidendi cupiditatibus conducunt.

Si crassa, aut media intestina exulcerata sint.

Si exulcerationem superius quam rectũ intestinum est, & crebram desidẽdi cupiditatem fieri contingat, saniesque putridæ appareant, tunc etiam efficacibus vtendum & iniectionibus & glãdibus, nec nõ iis quæ extrinsecus inducuntur, verum illa etiam quæ prædicta sunt, glãdium numero ascribantur. Atq; hæc sanæ vsus satis sumus experti.

Medicamẽtum quod in Dysentericis ano subiicitur.

Vbi intestinum prædicto lenticulæ rosarum, & aliorum spissamentorum decocto antea per clysterem elueris, & veluti spongia absterseris, hoc ano subiiciendum est, quod ista recipit. Croci, myrrhæ, lachrymæ papaueris, thuris masculi, partes portiones. Hoc prioribus similiter paratũ, ano subiicitur, item Colicis bene facere creditum est.

Pastillus Dysentericus.

In quibus vlcus, & Nome quædam magna intestina affligit, necesse est pastillis vti ex auripigmento, sandaracha, & calce. Sunt autem plæriq; ad huiusmodi affectus inscripti, e quibus est & Faustinus, & Dia arnaglossu dictus, sed nullus adeo valide vlcera depascentia lenire solet, vt qui a me parat pastillus, cuius vim plæriquæ præstãtissimi medici in ipsis operibus admirati sunt, recipit aũt hæc. Auripigmenti, sandarachæ, squamæ æris, singulorũ drachmas quatuor. Læuigatis ipsis collyriorũ instar per æstũ caniculæ ita adiicito opii drachmam, calcis viuæ drachmas duodecim, balaustii hypocistidis succi, chartæ combustæ, singulorũ drachmas decẽ. Læuigato rursus ex vino myrteo, aut spathite, aut Aminæo ad dies viginti. Excepta in pastillos redigito, datoq; viris drachmas tres, mulieribus duas, pueris vnam, ac refrigerato in vmbra vtitorq;, præstantior autẽ pastil- Pastill. Dysen.

lus fit, si vetustescat. Porro in hunc modum ipso vtitor, postquam ex decocto lēticule clysterem ægro prius iniiceris, tempore interposito sic cum cremore oryzæ pastillum cum modico adipe hircino immittas, ex vino generoso antea læuigatum. Modus autem esto eius quod immittetur, misturæ dimidium. Cæterū ægrum prius nutrito, atq; ita medicamentum ei indito, ac continēdum permittito. Post hunc pastillum alterius meminisse superfluum est. Tantum de Dysenteria ob exulcerationem crassiorum, aut mediorum intestinorum prouenientes dictum esto.

Si Dysenteria in tenuibus intestinis constituatur.

Tenuiū itestinorū Dysenterie curō.

Quod si erosionem in tenuibus intestinis fieri cōtingat, medicamēta potius quæ per os assumuntur, dare cōuenit. Eiusmodi autem sunt inter simplicia quidem Lemniū sigillum ex posca potum, item lac caseosum in omnibus vētris fluxionibus acribus saluberrimum est remedium, oportet aūt prius decocto cādētes calculos marinos iniicero, ac rursus sensim coquere, donec maior serosi recrementi portio cōsumpta fuerit, nōnulli etiam ferramenta potius cādentia prius calculorum vice lacti iniecerunt. Cum enim ferrū astringens quippiam habeat, hoc impertit ei, ac magis ad retinendum ventrem efficax reddit. Nōnulli etiam caninum stercus tenuissimum ei admiscuerunt, verum hoc ratio nō exigit, vt faciamus, cum & cibi & medicamēta a natura nobis donētur, nec non herba, quæ cum aceto coctæ potæq; ventris fluorem deficcent. Commodius autem erit, admixto ei quodam ex iis quæ Dysenteriæ & Cœliacis affectibus cōueniunt, & in igne fumi experte frixa snnt. Quæ vero iniiciuntur, sunt hæc rhus rubrum succusque eius, omphacium, malicorium, galla, & cochlearū testaȝ cinis. Apti vero sunt etiā acini vuarum, myrta, mespila, corna, & cotonea. Portulaca vero Dysentericis salutaris cibus est, succus ipsius potus efficacior. Plātago similiter, caloribus potissimum cōuenit, item rubi semen & flores, nec non lenticula bis, aut ter decocta exhibitaq;. Iam in quercu quod sub cor

tice caudicis membranosum latet, aut cortex glandis deco cta potui ægris propinatur. Mori fructus subito exiccatus medicamētum fit abunde astrictorium, vt etiam Dysenteriæ & Cœliacis affectibus opituletur Cōunditur aūt misceturq; obsoniis, quēadmodum rhois semen, si ex aqua ipsum, aut vino, aut vt dilutum quis bibere voluerit, Cœliacos & Dysentericos adiuuat. Porro etsi aliorum cōpluriū simplicium medicamentorū meminisse liceat, satis tamen est, ad subiectam materiam ista deligere, & contra præsentem affectum eadem componere. Non absurdum autē est etiam ea nos meminisse, quæ frequenter sumus experti.

Medicamenta composita ad Dysentericos & Cœliacos.

Medicamētum quod ex fructibus pomaceis cōstat, prædicto affectui est cōmodissimum, in quibus etiā potissimū intemperies ventris, iecoris, aut stomachi existit, quæ intestina magis fluxiōibus opportuna reddit. Mala punica integra, mala cotonea, singula viginti, rosarum siccarum sextarius, prunorum syluestrium sextarii duo, sorborum aluū astringentium sextarii duo, pira & mala triginta, rhus Syriaci sextarii tres, siliquæ Græcæ, Xylocerata dicūtur, quadraginta, myrtorum nigrorum sextarius, musti Amynæi quod satis est. Decoquito oīa testa, aut cacabo, donec mellis habuerint spissitudinem, coniicitoq; in vas fictile, & cum vsus postulat, exhibeto. Cōposita medicamēta ad Dysenteri.

Catapotia ad Cœliacos & Dysentericos.

Gallæ omphacitidis non perforatæ, opii, singulorum vnciæ duæ, petroselini vncia. Excipito aqua fingitoq; catapotia, ac dato ciceris instar, ad vires respiciens etiā modū cōiicito. Hoc medicamentum calidis admodū intēperamentis opitulatur calidioribus aūt etiam cremor ptisanæ cū polenta & vino potus. At in quibus iecur valde infirmum est, & ventri fluxionē transmittit, aut obstructione laborās distributionē impedit, bene facit etiā picra oīum maxime aloe elota, & in catapotia redacta. Porro ad Dysenteriā ex frigi

ditate cõtractam grossi potæ mirum est quam cõueniant, oportet autem ipsas vase æreo comburere, atq; ita ex eis quod tribus digitis cõprehendi potest, exhibere, atq; id tertio facere, detur aũt ex vino generoso præsertim in diuturnis affectibus, ac validioribus, agricolarũq; corporibus.

Dysentericus pastillus per os datus ad omnia interna, omnemque fluxionem ualet.

pastillus Dysen. per os. Anisi drach. duæ, alterci drachmæ quatuor, apii seminis totidem, opii drach. duæ, febri carentibus ex vino, febricitantibus autem & superioribus intestinis affectis, si multæ vigiliæ vrgent, ex aqua dat. Potus vero ante medicamenta quæ inferius, ĩdunt, stomachũ ab enematis subuerti iã finit.

De epithematis & unctionibus.

In Dysentericis affectibus ab illis, vnde morbus excitatus sit, per totam curationem incipiendum est, & ægro succurrendum. Solet enim mortis periculum comitari, tũ copia excrementorũ, tum frequẽtia desidendi, & quæ ex his sequitur, viriũ imbecillitate & cibi fastidio. Vnde non solũ cõtentum esse oportet iis quæ per os exhibentur, & p Enemata iniiciuntur, sed etiam per ea quæ extrinsecus ĩponuntur, opitulari conandum est. Cõueniũt igitur & potiones, & epithemata, quoꝝ cõpositiones exponẽdas vobis cẽsui.

Epithema Dysentericis & Cœliacis efficax.

Epithe. ad dysenteri. Alterci albi seminis vnciæ qua. anisi, rosarũ floris, rhus Syriaci, hypocistidis succi, balaustiorum, singulorum vnciæ duæ, opii, croci, singulæ vnciæ. Hæc singula ex vino myrteo læuigataq; mixtaq; simul in pastillos redigito, atque in vmbra refrigerato. Cum vsus postulat, cõtundes & incernes quantum satis est. Palmulis Pathetis excipito, ac in linteolum illita imponito.

Ceratum optimum.

Eratũ ad dysente. At in quibus stomachus potissimum infirmus fluxionẽ intestinis transmittit, hoc quoq; vtitor cerato, quod ista recipit, Palmularum pinguium vnciam, mastichæ tãtundem,

aluminis liquidi vncias ſex, aloes vnciã, vini & roſacei qđ ſatis eſt, confecta diligenter reponito.

Epithema dia œnanthes.

Dia œnãthes.

Hoc quoque medicamentum ad Dyſenteriam bene facit, in quibus etiam os ventriculi affectũ eſt, & inteſtinis fluxionem tranſmittit. Oenanthes drachmæ duæ, vuæ immaturæ ſucci drachmæ quatuor, ſtyracis totidem, acaciæ drachmæ octo, roſarum ſiccarum totidẽ, gallæ omphacitidis drachmæ quatuor, palmularum drachmæ ſex, vini auſteri & olei myrtei quod ſatis eſt, picis drachmæ ſex, ceræ drachmæ ſedecim. Mirabiliter confert.

Epithema ad Teneſmos potiſſimum & cruentas excretiones cum frigiditate.

Ad Teneſmos Epithe.

Ceræ vnciæ ſex, picis, croci, aloes, acaciæ, amomi, aniſi, ſingulæ vnciæ, ſtyracis ſeſcuncia, adipis vnciæ quatuor carpobalſami totidem, gleucini vnciæ duodecim.

Vnctio Dyſenterica.

Vnctio Dyſenterica.

Rhei drachmæ quatuor, omphacii drachmæ duæ, hypociſtidis, gallarum, myrtorum, ſingulorum vnciæ quatuor. Vino myrteo excipito, benefacit illitũ, & iecori robur adiicit. Item oryzam ex vino tritam oblinito, & ante, & poſt. Hoc ad Teneſmos ex frigiditate contractos omnium maxime valet, adhæc Maſuchas cũ malichoriis, gallis, acacia, myrrha, ladano, aloe, iunci rotũdi floribus, roſis, ſpica nardi, & horũ ſimilibus conuenire admodũ ad huiuſmodi affectus creditur, oportet autem artificem ad Dyſenteriæ ſpeciem etiam remedii miſturam accõmodare, vt ſi vitium ex calida quidem intemperie prouenerit, frigidorum facultas præpolleat. Sin autem ex frigida cauſa, calefaciẽtium roborantiumq; modus intendatur. Talis porro eſt materia omniũ odoratorũ, vt calamus aromaticus, iunci odorati flos, ſpica nardi, atq; his ſimilia cataplaſmata. In quibus inteſtinorũ maxime cõfluxio moleſta eſt, ordeaceam farinam, ſapam, & acetum coquito plurimum, & obducito. Hoc & ad ſanguinis profluuium mirifice confert, item ex polenta &

cataplaſma Dyſenterico rũ.

prædictis odoratis medicamentis cataplasma similiter face re creditur, oportet autem ex vino astringenti vt lentiscino, aut melino coctum tepidum apponere. At scire licet fieri non posse vnquam, vt intestinorum exulceratio curetur, nisi quis materiam ex aliis particulis influentem prius coerceat. Accidit enim, vt dictum est, etiam dum viscera expurgantur, aut inflammationem, aut imbecillitatem experiuntur, intestina fluxione laborare exolcerarique, adhæc ob totum corpus contabescens, interdum quoque ob caput materiam transmittens, & stomachũ fluxioni obnoxium id euenit. Nam in iis qui Dysenteria per consensum totius corporis contabescentis laborant, vitandi sunt pastilli, qui ex sandaracha, calce & similibus parantur, intemperatum magis corpus reddentes, magisque ipsum colliquantes. In illis autẽ vtendum ipsis tantum est, in quibus deiectiones de pascentis & putridi vlceris efferri videntur. Ego sane quendã conspicatus ex iis qui cõtabuerant, a pastillis ei oblatis magis irritari, iussi hæc quidem abiicere, balneis autem potius vti, & cibis refrigerãtibus: vt pepone sine medulla, intybis, vulua, & isicio: atque hoc victu citra medicamẽtum, ægrũ morte ipsi expectata liberaui. Ac multos alios, qui vlceribus curatu difficilibus & magnis infestarẽtur, victu etiam solo ad superantem intemperiem accõmodato curatos noui. Nõ igitur festinandum est, vt dixi vlcus depascens, cum foris, tum intrinsecus & antidotis & pastillis medicari.

De cœliacis Philumenus, Cap. 8.

Cœliacus affectus.

COeliacus affectus ex ventris ipsius cruditate generatur, dum ipse præ imbecillitate cibum concoquere, & corpori suppeditare nequit. Quare liquidæ, & nõ bene concoctæ, varii coloris, nec non cruentæ feces, veluti ex vase distillante per aluum excernuntur. Nihil igitur mirum est, quod sanguis non probe concoctus in ventrem recidat, retẽtrice facultate amissa, aut vitiata, vnde lõgo tempore frequẽns vẽtris resolutio cum assidua deiectione per

durat: corpus extenuatur, vigiliis consumptum: cruditas rosioque, & tormina ventrem affligunt, & cibi fastidium comitatur.

Curatio.

Cœliaci ita curantur, vt qui ventris profluuiũ q̃d Græci diarrhæam appellant, experti sunt. Cibi eis cõueniunt, qui non nimis aluum reprimunt, sed qui astringentes facile con coqui, & in totum corpus distribui possint, qualis est panis bene elaboratus, in textu probe coctus, vinoque astringen ti intinctus, nec non lenticulæ, & oryzæ sorbitiones. Pisces aũt dura carne præditi exhibeant. Ex auibus, quæ nõ sunt pingues, præter palustres. Quin & panem cum malis coto neis, & myrtis coctum damus, item vitella ouorum assa, & aceto intincta: adhæc lac sciſſe propinamus. Prosunt etiam carnes leporinæ, aut ferinæ, ac alia quæ in fluidis affectibus enumerauimus. Hic morbus curatione initio adhibita facile tollitur: postea vero difficilius: vbi autem inueterauerit, tarde remouetur. Primis duobus tribusve diebus a cibo abstinere oportet, præcordiis fomenta, quæ modice astrin gant, corroborentque ex vino & oleo rosaceo, aut myrteo, aut melino, aut lentiscino imponere: deinde ex palmulis, polenta, malis cotoneis, aloe & absynthio. Bene facit etiam plantago trita: lentiscus & polygonium cum tritici farina, aut polenta mixta. Ad dolores autem cum ardore excitatos, quod rarius solet accidere, oxymeli præparetur, atque sic vtaris cataplasmate, quod ex palmulis, & lini semine confectum est hoc pacto. Palmulæ ex vino maceratæ teruntur, lini semen, aut farinam cum melle & oleo modico coques, & cum in vinum coierint, pilæ in qua palmulæ habentur, iniicies, vbi iam probe commixta fuerint, in bal neo vteris calidis. Item ceratum oleo myrteo, & palmulis mixtum applicabis. Hoc quoque profluuium deficcat. Emplastra his proficiunt Dia iteon, Panacæa, Icesion, & maxime omnium Dia œnanthes, adhæc Clidion, cuius confectionem in capite de profluuio vẽtris explicauimus. Cœliacorũ curatio.

Atque de externis remediis hæc a nobis dicta sint. Cæterũ de potionibus nunc agendum est.

Potiones Cœliacis accommodæ.

Cœliacorũ potiones.

Quinque folii radicis decoctũ potui dari debet, item rubi radicis similiter, nec nõ salicis arboris. vuæ autem Amineæ siccæ acini potioni inspergantur. Nonnulli etiam hypocistidis succum acaciam rufam, lycium Indicũ, & mala punica vtriusq; generis adiecerunt. Alii balaustium quoque tritum potui inspergũt, alii gallæ, aut malicorii puluerem. His autem ad Dysentericos vti solemus. Sistunt quidem ea ventrem, sed pene omnia stomacho aduersantur, cibiq; fastidium mouent, & concoctionem impediũt, qua de causa rarius ad hæc vitia dari debent. Nos in hoc affectu cataplasmata inducimus, & eodem die potionem hãc exhibemus. Siliqua Græca, semen plantaginis, & vuæ domesticæ siccæ acini, in aqua decoquunt, ac ius ipsorũ potu cõuenit. Quin & pastillos ad hunc morbũ proprie dicatos dare licet.

Pastillus ad Cœlicos optimus.

Semen apii in lenticulæ decocto tribus diebus maceratur, postea teritur, gummique ei adiicitur, & ex succo plantaginis pastilli formantur, qui ex quinque folii, aut rubi radicis decocto exhibentur. Seminis plãtaginis, lapathi syluestris seminis, singulorũ sesquidrachma, hypocistidis succi, acaciæ, singulæ drachmæ, gummi oboli duo. Terũtur omnia, & ex papaueris decocto pastilli fiunt, qui ex aqua potui dantur, & ab inferioribus partibus iniiciuntur.

Pastillus ad cœliacos.

Pastillus ad Cœliacos, statim aluum astringens.

Myricæ fructus drachmæ quatuor, acaciæ rufæ, opii, singulæ drachmæ, rhus Syriaci, myrti nigræ foliorum, singulorũ drachmæ quat. mellis drachma Fingito pastillos, & cũ oui assi vitello vtere. Cum autẽ potui daturus es, ex rubi radicis corticum, myrtorum, & cotoneorum decocto propinato. Iam ipsum decoctum bibere licebit.

De inueterato Cœliaco affectu.

Cum Cœliacus affectus inueterauerit, aut remedia quæ

ex alto noxium humorem euocare solent, aut solæ frictio nes sine vnctione tunc adhiberi, debent, quibus cōmodius auxilia administrantur, vt coxis brachiisque, citra oleū per aspera lintea, deinde nitrum particuli superinspergi debet, admixto lapidis Asii aut Pyritis, aut testæ veteris assæ puluere æquali nitri pondere. Postea vnguentum Dropacinū, & aliquando ipse Dropax particulis accommodabitur, primum quidem coxis, deinde brachiis, postea spinæ dorsi postremo pectori & præcordiis. Similiter etiam Sinapismus in eum modum imponi debet, ac celerius ad sanitatem peruenitur. Cœlia. inueteratus.

De tenesmo, Cap. 9.

Tenesmus recti intestini affectus est, quē comitatur conatus, & implacabilis desidendi cupiditas cum flatibus. Descendunt autem per aluum mucosa cum graui distentionis sensu, nec non aquosa, & interdum post recrementa sanguis destillat. Tenes.

Curatio.

Tenesmus curatur fomētis, & fœnugræci, altheæque radicum decocti iure in aluum dato. Quinetiā anus huius vaporem ex vase supposito pannis circundata suscipiet. Vtimur etiam oleo rosaceo, butyro & adipe anserino cū modica cera solutis, & anum interius inungimus. Item ex pice Brutia suffitum ei accōmodamus. Iniici autem debet lac cum melle, vt muscosa expurgentur, aut lenticulæ decoctum cum melle. Posthæc astringētia iniicies, vt rosæ, myrtorum, & corticis pini decoctum, item erycæ semen ex rosarum decocti cyathis duobus cū butyro, oleo rosaceo, aut myrteo per aluum iniicies. Adhæc penicillum Tetrapharmaco ex oleo rosaceo soluto illitum, aut puluerem plumbi ex oleo rosaceo tritum cum modico ceræ, & lētiscino oleo calido intra anum demittes. Cæterum sacculos calentes pectini, lumbis, vel ano subiicies. Cibos autem boni succi, concoctu faciles, & leuiter astringentes exhibebis.

De lienis affectibus ex libris philagrii, Cap. 10.

Lienis affect⁹.

QVemadmodum reliqua corporis membra, ita & lien intẽperies experit. Nã refrigescit, calefit, sic cescit, & humectatur. Deinde vt omnibus intẽperierum generibus affligitur, ita & alios sæpe morbos sustinet. Nam obstruitur, augescit, & inæqualiter intumescit, extenuatur, adq; partes aliquas protenditur, inflammatur, indurescit, & scirro obducitur. Nunc igitur singulas eorum nominatas & curationes persequemur.

Notæ frigidæ intemperiei.

Lienis ĩtẽperies frigida.

Lien frequenter intemperiei præsertim frigida & humida laborat, idq; magna parte ex cibo & potu frigido subinde assumpto, qualia sunt aqua frigida, ostrea, omazon, caro porcina, fructus pomacei copiosi, variiq;, præcipue per æstatẽ Quippe calor in liene ex his, præsertim si locis humidis proueniãt, imminuitur, nec nõ balnei vsu post cibũ, & venere nõ modo frequenti, & ampliore q̃ res postulat, verũ etiam cũ stomacho cibis potuve repleto, & crudo adhuc exercetur. Nã frigida intẽperies facilius quã calida { vt dictum est } in liene augescit, præsertim autẽ in illis corporibus, quæ humoribus redũdant, cruciantur, dolentq;, tumore partis præter naturalem modũ adaucto. His co.or non ex toto niger, sed subliuidus, & plumbeus accidit.

Signa calidæ intemperiei.

Lienis calida ĩtẽperies

Calida lienis intemperies maxime ex febribus, & nimio solis æstu contrahitur. In febribus enim sanguine accenso lien extenditur, & intumescit. Et quia natura rarus est, ideo sanguis adustus feruensq; in eum defluens in magnum tumorem ipsum extollit, distenditq;. Aestas enim, & calida aeris constitutio lienem offendunt, cũ homo plus iusto fuerit calefactus. Quemadmodum igitur in hyeme frigidi aeris, ita & humidi, & sicci qualitates facere consueuerunt. Quæ ex præcedentibus, aere, cibo & potu pueniunt, a prudente cognosci possunt, quia hinc defluxiones augẽtur, flatus generantur, & morbi increscunt.

Curatio calidæ & siccæ intemperiei.

Calida & sicca intẽperies frigidis & humidis adiuuatur auxiliis, siue extrinsecus, siue intus per cibos, & potus adhibitos. Ex oleribus conueniunt lactuca, blitum, triplex, cucurbita: item cremor ptisanæ. Balneum autem aquæ dulcis admoueatur. Extrinsecus oleum rosaceum, melinumq́;, & ex eis epithemata cõfecta prosunt Adhæc etiã succus vuæ immaturæ, aut portulacæ, aut semperuiui, & teneri vitis turiones.

Curatio frigidæ & humidæ intemperiei.

Frigidæ humidæq́; intẽperiei calida & sicca præsidia cõueniunt, verum sicca & frigida intẽperies magis quã humida & frigida considerari debet, quibus illa extrinsecus adhiberi oportet medicamenta, quæ cum butyro, cera noua, œsypo oleo Cyprino, vel irino conficiuntur, aut horũ similibus cum adipe anserino, vel porcino recenti, addito styrace, & ammoniaco pingui, quibus admisceatur herbæ buglossi, aut dulcis radiculæ succus. Quin & balneorum vsus, & oleorum si inungantur, prodest: item oleum nardinum cum prædictis medicamentis, & croci modicum, vnde lienis vires instaurentur, adhibendum est. De iis quæ extrinsecus calefacere & humectare possint, abunde sit dictum. Obseruãdum enim ne forte corpus humoribus plenum sit, & dum ipsum incalescit, humor in liene augescat, & si tibi manifesta copiæ signa apparuerint, æger euacuari debet, & sic tandem sanari intemperies. Cibi vtiles sunt, qui optimum sanguinem generant, gallinæ domesticæ, phasiani, perdices, & omnes aues quæ in mõtibus degunt, pulliq́; columbarũ. Ex pedestrib⁹ probat̃ caro porci, q̃ mediæ fuerit ætatis hædus & ipse mediocris, ptisanæ cremor cũ melle optimo, & pipere modice ɔditus vtilissim⁹ est. At cõuenit, vt viscera inflãmatione vacẽt, ne a mellis calore, aut siccitate offendant. Nã dulcia oĩa naturaliter præcordiis, & visceribus sunt inimica: nec vinũ, q̃d calefacit & humectat, assumi debet, atq́; ideo quæ naturaliter sunt dulcia, ꝓhibere oportet.

Frigidæ lienis intẽperiei & humidæ curatio.

Curatio calidæ & humidæ intemperiei.

Itaq; ad calidam nunc & humidam intemperiem trãsea mus. Externa eius curatio vtilissima est, quæ medicamẽtis cõstat siccantibus, nempe ex aluminie pice liquida, aceto, foliis rosarum, oleo rosaceo, manna thuris, œnanthe, & gallis omphacinis compositis. Huiusmodi.n astringentia adhiberi debent. Intus autem curabitur intẽperies cibis nõ pinguibus, qui sanguinem sicciorẽ frigidioremq; reddãt, qualis est caro ceruina. Lenticula vero quia melancholica est, & sanguinem crassum generat, prohibenda est Oryza, & nux auellana recte assumuntur, nec non panis ex similagine lota confectus, caseus recens, & lactariũ carnes recentes, hœdina, & anserina. Itẽ ex herbis, spondyliũ, asparagus, bryonia, & salsamenta omnia. Verum his non crebro vti conuenit, vt quæ spacio temporis Melãcholiam procreẽt, & sanguinem crassum manifeste producant. Vinum aũt sit astringens, calida temperatum. De cõpositis intemperiebus hæc dicta sint, nũc de simplicis intemperiei curatione agemus.

De simplici intemperiei curatione.

Simplex intẽperies calido, aut sicco, aut frigido, aut humido, cõstat, cui ex compositis supradictis intemperiebus, cibi, & potus simplices & compositi, vel medicamẽta, quæ bonos & mediocres humores gignant, offerri debent.

Curatio humidæ intemperiei.

Lienis humide intẽpie curõ. Humidæ intemperiei optimum est medicamẽtum, salis flos, siue per se solus, siue cum aliquo simplici cerato impo natur. Solus enim calefactus, & in vesica aliqua except⁹ lieni adhibetur. Quin & salsugo, & salis spuma cũ cerato quodam ac modico aceto permixta cõmodum humidi lienis affectui medicamentũ præstabunt, Proderit & quinq; folii radix, & plantago sicca, & alumen scissile adeo intesta vsũ vt quod in ea adstringens est, abiiciat. Poteris etiam ipse medicamentum ex plantaginis foliis, radicibusq; quinq; folii, ac floris salis pari vel impari modo permixtis, exceptisque cõponere aceto qđ satis est adiecto, & pice sicca in po-

sca liquata, nec non cera alba, & suffimine ammoniaco, & modico rosaceo additis. Galenus lienis scirrum flore salis sanari dixit, idq; bene. Non enim ad intemperiem solum facere censendus est, sed etiã tumores ex crassis humoribus, & viscosis induratos iuuare solet. Consumit duritiês, & fortiter extenuat. Eam vero de qua diximus, intẽperiem desiccari tantum oportet, ad quod optime facit medicamẽtum ex salicis succo cõfectum. Incisa enim salicis arbor lachrymam emittit, quã vni, aut alteri ex prædictis medicamentis admiscebis, ac efficacius medicamentum reddes. Verum ante medicamentum frictiones optime cõueniũt, vt quæ humidam lienis intemperiem posiint discutere. Flos sal' ad liene.

Curatio siccæ intemperiei.

Lienis ĩtẽperiei siccæ curatio.

Sicca intemperies frictione adhibita relaxari poterit, nutriri & humida effici. Huic ꝓdest balneum dulcis aquæ, ĩtẽ vnctio ex dulci oleo applicata, præterea ptisanæ cremor ad vnguendum est vtilissimus. Vel si quæ est talis frictio corporis, qualem in Podagræ curatione dicemus.

Curatio frigidæ intemperiei.

Lienis frigide ĩtẽperiei curõ.

Frigidæ lienis intemperiei quæ adhiberi debent, nõ sunt exigua, præsertim quæ iam dicta sunt. Licet etiam vnguenta calida, & epithemata applicare, similiter & cerata, & Myracopa Talia sunt etiam acopa, quæ siccitatem & frigiditatem oleo simplici mixta persanant.

Curatio calidæ intemperiei.

Calide ĩtẽperiei curõ.

Calidam intemperiem oleum rosaceum solum, aut melinum, & quæcũq; ex his componuntur medicamẽta, tum cerata, tum epithemata discutiunt. Præter hæc succus omphacii, portulacæ, semperuiui, & teneræ vitis palmites, similiaque.

De Lienis inflatione.

Lienis ĩflatio.

Inflatio ex spiritu generatur, & quemadmodum in aliis corporis partibus, ita in liene tumor naturæ contrarius excitatur, id quod accidit ex leguminum, aut bulborum, aut palmularum castanearum ne esu, aut ficuum, vel malorũ,

vel mellis dulciſq; vini vſu. Hæc enim omnia nō modo ue nem inflant ſpiritu, ſed etiam colum, meſenterium, vētrē, & ſtomachum flatibus diſtendunt. Facile autem depræhen dere licet, an ex cibis tantum inflatio excitetur. Nam ſi ex his nihil aſſumptum fuerit, ad aliam cauſam morbus refer ri debet. Quod ſi lien flatibus diſtendatur, & in amplum tu morem attollatur, ægerq; interrogatus id ſe citra pondus & loci ipſius grauitatem ſuſtinere dixerit, tūc ex cibis frigi dis malum accidere cognoſces. Quando enim lien ex toto flatibus repletur, fluctuationes, vbi paulo liberaliorem po tum aſſumpſerit, experitur. Græci fluctuationes Clydonas appellant, quādo vt in vtre aqua, ita in vētre copioſior po tio ſonitum elidit, cum agitatur. Ex frigidis autem cibis aci dus ructus frequēter prouenit, & poſt cibos ſingultus. Qđ ſi nihil horum in vētre contingat, lien autem tēdatur pun gaturq; citra aliquā grauitatē, flatuoſos ſpūs eſſe putato.

Fluctuatiōes vētris.

Curatio inflationis.

Inflationis curatio.

His igitur medicamentum Dioſpoliticum dari debet. Pi per enim & cuminū calefaciunt ruta flatus diſcutit, & par tem affectam iuuat, humoreſq; pituitoſos imminuit, nitrū ventrem ſubducit, mel ſimiliter purgat, calefacitq;, & hu mores extenuat. Pari modo etiam medicamēta faciūt. Dia calamynthes, & Diatrion peperion. Epithema vero, quod ex ſeminibus conſtat, vnde Dia ſpermaton Græci vocant, huic malo auxiliatur. Iam melāthium, apii ſemen, aniſum, & petroſelinum trita pani apud piſtores inſpergi debēt. Ea dem ex vino pota lienis inflationem tollunt. His etiam ce ſtrum adianthum, & polypodion modice adiicientur, præ ſertim cum lien indureſcit. Tunc ſcolopendrium quoque, & ſplenidion herbæ ex vino potui dantur vtiliter. Itaque liene inflato prædictis potionibus, & epithemate Diaſper maton vteris, hæc enim adhibebis, ſi hydropicus morbus inde non ſubito accidat. Sin autem repente prouenerit, tunc nullo modo hæc conueniunt. Nam hydrops Tympa nites plærūq; inter initia oriri ſolet, quod vbi acciderit, me

dicamenta tum quæ inflationem tollunt, tum quæ calefaciunt, si adhibentur, affectum magis augent. Nam multi dũ medicamentis eum desiccare vellẽt, maiorem duritiem excitarunt. Potui vero dare eis viticis semen torrefactũm, petroselinum, melanthium, anisum, sison expedit. His enim singulis lienis duritia, & scirrus in eo factus curatur, & si flatibus plenus sit lien, dantur illa aut ex aceto, aut oxymelite, aut posca. Porro sunt & alia huic vitio accommoda, vt serpillum, thymus, lauri cortex, origanum, calaminthæ sicca & viridis, piper, rutæ maxime syluestris semen, peucedanum, præsertim ipsius liquor, costum, cardamomum, marrubium, eryngium, centauriũ minus, præsertim ipsius succus, chamædrys, & chamæpytis. Ex his enim medicamentis, aut vnum duntaxat, aut duo triaue, aut simul etiã omnia inflationi potu benefaciunt.

Indicia inflammationis lienis solo sanguine.

Lienis inflãmati ex solo sanguine notæ

Quod si sanguinis copia in lienem cõfluxerit, & ex co- inflãmatio indidem orta fuerit, doloreque cum tumore & tensione, & multa grauitate vehemẽter vrgeat, interim ob structio membri excitatur, vnde scirrum & inflãmationẽ plærũq; contrahit, interdum etiam sine dolore augescit, durusq; efficit, q̃d tactu subinde cognoscere possumus. Quippe tãgentibus facile apparet, itẽ cũ ex duritie in mollitiem largiorẽ deductus fuerit, attollitur adeo, vt super musculos qui extrinsecus incũbunt, excrescat. Ego enim sæpius vidi, nõ solum ventrẽ, & stomachũ, sed etiam dextram præcordiorũ partẽ, & pubis pectinẽ lienis tumore occupari. Hippocrates memoriæ prodidit, sanguinis in liene abundantia vẽtrẽ indurescere, corpus humoribus vigiliisq; extenuari, & faciem emacrescere. Nam ex liene ipso carnes colliquescunt, & magna sitis vrget. In primis enim lienis tumor apparet humidior, dũ scilicet humor adhuc fluit. V bivero collectione facta induruerit, necesse est, vt iugulũ non sentiat alimentum, & venæ in musculis foras prodeant, color melãcholicus, aut pallidus fiat, & aqua subter cutẽ subsequat.

Incrementũ lienis.

Lienis ex bilioso humore inflamati signa.

Signa inflammationis ex humore billioso.

Vbi biliosus fluxus in lienem decumbit, totũ corpus calidũ esse, & sine febri videtur, oculi tincti sunt, vrinæ coloratiores, acresc*, aut flauæ, aut rubræ existũt, ægri sitibundi frigidã bibere appetunt, animo sunt abiecto, cito furiũt, os habent amarum, cibum fastidiunt, vigiliis torquent, & ventris turbatione, linguam habent flauam, atq; alia id genus similia, quæ bilem testantur, sustinet.

Lienis humor melancholic⁹.

Signa inflammationis ex humore melancholico.

Paulatim in his color melancholicus fieri videtur, præsertim facta iam inflãmatione, cutis & vrina nigrior efficit. In toto corpore bilis atra abũdat, gingiuæ nigræ apparent. sitis vrget, & si ægri frigidam potionem assumpserint, magis cibum appetunt.

Lienis pituito si notæ.

Indicia inflammationis ex humore pituitoso.

At si humor pituitosus in liene collectus inflãmationẽ pepererit, color pallidus, aut eius naturæ similis inuenitur, oculorum linguæ, & cutis corporis: ægri non sitiunt, sed cibos appetunt, si pituita non salsa in liene fuerit. Hoc ergo scire licet, quod ex pituita quotidie febricitant: ex bile, tertio die: ex melancholia quarto.

Curatio inflammationis.

Lienis inflãmati curõ.

Nunc ergo agendum est de inflammatione in liene excitata. Ac primum vniuscuiusq; humoris signa considerari, atq; sic tandem curatio adhiberi debet. Recidiua vt vitetur non magna sollicitudine, nec pluribus verbis opus est. Nã vbi semel curata fuerit, non facile reuertitur, rarius enim quam alia viscera lien inflãmatione cõflictatur. Hoc autem obseruandum est, vt pro humoris natura, ex quo generata est, conueniens, non autem cõtraria adhibeatur curatio. Num enim cibi potusq; alibi morbo occasionem dederint, aut aliquid extrinsecus accesserit, omnia internoscere oportet. Similiter ociosi ne ægri fuerint, an exercitio ac labore se fatigarint, an balneis frequenter, aut nunquam vsi sint, aut ex accidenti ne, an a parentibus hunc affectum sustineant.

stineant. His diligenter examinatis si inflammatio lienem exercet, primũ sanguinis detrahi, deinde purgationes adhiberi, postea medicamenta extrinsecus imponi debet. Primum sane iis vtendum, quæ aluum subducunt, græci vocant Epilata, nec non clysteriis. Vomitu autẽ tentanda purgatio est, cum humores iu ventriculum influunt ibique supernatant. Tunc enim citra vllã morã purgare eos oportet. Quod si venæ sectio omnibus visceribus inflammatis præsentissimum est remedium, maxime certe in lienis inflammatione adhibenda est, si nihil contra suadeat, nempe ætas, aut vires, aut locus, aut consuetudo, aut aeris constitutio, aut præcedens ciborum cruditas, aut magnum ventris profluuium. Hæc enim in sola ista causa dilationem suadent. Sin autem ætas aut vires nõ prohibeant, venam brachii sinistri interiorem secabis, si ea non appareat, media ferienda est, si ne ipsa quidem in conspectum proueniat, humeraria incidenda est, si nec ipsa quoq; conspiciat, ea quæ minimo digito vicina est, aperiri debet. Et si vero hinc minus sanguinis euacuetur, tamen quantulacumque inde tẽtata in anitio præcipuum lieni ad sanitatem adiumentum est. Cum sanguis fluit, attendendus est, valde ne rubens sit & purus, an liuidus. Nam si liuidus est, aut æquo rubẽtior copiosior auferri, si purus ac syncerus, paucior debet. verum sic extrahendus est, ne vitalis facultas deficiat. Sanguinis ex vena iuxta minimum digitũ missio.

De iis quæ aluum subducunt.

Post sanguinis missionem ea dari oportet, quæ aluum solent ducere, quorum formam habes capite de podagra expressam. Sunt enim leuia medicamenta alui ducendæ idonea, vt herba mercurialis, polypodium, cnicus, atque his similia.

De *fomentis.*

Tempestiuum igitur est, vt de astringentibus medicamentis nunc dicamus, quæ corpori iam euacuato, recte accomodantur. Quare conuenit post euacuationem fomenta ex eis adhiberi primum, quæ humoris copiã reprimãt Fomenta ad lienem.

deinde vbi redundans humor imminutus fuerit, quæ humorem partim iam defixum discutiant, digerantque, ita tamen vt etiam quæ lienis robur, quo actionem suam obit conseruent, admisceatur. Cum mediocris fluoris impetus accidit, vino austero & tenui lienem fouebis, & si leuis est affectus leuia præsidia, si validus, valida applicabuntur, vbi nulla ex calore noxa manifesto depræhenditur. Sin autẽ calor vrget, oleum omphacinum, rosaceũq; inducendum est, quæ si non adsint, turiones oleæ, aut mali arboris, aut mespili in oleo coquatur, item lentiscinum & melinũ oleũ vino admixtum inunges. His adiicies rosas, lentiscum, rubũ, & simile quid astringens vna cum oleo conuenienti incoquens, vt astringentium portio tenuiorũ partium in ea coctione deprehendatur. Quod si frigidus in liene humor inflammationẽ excitarit, pulegium modice adiungetur, & si hoc non satis proficiat, thymus origanum, & nardinum oleum imponetur. At si pars, quæ inflammationem sentit excalescat, aut quædam febris ei superueniat, lanam succidam tenuem prædictorum quodam oleo cũ vino mixto copioso imbutam superimpones. Hanc nolẽtibus, omphacio admiscebis rosarum flores, aut cyperum, aut œnanthẽ aut spinæ Aegyptiæ semẽ. Mediocris sane inflammatio p̃ initia hoc modo curanda est. Sin autem nimius calor infestet, admouenda sunt olea qualia diximus, & acetum cum vino, aut certe vinum austerum oleis est admiscendũ. Attendendum vero est, ne caput feriat, vt quod facile huius sensu in febri admodum ardenti offendatur. Quare sapam aut vinum dulce modicum esse conuenit, & vt humectare videatur, oleum admiscebis imponesq;. Sin autẽ crassior sapa existat, aqua miscenda est. Porro si frigidus humor inflammationem excitauerit, adiiciẽda sunt pulegium, thymus, & origanum, vt quæ vim quandam euacuantem cor roborantemq; habeant, cæterum frequens quidem vini & olei, rarior autem cæterarum rerum vsus esse debet.

De clysteri.

Ad purgationem ergo ventris in morbi initio vel augmento clysteria adhibenda sunt, atque tunc magis, quãdo calor non nimium ardens vrget. Ex mulsa autem, & nitro nec non aphonitro & sale euacuatio tentari debet, verum iniectio medicamentorum ab inferioribus partibus nõ semel tantum, sed bis terue singulis diebus fiet, multo autem magis, quando sanguinis detractio prætermissa fuerit.

De cibo.

His temporibus solo ptisanæ cremore æger nutriẽdus est, illius penuria aqua & solo pane ipsam quæ aquam calidam bibat, & oxymeli. Si calore æstuet, aqua non ex toto calida, sed modice refrigerata offeretur. Hæc per initia ad statum vsque fieri debent.

De statu.

Cum morbus iam in statu est, post fomentum cataplasma eis inducitur qui prius euacuati fuerint. Noxa enim omnino sequet, si corporibus nondũ humorũ copia liberatis, calida medicamẽta adhibeãtur, vel si crudus aliquis humor ex nimia crapula, vel copia ciborum collectus fuerit, aut si ægri crassis cibis repleti, vt conchyliis, aut purpuris, aut sepiis, aut pectunculis, aut polypis, aut, ostreis, aut vuluis porcinis, vel agninis, aut carnibus porcinis, aut salganis, & cõgelatis pinguioribus, & multum frigidis, adhæc si in ocio degerint, & post cibum lauarint, ꝑterea si paupe-res pane copioso lẽticulis, vel carnibus bouillis, vel ouillis item piscibus qui humorẽ melancholicũ, & copiosum sanguinẽ generãt, vsi fuerint. Qui igiť tali cibo nutriti venesectionẽ subductionẽq; ventris detrectãt, iis talia cataplasmata adhiberi nõ dñt. Nã humor horũ caliditate collectus copiosior hominẽ occidit. Cum igitur morbũ in statu esse videris, clystere aluus ducẽda est, vbi autẽ febris iam declinauerit, absinthii decocto ex oleo lienẽ fouebis, huius penuria, ea quæ non nimiũ amara sunt, aut astringentia adhibebuntur, quale est oleũ rosaceũ, aut melinum. At si tensio, vel dolor sine ardore partem exerceat, iridis quoque

& cyperi modicum, aut simile quippiam oleo iniectum cõuenit. Nam hæc virium lienis conseruandarum facultatẽ obtinent. Optimium vero est, vt quotidie semel aut bis satisque diu adhibeantur. Tertio enim ex oleo fouere vitandum est, id quod de cataplasmate quoque adhibendo obseruare oportet.

De medicamento purgante, aut decocto, aut iniectionibus.

Purgantia lienẽ medicamenta.

Cum æger meliuscule habuerit, mutanda sunt auxilia, venter lenibus medicamentis per os assumptis subduci debet, quæ ex ptisana cocta, aut ex aqua potui dantur. Quin & oxymeli ad hoc commode accipitur, vt quod mediocriter cum aqua temperatum sit. Vteris igitur & mulsa simul & apomelite & ad vrinam ciendam idoneis potionibus, qualia sunt apii, & asparagi radicum cum aqua decoctarũ iuscula. At per aluum iniicies ptisanæ cremorem, cui incoxerit polypodion, thymum origanum, medullam cucurbitæ syluestris, nec non veratrum nigrum, centaurium minus, cnicum, capparis cortices, & alypum deinde nitrum, mel, & oleum immitti debet. Cucurbita syluestris pituitã educit, cnicus & veratrum nigrum atram bilem, thymus & centaurium flauam. Per initia modice his vteris processu autẽ tẽporis validiores purgationes, non solum per aluum, sed etiam per os exhiberi, nempe epithymum cnicum, polypodium, alypi semen, & granum cnidium. Cnicus coctus flauam bilem educit, polypodiũ humores mixtos, quemadmodum & capparis cortex, & centauriũ. Verum ista paulatim adiecta potioni ex ptisanæ cremore, aut oxymelite dare ratio est, admisceantur autem ptisanæ inter coquendum cnicus, polypodium, & veratrum nigrũ. Quod si loco ptisanæ halycam in cibũ, aut alia crassi succi assumere præceperis, liẽ prorsus in scirrũ obdurescet, nulloq; modo, aut certe vix sanari poterit. A lien & iecur ꝑ initia inflammationis, & dum ipsa confirmata est, fortior medicamento purgari sine periculo non possunt. Nam iecur ex inflammatione intumescens angustos mea-

tus obtinet,& medicamētum purgans humores in eo collectos nequit educere. Lien inflammatus inter initia purgari potest. Nam ex toto corpore superfluos humores attrahit,& affectus purgatione discutitur, vel minuitur, validis autem purgationibus lien ante statū & post irritatur, imo neque extrinsecus in statu inflammationis valentioribus vti medicamentis expedit, vt affectus mutetur, aut discutiatur. Nam tota eius substantia non in melius, sed in deterius magis vergit, duriorque euadit. Quare dum morbus in statu est, lenibus vti medicamentis oportet, qualia sunt quæ modice calefaciunt,& humectāt, nō ea quæ desiccāt. Cataplasmata igitur, & fomēta quæ diximus adhiberi debent. Corpus antea euacuatum his adiuuat, quādo humor qui in eo supnatat, incalescit, qđ vbi cognoueris, & morbus in statu est, cataplasma inducendum est.

De parando cataplasmate.

Cum ergo morbum in statu esse deprehenderis, cataplasma applicabis. Si natura ægri calida, & humor fuerit biliosus, cataplasma ex medicamentis mediocriter calidis parari debet, vt ex lini semine,& oleo chamæmelino, cui addiiciatur ordei, aut fabarum farina, hæc enim modice calefaciunt. Sæpius autem, vt nosti, artomelite cum aqua in liene vsi sumus, interim acetum quoq; addimus. Quod si pars inflammata non multum incalescat,& necesse sit humorē discuti, tuto fœnugræcum sine aqua prædictis admiscere licet,& si quæ scirrosa inflammatio fuerit, aut crassi humores in liene generati, aceto vteris, necnō amara erūt admiscēda præsertim lienosis. Nam lien ex iecore crassum in se humorem recipit, ob quod ei absinthium,& cappares in cataplasmate,& acetum, vbi morbus declinauerit, expediunt, quando etiam purgans medicamentum augere conuenit.

Lien ex iecore crassum humorē in se recipit.

De cibo & potu.

Cibi leniores, & vinum tenue albumque exhibebitur, Hinc enim aluus subducitur,& vires lienis corroborātur,

nec non febris per vrinas discutitur. Suillæ autem carnes & ouillæ item halyca, oua, pisces, pelagii, & palustres, ad hæc aues, quæ in paludibus, & aquis degunt, prohiberi debent, non autem illæ, quæ siccis locis aluntur. Quos enim liene crassis infarcto humoribus laborantes, medici impetiti carnibus quadrupedũ nutriunt, & in statu morbi ouis sorbilibus & halyca, nonnunquam etiam sorbitionibus ex tritico, aut halyca, iis plus noxæ ex cibis quam adiumenti attulerunt. Nam halyca nisi in declinatione vtilis non est. In hoc autem tempore nõ solũ ea, sed etiã potiones exhiberi debent, quæ crassos humores per inflammationẽ auctos extenuent, viscosos incidant, discutiantq́ꝫ, obstructos aperiant, lieni infixos relaxent, & ipsum lienem corroborent, cuiusmodi sunt scolopendriũ, & capparis cortex, vel alia quæ postea a nobis dicentur, cum de lienis scirro agemus. Nam de his duabus herbis Galenus hoc modo scriptũ reliquit. Quale medicamentum iocinori est absinthium, tale est lieni capparis cortex, quale rursus iocinori quod vocant eupatorium, tale est lieni scolopendrium, siquidem similibus genere medicamentis vtrunque viscus indiget.

Crassis liene hu moribꝰ qui cibꝰ ꝯueniat

Galenꝰ de liene & iecor.

De epithematibus,

In statu vel declinatione Nili epithema commode admouetur. Plus enim ceræ in statu adiiciendum est præsertim in molli corpore. Epithema quod a me confectum ẽ, recepit bdellium, aloen, thus, crocum, œsypum, cæram ac alia medicamenta, quæ ibidem scripta habentur. In declinatione vero inflammationis plurima sunt & alia epithemata, quæ adhiberi pñt, ex ammoniaco & bdellio ꝯposita. In statu ergo cum inflammatio estuat. Nili epithema oleo chamæmelino, & cerato, cui aceti modicum adiectum sit, diluere oportet. Consulimus etiam adhuc, vt hoc cerato sicut oxelæo vtaris cum lanis succidis, oleoque imbutis, & lieni imponas, ac si tensione laboret, liberabitur. Itaque ꝑ initia febricitanti, dum accessio adest, aqua frigida propinanda nõ est, neque subito auide assumenda. Nos enim ad

lienis inflãmationem fomẽta ex aceto, vino & oleo impo nimus, fouemusque; quibus interdum adiũgi debet ceræ modicũ, item hyssopo cerato interdum vtimur, & furfuribus ex vino, aut aceto, aut posca, aut aceto & melle, aut aqua cum oleo decoctis. Admiscemus etiã cataplasmati pulegium thymum, origanum, folia lauri, saluiam, artemisiã salẽ & nitrũ. At si ea quæ dixi negligentius adhibeãtur, inflãmatio in scirrũ degenerabit, de quo nũc verba faciem*.

De lienis scirro.

Post lienis inflammationem magnus præter naturã tumor cum duritia accidit, ita vt tangenti resistat, nec non loci quædam intemperies appâret, verum copia substantiæ scirrum lienis excitat. Nã humor ei infixus est, aut flatuosus spiritus, aut vterique simul mixti, vnde ille prætermodum augetur, & a naturali recedit magnitudine. Internosces autem humorem & flatum his indiciis. Si flatus est, tactui resistit pertinaciter, & lien punctionem tentionemq; experitur sin autem grauitas cum pondere in latere ipso percipiatur, ex prædictis signis flatus cũ humore mixtos in liene esse scias, idq; per initia. Nam postea morbo inueterato, humoribus frigore nimio, aut siccitate induratis, scirrus generatur. Aliqñ accidit, vt lien etiam citra inflammationem in magnum tumorem attollat. Hæc.n. eo mõ solent euenire. Duritia igitur non accedente, tensio, grauitasque simul & punctiones validæ oriuntur. Causa autẽ ex humore & flatu mixta esse videtur, quemadmodum etiam tumoris laxi simul & punctionum validarum, si in ipso liene deprahendantur, solus humor causa existit. Lienis scirrus.

Curatio scirri.

Nouisti curatum a me fuisse militem, qui dum ad me veniret, totam lienis regionem barbaricis ferramentis candẽtibus inustam habebat, quem duobus tribusue diebus medicamentis per os datis purgabam, & deinde diligentem ei curam in singulis conuenientibus remediis offerendis adhibebam. Historia d lie ne indu rato.

De cibo.

Ptiſanæ cremorem quotidie in cibo porrigebam oxymelite conditum, & piſces ſaxatiles. Ex auibus autem gallinas perdices, ac alia concoctu facilia, boni ſucci, & probe macerata. Prohibebam ei quæcunq; viſcoſos & craſſos humores generant, ſimiliter & carnes bouillas, ſuillas, ouillas caprinas, & hædinas, item aues quæ in aquis paluſtribus degunt, omneſq; piſces paluſtres, & pelagios, præſertim qui duras & craſſas, non albas carnes obtinēt, adhæc polypos, mulos ſepias, orphos, oſtrea, conchas, bulbos, placētas ex melle & chidro, & quæcunque inflant, duraque, & craſſa, vel quæ cruda ſunt. Vinum improbatur craſſum, nigrum & aſtringens dandum autem eſt, quale Hippocrates præcipit, quod neque craſſum, neque valde frigidum, neque calidum exiſtat. Hoc igitur modo cibus eſt adminiſtrandus.

De potu.

Potui vero dabam vinum, in quo capparis radicem ſcolopendrium, & myricæ radicum corticem decoxeram initio quidem ſingulas herbas ſimpliciter exhibebam, deinde ex poſca, aut oxymelite, aut ſolo aceto coctas, interdum etiam in puluerem redactas cum ſupradictis liquoribus citra coctionem per interualla dabam, idque non plus quam duobus, vel ternis diebus. Quin & oxymeli purum per totam hyemem propinabam, nonnunquam ſupradictas ſtirpes decoctas temperataſque cum aqua calida ante, & poſt cibum, die & noctu, quĕcūq; volebat æger potui offerebā.

De miſſione ſanguinis.

Vere primum ineunte, cum æger multum ſe recollegiſſet. & lien decreuiſſet, videbatur mihi potiones medicaminum efficaciores præſtari debere, quæ lienem euacuare poſſint, qui cum magis imminueretur, fortiora medicamina exhibebā. Ac mox inter initia veris ſanguinem ex brachio ſiniſtro copioſe detrahebam, & poſt dies vigintiquinque hoc medicamēto quod ſequitur, vtebar. Spicæ nardi, capparis radicum corticum, myricæ foliorum aſpleni her

bæ, squamæ ferri, singulorum drachmæ octodecim, myrobalani drachmæ decem, ammoniaci suffiminis drachmæ octodecim, polytrichi drachmæ sex, stæchados drachmæ quatuor, scolopendrii drachmæ tres. Ex oxymelite pastillos drachmam pendentes singulos fingebã, ac vnum oxymelite dilutum potui dabam. Postea vero cum lien probe esset explicatus, medicamenta ad ciendam aluum dabam, ac ociosos humores validioribus nẽpe Hieræ diacolocynthidos drachmis tribus euacuabam. Inchoante iam æstate non tres drachmas, sed quatuor exhibebam, ita vt a prædictis medicamentis nullo die discederẽ. Vbi sanitati propemodum esset restitutus: cyclamini radicis drachmam ex mulsa deinceps semel, aut bis post singulas potiones offerrebam. Nam ea vitiosos humores ex liene per sudores expurgat calidis extrinsecus operimentis medicamenti das. iuuandi gratia admotis.

De iis quæ lienem corroborant.

Lienem sæpe potione quidem ex scolopẽdrio & cappare, epithemathe vero ex auripigmento, alumine & similibus corroboramus. Nam hoc medicamentum medium inter frigidum & calidum existit, quorum confectiones nõ alienum est vt hic subiungam.

Potio ad lienosos probata.

Ammoniaci suffiminis, pulegii, singulas drachmas, cum aceto potui dato.

Alia potio.

Salicis corticem mediũ, & folia eius cum duobus aquæ sextariis ad dimidias coquito, datoque potui ad triduũ.

Epithema malacticum.

Hoc medicamentum molliendi facultate præditum est commune iocinori, lieni, abscessibus, strumis, parotidibus articulis, calcibus quoque suppuratis, aut aliter dolentibus item torsionibus ventris. Conficitur autem hoc modo. Bdellii Scythici. adipis porcini, ammoniaci suffiminis, iridis Illyricæ, singulorum drachmæ sedecim, oppoponacis, ca- Epithema lienis malacticũ.

niaci suffiminis vnciæ sex, olei heminæ duæ, aceti sextarii duo, stercoris caprilli vnciæ tres, thuris totidem, myrrhæ vnc. tres. Ammoniacũ ex aceti sextario teres, huic adiicies thus, myrrham, oppoponacẽ, stercus caprillũ, teresq́ iterum, propolim vero cum galbano in pila tundes, cerã & resinam ex olei heminis duabus liquabis, vbi coierint, propolim adiicies, agitabisq́ frequenter, & cum in vnum omnia coacta fuerint, ab igne sublata refrigerari sines. & deindes, deinde iis quæ in puluerem redacta sunt, inspersis misceebis vniuersa, & in vsum condes. Hæc enim sunt medicamenta discutiendi emolliendique viribus prædita.

Epithema lienem imbecillem corroborans.

Medicamentum quod supra ex auripigmento & alumine fieri diximus ad lienis imbecillitatem valere dixi, quod militi cuius mentionem feci sæpius, imposui. recipit autẽ hæc Ceræ Tyrrhenicæ drachmas nonaginta sex, resinæ piceæ drachmas sedecim, resinæ frixæ drachmas nonaginta sex, auripigmẽti scissi drachmas sedecim, aluminis scissilis drachm. duodecim. Metallica terito ex aceto acri, quæ liquari possunt, ex modico oleo liquato, ac refrigeratis sicca adiicito. mixtis vtitor. Hæc enim sunt quæ homini illi exhibueramus. Epithema lienis corroborans.

Epithema lienosum, & hepaticum, quod vtriusque uisceris obstructiones discutit.

Ceræ, terebinthinæ, hyssopi Attici, iridis Illiricæ, singulorum drach. sex. Quæ terenda sunt, terito, & quæ liquefieri possunt liquato, sicca superinspergito, ac vtitor. Qđ si sudor supueniat, & tollere eũ voles, detergito, & absinthino oleo partem perunges, ac sudore sublato, illo vteris.

Si lien flatu distenditur & intumescit.

Quod si lien ex prædictis signis flatu tendi, aut durus scirri modo videatur, pungaturq́ doloribus, absque vlla partis affectæ grauitate, mirificæ auxiliatur electuarium Diospoliticum, quod in hunc modum paratur. Rutæ viridis pridie decerptæ, piperis, cumini, singulæ, drachmæ, Lien flatu distẽtus & tumidus Diospoliticum

nitri drachmæ quatuor. Si aluus astricta fuerit, nitri drachmam iniicies, cuminum vero ex aceto per triduum maccrabis, postea siccatum in pulucrem rediges, omnia cũ melle bono & despumato miscebis, & vase vitreo repones, Datur ex eo cochleare vnũ. Facit enim ad inflationes stomachi viscerumque, stomachum excitat, concoctionem promouet, pituitã extenuat, aluũ emollit, acidos ructus aufert, vitia pectoris lateris, iecoris, lienis, & rerũ mitigat. Similli modo accõmodata sunt ventris stomachi, iecoris, & lienis affectibus medicamenta Dia calaminthes, & Diatriõ peperion, nec non Diaspermaton. Adhæc cucurbitulæ in ventrem defixæ adiuuant, præterea vtilissima sunt melãthium petroselinum, anisum, & cuminũ, si pani cõmisceãtur, vel cum aliis detur cibis, præsertim infantibus. Magis autem ex vino dari debent, vel in puluerẽ redacta inspgi. Conuenit etiam cestrum, adianthum, & polypodiũ præcipue cum magna lienis durities apparet, tunc etiam scolopendrium, & aspelenõ vino admiscere expedit. Porro nũc de lienis inflatione ex Galeni opere de ratiõe medẽdi quædam excerpta ascribam, vt ipsi morbi causæ accõmoda antidota, vel pastillos, vel epithemata, quæ ipse expertus est, & nos vsu & periclitatione cõprobauimus, adscribamus.

Galeni uerba de lienis scirro & inflatione.

Galen. dẽ scirro & inflatione lienis.

Lienem scirro obnoxium non modo extrinsecus medicamẽtis efficacibus, sed etiã potionibus validissimis curare conuenit, vt quæ citra molestiã toleret, ex quorũ numero optima habent capparis radicis cortex, scolopẽdrii, & myricæ tũ radix tum germina, oĩa vero eiusmodi in aceto & oxymelite coquere conuenit. At sæpenumero lien tangenti quidẽ resistere videtur, nõ tamen scirrosus, sed flatuosus potius tumor existit, cui medicamentum emplasticum mixtæ facultatis, quod prius absinthii oleo madefeceris, imponere oportet, quale est, quod ex sulphure & alumine constat. Sunt denique plurima huiusmodi ex iis quæ in medicamentariis libris prodita sunt, huc accommodata.

Attende autem non solum mixtorum medicaminum facultatem, sed etiam misturæ copiam. Nam si lieni flatuoso humori obnoxio, magisque in Oedematibus, etiā si multum aluminis adhibueris, nihil offendes, verū in scirrosis discutiendi facultatem superare conuenit, paulum autem eius quæ astringit, admisceri. Cum igitur ex numero simplicium, & sponte nascentium medicamentorum flos salis talis sit natura præditus, lienes scirro obductos sanat, si extrinsecus ipsis in vesica applicetur.

Epithema iecoris & lienis.

Epithema iecoris & lienis hæc recipit. Aluminis liquidi vncias sex, sulphuris viui totidem, nitri rubri, ammoniaci suffiminis, œnanthæ, * capparis radicis corticis, singulorū vncias sex, picis siccæ, resinæ aridæ, singulas libras, olei cyprini vncias sex, aceti quod satis est, Hoc ad tales viscerum affectus efficacia nobile est.

* In alio, mannæ thuris.

Epithema Hypotherion.

Sunt alia quoque epithemata Lienosis & Hydropicis accommodata, quæ vocantur, Hypotheria. Hæc enim humiditates ex alto eliciunt, dolores, & scirros discutiunt. Resinæ aridæ libræ quatuor, ceræ libræ duæ, piscis sicce totidē aluminis liquidi, nitri rubri, sulphuris viui, manne thuris, singulorū libra aloes vnciæ sex, pyrethri, aristolochiæ, cardamomi, visci quercini, ammoniaci sufluminis, bdellii, cucumeris syluatici radicis, liquoris sycomori, singulorū quadrans, aceti sesquisextarius. Alumen, sulphur, nitrum, terito, ammoniacum ex aceto diluito, siccis in puluerem redactis liquida superiniicito. Obseruare autem in his oportet & medicamentum ex alumine & sulphure idem quod superiora præstare, nec non epithema Diaspermaton lienis inflammatoni medetur, tum per se impositum, tum cum alumine & sulphure mixtum auxiliatur. Ipsum vero malagma Diaspermaton flatuum substantiam tollit, collecta dissipat, reliqua purgat & discutit. Ascripsi autem duas malagmatis prædicti confectiones.

Hypotherion epithema.

Prima confectio Diaspermaton.

Diaspmaton. Cardamomi, meliloti, herbæ sabinæ, baccarū lauri nardi Gallicæ, sampsuchi, iridis, radicis panacis, radicis cyperi nitri, casiæ, fœnugræ. seminis apii, anisi, thuris, styracis, myrrhæ, ammoniaci suffiminis, terebinthinæ, singulorum vnciæ tres, ceræ. mellis, olei cyprini, seui taurini, singulorū libra, vini quod satis, Facit ad stomachi, iecoris, & lienis inflationem.

Alterum epithema Diaspermaton ad idem.

Cardamomi, iridis, cyperi, sampsuchi, anisi, nitri, ameos apii seminis, fenugræci, baccarum lauri, ammoniaci suffiminis singulorum vnciæ tres, seui taurini hemina ceræ vnciæ decem, colophoniæ hemina, mellis libra. conficito & vtitor. Licet autem & æquale pōdus, & paulo amplius medicamenti ex alumine, & sulphure confecti admisceri.

Lienis potiões

Potiones ad lienem.

Quibus lien intumescit, & calorem, siccitatemque sustinet, his vtiliter dātur myricæ folia. aut turiones ipsius, aut radices, item asplenon herba, & anchusa. Hæc enim neq; ipsæ calorem in se vehementem, neque nimium obtinēt, neque lienē magis excalfaciunt, præsertim si cum oxymelite exhibeantur. Per initia earū decoctum, præcedenti autem tempore tritas ipsas ex posca dare oportet. Huius generis sunt & salicis folia cortex, radixque, quin & ferri recrementum, quod in fabrilibus officinis, dū ignitur & malleo tunditur, abiicit, ex aquæ mistura potu conuenit, hoc enim lienem fortiter imminuit, reprimitque. Vinum aūt, & posca in qua candens ferrum extinctū fit, iis qui tenerā carnē habent, & febri carent, conuenit, postea vero etiam agrestioribus hominibus, qualis miles ille fuit. Mentionem ergo faciemus potionum, in quibus ferrum extinguitur. Itaq; inter initia magnus affectibus, & minus duris corporibus expediunt, in sequentibus autem diebus plurimis ordine dari debent. Nonnulli admiscent squamæ ferri absinthii comas, & piperis modicum, ne potio stomachum of-

fendat. Melius autem erit, si pelecinum, & hemionitis herbæ in tali intemperie misceantur, quemadmodum in frigidis contra, casia, costum, serpillum, anisum, & his similia iniicientur. In calida ergo intemperie duæ illæ herbæ superius dictæ preberi debēt. Nam ambæ efficaces sunt, vt quæ maximum lienem consumant, intemperiem minuāt omnino, nec augeri permittant. Frigidæ autem & siccæ intemperiei, chamæpitys, chamædrys, gentiana, myrobalani, calaminthe, peucedanū, acorum, scordiū, trifolium, hypericum, vitex, liquor peucedani, cētauriū vtrūq; siccū, eisq; similia, scolopendriū, & farina lupinorū medentur. Alia vero ex vino, aqua, & oxymelite bibuntur. Phœnicobalanus autē, quē & myrobalanū nominant, nisi ex posca bibatur, mox reuomit. Hoc modo singula, vt dixi, adhiberi debēt.

De pastillis.

Ex plurimis pastillis, qui stomachum non offendunt, hosce tres selegimus. Ac primus stomacho idoneus ē, vtitor autem eo ad omnem lienis affectū, facit & ad cōuulsiones, tormina, inflationes, & muliebria vitia. Myrrhæ drachmæ sex, nardi Indicæ drachmæ quatuor, aut pro nardo Indica iniicies, nardi Gallicæ drachmas sex, costi totidē, opoponacis, dictamni, peucedani radicis corticis, capparū radicis corticis, periclymini radicis corticis, ammoniaci suffiminis, singulorū drachmas quatuor, nōnulli iniiciunt ēt iridis drachmas duas, & semissem. Ex oxymelite pastillos fingito, qui obulos duos pendeant, ac dato singulos cum oxymelitis vncia Noster autem pastillus, de quo alias dictum est, valde efficax est, ac mirifice omnibus lienosis affectibus, præcipue vbi tumor eximius & ingēs durities insedet, vtilis, dabis hūc quoq; pueris, præsertim si mellis multum admisceatur. Tertius iam pastillus subiungetur, quo melior inueniri nequit. nos eum frequenti vsu probauimus. Capparis radicis corticis, myricæ foliorum, asplenī herbæ, squamæ ferri, seminis pelecini, singulorum drachmæ sex, myrobalani drachmæ decem ammonia-

Pastilli ad lienē accōmodati.

ci suffiminis drachmæ octo, stœchados drachmæ decem, absynthii Pontici drachmæ tres, scolopendri totidem. Fingito pastillos, qui drachmam singuli pendeant ac dato vnũ ex oxymelite.

Epithema.

Epithema a me confectum hic tibi subiicito, ad diuturnos & frigidiores lienis affectus optimum. Myrobalani. œnanthes, ammoniaci suffiminis, bdellii Scythici, capparis radicis corticis, floris salis, singulorum drachmæ quadraginta octo oppoponacis pinguis drach. octo, styracis, mannæ thuris, singulorum drachma, visci quercini drachmæ duodecim, ceræ drachmæ vigintiquatuor. Ammoniacum cũ salis flore dissoluito, capparim vero, myrobalanũ, ac mannam cum aceto terito, reliqua autem iuxta ignem emollito, & in pila tundito, trita eis adiicito, vnito & vtitor. Hoc medicamentum benefacit lienosis nam duritias & tumores eius maturat, consumit, dissipat, & scirrũ digerit, Quin & ipsi myrobalani soli in pila contriti impositique iuuant optime. Item chamedrys & verbenaca, cum axungia veteri porcina impositæ opitulantur.

De tussi lienosorum.

Tussis lienosorum. Si tussis ex tenui & acri defluxione facta Lienosos infestet medicamento Diacodyon, aut pastillo Trygono prohiberi debet. Adhæc epithema lieni applicandum est, quo possit extenuari. Quod si his vti causa quædam impediat, capiti fomentum ex pastillo quodã aceto, & oleo rosaceo ad mellis spissitudinem temperato, inducendum est. Optime huc cõferet pastillus Crocodes ex aceto, & oleo rosaceo dilutus, syncipitique impositus. Nam tenuem fluxionem ardentem, acremque refrigerando cõtẽperat, & tussim finit, somnũq; cõciliat.

FINIS LIBRI OCTAVI.

CAPITA LIBRI NONI ET appendices.

ALEXAN. TRALLIANI LIBER NONVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De aqua inter cutem. Cap. I.

Aquæ inter cu tē differentiæ.

QVA inter cutē, quæ Græce Hyderos dicitur, & ipsa lōgus quidam affectus est, iecore adeo refrigerato proueniens, vt ipsum nō amplius deinceps cibos in sanguinē sed in aliā qualitatē, aut in aquā, aut pituitam, aut flatū transmutare possit: atq; idcirco trifariam aquā inter cutē constitui diximus: ac vocant eam sane, quæ a tenui & seroso humore cōtrahitur, Asciten: quæ vero a flatu in toto corpore generatur, Tympaniā, quæ rursus a pituitoso humore per totum corpus excitatur, Anasarca, alii Leucophlegmatiā appellarunt. Notū vero est has quoq; curandas esse, vbi prius internouerimus, siquidem internotio rectæ curationis fundamentum est.

De ascite. Cap. 2.

AScites igitur inde internosci debet, quod fluctuationes excitetur ex humore, qui veluti in vtre quodā cōtētus circūuoluatur. Tympanias aūt, q vbi nos ferimus ventrem, tympani modo strepitum quendam elidere videatur. Anasarca vero hinc depræhēditur, qd æger carnes habeat emortuo corpori similes, & totū corpus intumescat, ac vbi nos digito id imprimimus, cauitas oboriatur, cumq; imprimere desierimus, nō statim in pristinū reuertatur. Cæterum singulæ hæ aquæ inter cutem species aut primario affectu, aut consortii lege fiunt. Nam ob lienem vitiosis humoribus præditum, maleq; affectum, item ob colum, mesenterium, vterum, renes, vesicam, mulie-

Internotio aque inter cutem.

brem fluxum, mēſium retentionem, pulmonis refrigerationem, ſeptum trāſuerſum, & multas alias particulas ſuperuenit, quæ ſingula prius internoſcere conuenit, deinde ſic curationē aggredi. Quibus igit aqua inter cutem refrigerato iecore, aut pulmone oborta fuerit, hos ſimul tuſsis magna ex pte īuadit, ipſiq; nihil notatu dignū expuūt, ſed irritantur tm̄. Accidit etiam ventris retentio, quod inflāmatio viſceris, humiditatē ventris exhauriat. Veſicæ aūt & meſenterii propria indicia erunt, nempe ventrē magis profluuiis infeſtari, nec nō corruptionibus cōtinuis, & inteſtinoꝝ roſionibus. Nā hæ, dum bilis excernit, comitanī, gignūtur aūt ipſis merito etiā bilis recrementa, dum cibi ab inflāmatione inteſtina exercente, euacuātur. At eorum qui ob pulmonis affectum aquæ inter cutē laborāt indicia ſunt, quod tuſsis potiſsimum excitetur, cor refrigeretur, totūq; corpus & pedes oīum maxime intumeſcant. Atq; hæ aquæ inter cutem ſpecies tabidis potiſsimum obueniunt. Diſcernes aūt eos, qui ob lienem male affectū hoc morbo laborāt. Iā alios quoq; ob tabē hydropicos fieri facile deprehendes, ſi internoſcendi vias ac rationes frequenter ſequaris.

De curatione.

Omnium curatio a vacuatione incipiēda eſt, ſed Aſcitis quidem dicti, aut Tympaniæ a ſola purgatione. Cui autem Anaſarca nomē eſt, ea venæ ſectionem interdum requirit, vt quæ ex ſanguine frigido naſcatur. Ac frigiditatis quidē ratione, illa nō indiget, ſed qm̄ copiæ detractio, naturam leuat, vt hæc minorē illā effectā facile ſuperet, nō alienū, ſed rōni ꝯſentaneū eſt hic quoq; venæ ſectione vti. Videm⁹. n. q́ ēt ignis externus, cū a lignis viridibus ꝑpemodū extinguit, reſocillaī rurſus, ſi illa quæ ipm ſuffocabant, auferanī. Hydropē igit Anaſarca, & vena ſecta interdū, & purgatiōe curare oportet. Dicamus aūt particularē quoq; ipſoꝝ curationē, & qñ ꝑfricare, madefacere, cataplaſmatis obducere, & qñ medicamētis, & quibus poſt ſanguinis dimiſsionē vti oportet. Nam ante oēm aliā curationē ipſa venæ ſectio, vt (Anaſarcæ curatio.)

dixi, adhibenda est, si vires permittant, si enim imbecilles sint, tunc sanguinis detractio vitari debet, etiam si alias indigere videatur. Licet enim postea commode sanguinē detrahere vbi vires recreatæ fuerint, & copia vitiosi hūoris paulatim aliis quibusdā præsertim Picra dicta leuata. Nam hoc medicamentum simul aperire, & corroborare viscera potest, qua etiam maxime re indigemus. Post vsum vero eorū quæ aperiunt, & meatus ampliores efficiunt, materiāq; fluxilem reddunt, transito deinceps ad ea quæ paulo valentius purgare queant. At hoc non vna vice faciundum est, ne vires deiiciantur. Etenim, quamuis id quod vacuatur, recrementitium est, tamen vniuersa ac subita mutatione magis offendit. Satius igitur est paulatim & tuto euacuare, quā festinando perturbandoq; vna cum morbo etiam ægrum e medio tollere. Pulchre igitur purgant sambuci corticis secundi expressi succus cum condyto potus, item lathyrides, & æris squama, verū nullū adeo, vt illud quod recipit, chamelex foliorum, vnde granum Cnidium colligitur, drachmā, { squamæ } æris, & anisi, singulorum drachmas quinque. Dato ex aqua per initia quidem drachmam vnam, viribus aūt recollectis, etiam duas drachmas exhibeto, plus minusve paulo, ac totum medicamenti modū absolutūq; ad vires respiciens, metire. Rursus a purgatione illa porrigito, quæ aperire possunt, maxime pastillū, qui ex amygdalis cōiicitur. Adeo enim hunc incipiētes Hydropicos aperire citra noxam vidi, vt cōtinue potus, iecoris scirros dissoluerit. In hunc autem modum paratur.

Picra q̄d præstet.

Confectio pastilli ex amaris amygdalis.

Anisi, seminis apii, amygdalarum amararum, absinthii, gummi, singulorū drachmæ quatuor, aquæ quod satis est. Hoc sane pastillo ad obstructiones ex crassis viscosisq; humoribus cōtractas, & in quibus non vehemens aliquis dolor viscus affligit, vtitor. Sin autem dolores aliqui intestina ventrem, & præcordia exerceant etiā pastillum Amazonum dictū præbeto. Etenim dolorem lenit, & vitæ aperiē

di mitigandiq; obtinet. Crebrius aũt in huiusmodi decocto seselios vtitor, aut casiæ, aut spicænardi, aut asari, & cataplasmatis quæ recipiũt farinam fœnugræci, & ordei, absinthiumq; plurimum contusum. Hoc namq; super omnia auxiliatur. Nã robur visceri insinuat, & humores in alto hærẽtes citra rosionem leuiter desiccat: habeat autem & cuminum cõtusum, anisum, mastichen, nardum Gallicam, rutæ semẽ, & mel. Semina in vitro coquãtur, sic enim multo commodius erit. Vbi iam viscera emollita, & rarefacta ad dies quinq; aut septem fuerint, vtitor etiam epithemate, quod mixtã habet facultatem, vt viscus posit & firmare & emollire, ex quorũ numero est & hoc, quod ista recipit. Croci drachmas duodecim, aloes, mastiches, ammoniaci, bdelli, singulorũ drachmas octo, styracis drachmas quatuor * ceræ drach. viginti sex, adipis anserini drachmas sedecim, hyssopi liquidi drachmas triginta duas, cyprini qđ satis est. Sin autẽ æstas fuerit, & laborans aqua inter cutem febricitet, etiam rosaceum & vinum siccis in vnitatem cogendis adiiciantur. At si non solum iecur, sed etiam lien & stomachus tumorem, & duritiem habere videantur, detrahito cum fiducia paulum sanguinis, præsertim si praui quoque humoris copia in venis subsistat, & vires nõ aduersentur. Sed & æger vigẽtis sit ætatis, & tempus non admodũ frigidum. Sic vacuatio tentanda est, & adeo sensim, vt natura quæ a copia grauatur, respiret. Etenim, animi defectiões præterquam quod vires deiiciant, etiam aliam frigiditatem visceri imponunt. Quare magnam & accuratã obseruationem habere cõuenit, atq; ita sanguinem Hydropicis iuuandi gratia detrahere audẽdum. Etenim intempestiua sanguinis misio in aliis quoq; periculum inducit, in Hydropico autem interdum etiam mortem. In quibus igitur & maxima est obstructio, & inflãmatio scirrosa, viresq; robustæ, in his vacuationẽ sanguinis ante omnia alia p̃sidia, præsertim valẽtia adhibeto, ex quorũ numero etiã hoc existit.

* In alio sex.

Sãguinis detractio in Aqua inter cutẽ

Ad lienis & iecoris duritiem ualidum medicamentum.

Ammoniaci suffiminis,bdellii,iridis Illyricæ, singulorũ drachmæ sedecim,styracis drachmæ octo, adipis vitulinæ drachmæ duodecim,opoponacis drachmæ octo,pipis grana centũ sexaginta,ceræ drach.quadraginta octo, irini fecis quantum satis est,vini quod sufficit. Non oportet autẽ emollientibus tantum medicamentis vti,neque discutienti bus,sed etiam iis,quæ tumorẽ reprimere possunt,scriptura eorum in hunc quoq; modum habet.Ceræ drach. centum nonaginta quinq;,picis aridæ drachmæ centum nonaginta sex, aloes drachmæ quadraginta sex,nitri, mannæ thuris,singulorũ drachmæ nonaginta sex, pyrethri drachmæ viginti octo,aristolochiæ drach.viginti quatuor, ammoniaci totidem,cardamomi drachmæ viginti octo, visci quercini drachmæ viginti quatuor,olei totidem, aceti qđ satis est. Itaq; cataplasmata,& epithemata huiusmodi iis adhibeantur,qui aqua inter cutem,quæ Anasarca dicitur, laborant,ita vt viscera eorũ distenta sint,& obstructionẽ duritiemq; maximã experiantur. In quibus igitur moderata est obstructio,bene facere diximus pastillum ex amygdalis in maximis autem,etiam valẽtioribus antidotis vtẽdũ est.

Ad scirrosos iecoris affectus.

Croci,spicæ nardi,costi,iunci odorati floris, cinamomi, singulorũ drach.duæ,gingiberis drach mellis Attici despumati drachmæ viginti quinq;.Dato drachmam ex mulso. Præstãtissimũ hoc ẽ remediũ,& viscera valẽter expurgat.

De ascite & Tympanite. Cap. 3.

Ascitæ & Tympanitæ curõ.

Omnia cõmemorata medicamenta etiam aliis aquæ inter cutem speciebus nẽpe ascitæ & Tympaniæ citra sanguinis detractionẽ conueniunt.Nam his purgationes potius,& quæ aquam per aluũ repurgare solent, omnia cõgruunt.Nihil minus etiam perfricationes,quæ sale,oleo immaturo,sicyonio,& cyprino adhibentur. At frictio moderata fieri debet,ne alia materia ex alto vi attrahatur,sed quæ in superficie corporis tantum continentur, discutiantur. Vtendum autem ad hæc est medicamẽtis, quæ

non modo dissipare, sed etiam reprimere tumorē possunt, vocant hæc a iecore Græce Hepateria. Itaq; veteres multa prodiderunt, ac licet hæc apud plærosque descripta inuenire. Cæterum præstantissimum validissimumq; inter ea etiam hoc est, cuius compositio hæc recipit. Resinæ torrefactæ drachmas tercentum octuagita quatuor, ceræ, picis siccæ, singulorum drachmas centum nonaginta duas, aluminis liquidi, nitri, sulphuris, mannæ thuris, singulorum drachmas nonaginta sex, pyrethri drach. viginti octo, bdellii drachmas viginti quatuor, ammoniaci suffiminis totidem, cardamomi drachmas viginti octo, visci totidem, olei drachmas viginti quatuor, aloes drach. quadraginta sex, aristolochiæ drachmas viginti quatuor, aceti quod satis est. Nihil autem minus valet etiam hoc ad discutiendum, & comprimendum. Aliud. Chalcanti, nitri spumæ, aloes, singulorū vnciæ tres, cerusæ, olei, singulorum vnciæ decem, aceti acerrimi, quod satis est. Sicca ex aceto læuigato, dum mellis fiat crassities. Cerusam autem cum oleo coquito vsque dum spissescat, vt manus intinctas non inquinet, tūc ceram iniicito, atq; ita particulatim in pila emollitis vtitor. Est hoc medicamentum multis experimentis probatum, nō solū ad Aquam inter cutem, sed etiā alios plærosq; affectus vtile existit. Etenim lienem cōsumit abscessus ad suppurationem perducit, furunculos, & humores in articulis contentos, item hydrocephalis, Atheromati, Scirris, & Parotidibus conducit, nec non ad alia plura grandia vitia mirabiliter valet. Ne igitur simplicium medicaminum vilitatem Ascitæ congruentium contemnas etiam in quibus nō magna durities viscera & iecur affligit. Sin autem durities in eis extiterit, vtitor cataplasmate, quod possit viscera emollire, & omnes humores, qui in penitiore omenti, & peritonæi regione habentur discutere. Porro vtitor eo, quod etiam ad alia multa proficit, confectio eius ita habet. Ceræ, resinæ piceæ, picis brytiæ, nitri rubri, baccarum lauri siccarum, adipis taurini, ammoniaci suffiminis mannæ thuris, singulorū libra. vbi ea quæ liquari possunt

liquefeceris, arida liquidis inspergito, & vtraq; miscens pilæ indito, ac tritis diligenter vtitor.

Ad Tympanicos, & eos quibus iecur scirro induratū est.

Ad Tympanicos, & qbus iecur scirro induratū est, medicamentum etiam ante scriptum valet. Multo autem magis illa parari debent, quæ & flatus discutere, & duros affectus emollire probe possunt, habet scriptura huius in eum modum. Resinæ aridæ libra: picis, ceræ, singulorum drachmæ duodecim, aluminis liquidi, sulphuris, nitri, singulorū libra, mannæ thuris vnciæ tres, olei veteris vnciæ duæ. Ex aceto læuigato, donec sordium habeant crassitiem, atq; sic vbi liquefeceris quæ liquari possunt, & vtraq; in pila paululum subagitaueris, mānam inspergito, & læuigatis plurimum vtitor. Hæc de medicamentis & alia curatione dicta sunto. Deinceps autem de victu agamus, qui & primas & principalissimas curationis partes in omnibus potissimū affectibus, maximevero etiam in periculosissimis obtinet: in quorū numero aqua inter cutē quoq; habetur. Siue enim primario affectu, siue aliarum partium cōsensu hæc cōtracta fuerit, nō sine iecoris vitio vnquā constitui potuit. Quoniam igitur iecur cibum in sanguinē conuertit, totiq; corpori transmittit, idcirco simul prospiciendū prorsus est, vt & alimentū, quod ad ipsum puenit, facile sit ad distribuendum, & nequaquā impediatur, quo minus in corporis partes dispensetur. Quare optimum ipsis alimētum est panis furnaceus, qui semina flatibus discutiēdis apta cōtineat, vt anisi, aut cumini, aut feniculi aut sinonis similiter, interdici autē ipsis etiā copiosus panis debet. Si enim probe fuerit fermentatus, nō potest crassitiem, & id quod obstruit, continere. At olera sumi debent, si febris absit, quæ calefacere & extenuare queant, quale est apium petroselinum, daucus, eruca, pulegiū, rapa, caucalys, & quæ ex his tenuia & calida extiterint, alia magis, alia min' i id efficacia. Ex auib' præponi debēt feræ mansuetis, vt palumbus, turtur, turdus, & ex minutis passerculis, qui nō sunt pingues. Inter pi

ſces cõueniunt ſaxatiles, at horum ius ſit excrementi expers, quod inter coquendũ aſſumat aniſum aut piperis paululum. Ex carnibus moderate comedãt, & eas potius, quæ nõ ſunt pingues, præcipue ferinas, vt ceruinas, aprinas; & caprearum leporinæ vero prohiberi debẽt, paretur autem earum ius cum cibo quodam extenuante. Aſas maxime ſi gratæ ſunt, aſſumere ipſos alienum nõ eſt. Teſtacea, vt aſtacum, vel buccina, vel pectines raro, & modice ſolius voluptatis gratia offerre cõuenit. Quantum enim ad affectũ attinet, & præcipue in quibus calida non eſt intemperies, aut febris, cõtinuus ipſorum vſus interdici debet. At leguminibus ipſos, maxime Tympanicos abſtinere oportet, ſimiliter etiã placentis oĩbus, quæ ex lacte & ſimilagine parãtur. Bellaria vero aſſumere nõ eſt abſurdum, amygdala, aut piſtacea, vuas autem paſtas, & palmulas raro, caſtaneæ verò & nuces in totum prohibendæ ſunt. Viuum aſſumant Tyrium, vel Aſcaloneum præſertim vetus, & leniũ reſipiẽs, hoc vero etiam vrinas prouocat. Quod autẽ medicamentum hoc præſtãtius commodiuſq; ad aqua inter cutem laborantes inuenire poteris? Ex factitiis vinis ſumant Abſinthites præcipue, quod ſpicam nardi copioſiorẽ recipiat, vel Apiatum, aliis autem abſtineãt. Porro motus, ſi quid aliud Hydropicis cõducit, præcipue qui fit per mare, equum, & lecticam, iis autem qui viribus cõſtant, etiam itio eſt vtiliſſima. At perfricatio Hydropicis adhiberi debet potiſsimũ vt { externos corporis } meatus rarefaciat, humores extenuet, & diſcutiat. Nihil enim adeo Hydropicos offendit, vt denſitas meatuum, quæ flatus & humores cõgregatos non ſinit diſsipari, ſed ipſi in ventrem, & membranam, quæq; omnibus inteſtinis circumtendatur; Græcis dicitur Peritonæos, recurrũt. Itaq; fricare hos cõuenit interim ſiccis manibus, interim cum ſale, & oleo, interdum etiã cum ſicyonio, aut cyprino. Balneorũ vſus Hydropicis præſertim frigida intẽperie præditis, noxios eſſe ſcire licet, quoniam & ipſa, vt didicimus, refrigerare magis quam calefacere poſſunt. Cum itaq; lauãtur, vtile eſt viſceribus iniicere, medi-

camenta,quæ discutere queãt,& extenuare,qualis est erui farina,atq; sal,aut nitrum, aut aliud quid ad discutiendum efficax.Multa vero sunt etiam alia a veteribus medicamenta tradita,quæ discutere possunt,ac licet eiusmodi examinare & vtilissima quæque ex ipsis deligere. Talis sane victus iis,qui Aqua inter cutẽ sine febri laborãt, præscribi debet.

De iis qui aqua inter cutem cum febri laborant.

Quod si Aqua inter cutem laborantes etiam febricitent, admodum calidis auxiliis vtendum non est, neque in visceribus,neque in cibis,aut potibus,aut antidotis, aut purgationibus,sed abunde est ex oleribus assumere intybum, & troxymum,aut caucalydem,aut rapam his mixtam, itẽ cichorium maxime,aut apiorum radices. Dato autem ipsis & porra decocta subinde,& palustres asparagos. Ita vero etiã continuũ antidotorum vsum,præsertim sicciorum & acriorum { in Hydropicis } vitare oportet, item ex purgantibus similiter calida admodum medicamẽta ꝓhibere. Nullum.n.valde calefaciens ipsos iuuare põt.Nã eiusmodi medicamenta sitim ipsorũ augent,& febrim incendunt, & causas inflammantes magis adhuc exurunt, intendũtque malum.Quare aqua inter cutem ex acutis morbis ꝑfecta, non potest non inflãmationes habere in ipsa perseuerãtes. Nihil enim adeo interualloꝝ expers est,vt febris, ac mirũ. ꝙ neq; aqua inter cutem ipsis oboriens calorem ægrorum extinguat,neq; febris omnem aquam inter cutem exhauriat,sed ab aqua simul & igne ambo contineantur, vt vndiquaq; dubia fiat curatio,siue calefacere,siue refrigerare ꝗppiam velis.Quippe necesse est,vt refrigerantia oĩno aquã inter cutem a daugeant,calefacientia rursus febrim. Satius igitur est in huiusmodi mixtam curationem adhibere,& ei quod magis vrget,quatenus licet,insistere. At vbi febris vehementiores apparent, tũc refrigerantibus potius vtendũ est,nec metuendum ea tunc exhibere. Quomodo enim finietur febris,nisi a contrariis? Imo neque Aqua inter cutẽ cessauerit vnquam,nisi prius calor præter naturam desic-

rit. Etenim iis si diutius immoretur. Aquam inter cutem parere potest. Omnis nanque siue calida intemperies, siue frigida longius protrahat, superetque, vires deiicit & nutritionem. Itaque cum ægri alimentum, quod distribuitur, non amplius in sanguinem transmutant, necesse est, vt in vaporosam quandam, & prauam substantiam conuertatur. Porro quod aqua inter cutem etiam ex colliquatione nascatur, diuinissimus quoque Galenus confitetur. Videmus autem colliquationem a calore potius, quam frigiditate oboriri. Quare omnia & quæ præcesserunt morbum, & quæ nunc adsunt, obseruanda putes, ac vbi præsentem intemperiem internoueris, ita ad curationem audacter accedas, non autem vulgarium opinionem sequaris, nempe aqua inter cutem laborantes quouis modo calefaciendos esse neque enim hoc verum est. Nam ego plærosque etiam a refrigerantibus medicamentis interdũ adiutos esse conspexi, atque id euenire posse constat. Cum enim omnes particulæ a caliditate præter naturam orta ad bonam temperiem reuertũtur, necesse est, vt etiam iecur probum sanguinem generet, nullatenus impeditum. Quemadmodum igitur dixi: semper conandum est, vt speciem morbi inuestigemus, & causam quæ aquam inter cutem efficit, accurate depræhendamus. Nam quæ Hippocraticæ artis methodi vocantur, hæ sunt, nempe contraria contrariorum semper esse remedia. Postquam igitur omnibus aqua inter cutem laborantibus victum vnicuique aptum & conuenientem præscripseris, ita ad ea accedito, quæ ipsos purgare possunt, non confestim & vna vice, sed paulatim vt diximus. Ex frigida quidem intemperie aquam inter cutem expertos calefacientibus, imo neque hos cibis nimium siccantibus, aut medicamentis acrioribus statim curare, sed per vices, & a mediocribus primum inchoari oportet, & deinde sic ad valentiora, & ea quæ magis calefacere & extenuare possunt, progredi. Nam calefacientia nimium, si vniuersa ac vna vice assumantur, totum potius habitum colliquant, quã abundan-

Hydropici iterdum refrigerãdi.

hydrops a colore fit tractatum

tum humorem euacuent. Ita vero etiam si refrigerantibus vti oportebit, a mediocribus incipiēs, particulatim naturæ adiicere conatur, atq; hoc pacto ad magis refrigerātia accedito. Postquam igitur ipsos purgaueris, vt cōuenit, etiam ad balnea, & motus mediocres ducito. Sed pituitosos & tē peratura frigidiores satius est naturali balneo committere. Graciles aūt, siccos, & febricitantes, potabilis & dulcis aquæ lauacro, vnctione, mutatione aeris, & omni hilaritate recreare oportet. Ita nāq; accidet, vt congruo vtentes victu, ad pristinam rursus temperiem reuertātur, vt et iam iecur non amplius aquam, sed benignum sanguinem in posterū generare queat.

Calculi renum.

De affectibus renum. Cap. 4.

CAlculi qui in renibus generantur a viscosis crassisq; humoribus igneo renum calore nimiū assis gignuntur. Est itaq; materialis Calculorū causa, humor crassior, efficiens autem, ignea caliditas, sicut etiam in externis videmus. Nā ex igne & tali materia idonea figuli omnia vasa conficiunt ita, vt ne ab aqua quidem vnquā dissolui possint. Quæ cum ita habeāt, procurandum est, ne materia in renibus crassior generetur, neq; ipsi ignei, & intemperati fiant. Nisi enim horum aliquod exciterit, nunquam calculus constitui poterit.

Notæ calculi.

Calculi notæ.

An autem reuera Calculus sit, qui dolorem pariat in hūc modum diligenter internoscito. Etenim eadem accidūt indicia, cum Colico cruciatis, tum renum Calculo affectis, & præsertim signis ægre discernuntur. Etenim in vtrisq; vomitus excitantur, ventris retentio, flatus & distensiones vsque ad stomachum & iecur pertingūt. Et si vero eadē vtrisque accidāt, tamen artificem medicum nō latuerint. Siquidem in Colicis multo plures vomitus, & crudi, & pituitosi oriūtur, aluus & flatus magis retinentur, in Nephriticis nō adeo, sed etiam inter curandum sæpe excernūt, interdū citra curationem quoq; flatus erumpūt, & aluus deiicit, q̄d

nequaquam in Colico dolore contingit. Cæterum vrinas quoq; diligenter cõsiderare conuenit. Nam maximã in his discretionem ad amussim inuenire licet. Quippe in Colicis pituitosius copiosiusq; sedimentum, in Nephriticis minus redditur, & si accurate consideres, arenosa quædam in vrinis depræhendes, quæ Colico tentatis, nõ eueniũt, & dolor magis grauis, & vno in loco infix⁹ Nephriticis apparet qđ Colicis non accidit. Hoc igitur pacto Nephriticos laborantes calculo, & Colicos internoscere & discernere inuicem oportet.

Curatio calculosorum.

Calculo affecti in accessionibus quidem medicamẽtis curari debent, quæ laxare, lenire, & præterea comminuere, & calculum educere possunt. Omnium igitur optimum est balneum, vt quod non solum mitiget, sed etiã curare possit, Nam Colicos frequẽter solum modo lenit, Nephriticos autẽ vtraq; ratione iuuat. Porro ad loci vnctionẽ chamæmelo ægri vtã'ur in balneo, & in calida copiosiore, solioq; diutius immo[illegible]ntur, non semel tantum die, sed etiam bis, & ter lauare expedit. Sæpe etiam in frigidam, si æstas sit, descendant. Vestimentis iam induti decoctum * cardui cum apio, aut anisi momento bibant. Sin autem dolor perseueret, & calculi excretio nequaquam successerit, etiam decoctum radicis quinq; folii herbæ adhuc vestimẽtis induti bibant. Nam valde gratum, & efficax existit, verũ extra balneum per se, & cũ oxymelite sumi debet. Quod si quinque folii radicis copia non detur, eryngii decoctum, aut erysimi & prionitidis plurimum potu proficit. Extrinsecus aũt sacculi ex farinis frumẽtaceis, maxime etiam decocto chamæmeli, altheæ, fertulæ cãpanæ, & oleo chamæmelino admoueantur, sed ita vt frequentius mutenť. At si farinæ desint, panniculis laneis, & ipsis interdũ oleo dulci, alias chamæmelino imbutis vtendum est, atq; ita calefaciendo variare illos crebrius oportet. Cæterum aluus clysteriis duci debet, nõ admodum acribus, sed potius quæ copiosius oleũ reci-

Calculosorũ curatio.

Græcus impressus hẽt colybandũ.

Clysteres ĩcalculosis.

piant,poſsintq; laxare,& comminuere citra acrimoniam. Tale eſt altheæ decoctum,fœnugræci,ficuum ſiccarũ,furfurum,chamæmeli,& oleum chamæmelinum,in calidiori bus admodum etiam ptiſanæ cremores cum roſaceo,chamæmelo,& luteis ouorum compoſiti Mitigãt enim,& bonã locis temperiem inſerunt, & morbi cauſam minuẽtes, eos qui cõtinue calculoſi ſunt,ne affectu corripiantur, prohibẽt.Sin dolor permaneat, & calculus ægre excernatur, ad valẽtiora medicamẽta tranſito.Eiuſmodi eſt ſanguis hircinus,quem probe refrigerare,refrigeratũ tundere,cribro incernere,atq; ſic calculo laborantibus exhibere conuenit. Item cicadas ſimiliter ſiccatas contuſaſq; dare expedit,verum alæ & pedes ab eis tolli debent,atq; ita ipſas ægro exhiberi in balneo,quando iam is in frigidæ ſolium deſcẽdit. Cõmodius autem erit,ſi medicamentũ ex mulſo,aut condyto læuiges.Ne igitur cõtemnas,eſt enim validum. Hæc quidem ſimplicia exiſtũt,ex compoſitis autem hoc eſt præſtantiſsimum.Spicænardi,piperis,ſingulorum vncia,caſiæ fiſtulæ,coſti,ſingulorũ vnciæ duæ. Ex aqua noctu, & mane dato. At efficaciſsimum longeq; validiſsimum eſt medicamentum,quod ex hircino ſanguine hoc pacto exhibetur. Cum vua matureſcere inceperit,ollæ recenti aquam iniicito,eamq; decoquito,vt quod terreſtre eſt,abiiciat, ac hirco iugulato ſanguinis eius medium olla excipito,ita vt neque eum qui primus effluxit,neq; poſtremum accipias. Ac vbi coaleſcere permiſeris,minutim in olla ſolũ incidito, reticulo autem tenui,aut raro linteo cõtectum ſub dio exponito,vt a ſole,& luna illuminetur,ac ſicceſcat,cura adhibita ne madefiat,læuigatũ diligẽter in pixide adſeruato. Cũ vſus poſtulat,cochleare plenum ex paſſo Cretico dat.Hoc igitur tale eſt,& nos nõ pauco tempore id ſumus experti. Cæterum hircus qui iugulatur,ætate vigẽti eſſe debet. Erit autem talis circa annum quartum.Cæterum folia feniculi, grati odoris gratia amomum,& huiuſmodi hirco antequã occidatur,comedẽda obiici debent. Ego autem myrto gingibere,& myrrha Troglodytide cremata ĩ maximis dolo

Sanguis hircin⁹.

ribus noui me exhibuisse, & calculum grādem, quem com minuerat, per vrinam expulisse. Indicabat autē copia segmentorum concretam ipsam particulam per lotium fuisse redditam. Hoc medicamentum præterquam quod commi nuit calculos, etiam dolorem lenit: nec alios sinit generari, vnde etiam Manus Dei appellatur. At si hircinum sanguinē desideras, vtitor medicamento quod ex Condito paratur, habet autem in hunc modum. Manus Dei.

Conditum Nephriticum. Cōditū Nephriticum.

Spicænardi, phu, saxifragæ, betonicæ, asari, lini seminis, petroselini, singulæ vnciæ, costi, folii, singulorum semūcia, cochlearum pulueris in Conditum mittito, ac ante horam prandii propinato. Comminuit calculos, & per vrinā pii-cit, vt non amplius alios renasci permittat.

De *Anodynis.*

His & similibus, cū dolor vrget, & calculi impacti sunt, sanitatis tempore vtendum nō est, ne renes fiant intēperati. Quod si dolor remanet, & magnū imminet periculum, ne vires a vigiliis & constanti dolore deiiciantur, accedito etiam antidota, quæ præterquā ꝙ mitigant, etiam somnū inducere possunt, item quæ extenuant, & calculos commi nuunt, quale est Phylonis, item Panacea dicta, & Theriacæ nō antiqua per se, vel cū Philonio mixta. Præstat enim leni re dolorem, & viribus ita recreatis ad valentiora, quæ calculos cōfringere queant, rursus accedere.

De sanguinis mißione.

At si copiam subesse, aut inflammationem vnicum calculi obstructione suspiceris, venæ omnino sectionem prius adhibeto. Ita nanque haud delinques, si medicamentum offeras. Laxatione enim facta, & meatibus rarefactis multo magis auxilia quæ adhibentur, propriam vim ostendent. Noui igitur etiam vnum solum ex prædictis auxiliis ad absolutam morbi curationem sufficere. Memini autem diuersorum, vt penuria vnius altero vti posis. Cæte-

rum licet etiam ex diuersis id quod congruit pro magnitudine morbi, viribus, & ægri habitu inuenire. At in præsidiorum copia, quædā calculos sane iam factos cōminuūt, aliorum vero plurium generationē promouent. Nā effectricem calculorum causam adaugent, dum renes intemperatos igneosq; per calefacientia reddunt, vt prompte alios assare calculos posſint. Ne igitur hoc fiat, studiose vitari debent admodum calida, & acria medicamenta. At si necessitas quædam incidat, semel, aut bis hisce vsus, & consecutus id quo tenebas, desistere rursus ab ipsis debes, & nō, vt vulgo factitant, vti ipsis per sanitatē præseruationis gratia velle, ne crasſior, aut frigidior materia, quæ ad calculorum generationem idonea est, congregetur, sed contra studendū est, vt bonam temperiem cōciliemus, & extenuantibus citra magnum calorē vtamur, quale oxymeli est, adianthū, decoctū palustris asparagi, & graminis, radix apii, & eryngii, & quinq; folii herbæ, item plātaginis radix, & folia, magisq; adhuc semen ipsius, & cicerum ius, glycyzidis semē, & amygdala. Verum neq; his continue vtendum, sed tunc solum, cum suspicio quædam fuerit, materiam crasſiorem in renibus congregari. Bibere autem oportet ante omnem cibum aquam tepidam. Nihil enim renes adeo recrementis vacuos, temperatosque reddit, vt non amplius Calculos procreare posſint. Nam temporis spacio igneus ipsorum calor a tempore aquæ extinguitur. Quare ꝓbe faciunt, qui bibunt etiam in medio cibi aquam, aut vinum refrigeratū, aut rosaceum, aut violatum. Nam Condytum quouis modo prohiberi debet, quemadmodum etiam Hydrogarum, atque omnia quæ ex pipere constant, & non solum acres, sed etiam crasſi succi cibi vitabuntur, vt halica, libum suminale, similago, oua dura, placentæ, & quæ ex lacte parantur, ipsumq; lac, & caseus, item vina admodum nigra & austera. Adhæc cauendum', ne ægri culcitris indormiant ex cianserū plumis confectis, hæ siquidem renes valde calefaciunt, præterea ne multum stent, magis vero studendū, vt vel moueantur, vel consideant. Vitandum autem est, ne

Aqua tepida ad renes.

tarde

tarde cibum sumant, nec eum qui non concoquitur, copiosum isicium, & ex piscibus cetacea, vt tynnos, pelamidas, scombros, cephalos, & testacea præter pectinẽ, & echinũ. Ex hoc vero etiam frequenter sumendum est, si fieri possit. Nam præterquam quod bonam temperiem inducit, & vrinæ citandæ vim obtinet. Astacum vero & buccinum raro assumere præstat, ostriis in totum, & pinguibus carnibus & auibus interdicendum, similiter etiam earum quæ in palude degunt, continuus esus prohiberi debet. Assumi vero & anserum alæ, & ex auiculis non pingues, passerculi virides, qui a turribus in quibus nidificantur, Pyrgitæ vocantur, & similia. Ex fructibus comedant & cucumerum primã maxime medullã, peponumq;. Ficus autem siccas & virides assumant, vuamque, mala, duracina, pira, nec copiose, nec continue. Hæc generatim membratimque secũdum methodum scientificam exposita tibi sunto. Quoniã vero aliqui etiam veterum, qui naturalia decontraria rerum facultate scripserunt, nonnulla quæ calculos iam factos præter opinionem abstergere promittant, & in posterum nõ amplius gigni concedant, prodiderunt, necessariũ duxi, quædam eorum enumerare, præsertim virtutis studiosorũ gratia, vt hominem conseruent, morbumq; superare possint. Honestum enim est morbum vincere, & omni machina ægris succurrere. Præterea etiã Diuinissimus Galenus, qui ne esse quidem incantationes putauit, ex longo tempore multoque vsu plurimum ipsas posse depræhẽdit. Audi igitur verba ipsius quæ de medica Homeri tractatione reliquit, habẽt autem ea in hunc modũ. Nonnulli igitur putant incantationes anicularũ fabulis esse persimiles, quemadmodũ ego quoq; diu existimaui, tẽporis aũt processu, ab his quæ euidẽter apparẽt, persuasus sum, vim in ipsis esse. Nam in percussis a scorpio, adiumentũ sum expertus, nihil autẽ minus etiam in ossibus gutturi infixis, quæ incantatione statim expuebantur. Ac multa præclara singulæ habent incantationes, cum institutũ cõsequuntur. Si igitur Diuinissimus Galenus, & alii plæriq; veterum te

Incantationes.

ſtantur, quid prohibet nos quoque, quæ experiētia cognouimus, & quæ ab amicis ſinceris accepimus, hæc vobis cōmunicare. Multa igitur ſunt & alia, ſed nullum ita vt annulus ex ære Cyprio confectus, habet autem in hunc modū.

Phiſica. *Naturalia.*

Aes Nicanum, aut Cyprium, quod igni in totum nō admotum fuerit, accepito, quod in ipſo metallo æris inuenitur, veluti teſſarā facito, vt in digito appareat, & vbi in ea inſculpſeris leonē, & ſemilunam, & ſtellam, huius circulo nomen beſtiæ conſcribito, & incluſam aureo annulo geſtato in minore digito medico iuxta minimum.

De inflammatione renum. Cap. 5.

Renū inflāmatio.

QVod ſane inflāmatio in vniuerſum ex copia materiæ in particulas præſertim carnoſas influentis generetur, omnibus in confeſſo eſt, ac conuenit hoc ſcienter perpendere, num id quod influxerit, ſola copia, an qualitate tātum, aut vtroque ſimul offendat, copia quidē vt cum ipſe ſanguinis probus eſt, & ob nihil aliud quā ſolā abundantiā, obſtructionē excitat, particulā diſtendit, & in ſublime attollat, qualitate autem ſola, vt cum exiguus exiſtit, biliosus & nimis acer, aut craſſus viſcoſuſq;, aut terreſtris & melācholicus Sin autem etiā copioſum ſit quod influxit, maliq; ſucci, tunc particulam vtroq; modo offendi cōtingit, & a copia diſtēdi, & a qualitate ipſam infeſtāte affligi. Quare cōſiderandū eſt, nū ex toto corpore influat, an a quadā ſuperiore particula, vt liene, iecore, aut hinc enim maxime variat curatio. Nam ſi totū corpus videatur plethoricū, hoc eſt omnibus ex æquo ſuccis repletū toti ꝑſpicere prius oportet, deinde parti. Si quidē ſanguis ſuperare videtur, vene ſectione, ſin aūt vitioſus quidā humor, purgatione, quæ humorē præpollentē educere pōt. Hæc aūt fieri debet, vbi tuto illū cibū antea tractaueris, & ſolū facilē parau eris ptiſana, piſcibus, intybis, & oībus humectantibus contemperatibuſq;. ſin autē craſſus ſanguis fuerit, & nihil habens acre, cibis ex oxymelite, & decoctis

extenuantibus, incidentibusq́. Verum cũ magna ex parte ea quæ incidunt, etiam rodant, partesque inflammatas irritent, curandum est omnino, vt quæ rosionis expertia sunt deligant. Sunt itaque & alia incidentia, quæ nihil acre neque molestũ obtinent, verũ nullũ adeo, vt aquosa mulsa. Postquã igitur crassa prius ita extenuaueris, vel acria cõtemperaueris, tunc eorũ purgationem quæ offendunt molitor, si tibi vtraque ratione peccare videantur, & sola virtus vitiosum humorem euincere, ac superare nequeat. Fugere namque omnia hæc oportet, quæ inflammare possunt, & purgare quia partes inflammatas purgare, cautio est, presertim inter initia, & cum humores adhuc sunt crudi, & inflammatio feruet. At nullam adeo partẽ offendere possunt, vt renes & vesicã. Nã recremẽta prõpte in ipsa potius recipiũt, quã aliquid ex eis discutiat, nisi cõcoctio eius qđ inflammatur, & totius materiæ fieri deprehendat. Ita sane vbi multa ac vitiosa materia cibi appareat agendũ est sin autẽ non multa in toto corpore esse videatur, sed potius exigua, & acris, feruẽsq́ vitari debent, vrinã ciẽtia, etiãsi nõ rodãt, & mulsa. vtendũ aũt magis aqua tepida copiosiore. Quæ acrimoniã obtundit, & rosionẽ eluit, atq́ in corpore diutius remanens caliditatẽ extrahit, id qđ rodit {tẽperat, } & dolorẽ * mitigat, qui magis fluxionẽ promouere solet. Quare si acrimonia offendat, non verendũ esse liberaliorem potum offerre. Nam hæc copiosior inflãmationes ex acrimonia prouenientes iuuat. Eas enim quæ ex copia materiæ contrahuntur, vrinæ mouendæ efficacia non admodũ opitulãtur. Quippe alia quoq́ materiã crassiorem cũ vrinis simul in affectas partes attrahunt, quæ cũ transitum non inuenit, in ipsis affectis locis immoratur.

* Græc. ĩpressus codex. ẽμποιεῖ.

De auxiliis loco inducendis.

Extrinsecus sane refrigerãtia admouere, ꝑsertim inter initia, & feruẽte adhuc inflãmatione cõuenit, si quidẽ id qđ inflãmationẽ excitat, biliosum fuerit. Multa igiť sunt, quæ hoc præstare queant, sed nullum adeo efficax, vt ceratũ,

Externa renũ auxilia.

quod recipit rosaceum,& aceti paulum succumque polygonii,aut portulacæ. At in morbi incremento etiam discu tiens aliquod admiscendum est,vt chamæmelum,aut recẽ tes adipes,aut medicamenti Diachylu modicum. Declinatione autem facta etiam ea miscebuntur, quæ plus discutiant. At si materia,quæ inflammationẽ excitauit, crassior tibi appareat, iuuandum est extenuantibus citra rosionẽ, & extrinsecus chamæmelo, & cataplasmate ex ordeacea farina,& lini semine decoctis in iure chamæmeli, sertulæ campanæ,absinthii,altheæ,& momento sapæ. Caue autẽ ne multo totu partem calefacias, sed mitiore calefactione vtitor. Quemadmodum igitur multa calefactio vitanda ẽ ne materia quæ in parte inflammata continetur,in pus cõ uertatur,ita etiam renum inflammationes iis quæ multũ refrigerant,sæpe quamprimum indurãtur. Quare omnia extrema vbique fugienda sunt, præsertim in renibus inflãmatione tẽtatis. Balneis sane, priusquam copiam vacua ueris,vti properandum non est, vbi vero toti corpori pro spexeris,etiam balneis excalefacientibus tuto vteris.

De inflammatione renum in pus conuersa.

Pus in renibus gñatũ.

Inflammationem,quæ in pus cõuertetur,prius hinc internosces,quod nulla occasione oborta febres, aut perfrictiones quædam citra rationẽ,& inordinate superueniant Nã dum pus generatur,dolores febresque magis eueniũt quã cum generatũ est,deinde ad hoc,quod æger, cum in sanam partem inclinat,ex affecta grauitatem magnã magis sentire se dicat, ac anteaquam inflãmatio in abscessum peruenisset. Cæterum etiam si pus apparuerit, nõ aliunde ipsum excerni suspiceris,nisi ex renib⁹. Etenim dolor qui antecessit,& grauitatis sensus,exquisitam internotionem & indubitatam demonstrationem similiter repræsentant, Quãdoquidem vero ex aliis quoque locis cõpluribus pus excernitur, omnia tibi signa manifeste exponam, quibus id deprehendere licebit,ex quibus nã illud, a renibus ne, an vesica,an vrinaris meatibus, an etiã a pulmone,vel alia

quadam particula, siue respirationi, siue nutritioni dicata prodeat. etsi enim raro tamē ex ipsis quoque pus excernitur. Quod igitur pus a superioribus partibus effertur, omnino cum vrina ipsa accurate permixtū inuenitur, sin autem ab inferioribus excernatur, etiam sedimentum infundo matulæ potius subsidere deprædhendes. At si ex mediis particulis feratur, media quoque puris mistura, & non exquisite permixta apparet. Obseruato autem ea quæ vrinis permixta sunt, & in eis feruntur, vt quæ prorsus locum affectum tibi indicent. Si namque ex vesica proueniant, particulas laminis similes in vrina ferri reperies, sin a renibus carnosas. Cæterum etiā dolor peculiaris, & quæ præcesserunt, & omnia quæ simul comitantur, tum locum affectū cum morbum indicabunt, reddentque valde manifestum.

Puris vñ pde at nota

De curatione.

Qui pus excernunt, lenibus & abstergentibus curandi sunt, ex quorum numero est etiā mulsa aquosa, & cremor ptisanæ cum modico melle. Item adianthum, & semen cucumeris cum chrysattico. Adhæc pastillus Diaphyssalidon hoc est ex vesicariis, & lac asininum, præsertim iis qui vlcere in vesica laborant, nec non bolus Armenius potu profíciunt, insuper equisetū, & præterea gramē valde conferūt vrinarii vero meatus vlcera granulis, vel pastillis citra rosionem siccantibus magis quam extenuantibus curātur.

✱ *Puluis Nephriticus ad urina difficultatem, & calculū.*

Altheæ seminis, lini seminis, vtriusque semuncia, vrticæ seminis scrupuli sex, spicænardi, carpobalsami, singulorum scrupuli sex, palyuri seminis semuncia, vitri vncia.

✱ Hic pulvis īgre coīpres so ante curōnē posit' ē

Aliud quo etiam ipse usus sum.

Agarici vncia, altheæ seminis semuncia, lini seminis tantundem. vrticæ seminis, carpobalsami, paliuri seminis, vitri singulorum scrupuli sex. Dato ex puluere scrupulū cū chrysattico aut eryngi, gramminis cucumeris seminis, & attractylidis herbæ decocto.

{De uictu.}

Nephriticorũ victus. Obſeruari etiam victus omnino debet, & nõ vt vulgo ſolis medicamentis confidendũ. Idoneus igitur eſt cremor ptiſanæ, & auenæ ſolus cũ chryſattico, aut roſato, aut mulſo, aut paſſo Gretico, aut Ladaceno, aut Scythopolite. Q̃d ſi vero æger non libenter paſſum bibat, aut hydromelũ, aut Cnidum, aut Sareptinum, aut Tyriũ aſſumat, ſed modicum. Copioſum enim vlceribus fluxionẽ inflammationemque excitat. Vtilisſimæ his ſunt vuæ paſſæ comeſtæ, amygdala, nuces pineæ cum paſſo, ſi calculus non laborãt ſolet enim renibus eos generare, item oua gallinarum co hortalium tepida & mollisſima ſi edantur, valde proficiũt. Notandum de ouis. Ego ſane noui quendam, qui oua quã primum eſſent poſita, ſorbebat citra coctionem, dicebatque ſe plurimũ adiuuari, & roſiones, ac dolores qui circa veſicam oriebantur, mitiores fieri, vt ferre poſſet, affirmabat. Adhæc erinacius lotus, ſi per ſe, aut cũ chryſattico, aut hydromelo dulci comedatur, itẽ pectines elotæ, & aſtacus in alia atq; alia aqua poſtquam purgatus fuerit decoctus vtilisſime ſumitur. Ex oleribus aũt intybus, & brasſica ter cocta, ex vino comeſta niſi id quod effertur, pus, acrius fuerit, & rodens. Iam lupini ſalis expertes conducunt, cum vim calculi confringẽdi vlceraque abſtergendi habeant. item germina fœnugræci eſu pſunt, adhæc cuminũ ſatiuũ modice ſumptũ. Caſtaneæ aũt elixæ, aut aſſæ valde cõferunt, præſertim cũ id q̃d efferť, tenue &ślioſum extiterit, cũ vero craſſum, & impactũ vt vix excerni queat, a cibis crasſi ſucci abſtinendũ.

Quomodo vrinæ ſtillicidium agnoſcatur curaturque. Caput. 6.

Stillicidii notæ. SI acrimonia quedã in vrinis, & totus habitus ad acrioremślioſioréque fuerit conuerſus, cõiiciendũ prorſus eſt ſtillicidiũ obroſionem quæ ex acrimonia pueniť, excitari, ſin autem nihil tale fuerit, ſed contra, & vrina magis alba appareat, & ea quæ præceſſerunt, frigidiora, tũ victus, tum balnea, frigida potius intẽperies veſicæ cauſari debet, quæ vrinã non ſinit euincere. Hæ quidem ſtillici-

dii causæ sunt, quibus illud efficientibus curatio conuenienter adhibenda est. Si quidem acrimonia fuerit, humectantibus, & contemperantibus, nullo calido, aut salso vtendum est. Omnino igitur ptisana his vtilis est per se, & cum modico hydromelo, aut chrysattico, interdum etiam cum lacte, vbi magna pars acrimoniæ finierit, quoniam lac corrũpitur, si qualitate sicca & acri præpollente multum exhibeatur. His apta sunt etiam continua balnea, & aqua tepida ante cibum, & cucumerum medulla, & pepon, & germina fœnugræci, & vua dulcis, vinumque dulce, quale ẽ. Bithynum. In summa quæ contemperare possunt, & obtundere acrimoniam.

De stillicidio ex frigiditate.

At si stillicidii vitium ob frigidam intemperiem fieri cõtingat, iis quæ calefacere possunt, & in victu, & in medicina vti necesse est. Vinum igitur calidius his est idoneũ mulsum absinthites, & anisatum potu & esu. Inter olera apiũ, porrum, decoctum, daucus, & quicquid citra rosionem calefacit, vnctione vero vtantur anethino, aut gleucino, aut Martiato, & aquis naturalibus. Interdum scordii, & artemisiæ decoctum ad stillicidium, & difficultatem vrinæ benefacit, vbi non est multa acrimonia aut inflammatio.

Quomodo difficultas urinæ agnoscatur cureturque.

Vrinæ difficultas partim cum dolore, partim sine dolore oritur. Si igitur vrina vix, & cum dolore excernitur, scire licet vesicam morbo laborare, sin autem cũ rosione vehementi etiã pus excernatur, & citra grauitatẽ, vlcus eẽ in vesica suspicãdũ est. Si vero grauitatis sensus quidã fuerit obortus, suspicabimur magis aut inflãmatione, aut abscessu ipsam ifestari. At si absq; grauitate dolor, aut distẽtio sola in vesica percipiatur, cognoscito retentionis causam esse spiritum copiosum, ac flatulentum. Si æger nullũ dolorẽ aut tumorem, aut distẽtionem citra vesicam sentiat, scito obstructionem, aut inflammationem, aut calculum in re-

nibus vel meatibus vrinariis existere. Quomodo autem internoscere omnia & curari debeant, antea explicatum ē cum de renum inflammatione, abscessu, atque aliis corū affectibus disserebamus, atque eadem nunc repetere supuacuum, attamen vt facile inuenias, hic quoque nonnullorum mentionem faciemus. Ad obstructionem vrinarum, quæ ex viscosis humoribus nascitur, bene facit etiam compositum oxymeli, & mulsa, & decoctū rhamni, quod ex radice ipsius fit, item origani decoctū mirifice iuuat, ac magis adhuc, si magna obstructio fuerit, vt vrinæ retineātur efficax est corticis tithymalli decoctū, incidit & aperit. vbi vero inflammatio est, his abstinendum, lenibus autem & concoquentibus vtendum est, qualis habetur etiam aquosa mulsa & quæ inflammationes, si extrinsecus applicent, maturare solent. Ad renum calculos, si magni sint, vt per eos vrinarum facta sit retētio pulchre auxiliatur pæonia herba ex mulso pota. Datur autem ex radice ipsius scrupulorum duorum, aut trium instar, item quinque folii decoctum magis proficit & erysimum, & serpyllum siccum, & medicamētum, quod ex hircino sanguine, & cicadibus cōficitur. omnia vero hæc etiam vesicæ calculos peculiariter confringere credita sunt. Compositorum quoque mentionem iam fecimus.

De calculis in vesica nascentibus. Cap. I.

EOdem modo calculi in vesica nascentes, quo etiam iis qui in rebus proueniunt, per circuitus infestant. Veruntamen vesicæ Calculi pueris magis quam viris generantur, neque a tāta caliditate, sed materia potius crassiore, & ad gignendos calculos, prompteque ab insita caliditate concrescendos, idonea. Proinde crassitiei potius per extenuātia occurrendum est, ne multa materia crassa cōgregetur, quam merito, parit colligitque, & voracitas inordinata, & commotiones corporis post cibum factæ.

Indicia calculi ex urinis.

Vrinæ crudæ & colore & subalbidæ conspiciuntur, sedi

mentum est arenosum & scabiei simile, præterea ægri na turalia scalpere, aut ea violenter, & sæpe distendere solent atq; tunc magis cum ad vrinarum excretionem vrgent.

Curatio.

Medicamenta igitur valida ad vesicæ calculos etiam an tea sunt explicata, dicentur autem nunc quoque efficacio ra adhuc. longoque tempore, & experientia prius inuenta & comprobata. Sanguis caprillus si extrinsecus illinatur ca lidus maxime confert, commodius autem est, si etiam su per vesicam sanguinem imponas, longe vero optimum, si in calido balnei aere illinas, atque ita deliges. Valet autem ipsum non modo semel, sed etiam sæpe, & p interualla.

Scabiosæ uesicæ indicia.

Scabiem vesicæ inde notato, quod furfuraceæ quædam particulæ in vrinarum liquore appareant, discernes autē eas ab iis quæ ex venis deferuntur. Etenim & venæ, nōnū quam etiam totum corpus, subinde tanquam scabiē quan dam in febribus immoderatis, quas Causos dicūt sustinēt ac efferuntur ex eis furfuracea. Si quidem igitur vrina te nuis substantiæ fuerit, & magnis acris, scito vesicæ scabiē esse. Curari debet purgantibus, & postremo siccantibus, vlcusque ad çicatricem perducentibus. Est igitur affectus difficilis & prope insanabilis, vt nullum aduersus ipsum va leat medicamentū. Attamen auxiliari oportet, & non de sperare, sed victu, medicina, & omni mō succurrere cōue nit. Itaq; lac asininum continue datum, his admodum opi tulat. Huius autem inopia, etiā caprillum datum, & potu & esu non solum, sed etiam cū quodam frumētaceo, aut pane, aut similagine, aut libo suminali, aut halica, aut chi dro. Prosunt his etiam oua mollissima, & peponum cucu merumque medulla. In cibo autem nuces pineæ recētes, vuæ passæ, & semē cucumeris, item quæ ex huiusmodi pa rantur, ita vt participent etiam anodyna, aut cicutam, aut opiū propter immodicū dolorem. Verum non vtendum est adeo frequenter anodynis, nisi pro virium ratione

Vesica scabiosa.

Medicamentum ad scabiosos uesicæ affectus, difficultatem urinæ, & inflammationes efficax.

Nuces pineæ viginti, cucumeris satiui, seminis grana quadraginta, amyli, spicænardi, singulæ drachmæ, apii seminis drachmæ decem. In aquæ sextario nardus & apium concoquuntur, deinde decoctum miscetur prædictis. Dantur cochlearia duo.

De Diabete. Caput. 8.

Diabetes.

DIabetes appellatur, cum vrina immoderatius excernitur, frequenter simul atque potus assumitur, quale etiam Lyenteria affectis accidit, vt cibi excernantur, & ne paululum quidem in ventriculo euinci alterariq; & corpus nutrire possint. Quare aliqui non Diabeten modo affectum nominãt, sed etiam in vrinas profluuium, eo quod potus statim profluit. Quoniam vero immoderate ægri sitiunt, cum humidum omne excernatur, affectum etiam Dipsacum nuncuparunt. Talis igitur est, & variam appellationem sortitur. Fit autem ob retentricis renum facultatis imbecillitatem, & propter attractricis robur, quæ ob caliditatem non humores solũ venarum, sed etiam totius corporis immoderatius attrahere compellitur. Quapropter aduersus hanc quoque intemperiẽ pugnandũ est, atq; sic tota curatio tentãda, refrigerando quidẽ partẽ, & cõfirmando, contẽperando autẽ totum corpus, & humectando, quoniam id necessario siccum ob largam vrinarũ excretionem depræhenditur. Conuenit igitur potionẽ his ampliorẽ solita dare, vt neq; in totũ sitim fieri pmittamus, & cibi, qui difficulter conficiuntur, vt ne facile in vrinam cõuertantur, attenuẽturq;. Nã iecur calidius acriusq; euadens ventrem sicciorem efficit, dum ciborum humiditatẽ attrahit, & exhaurit. Quare his necessario datur copiosios cibus, & crassus, vt perdurare possit. Itaque halica his aptissima, si cũ rosato, aut chrysattico, aut rhodomelo, aut hydromelo, aut modico Sareptino, aut Tyrio, aut Cnidio

ſumat. Ex oleribus intybi, aut troxyma, aut lactuca. inter carnes vulua, & omazum, pedes præſertim bubuli, aut ro ſtra. Ex piſcibus Iſicium, orphus, aut alius quidã dura car ne præditus, item peponũ caro ſemine eiecto, & mala ad modũ dulcia. Fugere autem oportet ſalſa omnia, & acria nulluſq; in iuſcula cõiiciat, aut aniſum, aut cuminum, aut oĩno eiuſmodi aliquod ſemẽ, vel ea quæ vrinas prouocãt. Itẽ erinacium aſſumere cauendum eſt, aut amygdala, aut piſtacea, aut ficus ſiccas, aut palmulas, caſtaneas vero comedere alienum non eſt.

De ſeminis profluuio. Cap. 9.

SEminis profluuium accidit interim a copia ipſius facultatem retentricẽ in vaſis ſeminariis contentã grauante, vt ſemen non amplius retinere poſſit, interim ex ſeminis acrimonia, & tenuitate. Inquirendus igitur eſt & ſeminis color, & ipſius ſubſtantia, adhæc cauſæ prægreſſæ, tum victus, tum ſuperior vita. Si igitur venerẽ exercere conſueuerit, & crebriore vti concubitu, nunc autẽ continentius, & purius, innocentiuſque degat, ſine dubio a copia id ſuſtinet, dum particulæ illam ferre nequeant, Si aũt nihil tale fuerit, ſemen autẽ quod excernitur, bilioſius multoque acrius eſſe appareat, ſcito geniturã magis ob tenuitatem irritari, & defluere, magna autem ex parte etiã ob retentricis facultatis imbecillitatem ipſos comitatur. ſeminis ꝓfluuiũ

Curatio.

Cum igitur genituræ profluuiũ ex copia prouenit, omnino abſtinẽdum eſt copioſis cibis, præſertim qui generãt bilẽ & ampliores flatus, irritantq; materiã, vt ꝓcliuius foras efferatur, Multa autẽ eiuſmodi ſunt tum inter cibos, tũ inter medicamenta, inter cibos quidẽ nuclei pinii, fabæ, cicera, bulbi, eruca, rapa, & præſertim ſemen ipſius potum quemadmodum & dauci maioris ſatiui ſemen, & menta.

Quæ medicamenta ſemen gignant.

Quæ inter medicamẽta ſemen gignũt, etiam ad vene- Quæ geniturã augeãt.

rem incitant. Vrticæ semen potum, & costus ex mulso venerem mouet, orcheos radix quam nonnulli testiculũ canis appellãt maior, potu libidinem promouet, item satyrium, & syncorum partes, quæ circa renes habentur, tanquam naturalibus arrigendis efficacia bibuntur.

Quæ sic cent.

Quæ siccent genituram.

Hæc igitur eorum quę similia, vel in cibũ coniicere, vel omnino bibere cauendum est, esse autem oportet, quæ naturali vi copiosioris seminis procreationi aduersantur, semenq; potius extinguũt, ex quorum grege est viticis semen torridũ, & nõ torridũ, nec non folia & flores substratu idem præstare possunt, lactucæ semen ex aqua potũ eadem efficere, & genituram cohibere solet, vnde etiam venerem somniantibus exhibetur. Similiter canabis quoq; syluatici semen geniturã desiccat, si subinde potetur. Orchis quã nõnulli canis testiculum vocant, minor radix, potu semen cohibet: plumbũ lumbis impositum venerẽ somniantes iuuat, nympheæ radix, & semẽ veneris insomniis opitulatur. Quibus autem immoderatius profluit, iis ex vino nigro austero pota prodest. Item periclymini folia, & semen geniturã desiccant, ac nonnullos aiunt multo huius potu infæcundos fieri. In vniuersum igitur refrigerãtia & siccantia, in quibus & seminis copia, & facultas retentrix infirma, deligi debent cum in cibis, tum in medicamentis, vitari autem flatuosa, quæ etiã calefaciant. Flatus expertia commendantur, quæ simul non valde calefaciunt. At si tenue & acre semen esse contigerit, danda quidem ex prædictis medicamentis quæ refrigerant siccantque, maxime vero cibus obseruandus est. Nam hi contemperantia refrigerantiaque & balnea temperata requirunt, vt genitura sensim crassior, & temperata reddita, non amplius effluat. Rutam quoque cum calida, sit geniturã crassam reddere compertum est. Quare etiam ad continua veneris insomnia, & semen consumendum proficit, & tota ipsius substãtia, non solum temperamento peculiariter ad hoc valet.

De priapiſmo. Cap. 10.

Priapiſmus.

EAdem etiam in Priapiſmo laborantibus tentanda ſunt abſtinendūq; a cibis calidioribus, qui materiā in ſpiritus reſoluunt, & aperiunt arterias pendentes in pudendū, quod fiſtuloſum exiſtit, & ſpiritibus, qui ipſum diſtēdere & inflare poſſunt, ſuſcipiendis aptum, Quare nō ſolū calefacientibus, vel etiam viſcoſum humorem parientibus, aut multi ſeminis efficacibus ægrum abſtinere conuenit, nec nō omni ſpectaculo, turpi conſuetudine & imaginatione, vt omnis motus qui naturam ad memoriā renouandā incitare poteſt, vndiquaque circūcidatur, Multi igitur hoc cum obſeruaſſent, in totū affectu liberati ſunt. Qui vero præter victū calidum humidumque, quo ſemen rurſus gignebatur, etiam a turpibus deſideriis nō ceſſarūt, hi quoque poſt mortē, rectam intenſamque habere particulam depræhenſi ſunt. Itaque ceratū roſaceum cū aqua frigida, & paulo aceti ſubactum his auxiliatur. Valde autē frigida, præſertim quæ aſtringunt, & torporem inducunt cauere oportet, ne affectus difficilis ad diſcutiendum reddatur. Bibant vero, quæ genturā infirmare poſſint, præſertim nymphex ſemen & radicem. nam naturali vi his aduerſari non ſolum temperamento quodam, ſed etiā tota ipſius ſubſtantia obſeruatum eſt. Motu vtātur ægri, & frictione partium ſuperiorum, item alterius, & ſphæra exerceantur, quo materia in diuerſum retrahatur, & ſpiritus flatulentus digeratur.

FINIS LIBRI NONI.

CAPITA LIBRI DECIMI.
& appendices.

ALEXAN. TRALLIANI

LIBER DECIMVS IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De Colico affectu. Caput. I.

Hic liber nonus est i codice greco ĩpresso.

RAVIS Quidam morbus, & dolorificus Colicus affectus existit præterea etiā difficulter internosci pōt. Ac quod quidē vehemētes cruciatus inducit, merito id plenio ri intestino, quod Colū dicitur, accidit, quia densum sit, crassum, & neruosum, ac nihil qđ in illud con fluit, facile discuti possit, quēadmodū in tenuioribus intestinis. Aegre vero internoscitur rursus, eo qđ aliis etiā particulis eiusmodi accidētia, cuiusmodi colo dolētibus, eueniāt. Ne igit in curatione quispiā aberrādo fallatur, necesse ē nouisse nos, & prius discernere, colū ne sit, qđ afficitur, an alia quedā particula, & qui in eo affectus contingāt, & quomodo singuli priuatim debeāt internosci. Neq. n. vnus quidā affectus in eo cōstituitur, sed multi & diuersi. Nā huiusmodi morbus ex frigidis humoribus, & biliosis, vel pituita in substantia ipsius proueniēte aut aliūde influente, item ob inflammationē: sicci stercoris

Colicus affectus

retentionem, flatuum copiosiorum crassorumque peruicaciã, & ob alia infinita, non modo primario affectu, sed etiã vicinarum ei particularum consensu generatur, nempe vesicæ inflammationem experientis, renum, iecoris, lienis, septitransuersi, ventriculi, & ilium. Verum alui & intestinorum retentiones consortii lege incidentes Colicos affectu nominare non conuenit, quorum vbi de Ilio, quod nonnulli etiam Cordapsum appellare, cõsueuerunt mentionẽ faciemus. Nunc enim institui morbos, qui primario affectu in ipso solo constituuntur persequi. Quoniã vero affectus qui colo & renibus dolentibus incidunt, magnam habent similitudinem, vt nonnunquam etiam eruditi medici in discernendis ipsis laborent, necessarium est de hoc primũ tractare, quomodo sane inter se respondeant, qua autem re differant, vt discreto, ac notato vtroque affectu nullum in curando errorem committamus.

Quomodo Colicos a Nephriticis discernamus.

Colicia Nephriticis discernũt

Primum sane Colicis dolores magnis continui, & validiores quam Nephriticis incidunt, deinde etiam vomitus copiosiores, magnis continui, & pituitosi, item venter his multo magis quã Nephriticis astringit, vt neque flatus omnino transire possit. Non enim dolor circa ipsum colum modo in eo affectu excitatur, sed etiam alias vicinas particulas comprændit, interdum vero totum quoque ventrem, quod in Nephriticis non accidit. Nam dolor in ipsis incitatus non alios atque alios locos inuadere conspicitur. Quapropter manifesta etiam hinc differentia, quam cum Nephriticis habent, esto. Cæterum vrinæ simul crassiores quidem in colicis, aquosæ vero in Nephriticis per initia videntur processu autem temporis arenosæ, quod in colicis non accidit. Adhæc in Colicis quidem simul atque ventrẽ excernere cõtigerit, protinus etiam dolor conquiescit qđ in Nephriticis non comitatur, sed etiam post excretionem nihil minus remanere videtur. Atque hoc sane modo ipsi discernuntur, conuenitq; vt animaduertentes ea, & accurate

rate internoscentes, ita ad curationem perueniamus. Nam si in tantis affectibus temere medicamenta adhibere audeamus, maximorum malorum, interdum etiam mortis autores erimus. Cognosces autem hoc pacto, qui Colo quoq; diuersis rationibus incidunt.

De Colico dolore ex frigido humore contracto.

Cum igitur frigidus morbus existit, aut pituita intestino insidet, grauitatis circa ipsum sensus oboritur, ægri citra febrim degunt, & stercus ipsis cum excretum fuerit, bubulo simile videtur, non subsidens in matula, tanquã a spiritu gestatum, ac plærique ipsorum humorem excernunt pituitosum, & potius vitreum Hæ sane ipsorum sunt notæ. Cæterum causæ etiam prægressæ adhuc firmiorem exhibebũt tibi internotionem. Nã magna ex parte præcedit ipsos continuus frigidorum ciborum, & potionum, balneorũq; intempestiuorum vsus, nec non ocium & repletio. Hæc sane notatio eorum est, qui ob frigidam intemperiem Colico laborãt. Deinceps autem de victu ipsorum, totaq; curatione pertractare oportet. Panis itaq; his aptisim⁹ est siligineus, qui ex iure radicis, apii, vel anethi, vel cumini, vel anisi coquatur, recipiatq; vini modicum, quod tenuis sit substãtiæ. Nam dulcia omnia & astringẽtia multa, aduersisima ipsis sunt, & nocentisima. Noui autem me panem ex condito, quod plurimum piperis haberet, exhibere iusisse, ac maximum attulisse iuuamentum.

Colici ex frigido humore.

De oleribus.

Ex oleribus esse ipsis conducit, apium, & porrorum coctorũ capita. Salutaris his est etiã caucalis, & palustris asparagus, item porra valde copiosa. Norunt autẽ hoc omnes, & ipsa edocti experiẽtia, non paruam ex ipsis vtilitatẽ prouenire, atq; ideo vulgus quam primum dolorem aliquẽ in ventre percipit, ne interrogans quidem medicos, statim hæc offert, præsertim agricolæ loco maximi medicamẽti hoc cibo vtuntur.

De auibus.

Ex auibus colũba, perdix, & gallina cohortalis cõuenit, breuiter quæ nõ sunt excremẽticea, nec pinguia, ea medio criter esse cõuenit. Habeat autem horũ ius anisum, aut cuminũ modicũ, aut porrũ, aut apiũ incoctum, aut piper.

De piscibus.

Pisces prosunt saxatiles, qui & ipsi semen aliquod flatibus digerendis idoneum adiectum habeant. Si vero etiam cum alliis libenter ægri assumant, permittendum ipsis est. Hoc.n. modo alimentum ex eis, prouenien s, a flatibus alienum, & minus noxium erit.

De carnibus.

Carnibus si fieri potest, donec in totum curati fuerint, abstineant, similiter etiam leguminibus. Ptisanam vero ipsos assumere alienum non est, vbi aliquod semen flatibus discutiẽdis efficax simul cõcoctũ fuerit, vt radix apii, aut coma porri, aut pulegium, aut origanum, aut anisum, aut piper, aut amygdala. Vbi enim sic coquitur, vim refrigerãdi amittit, discutiendi autem flatus, abstergẽdiq; & extenuandi largius excrementa assumit.

De bellariis.

Inter bellaria conuenit his amygdala assumere, præsertim succum ipsarum, adiecto paulo mellis, & piperis. Sic enim crassa viscosaque recrementa magis adhuc extenuari poterunt.

De uino.

Vinum sit album, quod facile in corpus distribuat, astrictionis expers, deturq; potissimũ, quibus flatuũ copiã vehementem dolorem excitasse cõsiderauerimus. His enim, enim, etiam si ipsum meracius exhibeas magis opitularis.

De uinis factitiis, quæ propomata dicuntur.

Ex factitiis vini, quæ propomata appellant, præstantissimũ est, conditũ, & Apiatũ, aut Anisatũ, aut Ligusticatũ, aut Absinthatũ, aut Citratum, aut Mastichatum. Omnia enim hæc ob frigidos humores dolentibus mederi possunt.

De balneo.

Cōtinua dulcis aquæ balnea nihil adeo doloribus ex frigiditate, aut crassis humoribus excitatis cōferunt. Nam huiusmodi aquis illi mitigantur tantum, non curātur. Didicimus autem dulcium aquarū facultatem refrigeratoriam qualitatem, & humectātem potius obtinere. Quare etiam aer calidior præparari debet, & calentis aquæ solium, item affecti loci calidioribus vnguētis illiniri, aut anethino, aut gleucino, aut Martiato, & superinspergi nitrum, aut sinapi parteśq; affectas, & totum corpus sensim perfricari decet. Sin autem oblectentur ægri, permittendum etiam, vt marmoribus ignitis foueantur, nam hoc faciendo, & iuuantur simul & leniunt dolores. Quod si in naturalibus quoq; aq̄s lauare velint, magis adhuc curantur, & in totum consanescunt, præsertim si fuerint sulphuratæ, & bituminosæ, ac vt ex eiusmodi aquis bibant, ipsis cōcedendū. Habent enim vim abstergendi & expurgandi, si quid viscosum tum ventriculo, tum intestinis infixum depræhendatur, ac subinde restituunt, totumq; morbum prorsus persanant. Tantum de victu dictum sit, putoque hæc ipsa omnibus prudētibus sufficere. Si enim quippiā a nobis quoq; ex prædictis omissum sit, licebit facile ad similia medicamēta trāsire. Dicam⁹ aūt deinceps etiam, quæ auxilia lōgis experimentis affectū iuuare, lenire, & in totū curare posse nouerimus.

Fomenta.

Itaq; fomēta in frigidioribus longe sunt accommodatissima, quæ ex sale, milio, & ordeo parant, in quibus aūt nō adeo opus est discutere, & siccare, his cōueniunt etiā sacculi ex furfuribus. Verū in qua aqua furfures coqui debēt, anethum prius ebulliēt copiosius, chamæmelum, althæa, pulegium, lauri & baccæ, & folia, artemisia, sampsuchus, & si quid aliud his simile inuenitur. Adiiciēdum igitur coctioni etiam chamæmelinum, aut anethinum, aut cyprinū oleū. Atq; his ipsis loca dolentia inungi debēt, salutare enim est. Cæterum iuuat ipsos maxime etiam vnctio ex Pentamy-

rio, aut Martiato, præterea magis ex eo quod vocaſ Piſſelæum, quo etiam ruſtici apud nos vtũtur, & valde iuuantur. Oportet autem non ſolum pubem & lumbos inungere, ſed etiam tomentũ eo repletum ano demittere, ac multos hac ratione vſos celeriter ſanari, non ſolum viros, ſed etiam mulieres, & pueros nouimus. Alexandrini raphanino oleo vtuntur, & multum adiuuantur. Scire autem licet, niſi dolores fomentis adhibitis diſcutiantur, non diutius calefacere oportere, neque vehementioribus vti fomentis. Quippe humores magis ſiccantur, viſcoſiq; fiunt, flatulentos ſpiritus & diſtenſiones pariunt, multoque vehementiores adhuc dolores efficiunt. Quod autem largius calefacta ſpiſſeſcunt, ſal, nitrum, alumen, aliaque multa teſtãtur. Itaque ſi dolores calefaciẽtibus nõ ſoluuntur, ſed inualeſcunt, tunc vehementioribus quidem fomentis abſtinere, iis autẽ quæ viſcoſa, & craſſa recrementa extenuant repurgantq;, vti conuenit. Probantur in his quæ ex euphorbio cõficiuntur, etenim niſi aliq̃d ex his quæ celeriter penetrare queãt, admiſceatur, periculum eſt, vt quippiã poſsit quod datur, efficere. Multa igitur, ſunt, quæ id præſtare queant, ſed nullum adeo, vt catapotia, quæ a nobis ad hæc parari ſolẽt, ac in Ilio me vſum noui, laudemq; reportaſſe. Habet aũt ſcriptura ipſorum in hunc modũ. Aloes, euphorbii, granorũ Cnidiorum carnis, ſcammoniæ, ſingulæ vnciæ. Ego aũt ſic vſus, id quod volui, ſum aſſecutus. Detur ſcrupuli duo, aut plures, quidã adiecerunt, etiã agaricum, atq; ita exhibuerunt. Horum compoſitio in eum modum habet. Aloes, lachrymæ ſcãmonii, ſingulæ ſemunciæ, agarici ſcrupuli quatuor, granorum Cnidiorũ carnis ſcrupulis tres, euphorbii ſcrupuli octo, abſinthii ſucco excipiãtur. His eorumq; ſimilibus vtẽdum eſt etiamq; in frigidioribus temperaturis, & in quibus multa pituita inteſtinis cõtenta, tum dolorem, tum alui retentionem efficit. At per initia purgãdi ipſi nõ ſunt, verum vbi humores prius extenuatos diſſolutoſq; ſenſeris & nullam amplius inflammationem inteſtina vrgere. Ita enim illis vſus nõ erraueris, neq; metues vllum periculum

futurum,materia iam cõcocta, & ad euacuationẽ idonea. Qui enim ausi sunt humores dum credi sunt,aũt inflãmatio Colum exercet,purgare,vel efficacibus vti,hi ignorant se ægrotantibus autores fieri,& periculorum,& mortis.

De *insessibus*.

Aquæ insessus optimum est horum remediũ etenim affecta mitigat curatq;,præsertim si aliquod semen, aut herba flatibus discutiendis efficax simul incocta fuerit, vt apium, anisum,cuminum,althea,lauri folia,ruta,sampsuchus, & arthemisia. Ita enim si aqua ꝑparata fuerit,ad omnia vtilis erit,siue alueo insidentes ægri superfundi velint,siue in solia descendere possint.

De *epithematis*.

Post fomenta,superfusiones,& inunctiones,confert tandem his etiam epithematũ vsus,ex quibus est Diamelilotu dictum,Diaspermaton,Diasampsuchu,atque his magis Polyarchium. Hoc autem in calidioribus tẽperamẽto vtendum est,non mero,sed diluto,cui cerati modicum & chamæmeli sit adiectum. Ita nãq; intolerabilis ipsius acrimonia,blandior temperatiorq; euadet,& in totum multo vtilius medicamentum reperietur.

De *iniectionibus*.

Iniectionibus quoq; si dolor perseueret, vti necesse est, vbi mediocris quidem vrget,simplicioribus, sin validior, iis quæ magis adhuc lenire, & humorẽ infixum extenuare possunt. Simplicius igitur est oleum ipsum per se calefactũ, vbi autem semen aliquod ad flatus efficax,& adipem anserinum receperit,blandius existet. Parabitur autem ipsum hoc pacto. In oleo tenui semina quædam flatibus discutiendis apta,vt anisum,apium,cuminum,aut feniculum,& his similia,coquito,deinde vbi oleum per linteolum colaueris, adipem anserinum salis expertem in eo liquato. Huius aũt inopia,etiam gallinaceo ei mixto, iniectione sic vti alienũ nõ est. Agitetur oleum rutæ ramusculis,non modo semel, sed etiam iterũ,& tertio. Quod si dolor remanet, validius

quoq; medicamentum adhibere oportet, ex quorum numero est etiam, quod succis herbarum conficitur, habet autem in hũc modum. Fœnugræci, sertulæ campanæ, aneti, altheæ, seminis lini, ordei torrefacti, chamæmeli sicci, pulegii, singulæ libræ. Herbis in ollam recentem, aut in cacabũ coniectis, aquæ sextarios duodecim misceto, ac vbi diebus quĩdecim macerari sciueris, sic ipsa coqui curato, deĩde succis percolatis, herbisque proiectis sumito succi libras duas, adipis anserinæ, medullæ ceruinæ, styracis, mãdragora succi, butyri, terebinthinæ, singulorũ vncias sex, thuris masculi, alterci seminis, aloes, cyclamini succi, singulas vnc. Parato quemadmodũ decet, & seruato, vbi vsus postulat, medicamenti cochlearia duo, aut tria oleo anethino mixta iniicito. Siue enim inflãmatio quæpiam fuerit, siue humor qualiscunq;, hunc adimit, & subducit, doloresq; excindit.

Alia uehementer generosa.

Impr. græcus vn. quatuor i alio vna.

Aloes, castorei, singulorũ * vncia, cyclamini succi recentis semuncia, opii tantũdem. Parato vt dictum est. Cum autem vsus postulat, cum oleo anethino etiam adipis anserini paululum iniicito. Validum est medicamentum, ne cõtemnas propter simplicium vilitatem.

Alia ad uitreos frigidosque humores efficacißima.

✿ Impr. in alio sex.
✿ Impr. cetum.
* Impr. tres.

Terebinthinæ, medicamẽti Diachylu, ✿ butyri, castorei, latioris cumini, singulorũ vnciæ sex, basilici vnciæ duæ, * baccæ lauri * quinquaginta, allii spicæ tritæ & læuigatæ * totidem, rutæ manipulus: olei cyprini libræ quinq;. Simplicia quidem hæc sunt, conficiantur autem in istum modum Cyprinum oleum, & Sabinum in cacabum mittito, & admixto eis vini sextario, castoreum, latius cuminum, baccas lauri, alliũ, & rutã vsq; ad dies tres in eo macerato, & post hæc lento igne coquito, donec vinum absumptum fuerit. Vbi aũt ab igne sustuleris, oleum percolato, deinde accepta, terebinthinã, basylicum, butyrũ, & medicamentum Diachylu sensim calefacito, quousque misceantur, deinde vase reponito, ac vtitor, cochlearia duo, aut tria cum modico adi-

pis ex eo capiẽs. Mirabile eſt auxilium, vt quod dolores vehementes admodum etiam mitiget, prætercquã ꝙ nihil habet torpori inducendo accõmodatum.

Aliud præſtantius enema, craſſos uiſcoſoſque humores purgans, recipit.

Ariſtolochiam rotundam cõtuſam, ſalem torrefactum, & læuigatum, meu herbam, ipſam quoq; cõtuſam, oleum fœnugræci, oleum rutaceum, oleum anethinum. Ad herbarum autem cochleare vnum, etiam ſalis tantundum in oleum coniicies. Hoc admodum pituitam ſoluit, & nõ modo Colicos, ſed etiam Iſchiadicos ſtrenue iuuat.

Alia iniectio ileis quoq; efficax.

Nitri Alexandrini inſtar ſemũciæ, vel etiam ampliori, oleũ & aquam calidam admiſceto. Oĩa permixta heminæ menſura iniicito, ac miraberis quomodo excernat quodcũq; inuenerit ſtercus durum, ſiue viſcoſum craſſumq; humorẽ pituitoſum, intus contentum. Ego etiam in Ilioſis ea vſus ſum, ac ſucceſsit, vt omnes ſimplicitatem & efficaciam medicamenti admirarentur. Alia admodum benefaciens.

Styracis, caſtorei, myrrhæ, opii, ſingulæ vnciæ. Oĩbus mixtis cũ vſus poſtulat fabæ Aegyptiæ magnitudinem capito, & cũ oleo rutaceo, adipeq; modica iniicito. Hæc etiã ſomnum cõciliat, & vehementes dolores, ſi quid aliud, mitigare põt, pluribus ipſam experimentis probaui.

Quæ per os dentur etiam iis, qui ex frigido, & pituitoſo humore dolent.

Q̃m autem multi per anum curari nõ ſuſtinent, partim metu, ꝑtim etiã præ multo dolore erubeſcentes, neceſſe eſt his potui exhibere, quæ ad Colicos dolores facere credunt. Multa igitur ab omnibus veteribus ꝓdita ſunt, quorũ autẽ nos quoq; experientiã habuimus optime valentium, horũ omnium ſcripturas vobis exponã, a ſimplicioribus, & quæ ad mediocres dolores facere inſcribuntur, auſpicatus. Colerũ remedia p os data.

Simplex medicamentum uſi compertum.

Marrubii herbæ decoctũ potui cũ mulſo dato, aut bac-

cas lauri læuigatas nouem, aut quatuordecim, & cortice bene detracto, ex vini cyathis tribus propinato, vſu approbatum eſt.

Aliud quod etiam Nephriticis confert.

Ex rhami foliis ſuccum extrahito, ac in vna ſucci miſturam grana piperis ſeptem, aut nouē indito, mellis cochlearia duo. Tepida ægro in balnei ſolio potioni dato, ac miraberis, quomodo poſt exiguum tēpus æger dolore liberetur. Hoc etiam ad Nephriticos valet, qui laborant obſtructione, aut Calculo, aut craſsiore humore. Polii decoctum ex vino bibendum dato, ſimiliter etiam hyſſopi, & dictamni, item petroſelini & aniſi conducit.

Aliud ualde generoſum.

Origani ſcrupulum dato ex vna miſtura Aſcalonitis, aut alterius vini tenuis. Cōprobatum eſt auxilium, multos magnis doloribus liberaſſe.

Aliud & ipſum ualde bonum.

Caſtorei partes duæ, origani pars vna. Datur febri carenibus ex mulſo, febricitantibus autem, ex mulſa.

Aliud ad idem.

Feniculi ſeminis, aniſi, ſpicænardi, ſingulæ vnciæ, apii ſeminis, ameos, caſiæ, ſingulæ ſemunciæ. Hoc & Nephriticis, & Colycis, & Hydropicis ſalutariter datur.

Aliud præſtantiſsimum etiam ad aliud efficax.

Cardamomi interioris ſeminis * vncia, amomi vuæ vn. ſpicænardi, feniculi corticis, aut foliorū papaueris albi, coſti albi, nardi Gallici, piperis albi, cumini Aethiopici, mētæ ſiccæ, ſeminis aſari, ſingulæ vnciæ, myrrhæ troglodytidis drachmæ quatuor, ſcammonii totidem, mellis deſpumati quod ſatis ē. Mixta excipito, datoq; nucis auellanæ magnitudinem Arquatis enorandam. Colicis aūt cum hydromelitis frigidi cochleariis duobus. Scire licet medicamenti pondus non ſolū nucis auellanæ, ſed etiam iuglandis inſtar dandum eſſe, præſertim Iliofis, & qui ſeipſos propter immode

* Impr. vn. quatuor, in alio vna

ratos dolores huc & illuc proiiciunt. Vt autem semel dicã, in quibus vires robustæ sunt, & dolor vehemens vrget, nihil reueritus cum fiducia etiam maius quã nucis auellanæ põdus dato. Nihil enim habet quod torporem inducat, vt Philonium, & alia quædam antidota, sed quia noxium humorem purgat, & subducit, doloris mitigationem cõciliat. Item Theriaca antidotum ad dolores ex pituita, & vitreo humore nascentes, magnifice facit. Datur auellanæ modo ex mulsa. Ego subinde cum in his illã obtulissem, successum cõsecutus sum. Sinautem quis eam etiam per interualla semel mense bibat, sanus ex toto euadit, & in posterum malo non tentatur. At Philonium antidotum dolores sane ex frigida causa contractos mitigat, non medetur, biliosa aũt, & cacochymia quæ humorum prauitas est, affectos non solum lenit, sed etiã maxime iuuat, si modice exhibeatur, & pro virium ratione. Præterea Marcellium antidotum præterquam quod magnã torporis inducẽdi vim obtinet, dolores sedat, scriptura ipsius ita habet. Croci drachmæ * decem, sulphuris viui * sex, opii drachmæ sex, cinamomi drachma, piperis albi drachmæ viginti, mellis Attici quod satis est, dato nucis auellanæ magnitudinem ex aqua calida. Hæc de enematis & antidotis interpræta tos, cum multa eorum opio, atq; aliis torporem inducentibus constent, necesse est etiam de his tractare, quando, & quomodo, & in quibus ipsis vti oporteat.

Antidotũ Marcellium.

* Impr. sex.

* Drach. duc i alio sex.

De anodynis enematis, pastillis, & antidotis.

Torporem facientia medicamenta, quæ & ex opio & altero componuntur, non temere admouere properandũ est: verum, siquidem humores qui dolorem pariũt, tenues & acres fuerint, cum fiducia adhibere oportet, nullam inde noxam fore suspicãtes, sin autem crasi sint, & viscosi, torporem inferentiũ vsus vitari debet. Etsi enim doloris ea leuationem adferre videantur, tamen efficiunt, vt dolor postea diutius permaneat, putoq; bona ratione ipsa nõ cõferre. Nam cum meatus ex medicamẽtorum quæ torporem

faciunt, frigiditate condensentur, cōstringanturq́, & recrementa spissescant, necesse est etiam totum affectum magis adaugeri, & ad discutiendū difficilem reddi. Multi igit͡ cum in eiusmodi affectibus ea iterum, atq́ tertio dedissent, effecerunt vt partes læsæ emorerentur, resoluerenturq́ interdum vero etiam mortē omnino induxerūt. Propter hæc omnia, vt dixi medicamēta torporem faciētia temere Colicis ex frigida intemperie infestatis offerre properandū nō est, nisi magnus quidam dolor & vehemēs, qui syncopes periculum minetur, id nos facere compellat. Si igitur vires tibi robustæ appareant, & dolor grandis admodum vrgens que, tunc solum exhibere, idq́ semel oportet. Nam calidiore temperatura præditis, & ob tenuem acremq́ humorē dolentibus, torporem excitātia medicamēta, præterquam quod nihil nocent, adhuc etiam magis opitulantur, dum tenuem, acrem, & biliosum humorē crassum reddūt, ad concoctionem perducūt, ad bonamq́ tēperiem conuertunt.

Narcotice quādo dāde

De uomitu.

Vomitus ob frigidum humorem dolētibus vtilissimus est, præsertim qui a raphani radicibus, item cibis salsis, dulcibus, et copiosioribus petitur Simul.n.cum vomitu etiam si quid viscosum est, crassum, & pituitosum, educitur, nec sinit copiosum collectum rursus intestinis influere, qui aliorum iterum dolorum autor fiat. Oportet autem non solū in ipso morbo vomitum ciere, sed etiam quando cōquiescit, id faciundum est.

De Synapismo & dropace.

Synapism⁹ et dropax

Similiter & cutis vellicatus cruentationesq́ sinapi excitatos, & Dropacismos conuenire arbitror, præsertim in tali morbo iam inueterato. Nā cum affectas partes calefaciant, si quis per interualla ipsis vsus fuerit, recrementa in extimā cutē eliciunt. Sin autem pustulas exiguas, & bullas aquæ plenas, quas Psydracia Græci appellant, fieri contingat, terreri nō debes. At diuturnos affectus, & perseuerātes, iis potius solui medicamentis accidit, quæ violentiora esse videntur.

Hæc autem non in accesſionibus,ſed interuallis magis præ ſeruationis gratia adhibere conueniebat,ne permittant adhuc ægrum ad affectus admonitionem reuerti.

De *motu*.

Motus quoq;,& omnis exercitatio inſigniter iis conferunt,qui diutius tali morbo laborarunt, & frequentius eo corripiuntur,ſiue pedibus,ſiue per equum,ſiue etiam nauigio mouere corpus velint,item palæſtra, & toti⁹ corporis perfricatio,lociq; mutatio,& longa peregrinatio . Hæc.n. omnia extenuant,diſcutiũtq;, & totum corpus excrementis liberum reddũt,vniuerſum habitum corroborantia,vt in poſterum affectæ partes frigidum humorẽ colligere nequeant,imo neq; aliunde influentẽ promptè in ſe recipiãt.

De Colico dolore ex flatibus contracto.

His igitur qui ob copiam flatuum cruciantur, cõgruunt fomenta,quæ ex milio,& furfuribus modice adhibentur, quæ oleis tenuibus,& calidioribus,adiecto aliquo flatib⁹ diſcutiendis medicamento,vel ſemine cõſtant. Nam horũ aliquo per aluum indito,ſtatim flatuum copia erumpit,& dolor inde conquieſcit.Maxime vero iuuat ipſos etiam cucurbitula bene grandis circa vmbilicum admota , vt nonnulli curationis celeritatem admirati, cogitarint magia quadã, & non ratione artis leuationẽ doloris ipſis obtingere. Conſtat autem etiam in hoc victum calidiorẽ magis adhuc præponendum eſſe.

De Colicis,qui ex ſtercoris duri obſtructione dolent.

Eos vero,qui ob ſtercoris duri obſtructionẽ Colico dolore vexãtur,multo hydrelæo potiſsimũ,& mulſa curare,atque eãdẽ propinare ipſis conandum eſt . Ita nanq; ſtercus, quod exiccatum iam induratumq; fuerit,ex continuo iniectionum vſu humidũ euadens,ad infernas partes delabi,& excerni põt. Ac omnem victũ humidum his conuenire notum eſt,maxime eũ qui ventrẽ ſubducere credit. Itaq; alypias herba oleribus incocta,ſimiliter partheniũ mirabiliter aluum ſubducere vidẽtur,itẽ veteri galli ius.Oportet autẽ

vẽtre ipsius explicato, saleq; & anethi coma repleto, conie ctum in aquam copiosam tamdiu decoquere, donec admodum dissoluatur, & intabescat. Si vero cum eo quoq; polypodii vnciam coxeris, ius magis adhuc aluo ducẽdæ erit, si vinum etiam, aut mulsum adieceris, multo ipsum suauius, & ad alui deiectionem efficacius reddes. Quoniam vero nõnulli vsi sunt etiam folle fabrili, & catapotiis ex plumbo factis, (nihil enim assumptis antidotis & iniectiõibus magnũ quid præstare potuerunt) necesse est de hoc quoq; nonnihil dicere. Nam si citra inflãmationem praecellẽtem frigidus Colicus, Ileosusq; affectus sit, tũc curatione per vtrem vtendum est. Sin autem inflammatione prægressa astrictio alui oborta sit, hæc curãdi ratio præterquam quod nihil iuuet, maxime etiam nocebit. Accommodetur vero vsus ipsius in hunc modum. Canalem medicũ folli fabrili adaptato, & cum hoc feceris, ipsum aperito, quousq; totum spiritu repletum conspexeris, atq; tunc demum spiritũ emittito, vtre compresso. Posthac ex momento nitri, & hydrelæo clysterem mox iniicies. Nam omnia quæ in vẽtre, & in testinis cõtinentur, vna cum clystere euacuabuntur, vt admireris, siue sterc⁹, siue humor, siue spiritus flatulẽtus fuerit id qđ inclusum erat. Pari modo etiã catapotiis ex plumbo vti licet, sed cum nulla inflãmatio sestat, præcipue inter initia. Nã progressis iam diebus aliquot, & laxa quadã mollicie, concoctioneq; apparente, meo iudicio etiam catapotia ex plumbo, & quæ euphorbio constant, tunc dari poterunt, & obstructionem pulchre discutere.

De Colico affectu ex calidis, & biliosis humoribus nascente.

Cum hactenus de Colico dolore ob flatuum copiã contracto, item de eo qui ex frigidis & crassis humoribus prouenit, tractauerimus, iam tandem etiam de iis, qui ob biliosos & acres humores hoc morbo corripiunt, agem⁹ exorsi hic quoq; ab ipsorum internotione.

Notæ colici doloris ob calidos biliososq; hũores excitati.

Nosces rursus Colicos cruciat⁹ ex calidis, biliosis, & acribus humoribus concitari, ꝙ interna morderi, exuri, & lancinari videantur, itē quod lingua arida sit, & sitis, vigiliæq; vrgeāt, & singulis diebus magna ex parte accesio inuadat vrina sit acris, & quæ per aluum excernūtur, biliosa, copiosaq;. Adhæc quod cibis calidioribus, potionibus, & medicamētis ægris magis irritentur, & plures ipsorum non sine febri agāt. Tales igitur notæ Colici affectus ob biliosos & calidos humores ꝓuenientis habentur. Curare aūt contrariis nimirū conuenit, quæ refrigerare & humectare posint.

Curatio Colici affectus ex calidis biliosisq; humoribus orti.

Cremor ergo ptisanæ, si per se offeratur, nullam habēs mixturā, aut porri, aut copiosioris salis, his est vtilisimus. Nam absq; sale calorem refrigerare, & biliosum abstergere, si quid aliud, potest, præsertim copiosior, & sæpe exhibitus, adhæc ouorum recens positorū lutea assumpta.

De *oleribus.*

Olera his cōmodisima sunt, si & cocta, & non cocta exhibeantur, his adhuc magis lactucæ grādes, & auctæ, si probe refrigeratæ exhibeantur. Dari autem debēt hæc iis potisimum, quos vigiliæ vrgent & calidiore temperamento præditis, & ætate vigentibus. Porro omne pomum, quod refrigerare & humectare potest, his datur vtiliter, nec vlla suspicio ést ægros hic offensum iri. Cucurbitam vero solā metuere oportet, eo quod ipsa naturali quadā vi Colo aduersetur, vt omnes testantur. Ergo itaq; noui non solū iuniores, sed etiam senes paucis diebus huiusmodi victu curatos fuisse. Adhæc frigida aqua vsus sum, in quibus vires robustas, & principales particulas illæsas depræhendi, ac scio leuasse me omnino dolorem, & totum morbū ne amplius reuerteretur, ꝓhibuisse, idq; cum æger antea crebris accessionibus corriperetur. Illi vero potisimū immunes ab accesione postea manserunt qui præterquam ꝙ vino abstinerent, etiam ab acribus omnibus in posterum se cōtinebāt,

perſeuerabantq́ aquæ potionis,& victus refrigerãtis vſu. At in quibus,aut principalis Particulæ inflãmationẽ ſuſpicatus,aut vires infirmas eſſe, aquam frigidam dare metui. In his etiam roſaceũ copioſum,ac refrigeratum, per inferiora me inieciſſe noui,ac plurimum profuiſſe. Adieci etiã ſubinde adipem anſerinum,ac præſidiũ attuliſſe ſenſi.Porro ob bilis acrimoniam & immoderatã roſionem,nec non ramentoſa,quæ per aluum excernuntur, probe facit etiã cremor ptiſanæ vna cũ chamæmelo iniectus,& lutea ouorum ſimul cum roſaceo his per aluum indita.

De *piſcibus.*

Ex piſcibus ſumi debẽt duriore carne præditi, vt ceris, orphus,glaucus,ſcorpius,caris,coxyx,ſæpiæ & lolligo.

De *teſtaceis.*

Ex teſtaceis,pectines,oſtrea,cochleæ marinæ. Vtilis ipſis etiam erinacius exiſtit,vt qui præterquam q̃ cõtemperet, refrigeretq́,præterea etiam ſtomacho gratus eſt, aluũq́, & vrinam mouet,quibus nihil eſt præſtantius.

De *carnibus.*

Ex carnibus potiſsimũ dare cõuenit, quæ difficulter conficiuntur,vt pedes bubulos,& ventriculum,item ſuũ vuluam,& vngulas probe coctas refrigerataſque.

De *fructibus pomaceis.*

Inter fructus,melopepones oĩbus aliis pomis præferẽdi ſunt.Ne ãt os vẽtriculi ſubuertať, miſcere ipſis aceti paulũ oportet,cũ aſſumenť.Adhæc aliud quoduis pomũ a flatib⁹ alienum,& dulce modice voluptatis gratia ſumere alienũ non eſt.Ex placentis,aut bellariis nihil prorſus offerri iis debet,qui a bile roduntur,& Colico dolore cruciantur.

De *balneis.*

Balnea dulcis aquæ his adhibeãtur, præſertim ætate vigẽtibus,& calidiore temperamento præditis. Sit autem aer temperatus,& calidæ aquæ ſolium.Cæterum partes quidẽ affectæ vngantur chamæmelino, totum vero corpus hydrelæo.Cauendum aũt,ne oblinãtur nitro,aut ſampſucho

vel omnino acri quodã, vel calido, item ne affecta pfricentur, fomentisq; obducantur, & salsæ aquæ, aut nitrosæ, & in summa naturalium aquarum vsus vitari debet. Reuersi a balneo, nõ statim vinum ægri bibant, sumant autem cremorem ptisanæ, aut aquam tepidam, in medio vero (cibi si velint, recentatam dictam bibere ipsis permittendũ, ipsamque aquam frigidam, ac potu eius iuuãtur. At vino si in totum abstinere possent, vtile esset, sin autem nolint, eo quod ex toto vini abstinentiam ferre nequeant, concedendum ipsis tenue, & aquosum.

De motu.

Exercitiis autem gestationibus, omnique motu per interualla morbi, neq; multis, neq; validis vtant. Neq; enim ferunt, sed statim intemperati & acriores reddunt, vbi largius exercitiis vsi fuerint. Abstineant autem ab ira, omniq; cura, quatenus licet, & oĩs generis lassitudinibus. Ita nãq; temperanter, ac in omni hilaritate degẽtes, molestũ, & excruciantem Coli dolorem euadere poterunt.

De purgatione.

Quod si purgatione interdum vti in iis, qui ob biliosum acremq; humorem Colico dolore afficiunt, oporteat, obseruandum est, ne vllum adhuc medicamentum, quod acre quid obtinet, offeratur, vt euphorbium, aut Cnidium granum, aut lathyridas, aut veratrũ. Hæc enim omnia præter quam quod nihil hos iuuant, praeterea etiam tormina, & rosionem pariunt, & aliam bilem excitant. Vtile igitur his est antidotum quod picra dicitur. Si nãq; bilis, quæ dolorem rosionẽq; inducit, intestinorũ ipsoꝝ tunicis affixa tibi videatur, ipsa per se Picra eis dari debet, sin aũt nõ solum in tunicas absorpta est, sed etiam in spacio continetur, ac aliunde frequẽter influit, tunc antidotum non per se exhibere, sed adiectis ei scãmonii lachrymæ scrupulis duob⁹, aut paulo ampliori, aut minore mõ, oportet, vt ipsos purges, nec nõ Theodoreto, admixta ei scãmonii lachryma. Quod si æstas fuerit, ẽt rhodomeliti, aut rhodomelo ipsam adiiciẽtes, aut

hydrorosato,sic purgare ipsos cõuenit. Valde enim iuuan tur,non solum quod infestante dolore leuentur,sed etiam ꝙ totum prorsus affectum euaserint.

De Colicis doloribus ob inflammationem intesti=
norum contractis.

At si Colicum affectum,ob inflãmationem intestini fieri contingat,nequaquam purgationem in his præsertim inter initia,& cum illa nondum ad cõcoctionem peruenerit, exhibere audebis. Qui enim medicamenta ventri ducendo apta præberẽ nõ dubitarunt,ægrotantibus periculorũ autores,& mortis extiterunt. Accidit nãq;,vt datum medica mentum humores ex illæsis ac sanis particulis trahat, & trãsmittat affectis Cum autem hæ, quod illatum est, nequeant propellere,necesse est dolorem,vigilias,& tormina augeri,quibus omnibus increscẽtibus, in Ileolum morbũ incidere. Neque enim aliud est Ileos quam Colici affectus intentio,ac incrementũ. Quapropter purgatio inflãmatione tentatis danda non est, venæ autem sectio adhibenda, & paulatim ex toto corpore vacuatio tentanda,eo ꝙ vniuersa inanitio tantum præsidii non adferat,quantum,quæ paulatim fit. Porro si propter inflãmationis magnitudinẽ etiam vrinas supprimi cõtingat,venam,& in talo, & in superiore pedis parte,secare nõ est alienum,sæpe.n.cum hoc nos fecissemus,& alui & vrinæ excretio secuta est. Alimento in his vtendum est,cremore ptisanæ,aut auena mediocriter,item iniectione per aluum ex cremore ptisanæ,chamæmelo,succo lini seminis,& hydrelæo,præsertim si etiã febris vehemens vrgeat. Rarum nanq; est Colo inflammationem sustinente,febrim nõ oboriri. Quæ extrinsecus imponentur,temperata sint,nihil acre habentia: e quorum numero est etiam chamæmelinum oleum, & ex farina ordeacea,lini que semine epithemata,nec nõ cerata similiter,que cõponuntur ex chamæmelino,cora,rosaceo, & luteis ouorum,fiat autem ponderum æqualitas eiusmodi. Ceræ vn. quinque,chamæmeli vnciæ duæ,semis,farinæ fabaceæ, ro

saccei,

facci, singulorum unciæ duæ, semis, luteā ouorum quinq; aut sex, succi lini seminis quod satis est. Oua & farina læui gentur, atq; tunc ceratum refrigeratum iniiciatur, ac om nia subigātur, quo vsque inuicem commixta fuerint, ac in vnum coiisse videatur. Hoc & renibus & vesicæ inflamma tæ pulchræ auxiliari potest.

De balneo.

Balnea igitur continua priusquam totum corpus recre mentis vacuatum fuerit, adhibenda non sunt. Post sangui nis autē vacuationem, ēt si dolor vrgeat, balneo vti abstin dum non est. Si vero vires refragentur, in alueum ægri de scendent, corpus oleo chamæmelino illinentes. Vino si in flammatio adhuc feruet, & febres præpollēt abstineāt, vbi concoctionis notæ apparuerint, & si vires imbecillæ videā tur, non alienum est ipsis vinum tenue, & aquosum propi nare. Scito igitur, q̄d si quis prædictis curandi methodis, vtatur, non vllo alio extrinsecus remedio opus habebit. Verum cū plerique eorum qui per circuitus Colico do lore afficiuntur, præsertim diuites, neque bibere omnino medicamentum, neque ventrem clysteriis curari volunt, naturalibus autem quæ alligari solēt, dolorē ipsorum abi gere nos cogunt, conatus sum etiam de his vobis mentio nem facere, quorum & ipse experientiam habui, & quæ a veris amicis iuuari posse cognoui. Ac præstantissimos vete rum testatos illa inuenimus, vt neq; ars experiētiæ, & mi sericordiæ expers esse cēseatur, neq; medici ab honesta te & consensu doloris alieni esse videantur, tanquā ignorā tes naturā, & a sensu doloris alioꝝ affici & simul cōdolere.

Medicamenta naturalia quæ alligari solent, aduersus dolores Colicos.

Medicamentum alligatorium, certum, cuius & nos peri culū fecimus, ac omnes propemodum præstantissimi me dicorum comprobarūt. Stercus lupi si fieri possit, qui ossa vorauerit, in canalem includito, ac dato in dextro brachio aut femore, aut lumbis, per accessionem gestādum, cauēs

Colico rū phy sica.

ne dolente parte, neque terram, neque balneum æger attingat.

Aliud etiam ipſum probatum.

Alauda comeſta idem optima præſtat. Thraces uiuente adhuc alauda cor eximentes, alligatorium faciunt, femori ſiniſtro ipſum circundantes.

Aliud naturale comprobatum.

Ex porci inteſtino cæco, id quod mammoſum eſt, accipito, ac myrrha inuolutum ligatumque in pelle lupina, aut canina dato geſtādū, luna abeunte a ſole. ac miraberis.

Aliud alligatorium.

Herculem erectum, ſuffocantem leonem in lapidē Medicum inſculpito, ac incluſum in annulum aureum, geſtandum dato,

Idem rurſus.

Alauda cōbuſta læuigataque, & cochleariis duobus, aut tribus ad dies tres, aut quatuor propinata, admodum Colicis affectibus auxiliatur.

Aliud ualde efficax.

Vmbilici infantis nuper nati præciſi paululum in argētum, aut aurum includito cum modico ſale, qui geſtat hoc alligatorium medicamentum, dolore prorſus non corripietur.

Aliud.

Iecur caprillum combuſtum læuigato, datoque ex vino potui multum ipſis auxiliatur.

Annulus ad idem.

Annulum ferreum accipito, ac circulum ipſis octangulū efficito, atq; ita in octangulū inſcribito. φεῦ γε ἰοῦ χολὴ ἡ κορύδαλος ἐζήτει hoc eſt, fuge, fuge, heu bilis, alauda quærebat. Subiectam autem figuram in annuli caput ſcribito.

Huius magnam habui experientiam, ac abſurdum putaui tantum medicamentum naturali vi Colico aduerſum, non vobis tradere, ſed admoneo vos, ne quibus libet

huiusmodi ostendatis, virtutis autẽ studiosis, & qui huiusmodi possunt conseruare, communicare, quod etiam Hippocrates Diuinissimus cũ nouisset, præcipit his verbis Res quæ sacræ sunt, sacris hominibus ostenduntur, prophanis autem non fas est. Paretur autem præfiguratus annulus decimoseptimo, aut vigesimo primo diæ lunæ.

Aliud naturale ad colum efficax usu probatum.

Lupi stercus in tenuissimum puluerẽ tritum, incretũq; ex aquæ calidæ cochleari dimidio laboranti dato.

FINIS LIBRI DECIMI.

CAPITA LIBRI VNDECIMI & appendices,

ALEXAN. TRALLIANI LIBER VNDECIMVS IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De podagra. Cap. I.

PODAGRAE Affectum ex multis, diuersisque causis originẽ trahere imprimis sciendũ est, vnde meo iudicio propter generationis varietatem, neq; interno sci probe, neq; absolutam curationem cõsequi potuit. Hac autẽ ex re morbus molestam tristemq; de se opinionem acquisiuit, nẽpe quod nequaquã arte medica vnquã curari possit. At ego asseuero, quod si & differẽtiæ, & species ipsius quot & quales existant, probe internoscãtur, facilẽ curatu medicis futurũ. Dicamus igit iã notas ipsius, deinde sic etiam curationes psequamur. Speret aũt vnusquisq; quod, si animum diligenter scriptis a me intẽdat, multos iuuabit, nõ mõ morbi principia subeũtes, sed etiam diu iam eo cõflictatos. Multæ igitur causæ sunt, quæ molestam podagrã progignunt. Etenim sanguinis, qui in sinus articulorum confluxerit, calidus, tum ipsos, tum com

Podagra curabilis.

Cãæ podagra.

pages ac ligamenta distendens, vehementem dolorem excitare solet. Similiter etiam bilis, quæ frequenter inter neruos, & ligamenta influxerit, inflammatio simul, & distendendo, magnos cruciatus afferre consueuit. Præterea pituita, dum in prædicta loca se insinuauerit, validioris doloris causa efficitur, dum simul cum frigiditate ipsa & arctat, & distendit. Eadem ratione etiam humor melancholicus, non modo refrigerando & premendo, sed etiã quod grauitatis sensum efficiat, aut moderatas parit accessiões. Porro fluxiones, non solum ob materiæ influxũ articulis oboriri solent, sed etiam propter nudam qualitatem solam calidam & frigidã, adhæc siccitas. & humiditas fluxiones subinde, concitat. Quare diligenter, vt diximus, obseruandum est, quæ exquisite causa sit morbi effectrix ac remediũ vnicuique conueniens accommodandum.

nota podagræ ex bili excitatæ.

Si podagra a bilioso humore nascatur.

Incipiamus igitur de dolore verba facere, qui ob biliosum humorẽ nascit. Etenim magna ex parte, cũ eiusmodi humor superat, fluxiones in articulos decumbere consuerunt. Nosces aũt, an humor qui influit biliosus sit, inde, ꝙ nullus manifestus tumor articulis oboriat. Deinde, ꝙ æger igneã potius caliditatẽ, q̃ distẽsionẽ aut grauitatẽ quandam insidentẽ pcipiat, præterea ꝙ particula dolẽs colore rubro spectet, & refrigerantibus quidẽ oblectetur, iuueturꝙ magis ab ipsis, quã calefacientibus. Cæterũ etiam causæ, quæ præcesserunt, item ægri ætas, temperatura, anni tempus, regio, atque alia quæ didicimus, superãtem humorem indicabũt biliosum esse, & calidũ. Si igitur humor, qui articulis influit, acris & biliosus esse ex indiciis, quæ cõmemorauimus, tibi appareat, liquet sanguinis vacuationẽ adhibendam non esse, sed medicamento potius bilem ducente vtẽdum, vbi prius acrimoniã humoris, aut rosionẽ humectaris & contemperaueris. Non semel autẽ, verũ sæpe, si res postulet, æger purgandus est. ita namque articulos a recrementis fluxionibus tutos seruare poteris, si materiam

ſuperantem non vniuerſam, ſed per vices ſubtrahere ſemper coneris.

De medicamento bilioſum humorem expurgante.

Sit autem medicamentum purgans ſimplicius, qđ non adeo calidum quiddam habere debet, quale eſt etiam, qđ ex ſucco roſarum paratur, quod odoratu gratum, & deuoratu ſuaue apparet, ſtomachum autem nō ſubuertit, Nā huius quoque cura in omnibus fluidis affectibus haberi debet, vt ne ventriculi os ab iis quæ aſſumuntur offendatur. Ipſi namque infirmanti, omnes nerui conſentiunt, & fluxionibus tentantur. Habet autem ſcriptura in hunc modum. Roſarum ſucci libræ duæ, mellis libræ quatuor ſcammonii torrefacti vnciæ quatuor. Omnia ſimul incoquātur. ſummus medicamenti modus eſt, cochlearia quinque, minor, cochlearia duo & dimidium, vel tria. At maior aut minor medicamenti dandi modus, ex copia humoris definiatur.

Podagra bilioſæ curatio.

Medicamētum ex ſucco roſarum.

Aliud ad idem.

Ad eos vero, qui os ventriculi paulo frigidius habent, non eſt alienum etiam piper ei admiſcere, habet autē ſcriptura huius in eum modum. Roſarum ſucci libra, ſcamoniæ vncia, agarici, drachmæ quatuor, piperis ſcrupuli duo mellis vnciæ ſex. Lento igne incoquito, ac vbi in craſſitiē coierint, tunc ſcammoniam, agaricum, & piper adiicito, atque ita vtitor. Dantur cochlearia quinque, aut ſex pro virium ratione.

Aliud purgans, ex malis cotoneis.

Mala cotonea octo, ſcammonii adiecta vncia, extrinſecus fermēto obducito, aſſatoque. Vbi probe ipſa aſſata fuerint mellis qđ ſatis eſt, adiicito, vt neq; craſſum, neque valde liquidum euadat, ac dato ex eo cochlearia duo aut tria, pro vt vires ægrotantis poſtulāt. Talia quidem ſunt purgantia iis qui potione ipſorum oblectantur, accommoda. At ſi potu aſſumere nolint, etiam catapotia ex liquore

Purgatio ex maliscotoneis.

scammonii fieri debent, habent autem in hunc modum. Absinthii drachmæ tres, scammonii scrupulus. Admixto rosati modico, fingito catapotia, ac dato simplicē compositionem, interim vero duplicatam, pro ægri viribus, & humoris copia. Hoc sane modo eos, quorum articuli bilioſi humoris fluxione laborant, purgare conuenit. Verū nō ipsi soli corpori prospiciendū est, sed etiam particulas affectas refrigerare, ac mitigare conandum, vt ne propter immodicum ardorem, aut magnum articulorū dolorem particulæ magis fluxionibus tententur. Etenim caliditas partium affectarum materiam ad se allicere, & dolorem rursus excitare solet. Huius igitur gratia ambobus prospicere refrigerare, & lenire properandum est, vt particulæ tēperatæ & doloris expertes reddantur. At quod præstantissimum in his est rosaceū, si quotidie affectis partibus inducatur, & sensim infricetur. Melius itaque feceris, si lutum oui admisceas, & veluti in vnctionem redacto affectas ita partes perfrices, tum vesperi ante somnum, tum rursus mane, Idē vero hoc etiam ad præcauendum morbū tempore sanitatis valet, si quis somnū initurus, & mane ꝓgressurus quotidie vtatur. At hoc non solum agendum est, sed etiam aliis omnibus refrigerantibus, & articulos corroborantibus vtendū, de quibus paulo post dicetur. In præsentia vero a victu exordiamur, docentes ipsum nihil calidū, aut quod bilem omnino creare posit, recipere debere. Sic igitur & toti corpori, & affectis, particulis prouidere oportet. Cæterū & victus obseruādus est, vt ipsæ & refrigerās, & humectans existat. Cauendum autem, quicquid calefaciens valde biliosum quid procreare possit.

Præser uās me dicamē tū exter num.

Aliud ad eos, qui tardius purgantur.

Rosarum succi vnciæ tres, scammonii, mellis, singulorū vncia, tithymalli lachrimæ scrupuli tres. Datur cochleariū vnum vel duo secundum ægri vires, Hoc medicamentum ad multa valet, tertiana laborātes, Arquatos, & Lippitudine affectos, atque sine molestia noxaque sumitur, nec non

acre existit. Cum fiducia ipsum dato, quomodocunque velis, præsertim febricitantibus cum ptisanæ cremore.

De oleribus.

Inter olera assumantur intybus, lactuca, & malua. Sin autem eis oblectentur, etiam bletum, chrysolachanū, sonchus, & quodcunque refrigerare, & humectare potest. Brassica, vero nasturtium, eruca, porrum, & allium, vt inimica vitari debent.

Podagricorū victus.

De auibus.

Ex auibus offerantur phasiani, gallinæ cohortales non pingues, attagenæ, perdices, merulæ, turdi.

De piscibus.

Piscium saxatiles præsertim, & alii quibus substantia alba, friabilis natura, & nihil pingue habet. Palustres autem vitentur, at omnia condimenta recremētis vacua sint neque olei, neque ex acribus seminibus multum recipiant.

De isicio.

Isicium vero, quod ex his paratur, vtile quoque est, præsertim ex durioribus confectum, vt orpho, ceride, teuthide, sepia, pectinibus, testacea exhibere metuendū non est.

De carnibus.

Ouillarum carnium decoctū assumant, & maxime ventriculi. Similiter noui quosdam, qui ita fluxione copiosissima & acri laborabant, maxime carnibus bubulis adiutos. Dicebāt enim non amplius se continue, aut vehementer pedibus dolere, quemadmodum cum tenui victu vterentur, esse autem pedes bubulos, & ventres magis quam decoctum. Porro erat hic ætate florida, calido temperamēto.

De leguminibus.

Inter legumina exhibeantur tum ipsæ fabæ virides, tū siccæ leniter feruæfactæ, item faseolum Alexandrinū, præsertim maceratum, & fœnugræci germina. Adhæc halicā & ptisanam assumere alienum non est. Reliqua vero legumina ipsos vitare satius est.

De fructibus pomaceis.

Fructum pomaceum admodum dulcem, & maturum offerre cõsulo circa horam secundam, aut tertiam, praesertim persica, aut duracina, & vuam durã & non astringentem Damascena, mala dulcia citria purgata, & excorticata probe Pirum vero, malum punicum, aliaque omnia raro aut nequaquam offerri debent.

De Tragematis.

Ex bellariis castaneas potissimus sumere conducit, non autem nuces, aut pineas, aut amygdala, immo nec placentas, aut liba, Omnia enim haec iis sunt noxia, quorum articuli biliosi recrementi fluxionibus infestantur.

De Motu.

Moueantur autem aegri mediocriter citra magnam lassitudinem, & ante cibum potius quam post. Nã lassitudo his maxime aduersatur, vt quae articulos largius excalefaciat, incendantque, vt ipsi aliam rursus materiem ex longinquoribus particulis ad se attrahãt, arripiantque, atque ideo causam fluxionibus suppeditent.

De balneis.

Balnea dulcis aquae his conducunt, atque ea quae vesperi adhibent, magis q̃ matutina. Nã post cibũ sumptũ, maximã vim ad calidiorũ intẽperiẽ corrigendã obtinet, praesertim in gracilibus, ficcioribus, & acrioribus corporibus. Nam in eiusmodi, si quotidie balnea adhibeas, nõ eis nocebis, sed plurimũ etiam adiuuabis. At priusquã aeger in calidũ balnei aerẽ ingressurus sit, confert ei, pedes prius aqua frigida irrigare. Vbi vero mediã domum balnei ingressus fuerit, deinde modice sudauerit, situlae tepidae ei supfundentur, atq; ita totum corpus hydraeleo perungi oportet. Porro balnei aerẽ tẽperatũ esse cõuenit. similiter etiã lauacri solũ. Post vnctionẽ ex transitu statim in calidae solium aeger ingredietur. Q̃d si etiã frigidã aquã influere cõtingat pedes scaturigini submittat, priusquam in ip̃m descẽdat. Egressus rursus e thermis descẽdere omnino in frigidae so

lium debet,& si æstas fuerit, & oblectetur,in ea natet. vestimentis autem indutis, pedibus iterũ aqua frigida iniiciatur. Reuersus a balneo in domũ æger non statim bibat vinum,præsertim merũ,sed ptisanæ cremorẽ, aut tepidam aquã prius assumat. In medio autem prandii, si æstas fuerit,aquam frigidam,sin autẽ hyems, temperatam bibat.

De *uinis factitiis.*

A vinis factitiis abstineant,sin autem oblectẽtur, sumãt aut rosatum,aut absinthites,similiter refrigerãtes,quemadmodum Romani facere consueuerũt, id quod vocatur recentatum. Ita sane præseruari debẽt ii, qui biliosi humoris fluxionem in articulis experiuntur. At si quãdo rursus aliquem fluxionibus corripi contigerit, eo quod negligẽtius ipse,vt veri simile est,victus rationem obseruarit, tali via ac modo vti debet,ac nullum calefaciens offerre, sed quæ magis refrigerantis sunt facultatis,ex quorum numero habentur psyllium,solanũ,portulaca,altercũ,semperuiuum,lactuca,& Palustris lenticula. Sed hæc sane omnia ꝑ se leuigata, & præsertim viridia, dolores qui in accessionibus oriuntur,abunde lenire possunt, adhuc etiam magis, si paucis farinis ordeacis,vel vnũ ex prædictis,vel duo ad misceas. At ne siccescant, vtile est etiam rosaceum cataplasmati adiicere,ac frigida oĩa his adferantur, mutenturq; crebrius,vt frigiditas permaneat. Scire autem licet,semen psyllii si aqua maceretur,& diligẽter subigatur,viscosumque fiat,& ordeaceis farinis ꝑmisceatur,mirabiliter dolores mitigare,feruorem & ardorem doloris extinguere,& affecta loca ad temperiem bonam reducere. Si igitur herbarum copiam habes, commodum est his vti. sin autem tempus non permittat, non harum loco cerato rosaceo mitigare, quod pulchre aduersus calidas intemperies resistere potest,præsertim si frequentius immutetur, verum ceram refrigerare semel atque iterum oportet priorem aquam mutando. Validius ipsum reddes, si vuæ acerbæ succum,aut portulacæ,aut albumina ouorũ, & ptisa-

næ cremorem admiscueris. Porro ad intemperies non admodum ardentes optime facit etiam ceratum ex lomento factum, habet autem hoc pacto. Ceræ vncias quinque, chamæmelini, rosacei, singulorum vncias duas, & semissem, lomenti semunciam, ouorum octo lutea. Hæc primum læuigata, deinde facto cerato in pila misceto, exceptis vtitor frequentius. At si magnus quidam dolor vrgeat, etiam medicamenta, quæ ex croco, succo coriandri, glaucio, & exiguo opio parantur adhibere conuenit, verũ soluere ea ex posca oportet. Cæterum sciẽdum est epithematum, & vnctionum quæ torporem inducunt, liberaliorẽ vsum cauendum esse, vt quæ magis offendant, quam iuuent. At si ob vehementem dolorem, æstumque ipsis vti cogamur, animus diligenter adhibendus est, ne huiusmodi auxilia diu incumbere permittamus, verum siue vnctiones, siue pharmaca esse, quæ adhibentur, acciderit, conandum est statim simul atque feruor doloris finierit, ipsa prorsus auferre. Vniuersa namque hæc diutius inhærentia torporẽ, & mouendi difficultatem in articulis excitare solẽt. Si igitur, dũ nos ipsis immoderatius vtimur, eiusmodi fieri ꝯtingat mouendi difficultatem vel torporem, tũc commodũ est vti ẽt medicamento Diachylu ex chamæmelino soluto, vel Dia altheas. Hæc enim omnia concoquere solẽt, & morbos ex intempestiuo frigidorum vsu oborientes restituere. Medicamenti Dia altheas scriptura est talis.

Medicamentum Dia *altheas.*

Fœnugræci, seminis lini, altheæ, singulorum vncias quatuor. { Hæc omnia triduo ex nouem aquæ sextariis in vase æneo macerabis, deinde coques, vt quã crassissimus eorum succus fiat, percolabis eum, exprimesque fortiter, & libras duas eius sumes, olei autem veteris totidem cacabo iniicies, coquesque lento igne, donec succus cõsumatur, & solum oleum remaneat, iterum colabis, indesque cacabo mũdo, & appones igni. Huic addes } ceræ, colophonie, singulas libras, galbani boni vncias quatuor. Sublatũ ab igne

ceratum vase condito, & vtitor. Cōfert etiā, quod a multis paratur, verum hoc multum sum expertus, non solum in Podagricis, sed etiam visceribus induratis, & aliis similibus multis. Vbi vero refrigerati articuli incaluerint, & proprio rursus agi motu inceperint, robur etiam particulis adiiciendum, ne subito in posterum fluxionibus tententur. Erit autem hoc commodius, si Palmulato cum aceto rosaceo liquato vtamur, inopia autem rosacei id quod ex immaturis vuis fit, oleum proficiet. Verum prius cōuenit ipsum mollius imponere, quod mitem habeat substantiam, postea vero cum articuli mouentur, etiam dura glutinantium crassitiem sortita, admouere rationi cōsonū est. At si medicamenta ferae æger nequeat, multi enim sunt, qui medicamentis impositis grauentur, non alienum in hisce vti etiam aliis quibusdam, quæ affecta cōfirmare possint. Sunt igitur permulta præsertim succus acaciæ cū posca illitus, item lycium vna cum croco, & glauciū, nec non succus ꝑdiacidis simul cum posca illitus validam vim obtinet. Sūt autem & alia similem his facultatē consecuta, sed hæc quoque sufficiant, quæ pauca sane prædictis esse videntur, sed validam vim repræsentant. Et si quis ipsis etiam per sanitatem vti velit, cōfidat ipsas particulas, quæ prius iniuriis affici, & crebris fluxionibus tentari consueuerunt, sanas, & a fluxionibus liberas conseruatum iri.

Si podagra ex pituita prouenerit.

Hoc igitur modo curari debēt, qui ex bilioso humore calido, & acri fluxiones experiuntur. At si id quod influit, pituitosum esse contingat, & fluxus frigidus in affectis particulis percipiatur, neq; ipsæ rubræ, neq; feruidæ sint, sed magis extensæ calidis quidem iuuētur, frigidis autem molestentur, lędāturque, præterea si etiam vita ipsorum quæ præcessit frigida fuerit, humorem magis pituitosum esse qui articulis influit, indicatur. Nā ocium magna ex parte præcedit potius quam exercitia, item creber plurium ciborum, & vitiosos succos generātium vsus, vt isiciorū, asta- Podagræ pituitosæ curatio

corum, aut buccinorum, aut pectinum, aut polypodium, aut leguminum, aut plurium pomorum, & intempestiua rum lauationum. Si igitur hæc quoque præter alia indicia id quod influit, frigidum, & pituitosum esse tibi ostẽderint cum fiducia tunc tandem ad curationem ipsius accedito.

De curatione.

Dicamus igitur iam, quomodo etiam frigida podagræ species curari debeat. Quod igitur influxus qui ex frigido humore pedibus accidit, calefacientibus semper indigeat remediis, omnibus manifestũ ẽ. Quia vero id quod in parte defertur, non semper est simile copia, vel qualitate, vel substantia, sed aliis quidem id quod influit, copiosum, aliis aũt exiguũ, & quibusdã crassum, quibusdã tenue, & his in summa cute, illis circa mẽbranas interiores, necesse est nos quoque ita similiter ad qualitatem, & quantitatem affectus præter naturam respicientes, tum copiam, tum qualitatẽ tum vt simpliciter dicã, omnẽ curationis modum morbo indicato accõmodare. Si igitur id quod offendit pituita eẽ tibi videatur, hanc ante oĩa medicamentis in id efficacibus euacuare necesse est. Non enim fieri potest, vt qui remediis parti inducendis vtitur, aliquid ferat adiumẽti, nisi totum corpus primũ recrementis liberũ reddiderit. At si, qđ offendit, non mõ pituitosum fuerit, sed etiã sanguineus sil humor abundans appareat, vtraq; fieri debent, sed venæ quidẽ sectio prius, deinde sic viribus recreatis, ad medicamentũ purgans veniendũ est, quod pituitã crassam, & nõ serosam attrahere, possit, queãdmodũ plerique faciunt, elathyridas, liquorẽ tithymalli, & granũ Cnidiũ ipsis exhibentes, qui dũ tenues pituitas euacuãt autores magis læsionis q̃ auxilii fiunt, qui humores crassiores adhuc magis siccos, & ad discutiendũ cõtumaciores reddant. Itaq; talia semp vitari, debent, sin aũt etiã dederit aliquis, admiscere ipsis quædã extenuantia oportet. Sic.n. talium mistura vacuationẽ, quæ ex ipsis prouenit, innoxiã ac tutam redet. Certe oxymeli Iulianum tale est, ex iis quæ extenuant, cõpo

ſitum repurganſque non modo, ſi quid tenue, ſed etiam craſſum articulis affixum, & inſinuatum exiſtit, hæc porro eſt ipſius compoſitio.

Oximeli Iulianium.

Oximeli Iulianium.

Rutæ, origani, lathyridum, tedarum, alypiadis, ſcyllæ ſurculorum ſambuci, pulegii, ſingulorum vnciæ tres comæ thymi vnciæ quatuor. anethi, mādragoræ radicis, ſingulorum ſemuncia, iridis, folii, coſti, ſpicænardi, aſari, veratri albi, hyſſopi, amomi, hyperici, cumini ſingulæ vnciæ agarici, polypodii, epithymi, aniſi ſingulorum vnciæ duæ rheu pontici ſeſcuncia. Lathyridas, coſtum granū Cnidiū, & ſpicam nardi cocto oxymelite inſpergito. Sint autem aceti ſextarii decem, aut tredecim, mellis ſextarii quinque, Herbas triduum in aceto macerari ſinito, deinde ſic excoctis, dum amplius dimidio conſumptum fuerit, mel adiicito, inſpergitoque deinde quæ inſpergi debent granum Cndium lathyridas, coſtum, & ſpicam nardi. ſimul læuigata excipito, ac ꝑ viribus vtitor. Modus ſummus eſt ſemūcia, alias vncia, minor ſcrupuli octo. Ita ſane plærique parant. Ego vero tantum in oxymelite agaricum in tenuiſſimum puluerem redactū inſpergens, ſuauius & minus moleſtum effeci. Frequenter autem ipſi ſcammoniam adiecimus, cū validius purgare vellemus. At ſi non libēter ægri oxymeli aſſumant catapotia ipſis dato ex ouis, Sint autem eius vt poſſint, & ipſa viſcoſa, craſſiſq; ſucci recremēta ex articulis purgare, Multa igitur talia habentur, maiori autē in vſu ſunt, quæ a nobis in hunc modū cōficiuntur. Aloes hepaticæ, colocynthidis, veratri nigri corticis, ſingulæ vnciæ, euphorbii, nitri, ſingulorum ſemuncia, ſucco braſſicæ, aut malorum, aut citri excipiuntur. Vtitor pro virium ratione Præſtat autē nō modo ſemel, ſed etiā frequēter ipſa exhibere, Neq; enim craſſiora recremēta vniuerſa, ac vna vice extrahi poſſunt, ſed paulatim & ꝑ vices. Nā hoc pacto ex frequēti ipſorū vſu extenuāt, ſi qd craſſum, viſcoſum-

que intus hæret, & idoneum magis trahẽtibus ad euacuationem redditur. Cæterum sciendum est ipsa non modo præseruationis gratia, per morbi interualla dari debere, sed etiam in ipsius circuitu. Nam accessionem valde mitigant dum materiã ex partibus affectis eliciunt, nec in posterum fluxione tentari sumunt. Post purgationes antidota etiã non nulla exhibere conueuit, quæ viscosa crassaque recrementa extenuare probata sunt. Iuuantur aũt his omnium maxime qui natura pituitosi sunt, humidoque & frigido temperamento prædíti, quemadmodũ rursus offenduntur valde, qui ardoribus æstuant, curis & vigiliis ꝑ totam vitam conficiuntur. Multa igitur sunt, antidota, quæ validam habeant, ostendantque crebro maximam in pituitoso & humido tẽperamẽto præditis efficaciã. Sed ego nullus præstantius, eo, quod Diacoralliu dicitur, inueni. Nam præterquã quod nihil in potu habet, insuaue præterea etiam efficax, & absque, periculo existit. Non.n.immoderate siccat, sed eo quod in altum penetrãs, viscosos affixosque articulis humores extenuet, vtilitatem indicat. Habet aũt antidoti descriptio in hunc modum. Corallii scrupuli sex, myrrhæ Troglodytidis vnciæ quatuor, garyophilli scrupuli duodecim, rheu Pontici vncia, folii dolũ nõ experti scrupuli duodecim, pæoniæ radicis vncia aristolochiæ longiæ vnciæ duæ, aristolochiæ rotunde tantundem spicæ nardi vnciæ quatuor. Hæc optima & sincera deligẽs ne medicamentum iis quæ promittit, frustretur, cõtundito, & tenui admodum cribro incernito, datoq; ægro scrupulum mane ex tepida, & a cibo abstineat horis sex. Initiũ autem antidotum hoc exhibendi ab ipsis Ianuarii calendis fiat, capiatque æger primum quotidie per dies centum, & intermittet triginta, deinde iterum bibet per dies centum, & triginta intermittet. Cum ducentos sexaginta absoluerit, potiones autem ducentas assumpserit, dabis iterum alternis diebus, & in cẽtum sexagintadiebus potiones octuaginta assumet. Caueat autem, qui bibet, iram, venerem, vini astringentis, vel admodum dulcis potũ, omniaq; acria

Annua purgatio.

olera,

olera, piſcium capita, cācros, aſtacos, ſepias, ſmylas, betas, carnes leporinas, legumina omnia, præſertim fabam. Tale ſane eſt antidotum, & qui morbo in totū liberari velit, cū fiducia ipſo vti debet. Quoniam vero, vt diximus, nō omnibus ſimiliter pituitoſus humor ſuperat, neq; idem oīum temperamentum, conſtat omnes vno antidoto curari non poſſe, ſed alios imbecillioribus, alios efficacioribus, neceſſario mihi viſum eſt, & vtile, nō modo vnius, ſed etiā diuerſorum mentionem facere, vt is qui ea ad ſuperantem vitioſum humorem accommodare velit, ex eis quod ipſi appareat commodum ac ſalutare, deligat.

Antidotum Heraclidis philoſophi in multis valde probatum.

Spicænardi, folii, ſingulorum vnciæ duæ, gentianæ Creticæ, ariſtolochiæ lōgæ, ariſtolochiæ rotūdæ, myrrhæ Troglodytidis, ſingulorum drachmæ quatuor, baccarum lauri excorticatarum drachmæ quatuor, rheu Pontici drach. quatuor. Summus modus antidoti ē drachma, licet aūt plures dare, vt medicus qui exhibet, conſiderauerit, etiam ad omnia reſpiciens. Verum hoc antidotum nō ſimpliciter initio dandum eſt, ſed tempore cōuenienti. Optimum autem & primum antidoti exhibendi tempus eſto incipiente vere, & ſole arietem tranſeunte, ſin autem aliquid hoc in tēpore dare prohibeat, iterum circa extremam autumni partē dare incipito. Verum ſatius eſt id tētare in frigidiore temperamēto præditis, incipiente potius vere, in calidioribus autem, cum autumnus iam deſinet. At quotidiana dādi ratio matutina eſto, ſi concoctio probe obita inueniatur, ſin minus, differatur. In illo autem die capiet circa horam ſecundam, aut tertiam, cum ructum puriorem, & recrementis liberum percipit. A medicamento ad horam fere quintam a cibo motuq; abſtineat, in quiete & hilaritate animi permanens, ab omni ira ſeipſum conſeruans, vt ne medicaminis diſtributioni ſit impedimēto. Etenim hoc ſemper curandū eſt, in his aūt adhuc magis. Quemadmodum enim in mul-

tis successus magnum adiumentum conciliat, ita etiam frustratio maximam molestiamque noxam inducit. Sit autem quotidianus exhibendi modus drachma, & nō intermittas antidotum vsque ad menses sex bibere. Quod si vero dilatio quædam assumendi medicamenti orta fuerit, intermissum diem recōpensare oportet. Ego autem assevero, in iis qui pituitoso, & humido sunt temperamēto, etiam ad annum vsque in medicamēto exhibendo perseuerari vtiliter. Quanto enim diutius in illo sumendo quis persistat, tanto magis superare morbum, ac euincere poterit. Cæterū post hæc data antidota cōsulo omnino per interualla duorum, aut triū mensium corpus purgari, eo quod vitiosus humor admonitionem morbi generationemque iterum excitat. At si æger continuā purgationem vitet, saltem antidotum qđ antea per interualla capiebat, sumat, præsertim vere, & autumno. Ita nāque faciens aliquis a recrementis, & fluxionibus liber in posterum euadet, non amplius suffocationem aliquam, neque aliud periculum metuens. Sciendum aūt illos maxime periclitari, qui post quintum, aut septimū annum huiusmodi antidota assumere voluerūt. Qui vero incipiente affectu vsi sunt, deinde etiam purgationibus post ipsius discessum, nullum periculum depræhenderunt.

Antidotū podagricum Agapeti.

Antidotum Podagricū Agapeti, & ipsum præclarum, quo multi sanati sunt.

Spicæ nardi, myrrhæ Troglodytidis, anagallidis, quæ cæruleum florem profert, pæoniæ radicis, singulorum vnciæ duæ, casiæ, croci, meu, folii, mastiches, asari, erythrodani, singulæ vnciæ, damasonii, aristolochiæ longæ, & rotundæ, singulorum vnciæ quat. garyophylli semuncia, phu tātundē, aloes hepaticæ vnciæ sex. Datur drachma, æger ad annum vsque sumat. Cum tanta de remediis vniuersalibus dixerimus, transeamus deinceps ad auxilia, quæ partibus imponuntur, initium sumentes ab iis, quæ doloribus ex frigida intemperie contractis conueniunt.

Cataplasmata quæ locis ex frigido humore dolentibus admouentur.

Cum mediocris quidẽ dolor eſt, in his etiã braſsica confert, ſi conciſa obducatur, item apiorum folia, ſimiliter etiã conyzæ. Sin autem dolor vehemẽs ortus fuerit, vt ferri nõ poſsit, in his vti cataplaſmatis oportet, præſertim mitigantibus, qualia ſunt, quæ farina fœnugræci, ſemine lini, farina lolii, & melle modico cõſtãt. Fœnugræci farinæ ſint partes tres, ſolii pars vna, nõ diſſuadeo etiam cicera ipſis ſimul admiſcere. Cæterum coquito ipſa ex vino tenui, & calidiore, nardinoq́ vnguento, & cyprino modice incocto, præſertim hyeme, tunc enim, etſi calidius quippiam ipſis adiicias, non offendes, ſed etiam potius iuuabis. Nam ad dolorẽ leuandum, diſcutiendumq́ efficacius erit id quod admouetur. Miſceantur igitur ipſis, ſiquidem opus erit etiam paulo adhuc calidius cataplaſma efficere, tum folia lauri, tum alia molliſsima, & conyzam ſimiliter, aut apium, aut ſmyrniũ, & quæ alia eiuſdem ſunt facultatis. Verum cataplaſmatis portio ſit * maior, multo autem minor iuris ex his decocti, quod cataplaſmati admiſceatur. Si enim plus herbarum adiectum fuerit, præſertim inter initia acceſsionum, plurimum nocere ſolet. Commodius igitur eſt in declinationibus iis quæ magis diſcutiunt, vti, prius autem lenire expedit. At ſi æger dolorem, cum cataplaſmata imponuntur, immoderatum eſſe, & intolerabilem dicat, neceſſe eſt tunc vti ſuperfuſionibus, quæ diſcutiant ſimul, & repellant, ex quorum vnum etiam hoc eſt frequenter in multis celebratum, habet autem hoc pacto. Ex aceto acerrimo decoquito thymũ, origanum, ſature iam, & calaminthen, in mõtanis potius locis decerptam. Vbi igitur herbæ coctæ probe fuerint, omnemq́ vim ipſarum exuerint, tunc aceto reliquo adhuc calido accepto particulas affectas ſuperfundito. Non modo enim ſemel, ſed etiam ſæpe experientia probatũ eſt, ac mirum quod in calidis quoq́ fluxionibus adhibitũ profuerit, & defluxionẽ rurſus alteram oriri prohibuerit. Vbi

vero dolor post superfusionem moderatior euaserit, etiam ceratis, si res postulet, vti licet, nō solum quæ summā cutē infestātia, sed etiā in alto fixa calefacere, & discutere queāt. Ac primum sane conducit ceratum, quod ex struthio paratur, & vim mitigatoriam, digerentemq; obtinet, admouere, confectio eius ita habet.

Ceratū ex struthio.

Ceratum ex struthio.

Suffimin is ammoniaci, lactis vaccæ nigræ, singulorum vnciæ tres, seminis lini vnciæ octo, oua quatuor. His in læuorē tritis ammoniacum ex lacte macerato, læuigatoq;, deinde addito colophoniæ vncias tres, adipis struthii vncias duas semissem. Confectis vtitor.

Ceratū ex euphorbio.

Aliud uehementer bonum.

Epithema quod ex euphorbio paratur, validū est ad ampliores perfrictiones, & intolerabiles ex his dolores cōtractos, nec nō articulorum infarctus, obstructionesq;, habet autem eius compositio hoc pacto. Olei veteris sesquilibra, ceræ, nitri Alexādrini, terebinthinæ electæ, singulorum libra, euphorbii vncia, iridis Illyricæ vnciæ duæ, fenugræci farinæ sesquisextarius. Nobile est medicamentū, & in multis eiusmodi affectibus frequenter approbatū. Etenim summam cutem discutit, & vellicat, trahitq; ex alto, quæ impacta sunt, & discutit, dolorem excindit, & quod oīum optimum est, manus nō inquinat, & sine molestia aufertur. Noui autem ipsum quoq; euphorbium vna cum oleo, & cera incoctum etiā magnos dolores a frigido humore natos mitigasse. At mirari nō debemus, quod euphorbium, cum sit adeo calidum, & rodens, cōmendemus, tāquam dolores lenire possit. Sunt enim nōnulli cruciatus, qui immutari nequeunt, nisi aliquod acrius ipsis admoueas. Itaq; ratio neq; horum quicquam miratur, neq; vtentes damnat. Quemadmodum nec, cum videt contraria quædam ex dulcibus aquis in vehementi defluxione adhiberi, sed considerat nimirum, & discernit probe, methodumq; admirat. Vt enim ex tenui, rodenti, & acri humore dolētibus balnea iure pro

fuerunt,(partim.n.discusserunt, partim etiam ad bonam temperiem redegerunt,)ita rursus frigidorum humorum defluxiones expertis,qui articulorum mēbranas dolere dicāt,& distendi,merito vsus eorum quæ cutem calefaciunt, rodūt,& vellicant,profecit. Ego sane noui quendam solo sinapi in huiusmodi,dum maxime vrgerent acceßiones, vtērem,dolore liberatum. Admiscebat ei frequenter ficus siccas,& acetum, eaque subigens emplastri figura medicamētum sic imponebat. Ac alium similiter spectaui medicamento Diacantharidon vsum,ac maximas gratias agebat. Nam pustula,quæ a medicamento fiebat,rupta,multus humor excernebatur,atq; hoc eueniente plurimum iuuari se dicebat. Item Diascordon quod ex alliis cōficitur, aliis profuit,aliis obfuit,ipsaq; sola allia inducta, & præsertim quæ crustā faciunt,apud Barbaros ischæ dicuntur. Ego vero nō laudo huiusmodi medicamenta, cum per se admouentur. Nocent enim maxime,etiam si lenire videantur,cum nihil habeant,quod emolliat,extrahatq; refrigeratos humores, & admodum infixos. Nam id quod tenue est solum, per ea exhalat,crassum aūt & terrestre relinquitur,vt quod manere,& articulis infigi, ac adhærescere compellant. Præterea magis exiccant,& siccante ipsorum vi, atque calefactoria, quæ inest sinapi,& acribus omnibus,nimium assant. Quod autem hoc euenit, nulli nō constat,nam omnes solis adeo acribus medicamentis,quæ nihil habēt emolliens,vsi,præsertim initio,& cum vigeret copia,articulos nacti sunt admodum difficiles,& post lōgum tempus eo reuertentes,vt potuerint incedere. Cōsultius igitur est his solis nō vti, aut eum qui vtitur statim transire ad illa,quæ diffundunt,emolliunt,incidunt,& in altum penetrant, vt articuli rursus veterem motū per hæc iterū poßint recipere Si quis vnius auxilii facultatem habeat, quod ambo præstare queat, bene habet,sin minus,licet etiam particulatim ipsis vti, interim sane laxantibus,& discutiētibus,(ita nāq; materia tandem diffundi poterit,)interim extenuantibus vellicātibusq; affectas partes,omnem in altu repositam articulis materiem

subtrahere. Porro ne quis composita medicamenta ex aliis colligere veteribus cogatur, necessariũ esse duxi, etiam horum cõpositiones apponere. Nam medicus, qui nõ in operibus exercitatus est, neq; multos veterum commentarios commode potest euoluere.

Vnctio ad induratos articulos.

Vnctio simplex discutiens, & induratos articulos resoluens.

Olei populei, ceræ, adipis anserini, singulæ vn. euphorbii scrupuli quinq;. Ceram cum oleo populeo liquefacito, deinde adipem adiicito, cocta refrigerataq; in pilã diffundito, ac euphorbium detritum paulatim inspergito, rursusq; oleum populeum supfundens, læuigato vsq; ad cõsistentiam neq; crassam admodum, neque liquidam.

Vnctio diacissu

* Impr. addit, in alio tres velquiuque.

Vnctio quæ Diacissu ab hædera dicitur ad eadem.

Olei veteris libræ decem, * cupressi galbuli viginti quinque, sabinæ viridis libra, roris marini viridis libra, lauri virentis baccæ cẽtum, fœnugræci sextarius, altheæ viridis libra, corticis pinei tãtundem. Hæc cõtusa in aquæ sextariis ternis ad triduum macerato, deinde adiicito oleum, coquitoq; dũ aqua fuerit insumpta, postea oleo percolato adiungito ceræ libram, colophoniæ tantundem, hæderæ lachrymæ vncias quatuor. Hæc ex vino Ascalone admodũ generoso læuigato, atq; ita omnibus exceptis vtitor, vt præstantissimo & mitigatorio medicamento. At hoc valentius, qđ vetustis vitiis etiam conuenit, esto id, quod Lysiponiũ dicitur, habet autem eius descriptio in hunc modũ. Castorei vncia ✿ euphorbii vncia, piperis, suffiminis ammoniaci, singulorũ vnciæ duæ, opoponacis, galbani medullæ ceruinæ. singulorum vn. duæ, terebinthinæ resinæ vnciæ sex, * ceræ libra, irini, gleucini, cyprini, laurini, singulorum vnciæ tres, olei veteris libra.

✿ Impr. addit, in alio due

* In alio, tres.

Aliud efficax, & in duris corporibus, & ualde uetustu uitiis, quinetiam articulos recenti cicatrice contractos dissoluit.

Adarcæ, opoponacis, castorei, galbani, terebinthinæ, pi

peris, singulorum vn. quatuor, hyssopi, ceræ, singulorum vn. duæ, euphorbii vncia, styracis, thapsiæ, singulorum vnciæ quatuor, pyrethri vnciæ tres, cerusæ rufæ libra, olei cyprini vnciæ tres, thedacei vn. sex, laurini olei vn. octo, olei veteris vncia, nardini libra, olei amaracini libra, balsami vnciæ tres. Hæc descriptio strenue valet ad particulas resolutas. Obseruandum vero est, ne in siccioribus calidioribusque corporibus vtamur, sed in iis, qui carnem habent iniuriis minus opportunam, & duriorem, quæque ex lõgo tempore ob crassos viscososque humores male habent, vt particulæ fluxionẽ expertæ nequeãt distẽdi, neque ideo moueri.

Si pedes tumoribus pituitosis laxisque infestantur.

Si laxi tumores sint, quos Græci œdematodes appellãt, in quibus humor qui influxit, neque crassus, & terrestris existit, sed laxus, & mollis, tãgentibus statim digitis cedẽs, spiritum flatulentum, & pituitam humidam, aquosamque fluere suspicamur. In his igitur cõueniunt potissimum & ceratum, quod ex sale paratur, & vnctiones. In quibus aũt, illitus, aut vnctiones nihil proficiunt, his etiam fomenta ex sale torrefacto frequẽtius mutata apte accõmodant. Etenim ab ipsis non modo leniuntur, sed etiam plurimũ adiuuantur. Ego sane noui Romæ quendam virum longe clarissimum, qui fomento ex sale semper vteretur, atque hinc valde mitigaretur. Quod aũt hoc opitulatur, omnibus est manifestum, nunquam enim lesionẽ aliquã articulorum, neque tophũ excitasse inuentũ est. Cõfert porro his etiã calidiore balneo, & ficciore vti, itẽ nitro, tenui sale, & iis quæ cutẽ rodere, vellicare, & extenuare posse, nec nõ humiditatẽ intus ꝯtẽtã attrahere deprehẽdunt. Sũt ãt multa a veterib⁹ inuenta, nos vero ẽt huius pulueris magnũ fecim⁹ experimẽtũ.

Smegma, aut puluis egregius, uocãt autem quidam ipsum Indum, alii Aesculapium.

Puluis Aescula pi⁹, siue induæ.

Puluis tophos emẽdãs, atque ad laxos tumores benefacit, nec non ad eos, qui humidũ caput, & thoracem habent, item Lepram, Alphum, spirandi difficultatẽ, & aliorum vitio-

rum quæ ex capite, aut thorace originem trahũt, cauſas re pellit omninoq; vitiatam materiem, & copioſam diſcutit, vehemẽtem ruborem in cute excitat, & humores prauos, vitioſoſq; impactos, & ferinos digerit, Articulariis, & ſtomachicis accõmodum. Etenim qui perpetuo ipſo vtit, podagra laborare non permittit vel exiguum dolorem experiri, item ad pruriginoſa impetiginoſaq; corpora facit, pilos extenuat, ac vocatur Iſotheos quaſi dicas æqualis Deo, quoniam etiam ad Elephanticos cõducit, habet ipſius compoſitio in hunc modum.

Deſcriptio pulueris Indici.

Salis Cappadocici, ſalis cõmunis, ſalis amari, ſalis ex nĩtri fontibus, ſalis Tragaſæi, nitri Alexandrini, aphonitri, aphronitri, pumicis, adarcæ, ſingulæ libræ, lapidis Aſii floris, aluminis liquidi, aluminis ſciſsilis, nardi Gallicæ, veratri albi, & nigri, herbæ lanariæ, Feculæ hoc eſt fecis vini cõbuſtæ, radicis chamæleontis, ſulphuris viui, ſtaphidis agriæ, ſinapis, aluminis, iũci anguloſi, piperis, terræ Cimoliæ, ſeminis viticis, baccarum lauri ſiccarum, gallæ omphacitidis, lupinorum farinæ, lomenti fabarum, cumini, ſingulorũ omnium vnciæ tres, pyrethri, iunci rotundi floris, thuris maſculi, gummi, iridis Illyricæ, cucumeris ſylueſtris radicis ſiccæ, marrubii ſicci, ſepiæ teſtæ, fenugræci, Cnici, grani Cnidii, coſti pulegii, graminis ſicci, pæoniæ, ſingul. vn. tres, ſampſuchi vncia, folii vnciæ duæ. Sales & nitrum olla recẽti ſuper ignem torreto, reliqua ſiccata contundito, incernitoq;. Vtantur aũt ægri ſubinde in balneo, cum iam ſudare inceperint, tũc caput decocto radicis ſalicis abſtergi curato. Hic puluis præſtantiſsimus eſt, & valde efficax, præterquam calida intẽperie affectis, & fluxionibus ex bilioſo, & acri humore, nec non calido ſanguine excitatis. Omnibus autem aliis fluxionum vitiis accõmodari poteſt. Adhæc pſilothra in balneis adhibere admodum iis cõducit, qui ex pituitoſo humore Podagra laborant, maxime in quibus ſumma cutis extenuari deſiderat.

Psilothrum nobile ad Podagram quo pila abolentur.

Thuris, masliches, lapidis Asu floris, pumicis tosti, alcyonii, staphidis agriæ, Cymoliæ, veratri, sampsuchi, spumæ argenti, amyli, singulorũ vn. tres, spicænardi vncia, garyophylli vnciæ duæ, vtitor puluere, aut cũ cremore ptisanæ, & oryzæ, vniuscuiusq; seorsim cocti. Sit aũt mẽsura æqualis saponi Gallico in cremore soluto, calefactoq; antea, pulueris cochlearia quinq; inspergito, calcis viuæ & incretæ libram, auripigmenti, sandarachæ, singulorũ sescunciã, ac vbi penna probaueris, vtitor. Hæc sane valida etiam in maximis tumoribus adhibere conuenit, ad moderatos aũt tumores laxos etiam loleacea farina cum aceto inducta probe auxiliatur. Similiter etiam adeps suillus cũ calce viua in pila subactus, vt malagmatis substãtiam induat. Optime discutit laxas omnes inflammationes, præsertim in genibus, item mala punica acida cocta, læuigataq;, & post coctionẽ applicata. Quin & ipsa Theriaca, si cum vino quodã tenui illinatur, probe discutere, comprobata est. Tantum de Podagra ob pituitosum humorem proueniente interpretati, dicamus etiã quomodo dolor ex sanguine ĩ articulis obortus curari possit.

Si podagra ob sanguineum humorem constituatur.

Quod si humorem, qui in articulos confluxerit sanguineum esse suspicemur, vbi quidem nihil ꝓhibet, vacuationem quæ per venæ sectionem adhibetur, tẽtato. Hac enim ratione multos noui, aut in totum morbo liberatos, aut raro fluxionibus correptos, eo quod nõ neglexerint, sed veris statim initio sanguinem sibi detrahi curarint, nõ solum vacuandi, sed etiam præseruationis causa id facientes, abstinendum eis a cibis valẽtis materiæ, & qui sanguineum humorem magis adaugent. Norũt igitur hæc, etiã si ego non scribam, omnes medici, quod carnes cũctæ, & ex his adhuc maxime suillæ, & vina dulcia, in vniuersum omne alimẽtũ copiosum, animi hilaritas, & mot⁹ mediocris, id efficere solent. Si itaq; ambo obseruet quispiã, nẽpe vt vere incun-

Podagra sanguinea.

te sanguinis vacuationem adhibeat, & cibis illũ copiosum gignentibus abstineat, corpus autem continue etiam exerceat, impigerq́ꝫ ad omnem motũ fuerit, quomodo is hac ratione nõ liber a recrementis erit? quando aũt vacat recrementis, quomodo non fluxionum expers permanebit, cũ nihil sit qđ adhuc in articulos defluere poßit, Ceterũ vtantur tales, tepidæ aquæ potu magis, omniq́ꝫ ratione victus refrigerãte, & quæ sanguinis generationi aduersari queat. Ac multos noui ex his, qui cum vino tantum abstinerent, non amplius morbum fuisse expertos. Hac ratione copiosum vinum multo sanguine præditis inimicum est. Commodum igitur est ipsos talia deuitare, atque si in totũ negligant, certe vere, & æstate hæc obseruare conẽtur. Hæc igitur generatim facere cõuenit, in quibus defluxio a sanguinei humoris copia ꝓuenire cõsueuit. Quoniam vero nõnullos etiã ex victu parum obseruato defluxione corripi contingit, necesse est ideo curationes particulares interpretari, quibus inflammatione obseßis opitulari oporteat.

Si inflammatio partem exerceat.

Sciendum igitur est vtraq́ꝫ in particulis fluxiõe iam tentatis præcipiẽda esse, nempe vt id quod in inflammatione continetur, refrigeremus, & discutiamus. Optime igitur in his valet cataplasma, quod ex semperuiuo paratur, aut cortices mali punici, rhus, farinæ ex vino coctæ, & ĩductæ. Etenim id quod influit, repellere, & quod iam cõtinetur, discutere, & exiccare statim abunde possunt, item particulis imbecillis robur adiicere, vt ea quæ ad ipsa mittuntur rursus repellant. Porro coqui ex vino probe debẽt mali punici cortices, rhus, & semp vinũ. Accurate vero læuigata ita simul cum farinis misceri, malum punicum autem ipsum mediocriter coctum læuigatũq́ꝫ affectis particulis imponere conducit, æstate quidem frigidum, hyeme autem tepidum. Itaque per initia acceßionis, & cũ dolor adhuc moderatus est, hæc adhibere vincit, sin autem auctus fuerit, fomẽto ex cera, quod cerembroche dicitur, vtendum est. Habet in hunc

modum. Sapæ partes duæ, rosacei pars vna, ceræ minimũ, vt fomentum tantũmodo crassius efficiat. Excipiantur autem omnia lanis succidis, imponanturq́ per hyemẽ quidem tepida, in æstate vero frigida At si inflammatio in alto fuerit, etiam nitri paulum, & olei dulcis loco rosacei sapæ admisceto, magisq́ proficies. Si dolor remanet, etiã cataplasmate ex brassicæ folii veteris, habet in hunc modum. Foliis brassicæ coctis læuigatisq́ diligenter fecẽ aceti, ouorum crudorũ lutea duo, & rosacei paulum adiicito, ac mixta omnia simul, læuigataq́ inducito, cõtinue immutãs medicamentum, ac vehementes dolores multum lenies, benéque facies, si etiam spongiam vino mediocriter astringente imbutam affectis particulis superimponi iusseris, sin tale vinum desideretur, posca madefactam. Nõ autem superfundãtur partes iis quæ ex polline farinæ, aut ordeacea farina constant. Omnia enim hæc istis sunt inimica, præsertim in quibus copia articulos offendit, doloremq́ excitat. In quibus enim totum corpus recremẽtis vacat, non alienum est cũ magnus dolor vrget, etiam cataplasmatis ex farina ordeacea vti, sint autem farinæ quidẽ ordeaceæ partes duæ, seminis lini pars vna, immutentur frequentius, humidioribus autem, & nõ admodum feruentibus vtendum, quemadmodum medici faciunt, non solũ articulos, sed etiã alias particulas admodum ardentibus farinis obducentes, ignari se cutem magis adurere, & siccare, quam aliquid humoris subiecti discutere. Porro quod cataplasmata, quæ largiꝰ coquuntur, præsertim quæ oleum in coctione recipiũt, magis siccent, manifestũ est ex piscibus, & carnibus, quæ oleo frigentur, quippe siccantur, & torrentur. Non conuenit igitur temere cataplasmata ardẽtia, & feruida inducere, nisi totum corpus sit recrementis vacuum, neque cum adhibes, ardentibus vti, & feruidis. Ego vero affirmo ne astringentibus quidem & repellẽtibus in affectis partibus vtendum esse, nisi totum prius corpus recrementis liberaueris. Nam quod articulis influit, ne ad principales particulas recurrẽs suffocationis causa fiat ægro, periculumque mortis adfe-

rat, metuendũ eſt. Siue igitur diſcutientibus, ſiue repellentibus vti velis, totum corpus recremẽtis vacuare ꝑperato.

Tophis

De Tophis.

Quoniam vero etiã tophi qui Græcis Pori dicunt, plæriſque articulis fluxione tentatis oboriuntur, ſiue ex inordinato quorundam ciborum eſu, vnde incoctus, & crudus humor colligitur, ſiue continuo torporem facientium, & anodynorum hoc eſt dolorem tollentium medicaminum vſu, cõſentaneum eſt, vt ſciamus, quibus etiam in his, & quando vtendum ſit medicamentis, quæ tophos diſſoluere prædicantur. Si igitur calida intemperies materiã nimium adal ſans, atq; adurẽs tophos generare videatur, calefaciẽtibus in his, & acribus medicamẽtis vti non oportet. Et ſi.n. hæc procreatos iam lapides diſſoluere videbunt, tamen efficiũt, vt etiã alii calculi obnaſcãtur. Quare ſi quis his ad lapillos iam creatos diſcutiendum vtatur, ſtatim rurſus ad ea quæ mediocriter calefaciunt, & modice diffundunt, diſſoluũtq;, tranſeat, abſtineatq; in poſterũ ſiccantibus, tum cibis, tum antidotis, quæ corpus calefacere, & immoderatius ſiccare ſolent, omnia enim iſta tophos magis his generant, quam diſſoluunt. At quibus non adeſt calida intemperies, ſed frigidiores, craſsiores, crudioreſque potius humores in articulis inſeruntur, his omnia hæc, quæ & extenuare, & calefacere poſſunt, opitulantur, & ſiquis ipſis vti velit, hic etiam natos iam lapillos conſumere, & ne alii naſcantur, prohibere poterit. Ego ſane noui quendam magnos tophos in articulis expertum cõſanuiſſe adeo, vt etiam citra impedimentum incideret, eo quod antidotum continue aſſumeret. Antidotum vero quod per totũ annum bibebat, hoc eſt.

Antidotum ad Tophos.

* Inꝑr. vn. duc

Cẽtaurei vnciæ quinq;, chamedryos vnciæ nouem, hyperici* totidem, ariſtolochiæ rotundæ, gentianæ, petroſelini, agarici, phu dulcis, meu, ſingulorum vnciæ tres, ſpicænardi vncia. Excipito melle, datoq; ex tepida aqua. Ac aliũ quendam noui, qui cũ tophos haberet incepiſſet, non alios

amplius nasci permisit, eo quod decoctum biberet, cruda, crassaque recrementa extenuans. Erat autem decoctũ quod bibebat, ex eiusmodi herbis compositum, origano & chamepity, quarum neutra calido, & bilioso recremẽto prædi tis conuenit. At quia magna auxiliorum, quæ tophos dissol uere consueuerunt, differentia existit, alia siquidem ex acri bus admodum conficiuntur, alia ex iis quæ magis emolliũt diffunduntque largius, cõmodum est, vt horũ quoque discrimina vobis exponamus, vt pro diuersis ægrorum tẽperamentis, & tophorum articulos obsidentium magnitudine, & malitia liceat vobis medicamenta vnicuique congrua ex iis, quæ hoc loco a me cõscripta sunt, deligere.

Ceratum excellentißimum tophos articulorum dissoluẽs, adeo ut neq; an oborti fuerint, adhuc appareat.

Aphonitri vnciæ octo, terebinthinæ vñ duodecim, ceræ vnciæ quindecim, olei veteris vncia vna & viginti, lixiuii quo piliarii vtuntur lanis succidis abluendis, quod etiã non nulli Protostacton græce appellant, vnciæ sex. Vtitor vt præstantissimo & vsu probato. Ceratũ, ad tophos.

Aliud usu probatum.

Aphonitri, terebĩthinæ, lixiuii quo lanæ succidæ abluuntur, propoleos, singulorum vnciæ qua. ceræ vnciæ nouem, colophoniæ libra, olei veteris vnciæ sedecim. Mixtis vtitor, & in tophis, & abscessibus admodum subito auxiliantur. Commoda igitur hæc sunt & plurimis experimentis comprobata, sed his adhuc multo efficacius est, quod ex cynabari, salis flore, & aliis plurimis metallicis paratur, cuius descriptio hoc pacto habet.

Medicamentum Dia cinnabareos.

Argẽti spumæ libra, olei veteris *sextari*, squamæ æris vn. æris cõbusti vncia, cinnabareos scrupuli octodecim, Magnetis viui vncia, lapidis Phrygii drachmæ sex, lapidis Pyritis vncia, thuris vncia, aloes vnciæ duæ semis, galbani sescuncia, cadmiæ vncia, diphrygis vnciæ duæ, æruginis rasæ vncia, suffiminis ammoniaci semuncia, lapidis Onytis Scy- Impr. lib. Medicamẽtum ex cinnabare.

* thici*vnciæ octo:lapidis Hæmatitis vncia, ppoleos*libra, Paulus sescuncia, lapidis Perdicitis vncia, betonicæ vncia vna, scrupuli scru puli octo, gẽtianæ vncia, aristolochiæ longæ semuncia, chaoctode. maleontis { nigri } vncia, dictãni sescuncia, resinæ siccæ li* bra vna, & semis, adipis struthiocameli*libra, Lapides cũ alii, lib. spuma argenti terunt seorsim, adiectis salis floris libris dua quat. bus, donec omnia dissoluantur. Hoc medicamentum pluri quinq;. mis experimentis probatum est, non solum in cõdyloma * tis, sed etiam strumis, ramicibus aquosis, hydropicis, lieno Impr. sis, aliisq; plurimis, & maximis vitiis, quorum hic mentio- vncia. nem facere superfluum est. Hoc solum sciẽdum est, ad omne id vitium accommodũ appellari, eo quod in varios vsus ipsum adhiberi omnes medici cõfitentur, ac mirum est idẽ, præterquam quod non calefacit, etiam articulos non valde exurere, sed etiã tophos in ipsis discutere solere. Hoc sane efficax est medicamentũ, sed non facile paratur. At quod ex auellanis constat, Dialeptocaryon græce dicitur, ambo consequitur, etenim & facile paratu est simul, & efficaciam obtinet. Compositio eius in hunc modum habet.

Medicamentũ dia Leptocaryon. * imp. nouem, in alio sex

Medicamentum Dialeptocatyon.

Lixiuii quod primũ destillauit, hoc est, pilarii vnc. sex, auellanarũ vnciæ*duæ, aphonitri, saponis Gallici singulorum vnciæ quatuor, mellis vnciæ tres, ouorum albumina sex, olei veteris libra, ceræ vnciæ decem, terebinthinæ vnciæ septem. Licet medicamentum multis vtile efficere, si interim vires ipsius remittas, interim intendas. Moderatius nãq; erit, & corporibus mollioribus accõmodatum, si medicamẽti, qđ ex melle fit, partes duas adiicias vnã vero medicamenti iam dicti, item si emplastrum Dia anemones adiunxeris, vbi id quod ex melle constat, desideratur. Erit tibi etiam hoc pacto blandum, & citra rosionem efficax ad maximos tophorum affectus, variosque corporum habitus, vt non multis & diuersis auxiliis indigeant. Quæ cum ita sint, non opus est multorum medicaminũ hic meminisse. Noui autem ego me emplastrum ex cerusa factum medica

mēto adiecisse, eo q̄ æger ipsius rosionē minime ferre posset, ac mihi opus pulchre successit. Nam vtrisq; æger oblectabatur, tum lenitate, tū efficacia medicamenti. Si quis igit ita cōsiderare velit, licet ei tuto, & citra noxam ipsam, pro vt corpora sensilia sunt, & pro diuersis habitibus, vitiisq;, admouere. Ipse vero Diuinissimus Galenus meminit etiā se tophos veteri caseo dissoluisse. Habet aūt vsus hoc pacto. Vsus sum in articulario tophos in ipsis articulis habente caseo antiquissimo acerrimoq; suillæ carnis salsæ decocto intincto, ac in pila subactum tophis imposui, & valde ꝓfuit. Nam cute vltro citra sectionem dirupta, particulas prōpte, & citra noxā quotidie tophis liberauit, refecitq;.

De antidotis, & medicamentis quæ somno dolorem leuant, anodyna uocantur. Anody.

Quoniam vero nonnulli, siue ob maximam rerum necessitatem, siue quod dolorem ferre nequeant, omnino requirunt, vt medicamentum aliquod ipsis dolori leuādo idoneum exhibeamus, cōmodum erit etiam de his tractare, quando & quomodo ipsis vtēdum sit, item antidota ab ipsis exposita, quot simplicia, quotq; cōposita existant. Cerata igitur extrinsecus ex opio parata, quæ veteres etiam a dignitate, Chaliochrysus vocare dignantur. Verum ego etsi vim mitigatoriam habent, non ipsis adeo vti consulo, nisi magna admodum vrgeat necessitas, & calida valde intēperies. Bibunt autem nonnulli etiam id quod vocatur Diahermodactylu, aiuntq; doloris leuationem inde fieri, dum ex ventre quædam aquosa euacuat, vt etiam ægri statim inambulare velint. Atque hoc est verum, raroque id quod titulo promittit, non euenit, sed habet etiam aliquid quod offendat, quoniam efficit, vt ii qui bibunt, crebrius fluxione irritentur. Hoc igitur ne fiat, nonnulli admiscuerunt cuminum, mastichen, gingiber, alii vero etiam euphorbium, arbitrati illud refrigeratorium quippiam, & corporis inducendi efficax obtinere. Alii non adeo ve-

rum hoc esse dictitant, nõ enim ita purgare posset, si tantã refrigerandi facultatem haberet, vt torporem queat inducere, sed falsum esse arbitror. Omnes enim qui biberũt, eo die stomachum cibis qui offerũtur nõ oblectari causantur. Idonea ig. sunt quæ ex cumino, gingibere, & pipere participant, & malitiæ ipsius, qua stomachũ offendit, resistũt, sed nullum adeo, vt aloe ipsi adiecta opitulari potest. Ego huius compositionem, & eorum quæ veteres inuenerunt, vobis exponam, ne ignoremus nos, neque ab aliis ea discere cogamur, sed isqui velit pro arbitrio vti, hinc queat facile colligere.

* Impr. lib. Diahermodactilu.

Descriptio purgantis medicamenti Diahermodactylu simplicißima.

* Impr. vn. tres in alio. vn. duæ.

Hermodactyli * drachma, gingiberis siliquæ nouem, piperis siliquæ duæ, anisi totidem, hæc omnia vna vice dant. Sin autem ventrẽ { copiosius } subducere cogitas, scãmoniæ quatuor siliquas admisceto, & citra molestiam purgat, ægrosque dolore leuat.

* Siliquæ * Scrup. * Scrup.

Aliud Diahermodactylu.

Hermodactyli vn. tres, cumini * scrupuli tredecim, gingiberis * scrupuli duodecim, piperis * scrupu. decẽ, { Dant ex aqua calida, summus modus est scrupuli quatuor. }

* Impr. scrupu. * Cumini scrupu. 12.

Aliud ad idem.

Hermodactyli * scrupuli qua. gingiberis scrupuli sex, cumini * siliquæ quatuor, piperis siliquæ quatuor, anisi siliquæ quatuor, lachrymæ scammonii siliquæ octo. Dant scrupuli, quatuor, { ex mulso: } Hoc medicamentum efficit, vt ægri statim incendant. Satius autem est ipsis dare morbo incipiente, { vel declinante, } quam vigente.

* Impr. quat. * Siliquæ

Aliud ualde bonum, experiẽtia a nobis probatum.

Anisi, * siliquæ duodecim, cumini, * pipis albi, & nigri, singulorum scrupuli duo, gingiberis scrupuli octo, euphorbii scrupuli quatuor, { mastichæ scrupuli sex, casiæ scrupulus, } hermodactyli * scrupuli quatuor. Hæc omnia vna vice ex aqua temperata dantur.

Aliud

Aliud quod Iacobus Psychrestus exhibebat.

Hermodactyli scrupuli quatuor, * scammonii scrupuli duo dato potui ex aqua tepida, vbi ægrum victu prius cō modò præparaueris.

Egregium antidotum, quod Theodotius phi losophus exhibebat.

Hermodactyli siliquæ quatuor, ✿ cumini Aethiopici scrupuli * quatuor, anisi scrupuli ✿ tres, { alypiadis herbæ scru. sex, agarici scrupu. tres, musci siliqua, phu scrupuli tres, } mastichæ scrupu. duo, { gingiberis scrupuli tres, spicæ nardi scrupuli duo, } cnici scrupuli sex. Dantur scrupuli quatuor cum hydromelite. Præstantisſimum est hoc medicamentum, ac plurimum a multis aliis medicis comprobatū. Oportet aut etiam ægrum victu prius præparare, atq; ita duo, vel tria ouorum lutea, panis exiguum, & gallinæ pectus exhibere, deinde hora vna interposita, aut multum duabus ad balneum ducere, ac loto reuersoque domum ita antidotum, vt prædictum est, debito pondere propinare. Hæc ratio victus in omni medicamēto exhibēdo vtilis experientia apparuit. Neque enim hoc pacto medicamentum stomachum attingit. sed etiam ventrem lōge facilius potest subducere. Tantū in hermodactylo nos experti sumus, ac medicos nostri temporis exhibere spectauimus, atque ego longo tempore his vsus sum. Processu autem temporis aloen ei admisceri vtiliter sum expertus ac tentaui catapotia potius fingere, quā potionē offerre. Etenim præterquam quod ægris dolorē auferunt, etiam prohibent, ne crebris ipsi fluxionibus afficiātur. Describuntur ipsa in hunc modum.

* ĩpressus addit, ĩ alio siliquæ quatuor.

* in imp̃sso additur, ĩ alio scru.

* Tres.

* Sex.

✿ ĩpressus p phu, hēt Su, Rō ĩ oĩ medicamēta exhibēdo vtilis.

Catapotia ex Hermodactylo & aloe.

Aloes scrupuli duo, scammonii scrupuli quatuor, cucumeris agrestis seminis sescuncia, hermodactyli semuncia, dantur scrupuli quinque, aut sex pro viribus.

Catapotia ex hermodactilo.

Aliud eadem efficiens, tum in articulariis tum habitu pituitosioribus.

Aloes, colocynthidis, scammonii, singulorum semuncia hermodactyli vncia scrupulos quinque, aut sex, catapotia fingens, pro virium ratione dato. Cũ autem emolliẽtia aluum catapotia efficere cogitamus, hoc pacto componito.

Catapotia emollientia.

* Impss quinq̃.

* Septẽ, ĩ alio nouem.

Aloes siliquæ * sex, lachrymæ scammonii siliquæ * nouem, Hermodactyli siliquæ tres, { serici totidem, } cucumeris agrestis seminis totidem. Omnia trita excipito rosato, aut rhodomelo, fictaque catapotia dato non modo podagricis sed etiam aliis, quorum aluum cogitas subducere. Omnia enim adferũt molestiæ, nihilq; ingratum, ac in suaue, cum deuorantur, obtinent. Sciendum autem non solũ potione ex Hermodactylo ad podagrici doloris leuationẽ parari, sed etiam alia esse plæraq; ex quorum numero antidotũ ex Cornopodio quoq; habetur, qd & ipsum meo iudicio nõ ita vt Hermodactylus stomachum offendit, mitigat autem similiter, si non amplius, certe non minus. Datur quaternis scrupulis, interim quidem per se, interim vero cum piperis granis quadraginta. Multi sane in hunc modum cõposuerunt, alii vero etiã { pluribus adiectis } vtilius medicamentum reddiderunt, descriptio ipsius ita hẽt.

Diacoronopodiu.

Antidotum Dia Cornopodiu.

Gingiberis scrupuli duo, piperis scrupulus, agarici scrupuli decẽ, cnici partis interioris scrupuli quatuor, coronopodii radicis scrupuli sex. Contusa incretaq; reponito. At sciendum est drachmam eius exhiberi, iis autem qui difficilius purgantur, siliquas vigintitres, vel amplius, vel minus. Subducito aluũ omnino septies, vel sæpius. Post euacuationẽ ægrũ in balneũ deduces, a balneo nutries ouis, & pane, Hoc quoque scire oportet, medicamẽtum istud etiã in magnis accessionibus datũ dolores mitigare. { Alia potio. Hæc statim vt accepta est, in ipsa accessione ægrum dolore leuat. Paratur hoc pacto. Erysimi seminis scrupuli quatuor, gingiberis scrupuli sex, coronopedii radicum, amomi, piperis, singulorum scrupuli sex. Redigantur om

nia in puluerem, qui ad summū scrup. sex exhibetur ℈ ægro, pridie concoctione bene obita, vel ex rosato, vel ex posca. Nil minus solet dolores lenire etiam medicamentū ex myuro herba, præterquam quod stomachū nō vitiat, aut articulos offendit. describitur autem hoc pacto.

Medicamentum ex myuro herba.

Erysimi, agarici, myuri herbæ, singulæ vnciæ. Dantur scrupuli quatuor, misceat potioni vna vice dandæ scrupulus euphorbii, ac exhibeatur cum mulso, aut Chrysattico generoso. Medica mētum ex miuro herba.

Aliud genero sum probatum.

Anisi, propoleos, singulorū siliquæ duæ, gingiberis scrupuli quatuor, euphorbii totidem, mastiches scrupuli sex casiæ scrupulus, hermodactyli siliquæ quatuor. Hæc omnia potui dato vna vice ex tepida.

Aliud, quemadmodum Iacobus Psychrestus.

Hermodactyli scrupulus, lachrymæ scammonii scrupulus. Aegro prius humidiore victu nutrito datur.

Antidotum podagricum quod uocatur Climax.

Agarici vncia, phu, vnciæ duæ petroselini vnciæ tres, meu vnciæ quatuor, hyperici vnciæ quinque, gentianæ vnciæ sex, aristolochiæ vnciæ septem, centaurei vnciæ octo, chamædryos vnciæ nouem, mellis quod satis est. Datur hoc ad annum. Climax podagricū. Podagricū ad anū datum.

Aliud antidotum, quod eodem modo podagricis ad annum datur.

Podagricum, medetur pedum articulorum capitis, stomachi oculorum, iecoris, lienis, & renū dolori Curat etiā difficultatem vrinæ, & callos in articulis concretos summe discutit. Est autem medicamenti temperatura hæc. Rheu Pōtici vncia, agarici vnc. duæ, phu vnciæ tres petroselini Macedonici vnciæ quatuor, meu vnciæ totidem, hyperici vnciæ sex, gentianæ vnciæ * septē, aristolochiæ vnciæ * ✿ Impss* duæ. * Sex. ✿ Septē.

octo centaurei vnciæ * nouem chamedryos vnciæ * decē
✿ Octo. * Nouē. Dantur viris ſcrupuli duo, mulieribus vnus parato autem in hunc modum. Hæc in pilam coniecta, contuſaque ſingula priuatim, miſceto omnia, & rurſus pilæ iniecta contundito, atque ita probe incernito, ac vtitor, vt a nobis per ſingulos menſes ordinatum eſt. Menſe Ianuario dato diebus quinque alternatim, Februario diebus quinque alternatim Martio diebus quinque, alternatim, Aprili diebus quinque alternatim. Maio tribus diebus alternatim, Iunio duobus diebus alternatim. Iulio vno die, Auguſto vno die Septembri vno die, Octobri duobus diebus alternis. Nouēbri duobus diebus alternis. Decēbri quatuor diebus alternis. { Atque ſic per menſes duodecim dies triginta ſex anno vertēte abſoluito. } At abſtinendum eſt, mero, carne ſuilla, bubula leporina, itē braſsica, ſinapi, & crudis omnigenis oleribus hydrogaro. Bene autem concoquat æger, qui medicamentum aſſumet, pedes aqua calida lauet, & oleo inungat, lactis potione, quam tempus exhibet, abſtineat.

De mitigatoriis medicamentis, quæ locis affectis admouentur.

Hæc igitur ſi per os exhibeantur, dolores mitigare ſolent, eorum vero gratia qui non tollerant, ſiue quod ſtomachus ſit affectus, & ea quæ exhibētur cōtinere nequeat, ſed protinus in vomitum erumpat, ſiue propter metum, & alterius medicinæ ſuſpicionem aliquam, exponēda cenſuimus, quæ & ratione, & experientia vtilia nobis eſſe demonſtrata ſunt habent autem in hunc modum.

Ceratum quod in acceſsionum ſtatu imponitur dolore liberans.

Croci, lachrymæ papaueris, ſingulorū vnciæ quatuor, pannis, ceræ, ſingulorū libra, olei ſextarius. Crocum, & lachrymam vino macerato, panē vero aqua, ac vbi expreſ-
Ceratū mitigatoriū. ſeris diligenter miſceto lachrymæ, & croco prius læuigatis, deinde ceram cum oleo liquefactam reliquis miſceto.

Aliud ceratum, quod ſimiliter in ſtatu applicari pōt.

Ceræ vnciæ, * quatuor, argenti spumæ vnciæ duæ, cerusæ tantundem, rosacei, solani succi, singulæ libræ, succo quousque soluta fuerint excipito.

ipress vncia.

Aliud ceratum, & ipsum mitigatorium, ad omnem inflammationem feruidam efficax.

Opii drachmæ quatuor, ✲ cerati rosacei libra, lacte muliebri opium terito, atque ita ceratum in pila misceto, ac vtitor, vt longe optimo.

✲ in ipresso addit in alio octo.

Ceratum mirabile, & usu probatum, de quo etiam alii multi testati sunt.

Olei veteris sextarios duos, in cacabo lignis sermētaceis coquito donec vehementer ebulliant, & turpænæ marinæ viuæ libram vnam adiicito, coquitoque donec olei p̄dicti modus iterum, aut tertio efferuescat, deinde talphæ animalis, quod nonnulli calamitem vocant, sanguinis vncias quatuor, ac cum turpæna incoquito, donec carnes ab ea re solutæ fuerint, & sublata deinde ab igne refrigerato, percolatoque, ac vitreo vase reponito, cum vsus postulat, olei q̄d sufficit, paululum misceto, ac vbi dissolueris, ceratum mollissimum facito, ac in linteolum illitum, imponito. Coquito autem oleum, vt præscriptum est, in domo subterranea, mensis Martii die .5. nequaquā diem differēs, ita nāque bene succedet. Tantum de epiplasmatis dolorem tollentibus, & mitigatoriis diximus.

Halacia ad concoquendum.

Salis communis libra, piperis vnciæ tres, gingiberis vnciæ duæ, origani vnciæ duæ, hyssopi sescuncia, thymi sescūcia, seminis apii sescuncia, folii, erucæ seminis, laseris, spicæ nardi, petroselini, singulorum sescuncia, feniculi vncia, salis ammoniaci libræ duæ. In puluerem redigito, ac vtitor. Aliud. Feniculi, hyssopi, petroselini, casiæ, ligustici, rheu Pontici, myrrhæ, laseris, singulæ vnciæ, piperis vnciæ duæ salis ammoniaci sextarius.

Aliud Buphati.

Piperis vnciæ tres, gingiberis vncia, laseris semũcia, anisi vncia, costi vncia, salis communis libræ duæ, pannis quod satis est. Aliud. Salis communis libra, salis ammoniaci libræ duæ, piperis albi vnciæ tres, piperis nigri tantundem myrrhæ vnciæ duæ, cnici vncia, ameos sescũcia, laseris vnciæ duæ, follii vnciæ duæ, anisi sescũcia, origani vnciæ duæ semis, hyssopi vncia, thymi vncia, & semis petroselini seminis similiter, erucæ similiter, piperis longi vnciæ sex, spicæ nardi vnciæ duæ, cumini, seselos singulæ vnciæ.

Naturalia diuersa ad pedum fluxionem.

Phisica. Quoniam nonnulli, cum neq; in victu perseuerare, neque medicinam tolerare possunt. cogunt nos in Podagra vti naturalibus, & iis quæ alligãtur. Vt igitur optimus mẽdicus omni ex parte instructus sit, & multifariã ægris omnibus opituletur, huc descendi Cũ autem multa sint, quæ id præstare queant vsu tantum longo probata scribimus.

Medicamentum naturale ad fistulam pedum, admodum celebre, & a multis comprobatius.

Neruos ouagri, & aprii, & ciconiæ sumito, ac plicatis in de chordis, dextros quidem neruos dextris ægrorum pedibus sinistros autem sinistris alligato, ac statim dolorẽ leuabis. Vbi autem dolor conquieuerit non amplius alligabis, sed vbi rursus dolorem senserit, ac miraberis, quod neque dolor, neque aliud quid periculosum subsequatur, quemadmodum multos attonitos fieri conspicimus. vbi pedes fluxionibus tentari desierint. Nõnulli vero ciconiæ neruos aliis non complicant, verum retinent, mittuntque in phocæ pellem, ac illigãt chordis seorsim absque neruis ciconiæ pilicatis. pedibus ægri similiter illigãt dextros dextris, sinistros sinistris, cum luna ẽ in occasu, vel in signo sterili, & Saturnum ingreditur.

Medicamentum præseruans a podagra & morbo articulario.

Torpedinem viuam cum oleo & aqua in vas æreum,

& cacabum coniicito, ne oleum vstum strepitum edat, ac herbam narcissum luna desinente collectam adiungito, ipsamque cum animali incoquens, vsque dum tota dissoluatur, & ossa nudentur, tunc tandem oleum ab aqua paulatim separabis, omnia facito luna desinẽte, vngitoq; ægrũ ter die, & siquidem articuli dolens, patiunturque, curantur si vero non dolent, præseruat ea, ne vnquam doleant. Id autem facito, vngitoque ad dies tres, luna omnino desinẽte. Nam si in alio tempore hæc facias, non succedet.

Aliud probatum.

Puellæ virginis primis menstruis inquinatum panniculum illinito, ac vbi sic aliquando feceris, Podagra non laborabis.

Aliud quod pedes, & manus præseruat.

Neruos vulturis ex cruribus, ac summis pedibus collectos ad talos ægri alligato, curans, vt neruos dextri pedis vulturis, dextro ægri pedi alliges, & sinistros sinistro. Simi liter etiam cubitorum, manuum, & humerorum neruos, alasquæ. Aliud. Leporis tali, si alligẽtur, articularios affectus admodum alleuiant, oportet autem leporem viuum relinquere. Melius facit etiã cutis vituli marini, si pedibus substernatur, Quin & versum Homericũ, Concio turbata est, subter quoq; terra sonabat, si aurea lamina ipsum scribas, cum luna est in libra, præstat autem multo, si in leone inueniatur. Item Magnes lapis gestatus articulariorum dolores curat, similiter etiam Aethites si gestetur, præterea cotyledonis radix, item sanguis hirũdinis illitus podagricos dolores mirifice lenit.

Ad podagram.

Vbi initio videris pedes inflãmari alliũ læuigatũ quotidie ipsis ĩducito, nõ soluẽs, donec fuerint exulcerati, deinde vrinæ pueri ĩpubis, quã calculis marinis cãdẽtibus in cẽderis, oĩa iniicito, & vtitor, postea si absinthio pedes ob

ducas, adeo efficax eſt, vt non amplius podagra infeſtet.

Remedium a podagra præſeruans.

In laminam auream luna deſinente quæ ſequuntur ſcri bito, & neruis gruis inuoluito, deinde ſimili canaliculo ip ſam includito, geſtatoque ad talos. Meu Treu, Mor, Phor, Teux, Za, Zon, Phe, Lou, Chri, Ge, Ze, On. Quemadmodum ſol in hiſce nominibus firmatur, & quotidie renouat ita hoc figmentum cõfirmatur, quemadmodum prius. Iã Iam, Cito Cito, ecce enim magnum nomen dico, in quo conquiſcentia firmãtur, Iaz, Azyph, zyon, Threux, Bayn Choog. Firmante hoc figmentum, vt erat primum, Iam, Iam, Cito, Cito,

Ad podagram, quæ nondum contraxit no dos, admirabile, & probatum.

Chamæleontis caput, & pedes ipſius, extimaq; pedum, vel genuũ præſcidito, & quæ ex dextro pede habentur, ſeorſim ſeruato, & turſus a ſiniſtro pede, extrema ſimiliter præſcidito: ſeruatoque & ipſa priuatim, ac vbi duos di gitos dextræ manus impreſſeris, pollicẽ & annularẽ vngue chamæleontis, ſimiliter & ſiniſtræ manus ſecundũ digitum notaueris, ✿ vngue chamæleonits, inquinans ſanguine digitorum dextræ manus extrema, dextra chamæleontis, ſiniſtræ autem manus ſanguine, ſiniſtra animantis extrema, in exiguum canalem includito, ac geſtato dextra quidem animantis extrema dextro pede, ſiniſtra autem ſi niſtro, vſque dum æger curatus fuerit. At chamæleontem præciſis extremitatibus adhuc viuentem panniculo lineo puro inuolutũ attingito, ad ſolis exortum. Sin autem con tingat manus, quoque prædicto affectu cruciari, attingito etiam manus ac in exiguos canales indito, curabiſque ipſas, facito autem hoc luna deſinente.

✿ Hic cor reptiſũt codices

Podagricum Naturale.

Cornubus ouillis crematis, & ex vino in pila de tritis dextro cornu dextrum pedem inungito, & ſiniſtro ſiniſtrum, & dolores podagricos mitigabis.

Aliud ad podagram, & omnem fluxionem.

Herbam sacram, quæ est altercum, cum luna est in Aquario, aut Piscibus, effodito ante solis occasum, radicem non attingens, vbi effoderis ipsam duobus sinistræ manus digitis, pollice & medico dicas, Loquor tibi, loquor tibi herba sacra, cras voco te in domum Philiæ, vt sistas fluxionē pedum, & manū huius viri, vel huius mulieris, sed adiuro te per nomen magnum Iaoth Sabaoth, Deus qui terram firmauit, & fixit mare fluuiis abūdans fluentibus, qui exiccauit vxorem Loth, & fecit eam statuam salinariā, accipito spiritū matris tuæ terræ, & vires eius, & siccato fluxionem pedum, aut manum huius viri, aut mulieris. Crastino die, ante exortum solis accepto osse cuiuscunque animantis mortui effodito radicem, & accepta ipsa dicito. Adiuro te per sancta nomina, Ioth, Sabbaoth, Adonai, Eloi, ac in ipsam radicē salis pugillum coniicito, inquiens. Vt sales hi non augebunt, sic neq; affectus huius viri, aut huius mulieris, Item extremā radicis partem ægro alligato, cauens ne madescat, reliquum vero suspendito super crustā diebus trecentum sexaginta. Cum iam de conuenientibus podagricis, auxiliis, curādi ratione, & vsus illorum modo, præterea de naturalibus, quæ experimētis probauimus per scripserimus, finē libro feliciter imponemus Hæc sūt impia.

Auxilium Podagricum ualde bonum.

Myrrhæ siccæ sextula, hermodactyli sextula duæ. Trita incretaque potui ex vino veteri in balneo exhibeto.

FINIS LIBRI VNDECIMI.

CAPITA LIBRI DVODECIMI.
& appendices.

mirifice ad quartanas valet.

Pastillus insignis admodũ ad quartans febres valens.

Pastillus alius probe admodũ faciens ad quartanas.

Pastillus alius præstãtissimus, vt nullus alius, succurrẽs curãsq; celerrime, elicit .n. sudores, atq; ita morbo diuturno ægrum liberat

Pastillus ad quartanarios ex nimia flauæ bilis adustiõe.

Aliud simplicius.

De lapide armeniaco.

Aliud antidotum mirificum ad multa efficax, maxime vero quartanis.

De balneis.

De vnctione.

Medicamentum ex libris Aetii de Erysipelaceis viscerũ affectibus.

ALEXAN. TRALLIANI LIBER DVODECIMVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De febribus. Cap. I.

VM Postulaueris a me charissime Cosma, vt curationes, quas in diuersis morbis frequẽter sum expertibus tibi exponerẽ, non grauate obtemperaui, vt qui fatear iure me gratiã vtrisque, & tibi, & patri tuo ꝑ beniuolẽtia, quã subinde mihi benigne ꝑstitistis, debere. Hic .n. ꝑtinus abinitio nõ in artis mõ operibus, sed etiã in vniuersis vitæ negotiis commodus mihi fuit administer, tu vero cum apud Barbaros, neutiquã me propter casus euentusq; rerum quæ nos vrserunt negligẽdum censuisti. Quare etiã senex in posterum vobis morẽ gero, & cum nõ amplius laborem ferre possim, librũ hũc conscribendum, & experimenta, quæ lõgo vsu, atq; exercitatione in hominũ morbis a me sunt comperta, in cõ-

mentarium redigenda putaui. Oblectabit autem non paucissimos, qui hæc citra inuidiam inspicere voluerint, accurata ista docendi ratio, breuitasque simul & perspicuitas dictionis. Studui enim, quantum licuit, verbis vti communibus, magisque perspicuis, vt etiam vulgaribus liber esset dictione ipsa facilis & explicatus. Exordiũ itaque a Diariis febribus sumemus, Diuinissimi galeni doctrinam pro viribus hic quoque imitantes.

Febris essentia

Quod sane Febris essentia, substantiaque, & natura nihil aliud sit, q̃ tum cordis tum arteriam calor naturali cõtrarius, a præstantissimis medicorum, Galeno potissimũ, & Hippocrati est demonstratum. Quare huc Erasistrati opinionem adducere, Asclepiadisque, & aliorum medicorum chorum, superuacaneum existimaui. Quod autem rationi consentit, febrim a corde potius quã ab alia corporis nostri particula proficisci, multis licet argumentis colligere. Si quidẽ febris natiui caloris est mutatio, natiuus autem calor in corde existit, constat etiam febrim in corde sedẽ habere. At quoniam febris est non solus absolute calor naturali contrarius, sed in materia quadam subsistit, materia vero triplex genere in nobis habetur, manifestum est, q̃ febris quoque in tribus consistere materiis cognoscetur, in spiritibus, nempe, humoribus, & solidis particulis. Si igiẽ spiritus immutatus fuerit, febrim parit ex illo prouenientem, quã Græci Ephemeron, nos Diariam appellamus, sin autem humores, eam quæ putredini fertur accepta, si vero particulæ solidæ, Hecticam efficiunt. Dicamus itaque de vnaquaq; quid sit, & quomodo species eius dignosci optimeque possit curari. Exponemus autem primum Dariã, vt pote omnium simplicissimam, quæque simul vniuersis magna ex parte hominibus superuenire consueuerit.

Febris a corde icipit.

Febris q̃d Materia febris triplex.

Spirit⁹

Humores.

Solidæ partes.

Diariarum notæ.

Diariæ febris notæ.

Febres Diariæ cum ex spiritibus habeant originem, nihil stabile, neque firmum continent, sed vti celeriter generantur, ita etiam soluuntur, vnde & Diariæ vocate sunt.

ad vnum vsq; diem, aut paulo diutius interdum durãtes. Notari vero ipsæ hoc pacto debent, ex tactu, vrinis & præterea etiam pulsibus. Ex tactu enim caloris copia nobis innotescit, cum is sola quantitate increuerit, vt spectare licet etiam calorem, qui in balneo excitatur. Ex vrinis autẽ quoniam his per initia morbi manifestas concoctionis notas repræsentant, quod in nulla aliarum febrium inesse solet. Ac pulsus harum celerem arteriæ & eleuatam diastolẽ tardiorem vero systolen obtinent. Nam refrigerium magis quam recrementorum expurgationem requirunt. Iã eiusmodi febres statum quoque habent æquabiliorem, & declinationem, quæ in purum interuallum, perfectamque integritatem desinat. Habentur autem aliæ quoq; notæ febrium, quæ ob spiritus cõstituuntur, verum hæc quoq; abunde speciem febris declarare vobis, & aliis a febribus possunt secernere.

Diariæ curatio.

Diariæ curatio

Diariæ febres cum communem habeant generationẽ quantum ad ipsas attinet, communem quoque curationẽ recipiunt. At quoniam nõ vna earum causa, sed plures, & variæ esse solent, de his dicendum arbitror. Etenim lassitudo, frigus, repletio, inedia, vigiliæ, ciborum in ventre corruptio, vlcera & omnes {vt ita dicam} antecedẽtes causæ, has eo febres producunt. Quandoquidem igitur non vna febris Diariæ efficiens causa existit, sed plures, conuenit etiam, vt nos non paucas quasdam curationes sed cũ plures vnicuique speciei conuenientes exponamus.

De his qui ex lassitudine febricitant.

Diariæ ex lassitudine.

Qui ob lassitudinem febricitarunt plerunque medicos non expectant, sed statim vbi febrim declinasse senserint, ad balneũ proficiscuntur, tanquam a natura quadã edocti optimũ præcipuumq; remediũ esse de fatigatis lauacrum. Hoc aũt plæriq; etiam medicorũ inconsiderate faciunt. & nulla ratione habita ad lauacra transmittunt, vnde interim

non paucos insigniter offendunt. Si namque corpus recrementis vacuum, neque plethoricum, aut vitiosis obnoxiũ succis inuentum fuerit, maxime iuuantur, nec alterius indigent curationis. Quibus autem corpus omnibus ex æquo succis scatet, plethoricum appellant, & vitiosis infestatur, quod cacochymum dicitur, putredinique est opportunũ, vt hinc non modo spiritus, sed humores quoque antea incaluerint, vice versa plurimum offenduntur, & in febres putridas prompte incidunt, præsertim si victu vsi sunt minus curioso. Ne igitur idẽ nobis quod illis accidat, primũ notas earum persequi oportet. Nonnullæ igitur earũ sunt exquisitæ, nonnullæ vero non exquisitæ, cum sint, in putridas prolabuntur. Ita nanque & lauare, & nutrire probe & non lauare rarius bona ratione poterimus.

Curatio eorum qui ex lassitudine febricitant.

Curõ febris ex lassitudine.

Quoniam ex lassitudine febricitantes diligenter plane humectandi sunt, & refrigerandi, fiet id commode balneis temperatis, victu, & vnctionibus, quæ nullam discutiendi vim obtinẽt. Nam in his omnia facere oportet, quæ humiditatem potius augere, quam ex corpore auferre possunt. Quare neque corpus multum perfricare, neque tepida ex solo oleo vnctiõe, sꝫ ex hydrelæo magis vti oportet. Quippe id liberalius, quam ipsum oleum per se humectat, & penitius in corpus ab aqua transmittitur refrigeratque articulos excalfactos & feruidos ex nimio labore effectos. Quocirca neqꝫ vngere in aere calido neque perfricare cõuenit, sudoribus enim manantibus ne humectare quidem prorsus vnctio poterit, vt quæ cum eis a corpore decidat. Præstat autem meo iudicio multa tepida sudorẽ eluere & ægrotãtem in exteriorẽ domũ egressum strigilli abstergere atque ita hydrelæo pungere, deinde exiguo spacio interposito intrare ipsum, & in calẽtis aquæ soliũ descẽdere ita vt neque integram omnino horam in aere preseueret, sed tantum transire videatur. Sic enim humectabitur, & metuẽdum non erit, ne perustus incensusque ab aere, aliã

rursus

rurſus febrim acquirat. Hæc ſane medendi rõ omnibus ex laſsitudine febricitantibus conducit, præſertim iis qui calidiore ſunt tẽperamento. Ignoro igitur, cur Diuiniſsimus Galenus oleo quidem tepido dũtaxat vſus fuerit, aquã vero ei miſcere vitarit licet enim & frigidã ei aquam, præterea etiam tepidam admiſcere. In ſumma, vt, cuiuſq; tẽperamentũ eſt, caloriſque & ſiccitatis ex laſsitudine ortæ exceſſus, ita quoque vnctione vtendum erit. Quod ſi vero iterum rurſus lauare ægros volueris, eodem que modo perũgere, & in calidæ ſolium demittere, & in eo, aliquãdiu immorari valde quidem ipſos hac ratione iuuabis, vt reuerſi a balneo laſsitudinis omniſq; intẽperiei prorſus obliuiſcãtur. Atque hac ratione etiam in iis vtẽdum erit, qui ex vigiliis febricitarũt, item qui ex mœrore. & in illis qui ex morbo ſe recolligunt. Reſtat nunc, vt de his ſermonẽ inſtituamus, quibꝰ cruditas ſuperueniẽs febrim Diariã excitauit. Notæ.

De his qui ex cruditate febricitant.

Cruditas ex caliditate, magis aũt ex frigida intemperie generatur. Notatur facile ex ructu, nidoroſo quidẽ in his, quibus caliditas cruditatem induxit, acido vero, quibus frigiditas illam peperit. At non ſolum ructus, ſed etiam aliæ omnes notæ attẽdendæ ſunt, ætas inquam, temperamentum, ſtudia vitæ, & reliqua totius victus ratio. Neq; enim ſi ructus eſt nidoroſus, calidam iam quoque cruditatem eẽ prorſus ſuſpicabimur. Interdum enim ex ingeſtorum etiam qualitate fuit excitata, vel cum ægri ipſi nidoroſum, aut melleum quid in cibo antea aſſumpſerint. Quin nec acidus ructus omnino ſuſpicionem nobis præbet, vt frigidam intemperiem dicamus, quippe etiam acidus cibus, & acerbus frequenter effecit, vt ructus acidus appareret, interim vero caliditas quoque, nam acidus ructus non ſolum ex frigiditate, ſed calida etiam intemperie generatur, fierique non poteſt, vt eiuſmodi ceſſet ructus, niſi quis refrigerante & humectante victu vſus fuerit. Conuenit igitur cruditates ex oĩbus iam commemoratis internoſcere, atq; vbi ſic diſcretæ fuerint, firmam earũ curationem aggredi. Diarias cruditas

De ciborum corruptione ex caliditate, & nidoroſu ructu proueniente.

Ciboꝶ corruptio nidoroſaque cruditas.

Qui ſane ex caliditate ciborum corruptionem, nidoroſamque cruditatem ſuſtinuerunt, eaq; de cã in febrim Diariam inciderũt, iis non calefacientes cibi, aut potus adhiberi debent. Etſi enim exiguo tempore mitigari, leniriq; videbuntur, flatibus qui infeſtabãt, diſsipatis, poſtea tñ occaſionẽ præbẽt, vt febris Diaria magis incẽdatur, interim vero, vt etiam febris, quæ ex humorum putredine oriri ſolet, rurſus ſubſequatur. Ne igitur hæc eueniant, cõgrua victus ratio pſcribi, & curatio quæ e contrario repugnet, adhibenda eſt. Quippe fieri nequit, vt affectus qui infeſtat, ex toto conquieſcat, & veluti radicitus excindatur, vbi cauſa quæ ipſum efficiebat, prius nõ fuerit ſublata. Quare ſi tibi cibus, qui ad nidoroſam cruditatem inclinauerit, ſuſpendere adhuc in ventriculo videatur, tunc potioni aqua calida potiſsimum eſt ſumẽda. Hæc nanq; partem humorum eluere, abſtergere, & ad inferiorem ventrẽ propellere, partem vero vt in corpus etiam diſtribuatur, pparare, & præterea ſpiritum iam ſiccum, incenſumq; temperare, & lenire, meatuſque laxiores efficere poteſt. Haud noui, an quis hoc pſtantius remedium iis qui ex calida intemperie cruditate laborarunt, eoq; in Diariam febrim inciderũt, excogitare poſsit. Quod ſi vero cibi corrupti non in vẽtriculo hærere tibi videanẽ, ſed per aluum egeri, rurſus hic nõ ſolum nõ impediri, ſed etiam adiuuari debet, quo ea quæ corrupta ſunt, p ventrem potius queant excerni, ſin autem immoderatius per aluum feranẽ, rodantq; inteſtinum, etiam hic ad balneum ægros ducere conuenit, & ventris iecoriſque regionem potiſsimum vino melino pungere, & pane ex aqua calida nutrire. Porro iniiciaẽ in eam & apii, & coriandri radix, verum apium nõ multum in ea efferueſcat, ſed ptinus, antequam in calida valde macereẽ, auferaẽ. Si vero caliditas, aut inflammatio quæpiam ventriculum obſederit, neq; radix apii, ſed coriandri tantum ĩmitti debet,

Caliditas aut inflammatio ventriculi.

vel offa panis calidæ iterum, aut tertio intincta esui per se exhibeatur. At si venter copiosius ꝓfluxerit, vt deinceps vires debilitetur, etiam omphacomeli, aut hydromelum, aut hydrorosatum dabitur. Sin autem nulla inflammatio ventriculi os obsidere videaẽ, vini Cnidii, aut Sabini quod exiguam habeat astrictionem, momentum propinari ipsis debet. Sin vires nullam noxam expertæ fuerint, caue ne vinum permittas, præcipue calidiore temperamento præditis. Si nãq; nidorosa cruditas ex calore acciderit, constat magis eam in calidioribus auctum iri, si vino vti voluerimus. Ac mirari mihi subit, quomodo diuinissimus Galenus in opere de medendis morbis calefacientibus remediis vsus appareat. Nam antidotum quod a triplici pipere Græci dia trion pepereon appellant, & illud quod ex malis cotoneis paratur, exhiberi ipsis permittit, extrinsecus autem rursus ventriculo purpuram nardino, absinthio, & mastiche imbutam, applicare. Atque hæc calida imponere iubet, ne ventriculi robur dissoluatur. Ego vero ea neutiquam calidiore affectu pressis conuenire arbitror. Atque hæc nequaquam dico contradicendi studio, sed ꝙ ita mihi veritas habere videatur, quã semper cuiuis præponẽdam censeo. Si enim nidorosus ructus, & cruditas a caliditate ꝓuenerit, conueniebat {vti arbitror} contrariis hanc remediis moderate vtentes, ita medicari Sin autem a calidioribus pinguibusq; cibis orta fuerit, etiam sic victus cõtrarius, qui modice refrigerare possit, iniũgi debebat. In summa didicimus, omnia quæ naturam excesserunt, cõtrariis curari oportere, & rutaceum oleum, & si quæ alia est calida iniectio, adhibere dissuadeo, atq; hoc cauendũ ẽ, in quibus corruptio & febris ex calida intẽperie sunt subsecutæ.

Ventris ꝓfluuiũ in febri

Galen*.

Veritas oib* re ponẽda

De his qui ex cruditate febricitant humore magis acido prouueniente.

Hactenus de his, qui ob nidorosum ructũ febricitarunt egimus nũc ãt dicam* ẽt de illis, qui ex frigida intẽperie in cruditatẽ inciderũt. Acida cruditas nõ adeo celeriter febri

solet accendere, si vero etiam febrim excitare contigerit, perpende, & disquire, num quãdoq; etiam calida intempe ries acidum ructus procrearit, fit enim interdum, vt is nõ solum ex frigore, sed etiam ex caliditate frequẽter oboria tur Idem siquidem in externis quoq; videmus. Accidit.n. in calidis pariter, & frigidis admodũ domiciliis, vt vinum nõnunquam in acidum cõuertatur. Similiter autem infer mento quoq; idem spectare licet, hoc etenim in calidioribus retentum domiciliis, in acorem mutatur, idẽ vero ex peritur, vbi a gelido aere fuerit refrigeratum. Quare vnũ idemq; accidens a contrariis causis generatur. Attendere igitur oportet signa, tum presentia, tum quæ præcesserũt, vt ex omnibus possis cognoscere, quæ tandem sit causa, ca lida ne, an frigida, atq; ita ad curationem venire. Quare si acidus ructus ex caliditate prouenerit, refrigerantibus, & potu, & cibo vti cõuenit, præcipue his, qui resistere pñt, & non facile corrumpi. Quapropter neq; cremor ptisanæ, neq; halicæ ipsis est exhibendus, facile.n.corrumpuntur, & in stomacho supernatant, suspendũturq;, vnde ẽt accidit, vt ipsis magis acescãt. Itaq; pisces, qui dura carne sunt præditi, his expediũt, & gallinæ ex decocto, aut simplici iu re paratæ, adhæc Isicia similiter dura, cuiusmodi sunt, quæ ex buccino, & glauco, orphoq; pisce potissimum cõficiun tur. Nec mireris quod hæc dicã, qui nãq; ex calida intẽperie acores experiuntur, eos etiam si pedem bubulum exhi beas, non offendes, imo adiuuabis quoque. Ego sane noui quẽdam cum longo tempore acorem experiretur, his me cibis persanasse, præterea etiam ostrea nõ cocta, & duracina exhibui, omniq; alimento quod refrigeraret, ægre cor rumperetur, mutareturq;, sum vsus.

Vinum acescẽs in calidis, locis seruatum.

De acido ructu, qui ex frigida intemperie nascitur.

Acidus ructus.

Quod si acidus ructus nõ a calidiore, sed frigidiore intẽ perie originem traxerit, tũc potius victus calefaciens, & an tidota conueniunt, cuiusmodi sunt tũ quod ex malis coto neis cõficitur, tũ quod a triplici pipere Dia trion pepereon

nominatur, adhæc fomentum ex nardino. Quæ igitur Diuinissim° Galenus in nidoroso ructu fieri præcepit, ea ego omnia iis potius, qui ex frigida intemperie cruditaté sunt experti, cõuenire, & non aliter habere posse arbitror.

De febribus diariis, quæ ex obstructione generantur. Diariae obstructione

Febris Diaria ex viscosis etiam crassisq; humoribus nascitur, dum nimirũ excrementa propter meatus occlusos non perspirant, fiuntq; acriora. Aduertere igitur animum hic, & internoscere oportet, sola ne copia, an crassities sola, & humorũ lentor obstructioné effecerit. Si enim copia peperit, ante omnia sane per sanguinis missionem vacuatio tentanda est, deinde sic particularibus vtendum præsidiis, quæ laxare, discutere, vel extenuare possunt. Nã si vacuatione omissa laxãtibus quispiam, aut discutientibus vti voluerit, malorũ magnorũ autor erit, quippe obstructionem multo adhuc maioré reddet, discutientibus ante concoctionem, aut euacuationem vsus remediis. Quod si non copia, sed viscosi crassiq; humores obstructioné procrearint, sanguis mittendus non est, sed decoctis potius quibusdã vtẽdum, quæ extenuare possunt, ita vt non calefaciant, nec inspergere oportet, quæ vulgares medici temere audent, vt serpillũ, aut calaminthé, aut hyssopũ, aut origanũ, aut rutã his adhibere, ignari quod multo magis offendãt, quam iuuent ægros. Etsi n. materiam attenuare nõnihil videantur, alia tamen rõnem offendunt, dum febres reddũt acriores. Quare illa potius quærere conabimur, quæ abstergere & attenuare citra caliditatem nouimus. Hoc auté in numero habetur oxymeli, quod & generose abstergit, & febres non exacuit. Atqui nec hoc in omnibus verũ existit. In quibus enim occasionem morbi crassa recrementa præbent, quæ & obstructionem excitarint, & febrim accẽderint Diariam, a calore, aut siccitate crassitiem & lentoré consecuta, quemadmodũ id in rebus plus æquo coctis, aut assatis nimium fieri cernimus, in his oxymeli exhibẽdum quoq; non est, neq; vero in quibus siccius est tẽperamen-

tum, aut mœrores quidam, aut lassitudines, aut ira, aut sollicitudo, aut vigiliæ præcesserunt. Etsi enim talia nō admodum calefaciant, tñ siccando materiam adhuc magis crassam faciunt, quam, vt arbitrātur, attenuent. Quæ enim a siccitate coacta fuerint, & crassiora quam prius euaserint, nūquam eiusmodi siccans aliquod medicamētum attenuare potest. Ego siquidem in hmōi temperamentis subinde spectaui, quod oxymeli cuipiam propinatū, pro eo q̃ vrinas prouocare debet, retentionem potius, & obstructionē materiæ pepererit, vt hinc etiam febris magis fuerint auctæ. Verum cum vulgare, isti causam ignorent, ad alia eā referunt. Quapropter illis tantum exhiberi debet oxymeli, in quibus cruda crassaq; & frigida recrementa hærēt, adhæc qui pituitoso & frigido sunt temperamēto, in quibus etiam cruditates, repletiones, & ociosa potius vita præcesserit. In his nāq; ipsis idoneū existit, & si quid viscosum inhæret, & crassum, a frigidis cibis, aut potionibus collectū. Ex omnibus autem aliis, quæ medici ipsis in balneo ad extergendam cutem, vt saponem, mel, & aphonitrum præcipiunt, hæc magis attenuare, & meatus obstructos liberare possunt. Verūtamen in calidioribus temperamētis non solum ab oxymelite, sed aliis quoq; decoctis, quæ siccare, aut calefacere possunt, abstinendum censeo, victu autem vtendum humido magis, & temperato, qui nihil siccū, & acre in se habeat. Quare ptisana, & foris & intus ē eis aptissima, vt quæ præterquā quod humectet, etiam abstersorium nō nihil, & attenuatorium obtineat. Admisceatur aūt ei apomelitis paululum, nā id quoq; abstersorium quippiam citra vllum calorē possidet. Iam pisces hisce cōueniunt, quippe alimentū inde proueniens, & probe cōcoquitur, & nequaquam meatibus inhærescit, adhæc gallinarum cohortalium alæ, et lactucarum caules, intybi, et troxyma. Hac igitur victus rōne illi sustentandi sunt, in quibus recrementa terrestria magis, & crassiori q̃ fuerint, a calore facta censueris. Sin aūt nihil tale fuerit, pituitosiora vero ea tibi appareant, quæ obstructionem excitarint, tūc cōfidenti ani-

Oxymeli q̄bus dandum.

Ptisanæ

mo etiam decoctum apii, anisi, adianthi, & oxymeli non mō simplicius, sed etiam compositum propinato. Nam in frigidioribus tēperamētis, & in quibus materia pituitosior est, & humidior, in his id quod a diuinissimo Galeno dicitur, verissimum existit, nempe quod oxymeli tum obsterget generose, tū febres non exacuit, in naturis aūt biliosioribus, & magis melancholicis rarissimæ exhibendum. Porro quod in viribus iam magis debilitatis nullus eo vti debeat, id quoq; iis cōstare arbitror, qui Hippocratis scripta didicerunt, & experientia quoq; perceperūt, quod vim ēt radendi intestina obtineat. Multas siquidem noxas, & cōmoditates continet. Ac diligenter is, qui velit aut oxymeli, aut herbarum *decoctum, aut aliud quoddā incisorium curationis gratia exhibere, tum facultatem eius quod propinatur, tū quantitatē, tum qualitatē, tum ordinē, tum ne temere, & indistincte in oībus vtatur remediis, diligenter cognoscere debet. Hoc.n. ad præstantissimum queq; medicum pertinet, vt oīa perquirat, curioseq; examinet, & præsidia considerare distincteq; admoueat.

* In græco herbæ dilutum.

De febribus ex putredine creatis. Cap. 2.

QVod omnes febres continentes ex materia quæ eas incēdit, intra vasa subsistente, & putrescente generantur, oībus in confesso est. Atq; idcirco ēt continuationē hūt, neq; rigorē mouent, qui in externā cutē feratur, sensibilesq; particulas rodat, vt in his quæ intermittūt, fieri solet, vn̄ in cōtinentibus, si inquit, rigor superueniat, bonū est indiciū. Atq; hoc in ardentibus, quas Causos græci appellant, ēt videre licet. Docuit āt nos id quoq; Diuinissimus Hippocrates, vbi ait, si ei qui ardēte febri laborat, rigor superueniat, morbi solutio expectāda est. Porro sunt nōnulli, qui etiam febres intermittentes intra vasa consistere, queādmodum & cōtinentes arbitrentur, ac nihil prorsus loci, sed quantitatis, & qualitatis rōne differre. Etenim in continuis, & multā, & crassam eē mām existimare ꝯuenit, atq; ideo neq; extra vasa emitti posse, itermittētiū vero tenuiorē, & vt in extimā cutē efferaī, magis ido-

Febris putride

Intermittentes humorem tenuē. neam. Porro hmōi etiam intermittentibus accidit, & materia extra vasa putrescit, vinæ quoq; testantur. Quippe materiam ipsam, quæ iam dudum computruerit, repræsentant. Atq; hinc sane integra morbi tempora coniectura deprehendimus, quando. s. concoctionis initium morbus habet, quando incrementum, & statum.

Morbi tēpora vñ cognoscā tur. Alii vero non de loco solum in quo constituuntur & generatione quam febres habēt, dissentiunt, sed etiam de materia ipsa, vnde ꝓ creantur. Nōnulli etenim in vniuersum febres ex bile incendi dixerunt, cum febris res quæpiam calida sit, & sicca, talis autem bilis quoq; existat ad generandos hmōi affectus accōmodata. Alii vero ipsorum non bilem, sed pituitam causantur, eo ꝙ hæc rursus ad putrescendum obturā dumq; non parum est idonea, cum humida sit & crassa. Iā hoc quoq; nobis indicat ipsum pituitæ vocabulum, quod

Phlegma vnde dictū Phlegma Græce dicitur, a verbo Phlegin, quod est inflāmare. Nam Phlegma eo ꝙ inflāmet ipsum & calefaciat dictū est, atq; hoc sane palam est absordum. Cæterum de humore melancholico nōnulli opinati sunt, nunquam ipsum febrim posse incendere, eo ꝙ frigidus ipse sit natura, & siccus, nihilq; habeat humidi, aut calidi, vnde putredines generentur. Nihil itaq; mirū est, quosdam putare melancholicum humorē neutiquā plane putredinem recipere. Non de sunt, qui in vniuersum febrim nūquam a putredine fieri pronunciarint. Nā humores in venis exardescere, nō putrefieri dictitant. Si nanq; hoc esset, inquiunt cur tandē nō etiam lumbrici, aut aliæ quædam bestiæ in vasis, si putrefactio est, gigni cernuntur, quemadmodum in ventre & aliis particulis? Quinetiam in excernis omnibus hoc spectare licet, ꝙ quæ putrescunt, variarum rerū species generare solent, quarum nulla vnquam per vrinas excerni visa est. Dicendum igitur est putrescere, & incendi, vt videre id licet in pice & bitumine, aut arūdinibus, aut chartis, aliisq; multis fieri, quæ prōpte ab igni afficiuntur, incenduntur q;. Sic igitur nōnulla etiam scintillam modicam nacta, magnā & imensam flammam excitarunt, vt non solum vicina, sed

etiam omnia longius sita combusserint. Tale quid etiam in nobis, inquiunt, accidit. Incipit enim spiritus inflāmari, atque ex ardescere, nō enim iam cōputrescere ipsum quoq; dicendum est, quia nisi spiritus humectātia & refrigernntia, quæ ipsum contemperare & mitigare possint cōsequatur, etiam vicina depascitur. Atq; ex his ipsis ille nimii um primus est, qui ad hoc magis idoneus inueniri poterit. Nō solum autem deputrescenda in vasis materiæ, vt opinor, dissentiunt, sed ēt de putrefactionis modo. Alii siquidem ipsam ex calido & humido, nimirum humiditate fieri dixerūt, ad vetera, & putrefacta ligna respicientes. Sic enim res habere videtur, ac puto vtrosq; vera dicere, fieriq; nonnunq̄ etiam putredinem ex siccitate, magis autem adustione. Nōnulli vero medicorum nullam prorsus in venis putredinem fieri, sed magis in ventre existimarunt. Eius autem rei fidem faciunt tum ex vermibus, quæ in eo generātur, tum ex recrementis subductis, quæ & malum odorē, & ad putredinem nihilominus inclinationem repræsentet. Indicant hoc quoq; vomitus, inquiunt, qui crebro tam perfectæ febres exciderunt, vt æger nō amplius malam accessionem sit expertus. Iam alios rursus a febri liberatos ex vna & sola sorbitione, vel iniectione cōspeximus, verū non ex his solo, sed aliis quoq; multis accurate videre licet, quod venter etiam febrium ex putredine ortarum causa existat, forsan aūt aliarum quoq; fons, & origo ipse proprie existit.

Putredo ex siccitate interim

Notæ febris ex putredine.

In primis sane scire conuenit, febres quæ ex putredine oriuntur, non solum a præcedente causa sed etiam ex Diariarum febrium de generatione originem habere. Cognosces autem febrium de generationem ex tribus hisce notis potissimū, prima sane est ꝙ febris Diaria quæ præcessit, non in purū desinat interuallum, secūda ꝙ status nō fiat ad tolerādum facilis: Tertia quod status non desinat madore, aut sudore. Hæc sunt indicia manifestissima, quod febris Diaria in putridā transierit. At in qualem febris spēm

Putridarum febrium notæ.

degeneratura sit, hac ratione, & coniectura colligere, & internoscere oportet. Si nãq; pallid⁹ æger fuerit, vigiliis torqueatur, curis afficiatur, & ætate floreat, scito bilem totam Tertia nam excitasse febrim, sin autem albus, & vita ociosus existat. Quotidianam esse putato, quemadmodũ etiam si plumbei caloris, quartanam. Atq; hæ sane notæ sunt febrium Diariarum, quæ in putridas degenerarũ. Cæterum vero etiam generatim comitatur eas id, quod nulli aliarũ febrium adest, vt rigor, aut horror, aut frig⁹ superueniat, præcipue intermittentibus. Nam in continentibus nihil horum euenit, verum etiam si contingat, aut horror, aut rigor, in Semitertianis tale incidit Adhæc inæqualis pulsuũ motus, & caliditas has potissimum sequitur, & q̃ multas reduplicationes, quas Græci Anadiploses vocant, præcipue efficiat, immiscetur q; columbarum stercus, quod ꝑm putredinis successionem, ignem accendit, ac rursus conquiescit. Iam rodens qualitas & ipsa maximum febrium ex putredine ortarum indicium existit. Apparet etenim in Hecticis quoq;, sed in alto magis delitescit, ex putredine vero ortis febribus rodens qualitas per extimas partes maxime percipitur, in super maxima & certissima nota est, etiam pulsuum systole citatior, & vrinarum cruditas, nam in Diariis semper concoctæ apparent. Tantum etiam de febribus ex putredine internoscendis dictum sit.

Anadiplosis.

De curatione febrium continentium.

Contineñtium febriũ curatio

Continentes febres solerti diligentia curari debent, subitoq; id faciendum, quod internotio dictauerit, siue sanguinis missionem, siue purgationem requirat. Maximum enim incommodum est, cum in omnibus morbis, tum vero in continentibus dilatio. Nam febres vehementiores redduntur, dum putredo augescit, & vires imbecilliores fiunt, vt quæ febrium magnitudinem non amplius ferre possint, neq; præterea magnorum præsidiorum aliquod ad curationem admittere queant.

Internotio.

Qui igitur ſanguinis miſsione indigēt, eos hoc pacto internoſcere tibi licet, vrinas habent rubras, turbatas, & putridas, multumq́ acres, oculos bilioſos, & rubros, totum corpus graue, venas latiores, & earum torulos quā antea, tumidiores. Cæterum etiam cauſæ quæ pceſſerunt, humorem redundātem tibi indicabūt, præcipue victus rō. Nam ægri calidioribus magna parte cibis, potib⁹, vino liberaliore & magis vetuſto, carnibus pinguibus vſi depræhēdunt. Multi vero ex inedia, aut ira in continentes febres, quæ ob putredinem naſcuntur, inciderunt, alii ob ſanguinis venarum in ano extantium, hæmorrhoidas Græci appellant, retentionem, alii vero ob ſanguinis copiam potius hæc hn̄t indicia, nonnulli ex bile ſuperflua pallidi ſunt magis, & nigriores, Quando aūt humores etiam plus æquo aduſti fuerint, tūc ipſis vrina adhuc magis pallida, & ſubinde nigrior apparet, & deiectiones ſimiliter acres, & bilioſæ. Hoc igitur modo humores, qui redundant, qualesq́ ſunt, cognoſcere oportet.

Curatio.

Itaq́ febres ex putredine, & ſanguinis abundantia ortæ, venæ ſectione curari debent, non tamen minus ēt his, quia bile infeſtentur, ſanguinē detrahes, ſiquidem turgens, ad purgationē idone⁹, craſsior, & copia tibi peccare videatur. Nā perſpiratu diſcutere materiam intus latitantem, & putreſcentē conducit, quippe minor efficitur, nec permittēdum vt ea propter copiam, & craſsitiem meatib⁹ infarciatur, & putreſcat. Quod ſi venæ ſectionē nō poſsis ob vires ægri imbecilliores, aut ꝙ is ſanguinē dimittere metuerit, adhibere, tūc magis ad victus rōnem, quæ refrigerare poſſit, & humectare, nec nō attenuare, & diffūdere adeo citra calorē queat, reſpicito. Poſtquam vero hoc feceris, & materia multo minor, & cōcoctionis notas habere videatur, tunc audacter aquam frigidā exhibeto. De frigidæ potu.

Frigidæ potio in continētibus.

Atq́ id facies potiſsimum, ſi æger aquam bibere cōſueuerit, adhæc ſi nec inflāmatio, aut ſcirroſus tumor, aut laxus, quod œddema dicitur, particulā quandā poſsideat. Si enim ex his aliquod apparuerit, aquæ potio vitanda eſt.

De inflammationem Erysipelacea.

Inflam matio Erysipe lacea in febrib⁹.

Quod si inflammatio ferués,& Erysipelacea fuerit tunc frigidæ potum exhibere,ne tētaueris. Prædicito aūt id qđ futurum sit, nēpe ꝙ feruor febris extinguetur quidem ne cessario,ipsa vero tota non prorsus discutietur,sed tēpore aliquo procedente febris reliquiæ adhuc superstites, tuto & particulatim dissoluentur. Ego sane noui aquam me frigidam alicui dedisse,qui Erysipelate infestaretur, ardentique,& continua febri laboraret,ac vehementiam febris ex ea restinxi, eripuiq; periculis, dum fere ex intempestiuis cataplasmatis, & inunctionibus interiisset, vt medici semper in omnibus solent adhibere.

Notæ inflammationis Erysipelaceæ.

Inflam matiōs erysipelacæ notæ.

Sciendum est eos,qui ardenti febri laborant ob Erysipelaceam inflammationem magis quam alios sitire, vestimēta a corpore proiicere. Euidentius autem hoc est indicium, ꝙ etiam tertio quoq; die accessionem validiorem experiuntur, & recrementa per aluum biliosa, & saniei similia excernant. At qui in pulmone inflammationem Erysipelaceam sentiunt,non adeo vehementer sitiunt,sed frequentem magnamq; respirationem ædunt, genas habent rubētes,linguam scabram & delirant,frigidumq; aerem magis appetunt,magisq; ab eo quam frigidæ potu iuuantur,quā iis potius, qui in alia parteiflammationem habent Erysipelaceam,offerre conuenit,illis autem,quorum pulmonem hæc exercet,frigidum aerem,vt a quo etiam iuuentur,ad spirandum magis procurato.

De causo hoc est ardente febri,falsa. Cap.3.

Causos febris.

Scire hoc quoq; oportet,duas esse Causi species,vnā sane veram,& exquisitam,quæ omnia cōmemorata habeat,sitim vehemētem,deiectiones biliosas,linguam scabram,& nigricantem,falsa autem, & ipsa quoq; sitim adfert,sed nō adeo vehementem, & intensam, neq; linguæ nigrorem, neq; excrementum per aluum excernitur biliosum, sed magis corrupta, neq; amaritudo in gu-

Causos falsa.

ſtu ex pituoſo humore ſalſoq; potius ſuperante percipitur, vnde ẽt periculoſa magis eſt, quam febris germana. Quapropter cauſis veris exquiſitiſq;, cum a flaua excitentur bile, aquæ frigidæ potio magis cõuenit, aliaq; omnia, quæ refrigerare ẽt extrinſecus facultate, & actu poſſunt: Quib⁹ autem ex pituita origo eſt, his frigida potio exhiberi nõ debet, ac nulla quæ actu refrigerant, verum illa potius, quæ mitem calorẽ, tepidumq; ſortita ſunt, cuiuſmodi exiſtũt ſuperfuſiones etiam ſolæ, quæ ex lini ſemine parantur, ſubinde vero etiam quæ ex ordeacea farina aquæ incocta, cui chamæmelũ, & melilotum adiecta fuerint, cõficiuntur: Nã lintei lanei iuri herbarũ, quas diximus decoctarum, intincti magis conueniunt. At clarum eſt, quod ẽt oleum quoddã, cuiuſmodi eſt chamæmelinum, roſaceũ, & omphacinum, decocto recte accõmodatur. Intelligendum autem eſt hmõi fomenta non ſolum falſis, ſed etiam germanis cauſis cõducere, falſis tamẽ amplius. Quæ enim & facultate, & actu refrigerant, ea germanis potius cõpetere, cuiuſmodi ſunt etiam Lexipyreta, quæ ex roſaceo parãtur, quibus adiectus quoq; ſit ſuccus herbarum refrigerantium, cotyledonis, oxalidis, lactucæ, atriplicis, portulacæ, plantaginis, & aliarum cõplurium. Cum igitur differẽtias ipſarum notaueris, & materiem, vnde accẽduntur, ita etiam intelligito, quatenus refrigerare, & quomodo id quod corrumpitur, expurgare debeas.

Cauſos vera.

Ad ſtomachum ardore æſtuantem.

Quibus ſtomachus ardore æſtuat, probe faciat aqua frigida cũ roſaceo ſubacta, & extrinſecus impoſita, aut ſeſamũ aqua maceratũ, deinde cũ roſaceo diligenter læuigatũ. Item ceratum roſaceum bene facit, cui admixtus ſit portulacæ, & vuæ accerbæ ſucc⁹ pari portione. Sin aũt totũ quoque corp⁹ cerato inducto humectaueris, valde cõmodabis.

Ardor ſtomachi in febribus.

Quomodo febres ex ſanguineo humore prouenientes notari debeant.

Febres, quæ ex ſanguinei humoris putredine accendũ-

Febris ex ſanguine indicia.

tur, inde cognoſces, quod mitis ſtatim calor ad primum manus tactum pcipitur, qui nihil habeat rodens, & acre, quale in febribus, quæ ex flaua bile plus ſatis a duſta excitantur, depræhenditur. Apparet etenim in febribus etiam ex pituita putreſcente creatis ſtatim p initia calor tum mitis, tum vaporoſus, ſin autem quis manum diutius admoueat, paulo poſt rodens caliditas tactui occurrit, veluti p colum quoddam, aut cribrum ſurſum emergẽs. Vbi igitur febres ex ſanguine oriuntes internoueris, ſtatim p initia, vt dictum eſt, venam ſecato, eos aũt qui ex bile febricitãt purgato potius, ſi materia tibi ad excretionem pcliuis videatur, & febris quæ inuadit, vehemens non fuerit Noui autem me etiam acuta laborantem febri purgaſſe, verũ hmõi multam diligentemq; notationem, & animaduerſionem requirunt, & medicum, qui animo fuerit confidenti. Abunde vero eſt, etiam ſanguinem duntaxat mittere, eo quod tutius efficaciuſq; ſit remedium, & refrigerante ac humectante victu, atq; hmõi vnctionibus in poſterum vti.

De *uictus ratione.*

Vict⁹ in Cauſis qualis.

In omnibus ſane ptiſanæ cremor idoneus ex ſtit, ſed in germanis quidem, & perurẽtibus Cauſis, quæ ſiti vehemẽti cruciant, etiam refrigeratum cremorem cõcedere oportet, ac cerata ſimiliter parare ex aqua frigida, roſaceo, & refrigerantibus, in falſis autem, nequaquã, verũ ſufficiunt omnia tepida, & temperata, & nullum ex iis quæ vehemẽter refrigerare poſſunt, habẽtia, porro lactucæ caules refrigeratas, oua, ſimiliterq; intybum agreſtem, & domeſticũ, & cucurbitas iis qui perardenti febri laborant, omnia exhibere conducit, oxymeli vero his dari prorſus nõ debet, nec multiplicia ac varii generis o ĩno decocta, vt quæ grauiter febricitantibus omnia ſint inimica. Porro ſi multis ægrum vigiliis conflictari acciderit, tunc ei antidotum, qđ a papaueris capitibus Dia codyon Græcis appellatur, offerendum eſt. Quippe vbi deuoratum fuerit, ſomnum inducit, & febrium vehementiam ardoremque obtundit.

Quod si vero etiam falsis Causis ob vigilias,aut mẽtis alienationem ægro molestã, dare ipsum cogaris, cum momẽto apomelitis ei admixto,exhibeto. Sic nãq; metuendum nõ est, ne medicamẽtum frigiditate materiam reddat crassiorem. Ac rhodomeli,& hydrorosatum aquæ mixtũ, ac rosatum ipsum per se refrigeratum, iis potissimũ qui iecoris ardorem sentiebant, me exhibuisse noui.

De balneo.

Lauandi sunt,qui feruida & perardenti febri laborãt,in domo potissimum, vbi solium habeatur tepente aqua plenum , vt totum ægri corpus vndequaq; ab aqua operiatur . Non autem adiunges ei aliam præterea, neque omnino ipsam commouebis,vt quæ vires digerat,& conuellat. Quare neq; imbecillis admodum viribus præditos in solio lauare conuenit,quod apud Romanos in solium demittere dicitur , illi vero in id descendent , quorum vires dissolutioni & digestioni,quæ ex tepida prouenit,obsistere ac tolerare possunt . Tantum de Causis, & continentibus febribus dictum sit, putoque hæc abunde sufficere . Si enim ex particularibus quippiam prætermissum fuerit,ex his quæ generatim, membratimque dicta sunt , reliquum ipse tibi inuenire poteris.

De Syncope quæ in febribus accidit.

Virium ruinæ quas Græci syncopas appellant,subito in ægris oriuntur , aut ex crudorum humorum præsertim os ventriculi grauantium copia , aut ex biliosis nimiumq; tenuibus, & qui facile dissipantur, humoribus, interdum vero etiam, dum ad os ventriculi confluunt , vt hac quoque de causa vires conuelli prosternarique contingat. Quoniam igitur virium ruinæ non vna ex causa, sed tum ex crudis , tum ex tenuibus biliosisque humoribus oboriuntur, videndum est , quomodo horum differentiæ discerni, notarique debeant. Nisi enim discrimina internoueris,fieri non potest,vt remedia ad vnamquamque causam recte accommodes. Syncope in febribus.

Synco pe ex crudis humoribus.

Notæ febrium in quibus humorum crudorum copia syncopen inducit.

Qui sane ob crudorum humorum copiam in syncopen incidunt, primum sane faciem habent tumidiorē, pallidioremque, os ventriculi totumque ventrem flatibus distentum, adhæc pulsus exiguos, raros, & tardos, insuper ructus sustinēt acidos, habitumque pituitosiorem repræsentant. Iam ea quæ præcesserunt clarius tibi humorem superantē indicabunt Nam cruditates tunc continuæ plurimum præcedunt, ocia, intempestiua balnea, leguminum fructuūque fugacium, & carinum repletio, vinique crassioris sinister vsus hoc igitur modo, qui ex crudorum humorum abundantia syncopen experiuntur, internosci debent.

Synco-pe ex biliosis humorib⁹

Notæ eorum, qui ob biliosos tenuesque humores Syncope conflictantur.

Qui ob biliosos tenuesque humore Syncope laborāt, hac ratione internosci possunt. Primum sane facies ipsorū squalida est, & sicca, pulsus exigui, inæquales, & inordinati apparebunt, deiectio autem biliosa est, vigiliæ magis quā in aliis vrgent, sitisque affligit. Iam ex aliis quoque multis notis discerni possunt, præsertim vero iis quæ pcesserunt. Solicitudines enim, & tristitia, cibusque modicus iis qui ex vitiosis, & acribus assumptis, hos præcedere magna parte consueuit. Sic igitur ipsi internosci debent.

Curatio Synco-pe.

Curatio eorum, qui Syncope periclitantur.

Curādi sunt, qui ex crudorum humorum copia in Syncopē incidunt, tenui victu, atque omnibus quæ extenuare possunt Salubre igitur est, quātum ad copiam attinet, vacuationem per sectam venam moliri, eamque rursus iterare, īmo nō permitte, vt humores crudi rursus in corpore redūdent. Metus enim est, ne vires prostratæ humorē crudum nequeant concoquere, & distribuere. Satius igitur arbitror, vt vacuationem potius vitem⁹. Sin autem humor vsque adeo superauerit, vt periculū sit ne vires suffocent,

non

non absudrum est tunc ex copia modicum subtrahere, & grauatus ipsas leuare. Videmus enim plerumque id etiam in igne euenire. Quippe cum is propemodũ a uiridibus li gnis extingueretur, subinde paucis adeptis rursus illuxit, & iis quæ ipsum suffocabãt, superior euasit. Quapropter si vires robustæ, et copia quæ offendit, admodum ampla fue rit, in eum modum est agendum. Sin autem imbecillæ fue rint, & cruditas multa subsit, frictionibus incumbẽdum, atq; iis quæ sensim extenuare, ac discutere, crudosque hu mores, & incoctos possunt concoquere. Tale vero est cha mæmelũ, vt quod rarefaciat, dissipet, et causas morbi con coquat. At frictionem incipere cõuenit a crurib⁹ deorsum deinde ad totam spinam, & brachia transeundum est: po stea rursus a brachiis ad inferiores partes & pedes, idq; fre quentius faciundum est, ita vt virium ratio habeatur. Cũ enim nonnulli sæpe immoderatã magis frictionem adhi buissent, vires subito digestæ, dissolutæq; fuerunt. Ego ita quẽdã ex inscitia fricantium in Syncopen prolapsum con spexi. iusserat enim ille continue integrum diem & noctẽ ipsum perfricari, & a cibo omni ad quintum usq; diem ab stinere, deinde cum impie hoc ipse faceret, æger qui nõ po tuit vtrunq;, tum defatigationem, tum inediam in alios quinque dies tolerare, Syncope interiit. Cõueniebat enim meo iudicio, eum qui tã immoderata frictione, & acribus oleis in usum adhibitis tantam cruditatem discutiendam putabat, non prorsus a cibo ægrum continere adeo, neq; rursus nimiũ eo grauare, sed ab immoderata frictione de sinere. Nã vbi fames, laborandum non est, sicut inter om- ” nia hoc quoque prudens ille senex pronunciauit. Haud no ” ui, quid etiam Diuinissimo Galeno in mentem venerit, q; ita faciundum esse præcipiat, frictionibus autem immode ratis vtendum, oleumq; sicyonium inducendum, ac ine- diam imperet. Nam hyssopum ipsis vna cũ modico melle bibere præcipit, nihilque aliud ad septimum vsq; diem as- sumere. Quis o Dii immortales vires adeo validas esse co- gitare poterit, qui simul omnia, & inediã, & frictionẽ pa-

Frictio immoderata.

riter ferre queat. Mihi sane melius videtur, & moderatius perfricare, & rursus nutrire ad vires respiciendo, cremore ptilanæ, aut halicæ cum oxymelite, & pane in vinum tincto, vbi vires admodum imbecillæ appareant. Nā vtrunque faciendo, vt interim sane ex copia humorum nonnihil per fricationem dissipemus, deinde rursus commodū alimentum, quod concoqui facile, & in partes corporis distribui possit, substituamus, tum vires conseruari, tum crudi humores probe concoqui poterunt.

Vinū in Syncope.

De uino.

Vinum dare febris quidem causa non oportet, verum ob crudiorem materiam superantem, eorum quæ sensim extenuare, & calefacere possunt, vsus existit. Nihil itaque absurdi est tenue, quodq; in corpus facile distribuitur, & nullam manifestam astrictionem, aut dulcedinem obtinet, exhibere ætate vero non nimium recens, neq; vetus esto, neque colore nigrum, sed potius subrubens, & album, & substātia tenue. Cupimus enim, vt quam primū in venas, totamq; corpus distribuatur, præsertim tū vires & collapsas, & in periculo interitus cōstitutas recreare festinamus.

Balneū quādo in Syncope adhibēdum.

De Balneo.

Qui ex humorum cruditate Syncope laborant, nō sunt opinor, ad balneum cito ducendi: Nam materia cum crassior sit, & copiosa, nondumque extenuata, coq; discuti nequeat, inde magis meatibus infarcietur, & febres augebit. Vbi igitur humores extenuati fuerint, & concoctio iā appareat, ita tandem lauare ægros, & cibo leuiter calefaciente nutrire oportet, vtpote porro probe cocto cū apomelite, & piscibus si fieri potest, saxatilibus, sin minus fluuialibus, quos Græci Anadromus appellant, ex oxymelite, & gallinarum cohortalium alis. Postquam vires ex his auctæ fuerint, citra noxā deinceps cibi offerri possunt, quæ valentiores sint ad nutriendum materiæ.

Curatio eorum, qui ob tenuium humorum putredinem Syncope conflictantur.

Qui ex ſubtiliorum humorum putredine in Syncopen incidunt, eos conſtet contrario modo curandos eſſe victu, qui humores craſſos reddat, & ægre in partes digeratur. Cremor igitur halicæ iſtis conuenit, & panis hydrorofato, aut omphaco meliti intinctus, item gallorum teſticuli, *citrum, intybus lactuca, aſtaci, pectinas, buccina, erinaceus, amphratum, mala, malũ punicum, pira Atque hæc non vna vice, ſed particulatim, & ex interuallis offerre cõuenit, vt etiam id quod ratione alimenti datur, non grauet in Syncope vires, ſed potius augeat. Syncopes ex bilioſis humorib[9] curatio.

De Vino.

Vinum his aquoſum dari debet, quale eſt Cnidium, aut Sareptinum, aut generoſum Sabinum: non ſi ætate nimis vetuſtum, ſed aquoſum adeo, neque merũ bibatur. Quin & vnctio adhibeatur, quæ nullam habeat vim cutis laxandæ, aut rarefaciendæ efficacem, ſed e contrario denſandæ, & corroborandæ: cuiuſmodi eſt etiam oleum melinum. Puluerum vero eiuſmodi vſus eſto, qualis roſarum flos ipſæque roſæ, ſi inſpergantur, exiſtit, præcipue quando etiã ſudores copioſius erumpũt, & æger in Syncopen incidit, ad ſummam imbecillitatem perueniunt.

De animi defectione.

Quoniam vero animi quoque defectiones Syncopas inducentes ægris contingunt, vireſque repente deiiciunt, cõſentaneum, eſt vt de his quoque generalius diſceptemus, deinde ita, quæ etiam nobis tempus intelligenda obtulit, apponemus iis quæ a Diuiniſſimo Galeno ſunt prodita. Ipſa igitur defectionis animi res una eſt, cauſæ vero ipſius multæ, & vnaquæque ipſius ſpecies propriã obtinet, At de omnibus nunc ſcribere non licet, affectus autem qui ſimul comitantur, ſeorſum curari non poſſunt. Tantum igitur in præſenti libro de eis dicemus, quomodo quis acceſſionibus ſubito incidentibus queat reſiſtere. Animi defectio.

De his qui ob ſubitas uacuationes animo deficiunt.

Syncope ex euacuatione.

Qui igitur ob Choleram, intestinorum læuitatē, et alias subitas vacuationes animo deficiūt, iis aquam frigidam aspergere oportet, nares comprehendere, os vētriculi perfricare, stomachum ad vomitionē turbare, aut digitis aut pēnis inditis, imo & manus & crura ligare cōuenit, ac deligaturæ plures vehemētioresq́ esse debēt, in superiorb' q dem partibus, si deorsum vergat euacuatio : in imis autē, si sursum erumpat. Cæterum vinum aqua frigida dilutum Syncopis medet, quæ ob vacuationes vno impetu factas & virium dissolutiones eueniunt, maxime cū defluxiones in ventriculum decubuerint: sed inspiciendum est, nū quid vinum prohibeat. Balneæ fluxionibus quidē in ventriculū idoneæ sunt, verum sanguinis fluorem vehementer irritant: adhæc eis qui ob copiam sudorum animo deficiunt. atque hi ratione maxime contraria curabuntur. Cutis horū refrigeranda, astringenda, non laxanda est, ac vinum his potissimum frigidum exhiberi, nihilque prosus calidū offerri debet, imo neque ligare imos artus, neque vomitū cogere oportet, sed ventorum ingressus ad eos potius moliri conuenit, ac domus aerem ad refrigerantem & astringentem qualitatem conuertere, myrtique, & vitium capreolis, & rosis pauimentum insternere. Horum nullo vteris, vbi fluxiones in ventrem tendunt. nam fluxio augescit quantum cutis densata fuerit. Qui igitur ob vacuationes dissoluuntur, iis hoc pacto statim succurrendum est.

De his qui ex copia humorum animo deficiunt.

At defectio ex copia humorum.

Quibus ex copia animus deficit, non similiter tractari debent, verum artus in illis quam plurimum perfricare, calefacere, deligare conuenit, uino autem, ciboque, & balneis, si febricitent, abstinere. Satis est eis etiam mulsam potui dare in qua thymum, aut origanum, aut Pulegiū, aut hyssopum decoctum sit: conducit etiam oxymeli.

De his, quæ ex utero animi defectionem experiuntur.

Et quæ ab vtero dissoluuntur pari modo præterquam oxymelite curandæ sunt: Ac crura potius quam brachia ea rum deligare, ac fricare oportet. Quemadmodum enim, quibus sanguis ex vtero immoderate profluit, earum ma millis cucurbitulas defigere solemus, ita quibus vterus sursum, & ad latus attractus est, inguinidus feminibusque ad mouebimus, naribus, ea quæ fœtidissimum odorem mo uent. Vteris autem odoratis, & quæ laxare possunt, ac cale facere. Defe-ctio cū ex vte-ro.

De ijs, qui ob imbecillem stomachum. animi defectionem experiuntur.

Quod si stomachus imbecillis fuerit, atque ideo animus deficiat, obduci quidem debet iis, quæ roborandi vim habent, cuiusmodi parãtur ex palmulis, vino, farinis, croco, aloe, ac mastiche: foueri autem oleo absinthite, melino, mastichino, & nardino.

Si ardor stomachum infestet.

Si ardor stomachum exercet, refrigerantiū aliquod mi sceri, debet vt succus cucurbitæ lactucæ, portulacæ, solani cichorii, & vuæ acerbæ. is quidem non astringit solum, sed etiam confirmat. Iam aqua frigida tempestiue iis data, qui bus stomachus ardore æstuat, frequenter profuit. Sin autē intempestiue exhibeatur, valde nocet: atque idcirco potius quando dari debeat, accurate internoscendum est. Vinum autem calidum imbecilli stomacho si nihil aliud obstabit, recte exhibetur. Iam extremorum frictio tales quoq; insi gniter adiuuat, quod si ex his melius habuerint, si ardorē quidem in stomacho sentiunt, ad balneum celerrime ducē di: qui vero frigiditatem aliquam percipiūt, his medicamē tum diatriō pepereon, ipsumque piper solū, & absinthiū propinari debet: qui ex vitiosis humoribus, vētriculi os ro dentibus animi defectionem sustinent, his aqua calente, & hydrelæo dato vomitus præcipitur. Sin autem æger difficulter vomat, ipsas stomachi regiōes, pedes, et man⁹ prius oportet fomētis calefacere. Sin vomere nequeat, digitis,

aut pennis in os inditis ad id prouocandi sunt. Si ne sic quidem potuerint, rursus eis oleum calidum quam copiosissimum exhibere conuenit. Solet autem frequenter hydrelæum non ad vomitum incitare, sed ventrem emollire, id que non exiguum præsentibus ægris præsidium affert. Quare si æger non sua sponte ad vomitum proclius est, arte is sollecitari debet: maxime autem rebus quoque appositis id præstare conandum est. At si vacuatio ex his prouenerit, absinthii turionibus decoctis mulsa potiriq; dari, insequenti tempore vinum quoque debet, & particulæ variis modis tum externis Epithematis, tum absinthii potione roborari, non tamen id per initia facere præcipio, sed postea cum venter fuerit purgatus. Vbi vero humores in eo continentur, neutiquam eum astringere, sed fomentis tantum calefacere, vt antea comprahensum est, oportet.

Animi defectio ex pituita.

Si ob pituitam animus deficiat.

Vbi pituita frigida, copiosaque in stomacho collecta fuerit, is oleo, in quo absinthii thuriones decocti sint, liberaliter fouendus est: deinde vero mel, piper, & antidotum, quod Dios polites dicitur, ac vniuersa victus ratio incisoria adhibeatur.

Defectio animi ob frigiditatem.

Si ob frigiditatem animi defectio eueniat.

Qui ob validas perfrictiones animo deficiunt, eos similiter, ac grandi fame infestatos curabis, nēpe vt omni modo eos calefacias, tum vino calida diluto, tum cibis calori excitando efficacibus exhibitis. Adhæc perfricare eos, & ad ignem calefacere expedit.

Animi defectio ex caliditate.

Si ob caliditatem animus deficiat.

Defectiones animi ob caliditatem ampliorē prouenientes, refrigerātib⁹, & iis quæ roborare possūt, curare oportet. Incidunt autem hæ iis potissimum, qui in aere suffocato, & balneis diutius sunt immorati. Roborabis igitur ipsos si quā Primū aquā frigidā potioni exhibeas, refrigeria vētilando excites, & in aerē ducas: os vētriculi perfrices, vomitumq; prorites: deinde vero, & vinū, & cibos offeras.

Si ob igneas inflammationes animus deficit.

Qui ob inflammationis magnitudinem, & febriũ malitiam animo deficiunt, cũ in accessionibus perfrigescunt eorum artus valẽter perfricare, & calefacere, crura & brachia deligare oportet: vigiliæ indici ægris, omnisque cibus & potio circumcidi debet. Optimũ autem in his est prænoscere, quando futura sit accessio, vt hoc ipsum, antequã illa inuadat, efficere possis. At qui ex siccitate, & inedia in Syncopen per accessionum initia concidunt, optimum est iis antea prospicere. Si enim horis duabus, aut tribus ante accessionẽ cibo dato pedes & manus contineri iusseris, nõ interibũt. oportet autem cibos esse, qui facile & concoqui, & in corpus distribui possint. Si vero etiam vehemens aliquod periculum subesse consideraueris, vinum mox exhibebis, maxime quod chondro incocto superfuderis: si panem quoque in chondri vicem offeras, idem valet. Quod si mediocris Syncope expectetur, neque vinũ dari debet, verum abunde tunc est malum punicum, aut pirum, aut malum, aut aliud quoddã pomũ astrĩgens cibo miscere. Et si ob hæc accessionem moderate ferant, cũ rursus cibum offers, non necesse est pomis vti. Hæc quidem agẽda sunt, si id quod futurum est, prænoueris. Illis autem qui repẽte in periculum incidunt, vinum exhibebis, panemque calidũ & cum eo chondri valde exiguũ. Si enim copiosius cibos etiã concoctu difficiliores ita affectis dare velis, nõ modo in Syncopen incident, sed etiam suffocabuntur.

Defectio animi ex ignea inflãmatione.

Cibi faciles in Syncope. Vinũ.

Punicũ Panis calidus

Si ob nobilis particulæ obstructionem animus deficit.

Quibus ex insignis particulæ obstructione animus deficit, oxymeli propinatur, & qui ex hyssopo, origano, pulegio, & melle tum potus, tum cibi conficiũtur, exhiberi debent: imo etiam artus & fricare & deligare vincit. Iã prodest quoque ciẽtibus vrinam vti, cuiusmodi sunt ea quæ ex anetho, feniculo, apio, spica nardi, dauco, & ami parãtur. Ex quibus cum manifestum iam commodum apparuerit, vino etiam vtendum albo, tenui, & non valde vetusto.

Defectio ex obstructione. Deligatura in dectiõe

Obſtru ctionis notæ.

Obſtructionis notæ.

Deprehendes huiuſmodi obſtructiones cũ ex aliis pulſuũ inæqualitatibus, tum vero ex iis maxime, quæ ex magnitudine, paruitate, vehementia, & obſtructione cernuntur, depræhendunturq́ꝫ, concurſu, vt vocant plechorico, non præſente. Sunt autem pulſus in ea, qui etiã ob magnas huiuſmodi affectiones intermittentes redduntur.

Cum animus ob ſectionem abſceſſus, aut rupturam deficit.

Defectio ob rupturam.

Quibus propter rupturam abſceſſus, aut ſectionem, vacuationemq́ꝫ vno impetu factam animi defectio orta fuerit, hos quamprimum odoratis recreare oportet: paulo autem poſt ſorbitionibus concoctu facilius alere.

Si ob gaudium aut mœrorem & ſimilia: item ſi ob dolorem animus deficiat.

Defectio ob gaudiũ.

Qui vero ex triſtitia, aut gaudio, aut metu, aut attoniti in animi defectionẽ inciderint, eos poſtquam odoratis admotis, naribuſq́ꝫ comprehenſos reſtituerimus, ad vomitũ cogemus. Pari modo, qui ex vulneribus, ac doloribus articulorum, neruorum, & muſculorum tendinum dificiunt, quam primum recreare oportet: poſtea affectus quoq́ꝫ cu rationem aggredi.

Si ob ilion, aut Colum animus deficit.

Defectio ob aliũ aut colum.

In Colicis affectibus, aut Ileoſis, aut aliquo eorum, qui adeo magnos cruciatus inducunt, comitantes animi defectiones, ſi affectæ particulæ foueantur, conquieſcunt.

Si ob uirium imbecillitatem animus deficiat.

Defectio ob virium imbecillitatẽ.

Sin autem ex propria facultatis quæ corpus regit, imbecillitate animæ defectio cõtingat, quæ intemperiem illarũ partium comitatur, vnde vires ducunt originem, contrariis curabitur, calefaciendo quidem frigidas, refrigerando autem calidas: atque in aliis ſimili ratione. Facultas igitur quæ vitalis dicitur, ex corde proficiſcitur, quã ex obſcuris pulſibus cognoſci demonſtratum eſt: quæ autẽ ex iecore

prouenit, cruentis deiectionibus, quæ per initia quidem aquosæ & tenues, postea uero amurcæ instar crassæ fiunt. At quæ ex cerebro trahit originem, quam nonnulli singulari vocabulo animalem nuncupant, ex voluntarii motus imbecillitate cognoscitur.

De febre Hectica. Cap. 4.

CVm immodicus feruor humiditati substantiali, quæ solidis particulis inest, superuenerit, non tamen hæc dissipata fuerit, verum salua adhuc in eis perseueret, semperq; ferueat, & nullam declinationem habeat, tunc huius febris speciem Hecticam nominant. Febris hecticæ

De Marasmode ex Hectica.

Quod si humiditas substantialis in nobis consumatur, huiusmodi febris a marcore Græcis absolute Marasmodes appellatur. Sin autem in totum consumpta fuerit, aut torrefacta, tunc Marasmus constituitur: unde Hectica quidem non adeo difficilem curationem recipit, torrida autē ac marcida nullam. Ne igitur difficilibus curatu tanquam facilibus per ignorantiam manum admoueamus, & sperato successu frustremur, neque rursus curatu facilia, ceu deplorata vitemus, vnaquæque ipsarum species ab altera diligenter nobis est discernenda, vt hæ singulæ etiam optime internosci queant. Febris marasmodis.

Quomodo Diaria ab Hectica discerni queat, & notari.

Hecticæ febres quemadmodum Diariæ frequenter etiā ipsæ præcedente causa nascuntur, et non semper a febriū ob putredinem ortarum trāsitu. Ad scire licet caloris qualitatem in Hecticis quidem acrem, & siccam esse, in Diariis autem mitissimam, atque celeriter tactui occurrit, & quodammodo imprimitur. Iam ex vrinis quoque has licet facile discernere: nam si perfecta concoctio per initia tibi appareat, tunc Diariā febrim esse putato: cum autem cibus quidē sumitur, nulla autem concoctio appareat, Hecticam Diariæ & hecticæ differentia.

ſuſpicari oportet,quæ etiam expulſibus notatur. Nam in Diariis magni ſunt,& celeres,in Hecticis autem exigui,et obſcuri cum ſint virium imbecillitatem portendunt. Iam numeris horarum inuicem diſcernuntur:nam horis decẽ præteritis ſi febris non cõquieuerit,Hecticam fore potius exiſtimandum eſt.

Hectica.a putridi qũo differat.

Quomodo Hectica a putridis diſcerni debeat.

Quod ſi febris interuallum prorſus nullum habeat, ad hæc neque obſcurior, aut vehementior fiat, neque adeo valida,Hecticam eſſe hanc putato. Nam in Putridis & incrementum ,& imminutio accidit, augmentum quidem iu ſtatu, imminutio autem in declinationibus.

Quomodo continens ab Hecticis diſcernatur.

Febris cõtinẽtis & Hecticæ differentia.

Etſi vero Continentes hac ratione ſimiles Hecticis videantur,quod & ipſæ nec augumentum,nec imminuitionem recipiunt,attamen caloris qualitate,& pulſibus ab illis diſcernuntur,ſiquidem Continentium calor non eſt ſiccus,& acris quemadmodum in Hecticis,ſed etiam in ſumma cute magis apparet. Ac in Continentibus pulſus ſane magni,& celeres exiſtunt, in Hecticis autem & exigui, & obſcuri Hoc ſane modo Hecticas ab omnibus ex putredine ortis diſcernere poteris.

Notæ Hecticarum maximæ.

Hecticorum notæ.

Maxima vero nota eſt Hecticarum,quod a cibo caloris incrementum fieri videatur.non eſt autem incremẽtum, ſed caliditatis in alto cælatæ occultæque argumentũ.Quippe in his tale fieri contingit,quale in calce. Etenim vt ignis in hac cælatus ab iniecta aqua depræhenditur,ſic etiam in Hecticis cibus aſſumptus calorem in alto deliteſcentem foras euocat.

Hecticæ i Maraſmodẽ tranſeuntis notæ.

Notæ Hecticæ in Maraſmoden febrin tranſeuntis.

Maraſmodes febris ab Hectica profectæ ſigna etiam ex ipſa ſola ægri facie omnibus manifeſtisſima exiſtũt. Primum enim color viuus ac ſanguineus, quẽ græci chœas,

anthos hoc est florem coloris appellant, non amplius in eis seruatur, sed nigrior quodammodo, exaridus, & ab immodica febrium caliditate squalidus apparet, cutis vero frontis valide distenditur, & palpebræ grauantur, ceu in iis qui dormituriunt, non autem est somnus, sed potius imbecillitas musculorum, qui palpebras sursum attrahere solent, vnde etiam pituitas crassas, quas lemas vocant græci, aridas ob naturalium facultatem impotentiam in oculis habent: præcordia intenta sunt non autem quod ipsa vere sint intenta, sed quia membranæ, & nerui tensionem quãdam ob siccitatem sustinuerint. Nam tali de causa imaginatio quædam nobis oritur, vt præcordia & inflammari, & distenta esse putemus Ac pulsus in eiusmodi duri sunt, & exigui simili ex causa, & frequentes propter vsus necessitatem, obscuri ob imbecillitatem: graciles, quia in latum extendi nequeunt. At quid opus est talia signa commemorare, cum hæc adeo euidenter Marasmodem febrim repræsentare nobis possint. Cũ igitur moderatiores sint ꝑ initia, valentiores autem vbi radices iam egerint, etiam id quod nondum est per id quod iam est, Marasmum fieri significat. Postquam omnium iam Hecticarum notas exposuerimus, ad curationem modo digrediemur.

Curatio febris Hecticæ.

Curatio Hecticæ.

Hecticã si probe curare cogites, victu vtero qui humectet, & refrigeret, eo quod etiam non aliunde occasionem accepit, quam, ex humiditatis, quæ solidas ipsas partes im primis nutrire potest. idigentia. Verum quia refrigerãtia diuersam sortiuntur facultatẽ, { etenim alia, plus, alia minus sunt efficacia } sciendum est, quibusnam aqua, & aliud quoddã refrigerãs, & quibus quidẽ magis, qbꝰ aũt minus dari debeat: itẽ qbus nullo modo offerre oporteat, adhoc tẽpus, quo exhiberi cõueniat: itẽ quos sane tũ intus, tũ foris refrigerare, quos vero solũmodo extrinsecus oporteat. Cũ.n.ita nos oĩa distinxerimꝰ, ẽt curatio Hecticarũ quamuis sit operosa, tũ facilis, tũ prõpta ad sanationẽ efficitur.

Quibus frigida dari debeat.

Frigidæ potio, quādo ī hectica dāda est.

Siquidem igitur æger primario in Hecticam febrim inciderit, atq; non ex acutorum morborum transitu originem traxerit, cum fiducia cremorem prisanæ potioni offerto, & panem in aquam tinctum, lactucasq;, ac omni cibo vtitor. Post cibum aquam frigidam, quantum velit, potui dato: cauere enim hic febris insultus & metuere non oportet. Neque enim remissionem, aut accessiones, quemadmodum in febribus ex putredine ortis inuenire licet. Ita sane agendum est si quando ipsa febris Hectica per se ac primario, fuerit, ægriq; vires imbecillæ, & non alia febris ex putredine creata, ei sit admixta.

Quibus frigidam dare non oporteat.

Perpende rursus, num quandoque febris Hectica inflāmatione magna præcordia infestante, aut putredine quadam in venis apparente, aut crudioribus humoribus excitata fuerit. Fieri namque potest, vt Hectica sit febris, & vt quædam ex putredine prouenientium ipsam adulterauerit. Si igitur tale quid fuerit aqua dari non debet, & præsertim, si nulla cōcoctio in vrinis appareat, neque inflāmatio feruens, & magnitudīe insignis: præterea si vires ægri sint imbecillæ.

Quando frigida exhibeatur etiam inflammatione infestante.

Frigida in inflāmatione data

Sin autem inflammatio feruens admodum fuerit biliosa, Erysipelacea, frigida recte exhibetur. Ego sane noui me cuidam tali affectu laboranti, æstuātiq; ardore frigida exhibita plurimum profuisse, ita tamen vt prædixerim ægrū paulo diutius morbo conflictatum, quod etiam accidit. tardius enim vires recolligebat. euaserat autem vt nō cū febris esset aucta, Hectica in Marasmodē inciderit. Hæc autem ratione, etiam si quæ, ex putredine ortarum admixta fuerit & præcipue ex ardentiū genere, frigida potui exhiberi debet: neq; vero simplr in his dabit, sed cū bonæ concoctionis notæ in vrinis iā apparuerit, tūc offerre cōducit.

De Hecticis febribus, quæ ex alijs in eas transeuntibus mutatisque generantur.

Hectice ex aliis generatio.

Quod si Hectica ex acutis morbis in eam commutatis oboriatur, magna enim ex parte Marasmodes Hecticæ succedunt, vbi ardentes febres non recte curantur, frigidæ potu interdicetur, præsertim immoderato. Nam corpore iam antea extenuato, imbecillique simul, & excarni reddito, tum propter tempus, quo ilia excepta est, tū propter ardentium febrium intemperiem, necesse est duplicem comitari noxam, aut validam virium deiectionem interitumq́, aut refrigerato corde, caloreque natiuo protinus abolito Marasmum senio persimilem, quem merito ex morbo senium vocabant, subsequi. Hoc enim & frigidum & siccum existit quod nequaquam febrim inducit. Quare neque refrigerantia hic Marasmus, sed potius humectantia simul & calefacientia requirit.

Quomodo ex extremis remediis succurrendum ijs sit quibus frigidam dare non possumus.

Extrema remedia. lotæ aq̄

Cataplasmatis igitur, fomentis, ceratisque refrigerantibus in omnibus quidem febribus recte vtimur, in quibus aquæ potio dari nequit, aut ob virium imbecillitatem, aut ob corpus plus æquo extenuatum carnibusq́ destitutum. Inspicito autem, num etiam Hectica marasmodes iam ex citata ex affecta particula primario duxerit originem. Etenim ex inflammatione iecoris, vētris, mesaræi, renum, & coli, adhæc ob diuturnas vteri, pectoris, pulmonis, septi transuersi, & aliarum partium inflammationes prouenire solet. Quare inspiciendum est, animaduertendumque, qua in particula febrim Marasmoden subsequi contigerit, eiq́ potius remedia ad refrigerandum humectādumque efficacia adhibebimus, vt ipsum veluti ignis fomitē extinguas. Multa igitur sunt in id efficacia, sed nullum ita ut ceratum rosaceū. Quippe solidas partes refrigerare, & humectare potest, ac tueri ne humiditas quæ modica in eis adhuc superest, prorsus intereat, In hunc autem modū conficitur.

Ceratũ rosaceũ Ceræ quadrans, rosacei sextãs Cera semel, aut bis lauatur deinde vbi in aqua frigida soluta fuerit, rosaceo sic adiicito sed ex hoc seruato instar vnciæ paulo plus aut minus. Et cũ ceratũ lẽto igne probe solutũ fuerit, finito ipsum refrigerare, deinde ex cerato portionem acceptam in pila subigito, interim relicti rosacei, interim aquæ frigidæ momentum in pilam coniiciens, donec totum rosaceum insumptum fuerit, ac cerato probe mixtũ esse cõspexeris, Quod Linea-mẽta. si etiam ouorum albumina adiicere volueris, præstantius adhuc erit remedium. Pari modo si cremorem ptisanæ adiunxeris, melius adhuc efficies. Oportet autem lineamenta crebrius mutare, nec permittere, vt medicamentum diutius corpori adhærescat, neque multum incalescat. quippe mora imbecillius redditur. Ceratum hoc ad multa est vtilissimum, nec eo temere vti oportet. Ego sane hoc frequẽter vsus incipientes Hecticas cito discussi, ne adauctæ Marasmoden febrim inferre potuerint. Oportet autẽ in his quoque vsui istius insistere, & non eũ detrectare, sed etiam crebrius adhibere, alias vt ceratum inducentes, alias liquidius reddentes, hydrorosato copiose diluendo. Ita namq; hoc præsidio instar vnctionis vti licebit, cum omni in corpore, tũ præcipue in consumptis, & extenuatis. ac nõ modo semel in die, sed etiam bis ita præsertim in visceribus vti conuenit. Quoniam autem iterum illinemus, ratio est, vt etiam secunda vice vnctum abstergamus.

Fomẽtũ refrigerans.

De *fomento*.

Fomentis vtendum ex succo lactucæ, vuæ immaturæ Portulacæ, solani, & vmbilici veneris. Præstat autẽ succos etiam refrigeratos, & præsertim niue superaccõmodare. Quod si nobils quædam particula inflammatione tentetur, succos non per se ac separatim, verum oleo omphacino admisto, aut chamenelino, aut etiã rosaceo, aut simul omnibus inducere conabimur. At pectori remedia non nimis refrigerãtia admoueri debent, nisi multus feruor, aut inflammatio in eo spectata fuerit. Verum ne sic quidẽ li-

namenta diutius inhærere finemus, eo quod plærosq; ab immodica ipsorũ refrigeratione haud mediocrẽ nõ solum respirationis, sed etiam vocis noxam expertos nouimus.

De domo in qua æger decumbet.

Non solũ autem refrigeriis, quæ extrinsecus admouentur, sed etiam aeris mutandi ad frigidius artificio auxiliari tẽtabimus. Si igiť æstas fuerit, in subterranea domo æger decumbet, & pauimentum aqua frigida copiose conspergetur, vt aer hinc frigidior euadat iam aqua ex aliis vasis in alia decidat: nam mediocris huius strepitus ẽt sommum prouocat: præstat adhuc, si aerem ita immutes, vt nõ modo refrigerare corpus, sed etiam corroborare possit, id quod fiet, si pauimento iniicias refrigerantiũ aliquod, aut rosam, aut semperuiuõ, aut rubum, aut lentisci turiones, aut vitis, capreolos, aut simile quoddam, tum ad refrigerãdum tum ad robur inducendum efficax. Huiusmodi sane aer omnibus quidem Hecticis cõducit, maxime vero, quibus pulmo & cor igneum ardorem primario senserit. Etenim a cibo & potu refrigerante, non tãtũ iuuantur, quantum, a frigidi aeris inspiratu: contra maius a cibo sentiunt cõmodũ, quã ab aere, si iecur, & venter, aut alia quæpiã particula fuerit affecta. Ita sane vbi æstas fuerit, aerẽ ad frigidũ mutari oportet: vbi hyems calidior parandus nõ est quocũq; .n. frigid⁹ fuerit, nihil ipsos offẽdit Reliquũ vero corp⁹ solũ mõ moderate coopiri oportet, plurib⁹ tegumẽtis icalescat, et æger ideo viriũ defectionẽ aliquã sustineat. Aer quomodo præparandus.

De Balneo.

Et balneũ iis cõducit, q Hectica febri laborãt, quæ p se fuerit, & nõ cũ aliqua ex humorũ putredine proueniẽtiũ cõiuncta inueniať. Tũc.n. offẽdunť, & nequaq̃ iuuanť. præsertim si crudis adhuc humorib⁹ lauare quis ipsos voluerit: neq; minus ledunť, si inflãmatione nobiles pticulas obsidẽte, ẽt modice id facere tẽtaueris. Sciẽdũ aũt, nõ modo Hectica febri laborãtib⁹, sed ẽt frigidis siccisq; intẽperieb⁹ & senio ex morbo balneũ conferre. Habent enim balnea hoc quoq; admiratiõe dignũ, q; & calidas & frigidas intẽ- Balneũ Hecticis. Seniũ ex morbo balneis curatur.

peries iuuare possunt. In summa, si quis diuersos illos lauādi modos nouerit, is meo iudicio etiam omnem intemperiem mutare in contrarium poterit. Esto igitur temperatus aer, unctio, & solium, eluere autem oleum conuenit, ac statim cum æger in exteriorem domus partem ingressus fuerit, corpus perungi, uerum diutius in aere morari non debet, oleum autem visceribus potius superfundi. Egressus æger in frigidæ solium, quod non aquam frigidam, sed lactis more tepentem habeat perungatur, circundatus autem operimentis, non admodum diu in eis immorετur cum vestem iam induet, rursus totum corpus vngatur. Valde enim hoc iuuare ipsos potest, quoniam humiditatem quæ a balneo accedit, diu retinere oportet, & non sinere, vt prompte ex corpore defluat. Egressus æger ex balneo, aut cremorem ptisanæ, aut halicæ aut lac assumat: sin autem sitis vrgeat, etiam cum adhuc operimentis inuolutus est, non recuses, aut lac, aut aliud quoddam alimentum exhibere. Etenim tunc potius in vniuersum corpus distribuitur, cum attrahitur.

Balneū calidis & frigidis aptū

Cibus a balneo qs ꝓfit.

Lac Hecticis idoneū.

De lacte.

Lac igitur omnibus Hecticis, præsertim in Marasmum desinentibus, si quid aliud, idoneum est. Quapropter etiā iis valde conueniens est, qui vires habent imbecilles, neque alimētum possunt attrahere: & hoc solum in corpus distribui, trahique non parum accommodate potest. Itaque lac muliebre primum locum obtinet, secūdum vero asininum. Verum quoniam ægre nonnulli hoc assumūt, caprillum ipsis dandum est, quod medium fere existit, & magis potest nutrire. Cōstat autem etiam curam animalis habendam esse, vt nutriatur domi ordeo, myrti, lētisci, & quercus foliis. ita enim lac non amplius corrūpitur. Nam huius sollicitudo habenda est, vt ne Hecticorū aluus subducatur præcipue eorum, qui ex frequēti Syncope, & diuturna vacuatione alui in Marasmodē febrim inciderūt. Quamobrē quibus venter imbecilis, & facile subducitur, in his etiam

lac bis

lac bis coquere, vel etiam fluuiales lapillos in id conijcere oportet. Redduntur aũt igne candentes, vt serosum a lacte per ipsos dissoluatur. Atqui lac solum nolint assumere etiam cum ptisana, aut halica, aut chidrio ipsum decoctũ exhibeto: adhæc cum itrio, hoc est libo suminali, & simila gine similiter bis coctum offerto: præterea magis adhuc illis lac exhiberi debet, quibus etiam venter copiosiora, & biliosiora deiicere videtur. Procedente autem tempore, vbi febres mitigatæ fuerint, & vires aliquomodo instauratæ, mollissimum, & recentem caseum ex eo coagulatũ dare ipsis nõ alienum est. Quatenus enim vires augeri cernimus, eatenus nos quoque cibis adiiciemus.

De uino.

Vinum iis qui frigidam siccamque intemperiem in solidis particulis habent, & Marasmo ex morbo, vt vocant, detinentur, exhibere necesse est, vt quos calefacere simul, & humectare oporteat, quæ omnia vinum moderatum præstare ipsis potest. Qui vero cum febri marcescunt, præsertim qui macie torrentur, iis vinum dare cautio est: vt quod eis, si quid aliud maxime aduersetur. Vinum in Hecticis.

Si ex syncope marasmus obtigerit. Cap. 5.

QVi ex Syncope Marasmo contabescunt, iis quantum sane ad vires collapsas, & perfrictionem frequenter comitantem attinet, vinũ offerri debet. Quoniam vero etiam caliditas naturæ contraria, febrisque præterea eis adest, & perfrictio quidem interdum cõquiescit, rursus aũt febris superuenit, ac summatim cum periculum sit, ne alias aliter æger intereat, nunc a perfrictione, nunc a febri, necesse est tum demum ad vrgentem causam respicere, ac nonnunquam vinum tempestiue præcipere, nonnunquam vero rursus id dissuadere. Marasmus ex Synco.

De *testiculis gallorum.*

Testiculos gallorum, quos Græci Orchis & Parastatas appellãt, dare his oportet. Perpetuo enim oĩbus Hectica laborantibus cõmodi existunt, cũ abũde nutrire, & vires Gallorũ testiculi.

augere poſsint, vbi probe concocti fuerint. Quapropter id alimentum ſemper exhibendum eſt, vbi vires nōdum ad extremum collapſæ fuerint. Quod enim præſidium deinceps eſſe poteſt, ſi vires alimentum non coquant, ſuperentque? Quippe nequaquam cibus vires augebit, ſed natura, quæ omne alimentum & concoquere, & mutare, & corpori apponere conſueuit.

De fructibus pomaceis.

Fructus pomaceus, qui Opora græcis dicit, q̃a ſane humectat, ideo Hecticis cibus eſt accōmodatus. Quoniā vero oēs propemodum non ſolum humectare, ſed etiā refrigerare ſolent, idcirco rurſus dicendum non eſt, vniuerſim oī Hectico cōuenire. Illis n. qui calida & ſicca intemperie laborāt, & oibus q Maraſmo cōtabeſcūt, & torrent, congrue frigida & humida victus ratio adhibet, maxime peponū medulla, & cucumerū: item mala, duracina, & cæraſia his ſunt idonea. Qui aūt frigida intemperie detinentur, & in ſenium ex morbo inciderunt, iis inutilia. Reliqui vero pomacei fructus, q nō adeo refrigerāt, ſed poti⁹ calefaciunt, & humectāt modice, exhibere nō eſt abſurdum nnmpe vuam maturā, valde dulcem, præſertim quæ paſſa eſt, ac malum valde dulce, & ficum aemodum maturā. Nam hæc probe cōcocta ꝓpemodū nihil nocet. Si igitur venter nihil nos impediat, plus iuſto excernes, cū fiducia cibos cōmemoratos exhibeto. Si nāq; tale quippiā fuerit, & aluus magis quā cōuenit ꝓfluere videatur, his quidē abſtinendū in præſentia, dandū aūt punicū modice aſtringēs aut pirum, aut malū eiuſdem qualitatis, præſertim ante aliū cibū, nā ſi a cibo ſumantur, aluum ſubducunt. Ac cibi qui ſtomacho potius, & cordi corroborando ſunt vtiles, Maraſmo ex Syncope cōtabeſcentibus, & oibus Hecticis dari debent. Si hi quoq; ſiti, & vehemēti febri laborare videant, etiā ipſis fruct⁹ pomacei refrigerātes opportune offerunt. Breuiter oīa ad id q̃d magis vrget, accōmodari debent. Hanc. n. rationem animaduerſionemque obſeruans,

Pomacei fruct⁹ ī hecticis.

nunquā aliquē offendas neq; si pomaceū fructū, aut aliū quēpiā cibū exhibeas. Nā oīa quantitate, qualitate, tpe, ordine, & vtēdi modo, aut bene, aut male administrantur.

De tabe quæ Marasmus græce dicitur.

Si tabes quā greci vocant Marasmum reuera humiditatis, quæ in solidis ptibus subsistit, absolutus existit interit⁹, nullā medicinā recipit. Propter hoc igit nōnulli medicorū merito decepti in discernendo, putarūt se verū Marasmū curasse. Etenim fieri potest, vt tenuitas carniū maciesque, & veluti colliquatio earū resarciatur, primariā verò humiditatē, & quæ solida ipsa nutrire pōt, prorsus absumptā perditāq; non licet restituere. Sic enim seniū quoq; sanari nequit, vt quod naturalis sit tabes. Quēadmodū igit seniū nulla medicina tolli potest, sic neq; ea quæ reuera tabes. Attamē propter humanū benignumq; artis auxiliū cōtendere cū morbis oportet, & non tandeploratos oīno relinquere. Interdū. n vbi quis naturā dextrā nactus fuerit, & tabes incipiat nōdumq; solidas partes torruerit, speratum successum consequi poterit. Sin aūt minus, quātò magis æger affectus est, tanto minus agendū. Nam desperatis maloq; victis manus admoueri non debet. Marasf. Seniū.

De tertiana. Cap. 6.

Tertiana quidē facilis curatu est: cum aūt a medicis illis, qui nulla ratione, & via vtūtur, male tractat, nō difficilis modo curatu, sed etiā insanabilis interdum redditus. Cōstat igitur cibū humectātē refrigerātēq; in oībus eē præscribēdū, cū Tertiana mixtione pura, & germana existit, & a sola bile excitat. Itaq; ptisanæ cremor sup oīa vtilis ipsis censet: atq; hoc vsi nōnulli vsq; ad Crisim, hoc est morbi solutionē, optime superstites vitæ māserūt. Sin aūt min⁹ oblectent ptisana, etiā auene cremor ipsis dabit: ac lactucæ, aut itybi caulib⁹ vtēdū. Qđ si febris nō fuerit vehemēs, et quedā note ↄcoctioni appareāt, etiā gallinarū alæ, & piscicul⁹ molli carne præditus ↄcedi pōt. Vrinæ in his ꝓuocari debent, maxime apii radicis, & adiāthi diluto. Nā anethi decoctū & si vrinas mouere ꝑpe posit, vi Tertianæ.

tare tñ ipsum magis oportet in germanis Tertianis, & in quibus callidius sicciusque temperamẽtum habet, præterea si ægri solicitudine, & vigiliis crucianẽ. Nã in his omnibus offensa maior, quã vtilitas prouenire solet. Absinthii etiam decoctũ maxime vitandum; est, quando calidũ, & siccum ægri temperamentum habent. Noui aũt ego nonnullos etiam particularum colliquationem expertos, quod immoderatius illud assumpsissent, & non vitassent. Contigit. n. quorundã sane partes solidas sicciores depræhendi, quorundã vero bilẽ, & feruescentẽ, nõ quantitate, sed qualitate potius offendere: alium aũt igneam intemperiem, aut inflammationem in ore ventriculi sentire. In his itaq; oĩbus talia, vitanda sunt & tepida liberaliori magis ante cibum vtendum Nihil autem minus etiam in alio tempore potio exhibenda, quippe hæc humectat, feruorẽ refrigerat, meatusq; laxat. Quare ex his omnibus accĩdit, hanc quidẽ partẽ bilis per ventrem excerni, aliam vero per vrinas, quæ antea detinebat, & propter caliditatis feruorem, & propter nimiam decoctorum adustionẽ nõ potuit expurgari. Miror autem quomodo Galenus qui artẽ legitime, si quis etiã aliorũ medicorum exercuit, adeo indistincte scripserit, vt dicat exq̃sita Tertiana correptis absinthii dilutum a septimo die propinãdum esse. Ego vero falsis Tertianis potius dedi, mixto ei oxymelitis momẽto. Sic. n. pituitæ miscellam, & citra noxam magis extenuat, & leuiter purgat, vt non vsus veniat origani, aut hyssopi, aut calaminthæ, aut pulegii. Quæ oĩa acriora sũt & cum periculo, crebroq; febrim iam magis accendunt. Hæc igiẽ vniuersa vitare magis oportet, & tunc audacter offerre, quando pituitã bilẽ longe superauerit, & temperamentum ægri frigidius fuerit, vitaq; ociosa præcesserit, & alia oĩa, quæ humorem frigidiorẽ superãtem efficiunt. Sin autem humor, qui abũdat, contrarius horum fuerit, tum his abstinendum est, vtendũ vero illis potius, quæ extenuant, & accessiones vehementiores fieri non cogunt.

Galen. in distincte quædam.

De pomaceis fructibus.

Pomaceos fructus, quos oporan Græcis appellari diximus, exquisitis Tertianis parcissime exhiberi cōuenit, nē pe vuam dulcem, persica cocta, & non cocta, peponumq̃ medullam: præsertim aūt si etiam ægri siti vexentur. Ego sane noui, me frequenter ægros, ne amplius accessione febris infestarentur, impediuisse, cū peponas probe refrigeratos hora ante incursum morbi assumere iussissē, & rursus aquam temperatam copiosam, & quātam potuerint, peponi superbibere precepissem. Secutus itaq̃ est nō multo post aquam epotam aliquibus sane sudor, aliis copiosa bilis p̃ aluum Offendi aūt ego plærosque Romæ medicos, qui ne nomē quidem peponum tanquam bilem procreantium proferre audebant. Quum itaq̃ ego cuidā aliquando, & sitienti vehementer, & æstu flagranti, defatigatoque iniunxissem, vt peponē assumeret, quidā præsens medicus exclamauit, homo cur ægrū magis vis occidere? an non didicisti, quod pepon bilem producat, lege Galenū de alimentis, vbi dicat manifesto, peponem comestū Cholericos efficere. Laboraui igitur ego non parum, vt iis persuaderem, qui intellectu assequi poterant, Galenū non dicere hic ipsos pepones bilem creare, sed Cholerā efficere. Choleram autem vocabāt stomachi subuersionem cū vomitu, & perturbatione vētris: ac Cholericos, quibus hæc accidunt. Nam pepon reuera habet aliud stomacho cōtrarium, quare etiam copiosior comestus: vomitū, ventris p̃turbationem, & præterea perfrictionem, ac totius corporis conuulsiones excitat. Ac melopepon nihil horū facere censetur: nō enim habet adeo, quod stomacho aduerset: imo neque pepon modice comestus. Proinde Tertiana febri detentis cum fiducia dari debet: nec nō his q̃ Causo & calida intēperie laborāt, siue in renibus, siue in iecore, vel in stomacho, vel capite. Nihil enim eiusmodi intemperiebus aduersari potest, debellare, & euīcere, vt pepon, aut q̃ dicitur melopepon. Quomodo enim ea quæ refrigerāt, &

Pomacei fructus in Tertianis.

humectant bilem parere poſsint,nō video', vbi aũt pepo num facultas tibi deeſt,etiam cauliculi lactucarũ refrigerati,& cucurbitæ,item cucumerum medulla,perſica coctionē non experta,ſed in vaporē ſuſpenſa, & ab eo ſolo cocta,veluticp condita ſubſtitui poſſunt,eiſcp & ſimilibus ſemper vti licet. Iã in oleribus,& pomaceis fructibus etiã omnibus deligere oportet,quæ refrigerare queant,& humectare,conuenienter ea pro vniuſcuiuſque temperamēto,& morbi magnitudine accommodantes.

De balneo.

Balneũ in Tertianis. Balneum,vt maximũ præſidium,ipſis præbendũ, maxime calido & ſicco tēperamento præditis, & qui crebris vti lauacris conſueuerũt:nec cōcoctio oīno expectãda eſt, ſed vbi ſiccitas vrget,etiã ante concoctionē lauare conuenit. Modus aũt lauandi talis eſto. Poſtquam æger in temperatum aerē ingreſſus fuerit,modice ſudarit, & tepidas aquas acceperit,ita oleo non ſimplici perũgatur. Quid.n. corpus bile exardeſcens,humectare,aut refrigerare ꝓbe præterquã aqua poteſt?præſtat igitur aquam tepidam admiſcere,ſic enim refrigerare,& humectare magis,& in altum corporis penetrare ꝑcipitur. Vnctio aũt adhibeatur non in domo,quæ calidũ aerem habet,ſed in exteriorem eius partē reuerſo,quã etiã a molliendo malacticen appellãt:deinde poſt illitionē hydrelæi,aut hydrochamæmeli. Nam ſi bilis multa & præcipue craſsior ſit, nō alienũ eſt ī vicē olei cōmunis etiam chamæmelino vti,qđ vim diſcutiendi multo habet ampliorē,ſed nō diu æger in aere immorabitur,verum celerrimo tranſitu tãtum vſus in tepidum calentis aquæ ſolium deſcendet,in eoque diutius ſub ſiſtet. Egreſſus aũt ex domo calida,monendus,vt in aqua frigida imoret:& ſi bene habuerit,etiã ieiunium indices, indumentis vero iam ſumptis,vt aquæ tepidæ quantũ velit,paruo ſpacio interpoſito,bibere hortãdus eſt. Nã a potione ſudores copioſos effundi videbis: interim vero etiã bilem per vomitum reiici,vt æger quã primũ ex iis quæ

ſuperueniebant, morbo fuerit liberatus. Reuerſus aūt in domum, ſi pepo non adfuerit, aut alimētum quod dixim⁹ ſumat, aut lactucarum cauliculos, aut cucurbitas, aut cucumeres, aut ptiſanam. Cæterum aquā tepidā nō modo ſemel, ſed etiā bis & frequenter dare expedit, & nihil metuere. In hoc nāq; morbo aqua tepida maximū eſt præſidium. Tētabimus aūt in declinatione potius exhibere, & anteceſſionem: interim vero etiā in acceſſione. Noui ſiquidem acceſſionibus ſubtrahi debere, vt Diuiniſsimus Hippocrates inquit, ac verū eſt, quantum ad hoc attinet, etiā cū nihil vrget. Frequenter .n. cogimur propter cauſam vrgentem, non tepidam modo aq̄, ſed etiā cibum in ipſa acceſsione offerre. In illis autem hoc agendum eſt, qui immoderatum ſtomachi habitum, & virium imbecillitatem hñt, vt inſultus magnitudinem ferre nequeat, ſed Syncopē minetur. Noui igitur ego in his q immoderate roduntur, tepidam me aquam propinaſſe, deinde vomitu oborto, & bile copioſiſsima excreta, iſtorum beneficio acceſsionem conquieuiſſe. Vt autem illa aucta fuerant, ita etiam alia decreſcebant, & aqua temperata, & bile euacuata. Deprauat⁹ eſt codex.

Quomodo tertiana diſcernatur, germana ac uera ne ſit, án falſa.

Tertianas illas germanas eſſe cēſendum eſt, quibus omnia quæ cognata dicuntur, conſenſerint, ætas dico, regio, cōſuetudo, temperamentū, ſtudia, & victus ratio. Poteſt aūt ſenex quoq; Tertiana infeſtari, quæ omnem Tertianæ germanæ ſpeciem, omnemq; modum cōſeruet. Ego ſane meis oculis hæc in ſene quodā conſpexi, qui flauam bilem vomeret, ſimiliterque per aluum excerneret, vehementer febricitaret: atque idcirco acceſsio cum valido rigore eum inuadebat, ac declinatio multis ſudoribus accidebat, detinebatur autem acceſsione horis fere decē, aut duodecim. Huius alii ſane familiares, eo q́ ſenex eēt, decoctū ei bibere præcipiēbāt, ac oīa illa facere quæ falſis Tertianis, vt aiunt, idonea exiſtunt: fereq; interiiſſet æger de

Tertianæ vere interno tio, a falſa.

Hiſtoria ſenis bilioſi.

coctis ex hyssopo, origano, & pulegio assumptis, nisi quis subito ex periculo ipsum subtraxisset, iubens eum etiã pepones assumerẽ, & lactucas, & ptisanã, quæ nihil curiosum habent, operosumque, ac oẽm alium victum, qui humectaret, ac refrigeraret, vt in Tertiana exquisita, non decepus ætate, quod senex esset, sed potius toto tẽperamẽto. Habuerat.n.iam inde ab initio igneam intemperiem, quã alii propemodum omnes postea ad amussim cõseruabũt. Quare naturã ægri, & causas præcedentes maxime attendere oportet: nihil autem minus, imo etiam omnium maxime febris speciem. Ego autem neq; Tertianarum falsarum victus rationem in omnibus vt veram, & vtilẽ commẽdo, quam Galenus in libris ad Glauconem philosophũ præcipere videtur, iniiciẽs omnino ptisanæ piper, aut origanũ, aut hyssopum. Etenim huiusmodi plærũq; periculosa sunt, & febres vehemẽtiores accendũt, idq; magis adhuc, si temperamẽtum corporis calidius inueniatur, & pituita mitior quã bilis, & quæ non adeo calefacientia reqrat. Quippe satis erat in his vti, & nõ multis valde refrigerãtibus, & his quæ sensim extenuare citra calorẽ possunt, qualis est radix apii expurgata, vt nõ particeps sit radicularũ: itẽ ptisana similiter, interim adiunctum habẽs apiũ, aut anisum, aut comã porri, aut mellis, & aceti momentum. Quod si non admodũ insincera: ac falsa Tertiana fuerit, nullus horũ vsus est, verum abũde est sola ptisana per se vti, & id qđ biliosum est, contemperare: quod pituitosum, dissoluere, non aũt siccantibus compingere, ac cogere: quemadmodũ ii qui piper, & hyssopum præcipiunt, factitant, eo q̃ illa videantur extenuare. Oportet autẽ diligenter animum aduettere eum qui humectãte victu vsus sit, vt cũ humores ab illos dissolutos viderit, statim euacuandis eis extrahẽdisq; incũbat, medicamẽto exhibito, qđ nõ magnã calefaciẽdi vim obtineat. Eius aũt generis multa, sunt, & quæ ex oxymelite simplici⁹ paranť, & quæ ex succo rosarũ modico, agarico, & scammoniæ lachryma: Quãdo igitur humores compẽdiose subducendi sunt? Ni-

Victus tertianæ falsæ.

mirum cum diffundi iam eos,& turgere tandem conspexeris, vt Diuinissimus Hippocrates scriptum reliquit.

Quomodo humores diffundi, dissoluiq́;, & iam ad excretionem incitari cognoscatur.

Materiam subiectã tẽperato, aut humectãte victu dissolui inde cognosces, q cum p initia esset immobilis, nũc aliquo modo agitari incipiat, atq; alias in alium locũ descendere: interim ad os vẽtriculi, & intestina: interim etiã ad articulos, aut cutẽ. Peritum igitur animaduertere hũc humorum motum, & obseruare diligẽter oportet, & dare aliquid, quod eos subducat, antequã oberrantes noxã intulerint, in partem aliquam nobiliorem decumbentes Verum vulgares medici nihil horum norunt, vt qui motiones humorũ discernere nõ laborẽt, vnde fit, vt contraria faciant. Postquam igitur hæc viderint statim ad ea prorũpunt quæ siccare humores, & crassos facere possunt, atq; huiusmodi quidem astrictoria medicamenta, similẽque victum præcipiũt, vnde accidit, vt humores inde crassiores redditi neq; purgantibus facile cedant medicamentis, neque obediant. Cõuenit igit, vt qui humores dissolutos nouerit, non modo semel exhibeat, quæ p aluum subducere possint, sed etiam rursus humectante victu vsi, & dissoluẽtes, si quæ siccæ & crassæ reliquiæ subsint, iterum leuiter expurgent. Ita n. humoribus modice subtractis, etiã solus victus morbum in totũ euincere, mutare, & ad bonũ statũ deducere poterit, vt nulla alia medicina idigeat. Qđ si opus erit, licebit etiã epithematis simplicioribus vti, & superfusionibus, & cum concoctio apparere incipit, & lõge antequã accessio expectetur. Ita nãq; erunt tum efficaciora, tum magna ex parte accessiones expectatas discutiũt. Qm aũt purgantibus vtendum est, vt ea prompte & compendiose inuenias, bonum esse duxi, etiam compositionem ipsorum hic apponere: in hunc modum habet.

Notæ humoris diffusi, dissolutique.

Rhodomeli purgans.

Rosarum succi sextarii duo: mellis sextarius: scammo

niæ torrefactæ vncia. Omnia simul coquũtur. Summus medicamenti modus est cochlearia quatuor: medius tria: minor duo. Hoc non solum Tertianariis propinari debet, sed iis etiam, qui lippitudine, & alio quodam modo ex bile, & calida intemperie ægrotant.

Aliud Rhodomeli purgans.

Rosarũ succi sextarius: scãmoniæ vnc. agarici drach. piperis drach. duæ: mellis vnc. sex. Ad ignẽ lentũ coquant, & vbi incrassitiem coierint, adiicito scammoniã, agaricũ, & piper: ac vtitor. Datur instar cochleariũ quinq; aut sex. Hoc solis conuenit qui falsa Tertiana detinentur. Habet. n. nonnihil, quod etiã pituitam subducat, cũ agaricũ, & piper receperit. Noui aũt purgasse me etiã medicamento, quod corticem mali citrii reciperet, & eo quod ex malis coroneis paratur, & horum penuria sola vsum scãmonia. Quod. n. ipsa nõ modo bilẽ, sed etiã pituitã potius euacuat, manifestum est, si quis temperato, & humectãte victu vsus, pituitam diffundat, vacuabit hanc quoq; scãmonia: nec indigebit iis, quæ agaricũ, aut cucurbitã syluestrẽ recipiunt. Quare etiam si quis recto victu vsus falsam Tertianam scammonia purgare velit, nõ delinquet. Hæc quoque hactenus de Tertiana breuiter a nobis dicta sunto. Nõ enim sumus ignari, veteres quoque de his scripsisse, & nemo ea de causa culpandus erit. Quæ enim nobis quoq; tempus, & longa experientia noscenda obtulit, hæc æquũ censui amicis, & medicis ea nos postulantibus exponere, quæ quidem paucula existunt, sed magnã vim continent. Nam methodi prædictæ non in Tertianis tantum, sed in aliis quoq; multis morbis accommodari possunt.

De *quotidiana.* *Cap. 7.*

QVod quotidiana febris ex pituita trahit originẽ, oĩbus in confesso est: quippe neque acuta febris esse his apparet, neq; sitis valida vrget, neque perurens quid, & siccum habere sub primo statim contactu

percipitur, sed magis vbi manus diutius immorat, caliditas fuliginosa ex alto emergere deprælhēdit: ac pulsus bona ex parte exigui, & rari existunt, incremētū non velox, sed longiore tempore detinet: sudores q̄ ipsis oboriūtur, nunquam purum ostendunt interuallū, quale in Tertiana, aut Quartana frequenter apparere videmus. Iam manifestius adhuc febris speciem etiam ex præcedētibus causis cognosces, si non obiter, sed multa cum diligētia inquirere, & examinare omnia coneris. Etenim cruditates plurimum, crapulæ, & balnei immoderati vsus, interdū iecoris quoque, & stomachi perfrictio præcedit. Hæc igitur eum attendere, & diligenter considerare oportet, qui febris speciem velit cognoscere. Nam interdum indicia omnia simul adsunt: interdum non, quippe in germanis, exquisitisque febribus vniuersa prope inueniuntur: in falsis autem non omnia, sed quædam ipsorum adsunt, quædam non semper, propter varias ipsarum causas. Ac maxima quædam in eis tum curandis, tum internoscēdis differentia depræhenditur. In hunc itaque modum interno sci debent. Quin & Diuinissimus Galenus, Ruphus, & plerique alii veteres de hac re copiosius tradiderunt, nos autem deinceps etiam de curatione agamus. Nam curandi ratio ab illis prodita in quæstionem aliquā vocatur, num videlicet vera in omnibus existat.

Notæ quotidianæ.

De curatione.

Quod febris Quotidiana, vt quæ ex pituita nascat, ex tenuantium incidentiumque vsum requirat, verum existit, si enim crassa est, & viscosa, extenuantibus indigebit. Duplex autem harum differentia esse cernitur, quædam enim incisoriam vim obtinent, ita vt simul egregie calefacere possint, quædam autem iucidendi quidem, nō autem valde calefaciendi potestatem habent, quædam in totum non calefaciunt. Quibus igitur in hoc morbo vti oportet? iis nequæ calefacere possunt, an illis quæ citra

Curatio quotidianę.

calorem extenuant? videtur enim Diuinissimus Galenus in distinctione Glauconi Philosopho præcipere, vt extenu antibus vtatur. Conueniebat aũt meo iudicio, cum maxima sit differentia, dimisione ac distinctione vti, quibus, in quo vtẽdũ sit. Neq̃.n. pituita huius, vnde febris accedit, vnam habet speciem: alia. n. est salsa: alia acida: alia vitrea: vtraq̃ vero frigida, & crassa: ac ideo q̃, particulis sit impacta, febrim excitauit. Merito igit̃ etiã extenuãtia ad curationẽ desiderat: salsa vero nõ similiter: siquidẽ & caliditas, & siccitas hoc ei præstat. Calidã aũt ipsam quoq̃ esse constat inde, quod intestinũ rodat radatq̃, & grauissima tormenta, quas Dysenterias Græci vocant, nihil minus etiã quam bilem, cum huius quoq̃ qualitatem receperit, suscitet. Nam humores non secundum materiam ipsorum, sed etiam secundum qualitates eis subiectas operant̃. Hæ siquidem aduersus ipsas pugnant, & operãtur. Ac pituita salsa, etiã si videat̃ humida, tñ constat facultate siccam esse, quemadmodum etiam aquam marinam Iam alia multa imaginatione quidem sunt humida, facultate autem sicca. At quod pituita salsa nequit per ea, quæ inflammant ipsam, siccantq̃, extenuari quandoq̃, & diffundi, sed potius adhuc etiam crassior effici, manifesto hoc testantur nitrũ, sal, & iura salsa. Quippe hæc calescentia, crassiora reddũtur Nam id ab Aristotele, ipsaq̃ experientia probatum est, ea quæ a calore coacta fuerint, nõ a calore, sed a cõtrario dissolui posse. Hæc igitur etiã in corporis humoribus considerari debent, & si quidẽ salsi sunt, non calefaciẽtia, aut quæ admodum siccant, aut extenuare possunt, adhibere oportet, quæ vulgares in eis faciunt, raphani radiculã ipsis exhibentes, piper, salsamentũ, capparim, & decocta, quæ vehemẽter extenuãt, & antidota, quæ aduersus eiusmodi offerũtur Hæc sane oportebat iis potius quotidianis, quæ a frigido atq̃ acido humore ꝓuenerũt, ĩperare: quippe ab eiusmodi adiuuantur Ego sane noui crebro me oĩa hæc in quotidiana, quæ a frigida humidaq̃, & acida pituita incensa fuit, obtulisse. In quibus autem salsum, aut bilio

Aristo.

Historia.

ſum quid admixtũ fuerit, in his magna ex parte extenuans quiddã exhibuiſſe, præſertim ſi etiam ægri tempamẽtum calidius erat. Minime vero eiuſmodi medicamẽta ꝑ initia morbi ægrotãti exhibere cõuenit, cum ſalſus adhuc humor ſuperat, præpolletq́ & ægri corpus fuerit intẽperatum. Sin aũt etiam huiuſmodi aliquo vti oportebit, eo ꝙ æger appetat, aut vt appetentia reſtituatur, temperato prius victu vtendum erit: ac vbi concoquere æger incepe rit, tunc ei permittendum, vt aſſumat tum cibos, tum potus, qui leuiter extenuent, & calefaciãt, vt pote apii turiones, porrique, & piperis exiguum, vini momentũ, eiuſq́ albi, idque non frequenter, nam vſus eorum liberalior noxius eſt. Verum laborandum eſt, vt humores ad cõcoctionem peruenıant, neq́ in vetuſtatẽ venire ſinendi, ſed purgandi. Cum enim in corpore diutius inſidẽt, magis adhuc ab omnibus præſidiis quæ calefaciunt videturq́ extenuare, craſsi ſunt, vt nõ amplius ne medicamẽtis quidem ad purgandum efficacibus prompte cedãt, cum difficiles ipſi ad motum, & terreſtres magis ab ipſis euaſerint. Noueris aũt hãc ad purgationẽ eſſe opportunitatem temporis, & commoditatem. Frequẽter.n. vrinarum notæ a præſumpto victu, & temperata potione mutantur, atque tunc huiuſmodi vrinas incoctas eſſe, ab iis qui id non nouerũt, cẽſeri videmus. At quia frequenter accidit materiam in totũ corpus diffundi, & alias aliter, aut per ſudores, aut vomitũ, aut ventrẽ diſsipari: ideo vrinæ etiã ſedimẽti expertes vulgo apparent. Satius igiť eſt conſiderare, & diſcernere, quando potius materia extenuari, diffundi, ad excretionẽ incitari, & ex loco in locũ tranſire incipit, atque ita demũ purgare oportebit, non ſolis vrinis animũ adhibẽtes. Nõ aũt conuenit vniuerſam curationem moliri, ſed ꝑ vices, & interualla. Ita namq́ accommodari debet morbis, qui ex craſsioribus humoribus generantur ac ſenſim extenuare, & læuiter purgare materiæ copiã oportet, donec ſatis habere videbitur. Nam ſi æger aſſumat medicamentũ, qđ copioſius purget, magnã corpori intemperiem conciliat,

Victus quotidianæ.

& potius nocet, quam iuuat, magisque in iis adhuc, qui calidiore temperamento, & biliosiore præditi sunt.

Quando salsis utendum in quotidianis febribus.

Salsa in quotidianis febrib⁹.

Qui iecur, aut os ventriculi habent refrigeratum, & acidam pituitam vomunt, teneanturq; quotidiana, his etiã calidioribus cibis, si voles, vti non alienũ est. Humidus enim & frigidus stomachus vniuersa extenuantia citra noxam tolerat. Ausus igitur ego quandoque sum in quodam, qui quotidie febris accessionem experiretur, & pituitam vomeret, salsis vti, & cibo, qui Græcis Encathera dicitur: itẽ hydrogaro, porri decocti iure, & non aquoso, ac mirifice conualuit, ita tamen, vt & ori ventriculi, vnguentis epithematisq; ei extrinsecus applicatis, & totius corporis tẽperaturæ prospexerim, non alienũ est hæc quoq; in Quotidianis tentare, ac pituitæ qualitatem, & quantitatem obseruare, atq; ita conuenientem vnicuique victum præscribere. Quemadmodum enim non vna pituitæ est species, ita neque vnam victus rationem esse oportet, sed vnicuiq; speciei idoneam. Ac in omni medicina idem præstaudum est, & id quod vnicuique salubre est quærendum, vt aũt is qui medicamenta quærit, prompte ea posit inuenire, & non aliunde cum Antidota, tum purgationes colligere cogatur, exposui hic discrimina, adiũcta etiam distinctione, qualia in quibus vsurpare potius oporteat.

De *fomentis & cataplasmatis*.

Fomentis & cataplasmatis qñ in febribus vtẽdũ.

Fomentis aũt, & cataplasmatis per initia statim vti festinandum non est, neque cum copia humorum in toto corpore superat. Metus.n.est, ne dum viscera nimium incalescunt, laxanturq;, cõfluxus quidam ad partes affectas decũbat, & adaucta illuc inflammatione, præterquã q nihil proficimus, magis etiam offendamus: Quod ii quoque faciunt, qui priusquam totum corpus recremẽtis fuerit liberatum, cataplasmatis, & superfusionibus vti non verent. Ego itaq; noui etiã inflãmationes, quæ nõ erant, ob præcipitẽ ipsorum vsum superuenire. Ne igit officiamus, la-

borandũ eſt copia iam imminuta, & cũ iam cócoctio quædam in vrinis apparere incipit, calefaciẽtia, aut laxantia ſi vſus requirat, viſceribus inducere. Fugito aũt fomẽta, aut cataplaſmata, quæ laxare tm̃, & quæ repellere poſſunt, mixtam vero confectionem ipſorum parato. Et ſi quidẽ viſcera infirmiora, & defluxionibus opportuna videanſ, ægerque faſtidiat, aſtringentium, & roborantium vires intendere oportet, ſin autem inflammatione, aut dolore vexentur, laxantia potius. Summatim vtriuſque {medicamenti tum laxantis tum repellentis} vires pro cauſa vrgente, & intendere, & remittere conuenit.

De stomachi imbecillis, & mediocriter inflammatione laborantis fomento.

Ad quinas vini partes miſceto omphacii quaternas, chamæmeli binas, & maſtiches momẽtum. Quod ſi inflãmatio feruẽs appareat, etiam ſi gleucinũ, aut nardinũ adiece ris, nihil nocebis, ſed plurimũ quoq; iuuabis. Sin aũt os vẽtriculi non infirmũ æger habere, aut cibũ non faſtidire videaſ, loco vini decoctum fomento admiſceas, glandẽque vnguentariam, & fœnugræcũ prius in illo decoquẽdum curato. Hanc quoq; animaduerſionẽ in cataplaſmatis ſeruare rõ ẽ, vt mixta ĩ ipſis fiat curatio, & vtrobiq; ſane anethinũ, aut cyprinũ, aut nardinũ cataplaſmati ſemp adiicia tur. At ſi acoris, aut frigiditatis in ſtomacho ſenſus eſt, etiã ĩ decocto ĩ quo illa paranſ, nardũ Gallicã, abſinthiũ & anethũ adiungeſ eis oportet. Cũ ſalſum humorẽ vomũt ægri tpamẽto calidi, ſolũ quoq; chamæmelinũ oleũ adiicere sẽper, & maſtichæ momẽtũ inſpgere ꝯducit. At tẽpus cataplaſmatũ eſto hora, ante acceſsionẽ, abſq; plurimo potu, & ĩpoſita nõ diu inhæreſcãt. Quippe oĩa, ſiue fomẽtum, ſiue cataplaſmata fuerint, etiã ſi maxime ea qs ex medicamẽtis oĩb⁹, quæ robur adferre poſſunt, apparaſ potuerit tñ ſi diuti⁹ corpori incumbãt, virium reſolutionẽ, & imbecillitatẽ efficiũt. Tm̃ de fomẽtis, & cataplaſmatis dictũ ſit. Si enim particulariũ quoque nonnihil ;prætermiſſum

Fomẽtũ ſtomachi.

ſit,id ratione quis adinuenire poterit, ſi omnia cōſideret, & animum ad id quod conducit intendat.

De *purgatione.*

Purgatio in febribus. Materia iam attenuata diffuſaq; oxymelite,& aliis quæ in cibis extenuare ſolēt,& decoctis,& cataplaſmatis adhibitis,tunc demum ad purgandū eam venito. valde enim a vacuationibus adiuuātur.Non oportet autem vniuerſæ ipſos purgare,ſed per vices,& ſimplicioribus:hinc demū: aliquanto valentioribus.Cū enim materia ſit craſſa, haud facile iis cedit,quæ vniuerſam celereque vacuationē præſtant. Agarici igitur ſcrupulos tres aut quatuor ex melle exhibeto:interim etiā plus,aut minus pro ægrotātis viriū ratione,& humoris qui ſuperat,quantitate. Quippe pituitā educ t,nec morbū inueterari ſinit. Aliud. Et granū Cnidium,ſi poſt cōcoctionē datur,diuturnis Quotidianis medetur. Adhæc catapotia qbus ego ſemper, & in quartanis & aliis affectibus vti ſoleo,benefaciunt in veſperam data. Habes ipſorum deſcriptionē alibi quoque proditam: hæc autē recipit. Aloes vnciā:cucurbitæ ſylueſtris vncias duas ſcammoniæ vnciam:euphorbii ſemunciam:veratri nigri corticis vnciam bdellii vnciā:gummi vnciā:nitri Alexandrini ſemunciam: in alio exemplari habetur ſeſcunciam Succo braſsicæ excipito,datoq; ex eis ſcrupulos quatuor, aut quinque:nihil metuens,aut roſionē , aut nimiam purgationē:vacuant ſine omni moleſtia nō mō pituitam, ſed etiam humorem melancholicum,eoque circuitus quartanos finiunt.Dato hæc catapotia , granorū inſtar figurata, in quibus multa eruditas,crapula , & vita ocioſa præceſſit,temperamentumque eſt pituitoſius,& quod nihil ſiccum,aut acre obtinet. Nam in eiuſmodi tuto dantur : & qui hæc aſſumunt,valde adiuuantur.

Aliud quod citra moleſtiam ſumitur,a ſale dictum Græcis Halatium,admodum efficax.

Alatiū. Gingiberis,petroſelini Macedonici,epithymi,laſeris,cumini,apii ſeminis,liguſtici,ſingulorū vnciæ quatuor:ſcāmonie

moniæ vnciæ tres,& ſemiſsis:ſalis cõmunis, & torrefacti vnciæ quatuor.

Aliud ut ſcriptura Halatiorum habet præſtantius.

Gingiberis ſemũcia:petroſellini Macedonici,epithymi, laſeris,apij ſeminis,ameos,cumini,ligustici,pipis,ſingulorũ drachmæ duæ:ſalis torrefacti vnciæ duæ,ſemis ſcãmoniæ ſeſcuncia,ſcrupuli ſex Dato veſperi in febriũ interuallis,quãdocunq; velint. At ſi aluum emoliri velis dato cochleare vnũ:ſin autem plus purgare cogites,duo:ac in robuſtioribus viris ſcrupulos ſeptẽ exhibeto: in pueris & mulieribus grauidis,& in ſumma in imbecillioribus tribus, vel quatuor ſcrupulis vacuationem moliaris. Ita ſine omni moleſtia,& periculo offerentur. Licet etiam cum pane dare,& ex poſca,& oleribus. Attamen præſtat in morbis,qui per circuitus reuertuntur,cũ ptiſanæ cremore ipſum præbere. Tantum etiam de purgationibus dictũ ſit.

De antidotis ad Quotidianas.

Antidotis ad Quotidianas.

Styracis calamitis,iridis Illyricæ,myrrhæ,ſingulorum drachmæ quatuor:opoponacis,piperis,galbani,opii ſingulæ drachmæ. Hæc trita omnia in vnitatẽ cogito admiſcens eis mellis quod ſufficit, ac dato fabæ ægyptiæ inſtar ante acceſsionem in lecto decũbenti perũctoque ex oleo, & pipere granis decem: iuxta vero appoſitæ ſint prunæ. Hoc ſomnum,& ſudores excitat,leuatque præcipue,eos qui multa cruditate ſcatent.

Aliud.

Agarici,gentianæ, ſingulæ drachmæ dantur cũ mulſa ante acceſsionẽ. Hoc mediocriter extenuat, meatus infarctos aperit & materiã p aluũ, & vrinas moderate ducit.

Aliud.

Chamedryos decoctum. ad Quotidianas.

Decoctum chamedryos ijs quos Quotidiana febris circuituſue affligit, potioni dato. Vrinas multas ducit, & leuat aptum ergo illis,qui non valde febricitant,neque temperamento calido ſunt,& ſicco.

Ff

Antidotum ad quotidianas, facit etiam ad quartanas.

Opii, oppoponacis castorei, semis dauci singulorũ drachmæ quatuor: læuigatis paulum mellis adiicito, viris obulos tres, pueris duos exhibeto. Vtitor autem hoc tanquam admirabili ex mulso hora ante accessionem, & præsertim quos non falsa pituita vrget, nec bene calidum siccumque temperamentum inest.

De *unctione*.

Vnctio in febribus

Vnctione vtemur ita, vt ad horroris febrisque magnitudinem, & ægri vires respiciamus. Si namque multa perfrictione, & horrore infestante, febris non adeo tibi vehemens appareat, neque vires imbecillæ, sed robustæ, magis vtitor validis vnctionibus, quæ externam cutem calefacere, ad ruborem perducere, & extenuare possunt. Si cõtra, neque vires validæ, neq; frigus multum, ac febres vehementes fieri videntur, tunc iis vtendum erit, quæ cutem modice extenuant, & rarefaciunt. Dicamus igitur de vnctionum differentiis, hoc ipsum præterea distinguentes, quæ nam valentiora, quæ vero imbecilliora existant.

Vnctio ualida.

Pyrethro, pipere, & nitro pari portione cũ pulegii momento, in vnitatem coctis, & ex oleo cõtritis, summas corporis partes, & spinam perungito Sin autem frigus etiam in ea percipitur, mirifica est, vnctio, & valde proficit, vehementem perfrictionem, morbiq; vetustatem expertis.

Alia mediocris.

Piperis grana tria, & micam thuris in læuorem trita ex oleo illinito.

Alia.

Nitro ex oleo trito summas ægri partes, spinãq;, tum in balneo, tum extra illud perfricari iubeto. mouet enim sudores, & iuuat.

Alia ualde bona, & multis experimentis cõprobata.

Arthemisiæ Crocodiliadis, adipis Crocodili fluuiatilis, singulorum vnciæ sex: olei sextarius. Coctis ex oleo ægrũ & præsertim eius spinam ante accessionem vngito, ac mi raberis efficaciam, Non abs re est etiam odoratum quid ad miscere, eo quod vnctio ingrati sit odoris, & cõtraria qua dam ratione operetur.

Alia in quibus febres uehementes urgent, & frigus moderatum apparet efficax.

Spumæ lebetum in balneis efferuescentium oleum ad misceto, dum visci crassitudo fiat, vngitoq; corpus, antequam febris inuadat. Idem naturaliter præstat.

Naturalia, quæ corpori alligari solent.

Lapis Aetites cum ad alia plurima, tum ad rigores, qui per circuitus reuertantur, & præsertim ad Quotidianas fa cit, si corpori alligetur. Physica

Aliud quod appendi solet, multis experimentis a me probatum.

In folium oleæ ex communi attramẽto inscribito, Ca, Roi, A. Capito autem folium oleæ ante solis exortum, & collo suspendito.

Aliud naturale ad Quotidianas.

Animalculum quod desidet, & texit, vt muscas venet, bene facit, si linteolo illigatur, & sinistro brachio appẽdat.

De Quartana. Cap. 8.

Quartanæ febris non vna est species, sed multipli ces, & diuersæ existunt. Etenim alia ex flaua bile nimium adusta, alia ex feculento sanguine nasci tur non solum autem materia, sed etiam loco in quo constituũtur, inuicẽ differũt: hæc enim in vasis, illa in liene potius subsistit. Quoniam igitur diuersæ sunt species, curatio nis quoq; modos diuersos, & nõ vnũ, sicut vulgares arbi trant, esse oportet: Nãq; quæ a humore melãcholico creat. Quartana.

merito calefacientibus humectãtibusque iuuatur. Quæ vero ex nimia bilis adustione prouenit, humectãtibus, & refrigerãtibus, vt peponibus, vua, ostreis, pisciculis, aqua, & breuiter temperata, & refrigerante victus ratione, ac balneis tepidis tractari debet. Mihi itaque frequẽter subit mirari, quomodo Diuinissimus Galenus in omnibus nõ aliũ quendam victum, quã qui calefacere ipsos & siccare possit, præcipere videatur. Præbet enim ipsis antidotum Diatrion pepereon, & quod Diospolites dicitur: item liquorẽ Cyrenaicum, & Theriacam: & in cibo, salsamentum & piper. hoc autem potissimum quotidie bibere iussit. In vniuersum præcipit abstinere ijs, quæ refrigerãt & humectãt eo quod humor, inquit, morbum efficiens frigidus existat.

Medicamenta Quartanarũ.

Verũ etsi humor melancholicus calefacientia desideret nõ tamen necessario etiam siccantibus indiget. si quidẽ frigidus est & siccus, calefaciẽtibus, & humectantibus opus habebit. At non videtur etiam humectantium aliquod prorsus velle præscribere, sed e cõtrario omnia quæ siccãt assantque nimium, & humorem crassiorem potius reddũt. Nam quæ videntur magis extenuare, cum sint etiam paulo calidiora, quam vt mediocriter extenuent, postea terrestres magis, & multo quam prius crassiores efficiunt, dũ humiditatẽ quæ in eis subsistit, exuguunt, insumũtque, vt natura ideo recremẽta lentius excoquat. Di dicimus enim cõcoctiones omnemque vitæ originem calido fieri, & humido, id quod etiam in externis videre licet. Nã fructus & singulæ stirpes a pluuijs, & solis calore producuntur, et præterea omnia quæ præter naturam existunt, contraria ad curationem requirunt: quæ secũdum naturam, sunt similia potius. Quare hoc est præstantissimi medici officiũ, vt calidum quidẽ refrigeret, siccum autem humectet, frigidum calefaciat, & humidũ siccet. In summa, vt ea quæ sunt vitia ac affectus, cõtrariorum vsu euincat, ac omnia quæ res postulat curiose persequatur, omnique arte & ratione, tanquam in bello decertans, ægrum conseruet. Si quãdo igitur accidat ægrum & sicciore quoque vti victu, vel

q appetat, vel etiam q ita laborans ficcātia medicaméta aut cibos requirat, nempe hydrogarum, vel conditū, vel eiusmodi aliquod præsidium, consulo & tunc, vbi semel, aut bis eo fuerit vsus, ac corpus modice incalescat, rursus statim ad victum per initia institutū, qui leniter humectare, & calefacere posit, reuerti. Ita enim neque ea que calefaciunt, assumpta multū adeo nocere poterunt & preterea humor q natura admouēdū difficilis, & ficcior erat facili⁹ solui poterit, vt ipse remissus post dissolutionē, & quodāmodo excerni īcitatus a medicamētis, que benigne euacuant, citra noxā paulatim subtrahi queat. Etenim sic agēdum est in crassioribus siccioribusq; humoribus, ac humectare ipsos, & dissoluere conuenit: nec diutius dissolutio eorum expectanda est, sed protinus ad purgationem ipsoꝝ properandum: & si adhuc res postulat, rursus humectando, tum balneis, tum victu ita subducere expedit.

Quartana ex nimia flaue bilis adustione.

Quartana, quæ ex nimia flauæ bilis adustiōe excitatur.

Quod si Quartana nō tibi a sicco, frigidoque humore, sed poti⁹ bilioso, & plus satis adusto excitari videatur, tūc potius refrigerare potentibus vti oportet: si quidem eger etiam natura calidus simul & siccus, etate vigens, & frigide potioni assuetus appareat, adhec si anni tempus sit estiuū: interim vero si etiā curę. vigilię, tristitia, ira, & acriū medicamentorum vsus precesserint. Hec enim omnia biliosam, & ex adustiōe nimia Quartanā generare possūt. In his igitur nō peccaueris, si potionibus, & cibis frigidis vtaris, vt peponibus, si tēpus dederit, duracinis, intybis & lactuca, breuiter nō offendes, si oīa agas que ī germana Tertiana tētaueris. Nulla enim alia ratione humor, qui a caliditate, & siccitate īspissat⁹ fuerit, euinci potest, nisi quedam refrigerantia humectantiaq; assumpseris, queadmodum etiam que a frigiditate inspissata sunt, a calefaciētib⁹. Hec igitur, vti diximus, vniuersa calefaciētia, etsi extenuare videantur, tamen inspissant preterea. Quare in his offerenda non sunt vt que eiusmodi humorem crassum red-

dant magis quam extenuent, præsertim quæ vehemētius calefacere, & inspissare prædicantur. Quare neq; in Quartana catapsalmatis, aut superfusionibus, fomētisq; vtistu debim⁹. Quippe vnctio sola quæ ex copiosiore hydrelæo paratur, frequentius a balneo, & cibis temperatis adhibita calorem abunde contemperare, ac lenire potest, & si quæ in iecore durities est, hāc quoque laxare. Sin aūt res postu lauerit, ipso quoque solo potius vti oportet, vel etiam chamæmeli decocto in quo absinthii thuriones, palmulæ pingues, & melilotū deferbuerint. Noui me in Quartana ēt frequenter epithematis vsum, tēpore quidē opportuno, vt in Tertiana ante accessionē, ex farina ordei, lini semine, & decocto chamæmeli, ac multū pfecisse, vt æger nō amplius accessione expertus fuerit: psertim aūt in Quartana, quæ ex nimia bilis adustione cōcitata erat. ac in pueris tēperamēto calidioribus, in quibus inflāmatio quæpiam præcordia exercet, talia probari videntur. At si quis etiā in frigida Quartana, (sic enim appellanda est, quæ ex frigido, & sicco humore melancholico excitatur,) supfusione itē calidiore ante accessionem vtatur, hic item maximū adiumentum sentiet, vt etiam subito febris cōquiescat, quāuis molestam accessionem ægrum experiri contigerit. Satius autem est, si quis etiam toto antea vacuato corpore superfusionibus, omniq; alio particulari præsidio vtatur. Qui enim toto corpore adhuc sordido, ac impuro, vel cataplasmata inducere, vel perfundere aggrediuntur, hi insigniū malorū autores fiunt. Cæterum Quartanas ex adusta bile consistentes purgare decet, corpus prius humectādo pleniore cibo, & quiete: quæ vero ob humorem melācholicū procreantur, humectare quidē eas oportet, (siccus enim humor ille existit,) ob terrestrem vero eius partem, & frigidam, tum calefacere, tum extenuare conuenit. Purgationem autem non per febris initia, sed cū cōcoctio iam apparet, moliri debemus. Ita porro ēt si ægrū sanguinis vacuationē reqrere cēses, vt ex quo humor melācholicus pcreetur, in statu, cū humor quoq; a natura cōcoqui solet.

Quartana calida

Quartana frigida

Quartanæ calidiores purgandæ.

tentare eã cõuenit. Tunc. n. leuata natura reliquias materiæ euincit, id q tibi concoctio in vrinis apparens indicat. ad medicamentum purgãs, népe, q ex Rhodomelite conficitur, bilẽ, & humores nimiũ adustos sine molestia purgans hoc præstare debet: habet autem in hunc modum.

Purgatio ex Rhodomelite.

Purgatio ex rhodomelite.

Succi rosarum sextarii duo mellis sextarius: scãmoniæ torrefactæ vncia. Omnia simul coquũtur, dãturq; ad summum choclearia duo, vel minus. At si humor biliosus non ãdmodũ calidus, & siccus, sed crassior, ac pituitoso humore adulteratus esse videaẽ, paulũ agarici prædicto Rhodomeliti adiiciendũ erit: atq; in eũ modũ hic quoq; leuiter purgari debet. Vt aũt prompte componas medicamentũ, paresq;, subscribã eius quoq; mixturã, quæ ita habet. Rosarũ succi libra: scammoniæ vncia: agarici vnciæ quatuor piperis scrupuli duo, mellis vnciæ sex. Ad ignem letũ hæc coquito, ac vbi in crassitiem coierint, adiicito scammoniã & piper, atq; vtitor. Nã sine omni adeo molestia vacuat, præterquam quod non multum calefaciat.

Purgatio quæ ex malis cotoneis paratur.

Purgatio ex malis cotoneis.

Mala cotonea octo impleto scammonia, cuius mod' sit vncia, & extrinsecus ea fermẽto oblinito atq; sic assanda dato: vbi assata probe fuerint, adiicito mel probe læuigatũ ac vtitor pro viriũ ratione, in febribus quæ a bile excitanẽ & in iis, qui generosam purgationẽ ferre nequeũt: atq; in pueris magis, & mulierib'. nã citra omnẽ prorsus molestiã purgat. sin ipsum efficacius reddere voles, in istum modũ paraco Scãmoniæ vnciam: petroselini Macedonici vnciã piperis albi vnciã: agarici semunciam, succi cotoneorũ, vncias sex, succi citriorum vncias tres, mellis libram. Dato in star vnciæ. Succum cum melle coquito, atq; ita pulueres læuigatos inspergito, ac in pixide recondito cum fiducia. Est enim præsidiũ in multos vsus accommodatum, vt q; non solum bilem, sed etiam pituitam, & humorem melancholicum repurgare probe possit. Atq; idcirco Quartanis

quoque falsis exhibere licet, in illis autem magis, quorum stomachus affectus, neq; concoquere bene, neque appetere cibum potest. nec non ijs qui Quotidianis infestantur. Hac de causa varijs ĩ mixturis ad omnia pparare cõducit.

Vomitus in Quartana.

De uomitu.

Vomitus omnibus vtilissimus est, presertim ijs qui humores crassos in ore ventriculi continẽt. Nam crassitiem extenuat, & vt cõcoquatur, celeriusq; discutiatur, efficit. Optimum autem tempus ad vomitum est accessione incipiente: quoniam etiam tunc humores, cum materie mouentur, & illi in stomachum ꝯfluunt, illumque rodunt, nauseam excitant. Dato eis mulsam non nimis aquosam: ita nãque procliuius ad excretionem prorumpẽt. qui autem valde lenti, sunt, & difficulter auelli possunt, egrius excernentur, ac pennis precipue anserinis vtendum est, vt maiori irritatu vomit⁹ omnino proueniat. Si enim ex lentis humoribus aliquid sursum eductum fuerit, statim etiam accessio minuetur, tum spacio temporis, tum simul more ac cõsuetudine. Ego enim noui me hoc modo inueteratas Quartanas discussisse, vt nonnulle ipsarum superata iam deteriore parte conquieuerint.

Salsamenta in Quartanis.

De salsamentis.

Salsamẽtis autem in illis nimirum, que ab humore melancholico excitantur, & in quibus stomachus vitiosis humoribus scatet, aut multa lienem vrget obstructio, vtendum est. Maxime hic commendatur etiam Encathera dicta, & que Alexãdrinorum Buridia sunt, Menomenia, & Membridia. Oportet autem eum, qui horum aliquod assumit, aliquãdiu sitim tolerare, & nullam potionem ingerere, vt efficere quid possint, & vim suam corpori ĩprimere deinde vbi ita viribus destituitur eger, vt sitim ferre nequeat, tunc vinum Ascalonites, aut Gazites dilutum quantumlibet, propinare licet. Ego itaque noui quẽdam ex his q Quartana ex terrestri & frigido humore laboraret, ita huius victus rationis vsu liberatum, vt etiam per aluũ hu

morem superātem excreuerit. Erat autem id quod excrē uerat adeo valde nigrum, vt nonnullis medicorum metū incuteret, non modo ob colorem, sed etiā propter copiā euacuatam. Verum ꝙ æger paulo post morbum facilius ferre inceperit, & ꝙ lien, qui antea, maximus erat, paruus euaserit, effecit, vt omnes bene sperarēt, & nihil amplius meruerēt. Sciendū vero est, ꝙ cibi enumerati, & quicquid abstergere, & extenuare mediocriter potest etiam cū cōcoctio incipit apparere, humidioribus temperamento, frigidiorib⁹, & bene habitis dari debēt Etenim humores tūc magis & repurgantibus, & extenuātibus ꝓpte obediūt. Qui enim per initia, cum materia plane esset incocta, extenuantibus vel purgantibus vsi sunt, hi præterquā ꝙ nihil eorū quæ superabant, in corpore vacuare potuerint, etiā sicciores crassioresque humores effecerūt. Si itaq; talis sit Quartana, quæ a frigido, & terrestri humore ꝓcitetur, ita agere oportet. Sin autē a bilioso humore, exusto, & in cinerē redacto prouenerit, omnia contraria, quæ humectare, aut refrigerare possunt, tentare conuenit: balneū dulcis aquæ adhibere, & cibos temperatos. In summa quemadmodum diuersas habent species, ita quoque differentem ipsarum victum præscribere oportet.

De antidotis.

Nonnulli veteres Quartanarijs etiā antidota dederūt ac multas variasq; descriptiones ab ipsis ꝓditas inuenire licet. Quin & Diuinissim⁹ Galenus ea memoriæ prodidit, sed nulla videtur vsus distinctione: vnde plerique cum eis quæ titulo ipsa promittebant persuasi, deinde nō exquisita discretione exhibuissent, maxime offensionis & periculorum autores extiterunt. Miror sane, cur antidotū ex liquore Cyrenaico paratum omnibus cōuenire dixerit, iubeatque frequēter eo vti. atqui non videtur res sic se habere. Neque enim citra offensionem quis ipsum hominibus calido, sicco, & bilioso tēperamento præditis, & in Quartanam ex nimia adustione prolapsis, bibēdū dederit. Atta

Antidota ad Quartanarum.

tamen nec ea quæ ex sulphure viuo, & pipere confecta sunt neq; Theriace antidotū dari debet. Hæc.n. vniuersa istis aduersātur. Quare præstat eis, si fieri potest, nullū antidotū exhibere, verum sufficit, victu potius refrigerante, & contemperante, nec non iis quæ superflua repurgant frequentius vti. Sin autem antidoto interim vti cogaris, illa potius in Quartanis ex adustione nimia ortis propinanda putes, quæ constant ex opio, cicuta, & alterco, itē quæ vrinā prouocare possunt, ita vt nō valde calefaciant, idq; in eis præcipue, quos vigilia, & sitis comitatur. Nā somnus ante accessionem obueniens frequenter impiduit, ne accersio in totū oboriretur, aut effecit, vt moderatior ea fieret. Porro vt antidota a me dicta facile inueniantur, necessarium duxi compositiones exponere maxime illorum, quorum etiam antea in Quartanis, quæ ab humore Melācholico excitantur, multam habui experientiam.

Antidotum ad quartanas, quæ ex humore melancholico constituuntur.

Castorei, papaueris, mirrhæ, piperis albi, liquoris Cyrenaici, singulorum drachmæ quatuor. Liquorem læuigatū & aqua maceratum reliquis adiicito, fingitoq; catapotia, & dato ante accessionem ieiuno, aut cænato ex aqua. Præstat si ægrum ipsum etiam perungas, nempe oleo calido, quod nitrum admixtum habeat.

Aliud etiam ad quotidianas efficax.

Opoponacis, opij, castorei, alterci seminis, singulorum drachmæ quatuor. Læuigatis paulum mellis admisceto, datoq; adultis quidem dimidiæ drachmæ instar, pueris aūt hora antequam iuuadat accessio obulos duos.

Aliud ad Quartanam.

Liquoris Cyrenaici, piperis, mirrhæ, rutæ folia, singulorum drachmæ quatuor. Detritis, probeq; mixtis ante accessionem ex oxymelite vtitor.

Antidotum Acariston.

Facit ad multos interiores affectus, præcipue vero ad Quartanas. Croci vncia, opij vnciæ septem, galbani vnciæ septem, casiæ vnciæ tres: styracis vnciæ septem, myrrhæ vnciæ quatuor, castorei vnciæ septem, costi vnciæ tres, piperis vnciæ quatuor, spicæ nardi vnciæ septem mellis despumati, quod sufficit. Datur fabæ ægyptiæ instar ex mulsa ante accesionem.

Antidotum quod & ipsum mirifice ad Quartanas ualet.

Styracis exquisiti drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ duæ, opoponacis drachmæ quatuor, iridis sesquidrachma, piperis drachmæ sex, galbani drachma, lachrymæ papaueris drachma. Datur fabæ ægyptiæ instar, melle exceptum hora antequam accesio iuuadat.

Pastillus insignis admodum ad Quartanis.

Opij veteris, rutæ foliorum, singulorum drachme duæ croci drachma, alterci foliorum drachmæ duæ. Contusa increta, læuigataque in pastillos redigito, qui singuli scrupulos duos pēdeant. Ac dato horis duabus ante accesionem ex posca, pro ægri virium ratione.

Pastillus alius benefaciens admodum Quartanas.

Piperis albi, seminis dauci Cretici pares portiones. Contusas incretasque ante accesionem ex mulsa aqua calida cochlearij mensura dato. Hoc plærosque, cum simplicius sit, adiuuit Quartanarios.

Pastillus alius præstantissimus, ut nullus alius, succurrens curansque celerrime: elicit enim sudores, atque ita morbo diuturno ægrum liberat.

Opij drachma, piperis longi, * castorei, singulæ drachmæ Mulso cōformant. Dato singulis obulū ex oxymelite pilotis, & in lecto repositis. Hoc multos sudores euocat, & magna ex parte bis, aut ter potū liberat. Hæ oēs validæ

Impressus addit in alio piperis cō.

ſunt antidotorum vires,ad calefaciendum,& attenuandũ efficaces.Quare etiam Quartanis potius, vt diximus, con ueniũt,quæ a melãcholico,& terreſtri humore excitantur adulteranturque a pituita,non autem cõtinue, ſed per lõ ga interualla exhiberi debent. Nam liberalior eorũ vſus humores multo adhuc ſicciores, craſſioreſqꝫ efficit. Tuti⁹ autem dantur,cum cõcoctio iam apparuerit, & vires ſint robuſtæ,ac ægri multum ad hoc inclinationẽ habent, qui & a nobis medicamẽta ſumere conſueuerunt,& nos phar maca ſibi offerre compellunt. Sunt enim nonnulli nõ mo do barbari, ſed etiam alii pleriqꝫ opinione ac ratione alie na præditi,vt etiam ſecari vtique præ omni medicine ma lint,ac eos qui hæc faciunt, ſcire aliquid arbitrantur,inui tãtque ſtudioſe in edes ſuas,& præſtantiores hoſce medi cos cẽſent,quam qui victum preſcribunt. Si igitur noſtrũ aliquis dare quid eis cogatur,qui calido ſiccoque tempera to ſunt, & ex nimia flaue bilis aduſtione Quartanã expe riuntur,illa offeret antidota,que vim non adeo acrem, et calidã poſsident,ſed quantum licet,ac vacant,& ſi fieri po terit,refrigerantia potius, & ad ſomnum inducendum, ſenſimque extenuandum efficacia obtinet. qualis eſt etiã Xenocratis paſtillus,cum ad alia pleraque vtilis,tum ve ro eximie,& ad Quartanas,& ad Tertianas:deſcriptio ip ſius in hunc modum habet.

Paſtillus ad Quartanarios ex nimia flauæ bilis aduſtiõe.

Seminis Papaueris hortenſis,lachryme papaueris,ſingu lorum ſcrupuli duo:alterci albi,ſucci dulcis radicule ſingu lorum ſcrupuli ſex:ſtyracis,aniſi, ſingulorũ ſcrupuli qua tuor:croci, caſtorei corticis mãdragore, ſingulorꝫ ſcrũ puli tres.Arida contuſa,incretaque, ſucco, ſapa, vel paſſo Cretico veteri excipito,ac vtitor cum fiducia in his pre cipue,quos vigilia comitatur,aluus profluit,os ventriculi fluxione laborat,& dolor Colum exercet.

Aliud ſimplicius.

Decoctum ſcorpiuri herbe mirifice prope omnib⁹au-

xiliatur, si ante accessionem bibatur. Iuuat enim non modo ratione naturali, sed etiam quia materiam per aluum & vomitus educit.

De lapide armeniaco.

Lapis Armeniacus.

Lapis q Armeniacus dicitur, siue lotus, siue illotus offeratur, quatuor siliquarum pondere mirabiliter ad omnẽ Quartanæ speciem valet. Nam humorem melancholicũ vt nullum aliud præsidiũ euacuat: sed lotus quidem aqua per inferiora magis purgat: illotus autem per vomitiones citra calorem, non quemadmodum alia. Si vero nonnulli lapidis potionẽ odio habuerint in catapotia redigito, his medicamẽtis ei adiectis. Aloes scrupuli quatuor: epythimi scrupuli tres: agarici scrupulus: lapidis Armeniaci scrupulus: gariophylli grana quinque: scãmoniæ scrupuli quinque Excipito succo Citrij, aut Grocomelo, aut Rhodomelo, aut Rhodomelite. Dantur scrupuli duo. Proficiunt etiã catapotia ex epithymo absque scammonia, habent autẽ in hũc modũ Absinthij succi drachmæ quatuor: medullæ cucurbite syluestris drachma; aloes drachme due mastiche drachme tres: epithymi drachmæ duæ. Dantur noctu catapotia. Benefaciunt etiam ad mendaces Quartanas, quæ paulum quoque pituitæ habent admixtum.

Aliud antidotum mirificum ad multa efficax maxime uero Quartanis.

Vetustum capitis dolorem finit, vertiginosumque affectum comitiales accessiones, & vigilias sopit: insaniã quæ Mania dicitur, sedat: magnos oculorum dolores lenit: fluxionem doloremque dentium discutit: spirandi difficultatẽ, omnemque asthmatis causam abigit, tussi vetustæ, peripneumoniæ, & pleuritidi medetur, cum siccæ, tũ humidæ: omne a pulmone humiditatis vitium dissipat, sputa tenuia mitigat, & eductioni paratiorem ex hydromelite potum efficit. Si n autẽ quis sanguinẽ spuerit, ex oxymelite aut posca, aut polygonij succo, aut plantaginis drachmarum duarum instar dato, pro egri viribus ponderi paulũ

quiddam adiiciens, aut detrahens. Cæterum hoc antidotū stomachi est præsidium. Nam ex humiditate flacidum, imbecillemque astringit, & firmat, ciboſque ob vomitiones non continentē roborat, & omnes ventriculi inflationes per ructus discutit, punctorios iecoris dolores mitigat, & Arquatis morbis auxiliatur. Nā vnāquāque partem ad priorem naturam reuocat, & atræ bilis morbū, quæ Melancholia dicitur, diuturnum, & turbulentum, vigiliaſque leuat: lienis grauitatem ſubtrahit, & faciei colorem restituit, pituitam bilem per inteſtina detrahit, caliditatē inteſtinis partitā ſuggerit, diſtributionis meatus aperit, vrinas ſegregat, & veluti renes iuuadit, atque ita ex eis tū arenas tum ſanguinis grumos ad veſicam propellit, renibus ac veſicæ medetur, vrinæ difficultatem reprimit. Omnibus porro prædictis affectibus potu aſſumptum opitulaſ. In Ileoſis autem morbis, & Cœliacis hæc potio veluti viam præparat inueteratum ſtercus ſubducit, vetuſtamq; inflammationem reſoluit, tormina lenit, diſtentionem vaſorum remittit, & quietem inducit, nō veterni modo, ſed ſomno cōcilians. Qui igitur per os id aſſumere nequeunt: his iniicito per aluum cum fœnugræci ſucco, & dolore liberat. Iā plurimum auxiliari poteſt vteri, vt aiunt, calamitatibus. Quippe dolores quoque ex partu ſolatur, & vigilias moleſtiſſimas imminuit, elationem diſtenſionemque vteri mollit, morboſam purgationem reficit, recreatq;, & anguſtos vaſorum meatus dilatat, ſanguinis in vterum profluuium acutius, magiſque ſubitum non modo potu reſtringit, ſed etiam vino calēte in ipſam infuſum ſiſtit, item vocis abſciſionem, & neruorum cōtorſiones potu mitigat. Vtimur eo in Articularijs, & Podagricis, ac plurimum id opitulari ægris compertū eſt. Maxime vero inuenias medicamentum vim iſtam in virulentis, non modo ſi per os exhibeaſ ſeruare, ſed etiam ſi locis oblæſis illinatur, proficere, ac in vehementibus periculis vtroq; modo antidoto vtendum eſt. Itaq; non ſolum in cōtinuis febribus, ardentibuſq;, & colliquātibus, quæ ſyntecticæ græcis dicuntur ex aqua, vel

mulsa sumitur, ac maxima titulus eius promitit. Datur ægris drachma instar hora vna, aut duab⁹ ante accessionē: in Quartanis autem copiosiore vtor medicamēto, eo q diuturnius malū inhæreat, & ægre refici possit. Qui medicamentū hoc donauit, incomparabile ipsum esse asseuerabat. Hæc est ipsius compositio. Myrrhæ scrupuli septē, spicænardi scrupuli tredicim, croci scrupuli quindecim, castorei scrupuli quatuor, opii scrupuli octodecim, amomi scrupuli quatuor, anisi, scrupuli decē, petroselini Macedonici scrupuli quindecim apij seminis scrupuli duodecim, iūci quadrati floris scrupuli nouē, casiæ Aegiptiæ scrupuli quatuor, piperis albi scrupuli quatuor, piperis nigri scrupuli quindecim, sysonis Syriaci scrupuli duodecim, styracis scrupuli sex, seselios scrupuli quatuor, Hedichroi tecis, quod magna dicitur, scrupuli quinque, mellis despumati quod satis est. Styracem dilatatum melle soluito, arida super inspergens. Opium vero ex sapa macerato, donec mellis fiat spissitudo, atque sic reliquis adiicito.

De balneis

Sciendum, est, balneis quoque sic vtendum esse, ad vnā quāq; specie respiciēdo, calidiorib⁹ qdē in iis, quæ ex humore melancholico excitanē, tēperatis aūt potius in illis, quæ ob nimia humoris biliosi adustionē pueniūt, adhæc exercitiis similiter, & frictione, sed minus in calidioribus.

De unctione.

Præterea vnctio interdum quidē adhibēda est ex oleo cyprino, aut gleucino in frigidioribus Chamæmelino aūt, vel oleo dulci, aut hydrelæo in caledioribus. In summa p varia huius specie, diuersa quoq; curatio adhibeaē. Frictionē aūt, vt maximū præsidium, si quid aliud adhibere conuenit, nūc copiosiorē, nūc pauciorē. Satis igitur sunt, & dicta iam remedia, & vniuersa victus ratio, si quis omnino pseuerāter vti velit, diuturnæ Quartanæ medebiē. Quoniā vero nōnulli negligētes metuunt, ne morbus diutius moretur, & multis corripiantur accessionib⁹. omnib⁹ de-

siderant vti,& naturalibus simul, & his quæ alligãtur, necessarium duxi propter huiusmodi hæc quoque exponere,si quid a nobis ex longo tẽporis vsu,& experientia cognosci potuerit.

Medicamentum.

Medicamentum,quod appẽdi solet ad quartanas, sæpe a nobis multis experimentis comprobatum. Scarabæus Quartanarios curat,oportet autẽ ipsum viuum extrinsecus fuluo linteolo firmiter alligatum, collo suspendere. dicunt autem hoc ipsum præstare,si ita appendatur.Est hoc quoque verum,vsu multo compertum,Lacertam viridẽ appendito,item ex vnguibus ægri tum manuum, tũ pedum exiguũ præcisum, sicut facere solẽt, quibus vnges præcidũtur,rufo pãniculo iniicere,& in eo firmiter illigatũ ita appendito, ✱ ac rursus appensam ipsam resoluere

✱ Deest aliquid. vnde etiam capta fuerit. Referunt quoque,si quis ex gena hirci pilos acceptos ægro adalliget,mirabiliter Quartanæ posse mederi. Omnium vero naturalium medicorũ testimonijs confirmatum est sanguinem qui primus a virgine fuerit excretus,naturaliter Quartanæ aduersari,similiter etiã corruptæ sanguinẽ efficere, si quis ipsum ægro ab brachiale dextræ manus,aut ad eiusdẽ brachium alliget. Noui ego quendam,qui hac ratione vtens Quartanam curauerit: dabat mulieri parienti pallium ægrotantis ferendũ quod ille interius ferebat,illotum, & iam perspirabile:postea a partu pallium recipiens ægro ferendum rursus præbebat. Ac Quartana nõ amplius in posterum affligere, mirabiliter contrarietate quadam,& ratione arcana depræhendebatur.

Ex libris Aetij de Erysipelaceis uiscerum affectibus.

Erysipelaceus affectus nonnunquã viscerum alicui oboritur,qui febrim ardentẽ,& Hecticam inferat, & siquidẽ Erysipelas ventriculum obsideat, hinc febris incenditur, quam Lepyrian Græci nominant, sin autẽ iecur infestet, Typhode, si pulmonẽ exerceat, Grynoden.Huiusmodi

vero

vero febris primum refrigerantibus,& humectātibus, tū cibis,tum potibus,& iis quæ exterius imponūtur indiget. Quoniam igitur Hectica febris alteri morbo non est cōmixta,balneum requirit,quēadmodū etiam alii oēs calores,& siccitates.Quod si Erysipelaceus affectus viscera vrgeat,abstinendū quidem balneo in totum , frigida autem in morbi vigore strenue vtēdum est. Ita nominare cōsuevimus,cum vna vice& frigidißimā,& multā dederimus, verum ante statum frigida nō vtemur, nisi ab ægro , qui & frigidæ potioni assueuerit,et sitim ferre nequeat,coacti fuerimus.Extrinsecus igitur imponi debent,quæ refrigerāt,& si nihil proficiunt,tūc etiā frigidā potionē dare,aut potius cibos refrigerantes oportet. Maxime omniū conueniunt teneræ,& dulces lactucæ,eluantur autē liberaliore aqua frigida,optime quidē ita sumptæ proficiunt. Qm̄ vero iniucunditatē ipsarū , si ita sumantur, gratiorem nō nunquam reddere coacti sumus,aceto copiosiori aquæ frigidæ mixto,intingere illas pmittemus. Acetū aūt sit tale, qd̄ ab oī vitiosa qualitate prorsus recesserit. Extrinsecus etiā ipsæ lactucæ succus accōmodari pōt:imo & semperuiui,& seris,similiterq; refrigerantiū. Præstātißimum quoque est,quo nos vtimur,ex oliuis acerbis, & rhoe Humorē enim ipsorum expressum in pilam cū portulaca viridi coniicimus:deinde contusum exprimimus:& coniecto in vas liquore,& orificio exacte obturato, vas in aquā frigidā mittimus:præstaret autem si vas etiā niue obduceret. In vsu miscemus farinæ ordei tenuißimæ:deinde maceratum,vt liquidius sit,linteo duplici illinimus,imponimusq; præcordiis,ita vt nō diu sinamus inhærere, sed postq̄ tepidū euaserit,hoc quidē tollētes , alterū imponamus, idque perpetuo consequenter facientes,donec æger altas corporis partes quodāmodo refrigerari senserit,& siti minus cruciet Miscemus aūt nonnunq̄ etiā oleū omphacinū, & rosaceū,vbi Erysipelas inflāmatoriū præcordia torserit . Atq; hæc sane de febriū curatione abūde dicta esse arbitramur.

Finis duodecimi & vltimi libri Alexan.tralliani.

RAZAE MEDICI AD MIRABILIS LIBER DE PESTILENTIA, EX SYRORVM LINgua in Græcam primum, nunc in latinam conuersus, per Ioannem Guinterium Andernacum.

Præfatio.

Occasio hui° commẽtatiõis.

Vod ſane Galenus nihil eorum, quæ medicã artẽ conſtituunt, intactũ reliquerit, Diue, & ſemper Auguſte Imperator, neq; quicq̃ in curandis medendiſq; corporibus, mentẽ ipſius ſubterfugerit, oẽs meo iudicio cõfitentur, qui in libris illius, & lucubrationibus diligẽter ſunt verſati. Non tñ vt alia ipſe opera elaborauit, ita quoq; doctrinã de peſtilentia li morbo perſecutus eſt, ſed meminit quidẽ etiã huius in nonnullis cõmentariis, verũ obiter, & in tranſcurſu: quoniã neq; hoc eius inſtitutũ tum erat, curationẽ aliquã per docere. Quare mirũ non eſt, ſi medicorum nonnulli noſtri tpis nihil memoria dignum de huius curatione prodiderint, cum nullam ſatis explicatam, abſolutamque doctrinam ab artis principe traditam acceperint: Illud igĩt admiratione dignum eſt, quod qui artẽ Medicam, eũ adhuc confuſa eſſet, in ordinem redegerit, & quæ indefinita erant, diſtinxerit, rem omniũ maxime neceſſariam, indiſcuſſam reliquerit. Nullus enim fere hominũ eſt, qui hoc morbo non corripiatur. cã vero in proceſſu dicetur. Quin etiam Galeni tẽporibus præclari græca lingua viri opere, & dicẽdo excelluerũt: & aio ſublimioribus diſciplinis intẽti, ad alias ſane quaſdã, & illas ſtudio dignas ſe contulerũt: huius aũt nullus illorũ meminit, haud ſcio, vera de cã, volũ

Mirum Galenũ de peſtilẽtia nõ ſcripſiſſe.

Oẽs fere peſtilẽtia corripiuntur.

tas ne eis defuerit, an voluntati facultas. Nos vero, etsi nihil de nostro conferimus, tñ mãdato tuo ob temperãtes, optimũ absolutissimũq; de pestilentiali morbo opus, a sapiente hoc Raze Saracenicis verbis exaratum, in latinã cõuersum linguã, tuæ Maiestati offerimus, vt neq; huius animus tuus diuinus expers sit, cũ studium hoc animũ iuuet, & cura oĩbus conducat. At si tibi hoc pacto domino, & regi beneuoli, & recipiẽdi iudicemur, gratias agimus. quod nos adhortatus sis, excitaueris q;, & quotidie ad omne bonum deduxeris. Incipiamus itaq; sapientis viri doctrinã latine interpretari, dei sapiẽtiam, quæ reuera est, vt viam nobis commonstret, inuocantes: qua duce rẽ propositam sincere, & integre persequamur: & non in alterã partem inclinemus, sed tanquam lignis incedentes paulatim hinc & illinc stabiles, & firmi trãseamus, neque dictio ambigua nos lateat, neque sensus dubius, & sublimis subterfugiat. Cum igitur admirabilis hic vir morbum bifariam diuiserit, totum opus in quindecim capita partitus est.

Doctrina Raze d̃ pestilẽtia.

QVAE IN SINGVLIS CAPItibus contineantur.

Primo, cãs præscripsit, ex quibus pestilẽtia excitat̃, & q̃uo omnes fere hoĩes in eiusmodi modum prolabantur.

Secundo de corporibus pestilentiæ opportunis.

Tertio, de tpe, quo magna ex parte pestilentia grassat̃.

Quarto, duplicis pestilentiæ insultus signa.

Quinto, de præcautione morbi, anteq̃ pestilẽtiæ signa appareãt, & q̃uo impediẽda sit, ne in totũ cõfirmetur, vel ne immoderatius augeatur, postq̃ signa apparuerint.

Sexto, de pestilentiæ curatione.

Septimo, quomodo succurrendum naturæ, vt pestilentiam in extimam cutem expellat.

Octauo, de præseruatione oculi, & gutturis, nec nõ totius corporis ꝓcuratione, vbi pestilẽtiæ indicia ꝓdierint.

Nono vt pestilentia cito concoquatur.

Decimo, vt ea quæ in pestilẽtia concocta sunt, siccent̃.

Vndecimo quomodo squamas, & pestilentiæ crustas tollere oporteat.

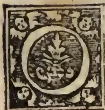
Duodecimo, quomodo cicatrices ex oculo, & toto corpore eximere conueniat.

Tertiodecimo, de victu & alimento eorum, qui Pestilentia correpti sunt.

Quartodecimo, quomodo ventri prospiciendum eorum, qui pestilentia oppressi sunt.

Quintodecimo, de miti moderataq; & letali pestilẽtia.

QVOMODO PESTILENTIA CONcitetur, & omnes fere homines in eam incidant. Capur I.

Cã cur pestilentia corripiamur.

Mnes propemodum homines pestilentia hac de causa corripiunt, qm̃ nemo non a prima generatione vsq; ad vltimam ætatem senilẽ mutatur, & siccescit. Vnde infantium sanguis multo humidior, quã in adolescentibus existit, multoque magis q̃ ĩ senibus. Quin etiã multã caliditatẽ possidet, sicut etiã Galenus in explicationibus Aphorismorũ scriptũ reliquit, in pueris, inquiens, caliditas immoderatior copia, quã adolescentulorũ, horũ autem vehementior qualitate existit, id quod ex optima naturali actione incrementi, concoctionis, & distributionis, quæ in pueris contingunt, demõstratur. At infantiũ sanguis, & puerorum, musto respondet, quod nondũ absoluta concoctione elaborari, neq; ad eam commoueri inceperit. Adolescentulorũ sanguis musto similis est, qd iam ferueat, efflaueritq;, & a primo statu mutatũ sit, plurimũq; vaporis & recrementi expirauerit, cuiusmodi est vinũ concoctũ, mitigatum, & quod ad summum vigorẽ peruenerit. At senum sanguis vinum repræsentat, quod exhalauerit, vehemẽtiamq;, abiecerit, & prope refrixerit, & acidũ euaserit. Porro generatur pestilentia, cũ sãguis putruerit, ebulliatq;, vt recremẽta vaporo-

Sãguis infãtiũ.

Sãguis adolescentiũ.

Senũ sãguis.

sa, & limosa perspiratu discutiat. Adhæc cum sanguis ex infantis natura, quæ musto respődet, trāsierit ad adolescētium, quæ vino cōcto similis est: ac ipsa p se Pestilentia, efferuescentiæ & ebullitioni, quæ in mustis cū feruent, euenit, similis apparet. Atq; idcirco omnes propemodum huiusmodi morbo sunt obnoxii, magisq; masculi: quoniam sanguis necessario ex primo statu in secundum commutatur, sicut musta necessario in statū, qui feruorem & ebullitionem sequitur, transeunt. Et vix inueniri poterit infantis aut etiā pueri tēperatura, quæ ex primo statu in secundū commutetur temporis spacio, paulatim, & deinceps, vt etiam feruor, & mutatio in sanguine tempore, & paulatim appareat: quia eiusmodi tēperamentum, quod ita deinceps mutatur, frigidū & siccum esse oportet. At puerorum temperamentū his contrariū est. Quod autem horū temperamentum calidum & humidum existat, hinc demonstratur, quoniam alimētum ipsorum ex lacte existit. Si vero pueri lacte nō aluntur, certe affini & proximo huic victu, ciboq; nutriūtur, vt aliæ ætates vniuersæ Quinetiā pueri in victu plus delinquunt, quā alii, eoque raro aliquis ipsorum hunc morbum effugit. Cæterum variat hic morbus pro temperamentorum differentiis, victu, habitu, ambiente aere, & sanguinis, qui in venis cōtinetur, qualitate, & copia. Atq; hac de causa Pestilentia in quibusdā citius, in quibusdā tardius inuadit: itē in aliis augetur, in aliis minuitur. Nonnullis qualitate admodū prauus, nōnullis minus prauus morbus existit. Porro adolescentuli, quia sanguis ipsorum in secundū iam statum mutatus est, concoctioq; ipsorū absoluta, & ea humiditas exhalauit, vnde putrefactio constituit, raro hoc morbo infestantur. Illi igitur corripiuntur, qui superfluā in venis humiditatē, aut vitiosam qualitatem, perustamque vehementer habent, vel qui in puerili sunt ætate, qua sanguis ad absolutum statum non perfecte mutatus est, facile pestilentia infestantur. Quin & eos inuadit pestilentia, qui caliditatem languidam, & sedatam possident: adhæc adolescente, qui victu vsus fuerit ad

Puerorū temperamētum.

Adolescentes raro pestilentia corripiuntur.

Senes pestilentia non iuuabit, nisi viciato aeris statu.

corpus augendum, replẽdumue, & sanguinem corrũpendum efficaci. Senes pestilentia non inuadit, nisi in pestilẽti aeris putridi, & viciati statu, quo talis morb⁹ plerũq; grassatur, quoniã qui mediocritatem egressus est, ad summam caliditatem, & humiditatem tẽdit, & calidus status ad morbum, eo quod spiritum, qui in duobus cordis ventriculis cõtinetur, ad suum temperamẽtum per medium cor traducit: deinde & etiã totum sanguinẽ, qui in arteriis habetur, ad proprium statum transfert. Cum igitur pestilẽtiæ causam paucis, & summatim exposuerim, modo etiam corpora percensebimus, quæ pestilentiæ sint opportuna.

De corporibus pestilentiæ opportunis. Cap. 2.

Corpora pestilẽtia opportuna.

SVnt igitur pestilentiæ opportuna corpora, alba, humida, obæsa, rubra, & qđ pessimũ est, si ad hæc corripiantur febribus continuis, sanguinis pfluuio, affectibus ex sanguine concitatis, pustulis, lippitudine, crassa in oculorũ angulis pituita, & cutis eruptionibus, quæ exãthemata Græci appellant, præterea si etiã copiose vtãtur cõdimentis, magisq; palmulis, melle, ficubus, & crassis dulcibusque cibis, vt iis quæ ex melle cõficiuntur, & pulticulis, quod adhuc deterius est. Quin etiã larga vini potio, & dulcis lactis vsus eiusmodi vicium excitat. At gracilia corpora biliosa, sicca & calida pestilẽtiæ obnoxia sunt atrociori, quã veteres ideo, qđ inter duas pestilẽtiæ species deterior sit, Eulogiã, quasi dicas dignã quæ obseruari debeat, appellarunt, sicut etiã a multis ita nominari audio. Nam huius appellatio in Græcanicis dictionibus non inuenitur. At sapiens hic vir propria lingua Chaspe nominauit, quæ vox indicat id quod est p se. Arbitror autem ideo, quod in ipsa pestilentia ratio animaduersioq; eius haberi debeat. Quauis enim inter se affectionibus differant, tamen etiam communitatem, & nihil dissonum obtinent. Nihil itaq; est differentiam sortitum, quod non etiam communitatẽ obtineat. Verum ne de nominibus tempus teramus, cum sa-

Condimenta.

Larga vini potio.

Gracilia corpora.

Pestilentiæ duæ spẽs.

piens hic differentias peculiari loco explicet, ad orationẽ institutam reuertamur. Quod si forte pustulæ in pestilẽtiã per cutem erumpant, vnum ex cõtrarijs accidit, vel si numero paucæ existãt, modicæ & obscuræ, vel prauæ nimium, & perniciosæ, aut squalidæ, siccæ, putridæ, & nõ cõcoctæ. Cæterũ gracilia corpora, & temperamento frigida hisce duabus speciebus, tum pestilentiæ, tum Eulogiæ accõmodata nõ sunt. Sin aũt forte obnoxia fieri contigerit, lãguida erit pestilentia cum febribus continuis ab initio ad finem vsque, veruntamen mediocris, concocta, & mitis.

Qãdo magna ex parte pestilẽtia grassetur. Cap. 3.

TEmpus quo pestilẽtia grassatur, & plurimũ viget, hoc est: extrema pars autumni, et veris initiũ: cũq; æstas pluuia fuerit, & austri continue alii aliis succedẽtes pflauerint, hyemsq; tepida, & aeris tẽpestas australis æstas aũt calida vehementer, & sicca: nec non autumnus calidus & siccus: adhæc cum largæ pluuiæ succedunt, pniciosior pestilentiæ species accommodatos ei, nempe graciles, calidos, & biliosos quamprimum inuadit: & frequẽter in nonnullis regionibus assuetis, ac familiaribus, aeris statu latenter in pestilentialem trãseunte, corpora integra permanserunt: in bono autem, pestilentia correpta sunt. Statim igitur præcauere oportet: cum explicari, & appropinquare hominibus ceperit, quemadmodum in processu orationis percensebo. Tẽpus pestilentia.

Quibus signis utraque pestilentiæ species inuadere cognoscatur. Cap. 4.

INdicia pestilentiæ, & Eulogiæ accessionem euidẽter demonstrantia, hæc sunt. Vtrãq; morbi huius speciẽ præcedit febris continua, dorsi dolor, narium pruritus, & sputa in somno. Hæc peculiaria horum signa existũt, magisq; dorsi dolor cum febri, adhæc æger toto corpore pũgi videt, nec non molestat pandiculatio, frequẽs oscitatio, dolor in gutture, & thorace, cũ spũs difficultate, tussi, cor- Pestilẽtia signa.

poris ſiccitate,inflāmatione, & ſputi craſsitie. Præterea ægri voce rauci ſunt,capitis dolore,pulſationibus,& grauitate premuntur:adhæc difficulter morbū ferunt, iactāt brachia,nauſeant,& anguntur.At vomitus, morbi ferēdi difficultas,iactatio crurum,& brachiorum, peſtilentiā potius comitantur,quam Eulogiam:dorſi autē dolor, caliditas totius corporis,inflammatioq́;,& ardor, nec non coloris ſplendor,magiſq́; iuguli vehemēs rubor ad Eulogiā pertinent.Quare cum hæc ſigna videris,magiſq́; principaliſsima,vt dolorem dorſi,ſpuitionem cum febri cōtinua, ſciendum eſt peſtilentiā incipere, etſi huic dolor dorſi, vt diximus,magis ſit peculiaris:neque in peſtilētia,ſi quis crura & brachia iactet cauſetq́;,ſigna ſunt contraria, quoniā Eulogia ex ſanguine biliofo concitatur.Mitis autē peſtilētia largiorem benigni ſanguinis copiā habet, quo viciato & corrupto etiā dorſi dolor propter ea ipſam comitať,cū ipſa ſimul infeſtať,quia vena & arteria inter duo oſſa ſpinæ ſimul exporrecta extenſæ ſunt.Meminiſſe igitur oportet cōſilii curationis,& præcautionis ſimul, tractationiſq́; vniuerſæ:ac primū explicemus præſeruationē,quomodo ſcilicet morbus,anteq́ ſigna eius apparuerint, repelli debeat,& q̄uo:vbi iam illa prodierint, excerni. Deinde ea ꝓſequamur,quæ celeriter morbū excindūt.Tertio, quomodo proſpicietur oculo,palpebris, auriū ſordibus nariūque,gutturi & omnibus articulis,ne vires eorū collabi cōtingat. Quarto,ut morbus cito concoquatur. Quinto, vt puſtularū eruptiones celeriter ſicceſcant. Sexto,q̄uo cruſtæ,teſtæ,& ſquamæ eiiciātur.Septimo,quomodo cicatrices obliterentur.Octauo,de victu,ciboq́; peſtilentialium. Nono,quomodo venter curari debeat, ne copioſe profluat,& in perniciē declinet.Decimo,mitis & letalis Peſtilentiæ indicia.Dicenda aūt eſt in vnoquoq́; propoſito vniuerſalis ratio cōpēdioſa,quæ ſatisfaciat proinde adoleſcētibus,pueris,& iunioribus,qui nondū peſtilentia correpti ſunt,aut quos etiā peſtilētia tolerabilis,& obſcura inuaſit, vena ſecari debet,præſertim i peſtilēti aeris ſtatu, q antea

Precautio
quomo
preservent a pestilentia

fuerit indicatus, quā febris orta, & morbi notæ apparuerint. Detrahetur aūt sanguis annos natis quatuordecim: minoris cucurbitulæ imponendæ sunt, & domus in quibus decumbunt, refrigerandæ. Cibo vtēdum decoctis ex omphacio, congelatisque aceto cōditis, & summatim, acetosis: nec nō frixis acidis, & lactucis. Dato etiam aquā fontanam pellucidam, & valde frigidam: sin minus, certe in niue refrigeratam. Hac domus in quibus ægri decūbūt, aspergi debent. Cæterum mala punica acida, item decocta acidorum astringētiumque fructuum pomaceorum: adhæc acidum citrium, vuam acerbam, sycomorum, & his consimiles pro tempore ægris exhibeto. Quod si æger calidiore temperamento præditus fuerit, & perurantur, succus exacte decoctus exhibeatur, cui prius veluti quarta pars succi mali punici acidi iniecta sit. Sin minus exardescat, vti licet pariter mane polētis cū saccaro. Sin aūt cibi acidi, lēticula, vua acerba, & mala punica acida potius: quia hæc magis quā alia sanguinē crassum effic ūt, refrigerāt prohibēt, & pestilentiā repellūt. Nam eiusmodi victus ratio quouis tpe, & pestilētiali statu cōducit, vt quæ tuberculorū, phymata græce dicunt, prauitatē affectuūq; suffocantiū, & in summa omnium morborum ex flaua bile, & sanguine prouenientiū imminuit. Porro ægri circa meridiē in frigida aqua abluantur, & vt in piscinas descēdant, natetq;, ipsis pmittendum, præcipiēduq; est. Lac autē dulce, vinū, palmulæ, mel, & breuiter omnia dulcia, & calida cōdimenta, daucia, colūbarū pulli, & suilla caro vitari debēt. At quando tēperamentum ægri calidum valde, humidūq; est, & putredini opportunum, vel quando calidum & siccū, æstuationi & ardori accomodatū, cumq; tempus pestilens, & malignum existit, dato medicamenta, quæ mox dicentur: ac calido siccoque tēperamēto præditis, adustisq;, olera exhibere cōducit frigida & humida, vt maluam, cucurbitā, blitū, lapathum, & tetrangura. Arcendi autem sunt ægri, ne omnino peponibus dulcibus vtantur, quod si hos forte assumpserit, superbibāt statim

Sāguis detrahēdus im peste.

Domiciliū pestilentiarum.

Victus.

Lauacrū frigida.

Cibus quis vitandus ī peste.

Cibus aptus. succum acidorum fructuum Cibus eorũ sint pisces molli carne præditi,& quod ex lacte acido,acidius existit,velutiq; sanies excernitur,quod ab hoc sapiente Raip nominatũ est.Carnosis,albis,& rubris refrigerans cibus, & siccãs a nobis indicatus,exhiberi debet. Communia vero oibus istis præcepta hæc sunto,vt abstineant labore,lauacro,venere:motu:itẽ ne in sole,& puluere versentur, nec aq; stãtem bibant,caueant fructus pomaceos,legumina a rubigine vitiata,vel putredinẽ experta,vel etiam humiditate repleta.Ventrem horum moueto,si etiã hoc indigeant, succo Damascenorum,sero lactis,& saccaro. Abstinendũ est ipsis a ficubus,& vuis:quia illæ pustulas generant, & excremẽta introrsum compellunt;deinde etiã manifestas in corporis summa cute pustulas efficiunt. Vua aũt sanguinem spiritu replet,& prompte in tumorẽ attollit, redditque hunc feruori,& ebullitioni idoneũ. Quod si etiã aer pestilens nimium est,putridusque,& prauus, faciẽ rosarũ stillato perpetuo abstergito Lintea odoratis etiã his liquoribus madefacere,naribusque admouere cõuenit. Hæc sanæ præseruatio,curatioque valde vtilis est in pestilẽti corruptoq; aeris statu,& morbis publice grassantibus.Deo simul adiuuãte.Porro infantibus recens natis,& lactẽtibus, qui quintum mensem excesserint,si corpulẽti fuerint,albi colore,& rubri,cucurbitulæ applicãdæ sunt:victus aũt ratio,quæ comprahẽsa est adhibebitur: qui iam cibum assumunt,his ex prædictis moderata in præsenti statu præbeto.Proinde medicamenta,quæ sanguinem crassum efficiunt,refrigerant,putredinem arcent,& ventrem commouent,Deo opitulante,commemorabimus.

Quib⁹ cõiter ĩ pestilentia absti nendũ.

Ficus et vuæ noxiæ.

Aqua rosatas facies abstergenda.

Infãtes qũo tractãdi.

DE PRAECAVTIONE MORBI, ANTE quam pestilentiæ signa apparuerint, & qũo impedienda sit,ne in totum confirmetur,vel ne immoderatius augeatur,postquam signa apparuerint. Cap. 5.

Præseruãtia pestilẽtia.

Pestilentiam arcet in totum oẽ acidum, vt acetũ,& lac

acidum vſtum, quod ſapiens hic ſua lingua Raip nominauit, cum probe inſolatum fuerit: item citria acida. Conueniunt aũt magis, quæ & aſtringũt, & acida exiſtũt, vt vua acerba, rhus Syriacus, mala, tum cotonea, tum acida punica, & omnia quæ Subſtantia ſua craſſum reddunt ſanguinẽ, vt zizipha, lenticula, coriandrũ, lactuca, capita papauerũ, intybus, ſolanũ, ſpodiũ, & pſyllium. Aliud. Medicamentum, quod acceſsionẽ, turbationẽq; ſanguinis, & febrim ſedat: vtile eſt etiã iecori ardorem experto, flauamq; bilẽ excernit. Roſarum triarum ſextulæ decem: ſpodii ſpextule viginti: rhus Syriaci, pſylli, lenticulæ purgatæ, oxyacãthæ, ſeminis portulacæ, ſeminis lactucæ, capitis papaueris albi, & papaueris, ſingulorũ ſextulæ quinq; : ſandali albi ſextulæ duæ, & ſemis. Hæc cũ vſus poſtulat, ſimul mane ſextulis duabus cũ ſuccidi acidi citri, aut mali punici, aut vuæ acerbæ, & ſimiliũ vnciis quinq; exhibeto. Iuuat etiã oxoſaccarũ in hũc modũ præparatũ. Aceti acris pars vna liquoris roſarũ ſtillaticij partes duæ: miſceanť, intingantur que eis roſarũ foliorũ ſiccarum tritarum vnciæ quinq;: roſarum Aegipti vnciæ duæ radicis feniculi vncia. Macerẽtur per dies tres: atque ſic cocta ꝑcolato, deinde ita ſaccarũ, duplo vel etiam triplo aceti modo iniiciatur, & coctũ ex pſilii ſucco ĩ paſtillos redigito, cũque tẽpus poſtulat, & neceſsitas vrget, triũ ſextularum inſtar cum indicati oxoſaccari vncia offerto. Confert huic morbo valde medicamentum eo pacto paratum, potentius namque eſt, vt ſæpe ſpectauimus, & cõprobatum. Iam id quod ex fructibus pomaceis conficitur, niſi id quod ab Indis compoſitum, ſuperet illud, quod apud nos cognoſcitur. Illi enim inquiunt, quod ſi quis medicamentum ex fructibus apud nos confectum biberit, non plures nouem aut decem puſtulæ, quæ exanthemata dicuntur erumpent. At noſtrum hoc pacto præparatur. Accepti veteris acris libræ tres: mali punici ſucci, & citrii acidi, vuæ acerbæ ſucci, oxyacãthæ ſucci ſycomori, diluti rhus Syriaci, ſucci ziziphi, diluti lenticule, & diluti tarchi, ſingulorum libra. Vbi eis ſaccari li-

Acidæ. Acerbæ.

Medicamẽtum ad ardorem.

Oxoſaccorũ

Medicamẽtum ꝓhibẽs puſtulãt.

bras tres adieceris,coxerisq; ad spissitudinem zulapii, deinde semilibram spodii albi optimi acceperis, in pila pura læuigato,deinde sic ex medicaméto cõfecto iam feruēte immittito,pistilloq; conterito, quousque soluantur ambo.Commoueantur autē anguriorũ segmentis,aut ligno hederaceo.Si uero anguriorum segmentis commoueris, præstat.Vtitor hoc antequam pestilentiæ signa apparuerint,& post illa,vt nos cõmemorabimus. Nã opitulatur hoc omni affectui,ex sãguine,& flaua bile cõtracto,suffocatorioq;,pustulis,atq; id genus aliis, Deo simul adiuuante.Hæc est pestilẽtiæ preseruatio,anteq̃ febris inciderit, ipsa enim materiam vitiatã ex corpore pestilẽtiæ opportuno foras propellit,& his vtentes tutos reddit,vel certe minus obnoxios,ne prorsus sanguis in secundum statũ mutetur,breuissimo tempore cum turbatione,feruore,& periculis horrendis necessario superuenientibus, sed paulatim,& processu tpis,& ordine deinceps cõmutetur, cõcoquatur,& nõ putrescat,absq; symptomatis, febribus periculosis,prauisque & letalibus: nec non affectibus ex sanguine creatis,quod necessario contingit.

De curatione pestilentiæ. Cap. 6.

Pestilẽtiæ curatio. CVm febris inciderit, quæ pestilẽtiæ signa euidẽter repræsentet,hac victus ratione inconsideratius vtẽdum nõ est,sed postquã eam perspexeris, excusseris que,& mentẽ diligenter adhibueris: quoniam periculũ quod hinc prouenit,longe maximum existit. Nam cũ sanguis cõmouetur,intumescit,& subito augetur, naturaq; omnibus recrementis foras,& in alias particulas propellẽdis excernendisq; valide incumbit,si quidẽ non proficiat, neq; curatio in spissandis & extinguẽdis, quæ oportebat, ante insultũ succedat,necesse est,vt accessionẽ semel, bis, terue experiaris:atq; tunc non solum non succurres naturæ,sed etiã oppugnabis ipsius actionem,& resistes. Neq; enim fieri potest,vt cũ vehementer ferbuerit, fueritque perturbata,ipsa cõquiescat, nisi admodũ periculosis, quæ

Cõsiderare agẽdum in pestilentia.

ſupra modũ refrigerant,& ſanguinẽ cõdenſant, vt opio, cicuta,ſucco lactucæ,ſolani,& his ſimiliũ. Verum hoc curationis conſilium periculo non vacat,quia forte ſanguinis concretio vna vice fiat,& natiuus calor extinguet. Attamẽ niſi ſupra modũ refrigeraueris,haud poteris morbi feruorẽ reſtinguere, & alieno putridoq; calori reſiſtere. Quæ autẽ excellenter refrigerant, ſubinde moderatã tẽperiem excedunt,natiuumque calorem extinguunt.Quare ſubiicere tibi cogito,quæ nõnulli medicorũ:partim ex inſcitia,partim breuitate in arte docenda omiſerũt, ne curationem periculoſam,erroriq; implicitam ſuſcipias.

Narcotica periculoſa.

Curatio.

Cum igitur peſtilentiæ ſigna videris,nẽpe corporis tẽtionem,crebrã pendiculationẽ, dolorem dorſi, rubedinẽ oculorum, vehementem capitis pulſationem, pulſum ægri magnum & tumidum,magnã inſpirationẽ, mores animi difficiles,vrinã turbidã,rubẽtẽq;, corpus tactu molle,& calidum,quale in lotis exiſtit: adhæc ſi æger corpulẽtus eſt,& victu vſus pleniore,venã ſecato,& ſanguinis plurimũ vſque ad animi defectionẽ detrahito. Optimum aũt eſt ex medio cubito demittere,vel cõterminis ei locis. Qđ ſi occultetur,ex interiore vena:ſin hæc quoque non appareat,ex capitali,quæ etiã Craniaca dicit,ſeu Cephalica. Verũ ſatius eſt,ſi media non inuenitur,ex interno poplite auferre:quia ſanguinẽ ex interaneis maioribus ventris talis venæ,magis quã Cephalica extrahũt. Vbi vero ſigna hæc non admodum manifeſta fuerint,verũtamẽ valida,modicum ſanguinis effundito: cum autẽ pauciſsima, pauciſsimum: atq; ita ei quæ febrim extinguunt,admoueto, nẽpe frigida,vt aquã niue refrigeratam, ac vbi euomuerit æger,rurſus aquã dato. Poſtquam ea quæ reſtinguunt, febrim ſedare cõſpexeris,& corporis tactus ad naturalẽ ſtatũ reuertitur,huiuſmodi curandi rationem ſeruato. Quippe hinc perturbationẽ omnino Peſtilentiæ, & acceſsionẽ repellas. At quæ generoſe calorẽ extinguũt, refrigerãtq;, aqua exiſtit in niue refrigerata:ſi vna vice & copioſe exhi

Notæ peſtilentiæ.

Curatio p ſãguinis miſſionẽ.

Vena poplitis.

Aqua niue refrigerata.

beatur, vsque dum æger frigiditatis sensum in ventre perceperit. Quod si etiam postea febricitauerit, & calor reuertatur, iterum trium librarum instar, vel etiam amplius exhibeto. Hæc in hora dimidia dentur. At si calor repetierit, venterq́ plenus aqua fuerit, æger priorē euomat: ac rursus aliam potui dato, & si quidem videris aquam corpus penetrasse, & sudorē ægro vrinamq́ mouisse, euidēs tibi indiciū esto, in propinquo esse sanitatem. Sin aūt nō penetrauerit, & calor tanquam delitescat, rursusque augeatur, & increscat, qualis erat, vel etiā copiosior, aquā frigidam demittito, & ad medicamenta declinato, quæ calorem extinguunt, & sedāt, quæ etiā superius indicaui. Quod si æger meliuscule habet, morbusq́ imminutus sit, & decrescat, talē medēdi rationē seruato. Sin aūt pernitiosam virium defectionē superuenire cōspexeris, ægerq́ iactetur, & difficillime morbū tolerat: nec nō hæc pericula superet, scito tum pestilentiam, tum Eulogiam ægrum turbaturam, futurāq́ grauiorem. Quare tunc ab hoc victu desistendum est, succurendumq́ naturæ, vt excrementa excernat, & emoliatur, sicut ego modo subiungam.

Indiciū sanitatis.

QVOMODO SVCCVRRENDVM NATVRæ, vt pestilentiam in extimam cutem expellat Cap. 7.

Æger operimento contectus incalescat, & in domo nō nimis frigida indutus tunicula pleniore prius decumbat, collumq́ probe pannis tueatur, atq́; ita frigidam aquam paulatim sorbere iubeatur, magisq́ cum febris valde incensa fuerit. Nam frigida, etiā si modice sorbeatur, sudorem elicit, promouetq́, & recrementis in extimam cutem expellendis opitulatur. Deinde aquā feruētem ollis puris inditam, partim ante, partim retro corpori apponito, vnde vapor in totū euocetur, excepta sola facie, vt cutē rarefaciat, & recremētū ita pspiret. Inspirare aerem suauē & frigidū æger debet. Hac enim rōne si tibi prospicis, non modo recrementa facile expelleni, sed etiā

Qūo naturæ succurrat.

Aq̄ frigida.

Aqua feruens corpori adnata.

vires conseruabis: quo curandi mõ nullum aliũ neq; præstantiorẽ, neq; cõmodiorem inuenire licet. Præter hæc corp⁹ infricare, & aqua calida fouere oportet, vti dixim⁹, qm̃ balnea, solia, & labra tali affectui aduersantur, vt quæ modice calefaciant, digerantq; vires, vt æger in Syncopẽ incidat: qua oborta natura aduersus seipsam, & ĩ seipsa occupatur, alia oĩa contemnens. Aeger itaq; periclitabitur, magisq; si valida & continua Syncope laboret: ac nullum est interitus hac in parte signum euidẽtius, quam aliã post aliam animi defectionem experiri. Indicat enim vires imminutas esse, & prostratas, quod cũ sic euenerit, recremẽtum has opprimet, extinguetque. Quare mador post fomentũ in superficie corporis sinendus nõ est, sed abstergẽdus diligenter, siccandusque. Atque hæc facile recremẽta expellunt, cum natura non fuerit imbecillis, nec recremẽta crassa, atq; ad excernendum contumacia. Cum autem febris mitis, & sedatior fuerit, ægerque in totum iactetur morbum difficulter ferat, & pestilentia ægre, & tardius excernatur, post quintum diem medicamẽtis emollientibus vtendum est: verum hæc non temere adhiberi, sed cum animaduersione obseruationeque debent: quemadmodũ diximus, cum de iis quæ calorem extinguunt verba faceremus. Nam error hac in parte, etsi priori illi similis non sit, tamẽ hic quoque magnus existit. Quare huiusmodi inconsiderate vtendum non est, sed priore curandi modo, quousque in spẽ veneris, secundo non opus fore, magisq; si febris languida sit, sicut extra, ita etiam intus. Id sane omnino cognosces ex pulsu, & inspiratione, si non citata sit, magna, & frequens: item si febris magnitudo, duplũ, vel etiam amplius increuerit. Considerabis etiam, num caloris vehementia ægrum in perniciem præcipitabit, id quod manifesto cognosces, si præsentem febrim cum aliis conferas, quibus æger corripiebatur, vel alius quidam, ægri temperamento & habitu præditis. Hæc si ita concurrãt, æger morbo liberabit. Rursus his vtitor, si spectaueris ægrũ, cum pestilẽtia pturbata accessione, exacerbescitq;

Frictio & fot⁹.

Interi⁹ signũ.

Mador abstergẽdi in pestilentia.

Medicamenta emolliẽtia.

Caloris vehemẽtia.

& in cutem excernitur, facile statim morbũ tolerare, & pulsum posthæc inspirationemque bene habere. Si namq; pestilentiæ causam tardius in extimã cutem excerni, videris, volesque tali vitio ea quæ nimium calorẽ restinguũt, admouere, resistere naturæ, & actionẽ ipsius impedire spectaberis. Sin etiam post ea quæ restinguũt ægrum iactari, morboque cõflictari, & difficulter eum ferre acciderit, cũ hæc antea non euenerint, scito abs te erratũ esse. Quod si etiam cordis pulsus præterea superueniat, magis adhuc erratũ esse. Quapropter cutẽ statim rarefaceret, vt diximus, & feniculũ, apiiq; semen, & quæ postea dicemus, decocta ex aqua calida admouere oportet, vt pestilẽtiam pro languidi caloris, & ardoris portione foras expellas: & quatenus etiam ægrum spectaueris, augmẽtũ ne huius ferat, an etiã minus, quẽadmodũ nuper tibi indicaui: atq; vt aiaduertis, ita hac in parte facito. Caricas pallidas triginta, vuarũ passarũ acinis exemptis vncias duas: aquæ libris tribus immittito: ebulliant leniter, vsq; dum intabescant: ægro libi æ dimidiæ instar tribus vicibus exhibeto, vbi prius eũ operimentis calefeceris, fouerisque, vt diximus.

Cordis pulsus.

Aliud potentius.

Semen apii, & feniculi ex iure prædicto in testa coquito, vsq; dum ius ipsum rubescat: vbi percolaueris, vncias tres exhibeto.

Aliud hoc modo compositum.

Rosarum tritum sextulæ tres: lenticulæ purgatæ totidem: caricæ pallidæ numero decem: vuarum passarũ albarũ acinis exemptarum sextulæ duæ: tragacãthi totidem, laccæ purgatæ, elotæque sextulæ duæ: feniculi, & apii, singulorum sextulæ tres: aquæ libræ duæ: decoquãtur vsq; ad libram vnam: vbi percolaueris, propinato semilibram cum xylococcis duobus, & dimidio croci, bis, vel etiam ter, prout necessitas postulat. Commemorabimus igitur etiam, quibus partibus corporis prospiciendum sit.

DE PRAESERVATIONE OCVLI, ET gutturis, nec non totius corporis procuratione, vbi Pestilentiæ incidia prodierint. Cap. 8.

VBi pestilentiæ signa apparuerint, prius oculi ratio habēda est, deinde ita gutturis, & nariū vt ego mo do dicturus sum. Forte aūt cogemur etiam superioris partis pedum, & plantæ prospicere, quoniam has pp Pestilentiæ excernendæ contumaciam, & cutis in huiusmodi locis duritiem, vehementer excruciari contingit. Oculum, quam primum pestilētiæ indicia prodierint, stillatitio rosarū liquore frequēter irrigato, & deinceps aqua frigida faciem sæpius die eluito, aspergitoque eadē oculū, & siquidem pestilentia moderata est, obscuraqꝫ, huiusmodi curandi ratio præseruationis gratia abunde sufficit. Nā languida moderataqꝫ pestilentia, & paucæ materiæ compos, raro in oculo exoritur. Tunc autem adhibere conuenit, quæ oculum insigniter corroborant, vbi per initia accessionem vehementem, magnumque palpebrarū pruritum, in oculis, & aliis quibusdam locis rubedinē conspexeris, quæ in particulis rubētib⁹ ex tuberculo necessario enascitur. At corroborat strenue stillatius rosarum liquor, & rhus Syriaces macerat⁹ Quod si amplius roborare velis, gallas cum stillatitio rosarū liquore infricato, adhæc mali punici acidi corticib⁹ subactis expressisqꝫ humectato. Palpebras coilyriis, que cōstāt ex glaucii, acaciæ, & aloes singulis vniuscuiusqꝫ partibus, & vnius horū decima croci aiecta iungito, nec nō hinc in oculū instillato. Si materiā copiosam esse vehementemqꝫ, & pestilentiam admodum flauam, nec non in oculum necessario erupturā suspiceris quod omnino inde cognosces, vbi oculi albū veluti rubere, ipsumque proteruum, & emissitium videris, nec nō ea quæ irrigant ipsum, non propellere, sed cessare tātum, & reuerti rursus in eum statum, quo prius erat, vel etiam vehementius, hæc finito, & garum ex pane confectū instillato. At Pestilentia mēbranæ oculi extrinsecus adnatæ, quæ

Oculi & gutturis: ꝓseruatio.

Quādo remedia oculo adhibenda.

partem vnã: seminis cucurbitæ partes duas, saccari partes tres, cocta exhibeto. Quod si vēter deiecerit, gūmi Arabi cū semen cucurbitæ, quæ tetranguron dicitur, cataftatū, & coconeorū succū admisceto: deinde sic articulorum rationē habeto, vt ne immodica, atroxq; in eis pestilentia erumpat, ipsosque vitiet, & ossa, tendines, ligamētaq; conspicua reddat. Quare curationi horū incūbito, vti dixim⁹ oblinito ipsos santalo, glaucio, bolo Armeniaco, rosis, aceto, & stillatitio rosarū liquore. Inducito aūt non multum longe a particulis. Quod si copiose eruperint, scarificatu adhibito, ea quæ in eis cōtinentur, effundito, neq; occasio prætermittatur, aut differatꝰ, cum scias dilationis periculū in hac parte nō esse cōtēnendū. Iā naso, & auri ꝓspicito, ne in ipsis pestilētia multa erūpat, ægrūq; offendat, & magis si intra aurē eruperit. Læuigari igit marmor ex aceto expedit, & collyriū patū ex glaucio, & croco soluto ītra aurē indito bis, aut ter ī die. At si ī plātis pedū eruptio fuerit, has ex oleo tepido in bābaceis infricato, & aqua calida foueto. Qđ si dolor nō cōquiescat, nec pestilētia facile expellatꝰ, sesamo purgato, ꝯtuso, & lacte macerato ipsos inūgito, & linteo ꝑ totā noctē illigato, deinde his adeptis, & fotu ex aqua calida adhibito, rursus inūgito. Sin aūt voles palmulas contusas, & butyro intinctas illinito, aut sesami seminis limo. qm̄ hæc, similiaque cutem emolliūt, & facilem pestilentiæ excretionem præstant, sedantque dolorē.

Naso & auri ꝓspiciendum.

Planta pedū.

VT PESTILENTIA CITO CONcoquatur. Caput 9.

Dicamus igitur. quæ pestilentiam cito concoquant, vbi hanc post eruptionē pustularum tarde concoqui, ægri statum bonum, inspirationemq;, & pulsum eē mediocrē, nec nō ægrū facile morbū tolerare ꝓspexeris, tūc naturæ succurrēdū est, vt eā celer ter cōcoquat. Qđ si hanc durā videris, quales sunt verrucæ, & malus sit ægri status, augeaturque, & increscat malū cōcoctionem adiuuare ne tentes, quoniam fieri nō potest, dum eruptio eius est letalis. Sin autem benigna sit, aqua calida foueto in

Pestilentia cōcoctio qūo tentanda.

qua decoctum sit chamæmelum, melilotũ, althea, violæ, & tritici furfures, & in olla admoueto, vt ante diximus. At per initia, & hoc tẽpore omnibus siccantibus, & fumo vsq; dũ cõcoctio pro ratione obita fuerit, abstinere oportet, deinde scarificare, quæ magna sunt, & ĩmoderata, nec nõ siccare quicquid in ea fluidum putridũque bombaceo puro, ac fumũ adhibere, qui exhalet ex cortice amygdalarum, vel myrti siccæ, vel rosarum foliorum siccorũ, vel santali, vel irino folio, verum rosæ folium æstiuo tẽpore præstantius est quẽadmodũ hyeme pulegii. Quod si fluor copiosus sit, rosa detrita, aut farina oryze, aut milii tenui linteolo, & raro indita, ægrũ super ipsam inclinato. At si corpus ægri fuerit discissum fractumque, in lectũ ex lilio quẽ puluere boli & myrti consperseris, collocato. Sin aũt pars corporis confracta discissaq; fuerit, puluerẽ ex aloe thure, boli Armeni, crocei coloris, vnde etiã Crocolitos dicitur, & draconis sanguine inspergito, si per se dirupta fluerit, siccato eam: sin minus, sale in hũc modum cõspergito. Olei vncia salis gangræni sextulæ duæ. trita diligenter instar cochleæ ita misceto æquaiibus astringentibus, ac totum corpus preter loca discissa his abstergito. Nam hæc medicamenta exulceratis admoueri non debent, vt ne rosionem, in ipsis validam excitent. Vbi iam ad horam vnã inunxeris, etiam sic ex aqua, cui incocta sit glans aurea, myrti cortex, & mali punici corium, abluito: & si quidem hæc profecerint, bene est. sin minus, bolo albo, qui neutiquam habeat rubedinem, & veluti decima huius parte salis gangræni, diligenter cum astringentibus læuigatis oblinito, finitoq; horas duas, deinde abluito.

Puluis. (margin, beside "gito. Olei vncia...")

VT EA QVAE IN PESTILENTIA CONCOCTA SUNT SICCENTUR. Capur 10.

Siccantia. (margin)

CVm summe exiccata fuerint, & reliquiæ in corpore superfint, cõsiderato, quæ ex his tenuia, ad amussim sicca, & madoris expertia existant, instillatoque eis

oleum sesami tepidũ semel, iterũ, & deinceps, quo vsq; emollescant, & p se exciderint. Quæ vero in facile extiterint, ea non hoc, sed pistacino oleo illini debẽt, quod si madorem habuerint, leniter citra oleũ aliquod abradito, sin autem nõ valde humidum sit, id quod crustæ eruptæ subiacet, detrito bambacio abstergito, vti dictum est: sin p humidum existat, puluerẽ verũ inspergito, qui recipit myrrham, aut aloem, aut thus, aut horum aliquod detritũ, & in pollinem redactum ipsi superiniicito, præsertim si imminutũ fuerit, & veluti absterſum, finitoque donec aliæ squamæ eruperint. Sin autem corpori æquale, & non absterſum fuerit, astringentia, & salem adhibeto, si vero siccum sit, nihil adhibeto, vsque dum per se exciderit.

QVOMODO SQVAMAS, ET PESTIlentiæ crustas tollere oporteat. Cap. 11.

Pestilẽtie squamæ & crustæ.

DVobus in locis cicatrices oriuntur, vel in corpore, vel in oculo. Hic igitur caligine, & albuginibus tentatur: corpus autem cicatricem retinet, cum tenera cute, & tenui præditum fuerit, vnde etiam difficilem curationem recipiunt: veruntamen commemorare oportet, quæ cicatricem tollant, abstergantq;. Sunt itaque nitrũ gangrænum, sal zaparicum, adarce, cancer cõbustus, struthium, nycteris, opsarus, muriũ fimus, acori radix, ebeni segmẽtum, mamyra, pompholyx, hæmatites, iarin, saccarum exustũ, limus aceti crematus, myrrha, beronice, comide, oleum amygdalinum, lactuca syluestris, ligni sordities, muscus. Hæc optima post balneum adhibentur. Vtitor autem his lenibus in mollioribus particulis, magisque in mollibus, & humidis corporibus.

QVOMODO CICATRICES EX TOTO corpore eximere conuenit. Cap. 12

Cicatrices quo tollunt.

AD albuginem ex oculo discutiendam extergẽdamq; saccarum, & stacocoletum conducit. Aliud efficaci*.

larin sextulæ septem:myrrhæ,scordolasari,ammoniaci, stacocoleti,singulorũ sextulæ duæ, adarcæ, nitri panis, singulorum sextulæ duæ,amomi sextulæ septem:mamyræ sextulæ totidem. Decoquantur in aquæ libris decem, vel etiam amplius, vsq; dum intabescant, & aqua spissescant:deinde terito in lebete,vsque dum in vnitatem coierint,& cum tempus postulat, per specillum oculo adhibeto: post hoc mollius oculos pulueres inspergito. Et si quidem oculum rubentem conspexeris, curationem hãc ad tempus sin to,eo q, valida admodum sit,rursusque adhibeto. Quæ vero cicatricem ex toto corpore abolent, hæc sunt. Argenti spuma exalbata, siccus arundinis cortex,ossium legmenta,costi radix stacocoletum, amygdala amara,carpobalsamũ,semen raphani,semen peponis, farina fabi,oryzæ,lupinorum,& faseolorum. Hæc omnia cocta ex aqua,in qua oryza maduerit, aut ex succo, vngendo infricato. Aliud.Farinæ fabaciæ,& ciceris, singulorum sextulæ duæ:seminis peponis sextulæ tres: spumæ argenti combustæ sextula,semis:radicis arundinis siccæ sextulæ duæ. Hæc omnia ex succo læuigata illinito alternatim,vel in balneis, vel postquam ægrum ollis aqua calente plenis vaporatu foueris,concalfeceris q; : sin autẽ lauerit, cortex peponis,violæ siccæ,furfur,& cicer aqua calida incoquantur,& diligenter infricato. Aliud valentius.Farinæ fabaciæ sextulæ tres piperis sextula: seminis nasturcii sextulæ duæ,argenti spume exalbatæ totidem, iniecto etiam raphani radicis succo illinito. Atq; hæc sane cicatricem tollunt.Quod si etiam cauitatem tollere volueris,& corpus æquale reddere,adhibeto pinguia,& frequẽter lauato:nec non accurate infricato.

Affæ fœude.

Victus pestilentialiũ uehemens calor et ventris profluuium.

DE VICTV, ET ALIMENTO EORVM qui pestilentia correpti sunt. Cap. 13.

HIs igitur succum accurate decoctũ exhibere cõuenit,si febris sedata quodãmodo,& mitis fuerit,vẽterq; nõ sua spõte deiecerit.Sin aũt vehemẽs calor

fuerit, & vēter profluat, iniicito instar dimidii succū mali punici cum grano ipsius contrito veruntamē cortices mali punici, & membranas, quæ vētrem subducunt, vitato. Quod si vigiliæ vrgeant, immittito etiam cremorē ptisanæ, & veluti horum dimidium capitum papaueris: sin aūt venter copiose excernat, pares portiones succi eslo, & ptisanæ similiter æqualis: nec non granum mali punici acidi, & capitis papaueris. Hæc cocta vel syncera exhibeto, vel cū spodio. Porro si necessitas ingruat, ꝓpter ventrē nimis resolutum medicamentis quæ subiungā vtitor. Quinetiā succus contēperatus succo mali punici acidi pestilentem adiuuat, magisq; Eulogia correptum. At cucurbitæ succus, peponis Indici, & tetranguri, nec non psyllii, & id genus alii pituitam recentem benignamque generant, verū tamen Eulogiæ magis quam pestilentiæ auxiliantur, nisi prauitas quædam pestilentiam simul comitetē, intensusq; calor cum vigiliis. Mitiori autem pestilentiæ hæc temere adhibenda non sunt, quia morbi tēpus producūt, eumq; a concoctione impediūt. Quapropter pro morbi ratione & statibus, qui conspiciuntur, mutari debent. Nam pestilentiæ ex humiditate otiunti, & quæ calore putrido accēditur, ea quæ refrigerant & siccant inspissantque, vt succū mali punici acidi, & vuæ acerbæ, similiaque exhibere conuenit. At Eulogiæ, quæ ex bile nimiū in sanguine effrænata concitatur, humectātia cum refrigerātibus admouere oportet, vt sanguis corruptus eius, qui in Eulogiā inciderit, contemperetur. Similis autem est aquæ stanti, & putredinem separatum habenti, in qua id quod tenue est perspirauerit, sole coquente, & hoc exhauriente; nec non extremæ vitiatæ, contemperatæ autem aqua pluuiali, vel etiam fluuiali, & potabili, quæ in aliam naturam conuertitur, & mutatur. Iam confert etiam pestilentia correptis polenta elota cū saccaro, vel ex succo mali punici, vel zulapio, vt vrgens necessitas postulat, retentioq;, & profluxio ventris: nec non caloris augmentum, & imminutio. Verum succus pestilentialibus commodior est, quia

Vigilia.

Pestilētia ex humiditate & calore putrido.

facile corpus subit, & thoraci gutturiq; confert. Similiter facit, vbi succum Eulogia correpto, aut Pestilētia, conducere pernoueris, nisi ea admodum sit fera. Sin aūt ita habet, lenticulam purgatā cum mali punici acidi succo præbeto. Prodest his etiā polenta lēticulæ ex aqua frigida. Hoc quoque scito, quod aqua frigida Eulogia correpto, conducat, & minori cum periculo huic, quā Pestilentia affecto offeratur, ac nullus casus ipsi ex aquæ vsu superueniat. Attamen vbi Pestilentia grauatum nimis inflammari frequentemq; inspirationem, & pulsum ædere videris, his vtitor, quæ exquisite calorem restinguunt, sin autem paululum, modicis vtitor: si multū, copiose auē uero ipsis comedendā ne pmittas, vsq; dum pulsus, & inspiratio ad naturalē statum reuertantur, & squamæ deficcatæ exciderint.

Aqua frigida Eulogie conducit.

QVOMODO VENTRI PROSPICIENdum eorum, qui Pestilentia oppressi sunt. Caput 14.

Qōo uētri prospiciendum in Pestilentia.

VEnter magna ex parte in morbi huius declinatione, magisq; in Eulogia descēdit. Quare cauendū est ne adhibeamus, quæ aluū ducāt, postquā morbus solutus fuerit, etsi quam maxime dura fuerit. Sin autem opus fuerit, inter initia, & ante declinationē offerto, partim ob exuperantem caliditatem, & capitis pulsationē partim, vt natura leuetur, morbique materies imminuat cum venter plurimū exiccatus fuerit, cohibeaturq;. Atq; hoc omnino coniecturabis, cū corpus ante sanguinis missionem, & post illam debile, & non validum conspexeris, imo etiam in tumorem elatū, & turgescens, albidum, & modice rubens, lenta febre detentū, pulsumq; vndosum. Si enim hæc omnia concurrunt, sanguinis missione opus non est, sed iis quæ solam humiditatē adimunt. At cū hæc signa manifesto apparuerint, & æger sit corpulētus, decolor, ruboris expers, febrisq; hunc vrgeat, tunc conducit aurea glans sola cū saccaro, & succo mali punici acidi cun

tusi, cum ipsius corticibus incocti, quia hæc duo medicamenta humiditatē multam corporis auferunt, ita vt nullum calorem excitent, magisque succus mali punici. At in Eulogiam prolapsis succum Damascenorum humidū cū zulapio propinato. Tricyminum aūt ne inicias, quia hæc in huiusmodi morbis nocent, vt mel in calidioribus humidisque temperamentis incommodat. Nam æger hinc morbo conflictatur, angiturq;, iactatur, & nausea torquetur. Porro quemadmodum sanguinis detractio his conuenit, quādo nulla spes est in aliis remediis posita, partim vt natura a copia leuetur, & ne ægrum suffocari pmittamus partim vt repletio tensioque venarum, & arteriarū tollatur, quæ necessario cū prauis symptomatis accidit, ita sane etiam inter initia Eulogiæ humorem quendā biliosum multum redundantem excernere, deinde sic ea quæ cōuenienter restinguunt calorē, admouere oportet. Tunc aūt cognosces, cum inflammationem validā, oris amaritudinem, & vomitum conspexeris. Vbi vero hæc non adsint, scito copiam multam non subsistere. Quando autē æger digeritur, sitique premitur, & per vomitū non excernit, minus prauū malum est, pro ratione ardoris, æstus, & cōflictationis. Atque hæc ex ventris procuratione p duorū istorum morborum initia, scire te conuenit. Cum venter deiecerit, loco succi polentam exhibeto, cum qua etiā malum punicum acidum cōcoxeris, gummi Arabici, & spodii puluere testæ modo læuissimo adiecto Sin autē voles, ante succum hæc porrigito, deinde succū, rosam detrītā veram, spodium, citri partem acidam, psyllii semen, rhun Syriacum, oxyacanthem, gummi Arabicum, bolū, caput papaueris, oīa pari modo, & hepiorodis veluti dimidium illorū, & duas sextulas succi cotonei simplicis, & acidi. Qđ si vēter adhuc profluit, & hæc ipsum nō continent, Raip hoc est saniosum acidi lactis cum pane torrefacto, & momento gummi Arabici exhibeto, quia magna ex parte alui profluuium plurimis superuenit, atque ideo curationē affectibus, qui conspiciuntur, adhibeto.

Sanguinis detractio in pestilentia.

DE MITI MODERATAQVE, ET letali pestilentia. Caput 15.

Mitis, et letalis pestilētia.

TEmpestiuum igitur est, vt de miti, & perniciosa pestilentia agamus. Hi duo morbi ex genere acutorū habentur, atque ea de causa communia signa obtinent, letalium dico & mitium, nempe animi mores, mentem validam, & constantem facilem inspirationem: item quod æger cibis assumēdis oblectatur: facile & leuiter mouetur: pulsum bonum habet: morbum contemnit, & bene decumbit, nec non raro in somno circumuoluitur, & his consimilia tum ex bonis, tum ex contrariis, quorum pauca quædam in toto nostro commētario indicauimus. Propria autem duorum morborum hæc existunt. Alba Pestilentiæ excrementa, calida, ampla, diuisa, & pauca, quæ moderate, & facile descendant, citra largam febrim, & vt æger non angatur, cōflicteturque. Item cum in omnibus affectibus post excretionem conquieuerit, cumque post absolutam eruptionem prorsus pacatur, & quietus est, nullis reliquiis manentibus, aut infestantibus, mitior morbus, & minorem virium defectionem adfert. Quinetiam alba excrementa, & ampla, & si numero copiosa fuerint, & cohærentia, non modo si facile excernantur, & si post excretionem æger leuius habet, & non angitur, neque si caliditas superet, mites hi morbi existunt. Sin autem albæ deiectiones fuerint, & ægre excernantur, postque excretionem æger non facilius morbum toleret, medio quodam modo hn̄t, & vtranque in partem inclinant: Nam praua sunt alba excrementa, cum continuāt, & alia aliis succedunt, & cum explicantur, vt horum multa sint vnum. Item cum circulus multam regionem ambientis corporis ciucundat, & species veluti pinguedinis, & adipis apparet. Quin etiam ex albis nimium exigua verrucarum modo humoris expertia, praua existunt, idque tātum, quanto etiam difficilius coquuntur, magisq; si æger post excretionem affligitur. Sin autem & morbi toleran-

Recremēta albi cum pestilentia.

di difficultas,& affectus ita laborātes perseueret, vsque ad extremā excretionem, letale est. At recrementa subuiridia, æruginosa, & nigra, omnia pniciem testantur: quod si cum his ægrū nauseare, & stomacho dolore contigerit, adhuc deterius est, & ad interitum procliuius. Quod si febris post excretionem pestilentiæ augescat, periculosum est: sin autem imminuatur, mitis indicatur. At pestilentia, quæ secūdo regeneratur, materiæ copiam ostendit: & si quidem ex miti genere existit, spes salutis est: sin autē ex pernicioso, interitus metus. Verum Eulogia ea mitior est, quæ non validam rubedinem obtinet, pallida, vero exitiosa, item viridis, & æruginosa letalis. Et cum duæ hæ species veluti absterfæ sunt, euanueruntque, & rursus excitātur, pestiferum est. Vbi vero ob hæc, & nausea inciderit, ægerque iactetur, sequetur quamprimum necessario Syncope letalis, & festina, nisi quid intercedat. Porro vbi pestilentia in cutem erupuerit, vnde febris primo, inquā, die oriatur, scito motu celerem, & impetu ferri: sin aūt ad tertium febris differatur, lenta erit. Si in diebus decretoriis eruperit, mitioribus ascribenda est, magisque si æger quam primum morbum facilius tulerit. Contra vbi pestilentia inceperit cōtinuari, dilatarique, & æger valde angatur: nec non venter intumescat, in propinquo mors est. Vbi duo hi morbi interim quædam delitescant, interim vero appareant, & æger perpetuo iactetur, interitus periculum ostendunt, etsi etiam colore qualescunque contigerint: veruntamen in albis raro delirium, & iactatio ægri conspecta fuit. Adhæc cum vehemens dolor quā primum in crure, aut manu, aut alia particula inciderit, & color loci indolentis subuiridis, aut niger apparuerit, & vires imbecillæ fuerint, & cruciatus augescat, periculum mortis ostendit. Sin autem vires robustæ fuerint, salus indicatur, veruntamen particula dolorem experta in putredinem incidet. Quod si æger meliuscule quodammodo habeat, & particulam quamprimum scarificaueris, valde opitulaberis, & putredine liberabis;

Pestilentia recidiua.

Notæ mortis.

Vehemēs dolor in parte quadam.

Quare in huiusmodi affectibus refrigerātia particulæ adhibere non oportet, sed alterum facere, aut scalpello lancinare, vt diximus, aut calida aqua superfundere, quamprimum ægrum melius habere conspexeris. Explicauimus causas & symptomata morbi, præseruationem, curationemque: reliquum est, vt libro finem imponamus.

FINIS.

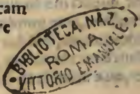
CANDIDO LECTORI
SALVTEM.

LEXANDRVM hunc Trallianū, Candide Lector, nō paulo anteq̃ Græce Lutetiæ æderet, latinū facere cōstitueram, exemplar quoddā, vel potius fragmentum nactus antiquissimum, sed qđ veteris interpretis codicē ordine capitū, librorum distinctione potissimum repræsentaret. Cū igit impressum librum cum hoc conferrem, multa vtrobiq; a Librariis indoctissime peruersa, nō pauca emissa, sæpe capita alieno loco posita deprehendi, quanquam nō penitē dam operā Iacobus Opilius in hoc autore Græce Parisiis excuso impenderit. His ego difficultatibus primum deterritus laborem susceptū cogitaui supprimere: postea vero apud me considerans, etsi Græci codices non respondeāt per omnia, aliquos tamen prodituros, qui ardore quodā ac studio vel nominis, vel cōmunis etiam vtilitatis autorē hunc quomodocunq; In latinam versum linguā audebūt in uulgare, impium esse duxi, si quā opē ei vel restituēdo vel illustrādo adferre possim, occultare. Quare id te Lector admonere cupio, in hoc me autore latino faciūdo religiosissime esse versatū: nihil temere immutasse, nihil adiecisse, nihilque sustulisse, quod nō in margine obiter indicarim. Interdū enim antiquum codicem manu scriptum consentiēte veteri interprete, præsertim in pōderibus, nō impressum Græcum secutus sum, apposito semper asterisco: * quo etiam ad marginem annotat, quæ vulgati Græci codicis fuerit lectio. Hoc autem diligenter obseruandū erit, duplici modo eundem ipsum asteriscū appositū esse. Vno, sane, ante pondus: altero post illud: ac prim⁹ pōderis mutationem, secūdus varietatem exemplarium indicat. Nam hanc clausulam, in alio, sæpius codex impressus habet, quæ indubie ab Alexādro nō fuit adiecta, sed ad mar

ginem ab alio quodam diuersa conferente exẽplaria: postea vero ab indocto librario orationis contextui inserta, eaq; de causa nos ipsam in margine reposuimus. Rursus hoc quoque sciendum est, quæ hisce notis { } intercipiũtur, ex alio omnia exemplari esse reposita, vt in commentariis quos de versionis nostræ ratione, & exemplariũ varietate seorsim ædemus, latius explicabimus. Postremo hoc te latere nolo, q libros aliquot eorũque capita paulo aliter quã in Græco codice ĩpresso distinximus, vt Octau' qui ab Aqua inter cute illic incipiebat, ab inflãmatione iecoris auspicetur, quæ septimo libro fuerat inserta: Nonus deinde ab Aqua inter cutẽ incipiat: Decimus a Colico dolore, qui in Græco Noni faciebat in tium. Primum autem decimi libri caput de Dysenteria, in Octauũ caput de imbecillitate iecoris, & Dysenteria reposuim', & multa quæ desiderabantur, restituimus. Porro secũdum decimi libri in Græco de resolutione particularum caput, in primum liqrum post caput de Comitiali morbo reposuimus, quo etiam pertinere quiuis sani iudicii cõpos æstimabit. Cæterũ quæ in codice Græco requiri videntur de Liene, & vẽtris profluuio, Cœliacis, & Dysenteria valde necessaria & vtilia restituimus. Quicquid autẽ præterea in hoc autore resarciendum, id reliquo toto vitæ tempore, quodcunq; Deus Opt. Max concesserit, fideliter instaurabimus, & recognoscemus. Cæterũ Razæ libellũ de pestilẽtia huic operi adiunximus, primũ q, non pessime ei conuenire videatur: deinde quod a Georgio Agricola ita sit olim latine conuersus, vt a nullo bene satis queat intelligi: quod illi ascribẽdum potius arbitror, qui primus Razen e Syrorum lingua in Græcam non satis pure transtulit.

Vale.

SERIES CHARTARVM.

a ABCDEFGHIKLMNOPQRST
VXYZ Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh.

Omnes sunt quaterniones.

Venetiis apud Hieronymum Scotum.

1 5 5 5

249

Carolus audiuit

FINE

1971